

MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT

REDACTIECOMMISSIE :

MR. A. F. STEFFEN, MR. W. H. VERMEER, MR. O. VAN DEK BIJ,
MR. DR. W. KASTEN, MR. H. C. VAANDRAGER

VASTE MEDEWERKERS:

JHR. MR. A. BAUD, PROF. MR. A. D. BELINFANTE, PROF. MR.
J. M. VAN BEMMELEN, DR. M. W. MOUTON, DR. J. R. STELLINGA

Gedrukt en uitgegeven op last van het Departement van Defensie

DEEL LIX

1966

UITGEVERIJ MOUTON & Co. N.V. - 'S-GRAVENHAGE

INGEKOMEN BIJDRAGEN

Een militair drama in K.M.A.-kringen in de vorige eeuw Een duel te Breda in 1844

door

A. HALLEMA

Het duel of tweegevecht, thans strafbaar gesteld in het Wetboek van Strafrecht, eventueel met toepassing der bepalingen omtrent moord, doodslag of mishandeling, diende in vroeger eeuwen heel dikwijls als middel tot beslechting van een private twist. Van rechtsmiddel in de Germaanse tijd werd het ook in de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd al te vaak en te gemakkelijk gebruikt om zichzelf recht te verschaffen, als de ereschennis en het beledigd rechtsgevoel zich buiten de gewone rechter om genoegdoening trachtten te verschaffen. Daarover werd ook reeds geklaagd aan de universiteiten te Leiden en elders in den lande. Ook daarom werd in 1641 en 1657 het duel strafbaar gesteld in plakkaten van Hollands Staten.

Zelfs in de 19de eeuw moesten nog straffen worden opgelegd inzake overtreding van de wettelijke bepalingen betreffende het tweegevecht blijkens vonnissen van de rechtbanken te 's-Gravenhage in 1889, Utrecht in 1891, enz. Doch zo geruchmakend als het Bredase duelproces in 1844 is er ongetwijfeld geen van die aard geweest in de vorige eeuw. Daarover verscheen zelfs in datzelfde jaar een bij Broese & Compie aldaar uitgegeven geschrift, dat op zijn beurt weer heel wat pennen en monden in beweging bracht en dat nu nog steeds behoort tot de historisch-juridische literatuur over het tweegevecht in Nederland. De aanleiding tot de cause célèbre, waardoor een burger-hoogleraar aan de Koninklijke Militaire Academie het leven verloor, was het volgende voorval.

Prof. Dr. J. H. VAN BOLHUIS, hoogleraar aan de K.M.A., was natilig geweest in het groeten van enige officieren, die evenals hij aan die instelling waren verbonden. Deze heren namen het direct zó hoog op, dat zij hun burgercollega tot de orde wilden roepen. En dat ging met uitroepen als „buffel“, „schoft“ e.d. gepaard! Natuurlijk liet de professor dit er niet bij zitten en toonde zich hoogst verbolgen, temeer omdat hij zijnerzijds het niet-groeten toeschreef aan zijn bijziendheid. Hij beklaagde zich dan ook over het onbehoorlijk gedrag zijner militaire collega's, die zijn verontschuldiging wegens een ooggebrek niet aanvaardden. Men snauwde hem toe: het heeft nu lang genoeg geduurd, ik verzoek er nu een einde aan te maken! Er zat dus een oud zeer tussen beide partijen, tevens een symptoom van herhaalde conflicten tussen de militaire en civiele leerkrachten, destijds aan de K.M.A. werkzaam, waarin vooral de officieren der cavalerie zich nog al roerden.

Het zal dan ook niet enkel een maatregel van bezuiniging zijn geweest, dat in 1843 aan dit instituut werden opgeheven de ambten van hoogleraar in de wis- en natuurkunde, in de Oosterse talen, dat van

lector in de natuurkunde, leraar 1e klas in de wiskunde, leraar 2e klas letterkunde, welke lessen zoveel mogelijk werden opgedragen aan de daartoe deskundige officieren der inrichting.

Hoe dan ook, de poging tot minnelijke schikking werd van de hand gewezen en de hoogleraar, die te horen kreeg op zijn vraag om een laatste woord: maak het kort! daagde uit tot een duel. De secondanten brachten terrein en gelegenheid om te duelleren met het pistool vlug in gereedheid en het tweegevecht nam een aanvang.

Het was 14 februari 1844 des middags om 12 uur, toen op het „Heitje" zoals toen en ook nu nog door de militairen de Galderse hei ten zuiden van de stad Breda wordt genoemd, een schot klonk, waardoor de hoogleraar in de hals dodelijk bleek te zijn getroffen. Het was de cavalerie-officier E. J. VAN LIDT DE JEUDE, door het lot tegenover de professor geplaatst, die zich, met zijn secondanten, de kapitein der infanterie W. J. KNOOP en de 2e luit. der dragonders A. J. PELS RIJCKEN, ontdaan over de stervende hoogleraar boog. Zij wisten, toen vaststond dat de levensgeesten waren geweken, in hun verslagenheid niet beter te doen dan over de grens naar België te vluchten. Later gaven zij zich echter te 's-Hertogenbosch aan.

De Koninklijke Militaire Academie had inmiddels een achtenswaardig hoogleraar onder haar leerkrachten verloren als gevolg van dolle drift, met een onbenullige twist als uitgangspunt. Het slachtoffer, dat als mens ook in Breda zeer in aanzien stond, liet bovendien een weduwe met vier minderjarige kinderen achter. De officier, die het dodelijk schot had gelost, werd preventief gedetineerd en de zaak werd nu aanhangig gemaakt voor de Krijgsraad, die toen nog in Breda zetelde.

Als verdediger trad op Mr. F. PELS RIJCKEN, een broer van de secondant en grootvader van de in onze tijd welbekende Mr. F. M. C. PELS RIJCKEN, die zijn „Pleitrede over de regtsvraag of het duel met „deszelfs gevolgen bij de bestaande wetten is voorzien, gehouden voor „het Hoog Militair Geregtshof, den 22sten en 23sten Mei 1844, ge„volgd door eenige algemeene beschouwingen over eene wetsbepaling „omtrent het duel", bij de Bredase uitgever BROESE nog in datzelfde jaar verschenen, heeft gemaakt tot een der strijdschriften betreffende deze materie, waarop zowel de juristen als de moralisten zich wierpen om het pro en contra tegenover elkaar te stellen.

Over het vonnis zelf moeten we hier kort zijn. In het vonnis van de „Krijgsraad in het Provinciaal Kommandement van Noord-Bra„band" van 28 maart 1844 werd als reden van straffeloosheid aangemerkt: overmacht (W.v.S., art. 40). Het bestaande vooroordeel omtrent de uitdaging tot een duel was zó zeer in de zeden ingeweven, dat een militair, die de uitdaging verwierp, voor lafhartig zou worden aangezien, hetgeen zijn militaire carrière in de weg kon staan! De beklaaigde en zijn getuigen werden dan ook vrijgesproken van de tegen hen ingebrachte beschuldiging van „moedwillige manslag en medeplichtig„heid aan dat misdrijf".

Doch het Hoog Militair Gerechtshof ging bij sententie van 13 juni 1844 met de opvatting van de Krijgsraad niet accoord. Dit rechts-

college zag niet in, dat de dader zich kon beroepen op dwang en stelde vast, „dat de wet geene zedelijke overmagt erkent boven hetgeen zij „zelve strafbaar heeft gesteld.

Wegens vrijwillige manslag onder verzachtende omstandigheden werd luit. VAN LIDT DE JEUDE veroordeeld tot correctionele gevangenisstraf voor de tijd van vijf jaar; kapt. KNOOP en luit. PELS RIJCKEN werden ieder tot drie jaar veroordeeld.

Over het juridische probleem konden toen de juristen verder polemiseren alsmede over de rechtsvraag, of het duel inderdaad viel onder de bepalingen van het destijds hier te lande geldende strafwetboek, nog steeds het vernederlandste Code Pénal uit de Franse tijd. Doch onder de Bredase burgerij bleef dit schokkende voorval nog lange tijd het onderwerp van gesprek. En als zwarte bladzijde in de geschiedenis der K.M.A. werd het zelfs onvermeld gelaten in G. VAN STEIJN'S bekende Gedenkboek K.M.A. 1828—1903!

Besluit Mobilisatievrijstelling Reserve-Personeel

door

A. Kok

Res. Eerste-Luitenant voor Speciale Diensten bij het
Wapen der Infanterie

Het zal iedere officier met een troepencommando in tijd van oorlog belast, bekend zijn dat bij de opkomst in werkelijke dienst in tijd van oorlog met een zeker verloop onder de opgeroepen en ingedeelden te rekenen is. Ziekte, invaliditeit, overlijden en emigratie zijn oorzaken dat de bij het mobilisatie-onderdeel ingedeelde niet kan of behoeft te verschijnen.

De oorlog in de tegenwoordige tijd is echter een zo ingrijpende gebeurtenis op het maatschappelijk leven dat niet meer volstaan kan worden met het willekeurig onttrekken van reserve-personeel aan het burgerleven. Het is in tijd van oorlog voor de oorlogvoering van het grootste belang de beschikbare mankracht in een juiste verhouding te verdelen over zee-, land- en luchtmacht, bescherming burgerbevolking, overheidsorganen, industrie en openbare nutsbedrijven. Het verstoren van dit evenwicht kan de oorlogvoering in ernstige mate schaden en de krijgskansen ongunstig beïnvloeden.

In de wet **voor** het reserve-personeel der krijgsmacht (1954) heeft onze wetgever dan ook in art. 6 de mogelijkheid geopend dat door de minister, naar bij algemene maatregel van bestuur te stellen regelen, geheel of gedeeltelijk vrijstelling van de dienst kan worden verleend. Dit is geschied bij Koninklijk Besluit van 30 augustus 1956 (Stb. 469), waarin een regeling is vastgelegd betreffende het verlenen van vrijstelling van de verplichting tot opkomst in werkelijke dienst in tijd van oorlog aan militairen, die behoren tot het reserve-personeel der krijgsmacht. Dit besluit wordt kortweg genoemd: Besluit mobilisatievrijstelling reserve-personeel.

Door de minister van oorlog zal vrijstelling worden verleend aan de reservist van de opkomst in werkelijke dienst in tijd van oorlog, aldus art. 2 van voornoemd besluit, in de gevallen dat hij:

a. de hoedanigheid bezit van:

1. minister;
2. staatssecretaris;
3. vice-president van de Raad van State;
4. directeur van het Kabinet der Koningin;
5. commissaris der Koningin;
6. lid van de Staten-Generaal;
7. lid van de Raad van State;
8. lid van de Algemene Rekenkamer;
9. secretaris-generaal van een ministerieel departement;
10. thesaurier-generaal bij het ministerie van financiën;
12. lid van Gedeputeerde Staten;
12. landdrost;
13. gemeentesecretaris;
14. ambtenaar in Nederlandse buitenlandse dienst;
15. ambtenaar van de rijks- of gemeentelijke politie, voor zover hij daarbij een officiersrang of overeenkomstige rang bekleedt en wiens werkkring uitsluitend tot het politiewezen beperkt is;

b. werkzaam is bij of verbonden is aan een internationale organisatie, welke krachtens een overeenkomst, welke door de Nederlandse regering is gesloten of tot welke de Nederlandse regering is toegetreden, in het leven is geroepen, indien hij behoort tot de functionarissen van die organisatie, die krachtens de bepalingen van die overeenkomst vrijgesteld dienen te zijn van nationale militaire verplichtingen.

Onder „werkelijke dienst" wordt in dit besluit verstaan: dienst gedurende de tijd, welke het personeel onder de wapenen doorbrengt. Onder „tijd van oorlog" wordt mede begrepen de tijd waarin oorlogsgevaar aanwezig is, alsmede de tijd waarin andere buitengewone omstandigheden aanwezig zijn en de dienstplichtigen, die niet in werkelijke dienst zijn, door Ons geheel of ten dele buitengewoon onder de wapenen zijn geroepen.

Kan enerzijds de minister de bedoelde vrijstelling verlenen, anderzijds machtigt het besluit de minister de vrijstelling niet te verlenen indien hij van oordeel is dat het belang van de krijgsmacht voorrang dient te hebben boven het belang van de dienst waarbij de militair als burger werkzaam is. Dit kan echter alleen in die gevallen dat de reservist de functie van gemeentesecretaris, ambtenaar in Nederlandse buitenlandse dienst of ambtenaar van de rijks- of gemeentepolitie, voor zover hij daarbij een officiersrang of overeenkomstige rang bekleedt en diens werkkring uitsluitend tot het politiewezen beperkt is, bekleedt.

Ook zal de minister de vrijstelling niet verlenen als de betrokkene schriftelijk de wens te kennen heeft gegeven niet of niet langer voor vrijstelling in aanmerking te willen komen. Het algemeen belang moet zich in dat geval niet tegen inwilliging van dat verzoek verzetten.

Gehele of gedeeltelijke vrijstelling kan de minister aan militairen van het reserve-personeel verlenen, die:

a. een zodanige functie hetzij in overheids- of semi-overheidsdienst, hetzij in particuliere dienst bekleden, dat naar het oordeel van de minister het in het belang van het landsbestuur of de voorziening in de behoeften van de Nederlandse volkshuishouding noodzakelijk moet worden geacht, dat zij ook in tijd van oorlog in die functie werkzaam blijven;

b. een geestelijk of godsdienstig-menslievend ambt bekleden dan wel daartoe worden opgeleid;

c. met inachtneming van de door de minister ter zake gestelde of te stellen bepalingen zich in het buitenland vestigen, dan wel voor een verblijf van langer dan een jaar buitenslands vertoeven.

In het belang van de krijgsmacht kan de minister een dergelijke vrijstelling intrekken.

Dat de vrijstellingen uiteraard slechts gelden voor de tijd, gedurende welke de functie waarvoor de vrijstelling werd verleend, inderdaad wordt vervuld, behoeft geen nadere toelichting. Indien de grond vervalt, waarop vrijstelling werd verleend, vervalt deze van rechtswege.

De aandachtige lezer zal opgemerkt hebben dat in het Besluit mobilisatievrijstelling reserve-personeel de burgemeester niet genoemd wordt. Dit vindt zijn oorzaak in het feit dat voor de burgemeester een aantal incompatibiliteiten genoemd worden in de Gemeentewet. Art. 70 der Gemeentewet zegt: Het burgemeesterschap ontheft van en is onverenigbaar met militairen dienst.

N.B. Voor de dienstplichtigen is de vrijstellingsregeling, nagenoeg gelijk aan de in dit artikel behandelde vrijstellingsregeling voor het reserve-personeel, neergelegd in het Mobilisatie-vrijstellingsbesluit (Koninklijk besluit van 18 april 1939, Stb. 543).

MILITAIRE RECHTSPRAAK

Permanente Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 23 september 1965

President: Mr. A. J. Veldman (wnd.); Leden: Kapt. t. Zee J. C. A. Siliacus, Lt.-Kol. d. Mars. T. Jonkman.

Raadsman: Ltz. (W) 2e kl. (O.C.) H. P. Varenhorst.

Diefstal of verduistering?

Beklaagde pakt, op het Vliegkamp Valkenburg, een hem niet toebehorende fiets om daarmee naar baksgewijs-inspectie te gaan, waarvoor hij, lopende, zeker te laat zou zijn gekomen. Hij zet de fiets nabij de plaats waar baksgewijs gehouden wordt, neer, zonder de bedoeling de fiets weer op de oorspronkelijke plaats terug te zetten. Beklaagde hoorde in de loop van die dag dat hij vermoedelijk zou moeten invallen voor een te houden wielervedstrijd „Tour van Valkenburg”; hij besloot

daarvoor de bewuste fiets te gebruiken, waar hij vervolgens zadel en bagagedrager afhaalde (en in een sloot wierp) en een „race-zadel” op monteerde.

Fiscaal: verduistering; Krijgsraad: diefstal. Eén maand gevangenisstraf voorwaardelijk, proeftijd 3 jaren; voorts onvoorwaardelijke geldboete f 100.

(W.Sr. art. 310, 321).

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD-NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT
TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen W. D., geboren 29 juli 1946, gerequireerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als vliegtuigmaker-algemeen der 2e klasse,

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 25 augustus 1965 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 8 juni 1965 te Katwijk met het oogmerk „van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een tweewielig „rijwiel, toebehorende aan J. Zwijnenburg, althans aan een ander of „aan anderen dan aan hem, beklaagde;

„of, zo het vorenstaande niet tot zijn veroordeling mocht leiden:

„dat hij op of omstreeks 8 of 9 juni 1965 te Katwijk opzettelijk een „tweewielig rijwiel, althans de bagagedrager van een rijwiel en een „paar snelbinders, alles toebehorende aan J. Zwijnenburg, althans aan „een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde, welk rijwiel, althans welke bagagedrager en welke snelbinders, hij, beklaagde, kort „tevorens had weggenomen en uit dien hoofde, althans anders dan door „misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend”;

Gezien: . . . enz.;

Gezien de schriftuur van de eiser door de Fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot: bewezenverklaring van het de beklaagde subsidiair ten laste gelegde, met uitzondering van de woorden: „althans de bagagedrager „van een rijwiel en een paar snelbinders” en „althans welke bagage-„drager en welke snelbinders”, alsmede zijn schuld eraan; kwalificatie daarvan als: „verduistering” en veroordeling deswege tot:

1e. een gevangenisstraf voor de tijd van een maand, voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaar,

2e. een geldboete van f 100, subsidiair twintig dagen hechtenis;

Gelet: . . . enz.;

Overwegende, ten aanzien van het de beklaagde primair ten laste gelegde, dat ten processe zakelijk gerelateerd heeft verklaard:

W. D., oud 19 jaar, als beklaagde:

dat hij in de ochtend van de 8e juni 1965 terugkeerde van weekendpermissie op het Marine Vliegekamp „Valkenburg”; dat het toen al 08.50 uur was en dat hij nog maar vijf minuten tijd had om van zijn barak D-15 naar de plaats te gaan waar het baksgewijs werd gehouden; dat, wanneer hij te voet was gegaan, hij zeker te laat zou zijn

gekomen; dat toen hij de barak uitkwam, hij tegen een in de nabijheid van die barak staande rijwielloods een blauw-grijs gelakt herenrijwiel zag staan; dat hij dat rijwiel daar heeft weggenomen en daarmede naar de plaats van baksgewijs is gereden; dat het niet in zijn bedoeling lag dat rijwiel weer op de plaats waar hij het had aangetroffen terug te zetten; dat hij diezelfde dag hoorde dat bij waarschijnlijk zou moeten invallen in de wielervedstrijd „Tour van Valkenburg”; dat hij niet in het bezit was van een eigen rijwiel en daarom besloot het door hem weggenomen rijwiel daarvoor te gebruiken; dat hij in de avond van die dag de bagagedrager, de snelbinders en het zadel van die fiets heeft gedemonsteerd en in een sloot heeft gegooid; dat hij daarna op die fiets een zogenaamd racezadel monteerde; dat hij de volgende dag, 9 juni 1965, hoorde dat degene voor wie hij moest invallen weer terug was van ziek thuis; dat deze man echter niet over een rijwiel beschikte; dat hij toen het door hem weggenomen rijwiel aan deze in bruikleen heeft gegeven om voor de wielervedstrijd te gebruiken; dat hij deze daarbij zei de fiets na de wedstrijd terug te zetten in de omgeving van het gebouw waar hij dagelijks zijn werkzaamheden verrichtte; dat hij op 10 juni 1965 door de Koninklijke Marechaussee werd verhoord die het rijwiel in beslag had genomen; dat eerdergenoemd rijwiel met bagagedrager, snelbinders en zadel hem niet toebehoorde en dat hij van niemand toestemming had gekregen dat rijwiel, met bagagedrager, snelbinders en zadel weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat ten processe aanwezig is en voorgelezen een door W. H. Kanbier, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, d.d. 2 juli 1965, op ambtseed opgemaakt en getekend procesverbaal, houdende onder meer de volgende verklaringen, luidende zakelijk gerelateerd:

die van verbalisant:

dat op 10 juni 1965 te Katwijk voor hem verscheen een persoon genaamd J. Zwijnenburg, oud 23 jaar, korporaal-vliegtuigmaker-fotograaf, geplaatst op het Marine Vlieggkamp „Valkenburg” te Katwijk; dat deze hem een tweewielig herenrijwiel, kleur blauw-grijs, merk Prego-sport, welk rijwiel onder andere niet was voorzien van een bagagedrager en snelbinders toonde en zakelijk gerelateerd het volgende verklaarde:

dat hij geplaatst is op het Marine Vlieggkamp „Valkenburg” te Katwijk; dat hij op 4 juni 1965 omstreeks 16.30 uur zijn blauw-grijs gelakt herenrijwiel van het merk Prego-Sport plaatste in de rijwielstalling bij het gebouw van de fotodienst op het Marine Vlieggkamp „Valkenburg”; dat toen hij op 9 juni 1965 weer terugkwam op de plaats waar hij het rijwiel had achtergelaten, hij dat rijwiel daar niet meer aantrof; dat hij niemand toestemming had gegeven dat rijwiel vandaar weg te nemen en zich toe te eigenen of te gebruiken; dat hij in de morgen van 10 juni 1965 omstreeks 08.00 uur zijn rijwiel zag staan nabij het terrein voor baksgewijs op het vlieggkamp; dat hij zag dat het zadel door een ander was vervangen en dat de bagagedrager en de snelbinders ontbraken; dat hij zich ter plaatse heeft opgehouden en dat hij

even later zag dat dat rijwiel werd weggenomen door een hem onbekende vliegtuigmaker; dat hij deze vliegtuigmaker aansprak en dat deze bleek te zijn genaamd K.; dat K. hem op zijn verzoek vergezelde naar de brigade van de Koninklijke Marechaussee en dat hij ook het rijwiel meenam;

die van K., oud 22 jaar, vliegtuigmaker-algemeen der 1e klasse:

dat hij is geplaatst op het Marine Vliegekamp „Valkenburg” te Katwijk; dat hij op 9 juni 1965 van de vliegtuigmaker W. D. een blauwgrijs gelakt herenrijwiel van het merk Prego-Sport in bruikleen kreeg teneinde te kunnen meedoen aan de „Tour van Valkenburg”; dat W. D. hem vertelde dat rijwiel „geritseld” te hebben; dat hij W. D. beloofde het rijwiel na afloop van de wedstrijd weer aan deze terug te geven; dat hij op 10 juni 1965 omstreeks 08.00 uur nabij het terrein van baksgewijs op dat vliegekamp met het rijwiel door een korporaal-vliegtuigmaker werd staande gehouden; dat deze korporaal hem zei de eigenaar van het betreffende rijwiel te zijn;

die van verbalisant:

dat hij het herenrijwiel van het merk Prego-Sport in het belang van het onderzoek in beslag heeft genomen; dat hij vervolgens hoorde W. D., oud 19 jaar, vliegtuigmaker-algemeen der 2e klasse, aan wie hij het door hem in beslag genomen rijwiel toonde; dat genoemde W. D. verklaarde dat rijwiel te herkennen als het door deze op 8 juni 1965 uit een rijwielloods op het Marine Vliegekamp „Valkenburg” weggenomen rijwiel; dat W. D. voorts verklaarde het zadel, de bagagedrager en de snelbinders van dat rijwiel te hebben verwijderd en in een sloot te hebben geworpen en op 9 juni 1965 het betreffende rijwiel in bruikleen te hebben afgestaan aan vliegtuigmaker K., die aan de „Tour” wilde meedoen; dat W. D. hem (verbalisant) een sloot achter de hangaar van vliegtuigsquadron no. 2 op het Marine Vliegekamp „Valkenburg” aanwees waarin deze de bagagedrager en de snelbinders had geworpen; dat hij (verbalisant) in de sloot een blauwgrijs gelakte bagagedrager en een paar snelbinders aantrof; dat W. D. verklaarde dat dat de bagagedrager en de snelbinders waren die hij van de door hem weggenomen fiets had gedemonteerd: dat hij de bagagedrager en de snelbinders heeft getoond aan de aangever Zwijndrecht die verklaarde dat zowel de bagagedrager als de snelbinders afkomstig waren van het te zijnen nadele ontvreemde rijwiel; dat zowel de rijwielloods bij de Fotodienst als de rijwielloods bij gebouw D-15 zijn gelegen op het Marine Vliegekamp „Valkenburg” in de gemeente Katwijk;

Overwegende, dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen met beklagdes schuld eraan hetgeen hem primair is ten laste gelegd;

Overwegende, dat nu de Krijgsraad het de beklagde primair ten laste gelegde als bewezen heeft aangenomen een onderzoek naar het de beklagde subsidiair ten laste gelegde achterwege behoort te blijven;

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als:

„diefstal”;

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van beklagde een gevangenisstraf voor de tijd van een maand en een geldboete van eenhonderd gulden bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door een hechtenis van twintig dagen passend is;

dat er termen aanwezig zijn de gevangenisstraf voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen waartegen het militair belang zich niet verzet; . . . enz. (*Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 25 augustus 1965

President: Mr. G. J. E. Poerink (plv.); *Leden:* Kolonels H. W. Peeters en J. van Arkel.

Raadsman: Mr. M. G. Jacobs.

Door misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover een mindere deze overhalen iets niet te doen, waaruit nadeel kan ontstaan: beklagde, beroeps-korporaal, zeide tegen een dienstplichtige, toen deze zich naar de kazerne wilde begeven waar hij zich vóór 24 uur moest melden, dat hij de zaak met de wacht had geregeld en dat die dienstplichtige zich mitsdien nog niet behoefde te melden. De Krijgsraad acht het mogelijke nadeel gelegen in de mogelijkheid dat de bewuste dienstplichtige te 24.00 uur in onvoldoende staat van paraatheid zou kunnen verkeren.

(W.M.Sr. art. 138).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-MERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. P. R., geboren 22 januari 1939, korporaal, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde na wijziging is ten laste gelegd:

„dat hij in de nacht van 27 op 28 maart 1965 te Borgholzhausen (Duitsland) terwijl hij als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot „doorlopende werkelijke dienst verplicht, als korporaal in werkelijke „militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en zich in dienst- „betrekking in Duitsland bevond, — toen zijn mindere, de dpl. soldaat „G. Leloux, die zich met hem, beklagde, in een café bevond, te ± „23.45 uur naar de kazerne, waar hij gelegerd was, wilde terugkeren, „daar hij slechts avondpermissie had tot 24.00 uur, aan genoemde „Leloux heeft gezegd, dat hij nog niet weg behoefde te gaan omdat „hij dat weekend geen dienst had te verrichten, waarna hij, beklagde, „toen Leloux blijk gaf zulks niet te geloven, de wacht van genoemde „kazerne heeft opgebeld en daarna aan genoemde Leloux heeft mede- „gedeeld, dat het avondpermissielijstje voor hetgeen hem, Leloux, be- „treft zou worden ingevuld met een tijdstip van binnenkomst in de „kazerne vóór 24.00 uur maar dat hij, Leloux, rustig wat later kon „komen, en aldus, door misbruik van zijn invloed als meerdere tegen-

„over zijn genoemde mindere Leloux, deze heeft overgehaald niet vóór 24.00 uur naar zijn kazerne terug te keren terwijl daaruit enig nadeel kon ontstaan, hebbende hij tevens toen aldaar aldus handelende opzettelijk, zonder daartoe bevoegd te zijn de t.a.v. genoemde Leloux in het belang van de krijgsmacht of van de dienst genomen of bevolen maatregel, dat deze vóór 24.00 uur die nacht in de kazerne terug diende te zijn, belet of verijdeld";

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Sinds 20 september 1961 ben ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst bij de Koninklijke Luchtmacht als vrijwilliger met een dienstverband hetwelk mij tot doorlopende werkelijke dienst verplicht. Sinds 22 juni 1964 ben ik als zodanig ingedeeld bij het 120-squadron van de 1e Groep Geleide Wapens te Borgholzhausen (West-Duitsland), in de rang van korporaal. Op 27 maart 1965 ben ik des avond met de dienstplichtig soldaat der Koninklijke Luchtmacht, G. Leloux naar het café de Lindenhof, in Borgholzhausen, West-Duitsland, gegaan. Te omstreeks 23.45 uur op die avond wilde Leloux teruggaan naar de Koninklijke Luchtmacht kazerne te Borgholzhausen, waar hij gelegerd was. Leloux had die avond avond-permissie tot 24.00 uur. Ik heb toen tegen Leloux gezegd dat hij niet weg behoefde te gaan, omdat hij dit week-end geen dienst had, ofschoon ik wel wist dat het er niets toe deed of men week-end-dienst had of niet met betrekking tot het tijdstip van terugkeer op de kazerne. Leloux zei daarop dat hij niet geloofde dat hij zomaar later dan zijn avond-permissie-tijdstip op de kazerne kon en mocht terugkeren. Ik heb toen tegen Leloux gezegd dat ik de wachtcommandant zou bellen en dat ik het met de wachtcommandant zou regelen. Ik heb daarna de wacht van de genoemde kazerne gebeld, en ik heb gesproken met de dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Luchtmacht G. Beunk, dit was op 27 maart 1965 te omstreeks 24.00 uur. Ik heb toen tegen Beunk gezegd dat Leloux bij mij in Lindenhof zat, en dat ik hem later, i.c. na 24.00 uur, naar de kazerne zou brengen. Het is zeer goed mogelijk dat ik toen tegen Beunk heb gezegd dat hij het avond-permissielijstje moest invullen met een tijdstip voor wat Leloux betrof van vóór 24.00 uur op 27 maart 1965, en i.c. op 23.55 uur. Na dit telefoongesprek heb ik tegen Leloux gezegd dat hij rustig later op de kazerne kon terugkeren. Het is zeer goed mogelijk dat ik toen tegen Leloux heb gezegd dat het avond-permissielijstje voor hetgeen hem, Leloux, betrof zou worden ingevuld met een tijdstip van binnenkomst in de kazerne vóór 24.00 uur. Ik heb door misbruik van mijn invloed als meerdere tegenover Leloux als zijnde mijn militaire mindere deze ertoe overgehaald om niet vóór 24.00 uur naar de kazerne terug te keren. Ik wist ook dat ik geen bevoegdheid had om Leloux later dan zijn avond-permissie-tijdstip te doen terugkeren;

Overwegende, dat Geoffrey Leloux, oud 20 jaar, dienstplichtig soldaat 120 Squadron van de 1e Groep Geleide Wapens te Borgholz-

hausen, door de Officier Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 27 maart 1965 ben ik des avonds met de korporaal der Koninklijke Luchtmacht R. naar het café de Lindenhof te Borgholzhausen, West-Duitsland, gegaan. Ik had voor die avond avond-permissie tot 24.00 uur, en ik wist dat ik aldus op 27 maart 1965 voor 24.00 uur terug moest zijn in de Koninklijke Luchtmacht-kazerne te Borgholzhausen, waar ik gelegerd was. Te omstreeks 23.45 uur op 27 maart 1965, wilde ik het café verlaten en teruglopen naar de kazerne. Ik zei toen tegen R. dat ik terugging naar de kazerne. Echter R. zei toen tegen mij, dat ik niet weg behoefde te gaan, omdat ik dát week-end, van 27 op 28 maart 1965, geen dienst hoefde te verrichten. Ik heb toen tegen R. gezegd dat ik meende dat ik toch voor 24.00 uur die avond binnen moest zijn. R. heeft toen tegen mij gezegd dat hij de kazerne-wacht zou opbelien en dat hij het zou opnemen met de wachtcommandant. Ná het telefoongesprek kwam R. naar mij toe, en hij deelde mij mede, dat het avond-permissielijstje voor hetgeen mij betrof zou worden ingevuld met een tijdstip van binnenkomst in de kazerne van vóór 24.00 uur op 27 maart 1965, maar dat ik rustig wat later kon binnenkomen. Ik nam aan dat R., die korporaal was, en dus mijn militaire meerdere, dit voor mij geregeld had, en dit ook kón regelen — ik had nog maar een maand tevoren mijn eerste militaire opleiding beëindigd —. Ik ben aldus door de korporaal R. overgehaald om niet voor 24.00 uur op 27 maart 1965 naar mijn kazerne terug te keren en ik ben toen daar in het genoemde café gebleven. Te omstreeks 01.40 uur heb ik op 28 maart 1965 het café verlaten en ik heb mij toen begeven naar het kamp en ik heb mij toen bij de wachtcommandant afgemeld;

Overwegende, dat Gerhard Beunk, oud 21 jaar, dienstplichtig soldaat 120 Squadron 1e Groep Geleide Wapens te Borgholzhausen, door de Officier Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Van 27 maart 1965 te 20.00 uur tot 28 maart 1965 te 08.00 uur, deed ik dienst als plantonwacht bij de Koninklijke Luchtmachtkazerne te Borgholzhausen (West-Duitsland). Op 28 maart 1965 te omstreeks 00.02 uur, werd ik terwijl ik mij in het wachtgebouw van de genoemde kazerne bevond, opgebeld door de korporaal der Koninklijke Luchtmacht R. Deze deelde mij mede dat de dienstplichtig soldaat der Koninklijke Luchtmacht G. Leloux zich bij hem in café Lindenhof te Borgholzhausen bevond, en dat hij hem later naar de kazerne zou brengen. De korporaal R. zei mij dat ik op het avond-permissielijstje maar moest invullen voor wat betreft Leloux een tijdstip van binnenkomst vóór 24.00 uur, en i.c. 23.55 uur;

Overwegende, dat Frederik Johan Koot, oud 35 jaar, Commandant 120 Squadron 1e Groep Geleide Wapens te Borgholzhausen, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Ik ben als commandant van het 120-squadron van de 1e Groep Geleide Wapens te Borgholzhausen werkzaam. Van mijn squadron

maken onder meer deel uit de korporaal R. en de dienstplichtig soldaat G. Leloux. Aan Leloux was voor de avond van 27 maart 1965 tot 24.00 uur avond-permissie verleend, en deze moest derhalve op 27 maart 1965 voor 24.00 uur terug zijn op de Koninklijke Luchtmachtkazerne te Borgholzhausen waar hij gelegerd was;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen, waarbij de Krijgsraad van oordeel is dat door de gedraging van beklaagde het nadeel kon ontstaan, dat het onderdeel van soldaat Leloux op 27 maart 1965 te 24.00 uur in onvoldoende staat van paraatheid zou kunnen verkeren, wettig en overtuigend be-
wezen acht, met zijn schuld daaraan:

„dat beklaagde in de nacht van 27 op 28 maart 1965 te Borgholzhausen (Duitsland), terwijl hij als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht, als korporaal in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en zich in dienstbetrekking in Duitsland bevond, — toen zijn mindere. de dpl. soldaat G. Leloux, die zich met hem, beklaagde, in een café bevond, te 23.45 uur naar de kazerne, waar hij gelegerd was, wilde terugkeren, daar hij slechts avond-permissie had tot 24.00 uur, aan genoemde Leloux heeft gezegd, dat hij nog niet weg behoefde te gaan omdat hij dat weekend geen dienst had te verrichten, waarna hij, be-
klaagde, toen Leloux blijk gaf zulks niet te geloven, de wacht van genoemde kazerne heeft opgebeld en daarna aan genoemde Leloux heeft medegedeeld, dat het avondpermissielijstje voor hetgeen hem, Leloux, betreft zou worden ingevuld met een tijdstip van binnenkomst in de kazerne vóór 24.00 uur maar dat hij, Leloux, rustig wat later kon komen, en aldus, door misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover zijn genoemde mindere Leloux, deze heeft overgehaald niet vóór 24.00 uur naar zijn kazerne terug te keren, terwijl daaruit enig nadeel kon ontstaan”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„als militair door misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover een mindere deze overhalen iets niet te doen, terwijl daaruit enig nadeel kan ontstaan”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 138 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders, waarbij de Krijgsraad onder meer met name heeft acht geslagen op de omstandigheid dat beklaagde reeds zevenmaal krijgstuuchtelijk is ge-

straf en éénmaal door de Krijgsraad terzake van schuldheiling tot een geldboete is veroordeeld, gelijk van een en ander uit het onderzoek ter terechtzitting is gebleken;

Overwegende, dat de Krijgsraad voorts van oordeel is, dat beklaagde als beroepskorporaal door diens onderhavige gedraging de militaire tucht en orde in ernstige mate heeft aangetast;

[Volgt: veroordeling tot militaire detentie v.d.t.v. 6 weken — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van **22** september 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel C. A. den Hoed en Lt.-Kolonel K. W. Koudenberg.

Beklaagde ontvangt na geneeskundig onderzoek bevel zich naar zijn onderdeel te begeven; in stede daarvan verwijderd hij zich naar het buitenland. Eéndaadse samenloop van ongehoorzaamheid en afwezigheid; gequalificeerd volgens afwezigheidsdelict.

(W.M.Sr. art. 97. 99, 5°, 114).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
J. C. R., geboren 11 augustus 1942, sergeant, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 2 juni 1965 te Gorinchem of te Hardinxveld-Giessendam, althans in Nederland, terwijl hij als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht, in de rang van sergeant, in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, nadat zijn militaire meerdere, de wachmeester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, Hendrikus Cornelis Kaijen, hem, na afloop van een geneeskundig onderzoek in de garnizoensziekenzaal te Gorinchem, te ± 08.50 uur, bij schriftelijke lastgeving had opgedragen onmiddellijk naar zijn militair onderdeel, de Vliegbasis Eindhoven, terug te keren, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten, aan dit dienstbevel te gehoorzamen en niet onmiddellijk naar zijn genoemd onderdeel is teruggekeerd, en sindsdien daarvan opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, waarbij hij zich naar Frankrijk heeft verwijderd, totdat hij op 3 juni 1965 te ± 21.45 uur te Hardinxveld-Giessendam door de Koninklijke Marechaussee werd aangehouden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Sinds 1 september 1961 ben ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst bij de Koninklijke Luchtmacht als vrijwilliger met een dienstverband hetwelk mij tot doorlopende werkelijke militaire dienst verplicht. Vanaf september 1964 ben ik sergeant. Op 31 mei 1965 ben ik door de Kapitein-arts F. Ton in de garnizoensziekenzaal te Gorin-

chem onderzocht en ik ben daar gebleven tot 2 juni 1965. Omdat er volgens de arts geen reden was voor mij nog langer het bed te houden, heb ik op 2 juni 1965 te 08.50 uur een lastgeving, afgegeven door de wachmeester 1e klas der Koninklijke Marechaussee H. C. Kaijen, uitgereikt gekregen, inhoudende dat ik onmiddellijk naar mijn militair onderdeel, de vliegbasis Eindhoven, moest terugkeren. Ik besloot toen om geen gevolg te geven aan de mij uitgereikte lastgeving en ik ben welbewust niet naar mijn onderdeel teruggekeerd. Ik ben toen naar Frankrijk gegaan maar op 3 juni 1965 ben ik teruggekeerd naar Nederland en ik ben die dag te Hardinxveld-Giessendam aangehouden te ± 21.45 uur door de Koninklijke Marechaussee. Ik had geen recht of toestemming van 2 juni 1965 te 08.50 uur tot 3 juni 1965 te ± 21.45 uur van mijn onderdeel, de vliegbasis Eindhoven, afwezig te zijn en te blijven;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. P 34/65, opgemaakt en gesloten te Gorinchem op 2 juni 1965 door Hendrikus Cornelis Kaijen, wachmeester 1e klas der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Gorinchem, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op 1 juni 1965 deelde de commandant van het Geneeskundig Detachment te Gorinchem, de Kapitein-arts F. Ton, mij mede, dat de sergeant J. C. R., die ter observatie was opgenomen op de garnizoensziekenzaal te Gorinchem, op 2 juni 1965 weer naar Eindhoven kon reizen. Op 2 juni 1965 te 08.50 uur heb ik aan R. een schriftelijke lastgeving verstrekt, inhoudende onverwijld naar zijn onderdeel terug te keren;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. P 37/65, opgemaakt en gesloten te Gorinchem op 4 juni 1965 door Hendrikus Cornelis Kaijen, wachmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Gorinchem, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op 3 juni 1965 te omstreeks 09.45 uur werd mij door de Vliegbasis Eindhoven telefonisch medegedeeld dat de sergeant R. nog steeds niet bij zijn onderdeel was aangekomen. Op diezelfde datum heb ik omstreeks 21.45 uur de mij bekende J. C. R. te Hardinxveld-Giessendam aangehouden;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 2 juni 1965 te Gorinchem, terwijl hij als vrijwilliger, „wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht „in de rang van sergeant, in werkelijke militaire dienst was bij de „Koninklijke Luchtmacht, nadat zijn militaire meerdere, de wacht- „meester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, Hendrikus Cornelis „Kaijen, hem, na afloop van een geneeskundig onderzoek in de garni- „zoensziekenzaal te Gorinchem, te ± 08.50 uur, bij schriftelijke last-

„geving had opgedragen onmiddellijk naar zijn militair onderdeel, de „Vliegbasis Eindhoven, terug te keren, opzettelijk heeft nagelaten, aan „dit dienstbevel te gehoorzamen en niet onmiddellijk naar zijn genoemd „onderdeel is teruggekeerd, en sindsdien daarvan opzettelijk ongeoor- „loofd afwezig is geweest en gebleven, waarbij hij zich naar Frankrijk „heeft verwijderd, totdat hij op 3 juni 1965 te ± 21.45 uur te Har- „dinxveld-Giessendam door de Koninklijke Marechaussee werd aan- „gehouden^m;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde valt zowel onder de straf- bepaling van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht als onder die van artikel 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht jo. 99, aanhef en sub. 5° van het Wetboek van Militair Strafrecht, doch beide feiten zijn gepleegd in ééndaadse samenloop, zodat onder toe- passing van artikel 55, eerste lid van het Wetboek van Strafrecht de kwalificatie dient te luiden:

„opzettelijk ongeoorloofde afwezigheid, terwijl de schuldige zich „naar het buitenland verwijderd”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht jo. 99, aanhef en sub 5ⁿ van het Wetboek van Mili- tair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem- ming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot militaire detentie v.d.t.v. 4 weken, voor- waardelijk, met een proeftijd van 2 jaren — *Red.*].

NASCHRIFT.

De Krijgsraad vat het niet-voldoen aan een dienstbevel, om zich naar zijn militaire onderdeel te begeven (in de plaats waarvan be- klaagde zich opzettelijk ongeoorloofd verwijderde en zich naar Frank- rijk begaf) op als een (eendaadse) samenloop van ongehoorzaamheid en afwezigheid.

In deze vorm is m.i. sprake van een meerdaadse samenloop ¹⁾, an- ders dan ingeval de man, zo'n bevel gekregen hebbende, pasrief blijft en niet terugkeert naar zijn onderdeel. Dan kan men verdedigen (een standpunt, waar ik voor zou gevoelen) dat het dienstbevel voorwaarde was voor het ongeoorloofde van de afwezigheid, zodat de ongehoor- zaamheid door het afwezigheidsdelict wordt geabsorbeerd en alleen het afwezigheidsdelict overblijft ²⁾.

W. H. V.

¹⁾ Zie H.M.G. 18 december 1952, M.R.T. XLV, 199.

²⁾ Zie Krijgsraad te Velde Oost 30 augustus 1951, M.R.T. XLV, blz. 535. Zie ook naschrift in M.R.T. XLVI, blz. 391 .

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 3 november 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels P. J. Maters en W. de Wolf.

Eéndaadse samenloop van opzettelijke ongehoorzaamheid en opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid: alleen de strafbepaling van ongehoorzaamheid toegepast. (Beklaagde, ziek thuis, werd door een militaire meerdere, controlerend arts, onderzocht en geschikt bevonden, onmiddellijk naar zijn onderdeel terug te keren. Hij voldeed echter niet aan de hem gegeven daartoe strekkende, opdracht en meldde zich eerst twee dagen later).

*Met toepassing van artikel 24 W.Sr. geldboete opgelegd.
(W.M.Sr. art. 97, 114; W.Sr. art. 24, 55, 1°).*

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M. E. G. K., geboren 15 juli 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 6 juli 1965 te Itteren, althans in Nederland, terwijl hij als dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, ingedeeld bij de Vliegbasis Volkel, nadat zijn militaire meerdere de 1e luitenant-arts Th. van Straaten, hem, afwezig zijnde van zijn onderdeel, had opgedragen onmiddellijk naar zijn genoemd onderdeel terug te keren, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten, aan dit dienstbevel te gehoorzamen, niet naar zijn genoemd onderdeel is teruggekeerd en sindsdien daarvan opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven totdat hij op 8 juli 1965 te ± 12.30 uur op zijn onderdeel is teruggekeerd“;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Van 3 december 1963 tot 3 september 1965 was ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Luchtmacht. Thans ben ik met groot verlof. Op 6 juli 1965 was ik ingedeeld bij het LB Squadron van de Vliegbasis Volkel. Op 6 juli 1965 bevond ik mij thuis te Itteren omdat ik mij ziek voelde. Ik ben toen gecontroleerd door een militaire arts, een eerste luitenant, naar ik hoor Dr. Th. van Straaten. Deze gaf mij de opdracht onmiddellijk naar mijn onderdeel terug te keren. Ik wist dat ik aan dit dienstbevel moest voldoen doch ik heb dit opzettelijk nagelaten en ik ben niet naar mijn onderdeel teruggekeerd. Eerst op 8 juli 1965 omstreeks 12.30 uur meldde ik mij terug op de vliegbasis. Ik wist dat ik geen toestemming had van mijn onderdeel afwezig te blijven;

Overwegende, dat het ten processe overgelegd ambtsedig proces-verbaal no. P. 199/65, opgemaakt en gesloten te Maastricht op 6

augustus 1965, door Antoon Jozef Charles Elisabeth Maria Kemp, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Maastricht-Wijk, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Theo van Straaten:

Ik ben als reserve 1e luitenant-arts in werkelijke dienst en controlerend arts. Op 6 juli 1965 werd op het bureau ziekmeldingen van het Geneeskundig Detachement Maastricht een bericht ontvangen inhoudende de ziekmelding van de dpl. soldaat der Kon. Luchtmacht M. E. G. K., te Itteren. Naar aanleiding van deze ziekmelding heb ik mij als controlerend arts op 6 juli 1965, omstreeks 11.00 uur naar Itteren begeven. Aldaar werd door mij een persoon in bed aangetroffen, die verklaarde soldaat K. te zijn. Daar mijns inziens tegen onmiddellijke terugkeer naar zijn onderdeel, medisch geen bezwaar bestond, heb ik bedoelde soldaat K. ter plaatse opdracht gegeven onmiddellijk naar zijn onderdeel terug te keren. Hiertoe heb ik hem omstreeks 11.00 uur van die dag een reisopdracht tot onmiddellijke terugkeer naar zijn onderdeel uitgereikt;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde procesverbaal van Huishoudelijk Onderzoek d.d. 15 juli 1965, opgemaakt te Volkel, door Johannes C. H. Coenen, res. 2e luitenant en Hans G. Breitschaft, res. vaandrig en door deze ondertekend, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Theodorus B. de Haan, dpl. sergeant, sergeant administrateur LB Squadron Vliegbasis Volkel:

Op 6 juli 1965 ontving ik bericht dat de soldaat K., wonende te Itteren, ziek thuis was. Op 8 juli 1965 kwam de soldaat K. om \pm 12.00 uur op de Vliegbasis Volkel terug. Tegelijkertijd ontving ik bericht van de controlerend arts van het Geneeskundig Detachement te Maastricht dat K. op 6 juli 1965 van hem opdracht had gekregen onmiddellijk naar zijn onderdeel terug te keren;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende het procesverbaal van Huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, t.w.:

„dat hij op 6 juli 1965 te Itteren, terwijl hij als dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, ingedeeld bij de Vliegbasis Volkel, nadat zijn militaire meerdere de 1e luitenant-arts Th. van Straaten, hem, afwezig zijnde van zijn onderdeel had opgedragen onmiddellijk naar zijn genoemd onderdeel terug te keren opzettelijk heeft nagelaten, aan dit dienstbevel te gehoorzamen, niet naar zijn genoemd onderdeel is teruggekeerd en sindsdien daarvan opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven totdat hij op 8 juli 1965 te \pm 12.30 uur op zijn onderdeel is teruggekeerd”;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde valt zowel onder de strafbepaling van artikel 97 Wetboek Militair Strafrecht als onder die van artikel 114 Wetboek van Militair Strafrecht, doch beide feiten zijn gepleegd in ééndaadse samenloop, zodat onder toepassing van art. 55 1e lid Wetboek van Strafrecht de kwalificatie dient te luiden:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid“;
voorzien en strafbaar gesteld bij art. 114 Wetboek Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd;

[Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 75, subs. 15 dagen hechtenis — Red.]

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 6 oktober 1964

President: Luitenant-Kolonel Mr. H. J. F. Bijvoet (plv.); *Leden:*

Luitenant-Kolonel K. Timmerman en Majoor C. F. Dekker.

Raadsmans: Kapitein W. G. Tibben.

Ten laste gelegd: mededaderschap, subs. medeplichtigheid aan het opzettelijk een aan het Rijk toebehorende jeep wederrechtelijk gebruiken, door na gemaakte afspraak als passagier mee te rijden in die jeep, nadat beklagde het starten van de motor door zijn mededader had mogelijk gemaakt door een huissleutel in het contactslot te steken.

Vrijspraak (na bewezenverklaring van de feiten) van het primair ten laste gelegde mededaderschap: beklagde heeft gedurende de gehele tijd dat de jeep over de voor het openbaar verkeer openstaande wegen reed, zich als een volslagen passieve passagier gedragen, terwijl in her behulpzaam zijn bij het starten geen daad van mededaderschap gezien kan worden.

Vrijspraak eveneens van de subsidair ten laste gelegde medeplichtigheid: geen hulpverlening tijdens het plegen van het misdrijf en ook geen gelegenheid geven tot het plegen van het misdrijf omdat het aandeel van beklagde in het starten van de jeep te verwaarlozen is, terwijl de (hoofd-)dader deze handeling zonder moeite ook zelf had kunnen verrichten.

Wel strijd met de militaire tucht en orde, zodat de zaak wordt verwezen naar de tot straffen bevoegde commanderende officier.

(W.K. art. 2, 58; W.Sr. art. 47, 48; W.V.W. art. 37).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. G. N., geboren 23 april 1944, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 12 juli 1964 opzettelijk tezamen met „H. M. D. wederrechtelijk een jeep, toebehorende aan de Staat der „Nederlanden, in elk geval aan anderen of een ander dan hem, be- „klaagde, en zijn mededader, heeft gebruikt over verscheidene voor het „openbaar rijverkeer openstaande wegen van en in Oldebroek naar en „in Kampen, hebbende hij toen aldaar opzettelijk tezamen en in ver- „eniging met H. M. D. wederrechtelijk in voormelde jeep over voor- „melde wegen gereden, ter uitvoering van een gezamenlijk plan van „hen beiden waarbij voornoemde D. als bestuurder in deze jeep heeft „gereden en beklaagde als mede-inzittende, zijnde deze jeep gestart „kunnen worden nadat beklaagde daartoe een huissleutel in het „massaslot had gestoken althans toen te of nabij Oldebroek opzettelijk „H. M. D. behulpzaam is geweest bij het plegen van nader te noemen „misdrijf, hebbende hij toen aldaar begrijpend dat D. nader te noemen „misdrijf zou plegen met nader te noemen jeep, opzettelijk hulp ver- „lenend een huissleutel gestoken in liet massaslot van deze jeep opdat „deze kon worden gestart voor nader te noemen rit en hebbende toen „H. M. D. opzettelijk wederrechtelijk een jeep, toebehorende aan de „Staat der Nederlanden, althans aan anderen of een ander dan hem D. „en hem beklaagde, gebruikt, als bestuurder daarmee rijdende, op ver- „scheidene voor het openbaar rijverkeer openstaande wegen te en nabij „Oldebroek en/of van Oldebroek naar Kampen en/of in of nabij Kam- „pen“;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com- missaris onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 12 juli 1964 willens en wetens, tezamen met D., na voor- afgaand overleg, een jeep, welke het eigendom was van de Staat der Nederlanden, heeft gebruikt door daarmee te rijden over verschillende openbare wegen van en in Oldebroek naar en in Kampen; dat noch D. noch hijzelf daartoe van iemand recht of toestemming had gekregen; dat D. de gehele weg gestuurd heeft en hijzelf als passagier meereed; dat D. hem in Oldebroek een huissleutel gaf teneinde de jeep op gang te krijgen; dat hij die huissleutel toen in het massaslot heeft gestoken en D. daarop de jeep heeft gestart;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P. 29/64 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 23 juli 1964 ge- tekend door Roelof Henk Libbe van Dijk, wachtmeester der Konink- lijke Marechaussee en Sipke Hof, marechaussee der 2e klasse, beiden behorende tot de brigade Kampen, onder meer inhoudt als verklaring van — hier als volgt zakelijk weergegeven — verbalisant:

dat hij op 12 juli 1964 omstreeks 23.50 uur zag dat een persoon gekleed in de uniform der Koninklijke Landmacht als bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig (jeep), voorzien van het kenteken KP 64-74, reed over de voor het openbaar rij- en ander verkeer open- staande weg de IJsselkade te Kampen; dat naast de bestuurder nog een

persoon gekleed in gevechtstenuw was gezeten; dat hij hen aanhield en naar hun naam vroeg; dat zij bleken te zijn: H. M. D. en H. G. N., beiden dienstplichtig soldaat in bivak gelegerd in het Artillerie Schietkamp te Oldebroek;

H. M. D., geboren 11 augustus 1944, dienstplichtig soldaat:

dat hij op 12 juli 1964 om 22.45 uur in het Artillerie Schietkamp te Oldebroek, tezamen met de soldaat N., het slaapgebouw verliet en naar het parkeerterrein ging; dat zij daar zonder toestemming een jeep wegnamen; dat er geen massasleutel was en hij daarom N. een gewone huissleutel heeft gegeven; dat N. deze sleutel in het massaslot heeft gestoken en hijzelf daarop de jeep heeft gestart en naar Kampen gereden;

Overwegende, dat de in het primair ten laste gelegde voorkomende term „gebruiken” aldaar kennelijk is gebezigd in dezelfde zin als aan de overeenkomstige term moet worden toegekend in artikel 37 van de Wegenverkeerswet, hetwelk geacht moet worden aan de vervolging ten grondslag te liggen, derhalve in de zin van „als bestuurder gebruiken” (H.R. 30 oktober 1962, N.J. 1963, no. 30);

dat, in verband daarmee, gezien de wijze waarop het primair ten laste gelegde is geredigeerd, bedoelde term hier moet worden opgevat als louter kwalificatie en daarom bij de bewezenverklaring buiten beschouwing dient te worden gelaten;

dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen dan ook wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklagde primair is ten laste gelegd mei zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 12 juli 1964 opzettelijk tezamen en in vereniging met „H. M. D. wederrechtelijk in een jeep, toebehorende aan de Staat der „Nederlanden, over verscheidene voor het openbaar rijverkeer open „staande wegen van en in Oldebroek naar en in Kampen heeft gereden, ter uitvoering van een gezamenlijk plan van hen beiden, waar „bij voornoemde D. als bestuurder in deze jeep heeft gereden en be „klaagde als mede-inzittende, zijnde deze jeep gestart kunnen worden „nadat beklagde daartoe een huissleutel in het massaslot had ge „stoken”;

Overwegende, dat ter beantwoording van de vraag of het aldus bewezene een strafbaar feit inhoudt, allereerst dient te worden nagegaan of hier sprake is van een medeplegen van het in artikel 37 van de Wegenverkeerswet omschreven delict;

dat deze vraag ontkennend dient te worden beantwoord nu uit niets is gebleken dat beklagde gedurende het tijdsbestek dat hij met D. over de voor het openbaar verkeer openstaande weg reed, meer is geweest dan een volslagen passieve passagier, terwijl het feit dat beklagde behulpzaam was bij het starten van de jeep, hetgeen tevoren plaats vond op de niet voor het openbaar verkeer openstaande parkeerplaats van het Artillerie Schietkamp, deze hoogstens tot medeplechtige doch nimmer tot medepleger kan bestempelen;

dat weliswaar eerst in het subsidiair ten laste gelegde met zoveel woorden beklagde medeplechtigheid aan het door D. gepleegde feit

wordt verweten, doch naar het oordeel van de Krijgsraad het boven bewezen verklaarde reeds voldoende feitelijke gegevens inhoudt om dit thans reeds te toetsen aan de bepaling van artikel 37 van de Wegenverkeerswet j^o artikel 48 van het Wetboek van Strafrecht;

dat de vraag omtrent beklagdes medeplichtigheid aan het door D. gepleegde feit, in die zin dat hij bij het plegen daarvan behulpzaam is geweest, op dezelfde grond ontkennend moet worden beantwoord, nu toch voor deze vorm van medeplichtigheid vereist is het opzettelijk verlenen van enigerlei hulp *tijdens* het plegen van een misdrijf;

dat tenslotte de vraag rest of hier sprake kan zijn van die andere vorm van medeplichtigheid, met name die welke bestaat in het verschaffen van gelegenheid tot het plegen van een misdrijf;

dat beklagdes aandeel in het starten van de jeep hierin was gelegen dat hij een hem door de bestuurder D. aangereikte huissleutel in het massaslot heeft gestoken, opdat D. de jeep op gang zou kunnen brengen;

dat het naar 's-Krijgsraads oordeel een schromelijke overschatting ware van de strafrechtelijke betekenis van deze hulp — welke feitelijk als een futiliteit te beschouwen is nu D. met zeer geringe moeite ook zelf deze handeling had kunnen verrichten — door deze te bestempelen tot een „gelegenheid geven tot" in de zin van artikel 48 van het Wetboek van Strafrecht;

dat ook deze laatste vraag derhalve ontkennend behoort te worden beantwoord;

dat het bewezen verklaarde, nu dit ook bij generlei andere wettelijke bepaling strafbaar is gesteld, niet oplevert een strafbaar feit;

dat beklagdes handelwijze echter wel in flagrante strijd is geweest met de militaire tucht en orde en derhalve oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp in de zin van artikel 2, onder 1e van de Wet op de Krijgstucht;

Overwegende, dat waar ket primair ten laste gelegde bewezen is verklaard een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde (dat overigens geen andere feiten doch slechts een andere juridische beschouwingwijze daarvan inhoudt) achterwege dient te blijven;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde primair meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

[Volgt: verklaring dat beklagde schuldig is aan het bewezen verklaarde feit; bevinding dat dit niet oplevert enig strafbaar feit en vrij spraak daarvan; bevinding, dat het bewezenverklaarde oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp; verwijzing van de zaak onder mededeling van alle stukken naar de tot straffen bevoegde commanderende officier — *Red. J.*

(Dit vonnis in in hoger beroep bevestigd bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 15 december 1964, Red.).

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 13 mei 1965

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel J. Slinger en Majoor N. J. de Ruiter.

Raadsman: Mr. H. van der Bij, advocaat te Tiel.

Beklaagde, dpl. sergeant-titulair, die (als gehuwde) gedurende de weekeinden vrij was om naar huis te gaan behalve ingeval hij aangevozen was als sergeant van de week, had op donderdag, 11 februari 1965, aan zijn commandant een door hem vervalste brief overhandigd, daarbij zeggende dat die brief geschreven was door een psychiater die zijn echtgenote onder behandeling had, in welke brief verzocht werd beklagde vrij te stellen van diensten in het weekeinde, met welke brief en welk verhaal beklagde zijn commandant trachtte over te halen hem (voorgoed) vrij te stellen van weekeind-diensten. Op grond van die verklaring verleende de commandant hem aanvankelijk vrijstelling doch de volgende dag, na onderzoek, trok hij die vrijstelling weer in. Qualificatie: poging tot het zich voorgoed onttrekken aan een bepaald soort van dienstverplichtingen.

Ten tijde van de behandeling in hoger beroep (zie de sententie achter het vonnis) is artikel 71a van het W.M.Sr. in werking getreden. Verandering van wetgeving in de zin artikel 1, tweede lid, W.Sr. en schrapping van het element „tijd van oorlog“.

Verlaging tot soldaat in de laagste klasse.

(W.M.Sr. art. 25, 71a, 131; W.Sr. art. 1, 2°, 45).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen N. N., geboren 11 maart 1945, dpl. sergeant, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„*primair:* dat hij als dienstplichtig sergeant in werkelijke dienst bij „de Koninklijke Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, „op of omstreeks 11 februari 1965, derhalve in tijd van oorlog, te „Apeldoorn, in elk geval in Nederland, zich opzettelijk door nader te „noemen listige kunstgreep en/of samenweefsel van verdichtsels tijde- „lijk aan de vervulling van een bepaalde soort dienstverplichtingen „heeft onttrokken, hebbende hij toen aldaar aan zijn commandant „kapitein C. H. A. Janssen verzocht hem, beklagde, vrij te stellen van „de weekenddiensten, waarbij en waartoe hij opzettelijk valselijk en „geheel of ten dele in strijd met de waarheid deze commandant heeft „gezegd, dat de gezondheid van zijn echtgenote niet goed was en waar- „bij en waartoe hij voorts opzettelijk listiglijk ter staving van genoemde „bewering aan zijn genoemde commandant heeft overhandigd een brief, „van welke hij toen aldaar opzettelijk valselijk en in strijd met de „waarheid aan genoemde commandant zei, dat deze afkomstig was „van een psychiater in Breda — in welke in werkelijkheid door be-

„klaagde opzettelijk valselijk en in strijd met de waarheid opgestelde
„en door hem beklagde valselijk met de gefingeerde handtekening van
„een „Dr. H. J. G. Schmidt" ondertekende brief onder meer stond:

„De vrouw van N. N. is bij mij onder behandeling i.v.m. de
„slechte toestand van haar zenuwgestel. In het begin van de week
„maakt zij een ontspannen indruk, aan het eind van de week
„daarentegen verkeert zij op de grens van een overspannenheid.
„Zij is de laatste vijf maanden al tweemaal ingestort. Als de vrij-
„dagavond dan weer aangebroken is, betekent dit dat zij een, voor
„haar, enorme last van haar schouders kan laten vallen. Nu ver-
„telde zij mij, op haar jongste consult, dat haar man in de toe-
„komst verscheidene malen in het weekend dienst zou moeten
„doen. Voor de vrouw zou dit tot een nieuwe instorting(en)
„kunnen leiden. In het verleden was dit namelijk ook het geval.
„Nu zou ik u het volgende willen vragen: kunt U in het belang van
„het huwelijk van deze jonge mensen en de gezondheid van deze
„vrouw bovengenoemde vrijstellen van deze diensten in het
„weekend."

„en hebbende hij vervolgens door genoemde listige kunstgreep en/of
„samenweefsel van verdichtsels van genoemde commandant verlof ge-
„kregen op zondag 14 februari 1965 — op welke dag hij de weekdienst
„moest verrichten en dus in de kazerne aanwezig behoorde te zijn —
„zich naar zijn echtgenote en naar huis te begeven en toen ook inder-
„daad thuis verbleven;

„*subsidiair*: althans, indien het voorgaande niet tot een veroordeling
„van beklagde kan of mocht leiden, dat hij toen aldaar in voornoemde
„hoedanigheid met het voornemen om zich opzettelijk door nader te
„noemen listige kunstgreep en/of samenweefsel van verdichtsels voor-
„goed aan de vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen
„te onttrekken opzettelijk ter uitvoering van genoemd voornemen en
„genoemd misdrijf aan zijn commandant kapitein C. H. A. Janssen
„heeft verzocht hem, beklagde, vrij te stellen van de weekenddiensten,
„waarbij en waartoe hij opzettelijk valselijk en geheel of ten dele in
„strijd met de waarheid deze commandant heeft gezegd, dat de ge-
„zondheid van zijn echtgenote niet goed was en waarbij en waartoe
„hij voorts opzettelijk listiglijk ter staving van genoemde bewering aan
„zijn genoemde commandant heeft overhandigd een brief, van welke
„hij toen aldaar opzettelijk valselijk en in strijd met de waarheid aan
„genoemde commandant zei, dat deze afkomstig was van een psy-
„chiatr in Breda — in welke in werkelijkheid door beklagde op-
„zettelijk valselijk en in strijd met de waarheid opgestelde en door
„hem, beklagde, valselijk met de gefingeerde handtekening van een
„„Dr. H. J. G. Schmidt" ondertekende brief onder meer stond:

„De vrouw van N. N. is bij mij onder behandeling i.v.m. de
„slechte toestand van haar zenuwgestel. In het begin van de week
„maakt zij een ontspannen indruk, aan het eind van de week
„daarentegen verkeert zij op de grens van een overspannenheid.
„Zij is de laatste vijf maanden al tweemaal ingestort, Als de vrij-

„dagavond dan weer aangebroken is, betekent dit dat zij een, voor
„haar, enorme last van haar schouders kan laten vallen. Nu ver-
„telde zij mij, op haar jongste consult, dat haar man in de toe-
„komst verscheidene malen in het weekend dienst zou moeten
„doen. Voor de vrouw zou dit tot een nieuwe instorting(en)
„kunnen leiden. In het verleden was dit namelijk ook het geval.
„Nu zou ik u het volgende willen vragen: kunt U in het belang van
„het huwelijk van deze jonge mensen en de gezondheid van deze
„vrouw bovengenoemde vrijstellen van deze diensten in het
„weekend.”

„zijnde de uitvoering en het misdrijf niet voltooid, alleen tengevolge
„van de van zijn beklagdes wil onafhankelijke omstandigheid, dat ge-
„noemde commandant argwaan kreeg en een nader onderzoek heeft
„ingesteld, waaruit verdachtes hierboven nader omschreven oneerlijke
„handelwijze bleek, in elk geval uitsluitend tengevolge van enige van
„beklaagdes wil onafhankelijke omstandigheid;

„of indien het voorgaande niet tot een veroordeling van beklagde
„kan of mocht leiden,

„*meer subsidiair*: dat hij toen aldaar met het oogmerk om het open-
„baar gezag te misleiden opzettelijk valselyk een schriftelijke genees-
„kundige verklaring heeft opgemaakt nopens het bestaan of bestaan
„hebben van ziekten, zwakheden of gebreken, hebbende hij toen al-
„daar met het oogmerk zijn compagniescommandant, in elk geval het
„openbaar gezag te misleiden, opzettelijk valselyk en in strijd met de
„waarheid een verklaring van de volgende inhoud opgesteld en deze
„opzettelijk valselyk ondertekend met een gefingeerde valse hand-
„tekening;

„Breda, St-Ignatius ziekenhuis.

„Weledelgestrenghe heer.

„Hierbij wil ik u het volgende mededelen. De vrouw van N. N.
„is bij mij onder behandeling i.v.m. de slechte toestand van haar
„zenuwgestel. Deze jonge vrouw zorgt voor twee gezinnen, haar
„eigen gezin en dat van haar moeder.

„Haar moeder lijdt aan een maagkwaal, die haar belet haar
„normale werk te doen. Alles komt dus bij deze dochter terecht.

„Deze vrouw is zeer gesloten en in zichzelf gekeert; de enigste
„tegen wie zij vrijuit praat is haar man. Dit leidt tot de volgende
„situatie. In het begin van de week maakt zij een ontspannen
„indruk, aan het eind van de week daarentegen verkeert zij op de
„grens van een overspannenheid.

„Zij is de laatste vijf maanden al tweemaal ingestort. Als de
„vrijdagavond dan weer aangebroken is, betekent dit dat zij een,
„voor haar, enorme last van haar schouders kan laten vallen.

„Nu vertelde zij mij, op haar jongste consult, dat haar man in
„de toekomst verscheidene malen in het weekend dienst zou
„moeten doen. Hun jonge huwelijk zou daardoor een zeer moei-
„lijke tijd tegemoet gaan. Voor de vrouw zou dit tot een nieuwe

„instorting(en) kunnen leiden. In het verleden was dit namelijk „ook het geval.

„Nu zou ik u het volgende willen vragen; kunt in het belang „van het huwelijk van deze jonge mensen en de gezondheid van „deze vrouw bovengenoemde vrijstellen van deze diensten in het „weekend.

„Hoogachtend,

„w.g. onleesbaar.

„Dr. H. J. G. Schmidt (Psychiater)".

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklaagde primair is tenlastegelegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Sedert 7 januari 1965 ben ik als dienstplichtig sergeant-titulair in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij de Legerkorps Stafcompagnie, gelegerd in de Koning Willem III kazerne te Apeldoorn. Bij mijn compagnie was het regel dat gehuwde militairen waaronder ik zelf, ieder weekend van vrijdagavond tot maandagmorgen naar huis mochten. De enige keer dat wij weekend-dienst hebben is, als wij sergeant van de week zijn. Op 10 februari 1965 kwam ik op het idee aan de kapitein Janssen, mijn compagnies-commandant, een gefingeerde doktersverklaring over te leggen en aan de kapitein te vragen mij vrij te stellen van weekend-diensten met het oog op de toestand van mijn vrouw. Ik heb die avond een stuk papier genomen en ik heb daarop een verhaal getikt met de bedoeling tegenover de kapitein Janssen te doen voorkomen, alsof dit verhaal een doktersverklaring was, afkomstig van een dokter Schmidt, die naar ik wist als psychiater aan het St. Ignatiusziekenhuis te Breda verbonden was. Ik heb dit verhaal voorzien van een gefingeerde handtekening, met de bedoeling deze handtekening te laten doorgaan voor de handtekening van Dr. Schmidt. Ik heb op 11 februari 1965 te omstreeks 13.30 uur op het bureau van de kapitein Janssen in de Koning Willem III kazerne te Apeldoorn aan de kapitein Janssen verzocht mij vrij te stellen van weekend-diensten. Als reden gaf ik op de gezondheidstoestand van mijn echtgenote en ter staving van mijn bewering, heb ik de kapitein Janssen de door mij zelf gemaakte, gefingeerde doktersverklaring overhandigd. Ik had inmiddels gehoord dat ik op vrijdag 12 februari 1965 in de weekdienst zou gaan en dat hield in dat ik van 12 februari tot 15 februari 1965 niet naar huis zou kunnen gaan. De kapitein Janssen heeft mij aanvankelijk toegestaan van zaterdagavond 13 februari 1965 tot zondagavond 14 februari 1965 naar huis te gaan. De volgende dag moest ik echter weer op rapport komen bij de kapitein Janssen en toen merkte ik, dat de kapitein de zaak had onderzocht, waarbij de waarheid aan het licht was gekomen. Uiteraard heeft hij toen ook bepaald dat ik die zondag 14 februari 1965 niet naar huis zou mogen gaan;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een schriftelijke ver-

klaring van de navolgende inhoud: [enz., zie tenlastelegging — *Red.*];

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal [*post alia*, *Red.*], zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Charles Hubertus Alphonsus Janssen, kapitein, commandant van de Staf Compagnie van het 1e Legerkorps, gelegerd te Apeldoorn, rnr.: 25.01.25.150:

Op 11 februari 1965 ontving ik middels mijn administratie een verzoek van de dienstplichtig sergeant N. N., ingedeeld bij mijn compagnie, in welk verzoek hij mij een persoonlijk onderhoud verzocht. N. N. verzocht mij bij dit onderhoud hem vrij te stelen van de weekend diensten, vanwege de gezondheid van zijn echtgenote. Ter staving van zijn moeilijkheden overhandigde N. N. mij een brief, die naar zijn zeggen afkomstig was van een psychiater uit Breda, alwaar zijn vrouw onder behandeling was. Onmiddellijk bevreedde mij al de wijze van adressering. De inhoud van het briefje bevestigde mijn wantrouwen, voorwat betreft de echtheid, gezien het grote aantal taalfouten en de stijl waarin de brief gesteld was. Ik heb de sergeant N. N. toegezegd, dat hij zondag 14 februari 1965 even naar huis mocht gaan. Hij was namelijk aangewezen om dat weekend wekdienst te verrichten. Ik heb de brief van betrokkene ter hand gesteld aan Dokter F. Buis, commandant Geneeskundig Detachement Staf 1e Legerkorps te Apeldoorn, met verzoek een en ander te verifiëren. Nadat deze zich in verbinding had gesteld met een Dr. Schmidt, zenuwarts te Breda, welke naam onder de brief stond, kwam aan het licht, dat mevrouw N. N. niet onder behandeling was, bij genoemde arts en er derhalve ook geen sprake van kon zijn dat deze de betreffende brief had geschreven;

Folkert Buis. res. 1e Luitenant-arts, commandant van het Geneeskundig Detachement van de Staf van het 1e Legerkorps te Apeldoorn, rnr.: 36.03.13.020:

Op donderdag 11 februari 1965 omstreeks 21.30 uur ontving ik van de commandant van de Stafcompagnie van het 1e Legerkorps, de Kapitein Janssen, een geneeskundige verklaring, ondertekend door een arts, Dr. H. J. G. Schmidt, betreffende de echtgenote van de sergeant N. N. Ik heb de verklaring gelezen en ik hem de Kapitein Janssen medegedeeld, dat ik vermoedde dat deze verklaring niet door een arts was geschreven. De volgende dag heb ik opgebeld naar een Dr. Schmidt, zenuwarts te Breda. Deze verklaarde dat hij geen mevrouw N. als patiënt had en dat hij geen geneeskundige verklaring afgegeven had, gericht aan enige militaire commandant. Verder deelde hij mede dat zijn voorletters niet in overeenstemming waren met de voorletters vermeld op de geneeskundige verklaring. Ik heb van het vorenstaande de Kapitein Janssen in kennis gesteld;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten [*enz. Red.*];

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Poging tot het misdrijf: als militair zich opzettelijk door een listige „kunstgreep en een samenweefsel van verdichtsels voorgoed aan de „vervulling van een bepaalde soort dienstverplichtingen onttrekken, „gepleegd in tijd van oorlog”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 131 Wetboek van Militair Strafrecht jo. artikel 45 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat nu de Krijgsraad het subsidiair tenlaste gelegde bewezen acht, het meer subsidiair tenlaste gelegde onderzoek noch beslissing behoeft;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van het begane misdrijf onwaardig acht in de door hem beklede rang van sergeant te blijven dienen;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 4 weken en verlaging tot de stand van soldaat der laagste klasse — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 24 augustus 1965

President: Mr. Fikkert (plv.); *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans, Mr. Lamers (plv.).

Raadsman: Mr. H. van der Bij, advocaat te Tiel.

(*Zie het vonnis hiervóór.*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat op 1 juli 1965 in werking is getreden de Rijks-wet van 4 juli 1963, Staatsblad 295, waarbij onder meer artikel 71a in het Wetboek van Militair Strafrecht werd opgenomen;

Overwegende, dat uit genoemd artikel blijkt van een verandering van opvatting van de wetgever ten aanzien van het begrip „tijd van „oorlog” zoals dit in artikel 131 van genoemd wetboek wordt gebruikt;

Overwegende, dat die verandering van opvatting van de wetgever strekt ten gunste van beklaagde, zodat, nu het bewezen verklaarde en gequalificeerde feit, strafbaar gesteld bij artikel 131 van het Wetboek van Militair Strafrecht juncto artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht, is gepleegd vóór 1 juli 1965 het vonnis waarvan beroep — gelet op artikel 1, lid 2 van het Wetboek van Strafrecht — niet in stand kan blijven en derhalve moet worden vernietigd;

Overwegende, dat het Hof uit het vonnis, waarvan beroep, overneemt de overwegingen inhoudend hetgeen beklaagde is ten laste gelegd;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 10 maart 1965 opgemaakt en getekend door de commandant van de Legerkorpsstafcompagnie te Apeldoorn onder meer blijkt, dat N. N. op 11 februari 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 10 juni 1964;

Overwegende, dat het Hof nier wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklaagde primair is ten laste gelegd, zodat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het Hof uit het vonnis, waarvan hoger beroep, overneemt de overwegingen inhoudend de bewijsmiddelen;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 11 februari 1965, te Apeldoorn met het voornemen om zich opzettelijk door nader te noemen listige kunstgreep en samenweefsel van verdichtsels voorgoed aan de vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen te onttrekken opzettelijk ter uitvoering van genoemd voornemen en genoemd misdrijf aan zijn commandant kapitein C. H. A. Janssen heeft verzocht hem beklaagde vrij te stellen van de weekend-diensten, waarbij en waar toe hij opzettelijk valselijk en geheel of ten dele in strijd met de waarheid deze commandant heeft gezegd, dat de gezondheid van zijn echtgenote niet goed was en waarbij en waartoe hij voorts opzettelijk listiglijk ter staving van genoemde bewering aan zijn genoemde commandant heeft overhandigd een brief, van welke hij toen aldaar opzettelijk valselijk en in strijd met de waarheid aan genoemde commandant zei, dat deze afkomstig was van een psychiater in Breda — in welke in werkelijkheid door beklaagde opzettelijk valselijk en in strijd met de waarheid opgestelde en door hem beklaagde valselijk met de gefingeerde handtekening van een „Dr. H. J. G. Schmidt,” ondertekende brief onder meer stond:

„De vrouw van N. N. is bij mij onder behandeling i.v.m. de slechte toestand van haar zenuwgestel. In het begin van de week maakt zij een ontspannen indruk, aan het eind van de week daarentegen verkeert zij op de grens van een overspannenheid. Zij is de laatste vijf maanden al tweemaal ingestort. Als de vrijdagavond dan weer aangebroken is, betekent dit dat zij een, voor haar, enorme last van haar schouders kan laten vallen. Nu vertelde zij mij, op haar jongste consult, dat haar man in de toekomst verscheidene malen in het weekend dienst zou moeten doen. Voor de vrouw zou dit tot een nieuwe instorting(en) kunnen leiden. In het verleden was dit namelijk ook het geval. Nu zou ik u het volgende willen vragen: kunt in het belang van

„het huwelijk van deze jonge mensen en de gezondheid van deze „vrouw bovengenoemde vrijstellen van deze diensten in het „weekend.”

„zijnde de uitvoering en het misdrijf niet voltooid, alleen tengevolge „van de van zijn, beklaagdes, wil onafhankelijke omstandigheid, dat „genoemde commandant argwaan kreeg en een nader onderzoek heeft „ingesteld, waaruit verdachtes hierboven nader omschreven oneerlijke „handelwijze bleek, in elk geval uitsluitend tengevolge van enige van „beklaagdes wil onafhankelijke omstandigheid”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*Poging tot het misdrijf: als militair zich opzettelijk door een listige „kunstgreep en een samenweefsel van verdichtsels voorgoed aan de ver- „vulling van een bepaalde soort dienstverplichtingen onttrekken”*,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 131 Wetboek van Militair Strafrecht jo artikel 45 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklaagde subsidiair meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen werd aangenomen, zodat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende, dat nu het Hof het subsidiair ten laste gelegde bewezen acht, het meer subsidiair ten laste gelegde onderzoek noch beslissing behoeft;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is. zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende, dat het Hof beklaagde op grond van het begane misdrijf onwaardig acht in de door hem beklede rang van sergeant te blijven dienen;

Gezien, behoudends voormelde wetsbepalingen nog de artikelen 1, 11, 25, 60, 62 Wetboek van Militair Strafrecht; 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart niet bewezen hetgeen beklaagde primair is ten laste gelegd; spreekt hem daarvan vrij;

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een militaire detentie voor de tijd van vier weken;

Verlaagt beklaagde tot de stand van soldaat der laagste klasse;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklaagde subsidiair meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven bewezen werd verklaard; spreekt hem daarvan vrij.

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 20 mei 1965

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel Proper en Majoor Wiegman.

Gelijkwaardigheid van door plantsoen gescheiden rijbanen?

Voor de beoordeling door de rechter van de vraag, of op een bepaalde verkeerssituatie art. 21 lid 1 W.V.R. toepasselijk is ~ kan de wijze waarop in de praktijk de deelnemers aan het verkeer die vraag beantwoorden, niet als zonder belang terzijde worden geschoven. (Zie noot).

(Art. 21 lid 1 W.V.R.).

De Krijgsraad te Velde Oost van de Ch.G.S., enz.

O., dat de beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 27 december 1964, te Zwolle, althans in Nederland, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede rijdende over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Korenbloemstraat, welke weg ter plaatse waar hij reeds uit twee gelijkwaardige door een verhoogd plantsoen gescheiden en naast elkaar liggende rijbanen bestond, de voor hem links gelegen rijbaan heeft gevolgd;

Post alia:

O., dat de Krijgsraad niet bewezen acht, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft gepleegd, met name niet bewezen acht, dat de door hem gevolgte voor hem links gelegen rijbaan van de Korenbloemstraat te Zwolle gelijkwaardig was aan de voor hem rechts gelegen rijbaan van die straat;

O. immers, dat de twee rijbanen van de Korenbloemstraat weliswaar ongeveer even breed en beide met klinkers bestraat zijn, doch deze omstandigheden naar het oordeel van de Krijgsraad niet beslissend zijn voor de beantwoording van de vraag, of die rijbanen als gelijkwaardig zijn te beschouwen; dat die vraag uit verkeerstechnisch oogpunt moet worden beoordeeld;

dat bij zodanige beoordeling blijkt, dat voor het verkeer dat, komende uit de richting van de Hortensiastraat zich begeeft in oostelijke richting, de links gelegen rijbaan zich voordoet als geschikter dan de noordelijke, omdat het voorbij het langwerpige en het ronde plantsoen gelegen stuk van de Korenbloemstraat in het verlengde ligt van die links gelegen rijbaan, zodat men, langs die rijbaan rijdende, rechtuit kan blijven rijden, terwijl men, de rechts gelegen rijbaan nemende, eerst naar rechts en vervolgens naar links moet afbuigen;

dat, zou het gedeelte van de Korenbloemstraat waarin het langwerpige plantsoen ligt, moeten beschouwd als een weg met twee gelijkwaardige rijbanen, gescheiden door een verhoogde afschei-

ding, het verkeer komende uit de Meidoornstraat en gaande in de richting naar de Hortensiastraat, verplicht zou zijn op de hoek Meidoornstraat-Korenbloemstraat rechtsaf te slaan, ten einde vervolgens om genoemd plantsoen heen te rijden, en het verkeer komende uit de Jasmijnstraat en gaande in oostelijke richting, eveneens verplicht zou zijn op de hoek Jasmijnstraat-Korenbloemstraat rechtsaf te slaan en vervolgens om dat plantsoen heen zou moeten rijden;

dat blijkens de brief van de commandant 3e Divisie Koninklijke Marechaussee dd. 26 februari 1965, de brief van de Hoofdinspecteur van politie Chef Afdeling verkeer te Zwolle dd. 8 april 1965 en het proces-verbaal van de wachtmeester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee J. H. dd. 17 mei 1965, de algemene praktijk is, dat het in de vorige alinea bedoelde verkeer niet om het plantsoen heen rijdt;

dat nu wel kan worden gesteld, dat niet de weggebruikers uitmaken wat in het verkeer wel of niet is toegestaan, daar deze taak aan de wetgever is voorbehouden. doch niet kan worden voorbijgezien dat het bij het opstellen van verkeersregels niet wel mogelijk is deze zodanig te redigeren dat zij voor alle zich in de praktijk voordoende situaties een duidelijk antwoord geven op de vraag, hoe in concreto moet worden gehandeld;

dat dan ook voor de beoordeling door de rechter van de vraag, of op een bepaalde verkeerssituatie het voorschrift van art. 21 lid 1 van het Wegenverkeersreglement toepasselijk is, de wijze waarop in de praktijk de deelnemers aan het verkeer die vraag beantwoorden, niet als zonder belang ter zijde kan worden geschoven;

O. dat, zelfs indien beide rijbanen als gelijkwaardig zouden moeten worden beschouwd, de Krijgsraad niettemin niet tot een veroordeling zou komen, omdat de Krijgsraad van oordeel is, dat het in de Korenbloemstraat gelegen langwerpige plantsoen niet is te beschouwen als een „verhoogde afscheiding” in de zin van artikel 21 lid 1 van het Wegenverkeersreglement, zijnde zonder meer duidelijk dat het niet valt onder de in die bepaling eveneens genoemde „bomenrijen”, „bermen” of „niet in het wegdek liggende spoor- of tramwegen”;

dat toch de Krijgsraad van oordeel is, dat onder „afscheidingsen” in meergenoemd artikel moeten worden verstaan uiterlijk waarneembare tekenen welke kennelijk *bestemd* zijn om twee rijbanen van elkaar af te grenzen en het duidelijk is, dat het langwerpige plantsoen — evenals trouwens het ronde — niets te maken heeft met „traffic en „gineering”, doch alleen is aangebracht om tegemoet te komen aan de behoefte aan wat groen temidden van de omringende woonblokken;

O. dat de Krijgsraad ten overvloede nog als zijn mening te kennen wil geven, dat naar zijn oordeel het gedeelte van de Korenbloemstraat waarin de twee plantsoenen zijn gelegen, als een plein, dan wel twee aangrenzende pleinen, is te beschouwen, waar borden volgens model 15 van de bijlage bij het Wegenverkeersreglement, overeenkomstig de schets van voorbeeld B bij model 16, zouden kunnen worden geplaatst om de verplichting van het rondgaande verkeer aan te duiden;

enz. (volgt vrijspraak, Red.).

Noot.

Uit verkeersobservaties ter plaatse is gebleken, dat van de verkeersdeelnemers die gedurende bepaalde uren uit verschillende wegen de Korenbloemstraat opreden, het grootste gedeelte dezelfde „overtreding^v pleegde als de onderhavige beklagde. Hier volgen de cijfers:

	totaal	snelverkeer	langzaam verkeer
verkeersdeelnemers	633	129	404
„overtreding ⁿ ”	379	71	308

Op grond van deze gegevens redeneert de Krijgsraad nu: het begrip gelijkwaardig moet ook uit verkeerstechnisch oogpunt gezien worden. Als blijkt dat 60% van alle verkeersdeelnemers, 75% van het langzame verkeer, door zijn gedragingen toont niet te beseffen, dat hier een situatie met gelijkwaardige rijbanen is, die hen op de in art. 21 lid 1 omschreven wijze noopt tot het volgen van een bepaalde rijrichting, kan verkeerstechnisch niet van gelijkwaardigheid gesproken worden. Met deze praktijk moet de rechter ook rekening houden als hij tot een juridische beoordeling van gelijkwaardigheid wil komen.

In elk geval blijkt in deze zaak weer eens, hoe een wegbeheerder gemakkelijk situaties kan scheppen, die voor de weggebruikers op zijn zachtst gezegd onduidelijk zijn. Hij zal dan, indien het navolgen der algemene regels ter plaatse toch noodzakelijk is, dit duidelijker kenbaar moeten maken, óf door verandering van het beloop der wegen, óf door verkeersmaatregelen als verbod linksafslaan, eenrichtingverkeer en wegmarkering. Levert de bestaande praktijk geen gevaar op, dan is het eerlijker en duidelijker een paar borden te plaatsen met het opschrift: inrijden toegestaan.

Br.

(Overgenomen uit Verkeersrecht, Juridisch maandblad betreffende het wegverkeer, 1965, No. 96).

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 15 juni 1965

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Brigade-Generaals W. A. Feitsma en A. E. Bueno de Mesquita.
Raadsman: 1e luitenant J. Korbee.

Als officier van piket, tijdens zijn ronde en op het terrein van zijn ronde in het legerkamp, een aantal blikken met olie en vet weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening.

Geen diefstal van een wachthebbende op een onder zijn bijzondere bewaking gestelde plaats, omdat de taak van de officier van piket niet is een bepaalde plaats onder zijn bewaking te hebben, doch is het waken over de stipte naleving van de bepalingen en het verzekeren van de veiligheid, orde en rust in de kazerne. Wel heeft beklagde, door de diefstal in die functie te plegen, een bijzondere ambtsplicht geschonden. Gevangenisstraf en verlaging.

Hoog Militair Gerechtshof (zie sententie achter het vonnis): nu in-middels de tekst van artikel 11 W.M.Sr. is gewijzigd, kan, met toe-passing van artikel 1, tweede lid, van het W.Sr. militaire detentie wor-den opgelegd.

(W.M.Sr. art. 11, 152; W.Sr. art. 1, 2°, 44, 310).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. J. X., geboren 16 september 1941, vaandrig, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als vaandrig in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-,macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 19 april „1965 te of nabij Stroe, gemeente Barneveld, althans in Nederland, „terwijl hij de functie vervulde van Officier van Piket van het Kamp „Stroe, in die functie met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening „heeft weggenomen bij of op een opslagplaats, gelegen achter in ge- „noemd Kamp, alzo op een onder zijn bijzondere bewaking of be- „scherming gestelde plaats: drie blikken, elk inhoudende 1 liter olie, „één blik, inhoudende 1 kg. vet, één blik, inhoudende 5 liter olie, al „welke voormelde blikken met inhoud toebehoorden aan de Staat „der Nederlanden, althans aan een ander of anderen dan aan hem, „beklaagde, althans indien terzake van het voorgaande geen veroorde- „ling kan of mocht volgen, dat hij alstoen aldaar met het oogmerk van „wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen drie blikken elk in- „houdende 1 liter olie, één blik, inhoudende 1 kg. vet en één blik, „inhoudende 5 liter olie, welke blikken met inhoud toebehoorden aan „de Staat der Nederlanden, althans aan een ander of anderen dan aan „hem, beklaagde”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal no. P. 42/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 22 april 1965 ge-tekend door Pieter van der West, wachtmeester 1e klas en medeonder-tekend door J. A. Spaak, marechaussee 2e klas, beiden behorende tot de brigade Garderen der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt:

1e. als eigen waarneming en bevinding van verbalisant P. v. d. West, dat hij op 19 april 1965, omstreeks 18.00 uur, op de parkeer-plaats nabij het Officiershotel van de legerplaats „de Wittenberg” een crèmekleurige personenauto, merk Renault Dauphine, gekentekend zag staan; dat de vaandrig X. hem, verbalisant, desgevraagd mede-deelde, dat bovengenoemde auto hem in eigendom toebehoorde; dat de vaandrig X. op verzoek van hem, verbalisant, de kofferruimte van genoemd voertuig opende; dat hij, verbalisant, toen in die kofferruimte o.m. zag liggen: drie blikken olie OMD 60 à één liter, een blik vet XG 325 à 1 kilogram en 1 blik olie OM 17 à 5 liter;

2e. als verklaring door de beklaagde tegenover de verbalisant af-gelegd:

dat hij op 18 april 1965, te omstreeks 19.00 uur, op piket is gegaan als Officier van Piket van het kamp Stroe; dat hij op 19 april 1965, omstreeks 15.30 uur vanuit de Piketkamer van het kamp Stroe een ronde ging maken door het kamp Stroe; dat hij hierbij gebruik maakte van de hem in eigendom toebehorende personenauto, merk Renault Dauphine, gekentekend; dat hij was gekleed in gevechtstenuue en het borstschild van Officier van Piket droeg; dat hij toen achter in het kamp Stroe bij een opslagplaats verschillende soorten blikken zag staan; dat een gedeelte hiervan onder een zeil stond; dat hij uit zijn auto is gestapt en er naar toe is gelopen; dat hij toen zag, dat er verschillende blikken met olie en dergelijke onder lagen; dat hij toen dacht: zo'n blik olie kan ik wel gebruiken; dat hij toen drie blikken olie OMD 60 à 1 liter en een blik vet XG 325 à 1 kg in de kofferruimte van zijn voertuig heeft gelegd; dat hij er daarbij op heeft gelet wat hij het beste kon gebruiken; dat hij tevens een blik olie OM 17 à 5 liter wegnam dat hij eveneens in de kofferruimte van zijn voertuig plaatste; dat hij vervolgens is teruggereden naar de Piketkamer; dat het zijn bedoeling was de blikken met olie en vet mee te nemen en ze voor zijn eigen voertuig te gebruiken; dat hij wist, dat genoemde goederen aan het Rijk toebehoorden en hij van niemand toestemming had gekregen die blikken weg te nemen en zich toe te eigenen;

3e. als eigen waarneming en bevinding van verbalisant P. van der West:

dat hij, vergezeld van beklaagde, zich heeft begeven naar het kamp Stroe bij Stroe, ter plaatse gelegen in de gemeente Barneveld; dat beklagde, aldaar aangekomen, hem, verbalisant, de plaats aanwees waar hij de blikken olie en het blik vet had weggenomen; dat hij, verbalisant, zag, dat zich aldaar een opslagplaats bevond van 127 Intendance B.O.S. Depot Compagnie;

Overwegende, dat een zich bij de stukken bevindende Bataljonsorder no. 52 C., gedateerd „Wittenberg, 14 april 1965” en ondertekend door de Bataljonscommandant luitenant-kolonel J. Streef, onder meer zakelijk inhoudt: OKP Kamp Stroe van 18 op 19 april 1965 vdg. X.;

overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als vaandrig in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 19 april 1965 te Stroe, gemeente Barneveld, terwijl hij de functie vervulde van Officier van Piket van het Kamp Stroe, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen bij of op een opslagplaats, gelegen achter in genoemd Kamp, drie blikken, elk inhoudende 1 liter olie, één blik, inhoudende 1 kg. vet, één blik, inhoudende 5 liter olie, al welke voormelde blikken met inhoud toebehoorden aan de Staat der Nederlanden”;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet bewezen acht, dat de opslagplaats, gelegen achter in Kamp Stroe, waar beklagde de blikken olie

en vet wegnam, een onder beklaagdes bijzondere bewaking of bescherming gestelde plaats was, aangezien de Krijgsraad van oordeel is, dat van de Officier van Piket niet kan worden gezegd dat een bepaalde plaats onder zijn bijzondere bewaking of bescherming is gesteld;

Overwegende, dat de Krijgsraad echter wel van oordeel is, dat beklaagde door tijdens zijn dienst als Officier van Piket een diefstal te plegen in het kamp waar hij als zodanig fungeerde, een bijzondere ambtsplicht heeft geschonden;

Overwegende immers, dat blijkens artikel 46, eerste lid, van het Reglement op de Inwendige Dienst bij de Koninklijke Landmacht (VS 2-1500), de Officier van Kazernepiket in het bijzonder waakt voor de stipte naleving van de bepalingen strekkende tot het verzekeren van de beveiliging van, alsmede de veiligheid en de handhaving van de orde en rust in de kazerne;

Overwegende, dat hieruit is af te leiden, dat de Officier van Kazernepiket er onder meer voor heeft te waken, dat in de kazerne — waaronder, blijkens het bepaalde in artikel 2 eerste lid, aanhef en sub b van genoemd Reglement, mede wordt verstaan een kazernecomplex, een legerplaats en een kampement — waar hij als zodanig zijn dienst verricht, geen diefstallen worden gepleegd;

Overwegende, dat hij die een misdrijf pleegt waartegen hij door zijn betrekking moest waken, een ambtsplicht schendt en derhalve de strafverzwarende omstandigheid van artikel 44 van het Wetboek van Strafrecht van toepassing is (Zie: Mr. H. J. Smidt, Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, 1881, I, blz. 383-385);

Overwegende, dat het aldus bewezene mitsdien moet worden gequalificeerd als:

„diefstal gepleegd door een ambtenaar die door het begaan daarvan „een bijzondere ambtsplicht schendt“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 jo artikel 44 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat nu het aan beklaagde primair ten laste gelegde bewezen is verklaard, het subsidiair ten laste gelegde onderzoek noch beslissing behoeft;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheid waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van het door hem gepleegde feit ongeschikt acht om de in de door hem beklede rang te blijven dienen;

Gezien behoudens voormelde wetsbepalingen, nog de artikelen 2, 25, 60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 10 en 84 van

het Wetboek van Strafrecht; 76 van de Invoeringswet Militair Strafen Tuchtrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar; [Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 1 maand en verlaging tot de stand van soldaat der laagste klasse — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 24 augustus 1965

President: Mr. Fikkert (plv.); *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zeegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Mr. Lamers (plv.).

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, met bevel tot gevangenneming bij de uitspraak;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklagde opgelegde straf, welke het Hof onjuist is voorgekomen, gelet op artikel 11 van het Wetboek van Militair Strafrecht, zoals dit artikel luidt sedert het inwerking treden op 1 juli 1965 van de Rijkswet van 4 juli 1963, Staatsblad 295;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklagde;

Overwegende, dat het Hof beklagde op grond van het door hem gepleegde feit ongeschikt acht om in de door hem beklede rang te blijven dienen;

Overwegende, dat het Hof bevindt, dat de zaak is van dien aard, dat de beklagde, die zich op vrije voeten bevindt, onder verzekerde bewaring dient te worden gesteld;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen — met uitzondering van artikel 10 van het Wetboek van Strafrecht — alsmede van artikel 11 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 1 lid 2 van het Wetboek van Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover betreft de aan beklaagde opgelegde straf en de daarop betrekking hebbende overwegingen;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot een militaire detentie voor de tijd van een maand;

Verlaagt beklaagde tot de stand van soldaat der laagste klasse;

Stelt beklaagde in arrest;

Beveelt zijn onmiddellijke gevangenneming.

Krijgsraad te Velde voor de Kon. Luchtmacht

Vonnis van 17 maart 1965

President: Kolonel Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Commodore J. L. Bosch en Kolonel G. J. J. M. Schopmeyer.

Raadsman: Mr. M. G. Jacobs.

Zwaar lichamelijk letsel door schuld: een storing willende opheffen van zijn UZI pistoolmitrailleur, de loop daarvan op een ander militair gericht gehouden waardoor, toen een schot afging, die ander in de buik getroffen werd.

1 maand hechtenis, voorwaardelijk,

(W.Sr. art. 308).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VOOR DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
B. K., geboren 12 mei 1944, dpl. korporaal, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op 30 juli 1964 op de Vliegbasis Soesterberg in de gemeente
„Soest hoogst roekeloos, onvoorzichtig, onoplettend en ondeskundig,
„toen hij doende was een scherpe patroon, welke zich geheel of ge-
„deeltelijk buiten de patroonhouder in de ruimte tussen de kamer en
„de naar achter gebrachte afsluiter van zijn pistoolmitrailleur, merk
„UZI no. 12805, bevond, te verwijderen, althans doende was een door
„hem vermeende of vermoede storing in genoemd wapen op te heffen,
„daarbij de voorzijde van de loop van dat wapen gericht heeft gehou-
„den op of gehouden heeft in de richting van de kort bij hem staande
„soldaat K. Th. van Woudenberg, met het aan genoemde wijze van
„handelen en zijn, beklaagde's, schuld daaraan te wijten gevolg, dat
„toen een schot afging, al dan niet tengevolge van het feit, dat hij,
„beklaagde, hoogst onvoorzichtig onoplettend en ondeskundig de span-
„greep van dat wapen niet zover naar achter had gebracht, dat de
„afsluiter achter de tuimelaar was gekomen, genoemde soldaat van
„Woudenberg door een kogel uit dat wapen in de buik werd getroffen
„en zwaar lichamelijk letsel heeft bekomen, althans zodanig lichame-
„lijk letsel heeft opgelopen, dat hij gedurende lange tijd ziek en bed-
„legerig is geweest en niet in staat zijn ambtsbezigdheden als soldaat uit
„te oefenen;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 30 juli 1964 maakten onder meer de soldaat H. Th. van Woudenberg en ik deel uit van de wacht van de vliegbasis Soesterberg. Te omstreeks 02.30 uur moest ik tezamen met van Woudenberg een patrouille lopen. Ik heb het mij uitgereikte wapen, een pistoolmitrailleur UZI no 12805, opgehaald en ik heb op het bureau van de wachtcommandant vijf scherpe patronen in ontvangst genomen. Ik heb deze patronen in mijn patroonhouder gedaan. Daarop heb ik de patroonhouder in mijn UZI gestoken en ik heb de vuurregelaar op „S”, veilig, gezet. Ik heb het wapen niet gespannen. Tijdens de patrouille kwamen wij in de buurt van de verkeerstoren van de vliegbasis Soesterberg, gelegen in de gemeente Soest. Ik ben toen op een betonnen paaltje gaan zitten. Van Woudenberg is bij mij blijven staan op een afstand van 1 à 2 meter van mij. Op een moment lag het wapen op mijn beide knieën. Ik heb de spangreep naar achteren getrokken, waardoor het wapen wordt gespannen. Hiertoe had ik eerst met de duim van mijn rechterhand de veiligheid in de handgreep ingedrukt. De spangreep heb ik met mijn linkerhand naar achteren getrokken tot ik een klik hoorde. De vuurregelaar stond nog steeds op veilig. Nadat ik de klik had gehoord nam ik aan, dat het wapen goed gespannen was en dat de afsluiter zich in de achterste stand bevond. Ik heb vervolgens in de ruimte gekeken tussen de afsluiter en de kamer. Ik zag toen dat de eerste patroon geheel of gedeeltelijk uit de patroonhouder was geschoven en zich in deze ruimte bevond. Ik heb toen het wapen een kwartslag om zijn lengte-as gedraaid, zodat de patroonhouder horizontaal kwam te liggen om beter in genoemde ruimte naar de patroon te kunnen kijken. Deze patroon lag met de voorzijde gericht naar de kamer. Ik pakte daarop de patroonhouder vast en ik gaf een rukje aan de houder om deze uit het wapen te trekken. Op dit moment ging een schot af en ik zag dat van Woudenberg, die nog steeds vlak bij mij stond, in elkaar zakte. Het bleek dat van Woudenberg door het schot, afkomstig uit mijn wapen, geraakt was. Op het moment waarop ik het wapen om zijn lengte-as een kwartslag gedraaid heb, is dit wapen ook in een andere richting komen te liggen en wel zo dat van Woudenberg recht voor de loop is gekomen. Ik heb daaraan echter geen aandacht besteed. Het is hoogst onvoorzichtig en roekeloos van mij geweest om met mijn wapen als voormeld te manipuleren, terwijl de voorzijde van het wapen door mij gericht werd gehouden in de richting van de kort bij mij staande soldaat H. Th. van Woudenberg. Ik heb geleerd tijdens mijn opleiding dat er nimmer een wapen op of in de richting van iemand gericht mocht worden, ook al wist men zeker dat het wapen niet gespannen of geladen was;

Overwegende dat Hendricus Theodorus van Woudenberg, oud 20 jaar, dienstplichtig soldaat der Koninklijke Luchtmacht, LB-squadron vliegbasis Soesterberg, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 30 juli 1964 maakten onder meer korporaal K. en ik deel uit van de wacht van de vliegbasis Soesterberg. Van omstreeks 02.30 uur tot 03.30 uur moesten K. en ik een patrouille lopen. Wij waren beiden gewapend met een pistoolmitrailleur UZI. Voor wij op patrouille gingen kregen wij elk vijf patronen uitgereikt, welke wij in de patroonhouder hebben gedaan. De patroonhouder hebben wij in het wapen geschoven. Op een gegeven moment kwamen wij nabij de verkeersstoren van de vliegbasis Soesterberg, gelegen in de gemeente Soest. K. is daar op een betonnen paaltje gaan zitten en ik ben blijven staan op een afstand van één à twee meter van K. Ik stond met mijn rug naar K. gekeerd naar de landingsbaan te kijken. Ik hoorde toen dat K. aan zijn wapen bezig was. Ik hoorde dat hij de afsluiter naar achteren trok. Ik heb mij omgedraaid om te zien wat hij deed. Terwijl ik mij omdraaide bleef ik op dezelfde plaats staan. Direct nadat ik mij had omgedraaid, ik keek toen recht in de loop van de UZI van K., ging een schot uit de UZI van K. af. Ik voelde dat ik was getroffen door dit schot en ik viel ter plaatse op de grond. Ik ben vervoerd naar het Centraal Militair Hospitaal te Utrecht. Het bleek mij dat het schot links voor in mijn buik mijn lichaam is ingekomen en dat de kogel door mijn lichaam rechts vlak onder mijn middel weer uit mijn lichaam is gekomen. Wij hebben altijd geleerd nimmer het wapen op iemand te richten of dit zodanig te houden dat er iemand voor staat;

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr P.168-64, opgemaakt en gesloten te Soesterberg op 24 augustus 1964 door Cornelis Pieter de Haas, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, en Gerrit Foppen, marechaussee der 1e klasse — opsporingsambtenaar —, beiden behorende tot de brigade Soesterberg, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisanten:

Op 30 juli 1964 omstreeks 03.50 uur hebben wij het volgende gezien en waargenomen. Op het kruispunt van twee wegen nabij de verkeersstoren van de vliegbasis Soesterberg in de gemeente Soest ter hoogte van een aldaar staande betonnen paal lag een UZI pistoolmitrailleur nr 12805 met in de onmiddellijke nabijheid daarvan een lege patroonhuls van het kaliber 9 mm. De veiligheidspal van deze UZI pistoolmitrailleur stond op safe, de patroonhouder, waarin zich vier scherpe patronen bevonden, zat los in het wapen en de afsluiter van deze UZI pistoolmitrailleur bevond zich in de achterste stand. De loop van de UZI pistoolmitrailleur was droog en in deze loop was een grijs gekleurde aanslag zichtbaar;

Overwegende dat een ten processe aanwezig en aan beklagde vertoond en voorgehouden rapport van technisch onderzoek, opgemaakt te Utrecht op 6 augustus 1964 door Nicolaas P. P. Dongelmans, majoor van de Technische Dienst tewerk gesteld in de School Technische Dienst School Technische Opleidingen als commandant van de afdeling Geschut, Draagbare Wapenen en Instrumenten te Utrecht, onder meer zakelijk inhoudt:

Op 3 augustus 1964 heb ik een technisch onderzoek ingesteld naar

de toestand van de pistoolmitrailleur UZI nr. NL 12805. Wanneer men de spangreep van de pistoolmitrailleur onvoldoende ver naar achteren trekt, zal de afsluiter niet achter de tuimelaar komen en is het mogelijk dat de afsluiter achter de patroon komt. Wanneer de afsluiter achter een gedeeltelijk uitgeschoven patroon staat en het wapen wordt in deze toestand in beweging gebracht (bijvoorbeeld bij het verwijderen van de patroonhouder) kan het schot afgaan en de afsluiter in de achterste stand worden opgevangen, ondanks dat de vuurregelaar op „safeⁿ staat, de greepveiligheid niet ingedrukt is, noch aan de trekker is getrokken;

Overwegende dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende het rapport van technisch onderzoek dd. 6 augustus 1964 slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 30 juli 1964 op de Vliegbasis Soesterberg in de gemeente „Soest hoogst roekeloos onvoorzichtig onoplettend en ondeskundig, „toen hij doende was een scherpe patroon, welke zich geheel of gedeeltelijk buiten de patroonhouder in de ruimte tussen de kamer en „de naar achter gebrachte afsluiter van zijn pistoolmitrailleur, merk „UZI no. 12805, bevond, te verwijderen, daarbij de voorzijde van de „loop van het wapen gericht heeft gehouden op of gehouden heeft in „de richting van de kort bij hem staande soldaat H. Th. van Woudenberg, met het aan genoemde wijze van handelen en zijn, beklagde's „schuld daaraan te wijten gevolg, dat toen het schot afgang tengevolge „van het feit, dat hij, beklagde, hoogst onvoorzichtig onoplettend en „ondeskundig de spangreep van dat wapen niet zover naar achteren „had gebracht, dat de afsluiter achter de tuimelaar was gekomen, „genoemde soldaat van Woudenberg door een kogel uit dat wapen in de „buik werd getroffen en zwaar lichamenlijk letsel heeft bekomen”

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Aan zijn schuld te wijten zijn, dat een ander zwaar lichamenlijk „letsel bekomt”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 308 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een hechtenis voor de duur van 1 maand, voorwaardelijk, met een hechtenis van 2 jaren — Red.]

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

19 september 1963

(P.L. 1962/6)

Voorzitter: Mr. W. P. Mulié (fgd.); Leden: Mr. W. H. van Basten Batenburg en Mr. H. Fortuin.

(Pensioenwet voor de landmacht 1922, art. 2, eerste lid aanhef en 2°).

Klaagsters echtgenoot, geboren in 1918, leed op 9 à 10-jarige leeftijd aan gewrichtsrheuma. In 1937 werd hij goedgekeurd voor de dienstplicht zonder dat afwijkingen werden geconstateerd, waarna hij van oktober 1937 tot september 1938 en van augustus 1939 tot mei 1940 in militaire dienst was. In de meidagen van 1940 werd hij tijdens gevechtshandelingen ernstig gewond.

In 1951 openbaarden zich de eerste symptomen van een reumatisch hartlijden — naar medisch inzicht samenhangend met het door-gemaakte gewrichtsrheuma — aan de gevolgen waarvan hij in 1958 overleed. Klaagsters aanvraag om militair weduwen- en wezenpensioen werd door de Kroon afgewezen, omdat door de militair-geneerkundige commissies geen verband tussen het overlijden en de uitoefening van de militaire dienst aannemelijk werd geacht.

Een hoogleraar in de hartziekten is daarentegen van oordeel dat de militaire dienst, waarvoor de overledene met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid ten onrechte is goedgekeurd, alsmede de krijgsverrichtingen schade aan de hartspier hebben aangericht, waardoor de toen reeds bestaande hartaandoening ongunstig is beïnvloed.

Op grond van het rapport van deze hoogleraar is de Raad van oordeel, dat de militaire dienst het ongunstig verloop van de hartaandoening zodanig heeft versneld, dat dit versneld ongunstig verloop en het overlijden in het in de onderhavige bepaling bedoelde verband staan met de uitoefening van de militaire dienst.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake Mevr. W., wed. van S., klagster, ter openbare terechtzitting niet verschenen, tegen: de Minister van Defensie, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden J. Koolhoven, referendaris bij het Ministerie van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigde;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 13 januari 1961 afwijzend is beslist op een verzoek van klagster om toekenning aan haar en haar zoon van een pensioen ingevolge de bepalingen der Pensioenwet voor de landmacht 1922. in verband niet het overlijden van haar echtgenoot, de gewezen dienstplichtige soldaat S.; waarbij werd overwogen:

dat de gewezen dienstplichtige soldaat S. op 12 november 1958 is overleden;

dat voor adressante en haar zoon ingevolge artikel 36, sub a, en 37, eerste lid, 1°, der Pensioenwet voor de landmacht 1922 recht op pensioen zou bestaan, indien het overlijden van haar echtgenoot het gevolg zou zijn van met de uitoefening van de militaire dienst verband houdende oorzaken, als bedoeld in artikel 2, 2°, onder a, b of c, dier wet;

dat ter beantwoording van de vraag, of het overlijden van S. vornoemd het gevolg is geweest van één der vorenbedoelde oorzaken, door de commissie voor het geneeskundig onderzoek te Utrecht een posthuum geneeskundig onderzoek is ingesteld;

dat op dit onderzoek betrekking heeft het door genoemde commissie uitgebracht rapport d.d. 8 juni 1960;

dat een uittreksel uit dit posthuum rapport, voorzien van het visum van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst van 25 juni 1960, aan de Minister van Defensie is toegezonden;

dat uit bedoeld uittreksel blijkt, dat de commissie heeft overwogen, dat S. vornoemd is overleden aan de gevolgen van een hartaandoening;

dat adressante in haar aan de Minister van Defensie gericht schrijven van 29 september 1959 onder meer naar voren brengt, dat aan haar echtgenoot als dienstplichtig soldaat, voor zijn moedig optreden tegenover de vijand op 10 mei 1940 op het vliegveld Waalhaven, waarbij hij door een granaatscherf levensgevaarlijk werd verwond, het Bronzen Kruis werd toegekend;

dat adressante van mening is, dat de gevolgen van vorenbedoelde verwonding van invloed zijn geweest op de hartaandoening, tengevolge waarvan haar echtgenoot op 12 november 1958 is overleden;

dat vorengenoemde commissie in haar vorenbedoeld rapport heeft overwogen, dat het niet aannemelijk is, dat er verband bestaat tussen de verwondingen, die adressantes echtgenoot op 10 mei 1940 tengevolge van oorlogshandelingen acquireerde, en de oorzaak van overlijden;

dat het medisch gezien evenmin aannemelijk is, dat de psychische en fysieke spanningen gedurende de oorlogsdagen van 1940 van overwegende, dan wel mede van invloed zijn geweest op het ontstaan, tot uiting komen, c.q. verergeren van de aandoening;

dat geen factoren, verband houdende met de militaire dienst, gebleken zijn, die van overwegende, dan wel mede van invloed zijn geweest op het ontstaan, tot uiting komen, c.q. verergeren van de aandoening, waaraan adressantes echtgenoot is overleden;

dat de commissie in verband met het vorenstaande tussen het overlijden van adressantes echtgenoot en de uitoefening van de militaire dienst generlei verband aannemelijk acht;

dat de Kroon — instemmende met hetgeen opgemelde commissie overweegt — tot de conclusie komt, dat derhalve geen der oorzaken, als bedoeld in artikel 2, onder 2°, der aangehaalde pensioenwet, tot het overlijden van adressantes echtgenoot hebben bijgedragen;

dat voor adressante en haar zoon derhalve geen recht bestaat op een

pensioen ingevolge de Pensioenwet voor de landmacht 1922;

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 31 juli 1962, waarbij beschikt werd op een namens klaagster ingediend verzoek om herziening van de met betrekking tot de pensioenaanspraken van klaagster en haar zoon bij het Koninklijk Besluit van 13 januari 1961 genomen beslissing, is goedgevonden en verstaan op deze herzieningsaanvraag afwijzend te beslissen; waarbij onder meer werd overwogen:

dat rekestrant in zijn herzieningsaanvraag d.d. 18 maart 1961, ten aanzien van de indiening waarvan is voldaan aan de bij de wet gestelde eisen, naar voren brengt, dat de heer S. op jeugdige leeftijd een aandoening heeft gehad, waardoor een hartaandoening is ontstaan en dat de psychische en fysieke spanningen gedurende de oorlogshandelingen in de meidagen 1940 naar de mening van rekestrante ten deze zeer zeker verergerend hebben gewerkt;

dat naar aanleiding van bedoelde herzieningsaanvraag een herhaald posthuum geneeskundig onderzoek is ingesteld en wel door de geneeskundige commissie te 's-Gravenhage, op welk onderzoek betrekking heeft het door deze commissie onder dagtekening van 22 februari 1962 uitgebracht geneeskundig rapport;

dat een uittreksel van dit rapport, voorzien van het visum van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst van 15 maart 1962, aan de Minister van Defensie is toegezonden.

dat vorengenoemde commissie in haar rapport heeft overwogen, dat bij het onderzoek is gebleken, dat het overlijden van de heer S. het gevolg is van een hartaandoening;

dat het naar het oordeel van genoemde commissie aannemelijk moet worden geacht, dat de aandoening, tengevolge waarvan de heer S. is overleden, is ontstaan als gevolg van een in de kinderjaren doorgeemaakte infectieus allergische aandoening;

dat bedoelde aandoening, welke tot het overlijden van de heer S. heeft geleid, derhalve reeds moet hebben bestaan bij indiensttreding, doch pas ruim 10 jaren na het verlaten van de militaire dienst tot duidelijke klachten aanleiding gaf;

dat naar medisch inzicht van een verergering mede onder inwerking van bijzondere zeer nadelige dienstinvloeden c.q. door de oorlogshandelingen in de meidagen 1940 geen sprake is geweest;

dat mitsdien naar het oordeel van de geneeskundige commissie te 's-Gravenhage het overlijden van de heer S. niet het gevolg is geweest van met de uitoefening van de militaire dienst verband houdende oorzaken, als bedoeld in artikel 2, 2°, der Pensioenwet voor de landmacht 1922;

dat derhalve twee geneeskundige commissies, samengesteld uit verschillende geneeskundigen, ten aanzien van het overlijden van de heer S. tot dezelfde conclusie zijn gekomen, te weten, dat tussen dit overlijden en de uitoefening van de militaire dienst enigerlei verband niet aanwezig is te achten;

dat, gelet op dit medisch oordeel, het overlijden van de heer S. derhalve niet geacht kan worden het gevolg te zijn van één der oorzaken,

als bedoeld in artikel 2, 2°, onder a, b of c, der Pensioenwet voor de landmacht 1922;

dat mitsdien geen aanleiding bestaat de bestreden beslissing in een voor Mevrouw A. S.-W. gunstige zin te herzien;

Overwegende dat namens klaagster P. de Boer, wonende te Drachten, tegen de beslissing, genomen bij het Koninklijk Besluit van 31 juli 1962, bij deze Raad in beroep is gekomen en bij klaagschrift en aanvullend klaagschrift op de daarin aangevoerde gronden heeft verzocht bovenbedoeld Koninklijk Besluit te vernietigen, kennelijk daarbij bedoelende met vernietiging tevens van de beslissing, genomen bij Koninklijk Besluit van 13 januari 1961, en alsnog te beslissen dat aan klaagster een militair weduwenpensioen zal worden toegekend;

Overwegende dat verweerder bij contra-memorie op de daarbij aangevoerde gronden en onder overlegging in fotokopie van een advies van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst d.d. 20 december 1962 heeft geconcludeerd tot bevestiging der bestreden beslissing;

Overwegende dat Dr. J. Nieveen, arts voor ziekten van hart en bloedvaten te Groningen, ten verzoeken van de fungerend-voorzitter bij schrijven van 30 januari 1963 inlichtingen heeft verstrekt;

Overwegende dat P. de Boer voornoemd bij brieven van 4 februari 1963 en 21 februari 1963 eveneens ten verzoeken van de fungerend-voorzitter een aantal medische rapporten heeft ingezonden;

Overwegende dat ten verzoeken van de fungerend-voorzitter door Prof. R. L. J. van Ruyven, hoogleraar in de hartziekten aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, onder dagtekening van 18 april 1963 een rapport is uitgebracht;

Overwegende dat naar aanleiding van dit rapport verweerder bij schrijven van 30 mei 1963 een nader advies van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst d.d. 22 mei 1963 heeft toegezonden en de gemachtigde van klaagster bij schrijven van 12 augustus 1963 zijn zienswijze nader heeft toegelicht;

IN RECHTE:

Overwegende dat het in dit geding de vraag is, of klaagster en haar zoon terzake van het overlijden van S. op 12 november 1958 recht hebben op toekenning van pensioen ingevolge de bepalingen der Pensioenwet voor de landmacht 1922;

Overwegende dat de Raad op grond van de inhoud der gedingstukken als vaststaand aanneemt:

dat wijlen S., geboren 27 april 1918, op 9- of 10-jarige leeftijd een gewrichtsrheuma heeft doorgemaakt;

dat hij op 2 februari 1937 voor de dienstplicht werd gekeurd en geschikt bevonden, bij welke keuring hij geen klachten naar voren bracht en geen afwijkingen of bijzonderheden werden geconstateerd;

dat hij van 11 oktober 1937 tot 3 september 1938 en van 29 augustus 1939 tot 26 mei 1940 in werkelijke militaire dienst was;

dat hij in mei 1940 tijdens de gevechten aan de Waalhaven te Rotterdam aan de linker-elleboog, de rechter-pols en in de linkerborst door kogels en granaatsplinters is gewond;

dat in 1951 de eerste symptomen van een hartafwijking zijn opgetreden en dat in 1956 bij een medisch onderzoek in verband met de toenemende klachten de diagnose aorta-stenose is gesteld;

dat hij op 12 november 1958 aan deze hartaandoening is overleden;

Overwegende dat Prof. van Ruyven in zijn rapport de volgende beschouwing geeft:

„Neemt men als vaststaand aan, dat S. op 9-jarige leeftijd een gewrichtsrheuma heeft doorgemaakt, dan mag daaruit worden geconcludeerd, dat hij daardoor een grote kans had op het bestaan van een reumatisch hartlijden. Aangezien bij S. bij obductie een aorta stenose *) met geringe klep insufficiëntie bleek te bestaan, mag met een zekere mate van waarschijnlijkheid worden aangenomen, dat dit kleplijden samenhangt met de doorgemaakte rheuma.

„Bij een volledig onderzoek in 1956 bleken zowel de klachten als de verschijnselen alsook de onderzoeksbevindingen typisch voor aorta stenose.

„Het beloop van de ziekte in de periode tot de dood op 12 november 1958 komt geheel overeen met die gevallen van aorta stenose, waarbij het linker hart zijn taak niet meer naar behoren kan verrichten, en ondanks juiste therapie toch faalt en tot de dood voert.

„Bij aorta stenose is bekend, dat het linker hart door toename van het aantal en vooral door hypertrophie van de spiervezels zelf tot een zeer grote ontwikkeling in staat is. Deze patiënten klagen in het algemeen niet, omdat er eigenlijk niets te klagen is. Door de aanpassing van de hartspier aan zijn zwaardere taak wordt voldoende bloed door de vernauwing geperst.

„Het spreekt vanzelf, dat hoe rustiger een dergelijke patiënt leeft, wat betreft lichamelijke en ook nerveuse inspanningen, hoe beter het voor de patiënt en zijn hart is.

„Inspanningen stellen hoger eisen aan de hartarbeid, welke bij aorta stenose door de grote weerstand van de nauwe opening veel en veel groter is dan de vermeerderde arbeid bij inspanning van een normaal mens bedraagt.

„De vermeerderde arbeid wordt jaren en jaren lang door het hart verricht ten koste van de toestand van de gehypertrophieerde spier van het hart zelf. Als deze faalt gaat het bergaf. Later wordt ook door het niet wegwerken van het bloed door het linker hart en de zich daarbij voegende mechanismen in het lichaam, die het bloedvolume en bloedsverdeling betreffen, de toestand ernstiger; het rechter hart gaat „meehelpen“ en faalt op zijn beurt ook.

„Geconcludeerd mag worden, dat het in het onderhavige geval heel begrijpelijk is, dat de patiënt jarenlang niet geklaagd heeft, en toen hij eenmaal stoornissen en klachten kreeg, ging hij duidelijk achteruit.

„Geconcludeerd mag worden, dat inspanningen ongunstig zijn voor het beloop. Inspanningen geven voor elk hart hogere eisen, doch juist bij de aorta stenose door de weerstand van de mechanise stenose een extra hoge meearbeid.

*) vernauwing

„Een zeer ongelukkige omstandigheid bij de aorta stenosen is, dat „ze bij onderzoek lange tijd zo weinig verschijnselen tonen.

„De linker hartkamer is jaren en jaren lang niet duidelijk vergroot „(concentrische hypertrophie).

„Als er al enige uitzetting van de linker kamer is, dan vindt die „doorgaans naar beneden plaats en manifesteert zich niet bij de per- „cussie.

„Een geruis kan geheel ontbreken. De sterkte van een geruis is niet „evenredig, ja kan zelfs omgekeerd evenredig zijn met de mate van „vernauwing, en het hangt van allerlei omstandigheden af, of de vibra- „ties, die bij de vernauwing ontstaan, in het hoorbare gebied vallen en „op de gebruikelijke plaatsen te vinden zijn.

„Eenvoudige diagnostica, die men wel eens voor de geruisen aan- „geeft, leveren geen betrouwbare differentieel diagnose.

„De diagnose aorto stenose kan dus uiterst moeilijk zijn. Het is „daarom heel goed mogelijk, dat een arts een aorto stenose bij een „gewone routine keuring niet herkent, tenzij hij door het rheuma in „de anamnese bijzondere aandacht aan het geval besteedt.

„Omgekeerd kan uit het niet herkennen van deze afwijking niet ge- „concludeerd worden, dat de aorta stenose niet aanwezig is, wanneer „geen uitvoerig cardiologisch onderzoek is verricht.

„Het is aannemelijk, dat de militaire dienst en de krijgsv verrichtingen, „die door lichamelijke en psychische inspanningen een vermeerderde „arbeid hebben geëist van het hart, dat door deze bepaalde klepafwij- „king juist in het bijzonder niet voor meerdere arbeid geschikt is, „schade aan de hartspier hebben aangericht, doch het is door de eigen- „aardige cumulatieve beschadigingsprocessen in dergelijke harten en „door onze onbekendheid met de mate van inspanning in het dagelijks „leven naast de militaire inspanningen niet aan te geven. hoe groot die „bepaalde beschadiging is geweest.

„Naar aanleiding van de aan mij gestelde vragen heb ik de eer U „mede te delen, dat naar mijn mening met aan zekerheid grenzende „mate van waarschijnlijkheid S. destijds ten onrechte goedgekeurd is „voor de militaire dienst en het voorts aannemelijk is, dat tengevolge „van het uitoefenen van de militaire dienst van 11 oktober 1937 tot „3 september 1938 en tijdens de mobilisatie en oorlogsdagen met de „deelneming aan de krijgsv verrichtingen zijn hartaandoening ongunstig „is beïnvloed.”;

Overwegende dat de Raad zich verenigt met de zienswijze van Prof. van Ruyven, zoals deze blijkt uit het door hem gegeven antwoord op de hem gestelde vragen;

Overwegende dat aangezien wijlen S. met aan zekerheid grenzende mate van waarschijnlijkheid destijds ten onrechte is goedgekeurd voor de militaire dienst en de uitoefening van de militaire dienst, welke in het algemeen als zwaar dient te worden aangemerkt, van ongunstige invloed is geweest op zijn hartaandoening, de Raad van oordeel is, dat deze omstandigheden het ongunstig verloop van de hartaandoening zoda- nig hebben versneld, dat dit versneld ongunstig verloop en het over-

lijden in het in artikel 2 onder 2° van genoemde Pensioenwet bedoelde verband staan met de uitoefening van de militaire dienst;

Overwegende toch dat, indien de hartafwijking destijds bij de keuring voor de militaire dienst zou zijn ontdekt, wijlen S. de voor hem met zijn aandoening te zware militaire dienst niet zou hebben vervuld en zou zijn gewaarschuwd een kalm leven te leiden en inspanningen te vermijden;

Overwegende dat mitsdien de in de eerste rechtsoverweging gestelde vraag in beginsel bevestigend dient te worden beantwoord, zodat als volgt moet worden beslist:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Stelt vast, dat de beslissingen, genomen bij de Koninklijke besluiten van 13 januari 1961 en 31 juli 1962, zullen behoren te worden vernietigd en dat daarvoor in de plaats zal behoren te treden een beslissing, waarbij met in acht neming van deze uitspraak opnieuw wordt beschikt op de pensioenaanvraag van klaagster.

Centrale Raad van Beroep

22 september 1965

(A.W. 1965/K 6)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); Leden: Mr. E. H. Nuver en Prof. Mr. W. F. Prins (plv.).

(Premiespaarregeling Rijksambtenaren, art. 7).

Aan klager was een spaarpremie geweigerd, welke hij had aangevraagd terzake van de studie van zijn zoon aan een H.T.S. gedurende het laatste kwartaal van 1963, en wel omdat hij voor het studiejaar 1963/1964 i.v.m. deze studie een rijksstudietoelage (renteloos voorschot) van f 800 had ontvangen.

De Raad overweegt opnieuw (zie het naschrift), dat zulk een voorschot in het algemeen niet alleen dient ter betaling van de „uitgaven „ten behoeve van studies“ in de beperkte betekenis, welke deze term in de Premiespaarregeling heeft, maar strekt als bijdrage in alle uitgaven i.v.m. de studie, met name ook die voor levensonderhoud.

Voorts merkt de Raad op, dat het onjuist is het renteloos voorschot dat voor het gehele studiejaar 1963/1964 is gegeven, voor de berekening der spaarpremie als uitsluitend betrekking hebbende op het jaar 1963 aan te merken.

De besluiten van verweerder en de Spaarraad worden nietig verklaard.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake A., wonende te 's-Gravenhage, klager, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. A. J. D. Seelen, wonende te Oegstgeest, medewerker van de Algemene Rooms-Katholieke

Ambtenarenvereniging, tegen: de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden H. Hindriks, wonende te 's-Gravenhage, referendaris aan het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigden;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat voor verweerder de chef van de onderafdeling Administratieve Zaken van de afdeling Comptabiliteit van verweerders Ministerie op 18 juni 1964 aan klager over het jaar 1963 een spaarpremie ingevolge de Premiespaarregeling Rijksambtenaren — verder aan te duiden als: de Premiespaarregeling — ten bedrage van f 69.95 heeft toegekend, bij welk besluit, voorzover te dezen van belang, het volgende is opgemerkt:

„Voor de studie van Uw zoon aan de H.T.S. kan, ingevolge de voor de Premiespaarregeling geldende richtlijnen, tot mijn spijt geen spaarpremie worden toegekend, aangezien de van het Ministerie van O.K. en W. ontvangen toelage hoger is dan de door U voor die studie „gemaakte kosten.”;

Overwegende dat de Spaarraad, bedoeld in artikel 11 van de Premiespaarregeling, het door klager tegen vorengenoemd besluit ingediende bezwaarschrift bij besluit d.d. 9 februari 1965 ongegrond heeft verklaard, waarbij het volgende is in aanmerking genomen en overwogen:

„In aanmerking nemende, dat adressant op 13 januari 1964 toekening van spaarpremie heeft verzocht ter zake van in 1963 verzochte periodieke betalingen, onder meer betrekking hebbende op uitgaven ten behoeve van de studie van zijn zoon aan een H.T.S. te 's-Gravenhage;

„dat deze spaarpremie hem voor wat betreft de uitgaven ten behoeve van de onderhavige studie werd geweigerd, aangezien ter zake van deze studie een tegemoetkoming van f 800,— werd verleend door de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen;

„dat adressant tegen dit besluit een bezwaarschrift indient, waarin hij zich beroept op een recente uitspraak van de Centrale Raad van Beroep, op grond waarvan hij stelt, dat de verleende bijdrage ook een bijdrage in de kosten van levensonderhoud inhoudt, welke kosten hij stelt op f 1.700,— en volgens zijn berekening voor de studie een bijdrage is verleend van 800/2100 van de bijdrage en nu de totale kosten van onderhoud van zijn zoon met inbegrip van de studie f 2.100,— bedragen hem een spaarpremie zou toekomen over 1300/2100 van f 400,—;

„Overwegende, dat ingevolge artikel 7, lid 1, aanhef en onder a (bedoeld is: f), „als besteding in de zin van artikel 6, lid 1, van de Premiespaarregeling Rijksambtenaren worden beschouwd uitgaven ten behoeve van studies, welke — voor zover hier van belang te vermelden — niet worden bekostigd uit bijdragen van rechtspersoonlijkheid „bezittende lichamen;

„dat de onderhavige studie nu inderdaad geacht moet worden te „zijn bekostigd uit bijdragen van een rechtspersoonlijkheid bezittend „lichaam, zijnde de Staat der Nederlanden;

„dat de Spaarraad niet het verweer van adressant kan aanvaarden, „dat het bedrag van de verleende bijdrage tevens betrekking zou heb- „ben op de kosten van levensonderhoud, zodat adressant dan recht „zou hebben op een spaarpremie, berekend over een proportioneel „deel van de onderhavige studiekosten ten bedrage van (volgens adres- „sants opgave) f 400,—;

„dat immers het door adressant begrote bedrag van f 2.100,— aan „totale aan de bedoelde zoon ten uitvoergelegde kosten de Spaarraad „extravagant voorkomt zeker nu adressants zoon in het ouderlijk huis „verblijft en de Spaarraad de buiten de studie vallende kosten op niet „meer dan de helft van de totale kosten zou willen stellen;

„dat ter zitting van de Spaarraad van 12 november 1964 is gebleken „dat de onderhavige studie eerst in september 1963 is aangevangen;

„dat naar aanleiding van deze zitting vanwege adressant een nadere „memorie werd ingediend, waarin de van september tot en met de- „cember aan adressants zoon bestede kosten nader worden gespecifi- „ceerd, en in deze specificatie de vorengenoemde mening van de „Spaarraad bevestiging vindt;

„dat dientengevolge door voornoemde bijdrage de op f 400,— be- „grote studiekosten geacht moeten worden te zijn gecompenseerd en „dat de spaarpremie ter zake van de onderhavige uitgaven ten behoeve „van de studie van adressants zoon dan ook terecht is geweigerd;”;

Overwegende dat klager tegen dit besluit bij de Raad in beroep is gekomen en bij door zijn voornoemde gemachtigde ingediend aanvullend klaagschrift de gronden heeft aangevoerd voor zijn verzoek, het besluit van de Spaarraad en dat van verweerder nietig te verklaren en te bepalen, dat verweerder ten aanzien van de door klager gemaakte aanspraak op spaarpremie een nader besluit zal nemen met inachtneming van 's Raads uitspraak van 20 november 1963;

Overwegende dat ingevolge verzoek van 's Raads fungerend-voorzitter de chef van de afdeling Rijksstudietoelagen van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen bij schrijven van 16 juni 1965 enkele inlichtingen heeft verstrekt;

IN RECHTE:

Overwegende dat in het onderhavige geding moet worden onderzocht, of het bestreden besluit van 9 februari 1965 en hiermede tevens voormeld besluit van 18 juni 1964 kunnen worden aangetast op een der gronden, omschreven in artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929;

Overwegende dat de aan klager bij laatstvermeld besluit toegekende spaarpremie ad f 69,95 is samengesteld uit de navolgende posten:

- a. 15% premie van f 66.36. berekend over 12 maanden = f 9.95 (wegens een jaarpremie ad f 66.36 voor deelneming in een spaar-kas) en
- b. 15% premie van f 400.—, berekend over 12 maanden = f 60.— (wegens studiekosten voor klagers zoon en dochter);

Overwegende dat tussen partijen niet in geschil is en ook voor de Raad vaststaat, dat voor de vaststelling van klagers aanspraak op spaarpremie over het jaar 1963 terecht rekening is gehouden met voormelde bedragen van f 66.36 en f 400.—;

Overwegende dat tussen partijen in geschil is, of terecht buiten beschouwing zijn gelaten de studiekosten voor klagers zoon in zoverre deze sedert september 1963 het onderwijs volgt aan een gemeentelijke Hogere Technische School te 's-Gravenhage;

Overwegende dat terzake van de studie aan voornoemde H.T.S. een rijksstudietoelage (renteloos voorschot) voor het studiejaar 1963/1964 is verleend ten bedrage van f 800.—, welk bedrag is uitbetaald in twee termijnen, elk groot f 400.—, waarvan de eerste termijn in het jaar 1963 en de tweede termijn in het jaar 1964 is betaald;

Overwegende nu dat bij het bestreden besluit van 18 juni 1964 is aangenomen, dat de voormelde toelage hoger is dan de door klager voor de studie van zijn zoon aan de H.T.S. gemaakte kosten;

Overwegende dat bij beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 februari 1960, nr. A 602/U 627, gegeven ter uitvoering van artikel 6 lid 6 der Premiespaarregeling, voor wat betreft de jaarlijkse uitgaven ten behoeve van studie aan inrichtingen voor middelbaar technisch onderwijs de premiegrondslag is vastgesteld op f 420.—, doch volgens artikel 6 aanhef en onder a, van die beschikking deze niet van toepassing is, indien de studies geheel of ten dele worden bekostigd uit bijdragen van rechtspersoonlijkheid bezittende lichamen;

dat de Raad, mede gelet op het bepaalde in de laatste alinea van artikel 7 lid 1 onder f der Premiespaarregeling, van oordeel is, dat ook het onderhavige renteloos voorschot, genoten uit 's Rijks kas, moet worden aangemerkt als een bijdrage als vorenbedoeld, waaruit de studie van klagers zoon ten dele is bekostigd;

Overwegende dat de Raad voorts van oordeel is dat, nu voormelde ministeriële beschikking niet toepasselijk is, de premiegrondslag te dezen moet worden vastgesteld overeenkomstig artikel 6 lid 5 onder c der Premiespaarregeling, en bij de vaststelling van het in 1963 betaalde werkelijke bedrag der periodieke betalingen rekening moet worden gehouden met artikel 7 lid 1 onder f punt 4 van die regeling, volgens welke bepaling de uitgaven ten behoeve van studies voor toekenning van spaarpremie slechts in aanmerking komen *voorzover* deze uitgaven niet zijn bekostigd uit bijdragen van rechtspersoonlijkheid bezittende lichamen;

Overwegende dat de Spaarraad heeft verworpen het betoog van klager, dat het bedrag van het renteloos voorschot tevens betrekking zou hebben op de kosten van levensonderhoud;

dat klager ten betoge van het tegendeel zich heeft beroepen op 's Raads uitspraak van 20 november 1963, A.W. 1963/K 9, A.R.B. 1964 blz. 566;

Overwegende dat, gelijk de Raad in zijn evenvermelde uitspraak heeft overwogen, een renteloos voorschot als het onderhavige in het algemeen niet alleen dient ter betaling van de „uitgaven ten behoeve

„van studies" in de beperkte betekenis, welke deze term heeft bij de toepassing der Premiespaarregeling, maar strekt als bijdrage in alle uitgaven, welke in verband met het studeren worden gedaan, daaronder met name ook die van de kosten van levensonderhoud;

dat er voorts geen reden is waarom te dezen een uitzondering op die regel zou moeten worden aangenomen, zodat er van moet worden uitgegaan. dat het onderhavige renteloos voorschot dient als bijdrage voor de betaling van alle in het cursusjaar 1963/1964 vallende uitgaven, verband houdende met het volgen van de N.T.S.-opleiding door klagers zoon;

dat in dit verband opmerking verdient, dat voormelde brief van 16 juni 1965 van de chef van de afdeling Rijksstudietoelagen van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, voorzover te dezen van belang, als volgt luidt:

„Naar aanleiding van Uw nevenvermelde brief deel ik U mede, dat „het bedrag van f 800.—, hetwelk aan A. als rijksstudietoelage voor „het cursusjaar 1963/1964 werd verleend, niet nader is te specificeren.

„Bij de vaststelling van het als rijksstudietoelage toe te kennen bedrag wordt dezerzijds nagegaan wat de belanghebbende kost (voeding, kleding en schoeisel, zakgeld, directe studiekosten en eventueel reisgeld om de school te bezoeken). Tevens wordt — op grond van „de financiële omstandigheden van het gezin — nagegaan in hoeverre „de ouders de aanvrager financiële hulp kunnen bieden. Overtreffen „de kosten voor levensonderhoud en studie de financiële bijdrage van „de ouders, dan kan het ontbrekende bedrag als rijksstudietoelage „worden verleend.";

Overwegende dat, waar zowel in het bestreden besluit van verweerder als in het bestreden besluit van de Spaarraad er van is uitgegaan, dat de studietoelage ad f 800.— ten volle in aanmerking komt voor verrekening met de vorenbedoelde „uitgaven ten behoeve van studies" in de beperkte betekenis, welke deze term heeft bij de toepassing der Premiespaarregeling, deze besluiten moeten worden nietigverklaard;

dat de Raad hierbij nog opmerkt, zulks in verband met hetgeen verweerders gemachtigde ter 's Raads terechtzitting heeft aangevoerd, dat het de Raad niet juist voorkomt — zijnde zulks in de terzake geldende algemeen verbindende voorschriften ook niet bepaald — dat een renteloos voorschot als het onderhavige, hetwelk is gegeven voor het cursusjaar 1963/1964, voor de berekening der spaarpremie wordt aangemerkt als uitsluitend betrekking hebbende op het jaar 1963;

dat het hier toch een bijdrage betreft, welke voor een geheel cursusjaar strekt, en deze derhalve niet behoort te worden aangemerkt als alleen betrekking hebbende op het tijdvak september tot en met december 1963;

dat overigens deze toelage niet in eens, aan het begin van de cursus, is verleend, maar in twee termijnen, waarvan de laatste viel in het jaar 1964;

Overwegende dat derhalve beslist moet worden als volgt:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart nietig het bestreden besluit van de Spaarraad alsmede dat van verweerder;

Bepaalt dat verweerder ten aanzien van de door klager gemaakte aanspraak op spaarpremie een nader besluit zal nemen met inachtneming der onderhavige uitspraak.

NASCHRIFT.

Een soortgelijk geval als het bovenstaande werd door de Raad reeds eerder behandeld (uitspraak van 20 november 1963, A.W. 1963/K 9, Administratieve en Rechterlijke Beslissingen 1964, blz. 566). Een ambtenaar had over het jaar 1960 een renteloos voorschot van f 1000 ontvangen i.v.m. de studie van zijn zoon aan de R.K. Universiteit te Nijmegen. De totale studiekosten, dus inclusief de kosten van levensonderhoud, kleding enz., bedroegen ongeveer f 2500. Op een verzoek van de ambtenaar om terzake van deze studie een spaarpremie te mogen ontvangen werd afwijzend beslist, omdat de eigenlijke uitgaven voor de studie (waaronder niet de kosten van levensonderhoud enz. vallen) minder bedroegen dan dit renteloos voorschot.

De Raad was het hiermede in zoverre eens, dat de woorden „uitgaven ten behoeve van studies” in art. 7 lid 1 onder f der Premiespaarregeling eng moeten worden uitgelegd, waarbij de Raad met name lette op de niet zo hoge bedragen, welke in de ministeriële beschikking van 26 februari 1960 als premiegrondslag voor wat betreft studie-uitgaven zijn genoemd. Tot die studiekosten in engere zin behoren volgens de Raad b.v. uitgaven voor boeken, kamerhuur en examengelden.

Maar de Raad oordeelde tevens, dat het renteloos voorschot wordt verleend met het oog op alle uitgaven welke in verband met de studie worden gedaan, dus ook die voor levensonderhoud.

Het resultaat was dat de studiekosten in engere zin slechts voor 1000/2500 deel door het renteloos voorschot gedekt werden en dat het overige deel „premiabel” was.

Aldus werd tegemoet gekomen aan het wel gerechtvaardigde bezwaar van deze ambtenaar, dat hij de voordelen van de Premiespaarregeling zou moeten missen omdat hij naast de te zijnen laste gebleven studiekosten niet nog eens 5% van zijn bezoldiging op een bijzondere spaarrekening kon laten storten.

In het onderhavige geval komt er nog een complicatie bij, n.l. de omstandigheid dat het renteloos voorschot van f 800 voor een cursusjaar is verstrekt, terwijl de premieberekening over het kalenderjaar 1963 moest plaats vinden. Volgens de Raad nu behoort slechts een deel van dit voorschot als betrekking hebbende op het laatste kwartaal van 1963 (d.i. het eerste gedeelte van het cursusjaar) te worden aangemerkt.

A. B.

WETGEVING

Wijziging van de Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren en van de Wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht (7868 Tweede Kamer)

Zitting 1964—1965, Eerste Kamer der Staten-Generaal, Nr. 191 (78)

EINDVERSLAG van de commissie van rapporteurs voor het ontwerp van wet tot wijziging van de Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren en van de Wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht.

De overweging van dit wetsontwerp in de afdelingen der Kamer heeft geleid tot het volgende.

Verscheidene leden waren van oordeel, dat de voorgestelde wijzigingen van de beide vorengenoemde wetten instemming verdienen, daar zij ertoe strekken verbetering te brengen in het thans op het stuk van de bevordering van beroepsofficieren en van het reserve-personeel der krijgsmacht geldende systeem. Intussen merkten deze leden wel op, dat daarmee de vraag, of dat systeem in redelijke mate voldoet aan de thans met betrekking tot de krijgsmacht ter zake te stellen eisen en meer in het algemeen ook aan die van een modern personeelsbeleid nog allerminst in bevestigende zin is beantwoord.

Vertrouwende, dat de Regering aanleiding zal vinden aangaande het vorenstaande vóór de openbare behandeling van het wetsontwerp mondeling of schriftelijk van bescheid te dienen, is de commissie van oordeel, dat die behandeling daarmee voldoende is voorbereid.

Vastgesteld 14 september 1965.

TROOSTWIJK, DE JONG (voorzitter), KNOTTNERUS, DE RIJK, SCHUURMANS.

4de Vergadering van de Eerste Kamer der Staten-Generaal,
van dinsdag 26 oktober 1965

Aan de orde is de behandeling van het wetsontwerp Wijziging van de Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren en van de Wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht (7868).

De **Voorzitter**: Ik geef het woord aan de Minister van Defensie ter beantwoording van de in het eindverslag gemaakte opmerkingen.

De heer **De Jong**, Minister van Defensie: Met genoegen, mijnheer de Voorzitter, heb ik kennis genomen van het eindverslag van de commissie van rapporteurs voor dit wetsontwerp.

Dat verscheidene leden hebben opgemerkt, dat de vraag of het bevorderingssysteem in redelijke mate voldoet aan de thans met betrekking tot de krijgsmacht ter zake te stellen eisen, en meer in het algemeen ook aan die van een modern personeelsbeleid, nog allerminst in bevestigende zin is beantwoord, begrijp ik wel.

Ik maak dan ook gaarne gebruik van de gelegenheid op dit vraagstuk, voordat de openbare behandeling van het wetsontwerp een aanvang neemt, mondeling in te gaan.

Voorop zou ik dan willen stellen, dat de zo dadelijk aan de orde zijnde ontwerpen van wet geen principiële wijzigingen beogen van het bestaande bevorderingssysteem zoals dat in de wet bevordering en ontslag beroepsofficieren en in de wet voor het reservepersoneel der krijgsmacht is neergelegd.

In de Grondwet, mijnheer de Voorzitter, vinden wij het voorschrift dat de officieren worden bevorderd, ontslagen en op pensioen gesteld volgens de regels, door de wet te bepalen.

Als ik nu de geschiedenis van de wet, welke als gevolg van dit voorschrift in het leven is geroepen, naga, dan blijkt mij, dat aan de principes voor wat het systeem van bevordering betreft en die in de oorspronkelijke wet zijn neergelegd, bijzonder weinig, om niet te zeggen in het geheel niets, is veranderd.

Dan dringt zich natuurlijk de vraag op of wij met het vasthouden aan deze principes wel op de hoogte van de tijd zijn gebleven. Ik moet voor mij deze vraag bevestigend beantwoorden. Met de bevorderingswet van 1851 hebben wij het immers vijftig jaar gedaan. Zonder dat in de grondslagen daarvan een ingrijpende wijziging is gekomen, is in 1902 een nieuwe wet verschenen, die weer is vervangen door de wet van 8 december 1954.

Ook deze wet, die dus ook al weer een halve eeuw na haar voorangster het licht zag, heeft in de grondslagen van het dus gedurende ruim een eeuw gevoerde bevorderingsbeleid nauwelijks enige wijziging gebracht.

Hoe is dat nu mogelijk? Ik geloof, dat dit komt omdat de oorspronkelijke wetgever zo wijs is geweest niet alles aan regels te willen binden, maar heeft volstaan met het aanstippen van de hoofdlijnen, waarbinnen het bevorderingsbeleid zich behoort te bewegen. Deze hoofdlijnen nu zijn juist gebleken: ze zijn het naar mijn mening nog.

Zij geven enerzijds voldoende ruimte om het bevorderingsbeleid te kunnen aanpassen aan de nieuwe omstandigheden en om rekening te kunnen houden met alle factoren, die bij bevorderingen aan de orde kunnen komen en die van geval tot geval kunnen verschillen.

Anderzijds geven zij voldoende gebondenheid om te verhinderen dat het bevorderingsbeleid zou worden gevoerd naar „welgevallen^H“. Hierdoor worden zowel de belangen der officieren als die der krijgsmacht gediend.

De bestaande wetten geven dan ook naar mijn mening, blijkens een praktijk van meer dan een eeuw een zeer behoorlijke middenweg tussen een al te strakke gebondenheid en een al te grote vrijheid.

Wat dat betreft heb ik dus geen behoefte, mijnheer de Voorzitter, daarin thans verandering te brengen.

Ik hoop, dat ik de leden, die de vraag stelden, ervan heb kunnen overtuigen, dat het in de wet omschreven systeem een verantwoord personeelsbeleid in geen enkel opzicht in de weg staat.

Het wetsontwerp wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BOEKAANKONDIGING

Mr. J. G. SAUVEPLANNE, Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, Elementair Internationaal Privaatrecht, N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, 114 blz., f 7.50, Deventer, 1965.

De toename van het internationale rechtsverkeer brengt mee dat de jurist steeds meer geconfronteerd wordt met vragen over toepassing van buitenlands recht. Dit boekje bevat een samenvatting van de hoofdzaken van internationaal privaatrecht; het bedoelt de student de eerste beginselen van het internationaal privaatrecht bij te brengen en de afgestudeerde die deze materie nog niet kent maar in de praktijk ermede in aanraking komt, een inleidende oriëntatie te verschaffen om verder in de omvangrijke rechtsstof van het internationaal privaatrecht door te dringen.

In een bijlage is opgenomen de z.g.n. Eenvormige wet betreffende het internationaal privaatrecht, de voor de Benelux gezamenlijk ontworpen wet bestemd om voor de drie landen een gelijklopende regeling te geven van het i.p.r., waarnaar in de tekst wordt verwezen.

Om verdere studie te vergemakkelijken is in een andere bijlage een opgave van de voornaamste literatuur, vooral recente Nederlandse literatuur over de verschillende i.p.r. onderwerpen toegevoegd. Een inhoudsopgave vermeldt de diverse behandelde onderwerpen. A. F. S.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Handelingen Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1965-1966
(C 12 1ste vergadering - 20 oktober '65 Vaste commissie voor Justitie)

Beraadslaging over punt:

6. De vertraging bij de herziening van het militair strafprocesrecht.

De heer ENGELSMAN (P.v.d.A.): Mijnheer de Voorzitter! Toen de Kamer de herziening van het militair strafprocesrecht heeft aanvaard, is van de zijde van de Kamer uitdrukkelijk gesteld, dat de aanvaarding van de vorm, waarin deze toen gegoten was, eigenlijk werd gedaan in de verwachting, dat een algehele herziening binnen korte termijn aan de orde zou worden gesteld. Daarna is er wel enig contact geweest tussen de kamercommissie, die destijds dit ontwerp heeft behandeld, en het departement, maar wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken, dat we een beetje verزند zijn geraakt in een aantal prealabele vraagpunten. Nu is inmiddels een nieuwe bewindsman opgetreden, aan wie ik zou willen vragen of hij zich nog eens in deze materie wil verdiepen en met name wil bevorderen, dat de zaak weer op gang komt, in die zin dat er regelmatig contact zal zijn met de kamer en dat dus de voorbereiding van een in te dienen wetsontwerp nu ook op een zodanig voortvarende wijze geschiedt, dat wij niet al te lang hoeven te wachten op de indiening van een desbetreffend ontwerp.

De heer VAN GELDER (C.H.U.): Mijnheer de Voorzitter! Binnenskamers en ook in de Kamer is meer dan eens gediscussieerd over deze

vertraging. Het valt mij op — en daarmee sluit ik mij dan aan bij de gedachte van de heer Engelsman —, dat in de memorie van toelichting wel staat, dat de bewindsman voornemens is vragen met een regeringsstandpunt in te dienen, maar dat er niet bij staat hoe hij zich voorstelt dat te doen. We hebben in het verleden al een paar vragen gekregen. Welk tempo denkt men, dat hierbij gevolgd zal kunnen worden?

Minister SAMKALDEN: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb op dit punt een wat moeilijke boedel aangetroffen. Er is met de kamercommissie afgesproken, dat voor de herziening van het militair strafprocesrecht eerst vraagpunten zouden worden voorgelegd. Ik meen, dat aanvankelijk ook was afgesproken, dat die vraagpunten zouden zijn vergezeld van antwoorden en dat lijkt mij ook eerlijk gezegd de meest juiste procedure. Het is in het verleden nu zo gegaan, dat twee van de vraagpunten de kamercommissie zijn medegegeeld, zonder dat er antwoorden bij waren overgelegd. Die twee punten hadden betrekking op de vraag in hoeverre een afzonderlijke militaire rechter moest worden gehandhaafd en hoever de absolute competentie van de militaire rechter zou moeten gaan. Nu ligt het voor de hand, dat de discussie met de kamercommissie zo spoedig mogelijk wordt voortgezet, maar dan met inachtneming van de vraagpunten en de antwoorden van de Regering daarop.

Behalve de twee vraagpunten, die de kamercommissie al kent, zijn er de volgende onderwerpen, die zich lenen voor vraagpunten en die dan ook, naar het mij voorkomt, aan de Kamer moeten worden voorgelegd. Ik noem thans dus alleen de onderwerpen en geef nog niet de exacte formulering van de vragen; nog minder zou ik willen indiceren welke antwoorden de Regering daarop geeft. De kwesties, die aan de orde komen zijn zonder enige twijfel die van de samenstelling van het Hoog Militair Gerechtshof en de samenstelling van de krijgswaarden. Bij de organisatie gaan dan ook een rol spelen de mogelijkheid van een enkelvoudige kamer, de kwestie van opsporing en vervolging, de functie en de rol van de openbare aanklager en de secretaris, alsmede wat in het verleden altijd een belangrijk punt is geweest, de relatie krijgsraad-krijgsmachtdeel. Dit zou ongeveer de materie worden van een afzonderlijk vraagpunt met de antwoorden daarop. Vervolgens zal zonder twijfel ook tot de vraagpunten moeten worden gerekend welke rechtsmiddelen er in de militaire strafrechtspleging moeten zijn. Daarbij komen dan aan de orde vragen als die van verzet, hoger beroep, cassatie, cassatie in het belang der wet en herziening. Verder is er de vraag, of bestaande instituten, zoals dat van fiatexecutie, indien hoger beroep ontbreekt, moeten worden gehandhaafd of gewijzigd dan wel dat zij moeten vervallen.

Dit zijn de kwesties, waarover vraagpunten aan de Kamer zouden moeten worden voorgelegd. De situatie is nu deze, dat de meest hierbij betrokken Ministers, i.c. die van Defensie en Justitie, overleg plegen over de formulering en de beantwoording van deze vraagpunten. Het is niet eenvoudig op dit punt tot een duidelijke vraagstelling en een

duidelijk antwoord te komen, maar men kan er zeker van zijn, dat alle mogelijke spoed zal worden betracht om de noodzakelijke stappen te doen, ten einde tot de indiening van die vraagpunten met de antwoorden te komen. Voorshands lijkt het mij, dat ik gebonden ben aan de procedure, zoals die indertijd is afgesproken, om de vraagpunten aan de Kamer voor te leggen met de antwoorden daarop.

De heer VAN GELDER (C.H.U.): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik uit hetgeen de bewindsman heeft gezegd opmaken, dat het eerste vraagpunt, dat wij reeds hebben, nl. dat van een afzonderlijke militaire rechtspraak, zonder dat daarover een regeringsstandpunt kenbaar is gemaakt, door de Regering positief wordt beantwoord?

Minister SAMKALDEN: Neen, mijnheer de Voorzitter, de geachte afgevaardigde moet hieruit niets opmaken, want hij heeft alleen de vraagpunten zonder antwoorden gekregen.

De beraadslaging wordt gesloten.

UIT TIJDSCHRIFTEN

De huidige signalering van de militaire colonne voldoet aan de eisen !

door

kolonel H. J. AMELINK

(Overgenomen uit „*Ons Wapen*“, tweemaandelijks tijdschrift voor de Kon. Marechaussee, 12e jaargang, blz. 16 e.v.).

Inleiding

Met belangstelling las ik in het augustusnummer van „*Ons Wapen*“ het artikel van de hand van luitenant-kolonel M. M. L. *Timmer* „*Vol- „doet de huidige signalering van de militaire colonne aan de eisen?“* *)

Ik wil hierbij gaarne enkele kanttekeningen maken. Uit het opschrift boven deze kanttekeningen moge nu reeds duidelijk zijn, dat ik de zienswijze van de gewaardeerde schrijver *niet* deel. Vooraf echter nog een enkele aantekening bij de historische beschouwing waarmede lntkol *Timmer* zijn artikel inleidde.

Het verleden

Vóór 1940 waren de Nederlandse strijdkrachten niet of nagenoeg niet gemotoriseerd. Gemotoriseerde colonnes op de wegen waren een uitzondering; colonnes te voet (infanterie) en te paard (cavalerie en bereden-artillerie) kwamen echter des te meer voor. Deze colonnes meden de grote wegen *niet*. In een garnizoen als Amersfoort, waar voor 1930 o.m. vier infanterieregimenten, een half-regiment huzaren en een regiment bereden-veldartillerie waren gelegerd, rukten nagenoeg iedere morgen de compagnieën, eskadrons en batterijen uit naar de oefenterreinen, die in een kring ten westen en ten zuiden rond Amersfoort waren gelegen. De z.g. Vlasakkers en het vroegere Kamp van Zeist speelden daarin een grote rol. De marsen daarheen die, te

*) Zie M.R.T. LVIII, 1965, blz. 669-672. (Red. M.R.T.)

voet marcherende, meer dan een uur vergden, gingen via de toen naar verhouding reeds drukke tweebaans weg Amersfoort-Soesterberg. In andere garnizoenen zal de situatie wel soortgelijk zijn geweest.

Ongetwijfeld zijn deze colonnes een obstakel voor het burgerverkeer geweest, ook al was dit laatste niet zo intensief als tegenwoordig. Een motorvoertuig moest stapvoets rijdende achter een colonne te voet blijven, tot het tegenliggend verkeer toeliet de colonne te passeren. Vaak duurde het enige tijd voordat een dergelijke gelegenheid zich voordeed.

Voorzover mij bekend, zijn er echter van de zijde van de burgerverkeersdeelnemers nimmer klachten geuit. Men aanvaardde — zelfs in de tijd van het gebroken geweepte — dat het leger moest oefenen, de marsvaardigheid moest worden onderhouden en dat er dus colonnes voorkwamen op wat men toen noemde „de grote wegen“.

De Inkwartieringswet

Voor de lezer van nu is het wellicht interessant te vernemen dat de Inkwartieringswet, waarnaar Intkol Timmer terecht verwijst, vóór 1940 werd gehanteerd om het voorrangsrecht van een militaire colonne te verzekeren, en om op te treden tegen bv. een voetganger of wielrijder die trachtte tussen twee marcherende compagnieën of secties, zoals toen de tegenwoordige pelotons heetten, de weg over te steken.

Artikel 41 der oude inkwartieringswet luidde:

„Die eigendunkelijk:

1°.

2°. het gebruik der openbare wegen of andere middelen van gemeenschap en van de daartoe behorende werken aan het krijgsvolk of de militaire transporten weigert, of dat gebruik verhindert of belemmert, wordt gestraft met eene geldboete van ten minste vijftig cent en ten hoogste vijf en zeventig gulden.

In geval van oorlog of oorlogsgevaar, alsmede in de omstandigheden, vermeld in art. 28, is het bovenstaande ook van toepassing ten opzichte van niet openbare wegen.“

Stak nu een wielrijder tussen twee marcherende compagnieën de weg over, dan werd op grond van het 2e lid van het hierboven opgenomen artikel proces-verbaal opgemaakt. Uit de verklaringen van de getuigen moest dan blijken, dat de militaire colonne in het vrije gebruik van de openbare weg was belemmerd. Veelal kwam dit tot uiting doordat de getuigen verklaarden, dat zij de pas hadden moeten inhouden of hadden moeten halthouden om niet met de wielrijder in botsing te komen.

Een gelijke gang van zaken werd gevolgd, wanneer het hoofd van de colonne door b.v. kruisend verkeer werd gehinderd. Op zichzelf zal het vreemd lijken dat een bepaling, welke thans is opgenomen in het WVR, vóór 1940 moest worden gezocht in de Inkwartieringswet, een wet waarnaar de niet-ingewijde wel in de laatste plaats zou grijpen.

Nochtans was de toepassing van dit artikel geen spitsvondigheid

van de opsporingsambtenaar doch een algemeen aanvaarde zienswijze, hetgeen moge blijken uit het feit dat reeds in 1916 een legerorder verscheen, die bepaalde:

A.IO. *Ministerieele Beschikking van 28 januari 1916, 1ste afd., Nr. 102.*

Verstoring van de orde bij marcherende troepen.

De aandacht van het leger wordt er op gevestigd, dat de Hooge Raad onlangs op grond van artikel 41 van de wet op de inkwartieringen den bestuurder van een wagen veroordeelde, die met zijn gespan van achteren in de laatste sectie van een marcheerend bataljon Infanterie inreed, tengevolge waarvan de tot die secties behorende soldaten om niet onder paard of voertuig te geraken uit het gelid ter zijde moesten springen.

In dergelijke gevallen kan mitsdien door den Commandanten proces-verbaal worden opgemaakt en dit bij den betrokken ambtenaar van het openbaar ministerie worden ingezonden.

Volledigheidshalve zij aageteekend, dat tot het opmaken van een zoodanig proces-verbaal een iedere bevoegd is; op een proces-verbaal van een ander dan een politiebeambte is echter in het algemeen slechts dan een veroordeling mogelijk, wanneer ten minste 2 getuigen in staat en bereid zijn, de juistheid van het proces-verbaal door hun getuigenis voor den rechter te staven."

Deze legerorder werd in 1932 in dier voege gewijzigd, dat aan de troepencommandanten werd opgedragen dat zij processen-verbaal door hen opgemaakt wegens verstoring der orde bij marcherende troepen op grond van het hiervoor genoemde artikel der inkwartieringswet, inplaats van aan de betrokken ambtenaar van het Openbaar Ministerie voortaan moesten zenden aan de commandant van de meest nabij gelegen groep van het Korps politietroepen. In de praktijk werden deze pv's door het personeel der politietroepen beschouwd als een schriftelijke aangifte, waarna de normale afwerking volgde (horen van getuigen, de verdachte, opmaken van het pv).

De signalering van de militaire colonne

Terecht verwijst lntkol Timmer met betrekking tot de signalering van de militaire colonne naar artikel 1, 1e lid, sub z, van het WVR. Sinds wanneer is echter deze definitie in het WVR opgenomen? Bij het naslaan van de geschiedenis van deze bepaling blijkt dat artikel 1, 1e lid, sub z, werd vastgesteld bij K.B. van 14 januari 1955, (Stbl. nr. 29 1955), en in werking trad op 20 februari 1955.

Hoe was nu de situatie tussen 1945 en 1955? *Wettelijke* voorschriften voor de signalering van de militaire colonnes waren er toen niet. Wel golden interne voorschriften in de strijdkrachten. Zo heeft de Chef Generale Staf in de vijftiger jaren een circulaire uitgegeven, waarin werd bepaald dat onder een militaire colonne moest worden verstaan: „een aantal zich achter elkaar bevindende militaire motorvoertuigen onder één commandant, voorzien bij daglicht van een blauwe vlag aan de linker voorzijde van het voorste voertuig en

een groene vlag aan de linker voorzijde van het achterste voertuig".

Voor nacht en dichte mist golden weer andere voorschriften. Behalve het voorste en het laatste voertuig, voerden de er tussen rijdende motorvoertuigen *geen* bijzondere kentekenen.

In 1953 sprak echter de Kantonrechter te Breda in een aanrijdingsprocedure een burger verdachte vrij van de hem ten laste gelegde overtredding dat hij geen voorrang had verleend aan een militaire colonne, aangezien deze colonne niet van enig herkenningsteken was voorzien. Uit de behandeling in hoger beroep bleek, dat bij gebreke van een wettelijke regeling, door de rechter in ieder geval voor zich moest worden bepaald of er sprake was van een militaire colonne in de zin van het WVR, en of deze voor de overige weggebruikers als zodanig kenbaar was of niet. In hoeverre of de verdachte in deze zaak werkelijk niet wist te doen te hebben met een voertuig dat deel uitmaakte van een militaire colonne, dan wel dat hij trachtte door de mazen in het net der wettelijke bepalingen aan een veroordeling te ontsnappen, zal wel nimmer worden opgelost.

Voor zover mij bekend is het hierbedoelde vonnis aanleiding geweest tot het opnemen van de definitie, zoals deze thans voorkomt in artikel 1, 1e lid, sub z van het WVR.

Was de situatie tussen 1945 en 1955 in het algemeen onbevredigend? In gene dele. De oplettende weggebruiker onderkende de toen — naar huidige begrippen — slecht gesignaleerde colonne wel degelijk en verleende deze colonne de noodzakelijke voorrang. Door de strijdkrachten zelf werden bovendien alle mogelijke maatregelen genomen om de verkeersveiligheid te bevorderen. Aanvankelijk hadden veel onderdelen organiek eigen motorordonnansen, die bij gemotoriseerde verplaatsingen het kruisende verkeer waarschuwden voor de naderende colonne. Later werd deze taak door het personeel der KMar overgenomen en ontstonden de huidige vormen van colonne-begeleiding (voorafgaand escorte, kikvorsmethode, lege-truckmethode). Bezwaren werden slechts zelden ondervonden, hetgeen wel mede te danken zal zijn aan de omstandigheid dat de strijdkrachten aanvaardden, dat burgermotorvoertuigen infiltreerden in een militaire colonne.

De huidige situatie

De signalering van de militaire colonne is, zoals lntkol Timmer terecht opmerkt, thans geregeld in een beschikking van de Minister van Verkeer en Waterstaat van 19 oktober 1962, een beschikking welke tot stand kwam in overleg met de Minister van Defensie. Voor de inhoud van deze beschikking wordt verwezen naar pagina 286 van de 11e jaargang van „Ons Wapen". De kop van de colonne is duidelijk herkenbaar (2 blauwe vlaggen), ieder volgend voertuig is herkenbaar als deel uitmakende van een militaire colonne doordat het één blauwe vlag voert, terwijl het laatste voertuig een groene vlag voert. Bovendien voeren alle motorvoertuigen groot licht, met dien verstande dat de rechterkoplamp van alle voertuigen behalve het laatste, een blauw

licht uitstralen, terwijl de rechterkoplamp van het achterste voertuig groen licht laat zien.

Mij dunkt zo kan het wel. De overheid heeft zich nogal wat moeite getroost de militaire colonne als zodanig voor de overige weggebruikers kenbaar te maken. Ook lntkol Timmer komt tot deze conclusie als hij zegt dat bij het van *voren* naderen van een militaire colonne, bij geen enkele weggebruiker twijfel kan bestaan. Nadert hij echter de colonne van achter, dan kan hij de colonne niet herkennen, aldus lntkol Timmer.

Ik geloof daaraan niet. De oplettende automobilist zal als hij een aantal militaire voertuigen op regelmatige wijze achter elkaar ziet rijden, zich er terdege van bewust zijn dat voor hem uit een militaire colonne rijdt. Dringt dit niet tot hem door, dan mankeert er iets aan zijn oplettendheid. Nochtans zou deze — naar mijn oordeel theoretische — moeilijkheid ondervangen kunnen worden, door te bepalen dat aan de achterzijde van het laatste voertuig van een colonne een bord wordt bevestigd met b.v. het opschrift „voorzichtig, militaire colonne”.

lntkol Timmer vervolgt dan met een beschouwing over de situatie op kruispunten en komt daarbij tot de conclusie, dat op overzichtelijke kruispunten de huidige wijze van signalering niet behoeft te leiden tot moeilijkheden, doch dat de moeilijkheden pas beginnen op onoverzichtelijke kruispunten en wanneer een colonne een voorrangsweg moet oversteken.

Ook dit betwijfel ik. De oplettende weggebruiker, die op een kruispunt op regelmatige afstanden militaire motorvoertuigen voor zich langs ziet passeren, zal daaraan reeds bemerken met een militaire colonne te maken te hebben. Bovendien voeren deze voertuigen dan nog vlaggen en groot licht. Voorts geloof ik niet dat een zinnige colonnecommandant het in zijn hoofd zal halen, met zijn colonne een voorrangsweg over te steken zonder de nodige veiligheidsmaatregelen te nemen. Wil hij deze maatregelen niet zelf nemen, dan wijst voor zover het de Koninklijke Landmacht betreft LaO 59102 hem de weg om hulp der KMar in te roepen. Voor de Koninklijke Marine en de KLu gelden gelijklopende voorschriften.

De colonnevorm

In het slot van zijn beschouwing pleit lntkol Timmer er voor, de afstanden tussen de voertuigen niet te groot te doen zijn. Als norm stelt hij voor 50 meter.

Er dient echter verschil te worden gemaakt tussen de militaire colonne *in* de bebouwde kom, en daarbuiten. *Binnen* de bebouwde kom dient de afstand tussen de voertuigen kleiner te zijn, om bij het passeren van een kruispunt het dwarsverkeer niet langer op te houden dan nodig is en daardoor opstoppingen te voorkomen. *Buiten* de bebouwde kom dienen de afstanden *groter* te zijn (b.v. 200 m), de z.g. open colonnevorm, welke de individuele weggebruiker de mogelijkheid biedt op tweebaanswegen de colonne bij gedeelten in te halen en zich

tijdelijk in te voegen in de militaire colonne. De afwikkeling van het sneller dan de colonne rijdende burgerverkeer zal daardoor worden bevorderd. De door lntkol Timmer gesignaleerde irritatie van de burgerweggebruikers, zal mede daardoor worden voorkomen.

Conclusies

- a. De huidige herkenningstckens van de militaire colonne voldoen aan redelijkerwijze daaraan te stellen eisen. Tedere overdrijving schaadt.
- b. Verkeer is een samenspel. De colonnecommandanten zullen zich daarom alle moeite moeten getroosten, het overige wegverkeer zo min mogelijk te hinderen. De colonnecommandant die stáát op zijn voorrangrecht met veronachtzaming van de belangen der overige weggebruikers faalt.
- c. De inschakeling van personeel der KMar voor escortdiensten biedt de colonnecommandanten de mogelijkheid zich van bevoegde en deskundige hulp te verzekeren.
- d. De begeleiders van een gemotoriseerde colonne (KMar-personeel) zullen zich bewust moeten zijn, dat hun taak niet alleen is de veilige en ongestoorde voortgang van een verplaatsing te verzekeren, doch dat zij gehouden zijn daarbij (conform de door de CKMar gegeven instructies) een vlotte afwerking van het burgerverkeer te bevorderen. De door CKMar op dit punt gegeven voorschriften zijn volkomen duidelijk.

Verlengd verblijf in werkelijke dienst van gestrafte militairen

*(Ministeriële beschikking van 27 oktober 1965,-afdeling dienstplicht-
raken. nr. 10.785, LaO. 51.2/79 nr. 65024)*

De minister van defensie,

Overwegende, dat ingevolge de rijkswet van 4 juli 1963 (*Stb.* 295), welke wet met ingang van 1 juli 1965 in werking is getreden, onder meer artikel 33 van het Wetboek van Militair Strafrecht is komen te vervallen;

dat het in verband hiermede noodzakelijk is een regeling te treffen inzake het tijdstip van huiswaartzending van verplicht dienende militairen, die tijdens hun verblijf in werkelijke dienst door het ondergaan van straf niet aan de normale dagelijkse dienst hebben deelgenomen;

Gelet op artikel 32, eerste lid onder *b*, van de Dienstplichtwet;
besluit:

Artikel 1

Deze beschikking verstaat onder „militair“ degene die krachtens de Dienstplichtwet verplicht in werkelijke dienst is, de vrijwilliger op voet van een gewoon dienstplichtige daaronder begrepen.

Artikel 2

1. Behoudens het bepaalde in de artikelen 3 en 4 wordt het verplicht verblijf onder de wapenen van een militair, die gevangenisstraf, militaire detentie of hechtenis dan wel de straf van plaatsing in een

straf- of tuchtklasse heeft ondergaan, verlengd met evenveel dagen als hij door het ondergaan van een of meer van deze straffen niet aan de normale dagelijkse dienst heeft kunnen deelnemen.

2. Het in het vorige lid bepaalde is van overeenkomstige toepassing
 - u. ten aanzien van de tijd welke vóór de tenuitvoerlegging van een rechterlijke uitspraak voorlopig in verzekerde bewaring is doorgebracht, doch alleen ingeval en voor zover bij deze rechterlijke uitspraak is bepaald dat die tijd bij de uitvoering van de opgelegde straf geheel of gedeeltelijk in mindering zal worden gebracht;
 - b. ten aanzien van de tijd gedurende welke de militair zich aan ongeoorloofde afwezigheid of desertie heeft schuldig gemaakt, doch alleen indien deze meer dan zeven dagen heeft bedragen en de militair terzake is gestraft.

Artikel 3

1. De militair, die gestraft werd met plaatsing in een straf- of tucht-klasse voor een periode van niet langer dan drie maanden, wordt op het voordien voor hem geldende tijdstip met groot verlof of met klein verlof in afwachting van groot verlof huiswaarts gezonden, indien te zijnen aanzien het volgende van toepassing is:

- a. de plaatsing in de straf- of tucht-klasse heeft ten minste vijf maanden vóór het aanvankelijk voor de militair geldende tijdstip van huiswaartszending plaats gevonden en
- b. na terugkeer uit de straf- of tucht-klasse heeft de militair zijn dienst tot tevredenheid verricht.

2. De militair, die gestraft werd met plaatsing in een straf- of tucht-klasse voor een periode van niet langer dan drie maanden, maar ten tijde van zijn plaatsing in een van deze inrichtingen minder dan vijf doch nog ten minste twee maanden werkelijke dienst moest vervullen alvorens voor huiswaartszending in aanmerking te komen, wordt met groot verlof dan wel met klein verlof in afwachting van groot verlof gezonden. wanneer hij na zijn terugkeer uit de straf- of tucht-klasse gedurende twee maanden zijn dienst tot tevredenheid heeft verricht.

3. Het groot verlof dan wel het klein verlof in afwachting van groot verlof wordt verleend na overleg met de laagste met volledige straf-bevoegdheid beklede commandant van de militair.

Artikel 4

1. De militair, die gestraft werd met plaatsing in een straf- of tucht-klasse voor een periode van langer dan drie maanden en ten tijde van zijn plaatsing in een van genoemde inrichtingen nog ten minste twee maanden werkelijke dienst moest vervullen alvorens voor huiswaartszending in aanmerking te komen, kan worden voorgedragen voor bekorting van de dienst welke hij — mede op grond van artikel 2 — na zijn terugkeer uit een van genoemde inrichtingen moet vervullen.

2. De in het vorige lid bedoelde voordracht wordt niet eerder ingediend dan nadat sedert de terugkeer van de militair uit de straf- of tucht-klasse ten minste twee maanden zijn verstreken, en opgesteld in

overleg met de laagste met volledige strafbevoegdheid beklede commandant van de militair. Bij de voordracht, die *rechtstreeks* wordt toegezonden aan het hoofd van de afdeling dienstplichtzaken, worden gevoegd:

- a. een afschrift van de straflijst van de militair;
 - b. een beoordelingsrapport omtrent het gedrag en de wijze van dienstverrichting van de militair sedert zijn terugkeer uit de straf- of tuchtklasse.
3. De bekorting, bedoeld in het eerste lid, zal als regel niet meer bedragen dan de helft — tot een maximum van drie maanden — van de tijd, doorgebracht in de straf- of tuchtklasse.

Artikel 5

1. Behoudens het bepaalde in het tweede lid, wordt aan het einde van de termijn, waarmede in voorkomend geval het verblijf onder de wapenen krachtens deze beschikking is verlengd, aan de militair groot verlof verleend met inachtneming van de daaromtrent bestaande voorschriften.

2. De militair van de landmacht, wiens verblijf onder de wapenen krachtens deze beschikking moet worden verlengd, vertrekt niet met klein verlof in afwachting van groot verlof op het tijdstip dat is vastgesteld voor de lichtingsploeg waartoe hij behoort. Verstrekt de termijn waarmede zijn verblijf onder de wapenen wordt verlengd, vóór de groot-verlofdatum van bedoelde lichtingsploeg, dan wordt hem alsdan klein verlof in afwachting van groot verlof verleend; in dit geval wordt hem groot verlof verleend met ingang van dezelfde datum als de overige militairen van bedoelde lichtingsploeg. Ingeval de termijn waarmede zijn verblijf onder de wapenen wordt verlengd, verstrijkt na bedoelde groot-verlofdatum, dan wordt aan de militair bij huiswaartszending groot verlof verleend.

Artikel 6

1. Ten aanzien van de militair, die op het tijdstip van inwerking-treding van deze beschikking gevangenisstraf, militaire detentie of hechtens ondergaat of heeft ondergaan, wordt het tijdstip waarop hij voor huiswaartszending in aanmerking komt, vastgesteld aan de hand van het in artikel 2 bepaalde.

2. Ten aanzien van de militair, die op het tijdstip van inwerking-treding van deze beschikking de straf van plaatsing in een straf- of tuchtklasse ondergaat of heeft ondergaan, zijn de artikelen 3 t/m 5 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7

Paragraaf 121, vierde lid, van de Dienstplichtbeschikking wordt ingetrokken.

Artikel 8

Deze beschikking werkt terug tot 1 juli 1965.

MILITAIRE RECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 20 juli 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor W. H. Verbeek en Kapitein C. Beljaars.

Onder invloed van alcoholhoudende drank een auto bestuurd en daarmede van de weg af geraakt.

Krijgsraad: 14 dagen gevangenisstraf en 1 jaar ontzegging van de rijbevoegdheid.

Hoog Militair Gerechtshof (zie sententie achter het vonnis): gelet op het alcoholgehalte van 1,45%, gevangenisstraf van 14 dagen en 6 maanden ontzegging van de rijbevoegdheid.

(W.V.W. art. 26).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. H. T., geboren 26 maart 1945, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 24 april 1965 te ongeveer 22.15 uur te Heinenoord als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig heeft gereden over de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg Oosteinde, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat geacht moest worden dat motorrijtuig naar behoren te besturen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op 24 april 1965 omstreeks 22.15 uur te Heinenoord reed als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, een Volkswagen Combi, over de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg, het Oosteinde; dat hij die dag om 17.00 uur 5 flessen pils en omstreeks 20.45 uur een glas pils gemengd met seven up had gedronken; dat hij, toen hij op het genoemde Oosteinde reed, aan het einde van een naar links lopende bocht links onder een lantaarn een geparkeerde auto zag staan; dat hij direct daarop aan zijn rechterhand twee geparkeerde auto's zag staan, waarvan de dichtst bij hem staande auto niet op de rijbaan stond, terwijl de daarvoor staande auto met zijn linkerzijde ongeveer 30 cm op de rijbaan stond; dat hij toen voor de laatstgenoemde auto naar links heeft uitgehaald en daarop toen met de linkerwielen in de linkerberm is gekomen; dat hij toen zijn stuur naar rechts heeft gegooid en daarna aan de rechterzijde van de dijk is gereden;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt door Willem Johannes van der Linden, wachtmeester der eerste klasse der

Koninklijke Marechaussee en Cornelis Vreeswijk, marechaussee der eerste klasse, tevens opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de Brigade Dordrecht en gesloten op 24 mei 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Arie Frans van der Ree:

dat hij op 24 april 1965, omstreeks 22.30 uur, als passagier rechts naast de bestuurder in een Volkswagenbusje zat; dat de auto werd bestuurd door zijn neef, genaamd A. T.; dat zij kwamen vanuit de richting Blaaksedijk en gingen in die van Heinenoord-dorp; dat T. reed met een snelheid van naar schatting 70 à 80 km per uur; dat hij op een gegeven moment zag, dat de weg waarover zij reden, een vrij scherpe bocht naar links maakte; dat hij zag, dat de bestuurder met dezelfde snelheid de bocht inreed; dat hij, toen de bestuurder de bocht inreed, zag, dat aan de voor hem linkerzijde van de weg onder een brandende lantaarn een geparkeerde auto stond; dat hij direct daarop aan de voor hem rechterzijde van de weg twee geparkeerde auto's zag staan; dat deze voertuigen geen verlichting voerden; dat hij tevens zag, dat de auto, welke het meest in de richting van het dorp Heinenoord stond, ongeveer 0.30 meter met de linkerzijde op de rijweg stond; dat zijn neef plotseling scherp naar links stuurde, om die auto zodoende te ontwijken; dat zij, gezien hun snelheid, zeer vlug aan de voor hen linkerzijde van de weg reden; dat hij voelde dat de bestuurder de auto weer naar rechts stuurde; dat hij direct daarop voelde, dat de achterzijde van de auto naar links slipte; dat naar zijn mening zijn neef de macht over het stuur verloor, aangezien de auto schuin naar rechts over de weg reed; dat zij nagenoeg gelijktijdig met de auto van de dijk afreden; dat hij beklagde in de dancing „De Posthoorn” te Puttershoek, even voordat hij naar huis wilde gaan, had ontmoet;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt door Willem van Gent en Cornelis Johannes van Treuren, beiden opperwachmeester der Rijkspolitie en behorende tot de Groep Rijkspolitie Klaaswaal en gesloten op 12 mei 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisanten:

dat hen op 24 april 1965 omstreeks 22.40 uur werd medegedeeld, dat er aan het Oosteinde in de gemeente Heinenoord een verkeersongeval had plaatsgevonden; dat het ongeval bleek te hebben plaatsgevonden op de voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande weg „Oosteinde”, ter plaatse gelegen buiten een bebouwde kom in de gemeente Heinenoord; dat bij dit ongeval bleek betrokken een vierwielig personenmotorrijtuig, Volkswagenbusje, dat was voorzien van het kenteken FZ 48-21, welk voertuig op zijn rechterzijde lag in de boomgaard naast perceel Oosteinde 6; dat zij in de omgeving van het voertuig twee personen aantroffen, één ervan genaamd: Andries Hendrik T., geboren te Klaaswaal, die mededeelde het verongelukte motorrijtuig te hebben bestuurd; dat zij aan de adem van T. een vrij sterke geur van inwendig gebruik van alcoholhoudende drank waarnamen; dat deze daarbij nogal druk praatte en wat waterig, mogelijk wat versuft uit zijn ogen keek;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:
„Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel „26 van de Wegenverkeerswet”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 juncto artikel 26 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het gepleegde feit termen aanwezig acht beklagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen;

[Volgt: veroordeling tot 14 dagen gevangenisstraf en ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 1 jaar — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 5 oktober 1965

President: Mr. Doornbos; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen, en opnieuw rechtdoende, de beklagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van veertien dagen, met ontzegging van de rijbevoegdheid voor de tijd van een jaar;

overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklagde opgelegde bijkomende straf, welke het Hof te zwaar is voorgekomen, terwijl het Hof voorts:

- a. de voornamen van de in de bewijsoverwegingen van het vonnis, waarvan hoger beroep, genoemde wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee van der Linden leest als te zijn: „Willem „Johannis”;
- b. de woorden „5 flessen pils”, voorkomende in beklagdes verklaring opgenomen in hogergenoemde bewijsoverwegingen, vervangt door de woorden „5 kleine flessen pils”;

c. aan meergenoemde bewijsoverwegingen toevoegt de volgende overwegingen:

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige door H. A. E. de Koning, arts te Westmaas ondertekende verklaring zakelijk blijkt, dat genoemde arts te Westmaas op 24 april 1965 te 23.00 uur bloed heeft afgenomen van de dienstplichtig soldaat A. H. T., zulks ten dienste van de bepaling van alcohol in dat bloed;

Overwegende, dat uit het ten processe aanwezige rapport betreffende alcoholbepaling in het bloed van A. H. T., nr. 53722/65/x, gedaateerd 28 april 1965 op afgelegde ambtseed opgemaakt en ondertekend door drs. Jan Willem Verburgt, scheikundige aan het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie, zakelijk weergegeven, onder meer blijkt, dat de bepaling van het alcoholgehalte in het door H. A. E. de Koning, arts te Westmaas, van A. H. T. afgenomen bloed geschiedde volgens de methode van Widmark en dat de bij deze bepaling gevonden zogenaamde reductiewaarde van het bloed overeenkwam met 1,45% aethylalcohol in het bloed;

d. in de in het vonnis, waarvan hoger beroep, voorkomende overweging inhoudend de bewezenverklaring na het woord „bewijs-,middelen“ invoegt: „— de verklaring van H. A. E. de Koning, „arts, en het rapport, opgemaakt door drs. Jan Willem Verburgt „slechts bezigend in verband met de inhoud van de overige bewijs-,middelen —“;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde bijkomende straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van veertien dagen;

Ontzegt beklaagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van zes maanden;

Bevestigt het vonnis voor het overige met wijziging en aanvulling der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 4 augustus 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoors D. van Esseveldt en A. J. van Dongen.

Raadsman: Kapitein W. 't Hart.

Als militair opzettelijk toelaten dat een mindere een misdrijf pleegt: als dpl.-sergeant, commandant van een detachement militairen dat vervoerd zou worden met een hem daartoe ter beschikking gestelde DAF drietonner, goedgevonden dat de dpl. soldaat, bestuurder van die drietonner, daarmede een „zwarte rit“ maakte door, toen alle militairen van het detachement gedurende een bepaalde tijd vrij waren en bedoelde bestuurder hem vroeg of hij even met de auto naar zijn huis mocht, hem dat niet te verbieden doch slechts te zeggen dat die bestuurder om 15 uur terug moest zijn.

De Krijgsraad ziet in de wisseling van commandant van beklagde aanleiding om het feit, dat naar 's Raads oordeel buiten strafrechtelijke behandeling had kunnen zijn afgedaan, verder te handelen als ware de Raad Commandierend Officier. Tien dagen verzuurd arrest.

(W.M.Sr. art. 143; W.K. art. 58; W.V.W. art. 37).

DE ARRONDISEMENTS KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
T. R., geboren 24 augustus 1945, dpl. sergeant, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig sergeant bij het 41 Pantser Infanteriebataljon der Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 7 mei 1965 te Breda, althans in Nederland, opzettelijk heeft toegelaten dat „de aan hem ondergeschikte soldaat 1e klasse chauffeur J. A. L. M., „die als bestuurder van een militaire DAF 3 tonner YA 328 KL 16-38 „aan hem was toegevoegd voor het vervoer van een detachement militairen van Ermelo naar Breda v.v., opzettelijk wederrechtelijk genoemd aan de Staat der Nederlanden toebehorend voertuig heeft gebruikt voor privé doeleinden op de voor het openbaar verkeer openstaande Provinciale Weg van Breda naar Tilburg en op diverse voor „het openbaar verkeer openstaande wegen in de gemeente Tilburg en „daarmede het misdrijf van artikel 37 van de Wegenverkeerswet „pleegde^m;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig sergeant van het 41 Pantser Infanterie Bataljon van de Koninklijke Landmacht, op 7 mei 1965 als commandant van een detachement van dat onderdeel met dat detachement van Ermelo naar Breda is gegaan; dat hij voor het vervoer van deze militairen van Ermelo naar Breda en terug de beschikking had gekregen over een militaire DAF-drietonner, DAF YA 328, gekentekend KL 16-38, toebehorende aan de Staat der Nederlanden; dat als bestuurder van deze DAF toen optrad de aan hem ondergeschikte soldaat eerste klasse-chauffeur J. A. L. M., die daarvoor aan hem was toegevoegd; dat genoemde M. hem de vorige dag en ook diezelfde dag had gevraagd of hij niet met die DAF langs zijn meisje in Tilburg kon rijden, daarbij zeggende dat zij toch over den Bosch gingen; dat hij M. toen had gezegd, dat ze over Gorkum reden

en dus niet door Tilburg kwamen; dat hij op 7 mei 1965 te Breda toestemming heeft gegeven aan zijn detachement — M. inbegrepen — om in Breda te gaan passagieren en aan hen opdracht heeft gegeven om op 15.00 uur die dag bij de ABC-tentoonstelling op de Chasseekazerne terug te zijn; dat M. hem daar toen heeft gevraagd of hij weg kon gaan; dat hij daaruit begreep dat M. met de genoemde DAF en als bestuurder daarvan voor zijn privé-doeleinden van Breda naar Tilburg wilde rijden; dat M. — naar hij achteraf vernam — inderdaad korte tijd later met genoemde DAF over verschillende voor het openbaar verkeer openstaande wegen, onder meer de Provinciale weg, van Breda naar Tilburg is gereden en voorts in Tilburg op diverse voor het openbaar verkeer openstaande wegen heeft gereden en daar twee aanrijdingen heeft gemaakt; dat hij, toen M. vroeg of hij mocht gaan, heeft gezegd: „Dat is volledig voor je eigen risico”; dat hij dusdoende heeft toegelaten dat M. genoemde zwarte ritten maakte; dat hij M. toen duidelijk had moeten maken, dat deze de rit niet mocht maken en dat hij M. zou rapporteren als deze dit toch deed;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt en dd. 22 mei 1965 gesloten door Johannes Eilander, marechaussee der eerste klasse, en Joannes Antonius Stephanus Schuttelaars, marechaussee der eerste klasse, beiden opsporingsambtenaar, behorende tot de Brigade Tilburg, zakelijk inhoudt als verklaring van:

1. Johannes Adrianus Leonardus M., dienstplichtig soldaat:

dat hij op 7 mei 1965 omstreeks 07.30 uur als bestuurder van het militaire motorrijtuig, gekentekend KL 16-38, uit Ermelo is vertrokken met als doel Breda, voor vervoer van een groep militairen naar de ABC-tentoonstelling te Breda; dat leider van deze groep militairen was de sergeant R.; dat hij voor deze rit een ingevulde rijopdracht had ontvangen van de sergeant der eerste klasse Bentley, ingedeeld bij de Staf Staf- en Verzorgingscompagnie van het 41 Pantser Infanterie Bataljon, waartoe ook hijzelf behoorde; dat hij die dag omstreeks 11.45 uur te Breda aan de sergeant R. heeft gevraagd of gezegd: „Ik „ben nu vrij tot 15.00 uur, kan ik niet even op en neer naar Tilburg”; dat de sergeant R. toen aarzelend tegen hem zei: „Dat is te link”; dat hij toen tegen de sergeant heeft gezegd: „Maakt U zich maar niet druk, „ik heb helemaal niet zoveel risico, want ik kan binnendoor via Oosterhout en Dongen naar Tilburg”; dat de sergeant toen zei: „Afmars, „je bent om 15.00 uur weer terug”; dat hij dit opvatte als een toestemming van de sergeant R. dat hij met het door hem bestuurde militaire voertuig naar Tilburg kon rijden en weer terug naar Breda; dat hij vervolgens inderdaad van Breda over verschillende wegen via Oosterhout en Dongen naar Tilburg is gereden en rechtstreeks naar de Hoefstraat aldaar, waar zijn ouders woonachtig zijn;

2. Verbalisanten:

dat zij op 7 mei 1965 omstreeks 13.15 uur bij het onderzoek in verband met twee aanrijdingen, welke beide hadden plaatsgevonden op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg de Hoefstraat te Tilburg, waarbij een militair vrachtmotorvoertuig be-

trokken was, op de Bisschop Janssenstraat, een zijstraat van de Hoefstraat, ongeveer 20 meter van de kruising met de Hoefstraat, waar de aanrijdingen hadden plaats gehad, een militair vrachtmotorrijtuig, DAF YA 328, gekentekend KL 16-38, zagen staan; dat bij dit motorrijtuig aanwezig was een persoon, gekleed in de uniform van de Koninklijke Landmacht in de stand van soldaat, genaamd J. A. L. M., die verklaarde de bestuurder van het motorrijtuig te zijn;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt door Hendrik Brondijk, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, Brigade Ermelo, en gesloten op 10 mei 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Johannes Andreas Cornelis Bentley, sergeant der eerste klasse:

dat hij als commandant wegtransport te werk is gesteld bij de Staf Staf- en Verzorgingscompagnie van het 41 Pantser Infanterie Bataljon in de legerplaats te Ermelo; dat hij als zodanig is belast met het tekenen van rijopdrachten en ook verantwoordelijk is voor het doelmatig gebruik en de inzet van een militair motorrijtuig; dat hij op 6 mei 1965 van de korporaal Buitenhuis, belast met het schrijven der rijopdrachten, een rijopdracht ontving en zag dat daarop was ingevuld een rit van Ermelo naar Breda en als datum 7 mei 1965, terwijl de rijopdracht behoorde bij het militaire motorrijtuig DAF YA 328, gekentekend KL 16-38; dat hij vervolgens als opdrachtgever zijn handtekening op de rijopdracht zette, terwijl hij tevens zijn handtekening zette op de rijopdracht voor de terugreis van Breda naar Ermelo; dat op de rijopdracht geen rit vermeld stond van Breda naar Tilburg; dat hij daarvoor ook geen handtekening heeft gesteld; dat als bestuurder van het motorrijtuig was aangewezen de soldaat M.; dat hij achteraf hoorde dat M. op 7 mei 1965 met het militaire motorrijtuig van Breda naar Tilburg is gereden en aldaar met het motorrijtuig een aanrijding heeft veroorzaakt; dat hij de soldaat M. geen toestemming heeft verleend om het militaire motorrijtuig, gekentekend KL 16-38, op de weg van Breda naar Tilburg te gebruiken; dat, indien de sergeant R. aan de soldaat M. toestemming heeft verleend om met het motorrijtuig van Breda naar Tilburg te rijden, de sergeant R. daartoe niet bevoegd was;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Als militair opzettelijk toelaten dat een mindere een misdrijf pleegt”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht juncto artikel 37 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat de Krijgsraad bevindt dat het bewezenverklaarde gekwalificeerde strafbare feit, opleverende een in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feit, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

Overwegende, dat onder meer de wisseling van commandant bij beklagdes onderdeel — gelijk door beklagdes raadsman opgemerkt — naar het oordeel van de Krijgsraad een bijzondere aanleiding is de zaak verder te behandelen als ware hij de Commanderende Officier;

Gezien: enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Legt, verder handelende als ware hij de Commanderende Officier, aan beklagde de krijgstuchtelijke straf op van tien dagen verzuwaard arrest.

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 22 oktober 1964

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonels A. P. de Bruyn en R. S. T. Gerding.

Door geweld een ambtenaar dwingen tot het nalaten ener rechtmatige ambtsverrichting: op een kermis, waar twee wachtmeesters van de Rijkspolitie wilden ingrijpen bij het wegdragen van een bewusteloze jongen, één der wachtmeesters aangevallen en zich zodanig tegen beiden verzet, dat hij overmeesterd moest worden en door beiden in de „opbrenggreep” moest worden overgebracht, zijnde na terugkeer van de wachtmeesters de bewusteloze jongeman verdwenen.

Twee weken gevangenisstraf.

(W.Sr. art. 179).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. H. V. B., geboren 4 november 1943, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 17 mei 1964 te Berlicum, althans in Nederland, door geweld of bedreiging met geweld een ambtenaar heeft „gedwongen tot het nalaten ener rechtmatige ambtsverrichting althans „met geweld of bedreiging met geweld zich tegen een ambtenaar werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening heeft verzet, „hebbende hij op genoemde datum aldaar, toen de wachtmeester der „Rijkspolitie 1e klasse J. Heesakkers, in uniform gekleed, belast zijnde „met het toezicht tijdens de kermis aldaar, na een vechtpartij zag, dat „door meerdere personen een kennelijk bewusteloze of dronken „jongeman werd weggedragen en hij — Heesakkers — daarnaar een onderzoek wilde instellen, willens en wetens — immers met de bedoeling „om te beletten, dat de politie zich met die bewusteloze of dronken „jongeman zou bemoeien of deze medenemen — genoemde wachtmeester met kracht tegen diens linkerscheenbeen getrap en met een

„zijner tot vuist gebalde handen in de richting van diens gezicht geslagen, waardoor genoemde ambtenaar gedwongen werd zijn voor-,meld onderzoek te staken“;

Overwegende: . . . enz.;

overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij in de avonduren van 17 mei 1964 te Berlicum was; dat hij daar toen een paar van zijn kameraden zag staan bij een bewusteloze, hem onbekende jongen; dat die kameraden hem, beklaagde, vroegen, mee te helpen met het vervoer van die jongen; dat hij dit toen heeft gedaan; dat hij op zeker ogenblik twee politiemannen, gekleed in uniform, voor zich zag staan; dat de ene later Heesakkers en de andere Boschman bleek te heten; dat deze zeiden, dat hij met hen mee moest gaan naar het politiebureau;

Overwegende, dat Josephus Heesakkers, oud 47 jaren, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Nadat er al een oploope op de kermis te Berlicum op 17 mei 1964 in de avonduren was geweest merkte ik plotseling, dat er een oplloop was ontstaan. Boschman, wachmeester van de Rijkspolitie en ikzelf, wachmeester der Rijkspolitie 1e klasse, waren beiden gekleed in uniform en met het toezicht tijdens die kermis belast. Ik zag, dat een man of 6 een 7e tussen zich in droegen. Ik heb geroepen, dat zij die man, die bewusteloos leek, neer moesten leggen. Ik liep op die jongen, die inmiddels op de grond terecht was gekomen, toe en ik zag aan de andere zijde ervan een jongen staan. Ik keek nadat ik genaderd was naar de jongen op de grond. Tegelijkertijd voelde ik dat ik een gemene trap tegen mijn linkerscheenbeen kreeg, waarvan ik veel pijn ondervond. Opkijkend keek ik die jongen in het gezicht, die ik bij nadering al in het gezicht gezien had toen hij aan de andere kant stond van de jongen, die op de grond lag. Later bleek hij B. genaamd. Tegelijkertijd zag ik hem zijn tot vuist gebalde hand uithalen en hij sloeg in de richting van mijn gezicht. Door achteruit te stappen kon ik deze slag ontgaan. Boschman, die rechts naast mij stond kreeg die slag tegen zijn schouder. Ik heb samen met Boschman het verzet van B., wat hij nog steeds bood, gebroken. Daarna ging hij mee naar het bureau. Door het optreden van B. kon ik de jongen, die op de grond lag niet meenemen om hem eventueel te verhoren. Wij moesten ons met B. bemoeien, want al was zijn verzet gebroken wij hebben hem toch samen in een „opbrenggreep” naar het bureau moeten brengen. Toen wij onmiddellijk na het afleveren aan het bureau van B. op de plaats van het voorval terugkeerden bleek die op de grond liggende jongen verdwenen;

Overwegende, dat Jan Boschman, oud 23 jaren, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Ik was op 17 mei 1964 tezamen met de wachmeester der Rijkspolitie Heesakkers (ikzelf ben wachmeester der Rijkspolitie) belast met het toezicht op de kermis te Berlicum. Wij waren beiden gekleed

in uniform. Nadat er al een vechtpartij op die kermis was geweest, zag ik, dat er uit de menigte een zestal jongens kwam, die een jongen die bewusteloos leek, met zich meevoerden. Ik ben er op afgegaan en heb gevraagd wat er aan de hand was. Toen riepen enkele jongens, dat de politie daar niets mee te maken had. Dit knapten zij zelf op. Ik heb gezegd, dat zij zich stil moesten houden, maar dit deden zij niet. Ik heb het bevel enkele malen herhaald, maar zij gaven daar geen gehoor aan. Even later kwam wachtmeester 1e klasse Heesakkers erbij. Wachtmeester 1e klasse Heesakkers gaf opdracht die jongen neer te leggen. Dit werd door een aantal jongens opgevolgd. De bewusteloze kwam half op de grond. Ik zag aan de andere kant van de bewusteloze een jongen staan met het gezicht naar ons toe. Deze bleek later B. te zijn. Ik zag, dat B. probeerde Heesakkers te slaan. Ik voelde toen opeens een klap tegen mijn schouder. Wij hebben met ons beiden B. overmeesterd. Vervolgens hebben wij hem samen in de „opbreng-„greep^m genomen en opgebracht naar het bureau. B. heeft pas het verzet tegen ons opgegeven nadat hij overmeesterd was in de letterlijke zin van het woord;

overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 17 mei 1964 te Berlicum, door geweld een ambtenaar „heeft gedwongen tot het nalaten ener rechtmatige ambtsverrichting, „hebbende hij op genoemde datum aldaar, toen de wachtmeester der „Rijkspolitie 1e klasse J. Heesakkers, in uniform gekleed, belast zijnde „met het toezicht tijdens de kermis aldaar, na een vechtpartij zag, dat „door meerdere personen een kennelijk bewusteloze of dronken jonge-„man werd weggedragen en hij — Heesakkers — daarnaar een onder-„zoek wilde instellen, willens en wetens — immers met de bedoeling „om te beletten, dat de politie zich met die bewusteloze of dronken „jongeman zou bemoeien of deze medenemen — genoemde wacht-„meester met kracht tegen diens linkerscheenbeen getrapt en met een „zijner tot vuist gebalde handen in de richting van diens gezicht ge-„slagen, waardoor genoemde ambtenaar gedwongen werd zijn voormeld „onderzoek te staken“;

Overwegende, dat nu het primair ten laste gelegde bewezen is, het subsidiair ten laste gelegde onderzoek nog beslissing behoeft;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Door geweld of bedreiging met geweld een ambtenaar dwingen tot „het nalaten ener rechtmatige ambtsverrichting“ *);

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 179 van het Wetboek van Strafrecht;

overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-

*) De tenlastelegging liet niet toe de qualificatie „meermalen gepleegd“. Het geweld was immer ook tegen de wachtmeester Boschman gepleegd. (*Red.*).

klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot gevangenisstraf v.d.t.v. 2 weken — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 19 november 1964

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel F. G. van Ditzhuijzen en Kolonel A. van Dusseldorp.

Raadsman: Kapitein W. G. Tibben.

Als wachtpost voor een munitiebunker en garage, in een auto in slaap vallen.

Vrijpraak omdat het telastegelegde niet een strafbaar feit oplevert, aangezien niet is telastegelegd dat beklagde optrad als schildwacht of als andere wachthebbende, bedoeld in artikel 129 W.M.Sr.

Verwijzing naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier omdat het feit een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp oplevert.

(W.M.Sr. art. 129; W.K. art. 2, 58¹⁾).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen tegen P. V. B., geboren 8 april 1944, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 19 juni 1964 te Eibergen, althans in Nederland, terwijl hij als wachtpost was aangewezen voor de munitiebunker en voor de garage in een auto is „gaan zitten en in slaap is gevallen“;

Overwegende, dat de Krijgsraad de woorden „terwijl hij als wachtpost was aangewezen“ opvat in de hier kennelijk bedoelde zin van „tijdens de hem aangewezen dienst als wachtpost“;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris onder meer zakelijk heeft verklaard:

Van 18 juni 1964 te 19.00 uur tot 19 juni 1964 te 19.00 uur was ik als wachthebbende ingedeeld bij de kazernewacht van Kamp Holterhoek te Eibergen; ik was toen als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht. Om ongeveer 01.00 uur op 19

¹⁾ Artikel 58 W.K. is in het vonnis niet aangehaald. (Red.).

juni 1964 ben ik, bewapend met een UZI, op post gesteld bij de munitiebunker binnen die kazerne (Kamp Holterhoek). Ik wist, dat ik om ongeveer 03.00 uur die dag weer zou worden afgelost. Ik moest gedurende die twee uur voortdurend waakzaam zijn, op post staan bij die munitiebunker en rondes maken langs de garages binnen dat kamp. Nadat ik een tijdje op wacht gestaan had, ben ik op een van de rondes in een in dat Kamp geparkeerde wagen gaan zitten. Ik werd een tijd later wakker gemaakt door de wachtcommandant, die mij naar de wacht stuurde. Dit was na 03.00 uur;

Overwegende, dat P. C. Struys, oud 21 jaren, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Van 18 juni 1964 te 19.00 uur tot 19 juni 1964 te 07.00 uur was ik als wachtcommandant van de kazernewacht van kamp Holterhoek te Eibergen aangewezen. De wachtconsignes hielden onder meer in, dat de wachthebbenden gedurende hun wachtbeurten voortdurend waakzaam moesten zijn. Tegen 01.00 uur is de soldaat B. op de post munitiebunker en garages op post gesteld. Hij wist dat hij om ongeveer 03.00 uur diezelfde dag weer zou worden afgelost en dat hij tot die tijd voortdurend waakzaam moest zijn. Om ongeveer 02.30 uur op 19 juni ben ik op een voorgeschreven ronde gegaan. Tegen 03.00 uur die dag kwam ik bij een munitiebunker aan, alwaar ik de soldaat B. niet aantrof. Ik heb rondgekeken of ik hem kon vinden. Kort daarna verscheen de nieuwe aflossing soldaat Huis in 't Veld. Wij zijn verder naar B. gaan zoeken in de wagens die op het kazerneterrein stonden geparkeerd. Om 3.20 uur die dag meldde Huis in 't Veld, dat hij B. had gevonden. Ik ben naar de plaats gegaan, waar B. zich bevond en trof hem slapende aan achter het stuur van een wapendrager;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-,macht, op 19 juni 1964 te Eibergen, terwijl hij als wachtpost was „aangewezen voor de munitiebunker en voor de garage, in een auto is „gaan zitten en in slaap is gevallen“;

Overwegende, dat het aldus bewezen verklaarde niet strafbaar is gesteld bij enige wettelijke strafbepaling en derhalve geen strafbaar feit oplevert, zodat beklagde behoort te worden vrijgesproken; dat met name het bewezen verklaarde feit niet oplevert een der in artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven feiten, nu niet is telastegelegd dat beklagde optrad als schildwacht of in een der andere in genoemd artikel vermelde hoedanigheden;

Overwegende echter, dat de Krijgsraad bevindt dat de gedragingen van beklagde, dewelke aan de tenlastelegging ten grondslag liggen strijdig zijn met de militaire tucht en orde en derhalve opleveren een krijgstuuchtelijk vergrijp zoals dat is omschreven in artikel 2, 1° Wet op de Krijgstucht;

[Volgt: schuldigverklaring van beklagde aan het als bewezen aan-

genomen feit; bevinding dat dit niet oplevert een strafbaar feit doch een krijgstuchtelijk vergrijp; verwijzing van de zaak naar de tot straffen bevoegde commanderende officier van de beklaagde, onder mededeling van alle stukken — *Red.J.* _____

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 26 november 1964

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel C. L. Jongenburger en Kapitein P. Rueck.

Raadsman: Majoor I. Dekker.

Zaakbeschadiging. In dronkenschap van een drietal gebouwen ruiten stukgeslagen.

Rekening gehouden met opgelegde krijgstuchtelijke straf.

(W.K. art. 57; W.Sr. art. 350).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen tegen J. J. H., geboren 6 juli 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 2 augustus 1964 te Lunteren, althans in „Nederland,

1 opzettelijk en wederrechtelijk een ruit van perceel Dorpsstraat „40, toebehorende aan J. ter Beek, althans aan een ander dan aan hem, „beklaagde, heeft stukgeslagen;

„2e. opzettelijk en wederrechtelijk een ruit van de Coöp. Raif- „feisenbank heeft stukgeslagen, welke ruit toebehoorde aan de Coöp. „Raiffeisenbank, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde;

„3e. dat hij op of omstreeks 2 augustus 1964 te Ede, althans in „Nederland, opzettelijk en wederrechtelijk een ruit van de Arthur Kool- „kazerne aldaar heeft stukgeslagen, welke ruit toebehoorde aan de „Staat der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, be- „klaagde“;

Overwegende: . . . enz.;

overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com- missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op zondagavond 2 augustus 1964 ben ik met een paar kameraden, waaronder Karreman, van Ede naar Lunteren gegaan om wat te gaan passagieren. Het grootste deel van de avond hebben wij in Lunteren doorgebracht in het café „De Vergulde Ploeg" en wij hebben daar een gezellige avond gehad. Ik zou zelfs bij benadering niet kunnen zeggen hoeveel alcoholhoudende drank ik die avond in „De Vergulde Ploeg" heb gedronken. Het is wel veel geweest. Ik kan mij nog herinneren dat wij „De Vergulde Ploeg" verlaten hebben. We zijn toen gaan hollen en wat er verder gebeurd is kan ik me absoluut niet herinneren. Het eerste wat ik mij weer voor de geest kan halen is, dat ik bij de Militaire Geneeskundige Dienst in Ede was en dat mijn rechterpols gewond was;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P. 222/64 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 17 augustus 1964 getekend door H. Kruiswijk, wachtmeester, rnr.: 36.07.30.192 en J. Steenbergen, marechaussee der 2e klasse, rnr.: 43.01.12.335, beiden behorende tot de brigade Ede der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

E. S. Karreman, dienstplichtig soldaat, rnr.: 43.06.24.207, ingedeeld bij de A-compagnie van het 106e Verbindings Raster Bataljon, geleverd in de Arthur Koolkazerne te Ede:

Op zondag 2 augustus 1964 vanaf omstreeks 13.00 uur ben ik steeds in gezelschap geweest van de soldaat H. Na het appèl, omstreeks 18.00 uur, zijn H. en ik de poort uitgegaan. Wij hebben ons begeven naar het station Ede-Wageningen, omdat wij die avond met de trein naar Lunteren wilden gaan. Nadat wij in Lunteren waren aangekomen zagen wij een groep van ongeveer 20 meisjes, die café „De Vergulde „Ploeg“ binnen gingen. Wij zijn die meisjes gevolgd, gingen dat café binnen en zijn daar de verdere avond gebleven tot omstreeks 22.45 uur. Omstreeks 22.45 uur hebben wij dat café verlaten. Onderweg naar het station Lunteren, terwijl wij door de Dorpsstraat voorbij het bankgebouw liepen, sloeg de soldaat H. plotseling een ruit van dat bankgebouw in. Ongeveer 50 meter verder, waar wij linksaf gingen de Stationsstraat in, sloeg H. wederom een ruit in, nu van een slagersbedrijf. Bij station Lunteren kwam de slager, bij wie H. een ruit had ingeslagen, bij ons en vroeg ons of wij even wilden wachten, opdat hij de politie erbij kon halen. Daarop is de slager weggegaan en zijn wij naar de Dorpsstraat gelopen, vanwaar wij wilden liften naar Ede. In Ede zijn wij afgezet op de Stationsweg nabij de Ericalaan. Vandaar zijn wij via de Stationsweg en de Kazernelaan teruggelopen naar het Bergansius-kazernecomplex, waartoe ook de Arthur Koolkazerne behoort. Omdat wij dachten dat het al twaalf uur was geweest, zijn wij over het hek van het Bergansius-complex geklommen. Wij zijn daarna achter de houten eetzaal om naar het gebouw gelopen, waarin wij zijn geleverd. Ik liep ongeveer 50 meter voor H. uit. Toen ik bij het gebouw stond, waarin wij zijn geleverd, hoorde ik bij de houten eetzaal glasgerinkel. Op het moment dat ik terug wilde lopen, zag ik H. aankomen. Terwijl ik met H. de gang van ons gebouw binnenliep, pakte de soldaat Grinwis, die in de gang stond, H. vast en zei dat hij bloedde;

J. ter Beek, geboren te Bunschoten, 12 december 1916, wonende te Lunteren:

Op 2 augustus 1964 omstreeks 23.00 uur liep mijn vrouw de keuken van mijn woning binnen op het moment dat een keukenruit, gelegen aan de straatkant van de Stationsstraat, werd ingeslagen. Ik ben daarop onmiddellijk naar buiten gerend, waar iemand mij toeriep: „Het waren „twee militairen, van Beek, daar gaan ze.“ Ik zag in de Stationsstraat inderdaad 2 militairen lopen, gaande in de richting van het station. Ik heb in de auto de twee militairen gevolgd. Bij het station Lunteren heb ik hun gevraagd te willen wachten tot de politie ter plaatse was. De militair met het rode haar had daarop veel praatjes en zei dat hij

daarmee niets te maken had. Ik ben eigenaar van de ruit en ik heb niemand recht of toestemming gegeven de ruit te vernielen of te beschadigen;

J. D. van de Voort, geboren te Ede, 1 april 1901, wonende te Lunteren:

Op zondagavond 2 augustus 1964, omstreeks 24.00 uur, werd ik gebeld door de hoofdagent Vonk van de gemeentepolitie Ede, ter standplaats Lunteren. Agent Vonk deelde mij mede dat van de Coöp. Raiffeisenbank een ruit was ingeslagen. Deze ruit was gelegen aan de Dorpsstraatkant van het bankgebouw. De ruit is eigendom van de Coöp. Raiffeisenbank en ik heb als voorzitter niemand recht of toestemming gegeven de ruit te vernielen of te beschadigen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten,

„dat hij op 2 augustus 1964 te Lunteren,

1 opzettelijk en wederrechtelijk een ruit van perceel Dorpsstraat „40, toebehorende aan J. ter Beek, heeft stukgeslagen,

„2e. opzettelijk en wederrechtelijk een ruit van de Coöp. Raiffeisenbank heeft stukgeslagen, welke ruit toebehoorde aan de Coöp. Raiffeisenbank,

„3e. dat hij op 2 augustus 1964 te Ede, opzettelijk en wederrechtelijk een ruit van de Arthur Koolkazerne aldaar heeft stukgeslagen, „welke ruit toebehoorde aan de Staat der Nederlanden“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„opzettelijk en wederrechtelijk enig goed, dat geheel of ten dele aan „een ander toebehoort, vernielen, meermalen gepleegd“;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 350, lid 1 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig voor afschrift getekende straflijst van Johannes J. H. inhoudt, dat hij op 3 augustus 1964 is gestraft met de krijgstuchtelijke straf van veertien dagen verzwaard arrest, welke straf hem diezelfde dag is aangezegd met als strafreden:

„Nadat hij tijdens passagieren in Lunteren een aantal glazen bier „had gedronken, in een baldadige bui enkele ruiten ingeslagen, hierop „naar Ede gelift. Voorts, nadat hij over het hek de kazerne was binnen„gekomen, opnieuw een ruit ingeslagen waarbij hij zijn rechterarm „ernstig verwondde“;

met welke straf de Krijgsraad bij het bepalen van de strafmaat rekening houdt;

[Volgt: veroordeling tot geldboete van f 40, subs. 8 dagen hechtenis — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 3 december 1964

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonels K. Timmerman en B. A. J. A. van Randwijk.

Raadsman: Mr. P. Goossen, advocaat te Nijmegen.

Bekentenisvrijheid

Beklaagde, sergeant, rijdt als bestuurder van een gesleepte vrachtauto tegen een geparkeerde auto en geeft aan de hem verhorende wachtmeester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, door wie hij terzake van het ongeval verhoord wordt, op dat niet hij maar een soldaat bestuurder is geweest en haalt die soldaat over, ook zijnerzijds op te geven dat hij (die soldaat) bestuurder is geweest.

Krijgsraad: (1) overtreding van artikel 25 W.V.W.; (2) opzettelijk nalaten aan de bevoegde overheid een mededeling te doen, waarvan de verzwijging het belang van de dienst kan schaden; en voorts — alternatief ten laste gelegd — door misbruik van zijn invloed als meerdere een mindere overhalen, iets te doen.

In hoger beroep (zie sententie achter het vonnis) het sub 2 bedoelde feit gekwalificeerd als het opzettelijk aan de overheid een onjuiste ambtelijke mededeling doen.

Het Hof verwerpt het verweer dat de verhorende wachtmeester niet geweest zou zijn de overheid als bedoeld in artikel 132 W.M.Sr., nu van algemene bekendheid is (en in de tenlastelegging voldoende feitelijk omschreven) dat een onder de genoemde omstandigheden optredende onderofficier van de Koninklijke Marechaussee optreedt, daartoe aangewezen door de bevoegde militaire autoriteit.

Het Hof verwerpt ook het verweer dat, als beklaagde de juiste toedracht zou hebben verteld, hij aan zijn eigen veroordeling zou hebben medegewerkt, hetgeen hij volgens algemeen Nederlands rechtsbeginsel niet behoeft te doen. Daargelaten of het beklaagde zou hebben vrijgestaan, aan de verhorende marechaussee een verklaring te weigeren, gaf het aangevoerde rechtsbeginsel beklaagde in ieder geval niet de vrijheid een verklaring af te leggen in strijd met de waarheid, zoals hij gedaan heeft.

(W.M.Sr. art. 132, ~~138~~; W.V.W. art. 25).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen N. G. P., geboren 3 mei 1945, sergeant (k.v.v.), beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-
„macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 27 juni
„1964 te Assen, althans in Nederland,

e . als bestuurder van een, door van den Bosch, gesleept wordende
„militaire vrachtauto daarmee zo onvoorzichtig heeft gereden, dan
„wel zo onnauwkeurig heeft gestuurd over de voor het openbaar ver-
„keer openstaande rijweg, de Hertenkamp, dat hij twee aan de voor
„hem rechterzijde van die weg staande auto's heeft aangerezen;

„2e. opzettelijk aan de hem in verband met een gepleegde aanrij-
„ding verhorende wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Mare-
„chaussee en marechaussee 1e klasse de onjuiste ambtelijke medede-
„ling heeft gedaan dat de soldaat Drost ten tijde van het ongeval be-
„stuurder van de aanrijdende auto was geweest, zulks terwijl niet die
„Drost doch hij, beklaagde, alstoen als bestuurder van die auto was
„opgetreden, dan wel opzettelijk heeft nagelaten voormelde gang van
„zaken aan voormelde ambtenaren mede te delen, door de verzwijging
„waarvan het belang van de dienst of van de Staat kon worden ge-
„schaad, althans zo op het voorgaande geen veroordeling kan of mocht
„volgen, terzake dat hij alstoen aldaar door misbruik van zijn invloed
„als sergeant tegenover zijn mindere, de soldaat Adriaan Drost deze
„heeft overgehaald te verklaren, dat ten tijde van voormeld sub 1e
„bedoelde aanrijding hij, Drost, als bestuurder van de aanrijdende auto
„was opgetreden, zulks terwijl hij, beklaagde, alstoen aldaar als be-
„stuurder van die auto was opgetreden, waardoor enig nadeel kon
„ontstaan”;

overwegende: . . . enz.;

Ten aanzien **van** *het feit onder 1e.*

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de **Officier-Com-**
missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 27 juni 1964, terwijl hij als sergeant in werkelijke dienst
was bij de Koninklijke Landmacht, aan het stuur zat van een militaire
drietonner, welke werd gesleept door een andere, door van den Bosch
bestuurde, drietonner; dat hij, toen zijn drietonner over de weg „de
„Hertenkamp^v te Assen reed, iets te veel naar rechts heeft gestuurd
waardoor hij tegen twee rechts staande auto's aanreed;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr.
P. 20511964, op afgelegde ambtseed opgemaakt. . . enz., zakelijk
onder meer inhoudt als verklaring van verbalisanten:

dat zij op 27 juni 1964 naar aanleiding van een ontvangen telefo-
nisch bericht omtrent een nabij het hertenkamp plaatsgehad hebbende
aanrijding met een militair motorrijtuig, zich naar de plaats van het
ongeval begaven en daar zagen: dat het ongeval had plaats gevonden
op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, genaamd „Herten-
„kamp^v te Assen; dat zij ter plaatse op de oostelijke rijbaankant een
Volkswagen en een Opel Rekord aantroffen, beide met een beschadigd
linker achterspatbord; dat naast bedoelde Opel Rekord een militaire
DAL YA 328 stond, waarvan de rechter opstap verbogen was en het
rechtervoerspatbord verfbeschadigingen vertoonde;

Hendrik Wilhelm Albertus van den Bosch, dienstplichtig sergeant, rnr.: 44.07.10.013:

dat hij op 27 juni 1964 omstreeks 1.30 uur te Assen een DAF-3 tonner bestuurde, door welke een ander militair motorrijtuig werd gesleept; dat hij terwijl hij tussen geparkeerde auto's doorreed een klap hoorde en voelde dat de sleepkabel knapte;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van boven-bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten: . . . enz.;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 van de Wegenverkeers-wet;

ten aanzien van de feiten onder 2e.

PRIMAIR. Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijs-middelen de overtuiging heeft geput dat beklagde het onder 2e pri-mair tenlastegelegde, eindigend met de woorden „was opgetreden“ heeft gepleegd, met name niet dat sprake is geweest van een *ambtelijke* mededeling, nu is komen vaststaan dat de in dit deel der tenlasteleg-ging bedoelde mededeling door beklagde werd gedaan ten overstaan van een tweetal opsporingsambtenaren, die hem tijdens een opsporings-onderzoek als getuige hoorden;

SUBSIDIAIR. Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat, toen naar aanleiding van een hem overkomen ongeval — tijdens hetwelk hijzelf als bestuurder van een DAF YA 328 optrad — door een wachtmeester der eerste klasse en een marechaussee der eerste klasse van de brigade Assen een onderzoek werd ingesteld, hij een onjuiste voorstelling van zaken gegeven heeft door toen opzettelijk in strijd met de waarheid tegen de marechaussee te zeggen dat de soldaat Drost ten tijde van het ongeval de DAF had bestuurd; dat hij toen als sergeant in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht;

Overwegende, dat eerdergenoemd Proces-Verbaal nr. P. 20511964 tevens inhoudt als verklaring van:

Beklaagde, ten overstaan van 1e verbalisant:

dat hij op 27 juni 1964 omstreeks 01.30 uur in een door de soldaat Drost bestuurde DAF 3-tonner zat, welke gesleept werd; dat Drost toen met die DAF tegen een Opel personenauto aanreed; welke ver-klaring volgens in genoemd Proces-Verbaal gestelde aantekening van 1e verbalisant tegenover deze is afgelegd op 27 juni 1964;

Adriaan Drost, dienstplichtig soldaat, rnr.: 44.06.11.082, ten over-staan van 1e verbalisant:

dat de eerder door hem tegenover verbalisant afgelegde verklaring, volgens welke hij zelf de DAF zou hebben bestuurd, in strijd is met de waarheid; dat tijdens het ongeval de sergeant P. de DAF bestuurde en hij zelf naast de sergeant P. zat;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van **boven-**

staande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde onder 2e subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 27 juni 1964 te Assen, opzettelijk heeft nagelaten aan de hem in verband met een gepleegde aanrijding verhoerende wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee mede te delen dat „niet de soldaat Drost doch hij, beklaagde, ten tijde van het ongeval „als bestuurder van de aanrijdende auto was opgetreden, door de verzwijging waarvan het belang van de dienst kon worden geschaad“;

Overwegende daaromtrent, dat het dienstbelang door beklaagdes handelwijze ernstig kon worden geschaad, nu niet uitgesloten moest worden geacht dat mede als gevolg daarvan een onschuldige soldaat zou worden gestraft, en ook buiten dat geval door een en ander geweld werd aangedaan aan de juiste krijgstuuchtelijke verhoudingen zoals deze tussen meerdere en mindere behoren te bestaan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„als militair opzettelijk nalaten aan de bevoegde overheid een mededeling te doen, waarvan de verzwijging het belang van de dienst kan „schaden, gepleegd in tijd van oorlog“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 132 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde ter zake van het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde feit niet strafbaar is, aangezien hij door de bewuste mededeling te doen zich aan strafrechtelijke vervolging zou hebben blootgesteld en naar het beginsel, neergelegd in artikel 63 van de Rechtspleging Landmacht — behoudens hogere belangen waarvan hier geen sprake is — niemand gehouden is aan zijn eigen veroordeling mede te werken;

MEER SUBSIDIAR. Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij als sergeant in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, op 27 juni 1964 als bestuurder van een drietonner, welke gesleept werd door een door van den Bosch bestuurde andere drietonner, rijdend over de weg, de Hertenkamp, te Assen, iets te veel naar rechts heeft gestuurd en daardoor tegen twee geparkeerde personenauto's is aangereden; dat hij, voordat de marechaussee kwam, tegen de soldaat Drost heeft gezegd, dat zij tegenover de marechaussee zouden zeggen dat Drost ten tijde van het ongeval bestuurder was geweest;

Overwegende, dat meergenoemd Proces-verbaal nr. P. 205/1964 inhoudt als verklaring van:

Adriaan Drost, dienwplichtig soldaat, nr.: 44.06.11.082:

dat de aanvankelijk door hem tegenover verbalisant afgelegde verklaring, volgens welke hijzelf bij een aanrijding van een tweetal personenauto's te Assen door een gesleepte militaire vrachtauto als bestuurder van die vrachtauto zou zijn opgetreden, niet juist is; dat tijdens

dat ongeval de sergeant P. als bestuurder optrad, terwijl hij zelf rechts naast deze zat; dat, voordat de marechaussee ter plaatse kwam, de sergeant P. tot hem zeide: „Als de marechaussee straks komt moet je „verklaren dat jij het motorrijtuig tijdens het ongeval bestuurde en „dat je de bocht naar rechts vermoedelijk te kort hebt genomen“; dat hij daarop tegenover verbalisant een valse verklaring heeft afgelegd; dat hij dit deed omdat de sergeant P. zijn meerdere was en hij bang was moeilijkheden te zullen krijgen bij het afleggen van een andere verklaring;

Hendrik Wilhelm Adelbertus van den Bosch, dienstplichtig soldaat, nr.: 44.07.10.013:

dat de sergeant P. tegen hem en de soldaat Drost zei: „Jullie moeten „verklaren dat ik bijrijder geweest ben“;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde onder 2e meer subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, waarbij de Krijgsraad omtrent het bewezen verklaarde nadeel laat gelden hetgeen daaromtrent hiervoren is overwogen onmiddellijk na de bewezenverklaring van het onder 2e subsidiair ten laste gelegde;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„als militair door misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover „een mindere deze overhalen iets te doen, terwijl daaruit enig nadeel „kan ontstaan“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 138 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde door het begaan van het laatste bewezen verklaarde en gequalificeerde feit heeft getoond ongeschikt te zijn in de door hem beklede rang te blijven dienen; (enz. — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 23 februari 1965

President: Mr. Doornbos; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Brigade-Generaal Coopmans.

Raadsman: Mr. P. Goossen, advocaat te Nijmegen.

(Zie het vonnis hiervóór).

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen, en

opnieuw rechtdoende de beklaagde zal veroordelen tot een maand militaire detentie met bevel tot onmiddellijke gevangenneming en tot betaling van een geldboete van vijf en twintig gulden subsidiair vijf dagen hechtenis;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep, niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat aan beklaagde is ten laste gelegd: [enz., zie vonnis — *Red.*];

overwegende: enz.;

Overwegende, ten aanzien van het in de telastlegging in de aanhef en sub 1e telastgelegde feit, dat het Hof uit het vonnis waarvan hoger beroep, overneemt de overwegingen, inhoudende de op dit feit betrekking hebbende bewijsmiddelen;

overwegende, dat het Hof op grond van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde in de aanhef en sub I is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

dat hij als sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 27 juni 1964 te Assen als bestuurder van een door van den Bosch gesleept wordende militaire vrachtauto daarmee zo onnauwkeurig heeft gestuurd over de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de Hertenkamp, dat hij twee aan de voor hem rechterzijde van die weg staande auto's heeft aangereden;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*Overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet*”,

voorzien bij genoemd artikel en strafbaar gesteld bij artikel 35 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, ten aanzien van het in de telastlegging in de aanhef en sub 2e primair telastgelegde feit:

a. dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 27 juni 1964 te Assen, terwijl hij als sergeant in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht en hij aanwezig was bij een door een wachtmeester der 1e klasse van de Koninklijke Marechaussee gehouden onderzoek inzake een aanrijding, welke die dag kort tevoren had plaats gevonden met een door hem, beklaagde, daarbij bestuurde militaire drietonner van het type YA 328, aan genoemde wachtmeester der 1e klasse in strijd met de waarheid heeft verklaard, dat niet hij, maar de soldaat Drost ten tijde van voornoemde aanrijding de bestuurder van de DAF was geweest;

b. dat het ten processe aanwezige proces-verbaal nr. P. 20511964, reeds vermeld in de uit het vonnis, waarvan hoger beroep, hierboven overgenomen overwegingen, nog zakelijk inhoudt als verklaring van:

(1) Nicolaas Gustavus P., blijkens een in dat proces-verbaal gestelde aantekening op 27 juni 1964 gedaan ten overstaan van 1e verbalisant, de wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee H. Braaksma:

dat hij op 27 juni 1964 omstreeks 01.30 uur in een door de soldaat

Drost bestuurde DAF 3-tonner zat, welke gesleept werd; dat Drost toen met die DAF tegen een Opel personenauto aanreed;

(2) Adraan Drost, dienstplichtig soldaat, dat de eerder door hem tegenover de 1e verbalisant afgelegde verklaring, volgens welke hij zelf de DAF zou hebben bestuurd, in strijd is met de waarheid; dat, tijdens het ongeval de sergeant P. die DAF bestuurde en hijzelf rechts naast de sergeant P. zat;

(3) verbalisanten:

dat zij zich tot het houden van een onderzoek op 27 juni 1964 te omstreeks 01.40 uur in opdracht van de commandant van de brigade Assen der Koninklijke Marechaussee hebben begeven naar de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, genaamd Hertenkamp te Assen, alwaar zij zagen, dat een ongeval had plaats gevonden, waarbij waren betrokken een militair motorrijtuig en twee personenauto's;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde in de aanhef en sub 2 primair der telastlegging is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 27 juni 1964 te Assen opzettelijk aan de hem in verband met een gepleegde aanrijding verhorende wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee de onjuiste ambtelijke mededeling heeft gedaan, dat de soldaat Drost ten tijde van het ongeval bestuurder van de aanrijdende auto was geweest, zulks terwijl niet die Drost doch hij, beklagde, alstoen als bestuurder van die auto was opgetreden^v;

overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Als militair opzettelijk aan de overheid een onjuiste ambtelijke mededeling doen, gepleegd in tijd van oorlog”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 132 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat de raadsman van beklagde nog heeft aangevoerd:

a. dat er in casu geen sprake was van het doen door beklagde van een ambtelijke mededeling, omdat hij niet als militair gehouden was enige verklaring ten overstaan van de hem verhorende wachtmeester der 1e klasse van de Koninklijke Marechaussee af te leggen, maar alleen als getuige in een opsporingsonderzoek door een opsporingsambtenaar werd gehoord;

b. dat bovendien beklagde zich beroept op het in de Nederlandse Strafwetgeving neergelegde algemeen beginsel, dat niemand gehouden is om aan zijn eigen veroordeling mede te werken; dat immers beklagde, indien hij de juiste toedracht van het gebeurde aan de hem verhorende opsporingsambtenaar had medegedeeld, mocht verwachten aan strafvervolgung te zullen worden blootgesteld;

Overwegende, dat het Hof de beide verweren verwerpt;

Overwegende, te dien aanzien:

dat in de telastlegging in de aanhef en sub 2 primair onder meer is ten laste gelegd, dat beklagde als sergeant werd gehoord door een wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee in verband met een aanrijding, waarbij een auto waarin hijzelf en de soldaat Drost toen waren gezeten, was betrokken; dat het een feit van algemene bekendheid is — in het genoemde gedeelte van de telastlegging voldoende feitelijk gesteld — dat een wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee een onderzoek instellend terzake van een aanrijding met een auto, waarin militairen waren gezeten zulks doet ten behoeve van de strijdkrachten en daartoe aangewezen door een bevoegde militaire autoriteit; dat dan ook moet worden vastgesteld, dat een in genoemde omstandigheid optredende onderofficier der Koninklijke Marechaussee alsdan is de militaire overheid aan wie de bij de aanrijding betrokken militairen gehouden zijn mededelingen te doen omtrent die aanrijding, welke dan door hen als militairen aan de militaire overheid gedane mededelingen zijn aan te merken als ambtelijke mededelingen; dat hieraan niet afdoet het feit, dat een onderofficier van de Koninklijke Marechaussee bij een dergelijk onderzoek — gelijk de Krijgsraad terecht opmerkt — optreedt als opsporingsambtenaar en evenmin de omstandigheid, dat de bij dit onderzoek gehoorde militairen worden gehoord als verdachte of getuige;

dat ook het beroep op het in het verweer genoemde algemeen rechtsbeginsel moet falen — daargelaten de vraag of beklagde, indien hij het afleggen van een verklaring ten overstaan van de hem verhorende wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee zou hebben geweigerd, zulks in casu met een beroep op bedoeld rechtsbeginsel zou hebben mogen doen — omdat dit beginsel hem niet de vrijheid geeft een verklaring af te leggen, welke in strijd is met de waarheid, zoals hij heeft gedaan;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde in de telastlegging in de aanhef en sub 1 en sub 2 primair meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende, dat nu het in de telastlegging in de aanhef en sub 2 primair ten laste gelegde, zoals is aangegeven, is bewezen verklaard, een onderzoek naar het in de aanhef en sub 2e subsidiair en meer subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van beklagde;

Overwegende, dat het Hof bevindt, dat de zaak is van dien aard dat de beklagde, die zich op vrije voeten bevindt, in verzekerde bewaring dient te worden gesteld;

Gezien: enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde terzake van het eerste feit tot betaling van een geldboete van vijftientig gulden, met bepaling dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van vijf dagen en veroordeelt beklaagde terzake van het tweede feit tot een militaire detentie voor de tijd van een maand;

Stelt beklaagde in arrest; beveelt zijn onmiddellijke gevangenneming;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklaagde in de telastlegging in de aanhef en sub 1 en sub 2 primair meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven bewezen werd verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij. _____

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 14 januari 1965

President: Lt.-Kolonel Mr. H. J. F. Bijvoet (plv.); *Leden:* Majoors H. J. P. Wiegman en R. D. Choufour.

Raadsman: Mr. A. E. J. Kuhlman, advocaat te Arnhem.

Tenlastegelegd: opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van „op of omstreeks 18 of 19 oktober 1964” tot „op of omstreeks 23 oktober 1964”.

Nu uit de bewezenverklaring (van „op 19 oktober 1964” tot „op 23 oktober 1964”) niet valt op te maken of de afwezigheid al of niet langer dan 4 dagen geduurd heeft, dient de qualificatie te luiden: „opzettelijk ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog niet langer dan vier dagen durende”.

Van de 17 dagen voorlopig arrest, als streng arrest doorgebracht, worden 3 dagen in mindering gebracht op de opgelegde gevangenisstraf (van 3 dagen).

(W.M.Sr. art. 97).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. M. V., geboren 23 augustus 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 18 of 19 oktober 1964, derhalve in tijd van oorlog, na een hem verleend verlof of bewegingsvrijheid en/of na ziek thuis te zijn geweest, niet naar zijn onderdeel te Wezep, althans in Nederland, is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk dan wel met zijn schuld daaraan ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op of omstreeks 23 oktober 1964 te of nabij Broek in Waterland is aangehouden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was en ingedeeld was bij het 11e Geniebataljon op 16 oktober 1964 met bewegingsvrijheid vertrok; dat hij op 19 oktober 1964 vóór 12.00 uur bij zijn onderdeel in de Prinses Margrietkazerne te Wezep moest terugkeren; dat hij er niet toe kon komen uit eigen beweging terug te gaan en daarom is weggebleven totdat hij op 23 oktober 1964 te Broek in Waterland werd opgehaald door de Koninklijke Marechaussee;

Overwegende, dat uit eerdergenoemde Justitiële Verklaring tevens blijkt, dat beklaagde tot 23 oktober 1964 onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd afwezig is geweest van zijn onderdeel C-compagnie 11e Genie Bataljon, gelegerd te Prinses Margrietkazerne Wezep en dat hij is aangehouden op 23 oktober 1964 te 16.00 uur te Broek in Waterland;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P.V. 641/P. 2081'64 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 26 oktober 1964 getekend door Kl. van Diermen, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, nr.: 36.10.14.070 en J. G. Rodenburg, marechaussee 1e klasse, rnr.: 43.12.24.313; beiden behorende tot de brigade Amsterdam, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Kl. van Diermen:

dat zich op 23 oktober 1964 omstreeks 16.30 uur bij hem meldde de marechaussee der 1e klasse Rodenburg, die was vergezeld van een persoon, die opgaf te zijn genaamd: Wilhelmus Maria V., dienstplichtig soldaat;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten, dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, op 19 oktober 1964, derhalve in tijd van oorlog, na een hem verleende bewegingsvrijheid niet naar zijn onderdeel te Wezep is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op 23 oktober 1964 te Broek in Waterland is aangehouden;

Overwegende, dat nu uit de bewezenverklaring niet is op te maken of de ten laste gelegde afwezigheid al dan niet langer dan vier dagen heeft geduurd, de qualificatie dient te luiden:

„opzettelijk ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog niet langer „dan vier dagen durende“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde primair meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of

omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders en de omstandigheid dat beklaagde inmiddels ter afkeuring is voorge dragen en huiswaarts gezonden;

overwegende, dat beklaagde van 24 oktober 1964 tot 9 november 1964 voorlopig arrest heeft ondergaan in de vorm van streng arrest, van welk arrest naar het oordeel van de Krijgsraad van de op te leggen vrijheidsstraf een gedeelte groot drie dagen in mindering behoort te worden gebracht;

[Volgt: veroordeling tot 3 dagen gevangenisstraf met aftrek van 3 dagen voorarrest — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 18 februari 1965

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonels A. E. Bueno de Mesquita en A. van Dusseldorp.

Raadsman: 1e luit. C. P. Turpijn.

Opzettelijke ongehoorzaamheid: nalaten gevolg te geven aan het bevel van zijn meerdere (sergeant) om de telex-wagen te verlaten, waar beklaagde zat te ontbijten, en zijn ontbijt verder in het bos te nuttigen.

Feitelijke subordinatie: toen een andere sergeant de „plate”, waarvan beklaagde zat te eten, wegnam, met het dolkmes, dat beklaagde in de hand had, op de hand van die sergeant geslagen, waardoor die sergeant verwond werd.

Het verweer dat beklaagde niet geweten zou hebben dat dat de hand van een meerdere was, verworpen, nu beklaagde verklaard heeft dat hij geslagen had op een hand met een lederen handschoen en het hem bekend was dat het soldaten tijdens de oefeningen niet toegestaan was, lederen handschoenen te dragen, zodat hij zich willens en wetens heeft blootgesteld aan de aanmerkelijke kans, dat zijn slachtoffer een officier of een onderofficier, dus een meerdere was, zodat geacht moet worden dat hij zijn opzet voorwaardelijk gericht had op het feit dat zijn slachtoffer een meerdere was.

(W.M.Sr. art. 114, 117-120).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M. D., geboren 23 november 3943, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-, „macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 26 „november 1964 te Sellingen, althans in Nederland,

1 heeft geweigerd dan wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere de sergeant D. Miedema gegeven dienstbevel de telexwagen te ontruimen en zijn ontbijt waaraan hij bezig was in het bos voort te zetten;

„2e. opzettelijk met zijn dolkmes op de gehandschoende hand van zijn meerdere, de sergeant Derksen, heeft geslagen, waardoor die handschoen werd beschadigd en de hand van Derksen werd gewond en met dat dolkmes opzettelijk en dreigend steekbewegingen in de richting van die sergeant heeft gemaakt”;

overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 26 november 1964 — ik was toen als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij de A-compagnie 106e Verbindingsrasterbataljon, toen op een bevolen dienst oefening te Sellingen in Nederland — heb ik willens en wetens nagelaten te gehoorzamen aan het mij door mijn militaire meerdere de mij bekende sergeant Miedema, gegeven dienstbevel de telexwagen te verlaten en mijn ontbijt, waaraan ik bezig was, in het bos voort te zetten. Verder heb ik even later — alles gebeurde te Sellingen — wilens en wetens met mijn jachtmes op de gehandschoende hand van mijn militaire meerdere, de mij bekende sergeant Derksen, geslagen, waardoor die handschoen werd beschadigd en de hand van sergeant Derksen werd gewond. Ik wist toen wat met een dienstbevel bedoeld werd en dat ik een zodanig bevel, door een militaire meerdere gegeven, maar heb te gehoorzamen;

Overwegende, dat beklagde ter terechtzitting heeft verklaard:

De hand waar ik naar sloeg met het dolkmes, dat U thans hier aanwezig ziet, stak in een lederen handschoen. Het is voor soldaten niet toegestaan tijdens een oefening met leren handschoenen te lopen. Achteraf bekeken geef ik toe dat de kans, dat de hand met de leren handschoen van een officier of onderofficier was, groot was;

overwegende, dat Dirk Miedema, oud 21 jaren, dienstplichtig sergeant, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 26 november 1964 — ik was toen als dienstplichtig sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij de A-compagnie 106de Verbindingsrasterbataljon, toen op een bevolen dienst oefening te Sellingen in Nederland — gaf ik te omstreeks 08.10 uur — ik was toen gekleed in het uniform van de Koninklijke Landmacht, voorzien van de onderscheidingstekenen van sergeant — aan een aantal militairen, die in de telexwagen zaten te ontbijten, het bevel die wagen te verlaten en in het bos verder te eten. Al het hierna vermelde is gebeurd te Sellingen. Bij die militairen was onder meer aanwezig de mij bekende soldaat D. De andere militairen verlieten de wagen, doch D. ging gewoon door met eten en bleef zitten. De sergeant Derksen, die toen ook in de buurt was, deed toen een paar stappen naar voren, langs mij heen en hij pakte met zijn gehandschoende hand

de plate beet, waarvan D. zat te eten. D. pakte de plate op. Ik zag toen dat D. met het dolkmes, waarmee hij eerst zijn brood had zitten te besmeren, de sergeant Derksen een klap op zijn hand gaf, tengevolge waarvan de hand van sergeant Derksen ten bloede werd verwond;

overwegende, dat Hermanus Th. A. Derksen, oud 21 jaren, dienstplichtig sergeant, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 26 november 1964 hoorde ik — ik was toen als dienstplichtig sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij de A-compagnie 106de Verbindingsrasterbataljon, toen op een bevolen diensttoefening te Sellingen in Nederland — de mij bekende dienstplichtig sergeant Miedema aan de mij bekende soldaat 1e klasse D. het duidelijk als zodanig bedoelde dienstbevel geven om de wagen, waarin D. op dat moment zat te ontbijten, te verlaten, maar soldaat 1e klasse D. deed of hij niets hoorde. D. zat toen met de rug naar mij toe en ik heb hem zelf nogmaals het bevel gegeven uit die wagen te verdwijnen. Ook toen deed hij het niet. Ik ben naar hem toegelopen — ik naderde hem van opzij — en ik heb de plate vastgepakt, waarop hij bezig was zijn brood met een dolkmes te smeren. Hij gaf, toen ik die plate greep, mij zonder meer een klap met dat dolkmes op mijn gehandschoende hand, zodat mijn hand dóór de handschoen heen gewond werd. Zowel sergeant Miedema als ik waren gekleed in het uniform van de Koninklijke Landmacht, voorzien van de onderscheidingstekenen van onze rang. Tengevolge van die klap met dat dolkmes heeft mijn hand gebloed;

overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 26 november 1964 te Sellingen,

„1e. opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door „zijn meerdere de sergeant D. Miedema gegeven dienstbevel de telex- „wagen te ontruimen en zijn ontbijt waaraan hij bezig was in het bos „voort te zetten,

„2e. opzettelijk met zijn dolkmes op de gehandschoende hand van „zijn meerdere de sergeant Derksen heeft geslagen, waardoor die hand- „schoen werd beschadigd en de hand van Derksen werd gewond”;

Overwegende, dat beklagde met betrekking tot het sub 2e tenlastegelegde te zijner verdediging heeft aangevoerd, dat hij op het ogenblik dat hij met zijn dolkmes op de gehandschoende hand van de sergeant Derksen sloeg, niet wist met de sergeant Derksen te maken te hebben;

Overwegende, dat de Krijgsraad aanneemt, dat beklagde met dit verweer bedoelt, te bestrijden dat bij het slaan met het dolkmes zijn

opzet er op gericht zou zijn geweest een meerdere met het dolkmes te slaan;

Overwegende, dat van algemene bekendheid is en beklagde ten overvloede ter terechtzitting zelf heeft toegegeven, dat het soldaten tijdens oefeningen niet is toegestaan met lederen handschoenen te lopen;

dat beklagde dan ook ter terechtzitting heeft erkend dat, achteraf bekeken, de kans groot was dat de hand met de lederen handschoen van een officier of onderofficier was;

Overwegende, dat hieruit is af te leiden, dat beklagde, tijdens een oefening, opzettelijk met zijn dolkmes slaande op een hand welke in een lederen handschoen stak, zich willens en wetens heeft bloot gesteld aan de aanmerkelijke kans, dat zijn slachtoffer een officier of onderofficier, althans een meerdere, was, zodat hij geacht moet worden zijn opzet voorwaardelijk te hebben gericht op het feit dat dat slachtoffer een meerdere was;

dat hierbij niet ter zake doet, dat beklagde zich er niet van bewust was dat die meerdere de sergeant Derksen en niet een andere meerdere was;

Overwegende, dat het aldus bewezene mitsdien moet worden gequalificeerd als:

1. „opzettelijke ongehoorzaamheid gepleegd in tijd van oorlog”,
2. „feitelijke insubordinatie in tijd van oorlog”,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht,
2. artikel 120 j^o 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 4 weken militaire detentie en bevel tot teruggaaf van het dolkmes aan beklagde — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 17 juni 1965

President: Lt.-Kolonel Mr. H. J. F. Bijvoet (plv.); *Leden:* Lt.-Kolonels

B. A. J. A. van Randwijk en C. L. Jongeburger.

Raadsman: Kapitein J. H. te Gussinklo.

Diefstal van een buitenjas-gevechtstenuue: beklagde, die zo'n jas van het Rijk in bruikleen had en die die jas was kwijtgeraakt, nam een jas die een kameraad (in bruikleen van het Rijk) had, weg om die jas te behouden en te gebruiken in de plaats van de verloren jas.

Reeds opgelegde krijgstuuchtelijke straf bij de tenuitvoerlegging van de opgelegde gevangenisstraf in mindering gebracht.

(W.K. art. 57; W.Sr. art. 310).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. R., geboren 20 maart 1945, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien . . . enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 3 maart 1965 te Steenwijk, althans in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een buitenjas-gevechtstenuie, in eigendom toebehorende aan de Staat der Nederlanden en van Rijkswegen in bruikleen verstrekt aan dienstplichtig soldaat A. de Haan;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 3 maart 1965 terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld was bij het 45e Infanteriebataljon te Steenwijk, op zijn legeringskamer een buitenjas-gevechtstenuie uit de kast van de soldaat de Haan heeft weggenomen teneinde die jas te behouden en te gebruiken in de plaats van de buitenjas die hijzelf was kwijtgeraakt; dat hij wist dat de weggenomen jas aan het Rijk toebehoorde en aan soldaat de Haan in bruikleen was gegeven en dat niemand hem toestemming had gegeven zich die jas toe te eigenen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. 80/1965 op afgelegde ambtseed opgemaakt en getekend op 13 april 1965 door Petrus van der Laan, wachtmeester der 1e klasse, en Anne Jan Smid, marechaussee der 2e klasse, beiden behorende tot de brigade Steenwijk der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van: Aart de Haan, geboren 11 oktober 1944, dienstplichtig soldaat, nr.: 44.10.11.137:

dat hij op woensdag 3 maart 1965 bemerkte dat een hem van Rijkswegen in bruikleen verstrekte buitenjas-gevechtstenuie uit zijn kast op zijn kamer in de Johan van de Kornputkazerne te Steenwijk verdwenen was; dat hij niemand recht had gegeven die jas weg te nemen en zich die toe te eigenen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande dat het feit is begaan te Steenwijk op 3 maart 1965;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „diefstal”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat uit het onder punt 66 van vorengenoemde Justitiële Verklaring gestelde en het overgelegde afschrift van diens straflijst blijkt, dat beklaagde ter zake van het hier bewezen verklaarde feit krijgstuchtelijk werd gestraft met twaalf dagen streng arrest;

dat de Krijgsraad bij de bepaling van de straf met deze krijgstuchtelijke straf rekening houdt, in dier voege dat de in streng arrest doorgebrachte tijd bij de tenuitvoerlegging van na te noemen straf in mindering zal worden gebracht;

dat beklaagde ter zake van hetzelfde feit twee dagen voorlopig arrest heeft ondergaan in de vorm van streng arrest;

Gezien: enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van veertien dagen;

Bepaalt dat bij de ten uitvoer legging van deze gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht de tijd door veroordeelde te dezer zake in voorlopig arrest, ter uitvoering van de hiervoren bedoelde krijgstuchtelijke straf in streng arrest doorgebrachte: te weten respectievelijk twee dagen en twaalf dagen.

NASCHRIFT.

(1) Soldaat de Haan had een jas in bruikleen van het Rijk; beklaagde eveneens. Beklaagde was zijn jas kwijt en nam die van de Haan weg „om hem te gebruiken in de plaats van de jas, die hij was kwijtgeraakt”, dus om hem in bruikleen van de eigenaar te houden in de plaats van de jas, die hij zelf in bruikleen had ontvangen.

Het lijkt mij een gedachtensprong van de Krijgsraad om uit deze verklaring van de beklaagde bewezen te achten het ten laste gelegde oogmerk „van wederrechtelijke toeëigening” en het wil mij voorkomen dat dat oogmerk niet bewezen is, resp. het vonnis niet deugdelijk met redenen is omkleed wat de bewezenverklaring betreft.

(2) Artikel 57 Wet Krijgstucht geeft de Rechter de opdracht om, ingeval van krijgstuchtelijke bestraffing vóór de verwijzing naar de Krijgsraad, bij de bepaling (niet bij de tenuitvoerlegging!) van de straf met de krijgstuchtelijke bestraffing rekening te houden. In mindering brengen bij de tenuitvoerlegging, zoals de Krijgsraad gedaan heeft, is mitsdien niet geoorloofd. Men zie mijn uitvoerige naschrift in M.R.T. XLVIIIZ blz. 500 e.v. en de daar vermelde litteratuur en jurisprudentie.

W . H . V .

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 16 december 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Lt.-Kolonels H. A. D. Nieuwenhuis en F. G. J. de Waal.

Raadsman: Kapitein H. L. E. J. Rieter.

Diefstal van enige kwartjes uit een (beschadigde) automaat.

De Krijgsraad bevindt dat het feit een oneigenlijk krijgstuuchtelijk ver-grijp oplevert en acht bijzondere aanleiding aanwezig, de zaak verder te behandelen als ware hij de C.O.; bij de strafmaat rekening gehouden met het feit dat beklagde, korporaal, terzake is ontheven uit de be-roepsonderofficiersopleiding.

(W.K. art. 2, 2°, 58; W.Sr. art. 310).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. M. M., geboren 16 oktober 1946, korporaal der 1e klasse, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 14 oktober 1965 te Deurne-Zeilberg, met „het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen enige „munten van vijf en twintig cent, in ieder geval enig geldsbedrag, toe- „behorende aan H. Maas, in ieder geval aan een of meer anderen dan „aan hem, beklagde”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 14 oktober 1965 te omstreeks 01.30 uur bevond ik mij met een aantal militairen te Zeilberg nabij Deurne. Bij een sigarettenwinkel aldaar zag ik aan de buitenmuur een aantal automaten hangen. Ik heb gezien dat de korporaal R. A. een kauwgom-automaat had opengetrokken. Ik heb vervolgens uit het geldbakje van deze automaat enige kwartjes weggenomen. Ik had van niemand recht of toestemming deze kwartjes, die mij niet toebehoorden, weg te nemen;

overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. P. 93/'65, opgemaakt en gesloten te Budel op 28 oktober 1965 door Leonardus Wilhelmus Brummans, wachtmeester 1e klas der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Budel, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van Henricus Maas:

Op 14 oktober 1965 omstreeks 01.30 uur hoorde ik dat er aan de topdrop-automaat voor mijn winkel te Deurne-Zeilberg veel werd ge-draaid. Ik ben uit bed gestapt en ik zag een aantal militairen staan. 's-Morgens omstreeks 10.00 uur controleerde ik de automaten en ik bemerkte dat de automaat van Relly-kauwgom geheel leeg was. Ik zag dat de automaat geforceerd was. In het geldbakje van de automaat waren geen kwartjes. Op 8 oktober 1965 heeft mijn bediende de automaat ge-vuld met 54 pakjes kauwgom. Ik heb niemand recht of toestemming ge-

geven de automaat te vernielen en kauwgom en kwartjes eruit te halen; Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 14 oktober 1965 te Deurne-Zeilberg, met het oogmerk „van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen enige munten van „vijf en twintig cent, in ieder geval enig geldsbedrag, toebehorende aan „H. Maas”,

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „diefstal”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij het onderzoek van de zaak heeft bevonden, dat het hierboven bewezen verklaard en gekwalificeerd feit een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in artikel 2 sub 2° van de Wet op de Krijgstucht opleverend, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

Overwegende, dat de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht de zaak verder te behandelen als ware Hij de Commanderende Officier;
Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Straft beklaagde met verzwaaard arrest voor de duur van vijf dagen, terzake van:

„tijdens een nachtelijke patrouille uit een zogenaamde kauwgom- „automaat, die een patrouillegenoot tevoren stuk had getrokken, enige „kwartjes ontvreemd”;

Bij de bepaling van de strafmaat rekening gehouden met het feit dat hij reeds terzake van dit feit ontheven is uit de beroepsonderofficiersopleiding.

DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN

Commandant 47 Pantserinfanteriebataljon

Beschikking van 13 oktober 1965

(Zie de beschikking hierná).

Onverantwoordelijk optreden van een sergeant. Een dpl. sergeant gaf bij wijze van oefening, zonder voorafgaande theorie op een daarvoor óngeschikte plaats, een helper van een terugstootloze vuurmond 106 mm, van wie hij wist, dat hij géén rijbewijs had, noch rijervaring had en die ten overvloede aan de sergeant had kenbaar gemaakt, de opdracht om een tlv-motorvoertuig te verplaatsen, waarbij verondersteld werd dat de chauffeur was uitgevallen, met als gevolg dat dit voertuig, dat bovendien niet als lesvoertuig was ingericht, werd beschadigd evenals een rijksgebouw. Hij meende dat hij voldoende voorzorgsmaatregelen had getroffen door de chauffeur naast de bestuurder te plaatsen.

De sergeant, wetende dat de bestuurders van militaire motorvoertuigen in het bezit moeten zijn van een voor het besturen van bedoeld

motorvoertuig geldig militair rijbewijs, kon verwachten en had bij de voorbereiding van de les: beoefenen van het uitvallen en verwisselen van personeel voorzien dat door de vervanging van de chauffeur door deze helper gevaar kon ontstaan voor personeel en materieel. Niettemin verving hij op eigen gezag de chauffeur door deze, terwijl hij niet deze vervanging van de chauffeur voor te leggen aan zijn commandant, en geen omstandigheden zich hebben voorgedaan waarin hij dergelijke risico's moest aanvaarden.

Gelet op de goede bedoeling van de sergeant met zijn handelen en op zijn persoon en doorgaand gedrag de opgelegde straf van 6 dagen verzwaaard arrest te zwaar geacht en gewijzigd in 6 dagen licht arrest. (W.K. art. 37, 61-67; P.I.H.M.G. art. 56-59; Vs. 9-576; Terugstootloze vuurmond 106 mm, deel II, pt 22).

De luitenant-kolonel F. J. van Neer, Commandant 47 Pantserinfanteriebataljon,

Gezien het beklagschrift van de dienstplichtig sergeant L., reg.nr. . . . , ingedeeld bij de Ondersteuningscompagnie van 47 Pantserinfanteriebataljon, houdende de op 4 oktober 1965 kenbaar gemaakte wens zich te beklagen over de straf van zes dagen verzwaaard arrest met de strafreden: „Achterwege gelaten zijn commandant er opmerkzaam op te maken dat hetgeen in het voorschrift staat aangegeven „onuitvoerbaar is in de praktijk en opdracht gegeven aan een helper „tlv 106 mm, van wie hij wist dat hij geen rijbewijs had, het tlv-voertuig te verplaatsen omdat de chauffeur verondersteld werd te zijn „uitgevallen; dit had tot gevolg, dat het voertuig en een rijksgebouw „werden beschadigd. In aanmerking genomen dat hij meende voor „zorgsmaatregelen te hebben getroffen door de chauffeur naast de „helper te plaatsen", hem opgelegd door de kapitein Z., compagniescommandant van de Ondersteuningscompagnie van 47 Pantserinfanteriebataljon, en hem op 30 september 1965 ter kennis gebracht;

Gehoord de klager en als getuige de dienstplichtig soldaat der 1e klasse de Lange, J. H., reg.nr. 42.12.25.231, helper tlv 106 mm van het tlv-peloton der Ondersteuningscompagnie 47 Pantserinfanteriebataljon;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Overwegende, dat de klager heeft verklaard, dat hij na ernstig over de zaak te hebben nagedacht van mening is, dat hem geen schuld treft en dat hij dit baseert op het feit, dat hij zodanige medewerking diende te verlenen bij de opleiding, dat aan het gestelde in de opleidingsinstructie van de S3 (laatste kwartaal 1965) kon worden voldaan, waarbij hij er zonder meer van uitging, dat het voorschrift 9-57 6/2 pt. 22 voor hem maatgevend was, ongeacht de Wegenverkeerswetten en -reglementen;

Overwegende, dat de getuige, die als helper optrad, heeft verklaard, dat hij de sergeant L. erop heeft gewezen, dat hij geen rijbewijs had en ook niet over enige rij-ervaring beschikte en dat de klager hierop heeft geantwoord met: „Dan wordt het tijd, dat je het leert, want in

„tijd van oorlog moet je het ook kunnen“, hiermede de opdracht dus handhaafde;

Overwegende, dat klager bekend staat als een ijverig dienstplichtig sergeant, die mogelijk is beïnvloed door zijn jeugd en onervarenheid;

Voorts overwegende

a) dat de helper niet in het bezit was van het vereiste rijbewijs, noch over enige rijervaring beschikte;

dat de oefening werd gehouden op een daarvoor ongeschikte plaats op het terrein van de Johannes Postkazerne;

dat het motorvoertuig geen lesvoertuig was, noch als zodanig te herkennen;

dat de helper onverwacht zonder enige voorafgaande theorie de taak van een chauffeur moest verrichten, waarbij slechts op enige aanwijzingen van de organieke chauffeur werd afgegaan;

b) dat de chauffeur niet de bevoegdheid had van een rijinstructeur voor wielvoertuigen;

c) dat de klager er door de helper op gewezen is, dat laatstgenoemde niet in het bezit was van het vereiste rijbewijs;

d) dat het gestelde onder a), b) en c) niet voldoende tot uitdrukking is gebracht in de strafreden;

Beschikkende op het beklag:

1. Handhaaft de opgelegde straf, van welke straf de uitvoering wordt geacht te zijn aangevangen op de datum van ingang van de oorspronkelijke straf, zijnde 300965.

2. Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zodat deze komt te luiden:

„Onverantwoordelijk opgetreden door bij wijze van oefening, zonder voorafgaande theorie op een daarvoor ongeschikte plaats, een helper van een tlv 106 mm van wie hij wist, dat hij geen rijbewijs, noch rijervaring had en die dit ten overvloede had kenbaar gemaakt, de opdracht gegeven om een tlv-motorvoertuig te verplaatsen, waarbij verondersteld werd dat de chauffeur was uitgevallen, met als gevolg dat dit voertuig, dat bovendien niet als lesvoertuig was ingericht, werd beschadigd evenals een rijksgebouw.

„In aanmerking genomen dat hij meende voldoende voorzorgsmaatregelen te hebben getroffen door de chauffeur naast de helper te plaatsen.”

Bepaalt, dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgelevert aan klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de Bevelhebber der Landstrijdkrachten.

Hoog Militair Gerechtshof

Beschikking van 7 december 1965 (B 65-19)

President: Mr. Doornbos; *Leden:* luitenant-generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, schout-bij-nacht Bakker, generaal-majoor Coopmans.

(Zie de beschikking hieuvóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring op 18 oktober 1965 ontvangen door de commandant van de Ondersteuningscompagnie van het 47e Pantserinfanteriebataljon, van L., dienstplichtig sergeant, rnr. . . . , dienende bij genoemde compagnie, waarbij deze 's-Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag door hem ingediend bij de commandant van voornoemd bataljon over de straf van zes dagen verzwaaard arrest hem door zijn compagniescommandant opgelegd wegens:

„Achterwege gelaten zijn commandant er opmerkzaam op te maken „dat hetgeen in het voorschrift staat aangegeven onuitvoerbaar is in „de praktijk en opdracht gegeven aan een helper tlv. 106 mm, van „wie hij wist dat hij geen rijbewijs had, het tlv-voertuig te verplaatsen „omdat de chauffeur verondersteld werd te zijn uitgevallen; dit had „tot gevolg, dat het voertuig en een rijksgebouw werden beschadigd. „In aanmerking genomen dat hij meende voorzorgsmaatregelen te heb- „ben getroffen door de chauffeur naast de helper te plaatsen,

bij welke beschikking, op 13 oktober 1965 genomen en op 16 oktober 1965 aan klager uitgereikt de opgelegde straf werd gehandhaafd met wijziging van de omschrijving der strafreden, zó dat deze kwam te luiden:

„Onverantwoordelijk opgetreden door bij wijze van oefening, zon- „der voorafgaande theorie op een daarvoor ongeschikte plaats, een „helper van een tlv 106 mm van wie hij wist, dat hij geen rijbewijs „noch rijervaring had en die dit ten overvloede had kenbaar gemaakt, „de opdracht gegeven om een tlv-motorvoertuig te verplaatsen, waar- „bij verondersteld werd dat de chauffeur was uitgevallen, met als ge- „volg dat dit voertuig, dat bovendien niet als lesvoertuig was ingericht, „werd beschadigd evenals een rijksgebouw.

„In aanmerking genomen dat hij meende voldoende voorzorgsmaat- „regelen te hebben getroffen door de chauffeur naast de helper te „plaatsen."

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de krijgsmacht; overwegende, dat klager niet betwist de feiten, zoals weergegeven in de bij de beschikking, waarvan beklag, gewijzigde omschrijving van de strafreden, met dien verstande, dat hij meent niet onverantwoordelijk te zijn opgetreden en zich krijgstuchtelijk niet te hebben misdragen, omdat het gewraakte gebeuren plaats vond tijdens een onder zijn leiding gegeven les, waarin werd beoefend het uitvallen en verwisselen van personeel van de terugstootloze vuurmond (tlv) 106 mm, welke les werd gegeven nadat eerder bij opleidings-instructie van de S-3 van het bataljon was bepaald, dat ieder personeelslid van een tlv-stuk het stuk moest kunnen bedienen en het voorschrift VS 9-576 getiteld: Terugstootloze vuurmond 106 mm, in deel 2, pt. 22 onder de aanduiding „Uitvallen van personeel" onder meer bepaalt: „Indien de „chauffeur uitvalt, wordt zijn taak door de helper overgenomen, die „bovendien zijn eigen taak blijft uitvoeren";

Overwegende, dat klagers beroep op het gestelde in pt. 22 van deel 2 van meergenoemd voorschrift moet falen;

Overwegende dienaangaande, dat klager — naar hij voor het Hof nog heeft verklaard — wist, dat de militaire overheid aan de bestuurders van militaire motorrijtuigen de eis stelt, dat zij in het bezit zijn van een voor het besturen van bedoeld motorrijtuig geldig militair rijbewijs; dat klager kon verwachten, dat wanneer hij de helper van het stuk, die geen militair rijbewijs had (evenmin een burgerrijbewijs) en niet over rijervaring beschikte, als chauffeur van de jeep liet optreden, daaruit gevaar kon ontstaan voor personeel én materieel; dat in oorlogstijd de omstandigheden weliswaar zó kunnen zijn, dat dergelijke risico's moeten worden aanvaard, maar dat bedoelde omstandigheden zich in het onderhavige geval niet hebben voorgedaan;

dat klager nog heeft verklaard, bij de voorbereiding van hogergenoemde les bedoeld gevaar wel te hebben voorzien, maar de vraag hoe nu te voldoen aan het gestelde in het genoemde punt 22 niet aan zijn commandant te hebben voorgelegd, omdat hij zulks vruchteloos achtte aangezien hem bekend was, dat het streven van zijn commandant om alle personeel van een tlv-stuk rijlessen te doen geven was mislukt;

dat klager, daargelaten de juistheid van laatstgenoemde bewering, had dienen te beseffen, dat hij in zijn militaire positie niet op eigen gezag bij de les de chauffeur van de jeep door hogergenoemde helper van het stuk had mogen vervangen zoals hij heeft gedaan, maar aan zijn commandant ter beslissing had moeten voorleggen de vraag hoe in deze te handelen; dat klager door zulks niet te doen, is tekort geschoten in verantwoordelijkheidsbesef;

Overwegende, dat de omschrijving der strafreden, zoals deze luidt na wijziging in de beschikking, waarvan beklag, juist weergeeft, hetgeen klager in deze mag worden verweten;

Overwegende, met betrekking tot de opgelegde straf, dat deze het Hof te zwaar voorkomt, gelet op de goede bedoeling die klager met zijn wijze van handelen heeft gehad en rekening houdend met zijn persoon en doorgaand gedrag;

Overwegende, dat deze straf dient te worden gewijzigd in die van zes dagen licht arrest, zodat het beklag als gedeeltelijk gegrond moet worden aangemerkt;

Krachtens 's-Hofs Provisionele Instructie de eindbeslissing nemende op het beklag;

Wijzigd de opgelegde straf in die van zes dagen licht arrest;

Bepaalt, dat deze straf moet worden geacht te zijn ondergaan bij de tenuitvoerlegging van de straf, waarvan beklag;

Bevestigt de beschikking, waarvan beklag, voor het overige;

Bepaalt dat klagers straflijst overeenkomstig zal worden gewijzigd;

Bepaalt dat een afschrift van 's-Hofs eindbeslissing zal worden uitgereikt aan klager, de strafoplegger, de beklagmeerdere, de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht en desverlangd aan de Minister van Defensie.

NASCHRIFT.

In zijn beschikking van 22 januari 1957 overwoog het H.M.G. o.m.: „O. dat, indien te dezer zake klager's beleid gefaald zou hebben, „zulks in zijn beoordeling tot uitdrukking gebracht behoort te worden, „terwijl zulks mede aanleiding zou kunnen zijn tot het nemen van „maatregelen als toezending van een ontevredenheidsbetuiging, klager's „ontheffing uit zijn commando, enz.

„O. echter, dat een onjuist beleid slechts dan een reden tot krijgs- „tuchtelijke correctie kan opleveren, indien het te wijten is aan na- „latigheid van de betrokkene in de uitoefening van zijn plicht;” enz. (M.R.T. L, 1957, blz. 276).

Het beleid van de sergeant in bovenstaande zaak heeft gefaald in deze zin, dat hij een chauffeur heeft vervangen door een helper, die niet in het bezit was van het vereiste rijbewijs, noch rijervaring had, en deze heeft opgedragen om een tlv-motorrijtuig te verplaatsen nabij de kazerne met het gevolg dat de kazerne en het motorrijtuig werden beschadigd.

Dit onjuiste beleid, mogelijk beïnvloed door zijn jeugd en onervarenheid, was te wijten aan zijn nalatigheid in de uitoefening van zijn plicht. Van de sergeant mocht in zijn (ondergeschikte) positie worden verwacht dat hij, wetende dat de helper niet in het bezit was van het vereiste rijbewijs en dat hij geen rijervaring bezat, niet op eigen gezag deze helper opdroeg, zonder dringende redenen, het tlv-motorrijtuig nabij de kazerne te verplaatsen, in verband met de daaraan verbonden gevaren, doch dat hij zijn commandant inlichtte — het geen hij verzuimd heeft — over het probleem van de naleving van het gestelde in pt 22 Vs 9-576, opdat de verantwoordelijke commandant daarover een beslissing kon nemen.

A. F. S.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

12 november 1964

(P.L. 1961/2)

Voorzitter: Mr. W. P. Mulié (fgd.); Leden: Mr. Dr. T. Vorstius Kruijff en Mr. H. Fortuin.

(Pensioenwet voor de landmacht 1922, art. 2, eerste lid
aanhef en onder 2°).

Klager kwam in november 1952 voor eerste oefening onder de wapenen en werd later bevorderd tot sergeant.

Eind februari 1954 bleef hij ziek thuis met klachten over o.m. evenwichtsstoornissen. Naar aanleiding daarvan werd hij in een militair hospitaal onderzocht, waar de mogelijkheid werd overwogen dat hij aan multiple sclerose leed. Na een medisch onderzoek werd klager echter weer in staat geacht de uitoefening van de militaire dienst te hervatten. Wel viel het later op dat hij soms slingerend liep. In september 1954 nam klager gedurende twee weken deel aan een militaire

oefening in West-Duitsland onder zeer ongunstige weersomstandigheden. Op 31 oktober 1954 verliet hij de dienst met groot verlot, nadat bij de keuring geen bezwaren waren geconstateerd en ook niet door klager zelf naar voren waren gebracht. Enige maanden later evenwel had klager weer herhaaldelijk verschijnselen van evenwichts- en loopstoornissen en, nadat begin 1956 de diagnose op multiple sclerose was gesteld, werd hij in mei 1956 ongeschikt bevonden voor de verdere waarneming van de militaire dienst en daaruit ontslagen.

Een verzoek om toekenning van militair invaliditeitspensioen werd afgewezen, omdat geen verband tussen het optreden van de ziekte en de uitoefening van de dienst werd aangenomen. Op grond van een door een hoogleraar in de neurologie uitgebracht rapport is de Raad echter van oordeel dat bedoeld verband wel aanwezig is, daarbij overwegende dat de deelname aan genoemde oefening onder de gegeven omstandigheden voor klager, die reeds ziek was en aan wiens ziekte onvoldoende aandacht was geschonken, als uitzonderlijk zwaar is aan te merken en dat reeds vrij spoedig nadien de ziekteverschijnselen in verergerde mate optraden.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake: P. O., wonende te D., klager, voor wie ter openbare terechtzitting van 27 september 1961 als gemachtigde is opgetreden A. Th. O., wonende te D., bijgestaan door Mr. A. C. Henny, advocaat te Dordrecht, als zijn raadsman, en voor wie op de openbare terechtzittingen van 21 februari 1963 en 22 oktober 1964 als gemachtigde is opgetreden Mr. A. C. Henny, voornoemd, tegen: de Minister van Defensie, verweerder, voor wie op de voormelde openbare terechtzittingen van 27 september 1961 en 22 oktober 1964 als gemachtigde is opgetreden J. Koolhoven, en voor wie op de voormelde openbare terechtzitting van 21 februari 1963 als gemachtigde is opgetreden G. L. Koops, beiden referendaris bij het Ministerie van Defensie en wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP, enz.

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 27 augustus 1959 afwijzend is beslist op een namens klager ingediend verzoek om toekenning van een militair invaliditeitspensioen krachtens de bepalingen van de Pensioenwet voor de landmacht 1922; waarbij werd overwogen:

dat een militair krachtens artikel 2, onder 2°, van genoemde pensioenwet recht op militair pensioen verkrijgt, indien de bij hem geconstateerde gebreken zijn ontstaan door de uitoefening van de militaire dienst, dan wel tot uiting zijn gekomen of verergerd door bijzondere omstandigheden of toestanden, welke zich bij de uitoefening van de militaire dienst hebben voorgedaan en welke naar medisch inzicht van nadelige invloed zijn geweest op zijn gezondheidstoestand, mits deze gebreken een invaliditeit van ten minste tien procent blijken te veroorzaken, of dat hij bij zijn ontslag ten minste vijf jaren werkelijke dienst kan aanwijzen;

dat voor een militair krachtens artikel 2, onder 3°, dier wet, recht op pensioen bestaat ter zake van ongeschiktheid voor de waarneming van de militaire dienst wegens gebreken, wanneer deze zijn ontstaan door andere oorzaken dan hiervoren vermeld, mits deze ongeschiktheid niet het gevolg is van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag en belanghebbende een werkelijke dienst van ten minste vijf jaren kan aanwijzen;

dat een zodanig pensioen ingevolge artikel 1 van meerbedoelde pensioenwet eerst kan worden verleend, nadat de militair uit de militaire dienst is ontslagen;

dat ten aanzien van betrokkene op 8 mei 1956 een militair geneeskundig onderzoek heeft plaats gehad door de majoor-arts B., gedelegeerd lid van de commissie voor het geneeskundig onderzoek te Utrecht;

dat ter zake onder dagtekening van 28 september 1956 door evengenoemde commissie een rapport werd uitgebracht, van welk rapport een uittreksel door de Inspecteur van de Geneeskundige Dienst der Koninklijke Landmacht, voorzien van diens visum d.d. 10 november 1956, aan de toenmalige Minister van Oorlog werd gezonden;

dat uit dit uittreksel onder meer blijkt, dat onderzochte geacht wordt tot de verdere waarneming van de militaire dienst ongeschikt te zijn uit hoofde van gebreken;

dat betrokkene in verband daarmee met ingang van 11 februari 1957 uit de militaire dienst werd ontslagen;

dat uit vorenbedoeld uittreksel voorts blijkt, dat de commissie voor het geneeskundig onderzoek heeft overwogen:

dat onderzochte lijdende is aan een aandoening van het centrale zenuwstelsel;

dat geen factoren, in de militaire dienst gelegen, bekend zijn geworden, welke van overwegende invloed zouden kunnen zijn geweest op het ontstaan of tot uiting komen van bedoelde aandoening;

dat derhalve een oorzakelijk dienstverband niet aannemelijk is;

dat onderzochte van mening is, dat grote psychische spanningen tengevolge van de dienst bij het onderdeel mogelijk van invloed zijn geweest op het lijden;

dat de commandant geen bijzondere en zeer nadelige dienstomstandigheden vermeldt;

dat de door onderzochte genoemde psychische spanningen niet als bijzonder en zeer nadelig in de zin der Pensioenwet kunnen worden aangemerkt;

dat de commissie ook verder niet is gebleken, dat het lijden van onderzochte is ontstaan, tot uiting gekomen of verergerd mede onder invloed van bijzondere en zeer nadelige dienstomstandigheden;

dat derhalve een verergerend dienstverband niet aannemelijk is;

dat is gebleken, dat de gebreken van betrokkene niet in verband staan met de uitoefening van de militaire dienst, op grond waarvan hij geen recht kan doen gelden op een militair invaliditeitspensioen krachtens artikel 2, onder 2°, van de Pensioenwet voor de Landmacht 1922;

dat, aangezien betrokkene bij zijn ontslag uit de militaire dienst niet een werkelijke dienst van ten minste vijf jaren kan aanwijzen, hij evenmin aan artikel 2, onder 3°, van genoemde pensioenwet recht op pensioen kan ontlenen;

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 17 november 1960, waarbij beschikt werd op een namens klager ingediend verzoek om herziening van de met betrekking tot diens pensioenaanspraken bij het Koninklijk Besluit van 27 augustus 1959 genomen beslissing, is goedgevonden en verstaan op deze herzieningsaanvraag afwijzend te beslissen; waarbij onder meer werd overwogen:

dat adressant in zijn rekest onder meer aanvoert dat hij zijnerzijds onvoorwaardelijk handhaaft zijn stelling, dat zijn zoon zijn ziekte, welke tot ongeschikt-verklaring voor de militaire dienst heeft geleid en als gevolg waarvan hij nà zijn ontslag ook niet geschikt is om een burgerbetrekking te aanvaarden, in en door de dienst heeft gekregen;

dat belanghebbende, naar aanleiding van het onderwerpelijke rekest, op 10 mei 1960 aan een herhaald militair geneeskundig onderzoek werd onderworpen door de reserve-eerste-luitenant-arts K., gedelegeerd lid van de commissie voor het geneeskundig onderzoek te 's-Gravenhage;

dat ter zake onder dagtekening van 6 augustus 1960 door evengenoemde commissie een rapport werd uitgebracht, van welk rapport een uittreksel door de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst, voorzien van diens visum d.d. 6 oktober 1960, aan de Minister van Defensie werd gezonden;

dat uit dit uittreksel onder meer blijkt, dat evengenoemde commissie heeft overwogen:

1. dat belanghebbende mondeling verklaart, dat hij zijn ziekte waarschijnlijk het gevolg acht van de spannende dienst als telegrafist en tevens van de immunisatie-injecties in militaire dienst; dat de vader van onderzochte, mede namens onderzochte, in zijn herzieningsverzoek d.d. 2 december 1959 naar voren brengt, dat hij, mede op grond van gesprekken met en uitlatingen van specialisten-medici, van oordeel is, dat het oorzakelijk verband tussen de zijn zoon in 1953 toegediende injecties en de daarop gevolgde ziekte, tengevolge waarvan zijn zoon is afgekeurd, wel degelijk bestaat en in casu dit oorzakelijk verband dient te worden aangenomen;
2. dat bij het onderzoek is gebleken, dat belanghebbende lijdende is aan een aandoening van het centrale zenuwstelsel, welke wordt geacht haar oorsprong te vinden in de vroegere lichaamstoestand; dat belanghebbende, van beroep kantoorbediende, na bij de dienstplichtkeuring te Breda op 7 februari 1951 tijdelijk ongeschikt wegens algemene lichaamszwakte te zijn verklaard en op 1 mei 1952 te Breda geschikt te zijn bevonden voor de militaire dienst, met ingang van 12 november 1952 in werkelijke dienst is gekomen; dat hij tijdens zijn militaire dienstperiode, toen hij werkzaam was

in de functie van groepscommandant van een radiopeloton, omstreeks 26 februari 1954 ziek thuis bleef en van 10 maart 1954 tot 2 april 1954 voor observatie van de opgetreden ziekteverschijnselen werd opgenomen in het Centraal Militair Hospitaal te Utrecht en in aansluiting hieraan ter reconvalescentie gedurende een week werd opgenomen in het Gewestelijk Militair Hospitaal te Amersfoort;

dat de ziekteverschijnselen zodanig snel waren verdwenen, dat betrokkene na ontslag uit het Gewestelijk Militair Hospitaal Amersfoort zijn werk weer kon hervatten;

dat ook bij specialistisch controle-onderzoek op 9 juli 1954 geen enkel ziekteverschijnsel kon worden aangetoond;

dat hij nadien op normale wijze zijn dienst heeft verricht en met ingang van 31 oktober 1954 met groot verlof de militaire dienst heeft verlaten en een burgerbetrekking heeft aanvaard;

dat vanaf omstreeks 1955 zich in toenemende mate wederom ziekteverschijnselen hebben geopenbaard en ten slotte begin 1956 de juiste diagnose kon worden gesteld op een aandoening van het centrale zenuwstelsel;

dat naar medisch inzicht het gehele ziekteverloop kenmerkend is geweest voor de aard van dit lijden en achteraf beschouwd moet worden aangenomen, dat de ziekteperiode van belanghebbende van februari tot april 1954 tijdens de militaire dienst de eerste manifestatie is geweest van de vanaf januari 1955 in een duidelijker vorm opgetreden aandoening;

dat het op medische gronden niet aannemelijk wordt geacht, dat de aandoening tot uiting is gekomen dan wel is verergerd mede onder inwerking van de door belanghebbende en zijn vader bedoelde immunisatie-injecties;

dat, mede gezien de door de commandant verstrekte inlichtingen, waaruit blijkt, dat zich bij de uitoefening van de militaire dienst door belanghebbende in zijn functie van groepscommandant van een radiopeloton geen bijzondere omstandigheden of toestanden hebben voorgedaan, noch belanghebbende aan bijzondere zeer nadelige invloeden is blootgesteld geweest, aan de door belanghebbende genoemde spannende dienst als telegrafist, evenmin de betekenis kan worden toegekend van een bijzondere nadelige invloed in verband met de uitoefening van de militaire dienst, mede onder inwerking waarvan de aandoening tot uiting zou kunnen zijn gekomen dan wel verergerd, temeer daar belanghebbende na zijn ziekteperiode gedurende ruim een half jaar op normale wijze zijn dienst nog heeft verricht;

dat ook anderszins geen factoren gelegen in de militaire dienst zijn bekend geworden, die de aandoening zouden hebben kunnen doen tot uiting komen dan wel blijvend verergeren;

3. dat derhalve geen der oorzaken, als bedoeld in artikel 2, onder 2°, van de desbetreffende pensioenwet, tot de bestaande ziekte-toestand heeft bijgedragen;

dat de Kroon zich met de zienswijze van laatstgenoemde commissie kan verenigen;

dat, vermits niet is gebleken, dat de bestreden beslissing op onjuiste gronden is genomen, er geen termen aanwezig zijn tot herziening van de bij het Koninklijk besluit van 27 augustus 1959 met betrekking tot de pensioenaanspraken van belanghebbende genomen beslissing;

Overwegende dat A. Th. O., voornoemd, namens klager tegen de beslissing, genomen bij het Koninklijk besluit van 17 november 1960, bij deze Raad in beroep is gekomen en bij klaagschrift, op de daarin aangevoerde gronden, kennelijk bedoelt heeft de Raad te verzoeken de bestreden beslissing, vervat in het Koninklijk Besluit van 17 november 1960, zomede de beslissing, vervat in het Koninklijk Besluit van 27 augustus 1959, te vernietigen en te verstaan, dat aan klager alsnog een invaliditeitspensioen behoort te worden toegekend;

Overwegende dat verweerder op de in de contra-memorïe, welke bij schrijven van 25 juli 1961, onder bijvoeging van kopieën van een vijftal medische bescheiden, aan de Raad werd toegezonden, ontwikkelde gronden en onder verwijzing naar een daarbij in fotocopie gevoegd advies van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst, d.d. 28 februari 1961, heeft geconcludeerd tot bevestiging van de bestreden beslissing;

Overwegende dat verweerder bij schrijven van 26 september 1961, vergezeld van een kopie van klagers zogenaamde Registratielijst, desgevraagd nadere inlichtingen aan de Raad heeft verstrekt;

Overwegende dat Mr. W. H. Schipper, toen substituut-griffier van deze Raad, ingevolge het hem door de fungerende voorzitter op 26 oktober 1961, gelet op het bevel van de Raad van 4 oktober 1961, opgedragen nader voorbereidend onderzoek, aan de Raad d.d. 13 november 1961 en 15 januari 1962 rapporten heeft uitgebracht, houdende verklaringen van klager, verblijvende te Apeldoorn, van G. J. v. d. S., toen majoor der Koninklijke Landmacht en verblijvende in de Elias Beekmankazerne te Utrecht, en P. B., toen wonende te Bloemendaal, alsmede van een brief d.d. 14 december 1961 van R. G., toen wonende te 's-Gravenhage;

Overwegende dat verweerder bij schrijven van 3 januari 1962 aan de Raad een nota d.d. 15 december 1961, betreffende een door hem bevolen onderzoek, heeft doen toekomen, en bij schrijven van 28 februari 1962 aan de Raad in afschrift heeft toegezonden zijn brief van 31 januari 1962 aan de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst en het antwoord van laatstgenoemde van 14 februari 1962;

Overwegende dat Prof. Dr. A. Biemond, hoogleraar in de neurologie aan de Universiteit van Amsterdam, op verzoek van 's Raads fungerend-voorzitter, zulks ingevolge het op 4 oktober 1961 uitgesproken bevel van de Raad d.d. 18 juli 1962 een rapport heeft uitgebracht;

Overwegende dat Mr. A. C. Henny, voornoemd, bij schrijven d.d. 13 februari 1963 aan de Raad heeft doen toekomen een brief d.d. 17 december 1962 van A. J. v. d. E., wonende te IJmuiden, en een medisch rapport, in november 1962 op vanwege klager gedaan verzoek uitgebracht door L. J. Entz, neuroloog te 's-Gravenhage;

Overwegende dat verweerders gemachtigde op de voormelde openbare terechtzitting van 21 februari 1963 aan de Raad in afschrift heeft overgelegd een schrijven van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst van 15 februari 1963;

Overwegende dat Prof. Dr. J. Droogleever Fortuyn, hoogleraar in de neurologie aan de Rijks Universiteit te Groningen, op verzoek van 's Raads fungerend-voorzitter, zulks ingevolge het bevel van de Raad van 28 februari 1963, op 2 juni 1964 rapport heeft uitgebracht;

Overwegende dat verweerder bij schrijven van 7 september 1964 onder meer nog in afschrift heeft overgelegd twee brieven van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst van 9 juli 1964 en 18 augustus 1964;

Overwegende dat Mr. A. C. Henny, voornoemd, bij brief van 19 oktober 1964 aan de Raad heeft toegezonden de opmerkingen van de neuroloog L. J. Endtz, voornoemd, bij schrijven van 19 oktober 1964 gemaakt naar aanleiding van de voornoemde brief van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst van 18 augustus 1964;

IN RECHTE:

Overwegende dat in het onderhavige geding de vraag moet worden beantwoord, of klager aanspraak kan maken op toekenning van een militair invaliditeitspensioen ingevolge de bepalingen der Pensioenwet voor de landmacht 1922;

Overwegende dat het antwoord op de in de vorige rechtsoverweging gestelde vraag afhangt van het antwoord op deze andere vraag, of de ziekten of gebreken, waaraan klager lijdende is, in het in artikel 2, eerste lid, onder 2°, van genoemde wet bedoelde verband staan met de uitoefening van de dienst;

Overwegende dat de Raad op grond van de inhoud der gedingstukken en van het verhandelde op zijn voormelde openbare terechtzittingen als vaststaande aanneemt:

dat klager, geboren 27 april 1932 en van beroep kantoorbediende, in zijn jeugd, behoudens een dubbelzijdige middenoorontsteking op de leeftijd van 6 maanden, geen ziekten van betekenis heeft doorgemaakt;

dat hij, na aanvankelijk bij een medische keuring op 7 februari 1951 voor de militaire dienst tijdelijk te zijn afgekeurd wegens onvoldoende ontwikkeling van de borstkas in verhouding tot de lichaamslengte, op 1 mei 1952 voor de militaire dienst medisch werd goedgekeurd en op 12 november 1952 als gewoon dienstplichtige voor eerste oefening onder de wapenen kwam;

dat bij een geneeskundige inspectie op 14 november 1952 lichte afwijkingen aan het hart werden gevonden, waarnaar echter geen nader onderzoek werd ingesteld;

dat klager, na op 26 december 1953 te zijn bevorderd tot sergeant, de functie kreeg van sergeant-telegrafist bij de verbindingstroepen;

dat klager op 26 februari 1954 ziek thuis bleef met klachten over hoofdpijn, duizelingen, evenwichtsstoornissen en braken, welke aanleiding waren klager op 10 maart 1954 op te nemen in het Centraal Militair Hospitaal te Utrecht, waar hij, na een week op de otologische

afdeling te zijn onderzocht, werd overgebracht naar de neurologische afdeling;

dat blijkens een in het Centraal Militair Hospitaal, Afdeling zenuw-ziekten, op 18 maart 1954 opgemaakt medisch rapport de mogelijkheid overwogen is, dat klager aan multiple sclerose leed en opname voor lumbaalpunctie werd geadviseerd, welke echter toen niet plaats vond;

dat klager na een medisch onderzoek op 9 april 1954 weer in staat werd geacht de uitoefening van de militaire dienst te hervatten, hoewel bij hem nog dubbelzien werd geconstateerd;

dat bij een medisch onderzoek van 9 juli 1954 werd vastgesteld, dat klager helemaal geen last meer van zijn op 26 februari 1954 opgetreden klachten had, en klager van verdere controle door de neurologische afdeling van het Centraal Militair Hospitaal werd ontslagen;

dat het echter aan klagers collega's in de militaire dienst opviel, dat hij soms slingerend liep;

dat klager in september 1954 gedurende ongeveer twee weken heeft deelgenomen aan de militaire oefening „Battle Royal" in de omgeving van Osnabrück in West-Duitsland;

dat klager tijdens die oefening fungeerde als commandant van een radiowagen, waarmede, rijdend achter de voorhoede van de troepen, radioberichten werden ontvangen en geseind, waartoe onder andere op het terrein op telkens wisselende plaatsen radiomasten dienden te worden opgesteld;

dat klager verantwoordelijk was voor de goede uitoefening van de opgedragen taak en voor de bemanning van de wagen, die buiten hem zelf uit een chauffeur-telegrafist en twee soldaten bestond;

dat klager daardoor vrijwel onafgebroken heeft dienst gedaan en weinig slaap heeft genoten;

dat de weersomstandigheden tijdens genoemde oefening zeer slecht waren, doordat veel regen viel en het water door de gesteldheid van de bodem niet voldoende kon afvloeien;

dat daardoor het bivakkeren 's nachts in doorweekte tenten geschiedde;

dat het tijdens de oefening wederom aan klagers omgeving is opgevallen, dat hij soms met een zwaaiende gang liep, en dat hij nerveus was, terwijl hij voordien als stabiel en rustig bekend stond;

dat klager op 31 oktober 1954 de militaire dienst met groot verlof verliet, nadat bij de medische keuring op die datum geen bezwaren werden geconstateerd noch door klager werden naar voren gebracht;

dat klager als kantoorbediende in dienst trad van Chrysler International, S.A., te Rotterdam, welke onderneming op grond van de bij een in december 1954 gehouden medische keuring gevonden afwijkingen weigerde hem in het pensioenfonds op te nemen;

dat klager weer herhaaldelijk verschijnselen van evenwichts- en loopstoornissen had, en op 25 januari 1955 dezelfde ziektesymptomen optraden als op 26 februari 1954, doch thans heviger en langduriger;

dat hij van 20 februari 1956 tot 3 maart 1956 werd opgenomen in

een ziekenhuis te Dordrecht, waar de neuroloog C. S. D. Hoekstein de diagnose op multiple sclerose stelde;

dat bij klager op 9 maart 1956 tijdelijk een verbetering van zijn toestand intrad, doch dat enige tijd later de ziekteverschijnselen weer terugkeerden en sedertdien onafgebroken aanwezig zijn geweest;

dat klager, nadat hij op 8 mei 1956 ongeschikt was bevonden voor de verdere waarneming van de militaire dienst, op 11 februari 1957 uit de militaire dienst werd ontslagen wegens gebreken;

dat namens klager op 13 juli 1959 een verzoek om toekenning van een militair invaliditeitspensioen is ingediend;

Overwegende dat verweerder van oordeel is, dat het optreden van de multiple sclerose niet geacht kan worden in het in artikel 2, eerste lid, onder 2" der Pensioenwet voor de landmacht 1922 bedoelde verband te staan met klagers uitoefening van de militaire dienst, onder meer omdat naar de mening van verweerder niet kan worden gezegd dat, zo al aanvaard kan worden, dat ongunstige externe factoren op het optreden van bedoelde ziekte invloed kunnen hebben, als ongunstige externe factoren in militair verband in aanmerking komen uitputtende diensten en ernstige door de militaire dienst veroorzaakte traumata of ziekten, en naar verweerdere mening met name van uitputtende diensten in klagers geval niet kan worden gesproken;

Overwegende dat verweerder voor zijn oordeel steun vindt in het op 18 juli 1962 door Prof. Dr. A. Biemond uitgebrachte rapport, in de conclusie waarvan onder meer wordt gezegd:

„Uit de gegevens van het dossier kan niet geconcludeerd worden, „dat zich bij de dienstvervulling bijzondere zeer nadelige invloeden „zouden hebben voorgedaan, die mogelijkerwijze het natuurlijke be- „loop van de hier bestaande sclerosis multiplex zouden hebben be- „invloed.

„In aansluiting aan het bovenstaande kan de gestelde vraag aldus „worden beantwoord, dat de afwijkingen waaraan P. O. lijdende is „niet in verband staan met de uitoefening van de militaire dienst als „bedoeld in art. 2 onder 2" der Pensioenwet voor de Landmacht „1922.";

Overwegende dat de zienswijze van Prof. Biemond door de zenuwarts L. J. Endtz in zijn voormeld rapport van november 1962 uitvoerig is bestreden, die resumerend opmerkt:

„Betreffende de gewezen dpl. sld. P. O. kunnen de volgende ge- „gevens aangehaald worden:

- „1) betrokkene was bij in-dienst-treding gezond;
- „2) betrokkene is op of omstreeks 26 februari 1954 ziek geworden „ en op 9 maart 1954 opgenomen in het C.M.H. Utrecht; „ in die tijd kon de diagnose sclerosis multiplex niet gesteld wor- „ den, maar het beloop maakte op later tijdstip deze diagnose zeker „ (zie o.a. rapport Prof. Biemond);
- „3) bij ontslag van de betrokkene uit het C.M.H. waren nog restver- „ schijnselen aanwezig: op 9 april 1954 werd bij onderzoek een „ nystagmus gevonden (zie productie I D); in de pleitnota van Mr.

„ Henny worden voorts de getuigenverklaringen naar voren gebracht welke wijzen op psychische verandering en gestoord evenwicht;

„4) betrokkene heeft in juli/augustus 1954 in Duitsland manoeuvres meegemaakt. Een dergelijke oefening te velde stelt in het algemeen hoge fysieke eisen (nacht-oefeningen, dagen gedurende welke weinig geslapen kan worden etc.) o.a. tot uitdrukking komend in het dagrantsoen te velde dat 4000 cal./dag bedraagt.

„ Een dergelijke hoeveelheid is volgens ROSE (Foundations of nutrition, ed 4 (1946) pag. 60) alleen nodig bij „work requiring very strong muscles“;

„5) de weersomstandigheden zijn tijdens de onder 4) genoemde oefeningen bijzonder slecht geweest met name door regen en koude (zie getuigenverklaringen in pleitrede Mr. Henny, 1961);

„6) betrokkene is op 9 december 1954 medisch gekeurd voor pensioen van de Chrysler Corporation S.A., waarbij zodanige afwijkingen werden gevonden dat hem dit pensioenrecht niet kon worden toegekend. Enige tijd later zijn de ziekteverschijnselen van dien aard dat de betrokkene het bed moet houden (jan. 1955).

„Op grond van bovenstaande gegevens moet worden aangenomen, „dat betrokkene na een eerste „poussée” van multiple sclerose in „februari-april 1954, nog met restverschijnselen, in de maanden juli-„augustus tijdens manoeuvres aan intensieve stress-factoren onder-„hevig is geweest, met name inspannende arbeid, ongeregeld leven, „sterk wisselende temperaturen en vochtigheid en dat hij, terwijl hij „bij objectief onderzoek op 9 april 1954 alleen nog een nystagmus „had, op 9 december 1954 zodanige objectieve afwijkingen had, dat „hij niet voor pensioen-recht kon worden goedgekeurd, welke laatste „afwijkingen dus in de tussenliggende periode moeten ontstaan zijn.

„Verergerend verband moet derhalve worden aangenomen omdat „1) niet voldaan is aan de eis van relatieve rust en vermindering van „spierinspanning;

„2) niet voldaan is aan de eis van vermindering van grote temperatuur-„variaties;

„3) betrokkene daarentegen juist aan dergelijke invloeden in bijzondere mate is blootgesteld tijdens de genoemde manoeuvres.

„Aan de eisen aangehaald door Bergouignan en Loiseau, te weten:

„1) de traumatiserende situatie moet zeer duidelijk zijn;

„2) er moet een chronologisch verband zijn met het latere ziekteverloop, „is in dit geval voldaan.

„Het feit, dat de diagnose sclerosis multiplex voor en ten tijde van „de oefeningen nog niet bekend was, is in dit geval niet ter zake „doende.

„Op grond van het bovenstaande kan dus gesteld worden, dat er „verergerend verband bestaat tussen de uitoefening van de militaire „dienst en de afwijkingen, waaraan P. O. lijdende is, bedoeld in artikel 2 sub 2° Pensioenwet van de Landmacht 1922.”;

dat dit de Raad aanleiding heeft gegeven een nieuw medisch onder-

zoek te doen instelen met betrekking tot de in de tweede rechtsoverweging gestelde vraag;

Overwegende dat Prof. Dr. J. Droogleever Fortuyn in zijn voormeld rapport van 2 juni 1964 bij de beantwoording van de vraagstelling onder meer heeft gesteld:

„Uit de stukken blijkt wel degelijk, dat onderzochte gedurende de „manoeuvres aan meer dan normale fysieke stress is blootgesteld ge- „weest.

„Deelname van onderzochte aan de manoeuvres in Duitsland zou „zeker zijn voorkomen, indien op dat ogenblik de diagnose multiple „sclerose gesteld kon zijn geweest.

„De vraag of uitwendige, op het organisme schadelijk inwerkende „invloeden van oorzakelijke betekenis kunnen zijn, of de voorwaarde „zouden kunnen scheppen voor het ontstaan, dan wel een klinische „waarneembare verergering van de aandoening zouden kunnen veroor- „zaken, kan slechts beantwoord worden in samenhang met de verkla- „ring van de pathogenese van multiple sclerose.

„Zoals boven reeds werd vermeld, is de oorzaak van multiple „sclerose niet bekend, hetgeen betekent, dat niet met zekerheid vast- „staat, dat aan uitwendige invloeden al of geen oorzakelijke of mede- „werkende betekenis kan worden toegekend.

„De bestudering van de invloed van exogene factoren op multiple „sclerose wordt bemoeilijkt door het karakteristieke beloop van deze „ziekte (zie rapport Dr. Endtz).

„In dit verband kan worden verwezen naar de conclusies van een „Tagung des arztlichen Sachverständigen-Beirates für Fragen der „Kriegsopferversorgung in mei 1958, waaraan o.a. deelnamen Schal- „tenbrand, Ewald, Pette, Bodechtel, Zülch en Gottschick.

„Deze conclusies waren:

„1. Eine einheitliche Auffassung über die Aetiologie der Multiple „Sclerose, die als wissenschaftliche Lehrmeinung gelten konnte, „besteht nicht.

2 „Damit ist im Grunde genommen ein ursächlicher Zusammenhang „im Sinne der Entstehung mit Einflüssen des Wehrdienstes nicht „wahrscheinlich zu machen.

„3. Da darüber Einstimmigkeit besteht, dass exogene Faktoren (z.B. „besondere wehrdiensteigentümliche Verhältnisse, Infekte stärke- „ren Grades) von mitwirkender Bedeutung sein können, empfiehlt „es sich so lange keine andere gesetzliche Grundlage geschaffen ist „und so lange keine volle Übereinstimmung der Vertreter der „medizinischen Wissenschaft erzielt ist, bei nachgewiesenem engen „zeitlichen Zusammenhang, die genannten Faktoren als wesent- „liche Teilursache anzusehen.

„Alle Kenner der Erkrankung sind darin einig, dass schwere äussere „Einwirkungen auf den Organismus den Krankheitsverlauf in „nachteiligen Sinne beeinflussen können. Bei kritischer Wertung des „angeschuldigten Ereignisses und bei klinisch manifester Ver- „schlimmerung des Krankheitszustandes in engem zeitlichen Zu-

„ sammenhang — als Mittelwert erscheint eine Zeit bis zu einem
„ Vierteljahr angemessen — ist die teilursachliche Bedeutung der
„ Schädigung anzuerkennen. Bis zu einer anderen gesetzlichen
„ Regelung halte ich es für vertretbar, dem Kompromiszvorschlag
„ zu folgen, die Hälfte der Erwerbsminderung, die ein halbes Jahr
„ nach Verschlimmerung verblieben ist, als Schädigungsfolge anzu-
„ erkennen.

„ (H. Kalm. Begutachtungsfragen der Multiple Sclerose).

„Met deze zienswijze kan ik mij geheel verenigen.

„Anderzijds wordt algemeen aangenomen, dat rust een gunstige
„invloed heeft op multiple sclerose en dat zware lichamelijke inspan-
„ning beslist ontraden moet worden, zoals ook reeds in het rapport
„van Dr. Endtz is vermeld.

„Op grond van bovenstaande kan dan ook worden gesteld, dat er
„verergerend dienstverband aangenomen kan worden tussen de uit-
„oefening van de militaire dienst en de aandoening waaraan P. O.
„sinds februari 1954 lijdende is, als bedoeld in art. 2 sub 2 van de
„Pensioenwet voor de Landmacht 1922.”;

Overwegende dat de Raad met de beide laatstgenoemde rapporteurs
van oordeel is, dat de uitoefening van de militaire dienst — met name
de deelname aan de oefening „Battle Royal” onder de omstandigheden,
als hiervoor omschreven — voor klager zeer zwaar is geweest, te meer
omdat, naar is komen vast te staan, klager reeds voordat hij aan be-
doelde oefening deelnam, leed aan de ziekte, die hem thans 100%
invalide doet zijn en aan de symptomen waarvan, zoals zij optraden
sedert 26 februari 1954, naar het oordeel van de Raad toen onvol-
doende aandacht is besteed;

Overwegende dat de Raad eveneens met laatstgenoemde rappor-
teurs aanneemt, dat het tijdsverloop tussen de als voor klager als uit-
zonderlijk zwaar aan te merken uitoefening van de militaire dienst en
het wederom in verergerde mate optreden der ziekteverschijnselen in
cnsu aan het aannemen van verband niet in de weg staat;

Overwegende dat de Raad zich derhalve kan verenigen met de con-
clusie van het voormelde rapport van Prof. Dr. J. Droogleever For-
tuyn, en mitsdien de in de tweede rechtsoverweging gestelde vraag
bevestigend beantwoordt;

Overwegende dat het door de Inspecteur van de militair genees-
kundige dienst en door de gemachtigde van verweerder aangevoerde
de Raad niet tot een andere conclusie hebben kunnen brengen;

Overwegende dat mitsdien als volgt moet worden beslist:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Stelt vast, dat de beslissingen, genomen bij de Koninklijke Besluiten
van 17 november 1960 en 27 augustus 1959, zullen behoren te worden
vernietigd en daarvoor in de plaats zal behoren te treden een beslis-
sing, waarbij aan klager een militair invaliditeitspensioen wordt toe-
gekend.

Centrale Raad van Beroep

29 september 1965

(M.A.W. 1965/B 3)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); Leden: Mr. E. H. Nuver en Prof. Mr. S. F. L. baron van Wijnbergen (plv.).

(Regeling tegemoetkoming studiekosten aspirant-officieren van gezondheid (L.O. 1952, nr. 151 L-LM)).

Hoewel de tijd, gedurende welke eiser krachtens de door hem aangegane verbintenis als officier van gezondheid moest dienen, nog niet was verstreken, verklaarde de Minister zich bereid eiser voor ontslag voor te dragen op voorwaarde dat hij de voor zijn studie betaalde gelden vermeerderd met 25%, in totaal f 18750, aan het Rijk zou terugbetalen.

Eiser betaalde f 15000 direct en later — hoewel hij op zijn verzoek om kwijtschelding van het restant nog geen beslissing had ontvangen — ook het resterende bedrag. Nadat hij de dienst had verlaten, vroeg hij kwijtschelding van het gehele bedrag van f 18750, hetgeen werd geweigerd.

Dit afwijzend besluit is, voorzover betrekking hebbend op het bedrag van f 15000, een weigering terug te komen op een reeds vroeger genomen en in rechte onaantastbaar geworden besluit, en voorzover betrekking hebbend op het bedrag van f 3750, als het eerste definitieve besluit terzake. De regeling kent niet de mogelijkheid om in een geval als het onderhavige, waarin de benoeming tot officier-arts reeds heeft plaatsgevonden, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de schade-loosstelling te verlenen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake: **A.**, wonende te **B.**, eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. B. S. Tigchelaar, wonende te Leidschendam, directeur van de N.V. Centraal Adviesbureau voor publiek recht en administratie, gevestigd te 's-Gravenhage, tegen: de Staatssecretaris van Defensie, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. J. O. de Lange, wonende te Leiden, majoor van de militair-juridische dienst, werkzaam op het ministerie van defensie.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat eiser zich tot de Minister van Defensie heeft gericht met een rekest d.d. 5 februari 1963 van de volgende inhoud:

„Geeft met verschuldigde eerbied te kennen **A.**, destijds eerste „luitenant-arts,

„dat hem bij Koninklijk Besluit van 27 December 1962, No. 22, „op zijn daartoe gedaan verzoek eervol ontslag is verleend uit de mili- „taire dienst, met ingang van 1 Januari 1963, dat hij zich op 27

„October 1962 met een rekest tot Uwe Excellentie heeft gericht, inhoudende onder andere het verzoek hem kwijtschelding van terugbetaling te verlenen van een bedrag van f 3750,

„dat hij op 10 December 1962 dit bedrag aan Uw Ministerie heeft voldaan als voorlopige betaling in afwachting van Uw beschikking op het eerdergenoemd rekest,

„dat hij tot nu toe van Uwe Excellentie op dit rekest geen antwoord mocht ontvangen,

„dat hij als aanvulling op het eerdergenoemd rekest thans onder de aandacht van Uwe Excellentie wil brengen dat hem bij schrijven van 7 Augustus 1962 van de Hoofddirecteur Personeel van Uw Ministerie werd medegedeeld dat het niet is uitgesloten, dat zijn bevorderingsmogelijkheden tot 1 Mei 1965 door zijn beperkte medische geschiktheid in ongunstige zin zullen worden beïnvloed,

„dat er geen verbetering is te verwachten in de medische aandoening waarop deze belemmering in bevorderingskansen is gebaseerd, zodat deze belemmering ook na 1 Mei 1965 zal blijven voortbestaan,

„dat rekwestrant meent te mogen stellen dat een jong beroepsofficier, die reeds in de prille aanvang van zijn militaire loopbaan zodanige irreversibele medische beperkingen heeft dat reeds dan zijn promotie in gevaar komt, ontslag verleend dient te worden indien hij zulks verzoekt en dat het niet juist is bij het verlenen van dat ontslag een betaling te verlangen zoals van rekwestrant is gevraagd.

„Reden waarom hij zich tot Uwe Excellentie wendt met het eerbiedig verzoek hem niet alleen kwijtschelding te verlenen van het bedrag van f 3750, maar van het gehele bedrag van f 18750 en dit bedrag te doen storten op zijn postgirorekening No. . . . ,

„dat hij Uwe Excellentie tevens eerbiedig verzoekt deze aangelegenheid thans spoedig te willen afhandelen, mede gezien het finantieële nadeel dat elk langer uitstel voor rekwestrant meebrengt.

„Aangezien rekwestrant meent op het persoonlijk inzicht van Uwe Excellentie te mogen rekenen heeft hij zijn raadsman alsnog verzocht geen stappen te ondernemen vóór 21 Februari 1963.”;

Overwegende dat gedaagde dit rekest op 18 juli 1963 als volgt heeft beantwoord:

„Naar aanleiding van een rekest van 5 februari 1963 deel ik u het volgende mede.

„In antwoord op uw aan de minister van defensie gericht rekest van 28 mei 1962, houdende het „verzoek hem van zijn verbintenis te ontslaan, een redelijke schadeloosstelling te doen vaststellen en hem bij Hare Majesteit de Koningin voor te dragen voor eervol ontslag uit de militaire dienst per 31 augustus 1962”, heb ik u in mijn brief van 12 oktober 1962, nr. . . . , medegedeeld, dat ik in beginsel bereid was u voor zodanig ontslag op verzoek voor te dragen, zulks derhalve ongeacht het feit, dat het door u aangegeven dienstverband eerst op 1 januari 1971 zou expireren.

„Uw verzoek had kunnen worden afgewezen op grond van het bepaalde in artikel 60, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet be-

„vordering en ontslag beroepsofficieren (vroeger: artikel 41, onder b, „van de Bevorderingswet voor de Landmacht 1902).

„Na ampele overwegingen heb ik toen echter besloten Hare Majesteit de Koningin niet in negatieve zin te zullen adviseren, omdat — „gezien uw medische toestand en de daaraan voor u verbonden voorlopig eenzijdige tewerkstelling en de mogelijke nadelige gevolgen voor uw bevorderingsgang — ik u in de gelegenheid wilde stellen u een plaats in de burgermaatschappij te verwerven, waar u wellicht niet, althans in mindere mate, gehandicapt zou kunnen worden door uw lichamelijke beperking. Ik heb derhalve — na zorgvuldige afweging van alle daarbij betrokken belangen — uw persoonlijk belang laten prevaleren boven het dienstbelang, dat met de nuttige medische werkzaamheden die u nog had kunnen verrichten, ongetwijfeld in hoge mate gediend zou zijn geweest.

„Op grond van de ook voor mij bindende bepalingen van de „Regeling „tegenoetkoming studiekosten adspirant-officieren van gezondheid" „(Koninklijk besluit van 10 januari 1952, Stb. 11, opgenomen in Le„gerorder 1952, nr. 151 L—LM), op basis waarvan u de medische „studie hebt verricht, en overeenkomstig de bestaande praktijk heb ik „aan een zodanig ontslag op verzoek evenwel de voorwaarde moeten „verbinden, dat u een schadeloosstelling zoudt betalen, als omschreven „in vorenbedoelde regeling.

„Deze schadeloosstelling is vastgesteld op het totaal van de aan u „uitgekeerde toelagen/premieën, zijnde een bedrag van f 15000 (vijftienduizend gulden), vermeerderd met vijf en twintig ten honderd.

„In vorengenoemde brief bent u tevens in de gelegenheid gesteld „een voorstel te doen tot terugbetaling in redelijke termijnen van „vorengenoemd bedrag."

„Hierop werd door u overgemaakt een bedrag ad f 15000 (vijftienduizendgulden), terwijl u daarnaast in uw rekest van 27 oktober 1962 „verzocht

„a) „hem uitstel van betaling van de tweede termijn (ter grootte van „f 3750) te willen verlenen tot 1 november 1968";

„b) „hem kwijtschelding van dit bedrag van f 3750 te willen verlenen".

„Door een van de officieren van de afdeling comptabiliteit van het „ministerie van defensie zijn u vervolgens op uw verzoek nadere inlichtingen verstrekt en daarbij is u te kennen gegeven, dat het onder „a genoemde verzoek kon worden ingewilligd, indien u daarvoor een „bankgarantie kon stellen.

„Op 10 december 1962 gaf u aan bedoelde officier te kennen dit „een te ingewikkelde en voor u te kostbare procedure te achten, waarna u nog diezelfde dag een bedrag ad f 3750 a contant aan de „tabel ambtenaar van het ministerie van defensie hebt betaald.

„Aangezien u aan deze betaling geen enkel voorbehoud hebt verbonden, is — mede gezien het feit dat op dat moment voor u geen „enkele verplichting tot directe betaling van dit bedrag bestond — „daaruit de conclusie getrokken, dat u was teruggekomen op uw —

„hiervoren onder b genoemd — verzoek tot kwijtschelding van dit bedrag, zodat dit verzoek als afgedaan werd beschouwd.

„Indien bovengenoemde feiten zich echter niet hadden voorgedaan, zou dit verzoek om kwijtschelding zijn afgewezen, omdat ik van mening ben dat er geen aanleiding bestond terug te komen op voren-
uiteengezet standpunt, voortvloeiende uit de bepalingen van voren-
genoemde regeling en u kenbaar gemaakt in mijn vorengenoemde,
aan u gerichte brief van 12 oktober 1962.

„Naar aanleiding van uw verzoek van 5 februari 1963 deel ik u mede, dat ik mij er over heb verwonderd, dat u zich destijds — na kennisneming van mijn eerdergenoemde brief van 12 oktober 1962 — hebt bepaald tot het overmaken van een bedrag van f 15000 (vijftienduizend gulden), het indienen van een verzoek om uitstel van betaling alsmede om kwijtschelding van het resterende bedrag en het vervolgens zonder voorbehoud en à contant betalen van dat bedrag, terwijl u thans — nadat aan u op uw verzoek een eervol ontslag is verleend — het totale bedrag van de schadeloosstelling meent te kunnen terugvorderen.

„Op grond van vorenuiteengezette feiten en gronden zal het u duidelijk zijn, dat uw verzoek niet voor inwilliging vatbaar kan worden geacht en ik wijs het mitsdien bij deze af.”;

Overwegende dat eiser tegen het in deze brief vervatte besluit beroep heeft ingesteld bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage en dit Gerecht, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 1 maart 1965 — waarnaar hierbij wordt verwezen — dit beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser van deze uitspraak bij de Raad in hoger beroep is gekomen en bij het beroepschrift op de daarin aangevoerde gronden heeft verzocht, met vernietiging van die uitspraak zijn primaire klacht alsnog gegrond te verklaren en te verstaan, dat gedaagde gehouden is het vorenbedoelde bedrag van f 18750 geheel of gedeeltelijk te restitueren;

IN RECHTE:

Overwegende dat eiser zijn beroep tegen gedaagdes besluit van 18 juli 1963 tijdig bij het Ambtenarengerecht heeft ingesteld en er ook overigens geen grond is gebleken, waarop dat beroep niet-ontvankelijk was, zodat het in eerste aanleg ingestelde beroep bij de aangevallen uitspraak terecht als ontvankelijk is aangemerkt;

Overwegende dat een andere kwestie deze is, of niet aan het bestreden besluit van 18 juli 1963, waarbij is afgewezen eisers verzoek van 5 februari 1963 tot kwijtschelding en restitutie van het vorengenoemde bedrag van f 18750, is voorafgegaan een besluit van gedaagde, waarbij hem de verplichting dit bedrag te betalen was opgelegd, een besluit, hetwelk doordat eiser daartegen geen beroep had ingesteld, in rechte onaantastbaar was geworden;

Overwegende hieromtrent, dat eiser — die zich bij een akte van verbintenis d.d. 17 april 1953 had verbonden onder meer om na het verwerven van de hoedanigheid van arts een benoeming tot officier

van gezondheid te aanvaarden en als zodanig te rekenen van de datum van ingang van deze benoeming gedurende een tijdvak van tien jaren bij de Koninklijke landmacht te dienen, en die, nadat hij op 4 maart 1960 de hoedanigheid van arts had verworven, te rekenen van 1 januari 1961 was benoemd en aangesteld tot officier, te weten tot eerste-luitenant-arts bij het dienstvak van de geneeskundige dienst bij de landmacht — zich bij een rekest van 28 mei 1962 tot de Minister van Defensie had gewend met het verzoek hem van zijn verbintenis te ontslaan, een redelijke schadeloosstelling te doen vaststellen en hem bij Hare Majesteit de Koningin voor te dragen voor eervol ontslag uit de militaire dienst per 31 augustus 1962; waarbij eiser had medege-deeld onder andere dat hij bereid en in staat was het Rijk een passende schadevergoeding te betalen indien hij van zijn verbintenis zou worden ontslagen;

dat gedaagde hierop op 12 oktober 1962 het volgende had geantwoord:

„Naar aanleiding van uw aan mij gericht rekest van 28 mei 1962, „houdende o.m. het verzoek u — onder vaststelling van een redelijke „schadeloosstelling — bij Hare Majesteit de Koningin voor te dragen „voor eervol ontslag uit de militaire dienst, deel ik u mede, dat ik in „beginsel bereid ben u voor een zodanig ontslag op verzoek voor te „dragen, zulks derhalve ongeacht het feit, dat het door u aangeane „dienstverband eerst op 1 januari 1971 zal expireren.

„Ik verbind hieraan echter de voorwaarde, dat u zich schriftelijk „bereid verklaart de aan u voor uw studie uitbetaalde gelden, ver- „meerderd met vijf en twintig ten honderd, zulks overeenkomstig het „gestelde in artikel 9, lid 3, van de „Regeling tegemoetkoming studie- „kosten adspirant officieren van gezondheid", tot een totaal bedrag „van f 18750 (achttienduizend zeventienhonderd en vijftig gulden) aan „het rijk te restitueren vóór 1 november 1962, dan wel mij vóór ge- „noemde datum een voorstel te doen tot terugbetaling in redelijke ter- „mijnen van bovengenoemd bedrag.

„Zodra U aan bovenvermelde voorwaarden heeft voldaan, kunt u „een aan Hare Majesteit de Koningin gericht rekest „om een eervol „ontslag bij mij indienen.";

dat eiser naar aanleiding van deze brief bij rekest van 27 oktober 1962 aan de Minister van Defensie heeft voorgesteld het bedrag van f 18750 te voldoen in twee termijnen, waarvan de eerste termijn ter grootte van f 15000 vóór 1 januari 1962 zou worden overgemaakt, voorts heeft verzocht hem uitstel van betaling te verlenen van de tweede termijn, ter grootte van f 3750, tot 1 november 1968, onder mededeling dat hij zondig bereid was een geëigende betalingszekerheid te stellen, en tevens heeft verzocht hem kwijtschelding van dit bedrag van f 3750 te verlenen;

dat eiser, nadat hij het bedrag van f 15000 had overgemaakt, zich begin december 1962 mondeling tot de afdeling comptabiliteit van het ministerie van defensie heeft gewend met de vraag, hoe de zekerheidsstelling met betrekking tot het resterende bedrag geregeld diende te worden, waarop hem is geantwoord dat hiertoe een bankgarantie moest

worden gesteld, waarna eiser op 10 december 1962 mondeling mededeelde dit een te ingewikkelde en kostbare procedure te achten, en op dezelfde dag het bedrag van f 3750 contant betaalde, zonder hierbij op enigerlei wijze een voorbehoud te maken;

dat vervolgens, nadat eiser inmiddels bij Hare Majesteit de Koningin een rekest had ingediend met het verzoek hem eervol ontslag uit de militaire dienst te verlenen, bij Koninklijk Besluit van 27 december 1962 dit verzoek is ingewilligd met ingang van 1 januari 1963, zulks met toepassing van het bepaalde in de artikelen 57 onder 1° en 59 der „Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren“;

dat hij nadien op 5 februari 1963 zijn in de eerste overweging dezer uitspraak weergegeven rekest heeft ingezonden, waarbij hij verzocht hem niet alleen kwijtschelding te verlenen van het bedrag van f 3750, maar van het gehele bedrag van f 18750;

Overwegende dat de Raad, gelet op voormelde gang van zaken, van oordeel is, dat althans met betrekking tot het bedrag van f 15000 door gedaagde op 12 oktober 1962 een besluit was genomen, hetwelk in rechte onaantastbaar is geworden doordat eiser hiertegen vóór zijn rekest van 5 februari 1963 op geen enkele manier enig bezwaar had ingebracht;

dat eiser binnen bekwame termijn, immers op 27 oktober 1962, wel heeft doen blijken van enig bezwaar tegen de betaling van het bedrag van f 3750, en de Raad uit de omstandigheid dat eiser op 10 december 1962, toen zijn op 27 oktober 1962 gedaan verzoek om kwijtschelding van dit bedrag nog niet was beantwoord, ook dit bedrag heeft betaald, niet wil afleiden dat hij op dit verzoek was teruggekomen, niet onaannemelijk achtend dat eiser tot deze betaling is overgegaan ten einde zijn ontslag uit de militaire dienst te bespoedigen;

dat de Raad daarom gedaagdes bestreden besluit, voorzover dit betrekking heeft op het bedrag van f 15000, aanmerkt als een weigering terug te komen op een reeds vroeger genomen en in rechte onaantastbaar geworden besluit, en voorzover het betrekking heeft op het bedrag van f 3750, als het eerste definitieve besluit ter zake;

Overwegende dat in het onderhavige geding moet worden beslist, of het bestreden besluit kan worden aangetast op een der gronden, omschreven in artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931;

Overwegende dat de Raad deze vraag ontkennend beantwoordt reeds omdat de Raad met het Ambtenarengerecht en gedaagde van oordeel is, dat de te dezen toepasselijke „Regeling tegemoetkoming „studiekosten adspirant-officieren van gezondheid“, zoals deze was komen te luiden door het Koninklijk Besluit van 21 oktober 1952, Stb. 510, de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van een schadeloosstelling in een geval als het onderwerpelijke niet kent;

dat ook de Raad namelijk van oordeel is dat, gelet op de (in de aangevallen uitspraak geheel weergegeven) artikelen 8 en 9 van genoemde Regeling, de mogelijkheid van kwijtschelding, waarvan sprake is in

artikel 9 lid 2, uitsluitend geldt voor het geval van artikel 8 lid 2, mitsdien uitsluitend voor de contractant-student, en dus niet voor het geval van een contractant als eiser, die reeds was benoemd tot officier-arts;

Overwegende dat de Raad aan het vorenstaande nog wil toevoegen dat, *indien* zou kunnen worden aangenomen dat gedaagde desondanks bevoegd zou zijn in zeer bijzondere gevallen ook een officier-arts gehele of gedeeltelijke kwijtschelding te verlenen, naar 's Raads oordeel te dezen niet is gebleken van zulk een zeer bijzonder geval, hetwelk gedaagde ertoe zou hebben moeten nopen terug te komen op zijn in rechte onaantastbaar geworden besluit betreffende voormeld bedrag van f 15000 of te besluiten eiser kwijtschelding te verlenen van betaling van het voormelde bedrag van f 3750 en dit bedrag te restitueren;

Overwegende dat uit het vorenoverwogene volgt dat de aangevallen uitspraak moet worden bevestigd;

RECHT WENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

NASCHRIFT.

Bovenstaand geding doet denken aan het geding dat met 's Raads uitspraak van 28 november 1962, M.A.W. 1961/B 33 (Administratieve en Rechterlijke Beslissingen 1963 blz. 482) werd beslist.

Een officier-ingenieur was in een dwangpositie komen te verkeren, aangezien zijn verzoek om de dienst te mogen verlaten wel was ingewilligd maar op voorwaarde dat hij zonder enig voorbehoud bereid zou zijn tot terugbetaling van de voor zijn studie uitgegeven gelden.

Hoewel deze officierde verschuldigdheid van een deel dezer gelden betwistte, betaalde hij toch het gehele bedrag terug teneinde zijn ontslag per 1 januari 1961 veilig te stellen (hij had reeds een burgerbetrekking in het buitenland aanvaard en de huur van zijn woning in Nederland opgezegd). Nadat het ontslag was verleend, vroeg hij het door hem betwiste bedrag terug, doch dit werd afgewezen.

Volgens de Raad was i.c. sprake van een weigering terug te komen op een eerder genomen besluit, waartoe in het algemeen geen verplichting bestaat tenzij bijzondere omstandigheden daartoe nopen. Zulke omstandigheden zouden zich i.c. kunnen voordoen, wanneer genoemd bedrag inderdaad onverschuldigd betaald was en de betrokkene niet eerder in de gelegenheid was geweest deze onverschuldigdheid in rechte te doen vaststellen. Dit laatste nu was naar 's Raads oordeel het geval geweest, omdat het de betrokkene in feite onmogelijk was gemaakt om, zonder zijn ontslag per 1 januari 1961 in gevaar te brengen, bezwaren tegen de gestelde voorwaarde, voorzover deze de verschuldigdheid van een deel van het te betalen bedrag betrof, in te brengen. Teneinde de al of niet onverschuldigdheid van dit bedrag te beoordelen, werd de zaak ter verdere behandeling naar het Ambtenarengerecht — dat de weigering van de Minister terug te komen op zijn vroegere besluit had gesauveerd — teruggewezen.

A. B.

BOEKAANKONDIGING

Prof. Mr. J. M. van Bemmelen, Prof. Mr. H. Drion, Prof. Mr. P. Borst, F. G. van der Gun, Prof. Mr. H. L. Bakels, Prof. Dr. A. Heertje en Prof. Mr. N. E. H. van Esveld, *Stakingsrecht*, voordrachten gehouden op het Landelijk Juridisch Studentencongres 1965 te Leiden, 86 blz, N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, ing. f 6.50, Deventer, 1965.

Deze bundel voordrachten, uitgesproken voor het Landelijk Juridisch Studentencongres 1965 dat van 20 tot 23 april 1965 te Leiden werd gehouden, bevat de juridische aspecten van het stakingsrecht en met dit onderwerp zo nauw verbonden sociaal-economische aspecten, benevens een uitgebreide literatuuropgave. De inleiders hebben het onderwerp van verschillende zijden belicht. Het was niet de bedoeling om tot een gemeenschappelijk standpunt te komen.

In zijn openingswoord wijdde Prof. *Van Bemmelen* speciaal aan de strafrechtelijke kant het stakingsrecht een korte beschouwing.

Prof. *Drion* belichtte de betekenis van het Panhonlibco-arrest voor het stakingsrecht en Prof. *Borst* het belang van de arbitrage (het oordeel van wijze mannen) en de Ruppertformule (een staking is eerst geoorloofd, indien een aanbod tot behoorlijke arbitrage door de andere partij is afgewezen).

De vraag of in de Nederlandse wetgeving het stakingsrecht voldoende is geregeld, behandelde *Van der Gun* in „Vakbeweging en stakingsrecht“: staking als individuele wanprestatie en uitlokking (stimulering) daarvan als onrechtmatige daad, en de overheersende positie van de collectiviteit, terwijl Prof. *Bakels* in „De overheid als wetgever“ de vraag besprak of een wettelijke regeling van het stakingsrecht wenselijk is.

Prof. *Heertje* beschouwde de vraag: „Is staking economisch?“

Als laatste inleider besprak Prof. *Van Esveld* Het Europees Sociaal Handvest betreffende het stakingsrecht en de consequenties van de ratificatie daarvan in verband met de Nederlandse opvattingen daarover.

A. F. S.

VRAGENBUS

De luitenant-kolonel der artillerie R. P. PIETERS te Bennekom stelt de volgende vragen:

„Het artikel „Gehoorzaamheid in wapenrok“ doet mij eindelijk eens de vraag stellen die reeds lang bij mij leeft: „Hoe zit het met de strafbaarheid van degeen die een onrechtmatig (dienst-)bevel geeft?“

„In de tuchtrechtssfeer heb ik wel eens een repercussie voor de bevelgever gemerkt, in de strafrechtspraktijk heb ik een enkele keer meegemaakt dat de President van de krijgsraad een en ander onder de aandacht van een C.O. bracht. Maar keer op keer heb ik het gevoel gehad dat degeen die de ongehoorzame in een dwangpositie had gebracht daar geen nadelige gevolgen van ondervond.

„Hier net naast ligt het gevoel ten aanzien van degeen die misschien

¹⁾ M.R.T. LVIII, 1965, blz. 449, 667.

„wel een formeel juist bevel gaf, doch die moreel gezien om moeilijkheden met de bevelsontvanger vroeg.

„Er is naar mijn idee een discrepantie tussen ten onrechte ongehoorzaam: straf; ten rechte ongehoorzaam: vrijuit; en ten onrechte bevel gegeven: praktisch vrijuit.

„Het is in de rechtspraak voor mij onbevredigend dat wanneer op de zitting blijkt dat de bevelgever fout handelde het „lik op stuk” niet „(wel?) mogelijk is.

„Zoudt U in het M.R.T. daar eens Uw licht over kunnen (doen) „schijnen?”

Antwoord.

De artikelen 137 t/m 140 W.M.Sr. keren zich in het bijzonder tegen de meerdere (militair) die door machtsmisbruik op ernstige wijze in zijn taak tekortschiet: art. 137 tegen misbruik of aanmatiging van gezag van de militair; art. 138 tegen misbruik van zijn invloed als meerdere; art. 139 tegen het weerhouden van of het overhalen tot het doen van beklag enz. door de militair, terwijl art. 140 zich richt tegen het onrechtmatig bevel van een meerdere. De art. 141 en 142 W.M.Sr. bedreigen de militair die een mindere uitscheldt, uitvloekt enz. en die een mindere in dienst mishandelt, slaat enz. of feitelijk bedreigt met geweld. In lichte gevallen kunnen deze feiten krijgstuchtelijk worden afgedaan (art. 2, 2° W.K., v.g.l. art. 2, 2° a (oud) W.K. ²⁾)

De bevoegdheid van de meerdere tot het geven van bevelen aan een mindere is een voorwaarde voor de strafbaarheid van de mindere wegens ongehoorzaamheid als bedoeld in art. 114 en 115 W.M.Sr. ³⁾ De meerdere die onrechtmatige bevelen geeft is strafbaar op grond van art. 140 W.M.Sr.

De mindere kan de bevoegdheid van de meerdere tot het geven van een bevel in het algemeen niet beoordelen, tenzij hij weet of moet weten dat het misdadig is. Hij is verplicht de hem mondeling of schriftelijk gegeven dienstbevelen stipt op te volgen. Hij mag de opvolging van de hem gegeven dienstbevelen niet afhankelijk stellen van zijn oordeel omtrent hun strekking en doelmatigheid, doch hij zal daaraan voldoen te goeder trouw en naar zijn beste weten en kunnen (art. 11 R.K.).

²⁾ Mr. H. van der Hoeven, Militair straf- en tuchtrecht II; J. J. C. van Dijk, Wetboek van militair strafrecht en Wet op de krijgstucht, vierde druk; Mr. D. B. A. Franken en Mr. R. J. Brunner, Het Wetboek van militair strafrecht.

³⁾ Een officier, commandant van een garnizoenspatrouille, had beklagde, dpl. soldaat, die hij betrapte bij een poging tot liften, bevel gegeven in zijn onderdeel te blijven en zich aldaar, gedurende het weekeinde, op elk appèl te melden. Dit bevel kwam neer op ontneming van de aan de beklagde door diens commandant gegeven bewegingsvrijheid, waartoe bedoelde officier niet bevoegd was; geen dienstbevel; vrijspraak. (Vonnis krijgsr. te velde West van 6 aug. 1958, M.R.T. LII, 1959, blz. 183; zie ook een soortgelijk vonnis van dezelfde krijgsraad op blz. 604).

Zie voorts: vonnis krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch van 13 sept. 1938 en sent. H.M.G. van 1 nov. 1938, waarbij dat vonnis werd vernietigd (Boeimeersententie, M.R.T. XXXIV, 1938/1939, blz. 433-443 en M.R.T. XXXIII, 1937/1938, blz. 546/547; zie ook vonnis krijgsraad te velde Zuid van 23 maart 1955, M.R.T. XLVIII, 1955, blz. 445.

Meestal zal hij óók de strekking en doelmatigheid van een hem gegeven bevel niet kunnen beoordelen. Toen generaal Spoor destijds van de regering, aan welke hij ondergeschikt was, het bevel tot ontruiming van Djogjakarta had ontvangen, heeft de toenmalige commandant van de 7-december-divisie terzelfder tijd een bijeenkomst gehouden te Poerwakarta van de commandanten van de hoge onderdelen van die divisie en de vraag voorgelegd: „moeten wij gehoorzamen?" Deze vraag werd eenstemmig bevestigend beantwoord, nadat de oudste van de ondercommandanten, die het eerst nadat de divisiecommandant die vraag had gesteld, mocht spreken, had gezegd: „De gehoorzaamheid „aan het gezag is de eerste plicht van de militair en bovendien missen „wij de kennis van de feiten die tot het bevel hebben geleid." enz., aldus Mr. S. L. F. de Hartogh, res. hit.-kol. der Fuseliers b.d.4)

De meerdere is aansprakelijk voor de wettigheid, de strekking en de doelmatigheid van de door hem gegeven bevelen (art. 10 R.K.).

Art. 140 W.M.Sr. stelt strafbaar de militair (meerdere) die opzettelijk ⁵⁾, d.i. die bewust, hetzij met overschrijding van zijn bevoegdheid, hetzij in een aangelegenheid die vreemd is aan de belangen van de dienst, een mindere beveelt iets te doen, niet te doen of te dulden, óafhankelijk van de omstandigheid of het bevel al of niet wordt opgevolgd. ⁶⁾

De onrechtmatigheid van het bevel kan voortvloeien:

a. uit de verhouding tussen de bevelgever en de ondergeschikte, welke in verband met het gegeven bevel géén normale dienstverhouding tussen de meerdere en de mindere is, — in de tekst van het artikel aangeduid als „met overschrijding van zijn bevoegdheid". Hierbij kan worden onderscheiden of een bepaalde meerdere het bevel mag geven en dat geen enkele meerdere het bevel mag geven.

Een bevel met overschrijding van zijn bevoegdheid was de opdracht van een reserve-officier-tandarts aan een mindere, die geen bevoegdheid bezat tot het uitoefenen der tandheekkunde, extracties te verrichten bij patiënten. ⁷⁾ De officier-tandarts was bevoegd tot het geven van een bevel tot het verrichten van extracties aan een wettelijk daartoe bevoegde mindere; door het geven van het bevel aan een onbevoegde mindere overschreed hij zijn bevoegdheid.

Ook de opdracht van een sergeant aan een soldaat tijdens een bivak-oefening om een sergeant van de tegenpartij, die zich niet wilde overgeven, met een losse patroon in diens been te schieten, was een bevel met overschrijding van bevoegdheid. ⁸⁾

⁴⁾ Mr. S. L. F. den Hartogh, res. luit.-kol. der Fuseliers b.d., „Ongehoor-„zaamheid in wapenrok", M.R.T. LVIII, 1965, blz. 667/668.

⁵⁾ Door te stellen dat beklaagde het hem tenlaste gelegde feit pleegde, terwijl hij *wist* dat hij tot het geven van de omschreven opdracht niet bevoegd was, zowel als dat het onderwerp van die opdracht niet geschiedde in het belang van de dienst, had de A.-M. voldoende duidelijk de opzet, die een element is van het in art. 140 W.M.Sr. omschreven delict, gesteld. (Sent. H.M.G. van 24 okt. 1950, arch.no. 50/189, niet gepubliceerd).

⁶⁾ Mr. H. H. A. de Graaff, Handleiding militair tuchtrecht, pt. 80, 295, 305.

⁷⁾ Sent. H.M.G. van 13 dec. 1949, arch.no. 49/274, niet gepubliceerd.

⁸⁾ Vonnis krijgsr. t.v. West van 21 jan. 1959, M.R.T. LIII, 1960, blz. 85.

b. uit het **ónderwerp** van het bevel — in de tekst van het artikel aangeduid als „in een aangelegenheid die vreemd is aan de belangen „van de dienst“. Of er sprake is van een bevel in een aangelegenheid die vreemd is aan de belangen van de dienst dient te worden beoordeeld aan de hand van het **ónderwerp** van het bevel. Deze bevelen betreffen of een lóuter particulier belang of zijn bevelen waarbij de meerdere de mindere gelast een werkzaamheid te verrichten die tot de dienst zelfs niet in zijdelings verband staat.

Zo betrof een lóuter particulier belang de opdracht van een kapitein aan een sergeant om met een aan het Rijk toebehorende militaire auto een rit te maken van Delfzijl naar Groningen en terug, teneinde voor hem, kapitein, een particulier venvarmingskacheltje te ruilen.⁹⁾ Dit was ook het geval met de opdracht van een tweede-luitenant der Mars. K.M.R. te Leiden — die toestemming had verkregen om zich met een dienstauto naar het station Leiden te laten brengen — aan de militaire chauffeur om hem met de door deze bestuurde auto naar zijn woonplaats Laren te vervoeren.¹⁰⁾

Een bevel waarbij de meerdere de mindere gelastte een werkzaamheid te verrichten die tot de dienst niet in een enigszins zijdelings verband stond was de opdracht van de officier, detachementscommandant aan boord van een vaartuig, aan de onderofficier-machinekamer en aan een stoker, om bunkerkolon af te geven aan een visser in ruil voor vis.¹¹⁾

Het verschil tussen beide in art. 140 vermelde vormen van onrechtmatig gegeven bevelen is niet altijd gemakkelijk aan te duiden.¹²⁾ De militaire rechter zal in voorkomend geval een keuze moeten maken. Op grond hiervan kwalificeerde de krijgsraad te velde Oost in zijn vonnis van 31 mei 1951 (met naschrift)¹³⁾ de opdracht van een officier van gezondheid aan de militaire chauffeur van de hem toegewezen dienstauto om een rit te maken, welke bleek in het belang te zijn van particuliere aangelegenheden van die officier, als een bevel in een aangelegenheid vreemd aan de belangen van de dienst, terwijl de krijgsraad te velde West bij vonnis van 25 januari 1954 (met naschrift) de opdracht gegeven door een onderofficier, waarnemend M.T.O., aan een militaire chauffeur tot een rit met een militaire auto, welke rit in het particuliere belang was geweest van de opdrachtgever, kwalificeerde als een bevel met overschrijding van zijn bevoegdheid.¹⁴⁾ Een dergelijk verschil van opvatting deed zich ook voor tussen de fiscaal en de zee-krijgsraad te 's-Gravenhage blijktens het vonnis van 20 november 1952.¹⁵⁾ Hierbij had de fiscaal de opdracht van een officier, die toe-

⁹⁾ Vonnis krijgsr. t. ~Oost van 11 nov. 1953, M.R.T. XLVII, 1954, blz. 466.

¹⁰⁾ Vonnis zeekr. te 's-Gravenhage van 20 nov. 1952, M.R.T. XLVI, 1953, blz. 627.

¹¹⁾ Vonnis zeekr. te 's-Gravenhage van 8 juli 1954, M.R.T. XLVIII, 1955, blz. 162.

¹²⁾ Mr. W. H. Vermeer wijdt in een naschrift onder het vonnis van de krijgsraad t. ~Zuid van 27 sept. 1950 een uitvoerige beschouwing aan deze onderscheiding. (M.R.T. XLIV, 1951, blz. 107).

¹³⁾ M.R.T. XLV, 1952, blz. 35.

¹⁴⁾ M.R.T. XLVII, 1954, blz. 314.

¹⁵⁾ M.R.T. XLVI, 1953, blz. 627.

stemming had verkregen om zich met een dienstauto naar het station te laten brengen, aan de militaire chauffeur om hem naar zijn huis in een andere gemeente te brengen, gekwalificeerd als: een bevel met overschrijding van zijn bevoegdheid, terwijl de zee krijgsraad deze opdracht kwalificeerde als een bevel in een aangelegenheid die vreemd is aan de belangen van de dienst.

Zo kwalificeerde de krijgsraad te velde West in zijn vonnis van 16 december 1959 ^{15a)} de opdracht van een sergeant-detachementscommandant, die bij het inleveren van het nachtleger **3** kussenovertrekken tekortkwam, aan een drietal van zijn onderhebbende militairen om **3** kussenslopen te „versieren”, waarna deze militairen van een naburige slaapzaal **3** kussenovertrekken wegnamen en aan de sergeant overhandigden als een bevel met overschrijding van zijn bevoegdheid. De annotator van dit vonnis Mr. W. H. Vermeer betoogde, dat de kwalificatie van het bewezen verklaarde feit even goed zou hebben kunnen luiden als een bevel in een aangelegenheid die vreemd is aan de belangen van de dienst. Beide vormen van onrechtmatig bevel blijken in de praktijk ook tegelijkertijd mogelijk te zijn.

Bevelen kunnen als gevolg van onbekwaamheid, ongeschiktheid, gebrek aan kennis of ervaring, onverschilligheid, zorgeloosheid, onjuist, onbillijk, ontaktvol, ondoelmatig enz. zijn. Dergelijke bevelen blijken veelal oorzaak te zijn van verwickelingen, onkrijgstuchtelijke gedragingen, misdrijven tegen de ondergeschiktheid, welke bij taktvol optreden hadden kunnen worden voorkomen (art. 10. lid **3** R.K.).

Afhangende van omstandigheden zullen commandanten de wijze van optreden van de bevelgever in aanmerking nemen bij het vormen van een oordeel over hem en op diens beoordelingslijst, tot uitdrukking brengen, en/of hem krijgstuchtelijk corrigeren en/of hem naar de krijgsraad verwijzen.

Van krijgstuchtelijke bestraffing zal sprake kunnen zijn, indien het ontaktvol optreden is te wijten aan nalatigheid van de bevelgever in de uitoefening van zijn plicht. ¹⁶⁾

De bevelgever ondervindt in voorkomend geval de nadelige gevolgen van zijn ontaktvol optreden. De op de beoordelingslijst tot uitdrukking gebrachte beoordeling van betrokkene c.q. de strafoplegging onttrekken zich echter in het algemeen aan de openbaarheid. Een minder gunstige beoordeling, een strafoplegging blijken evenwel van grote invloed te

^{15a)} M.R.T. LIII, 1960, blz. 400.

¹⁶⁾ In zijn beschikking van 22 januari 1957 overwoog het H.M.G.: „O., dat, „indien te dezer zake klager's beleid gefaald zou hebben, zulks in zijn beoordeeling tot uitdrukking behoort te worden gebracht, terwijl zulks mede aan „leiding zou kunnen zijn tot het nemen van maatregelen als toezending van een „ontevredenheidsbetuiging, klager's ontheffing van zijn commando, e.d.;

„O. echter, dat een onjuist beleid slechts dan een reden tot krijgstuchtelijke correctie kan opleveren indien het te wijten is aan *nalatigheid* van de betrokkene „in de uitoefening van zijn plicht;” enz. (M.R.T. L, 1957, blz. 276). Zie ook besch. H.M.G. van 15 febr. 1955, 24 juni 1958, 10 nov. 1964, resp. M.R.T. XLVIII, 1955, blz. 355, LI, 1958, blz. 725, LVIII, 1965, blz. 270.

zijn op de verdere loopbaan van de ontaktvol opgetreden of gestrafte bevelgever.

Bij de regeling van het geval dat een zaak die krijgstuchtelijk afgedaan had moeten zijn, aan het oordeel van de militaire rechter is onderworpen, stonden de wetgever twee wegen open. Hij kon bepalen óf dat de krijgsraad de zaak zou afdoen en de beklaagde een krijgstuchtelijke straf zou opleggen, óf dat de zaak ter afdoening werd verwezen naar de tot straffen bevoegde commanderende officier.

Sommigen gaven de voorkeur aan een regeling waarbij de krijgsraad, die door de behandeling der zaak volkomen op de hoogte daarvan was, een beslissing gaf en de straf bepaalde. Als bezwaar hiertegen werd o.m. aangevoerd dat aldus een inbreuk werd gemaakt op het beginsel van scheiding van de rechterlijke en disciplinaire macht. De militaire rechter moest z.m. uitsluitend belast blijven met de rechtspraak van strafbare feiten. De handhaving van de tucht daarentegen moest bij voorkeur aan de bevelvoerende officier blijven voorgehouden. Buiten de strikte noodzakelijkheid mag hij, enerzijds van zijn verantwoordelijkheid te dien opzichte, ook zelfs gedeeltelijk niét worden ontlast; in het dragen van die verantwoordelijkheid mag hij anderzijds, door het ingrijpen van de rechter, evenmin worden bemoeilijkt. Laat men de militaire rechter een beslissing nemen dan dwingt men hem een terrein te betreden, dat het zijne niet is.

O.m. in verband met het vorenstaande bepaalde de wetgever in art. 58 (oud) W.K., dat ingeval een zaak, die krijgstuchtelijk afgedaan had moeten zijn, aan het oordeel van de militaire rechter is onderworpen, deze op grond daarvan ter afdoening naar de tot straffen bevoegde commanderende officier moest (imperatief) verwijzen.¹⁷⁾

Het beginsel, dat te land de korpscommandant en ter zee de commandant van het vaartuig aansprakelijk is voor de tucht is bij de jongste wijziging van de W.K. (rijkswet van 4 juli 1963, Stb. 295) gehandhaafd, met dien verstande dat wanneer de militaire rechter bij het onderzoek van de aan zijn kennisneming onderworpen zaak bevindt, dat het feit waarvoor beklaagde terechtstaat een eigenlijk dan wel een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp oplevert, dan wel bevindt dat hij het aan beklaagde tenlaste gelegde feit niet bewezen of niet strafbaar acht, doch dat de beklaagde zich aan een met de zaak samenhangend krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt, bevoegd is hetzij de zaak onder mededeling van alle stukken ter verdere behandeling naar de commanderende officier van de beklaagde te verwijzen, hetzij, indien hij daartoe *bijzondere* aanleiding aanwezig acht ^{17a)} de zaak verder te behandelen als ware hij de commanderende officier enz. (art. 58 (nieuw) W.K.).¹⁸⁾

¹⁷⁾ Mr. H. van der Hoeven, Militair straf- en tuchtrecht III, blz. 357 e.v.; J. J. C. van Dijk, Wetboek van militair strafrecht en Wet op de krijgstucht, vierde druk, blz. 251.

^{17a)} V.g.l. vonnis arr. krijgsr. te 's-Gravenhage van 4 aug. 1965, *hiervóór* blz. 68 e.v. en vonnis arr. krijgsr. te 's-Hertogenbosch van 16 dec. 1965, *hiervóór* blz. 96 e.v.

¹⁸⁾ M.R.T. LVI, 1963, blz. 220, 318.

De Wet op de krijgstucht bevat géén bepaling welke de militaire rechter de bevoegdheid verleent om een als getuige ter terechtzitting gehoorde meerdere, die een ongehoorzame beklaagde in een „dwang-„positie“ heeft gebracht, en die a.h.w. mede oorzaak is geweest van deze gepleegde ongehoorzaamheid (c.q. ander misdrijf tegen de ondergeschiktheid of onkrijgstuchtelijk gedrag) „lik op stuk“ krijgstuchtelijk te corrigeren.

De hiervoren bedoelde bezwaren tegen een regeling van krijgstuchtelijke bestraffing van de getuige door de militaire rechter gelden in sterkere mate tegen krijgstuchtelijke correctie van een als getuige gehoorde militaire bevelgever. De militaire rechter heeft bovendien de tegen een beklaagde aanhangige zaak in al haar aspecten onderzocht, terwijl er van een tegen de meerdere getuige onderzochte aanhangige zaak géén sprake is geweest. De militaire rechter beschikt ook niet over de volledige gegevens van de als getuige gehoorde bevelgever.

Toegegeven kan worden dat het eenvoudig zou zijn, indien de militaire rechter die, als gevolg van de behandeling van de zaak van beklaagde, geacht kan worden op de hoogte te zijn van de gedraging van de als getuige onder ede gehoorde bevelgever, tot krijgstuchtelijke bestraffing van deze zou kunnen overgaan.

Hiertegen bestaat o.i. een belangrijk bezwaar. Het (militaire) strafprocesrecht kent het verschoningsrecht van de getuige, d.w.z. het recht van deze om zich van het geven van getuigenis of van het beantwoorden van bepaalde vragen te onthouden, indien hij daardoor zichzelf of zijn naaste familieleden aan een strafvervolging zou blootstellen (art. 74 Inv.wet mil. straf- en tuchtrecht; art. 217-220 W.Sv.).

Een verschoningsrecht van een getuige met betrekking tot een mogelijke krijgstuchtelijke correctie kent de wet niet.

Indien de militaire rechter de bevoegdheid zou bezitten om de als getuige onder ede door hem gehoorde bevelgever krijgstuchtelijk te corrigeren, kan men zich afvragen of daardoor mogelijk de bewijslevering in de strafzaak van de beklaagde in gevaar zou kunnen komen? Zal de als getuige onder ede gehoorde bevelgever dan nog wel ip alle openhartigheid alle aspecten van de zaak van de ongehoorzame beklaagde aan de militaire rechter mededelen? Of zal hij uit vrees voor een krijgstuchtelijke correctie door de militaire rechter (met alle daaraan verbonden gevolgen, b.v. een minder gunstige beoordeling) daarvan worden weerhouden? ¹⁹⁾ Anders gezegd, zal de getuige-bevelgever niet zeer voorzichtig zijn, op zijn hoede zijn, in het doen van mededelingen, opdat hij straks niet als gevolg van de door hem onder ede afgelegde verklaring een krijgstuchtelijke correctie van de militaire rechter zal ontvangen?

In het licht van de besch. van het H.M.G. van 25 nov. 1921, waarin het Hof overwoog:

¹⁹⁾ In een naschrift onder de besch. H.M.G. van 12 dec. 1927, M.R.T. XXIII, 1927/1928, blz. 686, merkt de Redactie menskundig op: „...„Toch zij deze „(tuchtrechter), bij het beoordelen van de zwaarte van zulk een vergrijp (in-„brenge van een leugenachtig verweer), indachtig dat de drang tot verweer bij „vele — overigens eerlijke mensen — soms sterker is dan de wil tot stricte eer-„lijkheid.”

„Overwegende, dat het voor den militair krijgstuchtelijke plicht is, „eene hem in den dienst of ter zake van eene dienstaangelegenheid „door den meerdere gestelde vraag naar waarheid te beantwoorden, „zelfs al zou hij daardoor erkennen, zich aan een krijgstuchtelijk ver- „grijp te hebben schuldig gemaakt, doch dat stellig niet van den mili- „tair kan worden gevergd eene door den meerdere gestelde vraag te „beantwoorden, indien hij daardoor met den strafrechter in aanraking „zou kunnen komen, waar immers in artikel 63 der Rechtspleging bij „de Landmacht het beginsel is neergelegd, dat het den beschuldigde „vrij staat al dan niet tot bekentenis te komen”²⁰⁾ kunnen wij er be- grip voor hebben, dat het overste PETERS onbevredigd laat, dat, wan- neer op de zitting van de militaire rechter zou blijken, dat de getuige- bevelgever laakbaar fout heeft gehandeld, niet bevoegd is om „lik op „stuk” de getuige-bevelgever, die de ongehoorzame beklagde in een „dwangpositie” heeft gebracht, krijgstuchtelijk te corrigeren.

Hier staan twee belangen tegenover elkaar: met name het belang van de richtige bewijslevering in militaire strafzaken en het belang van de richtige handhaving van de krijgstucht. Hieruit moet een keuze worden gedaan. Bij de wijziging van de Wet op de krijgstucht in 1963 heeft de wetgever geen aanleiding gevonden de daarbij aan de militaire rechter toegekende strafbevoegdheid als bedoeld in art. 58 nog verder uit te breiden. O.i. terecht. De richtige bewijslevering in militaire straf- zaken is in deze van overwegend belang. Deze behoort niet in gevaar te worden gebracht doordat de militaire rechter de in een strafzaak onder ede afgelegde verklaring door een getuige-bevelgever later in hoedanigheid van tuchtrechter tegen hem zou bezigen om hem krijgs- tuchtelijk te corrigeren. Zulks zou voor de militaire getuige een beletsel kunnen zijn om de „volle” waarheid te zeggen.

Dit brengt tevens mede, dat het in het algemeen ook niet op de weg ligt van de militaire rechter — nu hij niet bevoegd is de als getuige onder ede gehoorde bevelgever „lik op stuk” krijgstuchtelijk te corrigeren — om de commanderende officier c.q. de commanderende generaal in te lichten (door verlening van inzage van het dossier) over de onder ede afgelegde verklaring betreffende het onjuiste gedrag van de bevelgever.

Slechts bij hoge uitzondering in een bijzonder geval dient o.i. de commanderende officier c.q. de commanderende generaal door de militaire rechter te worden ingelicht.

In de overige gevallen behoort de president van de krijgsraad of van het H.M.G. met een vermanend woord de getuige onder het oog te brengen in welk opzicht deze heeft gefaald. **A. F. S.**

²⁰⁾ M.R.T. XVII, blz. 471; v.g.l. een vroeger genomen soortgelijke beschikking van het H.M.G. van 24 mei 1918, M.R.T. XIV, blz 170, welke enerzijds uit- voeriger overweegt de plicht van de krijgstuchtelijke verdachte om de waarheid te zeggen in tuchtzaken en anderzijds een verschoningsrecht van de krijgstuchte- lijke verdachte met betrekking tot tuchtzaken enumeratief overweegt en voorts met betrekking tot een mogelijke strafvervolgung.

MILITAIRE RECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 20 juli 1965¹⁾

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor W. H. Verbeek en Kapitein C. Beljaars.

Raadsvrouwe: Mr. L. Prins-Jacobs.

Over een voor het openbaar verkeer openstaande weg gereden met een auto die rijtechnisch niet in voldoende staat van onderhoud verkeerde en niet voorzien was van een deugdelijke stuurinrichting en twee deugdelijke remmen.

Twee geldboeten van f 100; ontzegging van de rijbevoegdheid voor 1 jaar; aan het verkeer onttrokken verklaring van het in beslag genomen motorrijtuig.

(W.V.R. art. 13).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. B. G., geboren 3 december 1944, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 23 mei 1965 te ongeveer 15.00 uur te Bussum als eigenaar en bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmee heeft gereden over de voor het openbaar rijverkeer openstaande Bussumergrindweg, zulks terwijl dat motorrijtuig:

„A. rijtechnisch niet in voldoende staat van onderhoud verkeerde, „aangezien:

1 de carrosserie op verschillende plaatsen door roest was verteerd;

2 het loopvlak van alle banden of wel glad was afgesleten, dan wel „volkomen ondeskundig en ondoelmatig was opgesneden;

„B. niet was voorzien van:

„1. een deugdelijke stuurinrichting, aangezien diverse onderdelen „van het stuurmechanisme waren versleten;

„2. twee deugdelijke remmen, aangezien de voetrem onvoldoende „werkte o.a. wegens slijtage of totaal ontbreken van de remvoeringen „en aangezien de handrem in het geheel niet werkte”;

Overwegende: . . . enz.;

overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, op 23 mei 1965 te ongeveer 15.00 uur als eigenaar en bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, Volkswagen personenauto, gekentekend NT 10-41, daarmede te Bussum heeft gereden over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande

¹⁾ Dit vonnis is bevestigd bij sententie van het H.M.G. van 5 oktober 1965. (Red.).

weg de Bussumergrindweg; dat het hem bekend was dat dit motorrijtuig, dat hij voor de sloop had gekocht, in slechte staat van onderhoud verkeerde; dat onder meer de voorbanden geheel glad waren, terwijl de achterbanden waren opgesneden tot op de koordlagen en de carrosserie op verschillende plaatsen was doorgeroest; dat hij, aldus rijdende, door de politie is aangehouden, waarna het door hem bestuurde motorrijtuig ter controle is overgebracht naar het bureau van politie te Bussum;

Overwegende, dat een proces-verbaal, op ambtsead opgemaakt en op 10 juni 1965 gesloten door Wolter Cost, hoofdagent van gemeentepolitie te Bussum, zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisant:

dat hij op 23 mei 1965 te omstreeks 15.00 uur zag, dat een persoon als bestuurder van en gezeten in een vierwielig personenrijtuig, gekentekend NT 10-41, daarmede reed over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg de Bussumergrindweg te Bussum; dat hij zag, dat de voorzijde van het voertuig was doorgezakt en dat de voorwielen tijdens het rijden slingerden; dat hij voorts hoorde, dat de gasuitlaat van het voertuig overmatig veel geluid veroorzaakte; dat hij ter controle op de rijtechnische staat van onderhoud en de deugdelijkheid van het onderhavige voertuig, dit door de bestuurder heeft doen overbrengen naar het bureau van politie te Bussum; dat de bestuurder hem op gaf te zijn genaamd J. B. G., geboren te Bussum op 3 december 1944, dienstplichtig soldaat;

Overwegende, dat een proces-verbaal van onderzoek, op ambtsead opgemaakt en op 25 mei 1965 gesloten door Pieter Lourinus Hendrikse, hoofdagent van gemeentepolitie te Bussum, zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisant:

dat hij op 24 mei 1965 een onderzoek heeft ingesteld naar de deugdelijke bouw en inrichting en de technische staat van onderhoud van het vierwielig motorrijtuig, merk Volkswagen, gekentekend NT 10-41, hetwelk zich op het bureau van politie te Bussum bevond; dat hem bij dit onderzoek onder meer het volgende bleek: dat in de linker chassiskoker aan de voorzijde grote gaten waren, veroorzaakt door oxydatie; dat de bevestigingsgaten voor beide treeplanken door oxydatie groter waren geworden, waardoor de treeplanken aan het koetswerk bengelden; dat beide stijlen van de voorportieren door oxydatie aan de onderzijde van de bodem waren afgescheurd; dat om beide voorwielen banden waren gemonteerd, waarvan het loopvlak nagenoeg glad was; dat om beide achterwielen banden waren gemonteerd, waarvan het loopvlak op zeer ondeskundige wijze was opgesneden tot bijna op de koordlagen; dat de bedrijfsrem van het voertuig bij remproeven een te lage remvertraging gaf; dat zich op zes van de acht remsegmenten in het totaal geen remvoering bevond, terwijl van de andere twee remsegmenten de remvoering versleten was; dat de ijzeren remleidingen in een zeer slechte staat verkeerden, doordat zij door oxydatie aangetast waren;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten

aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van het onder B sub 1 ten laste gelegde;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

I. „Overtreding van artikel 13 eerste lid aanhef en onder a van het „Wegenverkeersreglement“;

II. „Overtreding van artikel 13 eerste lid aanhef en onder c van het „Wegenverkeersreglement“,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

I. Artikel 124 juncto artikel 13 van het Wegenverkeersreglement;

II. Artikel 124 junctis artikel 13, artikel 66 aanhef onder b en artikel 73 van het Wegenverkeersreglement;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de gepleegde feiten termen aanwezig acht beklagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen;

Overwegende, dat de Krijgsraad termen aanwezig acht het inbeslaggenomen motorrijtuig, Volkswagen, gekentekend NT 10-41, aan het verkeer te onttrekken;

[Volgt: veroordeling tot betaling van twee geldboeten van elk f 100, subsidiair elk 20 dagen hechtenis; ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 1 jaar; aan het verkeer onttrokken verklaring van het inbeslaggenomen motorrijtuig, Volkswagen, gekentekend NT 10-41, met betrekking tot welke de feiten zijn begaan — *Red.J.*

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 september 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Kolonel J. G. de Bruin en
Majoor G. W. baron van Dedem.

Vonnis inzake onbevoegdheid van de Krijgsraad om over de persoon van de beklagde te oordelen.

(R.L.Lu. art. 224).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

Gezien de beschikking van de Commanderende Generaal dd. 30 juni 1965 nr. 65-3440, waarbij H. G., geboren 28 juli 1945 te Bussum, naar de Krijgsraad te Velde West is verwezen;

Gelet op artikel 13 van het Koninklijk Besluit van 26 februari 1965 Staatsblad 80;

overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 2 april 1965 te Haarlem als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmee heeft gereden over de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg Amsterdamsevaart „aldaar, terwijl hij wist, dat hem bij vonnis van de Kantonrechter te Haarlem, gedateerd 15 maart 1962, de bevoegdheid was ontzegd „motorrijtuigen te besturen voor de tijd van drie jaren, eindigende 7 „april 1965”;

Overwegende, dat — aangezien beklagde ten tijde in de telastelegging vermeld, geen militair in de zin der wet was en evenmin uit anderen hoofde onder de rechtsmacht van de militaire rechter valt — de Krijgsraad niet bevoegd is om te erkennen over de persoon van de beklagde;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart zich onbevoegd om te erkennen over de persoon van beklagde;

Geeft daarvan onder mededeling van de nodige stukken kennis aan de Officier van Justitie bij de Arrondissementsrechtbank te Haarlem.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 september 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Kolonel J. G. Bruin en Majoor G. W. baron van Dedem.

Raadsman: Mr. A. de Haas.

KRIJGSRAAD: „Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in „strijd met artikel 26 van de Wegenverkeerswet”.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (*zie sententie achter het vonnis*):

„Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel 162 „van het Wetboek van Militair Strafrecht”.

Beklagde, beroeps-sergeant-majoor, had als bestuurder van een auto te Woerden gereden, terwijl hij beschonken was, waarbij hij over eert verkeersheuvel gereden was en tenslotte met zijn auto in een gracht belandde.

(W.M.Sr. art. 162; W.V.W. art. 26).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
H. W., geboren 3 september 1923, beroeps-sergeant-majoor, beklaagde,
Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als beroepssergeant-majoor van de
„Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 27 juli 1965 te ongeveer
„01.40 uur te Woerden als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig
„daarmee heeft gereden over de voor het openbaar rijverkeer open-
„staande Utrechtsestraatweg en Stationsweg aldaar, terwijl hij verkeer-
„de onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende
„drank, dat hij niet in staat geacht moest worden dat motorrijtuig naar
„behoren te besturen”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:
dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als beroepssergeant-
majoor der Koninklijke Landmacht, op 27 juli 1965 omstreeks 01.40
uur te Woerden als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, merk
Fiat 600, gekentekend XG 68-72, heeft gereden over de voor het
openbaar rijverkeer openstaande weg, de Utrechtsestraatweg in de
richting van de Snellenbrug; dat hij voelde dat de linker wielen van
zijn motorrijtuig over een verhoging reden, hetgeen later een verkeers-
heuvel bleek te zijn voor hem links van de weg gelegen; dat het motor-
rijtuig vervolgens een stuk over de Stationsweg schoof in de richting
van de Singelgracht, waarna hij met het motorvoertuig over het aldaar
gelegen voetpad en via een schuin naar beneden lopende grasberm het
water van de Singelgracht inreed; dat hij in de avond van 26 op 27
juli 1965 circa 20 glazen pils en een whisky had gebruikt; dat hij zeer
wel beseftte dat hij feitelijk onbekwaam was om een motorrijtuig te
besturen vanwege het overmatig alcoholgebruik van die avond;

Overwegende, dat een ambtsedig Proces-Verbaal opgemaakt door
Pieter Benning en Teunis de Best, beiden hoofdagent van gemeente-
politie te Woerden, en gesloten op 27 juli 1965 zakelijk inhoudt als
verklaring van verbalisanten:

dat zij zagen, dat op 27 juli 1965 te 01.40 uur, met een vierwielige
personenauto werd gereden over de voor het openbaar rij- en ander
verkeer openstaande weg, de Utrechtsestraatweg te Woerden, komende
uit de richting Harmelen en gaande in de richting Woerden centrum;
dat het motorrijtuig, gekomen bij de kruising van wegen, Utrechtse-
straatweg, Stationsweg, Snellenbrug te Woerden, op een midden in de
kruising gelegen kleine ronde verkeersheuvel reed en een midden op
die heuvel staande kleine lichtmast met een pottekijker raakte; dat
het motorrijtuig hierdoor van koers veranderde en rechtdoor in de
richting van de tegenover de Utrechtsestraatweg gelegen Singelgracht
reed; dat het motorrijtuig vanaf de verkeersheuvel ongeveer 6 meter
dwars over de Stationsweg reed; dat het motorrijtuig vervolgens dwars
over het langs de Stationsweg gelegen voetpad reed, een langs dat
voetpad staand hoog ijzeren hekje omdrukte, en toen de schuin naar

beneden lopende grasberm afreed, waarna het motorrijtuig het water van de Singelgracht inreed; dat in het motorrijtuig één persoon aanwezig was, die nog achter het stuur van het motorrijtuig zat; dat zij deze uit de auto en op de wal hebben getrokken; dat de bestuurder gekleed was in militair uniform, met de rang van sergeant-majoor; dat zij constateerden dat de adem van de bestuurder naar inwendig gebruikte alcoholhoudende drank reekte, dat hij zeer onvast ter been was en wankelend liep; dat zijn ogen bloeddoorlopen waren en zijn gelaat bleek was; dat hij een suffige indruk maakte; dat zij vaststelden dat de bestuurder onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank verkeerde dat hij niet in staat mocht worden geacht een motorrijtuig naar behoren te besturen; dat de bestuurder genaamd bleek te zijn H. W.; dat de Stationsweg een voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg is;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel „26 van de Wegenverkeerswet“;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 juncto artikel 26 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het gepleegde feit termen aanwezig acht de beklagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor een tijd van 14 dagen; ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 1 jaar — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 21 december 1965

President: Mr. Doornbos; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Mr. van Gilse (plv.).

Raadsman: Mr. A. de Maas.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens:

a. dat het Hof in de in het vonnis, waarvan hoger beroep, opgenomen overweging, inhoudende beklagdes verklaring, voor het woord „schoof” leest het woord „reed”;

b. ten aanzien van de aan het bewezene gegeven qualificatie, welke, nu in deze bewezenverklaring de militaire status van beklagde is vermeld, gelet op artikel 162 junctis 66 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 76 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, dient te luiden als nader zal worden aangegeven;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, — met uitzondering van artikel 39 van de Wegenverkeerswet — alsmede van artikel 36 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd doch alleen ten aanzien van de aan het bewezene gegeven qualificatie;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Qualificeert het bewezene als:

„Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel „162 van het Wetboek van Militair Strafrecht”;

Bevestigt het vonnis voor het overige met verbetering der gronden.

NASCHRIFT.

(1) Omdat in de bewezenverklaring (en in de tenlastelegging) de militaire status van de beklagde is vermeld, heeft het H.M.G. niet de Wegenverkeerswet, maar het Wetboek van Militair Strafrecht toegepast. Uit het feit dat het Hof het vonnis bevestigde van de Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch van 6 oktober 1965 (zie blz. 142) in welks tenlastelegging de militaire status van de beklagde niet voorkwam en welke Krijgsraad de Wegenverkeerswet toepaste, lijkt de conclusie gewettigd dat het Hof slechts dan de verkeersbepalingen uit het W.M.Sr. zal toepassen, als de tenlastelegging (en de bewezenverklaring) melding maakt van het feit dat de dader militair is.

Nu de delictsomschrijvingen van de militaire verkeersdelicten die militaire status niet als element stellen, schijnt mij deze opvatting aanvechtbaar: de tenlustelegging behoeft slechts de elementen van het delict te bevatten; de bevoegdheid van de (militaire) rechter behoeft niet uit de tenlastelegging te blijken.

(2) De door het Hoog Militair Gerechtshof aan het militaire verkeersdelict gegeven qualificatie lijkt mij niet juist. Zomin als ingeval

van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van de duur van tenminste een dag en niet langer dan vier dagen niet wordt gequalificeerd als „Als militair handelen in strijd met artikel 96, aanhef en 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht”, zomin dient een dergelijke door de „stroomlijn”¹⁾ van de moderne wetgeving geboden qualificeermethode toegepast te worde op de, bedoelde „stroomlijn” niet volgende, artikelen 162-167 W.M.Sr. W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 8 december 1965

President: Mr. J. L. M. Elders (plv.); Leden: Majoor D. van Esseveldt en Kapitein C. Beljaars.

Raadsman: Majoor L. Schmelzer.

„Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd in tijd van oorlog”: op 4 november 1965 had beklaagde, reserve-soldaat, geweigerd te hoorzamen aan het bevel van zijn meerdere, sergeant, om zich in voorlopig arrest te begeven; in stede daarvan was beklaagde op de grond gaan (en blijven) zitten.

De Krijgsraad overweegt dat op grond van het bepaalde in artikel 71a van het Wetboek van Militair Strafrecht „tijd van oorlog” niet aanwezig is en dat de Krijgsraad mitsdien recht doet als ware het feit gepleegd in tijd van vrede.

(W.M.Sr. art. 71a, 114).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G. F., geboren 12 januari 1946, reserve-soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als reserve-soldaat van de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 4 november 1965 te Ermelo, toen hem wegens verregaand onkrijgstuchtelijk gedrag het voorlopig arrest was aangezegd en hij van zijn meederen, de sergeant S. Faber en de sergeant der eerste klasse Th. A. Jansen, althans van één hunner, het dienstbevel had gekregen om mee te gaan naar de wacht van de legerplaats Ermelo, opzettelijk heeft nagelaten aan dat bevel te gehoorzamen en op de grond is gaan zitten”;

Overwegende: . . . enz.;

overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als reserve-soldaat der Koninklijke Landmacht op 4 november 1965 te Ermelo, toen hem wegens vergaand onkrijgstuchtelijk gedrag voorlopig arrest door de sergeant der eerste klasse T. A. Jansen was aangezegd, van voornoem-

¹⁾ Zie M.R.T. LVIII, blz. 547.

de sergeant der eerste klasse het dienstbevel kreeg om met de sergeant S. Faber mee te gaan naar de wacht van de legerplaats Ermelo; dat hij vervolgens van de sergeant Faber opdracht kreeg met deze mee te gaan naar de wacht van de legerplaats; dat hij toen aldaar willens en wetens heeft nagelaten aan dat bevel te gehoorzamen en op de grond is gaan zitten;

overwegende, dat een proces-verbaal van Huishoudelijk Onderzoek d.d. 4 november 1965 opgemaakt door Gerard Jacobus Felius, eerste luitenant en Johannes Paulus Frederik van der Horst, reserve tweede luitenant, beiden behorende tot de A-compagnie 41e Pantser Infanterie Bataljon te Ermelo, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Theodorus Antonius Jansen, sergeant der eerste klasse:

dat op 4 november 1965 het peloton bezig was met velddienstoefening te Ermelo in de buurt van de legerplaats Ermelo; dat de sergeant S. Faber toen aldaar naar hem toe kwam en hem vertelde dat de soldaat F. diverse onkrijgstuchtelijke opmerkingen tegen hem had gemaakt; dat vervolgens de soldaat F. naar hen toekwam en zei: „En „als je dat nog eens een keer wilt horen, dan zal ik je dat wel even „vertellen, jullie met je nazi methoden" of woorden van gelijke strekking; dat hij soldaat F. hierop voorlopig arrest te ondergaan als verzwaard arrest heeft aangezegd; dat hij de sergeant Faber opdracht gaf om de soldaat F. naar de legerplaats over te brengen; dat de sergeant Faber vervolgens kort daarna hem kwam vertellen dat de soldaat F. niet mee wilde en op de grond bleef zitten; dat hij naar de soldaat F. terugkeerde en hem vertelde verder geen moeilijkheden te maken en mee te gaan; dat de soldaat F. echter bleef zitten en zei: „Het kan mij „allemaal niets meer schelen, stuur mij maar naar Nieuwersluis" of woorden van gelijke strekking;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „althans van één hunner";

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid gepleegd in tijd van oorlog",

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde van 4 november 1965 tot 5 november 1965 voorlopig arrest heeft ondergaan en op 18 november 1965 weder-

om in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen, dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de Krijgsraad voor de toepassing van genoemde wetsartikelen op grond van het bepaalde bij artikel 71a van het Wetboek van Militair Strafrecht de aanwezigheid van tijd van oorlog niet aanneemt, aangezien thans noch sprake is van feitelijke oorlogsomstandigheden noch bij Koninklijk Besluit is bepaald dat de tijd van oorlog aanwezig is en derhalve recht doet als ware het feit gepleegd in tijd van vrede;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 3 maanden met aftrek van voorarrest van 4 tot 5 november 1965 en vanaf 18 november 1965 — *Red.*].

NASCHRIFT.

Artikel 71a W.M.Sr. zegt, zoals de Krijgsraad terecht overweegt, dat voor de daar genoemde misdrijven de Rechter „tijd van oorlog” slechts zal aannemen, hetzij onder feitelijke oorlogsomstandigheden, hetzij indien dat bij Koninklijk Besluit is bepaald. Terecht ook overweegt de Krijgsraad dat noch van het ene, noch van het andere sprake is, zodat de Krijgsraad de aanwezigheid van tijd van oorlog niet aanneemt. Overbodig schijnt daarbij dan nog de toevoeging dat de Krijgsraad „derhalve recht doet als ware het feit gepleegd in tijd van vrede”. Dat klinkt als een fictie, terwijl de Krijgsraad tevoren reeds het feit vaststelde dat „tijd van oorlog” niet zou worden aangenomen. Trouwens: nu het misdrijf gepleegd is op 4 november 1965, is eigenlijk de gehele overweging overbodig, terwijl de fictie schijnt opgehangen te zijn aan de kwalificatie „... gepleegd in tijd van oorlog”.

Het is moeilijk, de gedachtengang van de Krijgsraad te raden, die eerst kunstmatig (immers in strijd met de bepaling van artikel 71a) een kwalificatie „... gepleegd in tijd van oorlog” schiep, om die kwalificatie vervolgens met een beroep op dat artikel te ontcrachten.

W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 12 augustus 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; Leden: Lt.-Kolonels Jhr. F. F. Röell en P. Ridder.

Raadsman: Mr. W. Holleman, advocaat ie Bennekom.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd op 16 februari 1965 (tenlastegelegd als gepleegd „in tijd van oorlog”).

De vraag rijst of de Krijgsraad op dit feit artikel 71a W.M.Sr., in werking getreden op 1 juli 1965, op het onderhavige feit moet toepassen. De Krijgsraad is van oordeel dat deze vraag niet haar beantwoording vindt in artikel 1, 2° W.Sr. Immers: in het toepasselijke artikel 114 W.M.Sr. is door artikel 71a geen verandering gekomen en

dat artikel heeft ook niet de strekking een veranderd inzicht van de wetgever in de strafwaardigheid van een delict als het onderhavige tot uitdrukking te doen komen.

Genoemd artikel 71a schrijft echter de Rechter voor de aanwezigheid van „tijd van oorlog” slechts aan te nemen in de daar genoemde gevallen en de Krijgsraad zal deze op 1 juli 1965 in werking getreden bepaling mitsdien hebben toe te passen.

De Krijgsraad bevindt dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te zijn afgedaan en acht bijzondere aanleiding aanwezig, met toepassing van artikel 58 W.K., de zaak verder te behandelen als ware de Krijgsraad Commandierend Officier. Gelet op de omstandigheid dat beklagde terzake reeds krijgstuchtelijk gestraft is met 10 dagen streng arrest (welke straf inmiddels is ondergaan), bevestigt de Krijgsraad die krijgstuchtelijke straf, onder handhaving van de straffen.

(W.M.Sr. art. 71a, 114; W.K. art. 58; W.Sr. art. 1, 2°).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P. A. G., geboren 29 juni 1944, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 16 februari 1965, derhalve in tijd van oorlog, te Harskamp, althans in Nederland, toen zijn meerdere, de sergeant H. W. Allersma, hem, beklagde, naar aanleiding van diens onkrijgstuchtelijke gedragingen en/of uitlatingen tijdens een door genoemde meerdere gehouden inspectie, het bevel gaf om voor de weekkamer te gaan staan, heeft geweigerd aan dit dienstbevel te gehoorzamen, onder meer zeggende: „dat doe ik niet” en „ik laat mij niet voor lul zetten”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 16 februari 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht als dienstplichtig soldaat, ingedeeld bij de A-Compagnie 43e Infanteriebataljon te Assen; dat hij op 16 februari 1965 met zijn compagnie deelnam aan schietoefeningen in het Infanterieschietkamp te Harskamp; dat hij die avond op zijn bed in slaap is gevallen en pas wakker werd op het moment, dat de kamer om 21.30 uur moest aantreden voor wapeninspectie; dat hij op het moment dat de sergeant Allersma, de groepscommandant „geeft acht” commandeerde, nog bezig was zijn tenue in orde te maken en dat hij zijn wapen niet bij zich had; dat hij, toen de sergeant Allersma naar zijn wapen vroeg, geantwoord heeft dat hij het vergeten had; dat hij, toen de sergeant Allersma aanmerkingen maakte op zijn ongepoetste schoenen, geantwoord heeft dat hij geen schoensmeer had; dat hij toen de sergeant

Allersma zei, dat hij dan schoensmeer moest lenen, geantwoord heeft: „Ik bestuur de DAF toch niet met mijn schoenen“; dat hij, toen de sergeant Allersma daarop tegen hem zei: „Ga maar voor de week-,kamer staan“, dit niet heeft gedaan, ook niet toen de sergeant het bevel een paar keer herhaalde en dat hij daarbij onder andere heeft gezegd: „Ik laat mij niet voor lul zetten“;

overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal van huishoudelijk onderzoek op 19 februari 1965 opgemaakt en ondertekend door D. J. K. Smit, tweede luitenant der Infanterie, en F. H. Diephuis, vaandrig der Infanterie, beiden behorende tot de A-compagnie 43e Infanteriebataljon, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van sergeant H. W. Allersma: rnr. 43.02.28.000:

Toen ik om 21.30 uur de kamer van de compagniesstaf opkwam om de soldaten te inspecteren zag ik dat G. net uit zijn bed kwam. Ik inspecteerde vervolgens het tenue. Tegen C. maakte ik de opmerking, dat hij zijn tenue in orde moest brengen en zijn schoenen moest poetsen. Hierop antwoordde hij, dat hij geen schoensmeer had. Ik zei tegen hem dat hij dit maar moest lenen. G. nam een onwillige houding aan en zei: dat hij zijn DAF niet hoefde te besturen met zijn schoenen. Ik gaf hem de opdracht voor de weekkamer te gaan staan. Deze opdracht werd pertinent geweigerd met de woorden „dat doe ik niet“, G. maakte onder andere de opmerking „ik laat mij niet voor lul zetten“;

Overwegende, dat bij de Rijkswet van 4 juli 1963, Staatsblad no. 295, houdende wijziging van het materiële militaire strafrecht en het militaire tuchtrecht, in werking getreden op 1 juli 1965, in het Wetboek van Militair Strafrecht is ingevoegd artikel 71a, waarvan het eerste lid luidt: „Voor de toepassing van artikel 25 en de titels III, IV „en V van het tweede Boek zal de rechter, onverminderd het bepaalde „in artikel 71, de aanwezigheid van tijd van oorlog slechts aannemen, „hetzij onder feitelijke oorlogsomstandigheden, hetzij indien Wij zulks „bepalen in verband met het feit dat Wij een oorlog dreigende achten“;

Overwegende, dat de vraag rijst, of de Krijgsraad deze bepaling moet toepassen op het onderhavige feit dat werd gepleegd vóór 1 juli 1965, terwijl ook de ten laste legging vóór die datum werd opgesteld en in die ten laste legging, overeenkomstig de jurisprudentie, is gesteld dat het ten laste gelegde werd gepleegd op 16 februari 1965, „derhalve „in tijd van oorlog“;

Overwegende, dat de Krijgsraad van oordeel is, dat deze vraag niet haar beantwoording vindt in artikel 1, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat immers in het toepasselijke artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht noch in de delictsomschrijving, noch in de strafbedreiging enige verandering is gekomen en het nieuwe artikel 71a dan ook geenszins de strekking heeft een veranderd inzicht van de wetgever in de strafwaardigheid van een feit gelijk het onderhavige tot uitdrukking te doen komen;

Overwegende, dat evenwel genoemd artikel 71a de rechter voorschrijft, onverminderd het bepaalde in artikel 71, voor de toepassing

van (onder meer) titel IV van het Wetboek van Militair Strafrecht — waartoe artikel 114 behoort — de aanwezigheid van tijd van oorlog slechts aan te nemen in de daarbij genoemde gevallen en de Krijgsraad deze op 1 juli 1965 in werking getreden bepaling derhalve zal hebben toe te passen;

overwegende, dat, nu zich geen van de gevallen voordoet omschreven in artikel 71 van het Wetboek van Militair Strafrecht, noch sprake is van feitelijke oorlogsomstandigheden en evenmin een besluit is uitgevaardigd als bedoeld in artikel 71a, uit het vooroverwogene voortvloeit, dat de aanwezigheid van tijd van oorlog niet kan worden aangenomen;

Overwegende, dat de Krijgsraad mitsdien op grond van de inhoud van de hierboven genoemde bewijsmiddelen — de inhoud van het Proces-Verbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de door beklaagde afgelegde verklaring — wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht op 16 februari 1965 te Harskamp, toen zijn meerdere, de sergeant H. W. Allersma, hem, beklaagde, naar aanleiding van diens onkrijgstuchtelijke gedragingen en uitlatingen tijdens een door genoemde meerdere gehouden inspectie, het bevel gaf om voor de wekkamer te gaan staan, heeft geweigerd aan dit dienstbevel te gehoorzamen, onder meer zeggende: „Dat doe ik niet” en „Ik laat mij niet voor lul zetten”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„opzettelijk ongehoorzaamheid”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt dat de zaak, een in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feit opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling had kunnen worden afgedaan en de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht, met de toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht, de zaak verder te behandelen als ware hij de commanderende officier;

'Overwegende, dat uit het ten processe aanwezige afschrift van beklagdes straflijst blijkt, dat beklaagde op 19 februari 1965 terzake van het ten laste gelegde feit door zijn commandant krijgstuchtelijk is gestraft met tien dagen streng arrest; dat beklaagde deze straf heeft ondergaan;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Bevestigt de opgelegde krijgstuuchtelijke straf met handhaving van de omschrijving der strafreden;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 6 oktober 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel P. A. C. Benjamins en

Lt.-Kolonel A. A. de Groot.

Raadsman: Mr. G. D. Hey.

„Overtreding van artikel 25 W.V.W.“: als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig zodanig onoplettend en onvoorzichtig gereden dat hij niet tijdig heeft kunnen remmen toen de voor hem uit rijdende auto stopte, zodat hij tegen de achterzijde van die auto is gereden.

(W.M.Sr. art. 165; W.V.W. art. 25).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M. E., geboren 26 oktober 1926, kapitein, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 31 oktober 1964 te Renkum al's bestuurder „van een vierwielig motorrijtuig, daarmede zodanig onvoorzichtig en „onoplettend heeft gereden over de voor het openbaar verkeer open- „staande weg de Utrechtseweg, dat hij is aangereden tegen een over „die weg voor hem uitrijdend vierwielig motorrijtuig, toen dit door de „bestuurder werd afgeremd of tot stilstand werd gebracht, door welke „gedraging van hem, beklaagde, de veiligheid op de weg terplaatse in „gevaar werd gebracht“;

overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 31 oktober 1964 omstreeks 15.45 uur reed ik als bestuurder van mijn vierwielig motorrijtuig, gekentekend HL 30-64, met een snelheid van 60 à 70 kilometer per uur over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Utrechtseweg te Renkum in de richting Wageningen. Op een afstand van 25 à 30 meter voor mij uit reed een Daf-personenauto, gekentekend ME 22-74, naar mij later bleek bestuurd door Mej. J. W. A. Reijntjes. Plotseling zag ik de remlichten van de Daf oplichten. Direct daarop heb ik uit volle kracht mijn auto geremd. Even daarna kwamen de Daf en mijn auto in botsing met elkaar;

Overwegende, dat Herman Frederik Seves, oud 48 jaar, beroeps-

militair, wonende te Wageningen, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 31 oktober 1964 omstreeks 15.45 uur zat ik in de personenauto Daf, gekentekend ME 22-74, welke onder mijn toezicht werd bestuurd door Mej. J. W. A. Reijntjes. Wij reden met een snelheid van 65 kilometer per uur over de Utrechtseweg te Renkum, richting Wageningen. Ik zag dat een 40 meter voor ons uit rijdende personenauto werd afgeremd en dat Mej. J. D. A. Reijntjes toen het gaspedaal losliet en de wagen afremde. Toen de Daf nagenoeg stilstond, kregen wij aan de achterzijde een klap en ik voelde dat ons voertuig naar voren werd gedrukt. Een auto welke direct achter mij reed, naar mij later bleek gekentekend HL 30-64 en bestuurd door M. E., was met mijn auto in botsing gekomen;

Overwegende, dat Johanna Wilhelmina Albertina Reijntjes, oud 55 jaar, van beroep secretaresse, wonende te Wageningen, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 31 oktober 1964 omstreeks 15.45 uur reed ik onder toezicht van H. F. Seves als bestuurster van een personenauto Daf, gekentekend ME 22-74, over de Utrechtseweg te Renkum, in de richting Wageningen. Een personenauto die 30 à 40 meter voor mij reed werd afgeremd en ik heb toen de Daf afgeremd. Ongeveer drie meter voor de inmiddels tot stilstand gekomen auto — de Daf reed toen nog langzaam en stond bijna stil — voelde ik een harde klap van achter;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 31 oktober 1964 te Renkum als bestuurder van een „vierwielig motorrijtuig, daarmee zodanig onvoorzichtig en onoplettend heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande „weg de Utrechtseweg, dat hij is aangereden tegen een over die weg „voor hem uitrijdend vierwielig motorrijtuig, toen dit door de bestuurder werd afgeremd of tot stilstand gebracht, door welke gedraging „van hem, beklagde, de veiligheid op de weg ter plaatse in gevaar „werd gebracht“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet“,

strafbaar gesteld bij artikel 35, derde lid van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden

waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;
[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 25, subs.
5 dagen hechtenis — *Red.*].

(*Vonnis bevestigd bij sententie H.M.G. van 11 januari 1966.*)

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 18 november 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel J. C. Zuidema en Lt.-
Kolonel J. H. M. Chappin.

Raadsman: Mr. M. G. Jacobs.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (aan het bevel om zijn wapen te nemen) en volharding in die ongehoorzaamheid nadat zijn meerdere izem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen.

*Gevangenisstraf v.d.t.v. 2 jaar en 3 maanden; ontslag uit de **militaire** dienst.*

(W.M.Sr. art. 23, 114, 1°).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
A. Z., geboren 18 maart 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 5 oktober 1965 te Venlo, terwijl hij als
„dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Land-
„macht, nadat zijn militaire meerdere, de Kapitein H. H. Reuvers,
„hem had opgedragen zijn wapen op te nemen, heeft geweigerd aan
„dit dienstbevel te gehoorzamen, en vervolgens, nadat genoemde
„meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen, op-
„zettelijk in zijn weigering heeft volhard“;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft
verklaard:

Op 5 oktober 1965 werd ik in de Fredcrik Hendrikkazerne te Venlo,
ter vervuiling van mijn eerste oefening, ingedeeld bij de „C“ Selectie
Compagnie 2e Depot Infanterie. Op die datum gaf de Kapitein H. H.
Reuvers, Commandant „C“ Selectie Compagnie van het 2e Depot In-
fanterie mij de opdracht een wapen op te nemen, daarbij wijzend op
een op de grond liggend wapen. Ik heb toen geweigerd deze opdracht
uit te voeren. De Kapitein herhaalde zijn bevel terwijl hij mij daarbij
uitdrukkelijk wees op mijn strafbaarheid indien ik niet gehoorzaamde
aan dit bevel. Desondanks ben ik blijven volharden in mijn weigering,
en heb het wapen niet opgenomen;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde en aan beklaagde
vertoonde en voorgehouden Proces-Verbaal van Huishoudelijk Onder-
zoek dd. 6 oktober 1965, opgemaakt door Hendrik Hubert M. Bours,

eerste luitenant der Infanterie en Johan Christiaan F. Knapp, tweede luitenant der Infanterie te Venlo, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Hendrikus Hermanus Reuvers, Kapitein, Commandant van „C" Selectie Compagnie van het 2e Depot Infanterie te Venlo:

Op 5 oktober 1965 kwam op mijn bureau de dienstplichtig soldaat **A. Z.**, registratienummer: . . . , die op die dag in werkelijke dienst was gekomen en ingelijfd. Tot tweemaal toe weigerde Z. het bevel om een wapen op te nemen, op te volgen. Ik heb hem gewezen op de consequenties *) als hij in zijn weigering bleef volharden. Hij volhardde inderdaad in zijn weigering en nam het wapen niet op;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende het proces-verbaal van Huishoudelijk Onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„opzettelijke ongehoorzaamheid, terwijl de schuldige opzettelijk in „zijn ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, eerste lid jo. derde lid, aanhef en sub 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht in de militaire stand te blijven dienen doch niet zodanig, dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

Overwegende, dat de aard en de omstandigheden der zaak vorderen dat beklagde gedurende het proces in arrest wordt gehouden;

[Volgt: veroordeling tot 2 jaar en 3 maanden gevangenisstraf, ontslag zonder ontzetting en handhaving van het arrest — *Red.*].

*) De lezer van het vonnis weet noch uit de tenlastelegging, noch uit de bewijsmiddelen, of de meerdere de man wel op zijn strafbaarheid, d.w.z. de *strafrechtelijke* consequenties heeft gewezen. (Red.).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 24 november 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel D. van Dijk en Lt.-Kolonel A. J. Marinus.

Raadsman: Lt.-Kolonel R. van den Heuvel.

Als bestuurder van een vliegtuig („Fouga-Magister MC-1700”) daarmede laag over een camping gevlogen aldus op zodanige wijze de luchtvaart uitgeoefend dat de openbare orde en veiligheid werd verstoord of in gevaar gebracht, een en ander terwijl zulks niet nodig was om te stijgen of te landen.

Eendaadse samenloop van deze feiten, strafbaar gesteld in artikel 13 Luchtvaartwet en artikel 8 Luchtvaartreglement. Voorwaardelijke ontzegging van de bevoegdheid luchtvaartuigen te bedienen.

(W.M.Sr. art. 13-15, 166; L.V.W. art. 13; L.V.R. art. 8).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen N. E., geboren 26 september 1944, reserve-sergeant, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1. dat hij op of omstreeks 17 augustus 1965 te Valkenburg-„Houthem, als bestuurder van een vliegtuig, merk Fouga-Magister MC „1700, gekenmerkt MT-27, daarmede meerdere malen heeft gevlogen „over de Europa-camping te Valkenburg, alwaar zich ongeveer 400, „althans een groot aantal, mensen bevonden, afwisselend op hoogten „van ± 200, 100, 60 en 30 meter boven het aardoppervlak, althans „op geringe en zeer geringe hoogten, waarbij een of meermalen met „uitgeklapt landingsgestel en met grote snelheid, hebbende hij toen „aldaar aldus handelende op zodanige wijze de luchtvaart uitgeoefend, „dat de openbare orde en/of veiligheid werd verstoord of in gevaar „gebracht, immers ontstond er dientengevolge onder de op genoemde „camping aanwezige personen paniek, althans gevaar daarvoor, althans „angst en onrust;

„2. dat hij op of omstreeks 17 augustus 1965 te Valkenburg-„Houthem als bestuurder van een vliegtuig, merk Fouga-Magister MC „1700, gekenmerkt MT-27, daarmede meerdere malen heeft gevlogen „boven de bebouwde kom van de gemeente Valkenburg-Houthem „en/of boven een mensenverzameling, te weten de Europa-camping, „aldaar, waar zich ongeveer 400, althans een groot aantal mensen be-„vonden, op hoogten gelegen tussen 200 en 30 meter boven het aard-„oppervlak, in elk geval op een hoogte van minder dan 300 meter „boven de hoogste hindernis, welke zich binnen een afstand van 600 „meter van het vliegtuig bevond, terwijl zulks niet nodig was om op te „stijgen of te landen;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 17 augustus 1965 kreeg ik de opdracht om met een Fouga-Magister MC-1700, gekenmerkt MT-27, een solovlucht te maken naar een sector welke onder meer ligt in Nederlands Zuid-Limburg. Omstreeks 14.40 uur ben ik als bestuurder van dit vliegtuig vertrokken van de Vliegbasis Brustem. Nadat ik naar schatting een half uur had gevlogen, naderde ik op een hoogte van \pm 350 meter Valkenburg, en ik zag daar ineens een camping liggen, welke mij later bleek te zijn de Europa-camping te Valkenburg-Houthem. Ik ben vijfmaal over deze camping heen gevlogen, de eerste maal op een hoogte van \pm 300 meter en de overige vier keren tussen de 200 en de 100 meter. Toen ik de derde maal over de camping vloog, had ik het landingsgestel uitgeklaapt. Toen ik over de camping vloog waren daar een aantal mensen en ik dacht dat zij het wel aardig zouden vinden als ik enige rondes over de camping zou maken;

Overwegende, dat Hendrik Scheffer, oud 50 jaar, eigenaar van Europa-camping, wonende te Heerlen, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 17 augustus 1965 omstreeks 15.00 uur bevond ik mij op de Europa-camping te Valkenburg-Houthem. Ik heb gezien dat een straaljager met als kenteken MT-27 vijfmaal over de camping is gevlogen op hoogte van naar schatting beneden de 300 meter. Toen de straaljager de derde keer over de camping vloog, was het landingsgestel uitgeklaapt. Na de vijfde maal verdween het vliegtuig. Op de camping waren op dat tijdstip ongeveer 400 mensen aanwezig. Ik heb gezien dat er mensen angstig en onrustig uit hun tenten kwamen;

overwegende, dat Gerardus Arnoldus Josephus Cloosterman, oud 32 jaar, cantine-beheerder van de Europa-camping, wonende te Heerlen, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 17 augustus 1965 bevond ik mij omstreeks 15.00 uur op de Europa-camping te Valkenburg-Houthem. Ik heb gezien dat een straaljager met als kenteken MT-27 vijfmaal over de camping is gevlogen. Toen het toestel over de camping vloog waren daar 400 mensen aanwezig. Ik heb gezien dat er mensen angstig en onrustig rondliepen toen het toestel voor de vierde en vijfde maal overvloog;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal No. P. 154/65, opgemaakt en gesloten te Hoogerheide op 2 september 1965 door Dirk Arnoldus Duivis, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Hoogerheide, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Paul Frans van Essche:

Op 17 augustus 1965 te omstreeks 14.40 uur heb ik de sergeant van de Koninklijke Luchtmacht N. E. de opdracht gegeven om met een Fouga Magister MT-27 een solovlucht te maken, onder meer in het luchtruim boven Nederlands Zuid-Limburg. Laagvliegen was niet

toegestaan. Te 14.55 uur is de sergeant N. E. te Brustem opgestegen en hij is daar te 16.00 uur weer geland;

overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„1. dat hij op 17 augustus 1965 te Valkenburg-Houthem, als be-, „stuurder van een vliegtuig, merk Fouga Magister MC-1700, geken-, „merkt MS-27, daarmede meerdere malen heeft gevlogen over de „Europa-camping te Valkenburg, alwaar zich ongeveer 400 mensen „bevonden, op geringe en zeer geringe hoogten, waarbij eenmaal met „uitgeklapt landingsgestel, hebbende hij toen aldaar aldus handelende „op zodanige wijze de luchtvaart uitgeoefend, dat de openbare orde „en veiligheid werd verstoord of in gevaar gebracht, immers ontstond „er dientengevolge onder de op genoemde camping aanwezige personen „angst en onrust;

„2. dat hij op 17 augustus 1965 te Valkenburg-Houthem als be-, „stuurder van een vliegtuig, merk Fouga Magister MC-1700, geken-, „merkt MT-27, daarmede meerdere malen heeft gevlogen boven een „mensenzameling, te weten de Europa-camping, aldaar, waar zich „ongeveer 400 mensen bevonden, op een hoogte van minder dan 300 „meter boven de hoogste hindernis, welke zich binnen een afstand van „600 meter van het vliegtuig bevond, terwijl zulks niet nodig was om „op te stijgen of te landen”;

Overwegende, dat het sub 1 bewezenverklaarde valt onder de strafbepaling van artikel 13, aanhef en sub a jo. artikel 62, tweede lid van de Luchtvaartwet *) en het sub 2e bewezenverklaarde valt onder de strafbepaling van artikel 8, tweede lid aanhef en sub a jo. artikel 49, eerste lid van het Luchtvaartreglement, doch dat beide feiten zijn gepleegd in ééndaadse samenloop, zodat onder toepassing van artikel 55, eerste lid van het Wetboek van Strafrecht de kwalificatie dient te luiden:

„*Overtreiding van artikel 13, aanhef en sub a van de Luchtvaartwet*”, strafbaar gesteld bij artikel 62, tweede lid van de Luchtvaartwet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de begane feiten termen aanwezig acht om aan beklagde de bevoegdheid luchtvaartuigen

*) En wellicht mede onder artikel 166 W.M.Sr. (*Red.*).

te bedienen te ontzeggen voor de duur van één jaar, echter voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar;

Overwegende, dat blijkens het ten processe aanwezige afschrift van de straflijst beklaagde ter zake van het onderhavige feit door zijn commandant reeds krijgstuuchtelijk is gestraft met veertien dagen streng arrest;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 150, subsidiair 15 dagen hechtenis (onvoorwaardelijk) en ontzegging van de bevoegdheid luchtvaartuigen te bedienen voor de duur van 1 jaar (voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaren — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 12 februari 1965

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel A. J. Schotman en Lt.-Kolonel H. C. Vel.

Raadsman: 1e Luitenant J. W. Kisters.

Tenlastegelegd dat beklaagde, reserve-sergeant, getuige zijnde van een door zijn mindere gepleegd misdrijf van heling (het door die mindere opzettelijk als geschenk aangenomen hebben van scherpe patronen, afkomstig van verduistering) nagelaten heeft de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden.

Vrijspraak, nu op het moment dat beklaagde van het feit kennis kreeg, ongeveer een maand was verlopen sedert die mindere de patronen had verkregen, zodat van „getuige zijnde”, als in de dagvaarding vermeld, geen sprake meer was.

Verwijzing naar de tot straffenbevoegde commanderende officier.

(W.M.Sr. art. 143; W.K. art. 58).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen K. J. A., geboren 30 juli 1941, reserve-sergeant, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als reserve-sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, in of omstreeks „oktober 1964 te of nabij Seedorf en/of te of nabij Munster, in elk „geval in Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegeerd, „getuige zijnde van het door zijn mindere de korporaal 1e klasse A. B. „gepleegde misdrijf van heling, immers gezien hebbende en/of verno- „men hebbende dat voornoemde A. B. scherpe patronen voor de U.Z.I. „voor privé gebruik bij de jacht bij zich had of onder zich had — ter-

„wijn hij, beklagde, wist dat deze patronen door voornoemde A. B. „opzettelijk als geschenk waren aangenomen, begrijpende dat deze „patronen door sergeant K. W. door verduistering, althans door mis- „drijf, waren verkregen — opzettelijk heeft nagelaten tegen deze A. B. „de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar „vermogen aan te wenden“;

Overwegende: . . . enz.;

overwegende, dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklagde is ten laste gelegd zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, daaromtrent:

dat bij het onderzoek is gebleken dat de in de tenlastelegging bedoelde korporaal der 1e klasse A. B. eind september 1964 op ongeoorloofde wijze, namelijk middels heling, in het bezit kwam van een aantal scherpe patronen welke toebehoorden aan de Staat der Nederlanden en tevens dat beklagde K. op 24 oktober zag dat A. B. die patronen had en toen wist dat die patronen door A. B. op wederrechtelijke wijze waren verkregen;

dat niet geheel duidelijk is geworden of beklagde ook geweten heeft dat A. B. op de in de tenlastelegging omschreven — heling opleverende — wijze bedoelde patronen in zijn bezit had gekregen, doch ook al ware dat wel het geval, nu sedert die heling reeds ongeveer een maand verstreken was, niet gezegd kan worden dat beklagde op 24 oktober, constaterende dat A. B. die patronen in zijn bezit had, getuige was van het gepleegde misdrijf in de zin van artikel 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht, in welke zin de in de tenlastelegging gebezigde woorden „getuige zijnde . . .” kennelijk dienen te worden verstaan;

overwegende, dat de aan de tenlastelegging ten grondslag liggende feiten opleveren een krijgstuchtelijk vergrijp, volgens de daarvan in artikel 2 no. 1 van de Wet op de Krijgstucht gegeven omschrijving;

[Volgt: niet-bewezen verklaring; vrijspraak; verwijzing van de zaak naar de tot straffen bevoegde commanderende officier — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Oost

7

Vonnis van 25 maart 1965

President: Lt.-Kolonel Mr. H. J. F. Bijvoet (plv.); *Leden:* Lt.-Kolonel H. Hieskens en Kapitein P. Rueck.

Raadsman: Mr. W. Holleman, advocaat te Bennekom.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (opzettelijk nalaten te voldoen aan het bevel van een meerdere ter assistentie te komen, toen die meerdere door een aantal burgers werd aangevallen).

Opzettelijke ongehoorzaamheid (opzettelijk nalaten te voldoen aan het bevel van die meerdere om zijn legitimatiebewijs te tonen).

Meerdere in burgerkleding; legitimatie door die meerdere.

Geldboete.

(W.M.Sr. art. 67, 114; W.Sr. art. 24).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. A. A. H., geboren 27 maart 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke land-
„macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 25 juli
„1964 te Nijmegen, althans in Nederland,

„1e. tezamen met de soldaat E., althans alleen, heeft geweigerd dan
„wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn
„meerdere, de marechaussee 2e klasse M. J. P. Everkes, gegeven
„dienstbevel hem, Everkes, te helpen, toen die Everkes door een of
„meerdere burgers werd aangevallen;

„2. heeft geweigerd dan wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoor-
„zamen aan het hem door zijn meerdere de marechaussee 2e klasse
„M. J. P. Everkes gegeven dienstbevel zijn militair paspoort of ander
„legitimatiebewijs te tonen, welk bevel hem, beklaagde, werd gegeven
„omdat hij zich in onbehoorlijk tenue op de openbare weg had bevon-
„den en op het bevel die Everkes hulp te verlenen toen deze door
„burgers werd aangevallen, zijn weg had vervolgd, zonder hulp te ver-
„lenen³;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com-
missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik toen als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht en ingedeeld bij de Stafverzorgingsbatterij van de 14e Afdeling Veldartillerie te Ede ben ik 25 juli 1964 met mijn kameraad E. gaan passagieren in Nijmegen. In een café te Nijmegen heb ik naar mijn schatting 8 à 10 pilsjes gedronken. Omstreeks 22.30 uur gingen wij op weg naar het station te Nijmegen. Ik had vergeten mijn baret op te zetten en mijn tenue in orde te maken voor ik naar buiten ging. Terwijl wij ergens in Nijmegen in de richting van het station liepen kwamen er twee burgers op ons af, waarvan de een ons aansprak en zei dat wij ons tenue in orde moesten maken. Op verzoek van E. heeft deze burger zich gelegitimeerd. Ik heb een of ander militair legitimatiebewijs gezien en E. heeft gekeken wat erop stond. Ik nam aan, dat de houder wel een militaire meerdere zou zijn en ik hoorde hem zeggen, dat hij marechaussee was. E. en ik zijn toen prompt het tenue in orde gaan brengen. Inmiddels verschenen er vier burger jongelieden en deze mengden zich in het geval. Een van die vier pakte de marechaussee in burger bij zijn jasje en er ontstond een soort handgemeen, waarbij aan de kleren getrokken en geduwd werd. Ik hoorde de marechaussee iets zeggen van assisteer mij. Ik ben op de man die de marechaussee aan zijn jas trok toegelopen en ik heb gezegd: „laat „hem los en laat het nou zo". Ik had geen zin te vechten, want dan krijg je zelf de klappen. Ik ben snel doorgelopen in de richting van het

station. Voor het station te Nijmegen gekomen werden wij ingehaald door de marechaussee en deze vroeg ons onze militaire paspoorten. Ik heb mijn paspoort niet te voorschijn gehaald;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P. 191164 op afgelegde ambtseed opgemaakt en getekend op 29 september 1964 door Theodorus Johannes Hermanus van Moerkerk, wachtmeester 1e klasse behorende tot de Brigade Nijmegen der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Martinus Johannes Paul Everkes, marechaussee der 2e klasse, nr. 44.01.17.096:

Op 25 juli 1964, omstreeks 23.00 uur, bevond ik mij in burger gekleed, op de Augusteijnenstraat te Nijmegen. Op tijd en plaats vermeld zag ik twee militairen, gekleed in de uniform der Koninklijke landmacht, in mijn richting, via de Augusteijnenstraat, naderen. Ik zag, dat deze militairen niet waren voorzien van de rangonderscheidingstekens. Ik zag, dat een van deze militairen geen hoofddeksel droeg. De andere soldaat was eveneens onkrijgstuchtelijk gekleed. In verband met dit onkrijgstuchtelijk tenue begaf ik mij naar bedoelde militairen. Ik verzocht deze soldaten hun tenue in orde te willen brengen, waarbij ik hun tevens mededeelde, dat ik een meerdere van hun was. Beide soldaten vroegen mij hierbij om mij als zodanig te legitimeren. Ik pakte een aan mij verstrekt legitimatiebewijs „Koninklijke „Marechaussee“ en toonde dit aan beide soldaten. Toen deze beide soldaten bezig waren hun tenue in orde te brengen verschenen ter plaatse vier burgers, die zich mengden in het gesprek, dat ik had met beide soldaten. Een van deze burgers sloeg mij tegen het hoofd, hetgeen mij pijn deed aan mijn rechter oor. Toen ik in verband hiermede die burger een klap terug gaf sprong een van deze vier burgers mij op de rug. Ik vorderde op luide toon de hulp van beide militairen. Tijdens het gevecht, dat ik had met die burgers liepen vorenbedoelde militairen weg in de richting van het station der Nederlandse Spoorwegen te Nijmegen. Ik heb beide militairen nagelopen en vroeg hun het aan hun verstrekte militair paspoort te tonen. Ik zag toen, dat één van deze militairen zijn militair paspoort aan mij toonde en dat dit document gesteld was ten name van G. E. De andere soldaat bleef echter weigeren zijn militair paspoort te tonen en was evenmin bereid zijn naam op te geven;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde onder 1e en 2e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat beide feiten door beklaagde alleen zijn gepleegd en wel op 25 juli 1964 te Nijmegen en wat betreft het feit onder 2e, dat het daarin omschreven bevel aan beklaagde werd gegeven, omdat hij op het bevel Everkes hulp te verlenen, toen deze door burgers werd aangevallen zijn weg had vervolgd zonder hulp te verlenen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

*„opzettelijke ongehoorzaamheid gepleegd in tijd van oorlog, meer-
„malen gepleegd',*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen
is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of
omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden
opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-
ming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden
waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 75 subs. 15 dagen
hechtenis — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Zuid

Vonnis van 11 februari 1965

President: Kolonel Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel P. W. van Duin
en Lt.-Kolonel B. F. M. Wijtenburg.

Raadslieden: 1. Kapitein W. G. Tibben; 2. Mr. J. J. M. Witlox.

*Dood door schuld: als instructeur optredende bij richtoefeningen,
waarbij de oefenende soldaten met tweeën tegenover elkander op de
grond liggen met een onderlinge afstand van ongeveer 1 meter, in welke
positie de ene soldaat zijn geweer moet richten op een richtschijfje
waarachter de andere soldaat zich bevindt, kijkende door een gat in
dat richtschijfje, niet nagekomen de instructies voor deze oefeningen,
namelijk zorgvuldig na te gaan dat zich geen patronen (en met name
geen scherpe patronen) bij de oefenende soldaten bevinden. Tijdens
deze oefeningen bleek één der soldaten één scherpe patroon te hebben
welke is afgestaan en de tegenover hem liggende soldaat heeft gedood.*

(W.Sr. art. 307).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen:

(1) H. S., geboren 17 juli 1944, dpl. soldaat, en

(2) W. B. V., geboren 7 mei 1941, dpl. korporaal.

beklaagden,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagden is ten laste gelegd:

„dat het aan hunne schuld te wijten is geweest, althans aan de schuld
„van een van hen, dat op 14 oktober 1964 te 's-Hertogenbosch tijdens
„richtoefeningen met het FAL-geweer in de Isabellakazerne, waarbij
„de oefenende soldaten met tweeën tegenover elkander op de grond
„lagen met een onderlinge afstand van ongeveer 1 meter, in welke

„positie steeds de ene soldaat zijn geweer moest richten op een richtschijfje waarachter zich de andere bevond, teneinde, kijkend door een gat in dit richtschijfje, dit richten op juistheid te controleren, soldaat A. K. van der Mark het leven heeft verloren, immers hebbende:

„de eerste beklaagde toen aldaar in strijd met de geldende voorschriften opdracht gegeven of toegelaten bij deze oefening de geweren te laden met z.g. exercitiepatronen en, terwijl zich patronen in de kamers der geweren bevonden en deze wapens op mensen waren gericht, de trekkers over te halen terwijl hij, eveneens in strijd met de voorschriften, had nagelaten voor de aanvang van deze oefeningen te controleren of zich tussen deze patronen geen scherpe patroon bevond,

„de tweede beklaagde, die zijn geweer moest richten op het richtschijfje, waarachter zich genoemde Van der Mark bevond, toen aldaar dit geweer geladen met vijf patronen zonder zich te vergewissen dat zich daarbij geen scherpe patroon bevond (duidelijk kenbaar aan de geheel gesloten huls, in tegenstelling tot de viermaal doorboorde huls van een exercitiepatroon), en vervolgens meerdere malen aan de trekker getrokken, na telkens een patroon in de kamer te hebben gebracht,

„welke hoogst onvoorzichtige en/of onnadenkende handelwijze en nalatigheden ten gevolge hebben gehad dat een scherpe patroon, welke zich tussen de door de tweede beklaagde gebruikte exercitiepatronen bevond, niet werd ontdekt en een schot is afgegaan uit het wapen van de tweede beklaagde, terwijl dit gericht was op het hoofd van genoemde Van der Mark, waardoor deze zodanig werd getroffen, dat hij vrijwel onmiddellijk ter plaats is overleden”;

overwegende: . . . enz.;

Overwegende dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat de tweede beklaagde het hem ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dienaangaande, dat de tweede beklaagde weliswaar een zekere mate van onachtzaamheid kan worden verweten, nu hij — zoals bij het onderzoek is gebleken — bij het laden van zijn geweer vóór de oefening, tijdens welke hij zijn met exercitiepatronen geladen geweer moest richten op het hoofd van de tegenover hem liggende soldaat Van der Mark en vervolgens de trekker moest overhalen, zich er niet van heeft verzekerd dat bij deze exercitiepatronen zich in geen geval een scherpe patroon kon bevinden;

dat echter anderszins bij het beoordelen van de mate van deze onachtzaamheid ernstig rekening dient te worden gehouden met de omstandigheden, te weten: dat de tweede beklaagde eerst ongeveer 2½ maand onder de wapenen was, alzo nog maar juist zijn basisopleiding achter de rug had en volgens mededeling van zijn compagniescommandant nog niet was aan te merken als geoefend soldaat; dat hij slechts twee weken vóór het ongeval in opleiding was genomen tot dienstplichtig onderofficier; dat hij de onderhavige oefening bij de Kaderschool Infanterie voor de eerste keer verrichtte; dat niet is gebleken

dat hij tevoren door zijn instructeurs bewust is gemaakt van de noodzaak tot het controleren van zijn exercitiepatronen;

dat de Krijgsraad dan ook de onachtzaamheid van de tweede beklagde niet bevindt te zijn zodanig aanmerkelijk, dat deze zou opleveren schuld in de zin van artikel 307 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat beklagde S. ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Vanaf 2 oktober 1963 ben ik in werkelijke militaire dienst. Na mijn basisopleiding volgde ik de opleiding voor dienstplichtig onderofficier aan de Kadernschool Infanterie te 's-Hertogenbosch. Na deze opleiding ben ik als sergeant ingedeeld gebleven bij de Kadernschool Infanterie en vanaf mei 1964 ben ik daar werkzaam als instructeur-groepscommandant. Sinds 21 september 1964 ben ik instructeur bij de A-compagnie van de Kadernschool Infanterie. Het FAL-geweer ken ik uitstekend. Bij het begin van de opleiding van de groep, waartoe onder meer V. behoorde, waren aan ieder der leerlingen vijf exercitiepatronen uitgereikt. Op 14 oktober 1964 werd er geoefend in laden, ontladen, herladen en bijladen, alsmede aansluitend daarop richtoefeningen met gebruikmaking van richtschijfjes en richtcontroleurs, zoals een en ander omschreven wordt in het Voorschrift VS-9-507. Voor een dergelijke oefening wordt de groep in twee rijen verdeeld, één van de rijen neemt dan liggend plaats achter de richtschijfjes, waarin zich in het midden een klein gaatje bevindt en kijkt door het gaatje in de monding van het wapen, waarachter zich dan een schutter bevindt. Deze oefening wordt steeds verricht in een combinatie van twee man en zo ook zijn de soldaten V. en Van der Mark op die dag, nadat ik de oefening had uitgelegd, in combinatie aan deze oefening gaan deelnemen. Voor dat de oefening aanving, heb ik opdracht gegeven, dat de oefening zou geschieden met gebruikmaking van de exercitiepatronen. Ik heb alle schutters opdracht gegeven de patroonhouders met de vijf hen uitgereikte exercitiepatronen te vullen en achter het wapen plaats te nemen. Het was mij op 14 oktober 1964 bekend, dat er vóór de aanvang van iedere oefening door de instructeur, in dit geval door mijzelf, de wapens en de exercitiepatronen van de leerlingen moesten worden gecontroleerd om na te gaan of zich geen scherpe of andere dan exercitiepatronen onder de exercitiepatronen bevonden. Ik heb voor de aanvang van de les de exercitiepatronen niet, zoals het behoort, gecontroleerd.

Nadat de leerlingen aldus tegenover elkaar lagen, heb ik op een gegeven moment in het algemeen de order gegeven het wapen te laden, te richten, af te drukken en het wapen te spannen en te herladen in eigen tempo. Terwijl de mensen aan de oefening bezig waren, liep ik tussen hen door. Plotseling hoorde ik een knal. Ik zag hierop dat de soldaat Van der Mark was getroffen. Ik schoot onmiddellijk op hem toe en ik heb direct de halsslagader dicht gedrukt. Naar later bleek overleed hij ter plaatse.

Ik heb gezien dat het wapen van V. na het afgaan van het schot wederom was geladen. Het staat voor mij vast dat Van der Mark is

gedood door een scherpe patroon van V., die zich tussen de exercitiepatronen in het patroonmagazijn van zijn wapen bevond. Ik heb ook gezien dat de huls van de scherpe patroon later ook lag, waar hij na het afgaan behoorde te liggen. Ik ben er van overtuigd, dat het feit, dat ik de exercitiepatronen niet heb gecontroleerd, het mogelijk heeft gemaakt dat de scherpe patroon tussen de exercitiepatronen is geraakt.

Gedurende mijn eigen opleiding waren de voorlopige richtlijnen, neergelegd in VR 9-507 in werking. Ook bij de richtoefeningen met het richtschijfje en controleur tijdens mijn eigen opleiding werden de wapenen gecontroleerd om na te gaan of zich al dan niet nog een patroon in één van de wapens zou bevinden. Tijdens mijn eigen opleiding werden deze richtoefeningen gedaan zonder exercitiepatronen;

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 260-64, opgemaakt en gesloten te 's-Hertogenbosch op 2 november 1964 door Johannes Hendrikus Bolder, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, en Antonius Gerardus de Reus, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijk Marechaussee, beiden behorende tot de brigade 's-Hertogenbosch, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Lourens Pieter Zeeman, sergeant-majoor, ingedeeld als plaatsvervangend pelotonscommandant van het 2e peloton A-compagnie Kaderschool Infanterie te 's-Hertogenbosch:

Op 14 oktober 1964 in de namiddag omstreeks 14.00 uur had mijn peloton onder leiding van de groepscommandanten, waaronder de sergeant S., een oefening laden, herladen en ontladen en daarna richten met richtschijfjes met het geweer FAL. De oefening vond plaats op het terrein van de Isabellakazerne te 's-Hertogenbosch, naast de sportvelden. Te omstreeks 14.00 uur ging ik ter controle naar dat peloton. Op een gegeven moment hoorde ik een schot. Ik rende naar de groep van de sergeant S. en zag dat aldaar de soldaat Van der Mark, hevig bloedend uit zijn gelaat, vrijwel voorover op de grond lag. Bij de oefening richten met gebruikmaking van richtschijfjes en controleurs, waarbij het ongeluk met Van der Mark voorviel, mag geen gebruik worden gemaakt van exercitiepatronen of andere. Van der Mark was richtcontroleur en hij lag ongeveer één meter van het wapen FAL de richting te controleren, die de schutter, de soldaat V., tijdens deze oefening aan dat wapen gaf. Na het ongeval heb ik het wapen FAL, waarmede de soldaat V. het ongeval veroorzaakte, waarbij zoals even later bleek Van der Mark werd gedood, gecontroleerd en ontladen. Hierbij zag ik dat er nog een exercitiepatroon in de kamer van het wapen zat, dat er drie exercitiepatronen nabij het wapen op de grond in het gras lagen en dat er ongeveer twee en een halve meter rechts van en een meter voor de monding van het wapen een lege huls van een scherpe patroon op de grond in het gras lag;

als verklaring van Franciscus Antonius Maria Luiten, dienstplichtig soldaat ingedeeld bij het 2e peloton van de A-compagnie Kaderschool Infanterie te 's-Hertogenbosch:

In de namiddag van 14 oktober 1964 te omstreeks 14.00 uur nam

ik deel aan een oefening met het geweer FAL op een terrein bij de sportvelden op de Isabellakazerne te 's-Hertogenbosch. De sergeant S. was onze instructeur. Bij de aanvang van de oefening werden de exercitiepatronen die wij bij ons hadden, door de sergeant niet gecontroleerd. Wij hebben die middag eerst de oefening laden, herladen, bijladen en ontladen met genoemd wapen gedaan, waarbij wij exercitiepatronen gebruikten, en daarna werd de oefening richten met richtschijfjes en controleurs beoefend, waarbij wij in opdracht van de sergeant S. de 5 exercitiepatronen, die ons bij aankomst op het onderdeel waren verstrekt, eveneens moesten gebruiken. Ik heb deze oefening uitgevoerd en daarbij op commando van de sergeant S., terwijl vóór mijn wapen een der soldaten als richtcontroleur lag, vijfmaal met de spangreep het wapen geladen, gericht en daarna afgevuurd door op de trekker te drukken, hetgeen natuurlijk geen effect had, omdat het hier een exercitiepatroon betrof;

als relaas van verbalisanten:

Naar aanleiding van een op 14 oktober 1964 omstreeks 14.35 uur binnengekomen telefonisch bericht, inhoudende dat op de Isabellakazerne te 's-Hertogenbosch bij een oefening richten met gebruikmaking van richtschijfjes en controleurs met het geweer FAL een dodelijk ongeval had plaats gevonden, hebben wij toen aldaar te 14.45 uur gezien en waargenomen, dat het ongeval zich had voorgedaan op een strook grond, 30 meter verwijderd van het zuidelijke voetbalveld op het terrein van de Isabellakazerne in de gemeente 's-Hertogenbosch. Ter plaatse stond opgesteld een geweer NATO FAL, terwijl bij dat wapen werden aangetroffen vier exercitiepatronen en een bijbehorende clip, voorwerpen die door de schutter, de dienstplichtig soldaat V., bij de oefening gebruikt waren. Op 2.50 meter afstand rechts en 1.00 meter vóór de monding van genoemd wapen troffen wij aan de ledige huls van een scherpe patroon met afgevuurd slaghoedje. In het verlengde van de richtingslijn van dat wapen, met één meter tussenruimte tussen de monding daarvan en het hoofd, lag het levenloze lichaam van een soldaat. Zijn gelaat vertoonde ter hoogte van de neusvleugel en twee centimeter rechts daarvan een gat van 0.8 x 1.5 centimeter met daaromheen een aantal kleine oppervlakkige huidwondjes, die bloedsporen vertoonden, terwijl er uit zijn neus en mond geronnen bloedsporen liepen. Blijkens het op het slachtoffer aangetroffen herkenningsplaatje betrof het hier de dienstplichtig soldaat Andries Klaas van der Mark, registratienummer 43.12.24.248. Bovendien werd hij ter plaatse als zodanig herkend door de sergeant H. S. De dood van A. K. van der Mark is ter plaatse van het ongeval op 14 oktober 1964 te 14.45 uur geconstateerd door de reserve le luitenant-arts F. O. de Lind van Wijngaarden.

Ik, eerste verbalisant, heb ter plaatse van het ongeval en ten dienste der justitie op 14 oktober 1964 te 14.45 uur inbeslaggenomen het lijk van A. K. van der Mark en terstond na de inbeslagneming doen vervoeren naar het Rooms-Katholiek ziekenhuis Carolus I te 's-Hertogenbosch ten dienste van een door de Auditeur-Militair bij de Krijgsraad

te Velde Zuid, de majoor Mr. J. J. Delescen, gelaste sectie. Op 15 oktober 1964 heb ik het lijk van A. K. van der Mark in genoemd ziekenhuis overgegeven aan M. Voortman, patholoog-anatoom bij het Ministerie van Justitie te 's-Gravenhage;

Overwegende dat een ten processe aanwezig en aan eerste beklagde vertoond en voorgehouden rapport van uit- en inwendige schouwing dd. 15 oktober 1964 van het lijk van Andries Klaas van der Mark, geboren 24 december 1943 en overleden te 's-Hertogenbosch op 14 oktober 1964 te omstreeks 14.30 uur, in het Carolus I ziekenhuis te 's-Hertogenbosch opgemaakt in mondelinge opdracht van de Auditeur-Militair bij de Krijgsraad te Velde Zuid te 's-Hertogenbosch door M. Voortman, patholoog-anatoom te 's-Gravenhage, beëdigd deskundige, zakelijk weergegeven onder meer het volgende inhoudt:

Bij de sectie van het lijk van A. K. van der Mark is gebleken dat hij getroffen was door een kogel, welke ruim één centimeter naast de rechterneusvleugel het lichaam was binnengedrongen en via de hals en nek tot bij de punt van het rechterschouderblad was doorgedrongen, waarbij onder meer de rechter halsslagader en rechter diepe halsader werden geopend. Het oplopen van de gebleken schotverwonding heeft het intreden van de dood tot gevolg gehad. Rond de inschotopening werden in een gebied met een straal van 4 centimeter verscheidene kleine bruinrode kneusplekjes in de huid aangetroffen. Deze bevinding past bij een van betrekkelijk korte afstand afgevuurd schot;

Overwegende dat het ten processe aanwezige exemplaar van de voorlopige richtlijnen nr. 9-507 geweer 7.62 millimeter NATO FAL FN, vastgesteld door de inspecteur der infanterie in januari 1962 en het ten processe aanwezige exemplaar van het voorschrift nr. 9-507, geweer 7.62 millimeter NATO FAL FN, vastgesteld bij beschikking van de Minister van Defensie dd. 27 september 1963, Hoofdkwartier Koninklijke Landmacht nr. G 3/63.1852d, vervangende genoemde voorlopige richtlijnen, in welke voorlopige richtlijnen en in welk voorschrift onder meer omschreven staat de oefening richten met behulp van richtschijfjes en controleurs, zoals deze door de groep van de eerste beklagde op 14 oktober 1964 uitgevoerd werd, beide zakelijk weergegeven eensluidend onder meer inhouden:

„Voor de aanvang van iedere les of oefening moet de instructeur de wapens, exercitiepatronen en patroontassen, zowel van de leerling als van zichzelf, inspecteren om na te gaan of geen scherpe patronen aanwezig zijn. Hij moet de leerlingen vragen of ze overigens scherpe patronen bij zich hebben. Exercitiepatronen mogen nimmer worden gebruikt bij het richten op mensen (bv. bij het richten op een richtschijfje, dat de instructeur of een andere man voor zijn oog houdt). Niet stipt naleven van deze veiligheidsmaatregelen zal zeker ongelukken veroorzaken;”

Overwegende dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende de exemplaren van de voorlopige richtlijnen nr. 9-507 en van het voorschrift nr 9-507, beide betrekking hebbend op het geweer 7.62 millimeter NATO FAL FN, slechts ge-

bezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde S. is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat het aan zijn schuld te wijten is geweest, dat op 14 oktober 1964 „te 's-Hertogenbosch tijdens richtoefeningen met het FALgeweer in de „Isabellakazerne, waarbij de oefenende soldaten met tweeën tegenover „elkander op de grond lagen met een onderlinge afstand van ongeveer „1 meter, in welke positie steeds de ene soldaat zijn geweer moest „richten op een richtschijfje, waarachter zich de andere bevond ten- „einde, kijkend door een gat in dit richtschijfje, dit richten op juistheid „te controleren, soldaat A. K. van der Mark het leven heeft verloren, „immers hebbende hij toen aldaar in strijd met de geldende voor- „schriften opdracht gegeven bij deze oefening de geweren te laden met „z.g. exercitiepatronen en, terwijl zich patronen in de kamers der ge- „weren bevonden en deze wapens op mensen waren gericht, de trek- „kers over te halen, terwijl hij, eveneens in strijd met de voorschriften, „had nagelaten voor de aanvang van deze oefeningen te controleren of „zich tussen deze patronen geen scherpe patroon bevond, welke hoogst „onvoorzichtige en onnadenkende handelwijze en nalatigheden ten „gevolge hebben gehad dat een scherpe patroon, welke zich tussen de „door de soldaat V. gebruikte exercitiepatronen bevond, niet werd ont- „dekt en een schot is afgegaan uit het wapen van V. voornoemd, ter- „wijl dit was gericht op het hoofd van genoemde Van der Mark, waar- „door deze zodanig werd getroffen dat hij vrijwel onmiddellijk ter „plaatse is overleden”;

Overwegende dienaangaande dat, nu de eerste beklaagde bij zijn instructie in strijd heeft gehandeld met de in het desbetreffende militaire voorschrift uitdrukkelijk bevolen veiligheidsmaatregelen, waarvan hij, gezien zijn militaire opleiding, volledig op de hoogte had moeten en kunnen zijn, dit handelen oplevert een zodanige grove onvoorzichtigheid, dat gesproken moet worden van schuld in de zin van artikel 307 van het Wetboek van Strafrecht;

dat voorts de eerste beklaagde de mogelijkheid van het noodlottige gevolg van zijn onvoorzichtig handelen had moeten en kunnen voorzien, dat immers het door eerste beklaagde genegeerde veiligheidsvoorschrift uitdrukkelijk stelt, dat het niet nakomen ervan zeker ernstige gevolgen met zich mee zal brengen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*Aan zijn schuld de dood van een ander te wijten zijn*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 307 van het Wetboek van Strafrecht;

overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende dat de Krijgsraad hierbij in het bijzonder rekening houdt met de jeugdige leeftijd van de eerste beklaagde, zijn onervarenheid als dienstplichtig onderofficier-instructeur, zijn overigens uitstekende militaire beoordeling, alsmede met het feit, dat — naar de Krijgsraad bekend is — hij ernstig onder het gebeurde gebukt gaat;

[Volgt: veroordeling van beklaagde S. tot een hechtenis van 1 maand — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Zuid

Vonnis van 25 februari 1965

President: Kolonel Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Lt.-Kolonels D. Overbeeke en H. A. D. Nieuwenhuis.

Raadsman: Mr. R. R. Rochat.

Beklaagde, dpl. soldaat, aan wie door de officier van piket voorlopig arrest was aangezegd, en die zich door de vlucht aan in-arreststelling trachtte te onttrekken, liet opzettelijk na te gehoorzamen aan het herhaalde bevel van die officier om te blijven staan. Hij gehoorzaamde eerst toen die officier een waarschuwingsschot had afgevuurd.

(W.M.Sr. art. 114).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M. S. J., geboren 24 januari 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 29 november 1964 te Oirschot, terwijl hij „als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de „Koninklijke Landmacht en gelegerd in de legerplaats Oirschot, nadat „de Officier van Piket, de 2e Luitenant W. J. J. A. Kersten hem voor- „lopig arrest had aangezegd en terwijl hij, beklaagde, zich door te „vluchten aan insluiting trachtte te onttrekken, nadat vervolgens tijdens „deze vlucht genoemde luitenant hem, beklaagde, had opgedragen te „blijven staan, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten aan „dit dienstbevel te gehoorzamen en toen en daar niet is blijven staan „doch is doorgelopen totdat de luitenant een waarschuwingsschot had „afgevuurd”;

overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Vanaf 31 augustus 1964 ben ik als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Landmacht ingedeeld bij de Ost. Cie van het 17e Infanterie

Bataljon en gelegerd in de legerplaats Oirschot. Op 29 november 1964 zegde de Officier van Piket de 2e luitenant W. J. J. A. Kersten buiten de eetzaal van ons Bataljon in de legerplaats Oirschot mij voorlopig arrest aan. Ik besloot toen door vluchten mij aan insluiting te onttrekken. Ik drong mij uit het gelid en rende het wagenpark in. De luitenant kwam mij achterna. Ik heb gehoord dat hij riep: „Sta, of ik schiet”. Hierop bleef ik echter niet staan, doch holde door en volgde het bevel van de luitenant niet op. Plotseling hoorde ik een schot. Ik begreep dat dit een waarschuwingsschot was, bestemd voor mij en ik bleef direct staan;

overwegende, dat het ten processe overgelegde afschrift van het Rapport opgemaakt door de 2e luitenant W. J. J. A. Kersten dd. 29 november 1964 te Oirschot, onder meer zakelijk inhoudt als relaas van rapporteur:

Op 29 november 1964 heb ik als Officier van Piket de dienstplichtig soldaat M. S. J. voorlopig arrest aangezegd. Toen hij hoorde dat ik de wacht sommeerde hem weg te brengen wrong hij zich door de omstanders en rende weg. Wij liep het voertuigenpark op. Ik ging hem achterna. Ik riep: „Sta, of ik schiet”. Hij bleef doorlopen. Ik riep hem nog tweemaal toe: „Sta, of ik schiet”. Toen hij hieraan geen gevolg gaf vuurde ik een waarschuwingsschot af in de lucht. Onmiddellijk hierop bleef hij staan;

overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende het afschrift rapport dd. 29-11-64 slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan

„dat hij op 29 november 1964 te Oirschot, terwijl hij als dienst-„plichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke „Landmacht en gelegerd in de legerplaats Oirschot, nadat de Officier „van Piket, de 2e luitenant W. J. J. A. Kersten hem voorlopig arrest „had aangezegd en terwijl hij, beklagde, zich door te vluchten aan „insluiting trachtte te onttrekken, nadat vervolgens tijdens deze vlucht „genoemde luitenant hem, beklagde, had opgedragen te blijven staan, „opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen en toen „en daar niet is blijven staan doch is doorgelopen totdat de luitenant „een waarschuwingsschot had afgevuurd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid in tijd van oorlog”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de duur van 1 maand — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Zuid

Vonnis van 6 mei 1965

President: Kolonel Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Lt.-Kolonels H. A. D. Nieuwenhuis en F. G. J. de Waal.

Raadsman: Kapitein W. G. Tibben.

Als dpl. soldaat zijn meerdere, sergeant, mondeling en door enig gebaar met enig kwaad bedreigen door hem toe te voegen: „Als je niet opdondert, steek ik je kapot met mijn bajonet”, daarbij zijn bajonet uit zijn kast nemend.

Eendaadse samenloop van de misdrijven ex artikel 108 en 116 W.M.Sr. en alleen de laatste strafbepaling toegepast.

(W.M.Sr. art. 108, 116; W.Sr. art. 55).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen E. A., geboren 9 maart 1945, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 9 april 1965 te Vught, terwijl hij als dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de C-cie. van het Depotbataljon Depot Genietroepen der Koninklijke Landmacht, opzettelijk zijn meerdere de sergeant A. Cornelissen in diens tegenwoordigheid mondeling en door een gebaar met enig kwaad bedreigend, deze heeft toegevoegd: „Als je niet opdondert dan steek ik je kapot met m'n bajonet”, of woorden van soortgelijke dreigende strekking, daarbij een bajonet uit zijn kast nemend en/of in zijn hand houdend”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Sinds 8 maart 1965 ben ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht en als zodanig ingedeeld bij de C-compagnie Depot Bataljon Depot Genietroepen te Vught. Aldaar heb ik op 9 april 1965 onenigheid gehad met de sergeant A. Cornelissen en ik heb toen tegen deze sergeant gezegd „Als je niet opdondert dan steek ik je kapot met mijn bajonet” of woorden van een dergelijke dreigende strekking. Tegelijkertijd liep ik naar mijn kast en haalde ik mijn bajonet uit mijn kast en nam deze in de hand. Ik hield deze in de richting van de sergeant Cornelissen;

Overwegende dat het ten processe overgelegde aan beklaagde ver-

toonde en voorgehouden proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek, opgemaakt en gesloten te Vught op 12 april 1965 door Marinus Ferdinand van Ling, adjudant-onderofficier, en Hendrik Cornelis Jager, dienstplichtig vaandrig, beiden van de G-compagnie Depot Bataljon Depot Genietroepen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Alphons Cerardus Bernard Cornelissen, sergeant:

Op 9 april 1965 heb ik een woordenwisseling gehad met de soldaat E. A. op diens legeringskamer. Nadat E. A. zich tegen mij zeer onwelvoegelijk uitliet, heb ik E. A. voorlopig arrest aangezegd. Hierop reageerde hij als een dulle, hij rende naar zijn kast, pakte zijn bajonet en dreigde mij onder niet-misverstane bewoordingen mij aan zijn bajonet te zullen rijgen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende het proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met dien verstande dat niet zijn bewezen de woorden „of omstreeks” en „of”;

Overwegende dat het bewezenverklaarde valt zowel onder de strafbepaling van artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht als onder die van artikel 116 van het Wetboek van Militair Strafrecht, doch beide feiten zijn gepleegd in ééndaadse samenloop, zodat onder toepassing van artikel 55, eerste lid van het Wetboek van Strafrecht de qualificatie dient te luiden:

„Als *militair* opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 116, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 2 maanden gevangenisstraf met aftrek van voorarrest vanaf 9 april 1965, waarvan 1 maand voorwaardelijk met een proeftijd van 1 jaar — Red.].

DISCIPLINAIRE BESLISSING

Hoog Militair Gerechtshof

Beschikking van 1 februari 1966, B 65.23

President: Mr. Doornbos; *Leden:* Luitenant-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans.

Een sergeant der 1e klasse had een hem door een luitenant van zijn compagnie gegeven opdracht niet voldoende doordacht en getracht deze opdracht uit te voeren naar wat de opdracht volgens zijn mening inhield, met als gevolg, dat de schietoefening van zijn peloton met mitrailleurs niet had kunnen plaatsvinden.

De beklagmeerdere nam in de door hem gewijzigde strafreden op: „dat klager heeft getracht een luitenant iets op de mouw te spelden”. Het H.M.G. overweegt: „dat wat hiervan zij, zulks een ánder feit betreft „dan hetwelk is omschreven in de oorspronkelijke strafreden en derhalve „geen deel heeft uitgemaakt van „de zaak’, welke klager aan het oordeel „van de beklagmeerdere heeft onderworpen, zodat de beschikking, „waarvan beklag, moet worden vernietigd”.¹⁾

Beklag gedeeltelijk gegrond; strafreden gewijzigd; opgelegde arreststraf gewijzigd in die van berisping, welke zal worden geacht schriftelijk te zijn tenuitvoergelegd door de uitreiking aan klager van een afschrift van 's Hofs eindbeschikking.

(W.K. art. 65; P.I.H.M.G. art. 56-59)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring, gedagtekend 28 oktober 1965, waarbij de sergeant der 1e klasse C., rnr. 38.05.25.300, dienende bij de V.O. Compagnie van het Depot Intendance, 's-Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag door hem ingediend bij de commandant van het Depot Intendance over de straf van zeven dagen licht arrest hem opgelegd door de waarnemend commandant van genoemde compagnie wegens:

„Tijdens een schietoefening een opdracht van de terreincommandant „om een mitrailleur op te halen niet naar behoren uitgevoerd, door „op de locatie vanwaar het wapen moest komen, aan een luitenant „te vragen of dit wapen gebracht, i.p.v. meegenomen kon worden. „Toen deze luitenant mededeelde dat dit wapen niet gebracht zou „worden, zonder wapen verontwaardigd weggegaan,”

bij welke beschikking — op 14 oktober 1965 genomen en op 26 oktober 1965 ter kennis van klager gebracht — de straf werd gewij-

¹⁾ Men vergelijkte in dit verband o.m. de beschikking van het H.M.G. van 23 oktober 1964 en van 10 november 1964, opgenomen in M.R.T. LVIII, 1965 resp. blz. 262, 266 e.a.

zigt in vijf dagen licht arrest en de omschrijving der strafreden werd gewijzigd zó, dat deze kwam te luiden:

„Voor een schietoefening een door de terreincommandant gegeven
„opdracht niet naar behoren uitgevoerd en getracht een luitenant
„iets op de mouw te spelden, één en ander onder de verzachtende
„omstandigheid dat geen afdoende afspraak tussen zijn commandant
„en diens collega's was gemaakt.”

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op het advies van de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht;

Gelet op het nader onderzoek gehouden door de raadsheer-commis-
saris, de luitenant-generaal Mr. J. D. Schepers, waarbij naast klager,
als getuigen onder ede werden gehoord de kapitein H. H. Clausen,
strafoplegger, de 1e luitenant H. J. Poelhekken en de 2e luitenant
A. J. H. Althuizen;

Overwegende, dat klager heeft verklaard zich bezwaard te gevoelen
over de omschrijving der strafreden, zoals deze is gewijzigd bij de
beschikking, waarvan beklag, omdat hij meent de in deze omschrijving
bedoelde opdracht te hebben uitgevoerd, terwijl voorts deze omschrijving
een feit vermeldt, hetwelk niet in de oorspronkelijke omschrijving der
strafreden stond weergegeven;

Overwegende, dat bij het gehouden onderzoek en nader onderzoek
is komen vast te staan:

dat op 22 september 1965 de 1e luitenant H. J. Poelhekken te
f 08.00 uur de opdracht kreeg om de schietoefening van het 4e peloton
van de V.O. compagnie van het depot intendance te leiden op het
schietterrein nabij de Palmkazerne te Bussum; dat genoemde luitenant
zich daartoe direct per rijwiel naar het schietterrein heeft begeven,
wetend dat hij bij bedoelde schietoefening gebruik moest maken van
een drietal mitrailleurs, welke hij de voorafgaande middag, na gebruik
bij een schietoefening op de schietbaan, had doen afgeven bij de op
bivak zijnde basiscompagnieën van genoemd depot, zulks ingevolge
opdracht van zijn CC en ten behoeve van een nachtoefening van die
basiscompagnieën; dat hij, gekomen op het schietterrein, daar wel aantrof
het genoemde 4e peloton, waarbij klager, echter niet de hogeraangeduide
mitrailleurs; dat hij toen, veronderstellend dat bedoelde mitrailleurs
nog wel in het bivak van de basiscompagnieën aanwezig zouden zijn,
zulks tegen klager heeft gezegd, daaraan toegevoegd: „Ga ze maar
„ophalen en neem de fiets maar” of woorden van gelijke strekking;

dat klager deze opdracht ontvangend, in de veronderstelling ver-
keerde, dat de basiscompagnieën zouden zorgen, dat de mitrailleurs
die ochtend te 08.00 uur bij de schijvenloods van het schietterrein
zouden zijn gebracht, in welke veronderstelling hij was gestijfd, doordat
de compagnies-sergeant-majoor van één van bedoelde compagnieën,
klager met het 4e peloton onderweg naar het schietterrein tegenkomend,
ongevraagd zich had verontschuldigd, omdat de bij zijn compagnie de
afgelopen nacht gebruikte mitrailleur nog niet was gebracht en had
gezegd deze direct te zullen laten brengen;

dat klager zich daarop eerst per rijwiel naar de schijvenloods heeft begeven, alwaar hij geen mitrailleurs aantrof en vervolgens naar de beide andere basiscompagnieën in het bivak;

dat klager bij een van die compagnieën van een collega te horen kreeg, dat de compagnie geen mitrailleur bij zich had — hetgeen achteraf wel het geval is gebleken te zijn geweest — en bij de laatste basiscompagnie van een officier vernam, dat de bij de compagnie gebruikte mitrailleur niet zou worden gebracht, maar wel kon worden gehaald; dat klager, in het kader van bovengenoemde veronderstelling menend dat de luitenant Poelhekken bij zijn opdracht slechts van hem had verlangd te gaan kijken waar de mitrailleurs bleven, daarop enigszins ontstemd naar het schietterrein is teruggekeerd; dat inmiddels alleen de door de genoemde compagnies-sergeant-majoor bedoelde mitrailleur op het schietterrein was gebracht, maar niet schietklaar; dat de luitenant Poelhekken kort daarop deswege en door afwezig blijven van de andere mitrailleurs, genoodzaakt was de voorgenomen schietoefening af te gelasten;

Overwegende, dat klager had moeten begrijpen, dat de strekking van de hem gegeven opdracht was, dat hij zou zorgen dat de afwezige mitrailleurs zo spoedig mogelijk op het schietterrein aanwezig zouden zijn; dat hij, door, bij een van de basiscompagnieën gekomen, de enkele, hogerweergegeven, mededeling van een collega te accepteren en door van een andere basiscompagnie weg te gaan, zonder de daar aanwezige mitrailleur mee te nemen, niet heeft gedaan, wat van hem — zijn rang in aanmerking genomen — mocht worden verwacht;

Overwegende, dat zulks uitmaakt een misdraging in strijd met de krijgstucht, welke misdraging in de omschrijving der strafreden, zoals deze bij hogergenoemde beschikking is gewijzigd, niet geheel juist wordt weergegeven;

Overwegende, dat in bedoelde omschrijving der strafreden nog is opgenomen, dat klager heeft getracht een luitenant iets op de mouw te spelden;

Overwegende, dat wat hiervan zij, zulks een ander feit betreft dan hetwelk is omschreven in de oorspronkelijke strafreden en derhalve geen deel heeft uitgemaakt van de zaak, welke klager aan het oordeel van de beklagmeerdere heeft onderworpen, zodat de beschikking, waarvan beklag, moet worden vernietigd;

Overwegende, dat uit het voorgaande volgt, dat het beklag als gedeeltelijk gegrond moet worden aangemerkt en de omschrijving der strafreden moet worden gewijzigd als nader zal worden aangegeven;

Overwegende, dat het Hof, gelet op klager's misdraging zoals nader zal worden omschreven, termen aanwezig acht de bij beschikking, waarvan beklag, gewijzigde straf te verlichten, in aanmerking genomen klagers persoon en doorgaand gedrag, alsmede het feit, dat bij voornoemd onderzoek en nader onderzoek is gebleken, dat terzake van het tijdig op het schietterrein aanwezig doen zijn van meergenoemde mitrailleurs geen goede regeling was getroffen, voor welke regeling klager evenwel niet verantwoordelijk was;

Krachtens 's-Hofs Provisionele Instructie de eindbeslissing nemende op het beklag;

Vernietigt de beschikking, waarvan beklag;

Wijzigt de opgelegde straf in die van berisping;

Bepaalt, dat deze straf zal worden geacht schriftelijk te zijn tenuitvoergelegd door de uitreiking aan klager van een afschrift van deze eindbeslissing;

Wijzigt de omschrijving der strafreden, zó dat deze komt te luiden:

„Een hem door een luitenant van zijn compagnie gegeven opdracht

„niet voldoende doordacht en getracht deze opdracht uit te voeren

„naar wat de opdracht volgens zijn mening inhield, met als gevolg,

„dat de schietoefening van zijn peloton met mitrailleurs niet heeft

„kunnen plaatsvinden;”

Bepaalt, dat klagers straflijst overeenkomstig zal worden gewijzigd;

Bepaalt, dat een afschrift van 's-Hofs eindbeslissing zal worden uitgereikt aan klager, de strafoplegger, de beklagmeerdere, de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht, en desverlangd aan de Minister van Defensie.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK

Kantongerecht te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 9 maart 1964

Kantonrechter: Mr. Franken

Besturen van een motorrijtuig onder toezicht

Aan de voorwaarde dat er door de toezichthouder voldoende kan worden ingegrepen is niet voldaan, indien hij slechts stuur en handrem onder zijn bereik heeft, tenzij de capaciteit van die handrem even groot is als de wettelijk vereiste capaciteit van de bedrijfsrem. (Zie noot)

(Art. 1 sub 3 W.V.W. en 3 W.V.R.)

Verdachte is telastgelegd dat hij te Erp, op of omstreeks 25 september 1963, als bestuurder van een motorrijtuig (personenauto),

1. daarmede heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Veghelsedijk, zonder dat aan hem het bij art. 9 eerste lid sub 3° van de Wegenverkeerswet vereiste geldige rijbewijs was afgegeven, terwijl ten aanzien van hem, verdachte, een uitzondering als bedoeld in art. 9 eerste lid sub 3° van die wet niet van toepassing was;

2. daarmede rijdend in de richting Veghel over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Veghelsedijk, in, althans ter hoogte van een in die weg gelegen S-bocht, dusdanig onvoorzichtig en onoordeelkundig heeft gereden en/of heeft geremd en/of heeft gemanoeuvreerd, althans zodanig onoplettend is geweest, dat hij tegen een in gelijke richting als hij, verdachte, goed rechts op voormelde weg rijdende wielrijder en/of diens rijwiel is aangereden, althans is aangeleden, door welke gedraging van hem, verdachte, de veiligheid op de weg in gevaar werd gebracht;

Voormeld procesverbaal d.d. 15 oktober **1963** houdt, voor zoverre hier van belang, in:

als eigen waarneming van verbalisant:

(enz. Red.);

als verklaring van getuige H. A. R.:

„Woensdag, 25 september **1963**, zat ik rechts naast de bestuurder, pastoor Van M., in de Daf personenauto, die met een snelheid van ongeveer 50 km over de Veghelsedijk te Erp reed, in de richting Veghel. **Ik** zat rechts naast de pastoor, als toezichthouder, omdat de pastoor niet in het bezit is van een rijbewijs. In de auto zijn geen bijzondere voorzieningen getroffen om dit te doen. Het enige wat ik kon doen, was de handrem aantrekken en eventueel het stuur corrigeren. Door de tunnel in de auto was het gaspedaal voor mij onbereikbaar en een versnellingshandle was er niet. Wij reden zo normaal rechts op de rijbaan door de hier gelegen bocht naar links. Ik zag vóór ons een wielrijder rijden. Deze reed ook in de richting Veghel en goed rechts op de rijbaan. **Ik** zag toen aankomen, dat de pastoor niet ver genoeg en op tijd naar links zou uitwijken. Ik zei toen: „Opgepast!” en trok tegelijkertijd het stuur naar links. Dit was echter niet voldoende, waarop de Daf achter tegen de fietser botste. De auto reed nog door en eerst daarna heb ik de handrem aangetrokken. Ik heb er niet aan gedacht dit eerder te doen. Ik voelde mij niet de bestuurder van die Daf personenauto, want daarvoor kon ik te weinig doen”;

als verklaring van W. P. A. M. van M.:

„Op woensdag, 25 september **1963**, reed ik als bestuurder van de Daf personenauto, over de Veghelsedijk te Erp in de richting Veghel, met een snelheid van ongeveer 50 km. **Ik** reed normaal rechts op de rijbaan en naderde zo de bocht naar links. Ik reed deze normaal door. Ik zag een fietser vóór mij rechts op de rijbaan rijden in de richting Veghel. Door gebrek aan rijvaardigheid week ik niet genoeg naar links uit en raakte ik met de rechtervoorzijde van de auto de achterzijde van de fiets. De wielrijder kwam hierdoor te vallen. Juist voor het gebeure heb ik nog met de voetrem afgeremd. Ik ben niet in het bezit van een rijbewijs. Rechts naast mij in de auto zat H. A. R. Deze heeft wel een rijbewijs en onder diens toezicht bestuurde ik deze auto. Hij heeft voor de botsing nog wel tegen het stuur geduwd, maar dit was niet voldoende. In de auto zijn geen speciale voorzieningen aangebracht om onder toezicht te besturen”;

als verklaring van verbalisant:

„dat getuige R. in het bezit bleek te zijn van een rijbewijs B-E, afgegeven op 4 juli 1961;

dat bij informatie bij de Provinciale Griffie, afdeling rijbewijzen te 's-Hertogenbosch is gebleken dat aan verdachte van M. tot op 2 oktober **1963** nimmer een rijbewijs was uitgereikt en de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen hem niet was ontzegd”;

De verdachte heeft ter terechtzitting onder meer verklaard:

„Op 25 september **1963** heb ik te Erp als bestuurder van een motorrijtuig (personenauto) gereden over de Veghelsedijk in de richting

Veghel. Gekomen in een in die weg gelegen S-bocht ben ik met het door mij bestuurde motorrijtuig tegen een in gelijke richting als ik goed rechts op genoemde weg rijdende wielrijder aangereden.

Ik was niet in het bezit van een voor het besturen van genoemd motorrijtuig geldig rijbewijs";

Door de inhoud van voorschreven bewijsmiddelen is wettig en overtuigend bewezen de bij dagvaarding telastgelegde feiten;

De in voormelde bewijsmiddelen opgenomen feiten en omstandigheden, die als hier herhaald worden beschouwd, geven reden tot de beslissing dat verdachte de hem telastegelegde feiten heeft begaan.

Hetgeen bewezen is verklaard levert op:

ten aanzien van het eerste feit:

„Overtreding van art. 9 lid 1 aanhef en onder 3e van de Wegenverkeerswet";

voorzien bij art. 9 eerste lid en strafbaar gesteld bij art. 35 van de Wegenverkeerswet;

ten aanzien van het tweede feit:

„Overtreding van art. 25 van de Wegenverkeerswet",

voorzien bij art. 25 en strafbaar gesteld bij art. 35 van de Wegenverkeerswet;

Ofschoon verdachte de hem telastegelegde feiten heeft erkend, heeft hij nog wel aangevoerd dat R. voornoemd, die ten tijde van het ongeval rechts naast hem zat, in het bezit was van een rijbewijs dat zijn geldigheid niet had verloren, en dat hij, alvorens achter het stuur van zijn auto plaats te nemen, met deze R. had afgesproken dat hij — verdachte — het motorrijtuig onder het onmiddellijk toezicht van R. zou besturen;

Wil er sprake zijn van een onder onmiddellijk toezicht doen besturen van een motorrijtuig, dan moet — onder meer — ingevolge art. 1 sub 3 der Wegenverkeerswet jo. art. 3 Wegenverkeersreglement de toezichthouder ten opzichte van degeen, die het motorrijtuig onder toezicht bestuurt, een zodanige plaats innemen dat hij voldoende kan ingrijpen;

Dat men hierbij niet in de eerste plaats moet denken aan de mogelijkheid voor de toezichthouder om met het stuurwiel van het motorrijtuig te manipuleren, blijkt uit het feit dat de in art. 2 van het Motor- en Rijwielreglement gebezigde woorden „dat hij het besturen ieder ogenblik kan overnemen" in het Wegenverkeersreglement zijn vervangen door: „dat hij voldoende kan ingrijpen" waarbij als reden voor deze wijziging wordt vermeld, dat „het in de meeste gevallen niet aankomt op uitsluitend het besturen, doch dat het veelal noodzakelijk is snel en krachtig te kunnen remmen;

Gelet hierop is aan de voorwaarde dat er door de toezichthouder voldoende kan worden ingegrepen niet voldaan, indien hij slechts stuur en handrem onder zijn bereik heeft, tenzij de capaciteit dezer rem even groot is als die waaraan de bedrijfsrem van het betrokken motorrijtuig ingevolge de wettelijke voorschriften dient te voldoen.

Het is een notoir feit dat dit laatste hoogst zelden voorkomt. De remcapaciteit van een handrem, die toch slechts bedoeld is als parkeerrem,

is in de regel niet voldoende een motorrijtuig — zeker als dit enige vaart heeft — snel tot stilstand te brengen;

Behalve in het hierboven genoemde uitzonderlijke geval kan alleen van voldoende ingrijpen worden gesproken, indien het motorrijtuig voorzien is van een dubbele bediening, te weten een de toezichthouder ten dienste staande ontkoppelings- en rempedaal, of tenminste is uitgerust met een slechts voor de toezichthouder bestemde pedaal, waar hij de bedrijfsrem mee in werking kan stellen;

Aangezien blijkt het te dezer zake opgemaakte proces-verbaal van technisch onderzoek d.d. 2 oktober 1963 de handrem van het onderhavige motorrijtuig een remvertraging had van 2,94 m/sec² — minder dus dan de voor de bedrijfsrem van dit motorrijtuig voorgeschreven remvertraging —, terwijl het voertuig evenmin was voorzien van een dubbele bediening of een alleen de toezichthouder ten dienste staande rempedaal, is in casu geen sprake van een besturen van gemeld motorrijtuig onder toezicht, zodat het verweer van verdachte dient te worden verworpen;

Verdachte is derhalve strafbaar, zijnde niet gebleken van omstandigheden die de strafbaarheid uitsluiten;

(Enz. Volgt oplegging van twee boeten van f 40,— en f 60,—, subs. 8 en 12 dagen hechtenis. Bij vonnis van de Rechtbank te 's-Hertogenbosch d.d. 30 november 1964 is deze uitspraak gaaf bevestigd. Red.).

Noot

Het besturen onder toezicht komt de laatste tijd weer meer in de belangstelling te staan. Van de zijde van de wetgever is door de recente wijziging van art. 3 sub a W.V.R. de eis ingevoerd dat de toezichthouder zelf de drie voorafgaande jaren in het bezit van een geldig rijbewijs is geweest. (Volledigheidshalve zij gewezen op de overgangsregel, dat deze eis niet geldt voor wie op 9 juni 1965 reeds een rijbewijs had).

Van de zijde der georganiseerde rijschoolhouders is aangedrongen op het stellen van nadere eisen aan de kennis en de vaardigheid van de toezichthouder. De gemeente Gouda heeft gepoogd, vergunningen voor het geven van rijles slechts aan dergelijke, door haar capabel geachte, rij-instructeurs te verstrekken, en het geven van rijonderricht zonder vergunning van B. en W. te verbieden. Zoals bekend vond deze bepaling van de Goudse A.P.V. geen genade in de ogen van de H.R., als zijnde in strijd met de door art. 208 Grondwet gegeven vrijheid van onderwijs (zie H.R. 10 dec. 1957, V.R. 1958 no. 1 met noot B e s i e r).

Wat de wetgever nu gedaan heeft, bemoeit zich niet rechtstreeks met het onderwijs, doch geeft een nadere regeling omtrent de gevallen waarin de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de feitelijke bestuurder overgaat op de juridische bestuurder. De wetgever zou op deze weg kunnen voortgaan, door bijv. art. 3 W.V.R. nog verder uit te breiden met de eis dat het motorrijtuig waarin onder toezicht gereden wordt, in meerdere of mindere mate van dubbele besturingsorganen moet zijn voorzien. De enige thans in dit opzicht bestaande eis is, dat de toezicht-

houder „een zodanige plaats inneemt dat hij voldoende kan ingrijpen". Of dit het geval is, wordt dus uiteindelijk door de rechter beslist.

Tot nu toe werd door de rechter in het algemeen genoegen genomen met voldoende bereikbaarheid van stuur en handrem. Slechts als deze handrem niet aan de — voor een handrem geldende — wettelijke eisen voldeed of te ver van de toezichthouder af zat (bijv. links van de feitelijke bestuurder in plaats van in het midden) kon de toezichthouder niet als juridisch bestuurder beschouwd worden. Bij uitzondering is de toezichthouder zelfs wel eens als juridisch bestuurder aangemerkt als de plaats van de handrem maar behoorlijk bereikbaar was, ook al was de werking van die rem onvoldoende (V.R. 1957 no. 11 en 1959 no. 20). Men zie verder literatuur en jurisprudentie in het kaartsysteem onder het trefwoord „toezicht”.

In de hiervoor gepubliceerde zaak gaat de eis van Kantonrechter en Rechtbank heel wat verder. Niet slechts moet de toezichthouder stuur en handrem behoorlijk kunnen bereiken, maar tevens moet de capaciteit van die handrem even groot zijn als de wettelijk vereiste capaciteit van de voetrem. Voorzover mij bekend wordt dit in het arrondissement Den Bosch thans algemeen als minimum eis aanvaard.

Het zal mij benieuwen hoe deze jurisprudentie zich verder zal ontwikkelen. Ik kan mij voorstellen dat, bij het steeds intensievere verkeer, de rechter op den duur de mogelijkheid tot ingrijpen alleen dan voldoende zal achten wanneer de bedieningsorganen geheel of gedeeltelijk verdubbeld zijn. Het vonnis van de Kantonrechter wijst m.i. reeds in deze richting.

Br.

(Overgenomen uit „Verkeersrecht”, *Juridisch Maandblad betreffende het Wegverkeer*, 1965, No. 105)

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

6 oktober 1965

(M.A.W. 1965/B 6)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); *Leden:* Mi. E. H. Nuver en Mr. M. A. de Bok (plv.).

(Mil. Ambtenarenwet 1931, art. 12 aanhef en onder i; Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren, art. 60, eerste lid onder c; LaO nr. 55303. codenr. 78/69)

1) *De Minister van Oorlog was bevoegd het voorschrift inzake het volgen van de accountantstudie vast te stellen. Onder „verplichtingen” in art. 12 aanhef en onder i der M.A.W. 1931 vallen n.l. niet verplichtingen als uit dit voorschrift voortvloeiende, welke de militaire ambtenaar geheel vrijwillig op zich neemt.*

2) *Eiser, die was aangewezen voor het volgen van de accountants-*

studie, had zich verplicht gedurende 10 achtereenvolgende jaren na het verkrijgen van het N.I.V.A.-diploma militaire dienst te verrichten. Voor hem geldt niet een verplichte dienstdtijd van het dubbele van de studietijd plus één jaar, want er heeft een stilzwijgende verlenging van de studietermijn plaatsgevonden en van ontheffing van de studie is geen sprake geweest.

3) Eiser verzocht ontslag uit de dienst, omdat hij in een familievennootschap zijn bejaarde schoonvader wilde gaan assisteren en, toen deze nadien overleed, als directeur wilde opvolgen. Dit verzoek werd afgewezen omdat de tijd, gedurende welke eiser zich verbonden had dienst te verrichten, nog niet was verstreken. Als beleidslijn te dezen geldt, dat slechts indien op grond van het algemeen landsbelang of van persoonlijke belangen van medische of sociale aard in redelijkheid gesteld moet worden dat het dienstbelang behoort te wijken, een dergelijk verzoek met gunstig advies aan H. M. de Koningin kan worden aangeboden. Niet is gebleken, dat het bestreden besluit tot stand is gekomen zonder dat een binnen de grenzen der redelijkheid voltrokken afweging der in aanmerking komende belangen heeft plaats gevonden. Ten overvloede wordt nog overwogen, dat aan eiser toestemming is verleend voornoemd directeurschap als nevenwerkzaamheid waar te nemen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake: X., wonende te Y., eiser in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, tegen: de Minister van Defensie, als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. A. W. M. van der Horn van den Bos, wonende te Voorburg, majoor van de Militair-Juridische Dienst.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigden;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat krachtens kabinetsrescript van 22 juni 1964 afwijzend is beschikt op een op 25 februari 1964 door eiser, tijdelijk benoemd tot majoor bij het dienstvak der militaire administratie, gedaan verzoek om ontslag uit de militaire dienst met ingang van 1 juni 1964 of zoveel eerder als mogelijk is; welk afwijzend besluit blijkens schrijven d.d. 15 juli 1964 van de Minister van Defensie aan eiser gegrond was op de volgende overwegingen:

„Bij beschikking van de toenmalige minister van oorlog van 13 september 1955, nr., bent u — in afwachting van de definitieve „regeling inzake de studie ter verkrijging van het volledig accountants-„diploma — aangewezen voor het volgen van vorenomschreven studie, „welke studie omstreeks oktober 1955 een aanvang zou nemen, en werd „u met ingang van 1 oktober 1955 eervol van uw toenmalige tewerk-„stelling op het ministerie van defensie ontheven.

„Voordien had u reeds te kennen gegeven bereid te zijn een verklaring

„te tekenen, waarin u zich verplichtte gedurende tien jaren na afloop „van de met gunstig resultaat voltooide studie ter beschikking van Hare „Majesteit de Koningin te blijven.

„Nadat vorenbedoelde regeling bij ministeriële beschikking van 3 „december 1955, nr. P 107.806 (opgenomen in LaO nr. 55303, code- „nummer 78/69) was vastgesteld, hebt u op 9 december 1955 een ver- „klaring getekend, als bedoeld in vorengenoemde beschikking.

„In deze verklaring hebt u zich onder meer verplicht om als beroeps- „officier ter beschikking van Hare Majesteit de Koningin te blijven en „als zodanig werkelijke militaire dienst te verrichten gedurende het „tijdvak van tien achtereenvolgende jaren, aanvangende op de datum, „waarop u het N.I.V.A.-diploma, waarmee de studie wordt afgesloten. „zoudt hebben behaald, of — bij hetzij voortijdig (omschreven in „artikel 7 van vorengenoemde beschikking), hetzij niet met goed gevolg „beëindigen van de studie — gedurende een tijdvak welk gelijk is aan „het dubbele van de tijd, dat u de studie hebt gevolgd, vermeerderd „met een jaar, doch niet langer dan tien jaren, aanvangende op de „datum van uw ontheffing van deze studie.

„Nadat u in de maanden november en december 1957 het schriftelijk „en mondeling gedeelte van het examen „Controleleer” van het Neder- „lands instituut van accountants met goed gevolg had afgelegd, berichtte „de toenmalige inspecteur der militaire administratie aan de toenmalige „minister van defensie, dat u voorhands geen colleges meer behoefde „te volgen aan de universiteit te Amsterdam, terwijl de met deze studie „gepaard gaande praktische tewerkstelling als stagiaire (bij het accoun- „tantkantoor Z.) te Amsterdam per 1 januari 1958 kon worden be- „ëindigd.

„Op voorstel van voornoemde inspecteur die het gewenst achtte u „in aansluiting op uw studie (die derhalve nog moest worden afgesloten „met het slot-examen voor het N.I.V.A.-diploma) in de gelegenheid te „stellen u verder praktisch te bekwamen in een militaire inrichting, bent „u bij beschikking van de toenmalige minister van defensie van 18 „januari 1958, nr., „in verband met het beëindigen van uw studie „„ter verkrijging van het volledig accountantsdiploma (N.I.V.A.-diplo- „„„ma, te rekenen van 2 januari 1958, boven de organiek toegestane „„„sterkte tijdelijk geplaatst bij de 170e technische dienst basistank- „„„werkplaats te Amersfoort, zulks voorhands voor de duur van 1 jaar.”

„Nadat u aldaar was geplaatst berichtte genoemde inspecteur dat u „zich voorbereidde op het slotexamen van eerdergenoemd instituut.

„Voorts berichtte voornoemde inspecteur, dat u op 2 juli 1958 dit „slotexamen had afgelegd, hetgeen voor genoemde inspecteur aanleiding „was, nu u was geplaatst in de (majoors-)functie van commandant van „de administratieve groep van de 155e Intendance-basisherstelcom- „pagnie, u voor te stellen voor een tijdelijke bevordering tot kapitein.

„Bij de brief van de toenmalige minister van defensie van 23 juli „1958, nr., werd Hare Majesteit de Koningin voorgesteld u te reke- „nen van 2 juli 1958, zijnde de datum waarop u de studie ter verkrijging „van het volledige accountantsdiploma met gunstig resultaat had beëin-

„digd, tijdelijk te benoemen en aan te stellen tot kapitein, welk voorstel „werd bekrachtigd bij het Koninklijk besluit van 31 juli 1958, nr.

„Uit het vorenstaande volgt, dat de verbintenis, waarbij u voren- „omschreven verplichtingen op u nam, eerst zal zijn geëxpireerd op „2 juli 1968, zijnde de datum waarop tien jaren zijn verlopen sedert u „het N.I.V.A.-diploma, waarmede vorenbedoelde studie werd afgesloten, „hebt behaald.

„In uw vorengenoomd rekest stelt u dat u „„om niet bekend gemaakte redenen werd ontheven van deze studie „„bij beslissing van de minister van oorlog; „„dat hij nadien zijn studie op eigen gelegenheid heeft voortgezet; „„dat hij weliswaar zich tot het uiterste heeft ingespannen de studie „„binnen de gestelde termijn met goed gevolg te voltooien, doch daarin „„niet is kunnen slagen; „„dat hij, nadat hij van zijn studie was ontheven en niet binnen de „„gestelde termijn, uiteindelijk erin is geslaagd het accountantsdiploma „„te behalen op 2 juli 1958;”

„waarna u stelt „„dat wegens het voortijdig en/of niet met goed gevolg beëindigen van „„de studie op hem de verplichting rustte met ingang van 2 januari 1958 „„gedurende een tijdvak, welk gelijk is aan het dubbele van de tijd, dat „„hij de studie heeft gevolgd, vermeerderd met een jaar als beroeps- „„officier ter beschikking van Hare Majesteit de Koningin te blijven en „„werkelijke dienst te verrichten.”

„In het vorenstaande suggereert u derhalve dat u zoudt zijn ontheven „van de studie hetzij voortijdig — op een der in artikel 7 van vorenge- „noemde ministeriële beschikking gestelde gronden —, hetzij wegens „het niet met goed gevolg beëindigen der studie.

„Het is niet begrijpelijk, dat u zulks kan stellen, gezien de aan voren- „genoemde beslissing van 18 januari 1958 ten grondslag liggende reden, „nl. het beëindigen van (het in artikel 1 onder a. en b. van vorenge- „noemde beschikking van 3 december 1955 genoemde onderwijs (a) en „de praktische tewerkstelling (b), als onderdeel van) de studie ter ver- „krijging van het volledige accountantsdiploma.

„Voorts suggereert u dat het nadien „op eigen gelegenheid voortzetten „„van zijn studie”, welke werd afgesloten met het behalen van het „accountantsdiploma op 2 juli 1958, zou zijn geschied buiten het kader „van de studie, waarvoor u bij beschikking van de toenmalige minister „van oorlog van 13 september 1955, nr., werd aangewezen.

„Ook dit is niet begrijpelijk, aangezien u toch bekend is, dat aan u „binnen het kader van bedoelde studie de onkosten zijn vergoed, welke „de voorbereiding na 2 januari 1958 op het slotexamen voor u met zich „meebracht.

„Op grond van het vorenstaande wordt u geacht te verkeren in een „geval als bedoeld in artikel 60, eerste lid, onder c van de wet bevoor- „dering en ontslag beroepsofficieren en de in uw rekest naar voren- „gebrachte argumenten zijn geen aanleiding dit standpunt te wijzigen.

„Voorts heeft vanuit dit standpunt een diepgaand beraad met betrek-

„king tot het vorengenoemd verzoek om eervol ontslag uit de militaire „dienst plaats gevonden.

„Na ampele overwegingen wordt — hoewel uiteraard alle begrip „bestaat voor de in het rekest genoemde persoonlijke belangen, die „hiermede zijn gemoeid — niettemin, met gebruikmaking van de be- „voegdheid, neergelegd in vorenaangehaald artikel van vorengenoemde „wet, het verzoek om eervol ontslag afgewezen.”;

Overwegende dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij hetwelk eiser tegen voormeld besluit beroep had ingesteld, bij uitspraak van 3 mei 1965, waarnaar hierbij wordt verwezen, dat beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat Mr. J. Schuurmans voornoemd als gemachtigde van eiser tegen deze uitspraak bij de Raad hoger beroep heeft ingesteld en op de bij beroepschrift ontwikkelde gronden de Raad in hoofdzaak heeft verzocht de aangevallen uitspraak te vernietigen en uit te spreken, dat eisers verzoek om ontslag onbevoegdelijk werd afgewezen en dat dit verzoek op de kortst mogelijke termijn behoort te worden ingewilligd, waarbij kennelijk is bedoeld tevens te verzoeken om nietigverklaring van het bestreden besluit;

IN RECHTE:

Overwegende dat de Raad zich verenigt met de eerste zes rechts-overwegingen der aangevallen uitspraak¹⁾;

Overwegende dat de Raad met de eerste rechter van oordeel is, dat de Minister van Oorlog bevoegd was bij ministeriële beschikking (d.d. 3 december 1955) vast te stellen het (inmiddels door een ander vervangen) „Voorschrift betreffende de studie ter verkrijging van het „volledig accountantsdiploma (N.I.V.A.-diploma) voor officieren van „het dienstvak der militaire administratie” — verder aan te halen als: het Voorschrift —;

dat wel in artikel 12 aanhef en onder i der Militaire Ambtenarenwet 1931 is voorgeschreven, dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur voor de militaire ambtenaren voorschriften worden vastgesteld betreffende „overige rechten en verplichtingen der militaire ambtenaren”, doch ook de Raad van gevoelen is, dat in evengemelde wetsbepaling met „verplichtingen” niet is bedoeld op verplichtingen als uit het Voorschrift voortvloeiende, zijnde verplichtingen, welke de militaire ambtenaar geheel vrijwillig op zich neemt en tot welke hij uit hoofde van zijn dienstverband niet dan op grond van een door hem uit eigen beweging gedaan verzoek gehouden is;

Overwegende dat de Raad zich voorts verenigt met de negende tot en met de twintigste rechtsoverweging der aangevallen uitspraak²⁾;

dat de Raad in verband met hetgeen namens eiser bij beroepschrift en ter 's Raads terechtzitting is aangevoerd nog opmerkt:

dat aan eisers gemachtigde kan worden toegegeven, dat de in het Voorschrift voorkomende begrippen „studie^v en „studietijd” niet steeds in dezelfde betekenis zijn gebruikt;

¹⁾ Zie hierna blz. 178-179.

²⁾ Zie hierna blz. 179-181.

dat met name uit de gebruikte term niet steeds duidelijk is, of daarmee is bedoeld de tijd, gedurende welke colleges aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam worden gevolgd en stage op een accountantskantoor wordt verricht, dan wel mede de tijd na afloop van die colleges en die stage, gedurende welke de officier zich voorbereidt op het slotexamen;

dat zulks evenwel niet tot de slotsom kan leiden, dat eiser, gelijk door en namens hem is gesteld, van de studie is ontheven in de zin van het bepaalde in artikel 7 van het Voorschrift;

dat zodanige ontheffing met name niet ligt opgesloten in het schrijven van de Minister van Oorlog d.d. 18 januari 1958 aan de Inspecteur der militaire administratie, hetwelk een reactie was op het voorstel van genoemde inspecteur, gedaan in zijn brief van 28 november 1957, om eiser „ter afronding van zijn opleiding” en „in aansluiting op zijn „studie in de gelegenheid te stellen zich verder praktisch te bekwamen „in een militaire inrichting”, zijnde ter toelichting van dit voorstel gesteld, dat eiser in verband met zijn studie voorshands geen colleges meer behoefde te volgen aan genoemde universiteit, terwijl de met deze studie gepaard gaande praktische tewerkstelling als stagiaire bij een der accountantskantoren te Amsterdam per 1 januari 1958 kon worden beëindigd;

dat toch noch in dit voorstel noch in genoemde brief van 18 januari 1958 sprake is van ontheffing van de studie, en zodanige ontheffing uit de gebezigde bewoordingen ook geenszins valt af te leiden;

dat ook geen van de gevallen, waarin volgens artikel 7 van het Voorschrift ontheffing van de studie kon plaats vinden, zich te dezen heeft voorgedaan, met name ook niet het geval, genoemd onder d van deze bepaling, namelijk dat de officier naar het oordeel van de Minister van Oorlog de geschiktheid om de studie met gunstig resultaat binnen de vastgestelde tijd te volbrengen niet blijkt te bezitten;

dat toch in geen enkel opzicht van zodanig oordeel van de toenmalige Minister van Oorlog is gebleken, en aangenomen moet worden, dat, zij het stilzwijgend, de studietermijn ten behoeve van eiser is verlengd;

dat trouwens ook eiser destijds, na ontvangst van de mededeling dat hij te rekenen van 2 januari 1958 boven de organiek toegestane sterkte tijdelijk was geplaatst bij de 170e Technische-dienst-basis-tankwerkplaats te Amersfoort, in geen enkel opzicht blijkt gegeven van mening te zijn, dat hij van de studie zou zijn ontheven;

dat voorts met name ook het bepaalde in artikel 7 onder d van het Voorschrift zich ertegen verzet aan te nemen, dat door het enkele verloop van de studietermijn de officier reeds zou moeten worden geacht van de studie te zijn ontheven, wanneer het diploma niet binnen de gestelde termijn is behaald;

dat nu weliswaar door eisers gemachtigde nog is gesteld, dat de door eiser aangegane verbintenis, als in het Voorschrift bedoeld, moet worden aangemerkt als te zijn een overeenkomst naar burgerlijk recht en dat buiten eisers bewilliging deze overeenkomst niet had mogen zijn verlengd, doch de Raad, daarlatende of te dezen van een overeenkomst,

als door eisers gemachtigde bedoeld, sprake is, opmerkt, dat alsdan van een verlenging van die overeenkomst buiten eisers bewilliging geen sprake is, doch ten hoogste van een verlenging van de studietermijn, waaromtrent in de bepalingen van de overeenkomst, als in het Voor-schrift vervat, een voorziening is getroffen; zijnde voorts geen gronden aan te voeren voor de stelling, dat die overeenkomst heeft opgehouden te bestaan met het verstrijken van de aanvankelijk vastgestelde studie-termijn;

Overwegende dat de Raad zich voorts verenigt met de eenentwintigste tot en met de tweeëndertigste rechtsoverweging der aangevallen uitspraak¹⁾);

dat de gemachtigde van de eiser nog heeft betoogd, dat bij het be-streden besluit geen rekening is gehouden met de sinds het indienen van eisers rekest van 25 februari 1964 sterk gewijzigde omstandigheden, veroorzaakt doordat eisers schoonvader op 12 april 1964 is overleden; dat hieromtrent opmerking verdient, dat in eisers evenverineld rekest onder meer is gesteld:

„dat echter intussen voor hem nog andere belangen aan de orde zijn „gekomen;

„dat hij namelijk is benaderd door zijn schoonvader, de heer A. te B., „directeur van C. N.V. te B.;

„dat deze vennootschap een familievennootschap vormt waarin zijn „familie voor een zeer aanmerkelijk belang is betrokken;

„dat zijn schoonvader zich door ziekte, door zijn leeftijd van 71 jaar „en door een grote uitbreiding van zijn bedrijf genoodzaakt ziet op zeer „korte termijn de directie van zijn bedrijf te versterken;

„dat aan verzoeker is aangeboden de functie van adjunct-directeur „voor financiën en bedrijfsorganisatie in genoemde vennootschap;

„dat hij de enige persoon van de familie is, die qua opleiding en „capaciteiten voor deze functie in aanmerking komt;

„dat hij vooral gezien de familiale banden en de familiebelangen „gemeend heeft het hem gedane aanbod niet te mogen afwijzen;

„dat ook de remuneratie aan deze functie verbonden in zeer belang- „rijke mate zijn huidige bezoldiging te boven gaat en in overeenstemming „is met de bezoldiging die in de maatschappij aan een gekwalificeerd „functionaris wordt toegekend;

„dat hij om de verschillende redenen hiervoren uiteengezet en gezien „in verband met elkaar tot de beslissing is gekomen Uwe Majesteit te „verzoeken hem ontslag uit de militaire dienst als beroepsofficier te „verlenen;” ;

dat eiser en zijn raadsman van het overlijden van eisers schoonvader kennis hebben gegeven aan de Minister van Defensie, onderscheidenlijk op 11 mei 1964 en 19 juni 1964, doch in het advies van de Staats-secretaris van Defensie aan Hare Majesteit de Koningin d.d. 4 juni 1964 — bij welk advies eerdervermeld rekest was gevoegd — geen melding is gemaakt van het overlijden van eisers schoonvader;

¹⁾ Zie hierna blz. 181-183.

dat in deze enkele omstandigheid naar 's Raads oordeel niet voldoende grond is gelegen om aan te nemen, dat hetzij het bestreden besluit op onvoldoende feitelijke grondslag berustte, hetzij terzake van dat besluit een juiste afweging der in aanmerking komende belangen niet heeft plaats gevonden;

dat toch in dit overlijden niet een zodanig belangrijk verschil met de in eisers rekest geschetste situatie gelegen is, dat de Minister van Defensie daarvan in zijn advies aan hare Majesteit de Koninginn beslist melding had dienen te maken;

Overwegende dat al het vorenoverwogene moet leiden tot de slotsom, dat de aangevallen uitspraak met juistheid is geweest, zodat deze moet worden gehandhaafd;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

De meest van belang zijnde r.o. van het a quo luiden als volgt:

1 Overwegende, dat bij het bestreden besluit het verzoek van klager om eervol ontslag uit de militaire dienst is afgewezen, met een beroep op het bepaalde in artikel 60, eerste lid onder c, van de „Wet bevorder-,ring en ontslag beroepsofficieren“;

2 Overwegende, dat ingevolge deze wetsbepaling het verzoek om ontslag uit de dienst niet kan worden afgewezen dan op grond van door de officier bij of na zijn benoeming als zodanig vrijwillig aangegane verplichtingen of, ingeval het in verband met die benoeming of na die benoeming aangegane dienstverband niet is volbracht;

3 Overwegende, dat klager allereerst heeft doen aanvoeren dat in het onderhavige geval de bevoegdheid van artikel 60, lid 1, sub c, van de „Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren“ niet aanwezig is en het Gerecht mitsdien heeft na te gaan wat hier van is;

4 Overwegende, dat op 3 december 1955 tot stand is gekomen de, op 30 juni 1960 herziene, beschikking van de Minister van Oorlog, houdende het „Voorschrift betreffende de studie ter verkrijging van het „volledig accountantsdiploma (N.I.V.A.-diploma) voor officieren van „het dienstvak der militaire administratie“; landmachtorder Nr. 55303, hierna te noemen: het Voorschrift; dat, vooruitlopend op de totstandkoming van het Voorschrift, de toenmalige Minister van Oorlog, bij beschikking van 13 september 1955, klager, die op dat tijdstip eerste-luitenant der militaire administratie was, heeft aangewezen voor het volgen van de studie ter verkrijging van het volledig accountantsdiploma, welke studie klager omstreeks 1 oktober 1955 heeft aangevangen; dat klager, die voor de aanvang van zijn studie van de inhoud van het, op dat tijdstip nog in een ontwerp-stadium verkerend Voorschrift in kennis was gesteld, op 9 december 1955 een verklaring heeft ondertekend van de navolgende inhoud:

„De ondergetekende X.

„verklaart, dat hij bekend is met de inhoud van de Ministeriële „beschikking van 3 december 1955, Directie Militair Personeel „Nr. P. 107.806;

„verplicht zich, nadat hij, op zijn verzoek, door de Minister van Oorlog is aangewezen om de studie ter verkrijging van het volledig accountantsdiploma te volgen, overeenkomstig het gestelde in artikel 6, eerste lid, van vorengenoemde beschikking te studeren;
„verbindt zich gedurende de tijdsduur, zoals aangegeven in artikel 6, tweede lid, van vorengenoemde beschikking, als beroepsofficier ter beschikking van Hare Majesteit de Koningin te blijven en als zodanig werkelijke militaire dienst te verrichten;
„verplicht zich, zodra hij wordt ontheven van de studie op één der in artikel 8, sub a, van vorengenoemde beschikking aangegeven gronden of, gedurende de tijdsduur, zoals aangegeven in artikel 6, tweede lid, van vorengenoemde beschikking, uit de dienst wordt ontslagen op één der in artikel 8, sub b en c, van vorengenoemde beschikking vermelde gronden, aan het Rijk te betalen een door de Minister van Oorlog vast te stellen bedrag, hetwelk ten hoogste gelijk is aan de door hem als militair gedurende de studietijd genoten bruto inkomsten, vermeerderd met de som van de bedragen, van rijkswege of door toedoen van het Rijk door derden in het belang van zijn studie betaald.”;

5 Overwegende, dat de gemachtigde van de vertegenwoordiger van Verweerster ter terechtzitting de vraag heeft opgeworpen of de Minister van Oorlog, gelet op het bepaalde in artikel 12, eerste lid sub i van de Militaire Ambtenarenwet 1931, wel de bevoegdheid bezat als voorwaarde voor het aangewezen worden voor een studie, zoals in het onderhavige geval, te stellen dat de betrokkene zich verplicht na de afsluiting van zijn studie ter beschikking te blijven als beroepsofficier;

6 Overwegende, dat het Voorschrift niet krachtens algemene maatregel van bestuur is vastgesteld en het Gerecht mitsdien de vraag heeft te beantwoorden of de verplichtingen, welke in het Voorschrift aan de daarin bedoelde officieren worden opgelegd, verplichtingen zijn als bedoeld in artikel 12, eerste lid onder i, van de Militaire Ambtenarenwet 1931;

9 Overwegende, dat klager zich bij de door hem op 9 december 1955 afgelegde verklaring heeft verbonden als beroepsofficier ter beschikking van Verweerster te blijven en als zodanig werkelijke militaire dienst te verrichten gedurende de tijdsduur als aangegeven in artikel 6, tweede lid van het Voorschrift, te weten:

„Gedurende het tijdvak van tien achtereenvolgende jaren, aanvangende op de datum, waarop hij het N.I.V.A.-diploma, waarmee de studie wordt afgesloten, heeft behaald, of — bij hetzij voortijdig, hetzij niet met goed gevolg beëindigen van de studie — gedurende een tijdvak welk gelijk is aan het dubbele van de tijd, dat hij de studie heeft gevolgd, vermeerderd met een jaar, doch niet langer dan tien jaren, aanvangende op de datum van zijn ontheffing van deze studie.”;

10 Overwegende, dat klager heeft doen aanvoeren dat de enkele omstandigheid dat hij er niet in is geslaagd de studie te volbrengen

binnen de in artikel 1, lid 2, van het Voorschrift voor de studie gestelde termijn van twee en een half jaar op zich zelf reeds medebrengt dat hij slechts gebonden was aan een tijdvak gelijk aan het dubbele van de tijd, dat hij de studie heeft gevolgd, vermeerderd met een jaar, doch het Gerecht klager hierin niet vermag te volgen;

i overwegende, dat tegen dit standpunt van klager niet alleen pleit d i i artikel d, lid L, van het Voorschrift is bepaald dat verlenging van de studietermijn kan plaatsvinden maar dat zich hiertegen met name verzet dat blijkens artikel 6, lid 2, van het Voorschrift van de aldaar omschreven verkorte termijn eerst sprake kan zijn na een ontheffing van de studie;

12 Overwegende, dat klager heeft doen betogen dat hij van zijn studie is ontheven en wel bij beschikking van de Minister van Defensie van 18 januari 1958; dat deze Minister er bij die beschikking zijn goedkeuring aan heeft gehecht dat „de eerste-luitenant der militaire „administratie X. in verband met het beëindigen van zijn studie ter „verkrijging van het volledig accountantsdiploma (N.I.V.A.-diploma), „te rekenen van 2 januari 1958, boven de organiek toegestane sterkte „tijdelijk is geplaatst bij de 170e Technische Dienst basis-tankwerkplaats „te Amersfoort, zulks voorshands voor de duur van 1 jaar”;

dat aan deze beschikking ten grondslag ligt een schrijven van de Inspecteur der militaire administratie van 28 november 1957 van de navolgende inhoud:

„Hierbij moge ik Uwer Excellentie aanbieden een voorstel in- „zake wijziging in de plaatsing van de eerste luitenant der Militaire „Administratie X. Genoemde officier volgt sedert 1 oktober 1955 „de studie ter verkrijging van het volledig accountantsdiploma „(N.I.V.A.-diploma) als bedoeld in L.O. 55303, codenr. 78/63.

„In verband met deze studie behoeft de luitenant X. vnd. „voorshands geen colleges meer te volgen aan de Universiteit van „Amsterdam, terwijl de met deze studie gepaard gaande praktische „tewerkstelling als stagiaire bij een der accountantskantoren te „Amsterdam, per 1 januari 1958 kan worden beëindigd. Ter af- „rondding van zijn opleiding acht ik het gewenst betrokkene in „aansluiting op zijn studie in de gelegenheid te stellen zich verder „praktisch te bekwamen in een militaire inrichting.

„In verband hiermede moge ik U voorstellen te willen goed- „keuren dal de luitenant X. met ingang van 2 januari 1958 — „voorshands voor de duur van 1 jaar — wordt toegevoegd aan het „Hoofd Bedrijfseconomie van de 170 TD Basis-Tankwerkplaats „ter standplaats Amersfoort.

„Naast het verwerven van de nodige praktische ervaring in een „militaire inrichting, zal hij alsdan tevens behulpzaam kunnen zijn „bij de verdere opbouw van de bedrijfseconomische administratie „van genoemde Tankwerkplaats.

„Gelet op de tijdelijke aard van de tewerkstelling moge ik U „tevens voorstellen meergenoemde officier voor de duur van zijn „plaatsing bij de 170 TD Basis-Tankwerkplaats toestemming te

„verlenen in zijn huidige woonplaats Voorburg te blijven wonen.
„Dit voorstel wordt U aangeboden mede door tussenkomst van
„de Basiscommandant, teneinde deze autoriteit in de gelegenheid
„te stellen van zijn zienswijze te doen blijken.”;

13 Overwegende, dat uit deze gedingstukken blijkt dat de verplaatsing van klager naar Amersfoort, op een tijdstip dat hij geen colleges meer behoefde te volgen dan wel stage te lopen, niet was een ontheffing van zijn studie maar een klager in de gelegenheid stellen zich praktisch te bekwamen; dat een zodanige ontheffing op een tijdstip dat klager voor al zijn examens, met uitzondering van het slotexamen was geslaagd, ook wel geheel builen de rede zou liggen, te meer nu de Inspecteur der militaire administratie reeds in het najaar van 1956 kon weten dat klager niet binnen de studietermijn van twee en een half jaar zou kunnen afstuderen;

16 Overwegende, dat weliswaar geen uitdrukkelijke verlenging van de studietermijn van twee en een half jaar is verleend doch dat het geheel der feiten tot geen andere slotsom kan voeren dan dat een stilzwijgende verlenging heeft plaatsgevonden, waarbij niet uit het oog mag worden verloren dat klager de eerste officier was die onder vigueur van het Voorschrift studeerde;

17 Overwegende, dat aan klager kan worden toegegeven dat, hoewel in de praktijk een andere gedragslijn werd gevolgd, de bepalingen van het Voorschrift, zoals dit destijds luidde, op zich zelf aanleiding kunnen geven tot de opvatting dat de officier tot aan het afleggen van het slotexamen zou zijn vrijgesteld van praktische dienst;

18 Overwegende, dat de omstandigheid dat klager na het slagen voor het examen controleer in het kader van zijn opleiding praktisch tewerk is gesteld, hoewel hij zijn slotexamen nog diende af te leggen, echter niet voldoende is om aan te nemen dat klager niet gebonden zou zijn aan de termijn van tien jaar als bedoeld in artikel 6, lid 2, sub b, van het Voorschrift; dat in dit verband opmerking verdient dat klager, hoewel hij bezwaren heeft ingebracht bij de Inspecteur tegen zijn praktische tewerkstelling op 2 januari 1958, van dit besluit niet in beroep is gekomen;

19 Overwegende, dat het Gerecht op grond van het vorenoverwogene van oordeel is dat klager ten tijde van het bestreden besluit verkeerde in het geval als bedoeld in artikel 60, eerste lid onder c, van de „Wet „bevordering en ontslag beroepsofficieren”;

20 Overwegende, dat Verweerster mitsdien in beginsel bevoegd was het verzoek van klager om ontslag uit de dienst te weigeren;

21 Overwegende, dat het Gerecht thans nog heeft na te gaan of Verweerster na afweging van alle daartoe in aanmerking komende belangen in redelijkheid tot het bestreden besluit heeft kunnen geraken;

22 Overwegende, dat aan het verzoek van klager om ontslag uit de militaire dienst ten grondslag ligt het feit dat hem was aangeboden de functie van adjunct-directeur voor financiën en bedrijfsorganisatie in C. N.V.; dat de schoonvader van klager, directeur van deze vennoot-

schap, om redenen van zijn leeftijd dringend behoefte gevoelde aan steun en medewerking van een familielid, waarvoor alleen klager gequalificeerd zou zijn;

dat de vennootschap een familievennootschap vormt, waarin de (schoon)-familie van klager voor een zeer aanmerkelijk belang is betrokken;

dat voor het bestreden besluit was genomen de schoonvader van klager onverwachts is komen te overlijden, als gevolg waarvan aan klager de functie van directeur in genoemde vennootschap is aangeboden en op hem de taak kwam te rusten de kapitaalsbelangen te behartigen van zijn naaste familie en van hem zelf;

dat de remuneratie, welke aan de aan klager aangeboden functie is verbonden, zijn militaire bezoldiging aanzienlijk te boven gaat

23 Overwegende, dat in de door de vertegenwoordiger van Verweester ingediende contra-memorïe onder meer het navolgende is overwogen:

„Op grond van de vorenuiteengezette argumenten werd klager „geacht te verkeren in een geval, als bedoeld in artikel 60, eerste „lid, onder c, van de Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren, „waarna vervolgens klagers verzoek — in verband met de in ge- „noemd wetsartikel aan de Kroon toegekende discretionnaire be- „voegdheid — werd getoetst aan de terzake gevolgde beleidslijn.

„Deze in de praktijk gegroeide beleidslijn is het gevolg geweest „van het afwegen enerzijds van het persoonlijk belang van de „rekestranten en anderzijds van het dienstbelang. Dit laatste (het „dienstbelang) houdt in, dat de planning voor de bezetting van de „belangrijke functies, (waaronder ook de functies voor de beroeps- „officier die de studie ter verkrijging van het volledig accountants- „diploma heeft gevolgd, mede is gebaseerd op de duur van de „contractuele verplichtingen van de betrokkenen, in wier opleiding „grote kosten zijn geïnvesteerd.

„Het is een voornaam deel van de taak en verantwoordelijkheid „van de ondergetekende dit hoogwaardig personeelsbestand op „peil te houden. Indien nu aan een officier, die tot dit hoogwaardig „personeelsbestand behoort, wordt toegestaan — wegens positie- „verbetering — zijn contractuele verplichtingen af te kopen, dan „ontstaat het bepaald niet ondenkbeeldige gevaar dat vele van de „officieren, die op rijkskosten hebben gestudeerd en derhalve in „gelijke omstandigheden verkeren, zullen volgen, omdat zij bijna „allen elders posities kunnen verwerven, waarin zij er in vele „opzichten aanmerkelijk op vooruitgaan. Vaak wordt hierbij over „het hoofd gezien, dat de opleiding en ervaring en de daardoor „verkregen capaciteiten, die de oorzaak dan wel mede de oorzaak „van deze zuigkracht zijn, op — vaak omvangrijke — rijkskosten „werden verworven. Daarom is in dit opzicht de beleidslijn ge- „groeid, dat slechts indien op grond van het algemeen landsbelang „of op grond van persoonlijke belangen van medische of sociale „aard in redelijkheid gesteld moet worden, dat het dienstbelang „(dus het defensiebelang) behoort te wijken, een verzoek om eervol

„ontslag van een officier, die verkeert in het geval als bedoeld in
„voren genoemd artikel van voren genoemde wet, met gunstig advies
„aan Hare Majesteit de Koningin kan worden aangeboden.

„Aan deze beleidslijn zijn nu de motieven, vermeld in genoemd
„rekest van klager, mede in aanmerking genomen zijn mondelinge
„mededelingen aan de opperofficier personeel Koninklijke Land-
„macht, getoetst en alhoewel de ondergetekende veel begrip heeft
„voor bedoelde motieven, waarvan de menselijke kanten beslist
„onderkend en overwogen zijn, is besloten bedoeld verzoek niet-
„temin met afwijzend advies aan Hare Majesteit de Koningin
„aan te bieden.";

27 Overwegende, dat het Gerecht op grond van al het vorenstaande
niet de overtuiging heeft kunnen verkrijgen dat Verweerster van haar
bevoegdheid een gebruik heeft gemaakt op een wijze, welke niet het
resultaat is van een binnen de grenzen der redelijkheid voltrokken
afweging van de in aanmerking komende belangen;

28 Overwegende, in dit verband, zij het ten overvloede, dat de Mi-
nister van Defensie bij beschikking van 14 januari 1965 aan klager
toestemming heeft verleend om als nevenwerkzaamheid het directeur-
schap van C. N.V. uit te oefenen, waarmede de belangen van klager in
niet onaanzienlijke mate zijn gediend;

**Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage,
recht sprekende in militaire ambtenarenzaken**

Uitspraak van 29 november 1965

Voorzitter: Mr. A. G. van Galen (fgd); *Leden:* Mr. W. Nieuwhoff Jr.
en Mr. D. J. van Gilse; *Militaire leden:* T. Schaper, Kapitein ter zee
van administratie b.d. en J. Sluijter, Kapitein ter zee van admini-
stratie.

(K.B. van 10 april 1931, no. 21; Circ. Zeemacht 1571a).

*Aan een korporaal-schrijver der Kon. Marine werd niet de zilveren
medaille voor 24-jarige dienst toegekend, omdat hij in 1960 en in 1963
krijgstuchtelijk gestraft was.*

*Het A.G. laat in het midden, of de in punt 544 onder b van genoem-
de circulaire gestelde voorwaarden in strijd komen met (want zwaardere
eisen stellen dan) genoemd Kon. besluit. Klager voldoet immers blij-
kens zijn beoordelingen over de laatste zes jaren ruimschoots aan deze
voorwaarden.*

*De vraag of klager ook voldoet aan de eis van punt 544 onder a
beantwoordt verweerder, gelet op de opgelegde straffen, ontkennend.
Hiermede is het A.G. het echter niet eens, nu deze straffen geacht
moeten worden in de beoordelingen verwerkt te zijn en deze beoorde-
lingen geenszins wijzen op een niet „eerlijk en trouw" dienen. Van
„slecht gedrag", waarover het K.B. spreekt is i.c. geen sprake.*

MET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE
RECHTSPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

inzake: C., korporaal-schrijver bij de Koninklijke Marine, wonende te D., klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, tegen de Minister van Defensie te 's-Gravenhage, verweerder, voor wie als gemachtigde ter openbare terechtzitting is verschenen F. Vermeeren, kapitein-luitenant ter zee van administratie, wonende te Leiden;

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE,

Gezien de stukken;

Gehoord de klager, alsmede de gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 8 november 1965.

WAT DE FEITEN BETREFT:

Overwegende, dat verweerder bij brief van 3 juni 1965 aan de commandant der zeemacht in Nederland heeft bericht als volgt:

„Naar aanleiding van de op 21 april 1965 onder no. met „ongunstig advies doorgezonden voordracht tot toekenning van de „zilveren medaille voor langdurige, eerlijke en trouwe militaire „dienst aan korporaal-schrijver C. heb ik de eer Uwe Excellentie „mede te delen, dat — overeenkomstig Uw advies — deze medaille „niet aan hem wordt toegekend op grond van de redenen van de „hem opgelegde straffen dd. 9 mei 1960 en 22 april 1963.

„Betrokkene kan eerst opnieuw voor de zilveren medaille worden voorgedragen, wanneer hij voldoet aan de eisen gesteld in „circ. z. 1571a, punt 544.

„Ik verzoek U van deze beslissing aantekening te doen houden „op de personeelskaart.”;

Overwegende, dat klager van het in deze brief neergelegde besluit tijdig in beroep is gekomen en op de in zijn klaagschrift aangevoerde gronden het Gerecht heeft verzocht het besluit van verweerder nietig te verklaren en te bepalen dat hem alsnog de zilveren medaille voor 24 jaren eerlijke en trouwe militaire dienst zal worden toegekend;

Overwegende, dat verweerder van contra-memorie heeft gediend en op de daarin aangevoerde gronden het Gerecht verzocht heeft het beroep niet-ontvankelijk, althans ongegrond te verklaren;

IN RECHTE:

overwegende, dat het Gerecht niet acht gebleken van omstandigheden op grond waarvan klager in zijn beroep niet zou kunnen worden ontvangen;

Overwegende, dat het Gerecht thans heeft na te gaan of het bestreden besluit, houdende de weigering aan klager de zilveren medaille voor langdurige, eerlijke en trouwe militaire dienst toe te kennen, met vrucht kan worden aangevochten op één der gronden bedoeld in artikel 58, lid 1, van de Ambtenarenwet 1929;

Overwegende, dat als algemeen verbindende voorschriften waaraan het bestreden besluit getoetst dient te worden, allereerst in aanmerking

komen de Koninklijke besluiten van 5 januari 1845, nr. 61 en van 13 april 1859, opnieuw vastgesteld bij Koninklijk besluit van 10 april 1931, no. 21 hetwelk sedertdien herhaaldelijk is gewijzigd, hierna te noemen: de regeling;

overwegende, dat bij de regeling voor militairen der zeemacht beneden de rang van officier tot beloning van langdurige, eerlijke en trouwe dienst onder meer is ingesteld de, door de Minister van Defensie toe te kennen, zilveren medaille voor vierentwintigjarige dienst;

Overwegende, dat blijkens de regeling de aanspraak op de medaille vervalt:

- a . bij veroordeling tot een vrijheidsstraf van drie jaren of meer;
- b . wegens ongeoorloofde afwezigheid of desertie, indien ter zake
„ een veroordeling is gevolgd bij een in kracht van gewijsde
„ gegaan vonnis of sententie, of wel, wanneer het recht tot
„ strafvordering te dier zake is teniet gegaan;
- „c. bij slecht gedrag.”;

Overwegende, dat tussen partijen niet in geschil is dat klager op 23 juli 1965 de diensttijd om in aanmerking te komen voor de zilveren medaille had vervuld en dat de hiervoor onder a en b genoemde omstandigheden zich ten aanzien van klager niet hebben voorgedaan;

Overwegende, dat het Gerecht mitsdien heeft na te gaan of van klager gezegd moet worden dat hij zich aan slecht gedrag in de zin van meer-genoemde regeling heeft schuldig gemaakt;

Overwegende, dat verweerder in punt 544 van Circulaire Zeemacht 1571a heeft bepaald als volgt:

„Om in aanmerking te kunnen komen voor toekenning van een „medaille voor langdurige dienst, moet een schepeling, behalve „aan de diensttijdseisen, gesteld voor de betrokken medaille, vol- „doen aan de volgende eisen:

- „a. hij moet gedurende zijn diensttijd dan wel gedurende het
„ tijdvak, verlopen sedert hem laatstelijk een medaille is toege-
„ kend, in het algemeen eerlijk en trouw hebben gediend,
„ blijkende uit de beoordelingen betreffende zijn plichtsbetrach-
„ ting en dienstijver, zijn gedrag en zijn militaire eigenschappen,
„ alsmede uit andere ten dienste staande schriftelijke gegevens;
- „b. voor toekenning van de bronzen, de zilveren of een gouden
„ medaille moeten bovendien gedurende onderscheidenlijk de
„ laatste vier, zes en acht jaren zijn plichtsbetrachting en dienst-
„ ijver alsmede zijn gedrag ten minste met „goed" en zijn
„ militaire eigenschappen ten minste met „voldoende" zijn be-
„ oordeeld.”;

Overwegende, dat aan verweerder bij de regeling niet de bevoegdheid is toegekend andere voorwaarden te stellen voor de toekenning van de zilveren medaille dan in de regeling zijn vermeld en het Gerecht het weergegeven punt 544 dan ook aldus verstaat dat hierin een nadere uitwerking is gegeven van het begrip „slecht gedrag" in de zin van de regeling;

Overwegende, dat het Gerecht de twee in punt 544 genoemde voor-

waarden voor een geval als het onderhavige aldus meent te moeten interpreteren, dat in beschouwing wordt genomen de diensttijd van de militair sedert hem laatstelijk een medaille is toegekend;

dat de militair gedurende deze periode in het algemeen eerlijk en trouw moet hebben gediend, doch dat ten aanzien van de laatste zes jaren van dit tijdvak bovendien de strengere eis wordt gesteld dat bepaalde punten ten minste met goed, respectievelijk voldoende zijn beoordeeld;

Overwegende, dat de vraag kan worden opgeworpen of punt 544 onder b zich wel met de regeling verdraagt;

dat met name aan twijfel onderhevig is of van een militair kan worden gezegd dat hij zich aan slecht gedrag schuldig heeft gemaakt indien bijvoorbeeld het punt dienstijver gedurende de laatste zes jaren een of meer malen met niet meer dan voldoende is beoordeeld;

dat hierbij in aanmerking moet worden genomen dat in de regeling onder de omstandigheden, waaronder de aanspraak op de medaille vervalt, slecht gedrag in samenhang is genoemd met veroordeling tot een vrijheidsstraf van drie jaren of meer en met ongeoorloofde afwezigheid of desertie, indien terzake een veroordeling is gevolgd bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of sententie, of wel, wanneer het recht tot strafvordering te dier zake is te niet gegaan;

Overwegende, dat het antwoord op deze vraag evenwel in het midden kan worden gelaten, aangezien klager ruimschoots voldoet aan het gestelde in punt 544 onder b, zoals blijkt uit het navolgende overzicht van de beoordelingen van klager betrekking hebbende op het tijdvak 1959 tot en met 1964:

„Beoordeling	Gedrag	Plichtsbetrachting en dienstijver	Militaire eigenschappen
1959	zeer goed 8	zeer goed 9	goed 7
1960	goed 7	zeer goed 8	goed 7
1961	zeer goed 8	zeer goed 8	goed 7
1962	zeer goed 8	zeer goed 8	goed 7
1963	zeer goed 8	zeer goed 8	goed 7
1964	zeer goed 8/9	zeer goed 8/9	zeer goed 8/7.”

Overwegende, dat aan klager op 1 augustus 1955 de bronzen medaille is uitgereikt en mitsdien, gelet op het bepaalde in punt 544 onder a, ook de vraag beantwoord moet worden of klager gezegd kan worden sedert 1955 in het algemeen eerlijk en trouw te hebben gediend;

Overwegende, dat de omtrent klager over de jaren 1955 tot en met 1958 uitgebrachte beoordelingen hieromtrent geen twijfel overlaten;

Overwegende dat, voor wat aangaat het tijdvak 1959 tot en met 1964, nu klager, gelijk hiervoor is overwogen, voldoet aan de strengere eis van punt 544 onder b, er alle reden zou zijn om aan te nemen dat hij zeker voldoet aan de meer gematigde voorwaarde welke punt 544 onder a stelt;

overwegende, dat verweerder dit evenwel heeft ontkend en hiertoe

heeft doen aanvoeren dat blijkens laatstgenoemd punt het „in het algemeen eerlijk en trouw dienen" niet alleen moet blijken uit de beoordelingen doch ook uit andere ten dienste staande schriftelijke gegevens;

dat onder deze gegevens begrepen zijn het conduiteboekje van de militair en dat hieruit blijkt dat aan klager in het tijdvak 1959 tot en met 1964 twee krijgstuchtelijke straffen zijn opgelegd te weten een straf van drie dagen streng arrest en een straf van één dag verzwaard arrest;

dat het deze straffen en de daarbij behorende strafredenen zijn geweest die verweerder aanleiding hebben gegeven niet tot toekenning van de medaille over te gaan;

Overwegende, dat de gemachtigde van verweerder ter adstructie van de stelling dat onder "andere ten dienste staande gegevens" begrepen is het conduiteboekje ter terechtzitting heeft betoogd:

„De praktijk had uitgewezen dat vaak straffen of strafredenen „niet in de beoordelingen verwerkt werden, hetzij bewust door een „verschuiving van de beoordelingsdatum, hetzij onbewust door „overplaatsingen, waardoor de periode te kort werd om een beoordeling te kunnen uitbrengen.";

Overwegende, dat het Gerecht van oordeel is dat verweerder in deze gevallen mede acht kan slaan op het conduiteboekje van de militair;

Overwegende, dat klager over de tijdvakken, waarin de twee krijgstuchtelijke straffen zijn opgelegd echter wel is beoordeeld en deze straffen dan ook geacht moeten worden in de betreffende beoordelingen te zijn verwerkt;

Overwegende, dat het Gerecht mitsdien als zijn mening uitspreekt, dat verweerder in het onderhavige geval niet gerechtigd was om voorbijgaande aan deze beoordelingen de twee straffen op zich zelf als grondslag te nemen voor zijn oordeel, dat klager in het algemeen niet eerlijk en trouw zou hebben gediend;

overwegende, dat het Gerecht ook afgezien van het vorenstaande van oordeel is dat de twee genoemde incidentele krijgstuchtelijke straffen in redelijkheid niet tot het oordeel kunnen leiden dat klager zich aan slecht gedrag in de zin van de regeling heeft schuldig gemaakt, mede in aanmerking genomen de omtrent klager uitgebrachte beoordelingen, waaruit hij onder meer te voorschijn komt als een harde en accurate werker met een grote plichtsbetrachting, die met veel particuliere moeilijkheden te kampen heeft, welke geen afbreuk doen aan de uitvoering van zijn werk;

Overwegende, dat het bestreden besluit dan ook niet in stand kan blijven;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het beroep gegrond;

Verklaart het bestreden besluit nietig;

Bepaalt dat verweerder zal besluiten, hetgeen hij ingevolge algemeen verbindend voorschrift besluiten moet.

BOEKAANKONDIGING

Advocaat en Procureur, uitgave van de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten, 62 blz. Dit boekje is voor belangstellenden verkrijgbaar door overmaking van f 1.50 op postrekening 79000 t.n.v. de Nederlandse orde van advocaten te 's-Gravenhage. (De eerste oplage werd gratis beschikbaar gesteld. Voor exemplaren van de tweede oplage is, gezien de omvang daarvan, de kostprijs verschuldigd.)

Tot de beroepen, welke voor een deel van het publiek min of meer in een waas van geheimzinnigheid en onbekendheid zijn gehuld en ten aanzien waarvan derhalve nog veel misverstanden bestaan, behoort stellig ook dat van de advocaat en procureur. Een veel verbreide misvatting is het bijvoorbeeld te menen dat de advocaat slechts een taak heeft als het op procederen aankomt, waarbij wordt voorbijgezien aan de belangrijke steun welke de advocaat als raadgever en vertrouwensman aan zijn medemens kan bieden.

Het bovenstaande is voor de Algemene Raad van de Nederlandse orde van advocaten aanleiding geweest in een op de beroepsvoorlichting gericht geschrift iets meer te doen vertellen over de rechtspleging in het algemeen en over de wijze waarop de advocaat en procureur zijn beroep uitoefent in het bijzonder.

C. Duisterwinkel. Enige facetten van de taak van het openbaar ministerie naar Nederlands recht. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van gewoon hoogleraar in het straf- en strafprocesrecht aan de Rijksuniversiteit te Leiden op 3 december 1965; 36 blz.; f 3.25; N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, Deventer.

Besproken worden enige facetten van de historische ontwikkeling van het openbaar ministerie tot een hiërarchische organisatie waarvan de taak is gekristalliseerd in de artikelen 4 en 5 van de Wet R.O.: het — krachtens wettelijke opdracht en onder verantwoordelijkheid van de Regering — bevorderen dat er recht kan worden gedaan.

Bij deze oratie zijn buiten beschouwing gebleven de regeling van de taak van en de onderlinge verhouding tussen de functionarissen, die bij de krijgsmacht met de taak van het openbaar ministerie zijn belast: de commanderende generaal, de vlootvoogd, de auditeur-militair, de fiscaal en de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht. *A. F. S.*

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

In memoriam Luitenant-Kolonel titulair K. Bakker †

Overste BAKKER is als Majoor BAKKER jarenlang een begrip geweest, zowel bij de Krijgsmacht, de Militaire Reclasseringsbroederschap als daarbuiten.

Via de B.S. als oorlogs-vrijwilliger naar Indonesië gezonden, werd hij benoemd tot tijdelijk officier en als oud-fabriekspolitieman belast met diverse politietaken aldaar.

In het vaderland teruggekeerd, plaatste men hem bij de Sociale Dienst, waar men hem al spoedig belastte met de verdediging van militairen, die mede om sociale redenen met de Justitie in aanraking waren gekomen. Zodoende werd hij Hoofd van het z.g. bureau Krijgsraadzaken.

Bij zijn eerste optreden als officier-raadsman bleken al direct zijn bijzondere kwaliteiten voor deze functie. Door zijn originele wijze van beschouwing van het te berechten geval, had hij de volle aandacht van het College en daarna heeft hij nog vele honderden malen het „audi et „alteram partem” op onnavolgbare wijze de militaire rechter voorgehouden. Typerend voor hem was ook de uitstekende voorbereiding van de strafzaak. Een reclasseringsplan, een blik in een toekomst met enig houvast ontbrak zelden.

Wij verklappen dan ook geen raadkamergeheim, hoogstens een raadkainerverzuchting, indien wij zeggen dat zijn voorlichting maar node gemist wordt.

De overledene bezat dan ook een uitzonderlijk helder, op de praktijk des levens ingesteld verstand, waarbij telkens weer opviel tot hoe eenvoudige proporties hij een ingewikkeld geval kon terugbrengen, hoe hij direct de kern van de kwestie aanvoelde en derhalve nooit een woord te veel, nooit een woord te weinig sprak. Daarbij bezat hij de gave van het woord en een bijzonder gevoel voor verhoudingen; hij stond steeds boven zijn stof en vroeg dan ook nooit om clementie. Zijn wijze van benadering van zaak, beklagde en rechter was subliem, het geheim van zijn succes.

En zo zette deze man een 12-tal jaren geleden zijn schouders onder het plan, een logisch gevolg van zijn wijze van behandeling van strafzaken, om tot oprichting van een Militaire Broederschap te geraken, met als doel tijdens de werkelijke dienst verdwaalden en ouderlozen steun en huiselijkheid te geven.

Haast dag en nacht was hij op pad om dit idee ingang te doen vinden. Jarenlang heeft de overledene in zowel door de geestelijke verzorging georganiseerde vormingskringen van militairen als daarbuiten bij reclasserings- en kinderbeschermingsinstellingen, zijn drukbezochte lezingen gehouden, waarin hij op pakkende wijze het bestaansrecht van de Militaire Reclasseringsbroederschap aantoonde.

Een grote triomf voor hem was daarbij zijn benoeming tot lid van het Hoofdbestuur van het Nederlands Genootschap tot Reclasserings-

Behalve op zijn bureau in Den Haag, hield hij eens in de week spreek-

uur in de wachtkamer van het Centraal Station te Utrecht, misschien wel een van de treffendste bewijzen van zijn praktische werkwijze.

Bij het 5 jarig bestaan van de M.R.B. werd de overledene benoemd tot ridder in de Orde van Oranje Nassau met de zwaarden en bij het 2e lustrum werd hij bevorderd tot de titulaire rang van Luitenant-Kolonel.
Van Erk

Godsdienstige bezwaren tegen bloedtransfusie

In het Amerikaanse *Military Medicine* komt maandelijks de medisch-juridische rubriek terug. Het in het oktobernummer 1965 behandelde onderwerp is zo menselijk-medisch-juridisch verweven, dat ik gemeend heb, dit artikel zowel aan het Militair Geneeskundig Tijdschrift als aan het Militair-Rechterlijk Tijdschrift te moeten aanbieden. Misschien wil de redactie van het M.R.T. eventueel commentaar van militair-juridische zijde opnemen, zodat de Nederlandse (officier)arts kan vernemen, welke consequenties een dergelijk probleem in Nederland zou hebben (gehad).

Mevrouw Brooks, haar man en twee volwassen kinderen behoren allen tot de sekte van Jehova's Getuigen.

Als zodanig zijn zij, en hun medeleden, ervan overtuigd, dat een transfusie van bloed een verkrachting voorstelt van God's wetten.

Mevrouw Brooks heeft dit in de twee jaar, voorafgaande aan de zevende mei 1964 herhaaldelijk medegedeeld aan de haar behandelende arts en mevrouw Brooks en haar man hadden in een door hen beiden getekende verklaring de betrokken arts en het ziekenhuis uitdrukkelijk vrijgesteld van alle burgerlijke aansprakelijkheid, voortkomende uit de weigering van mevrouw Brooks om menselijk bloed d.m.v. transfusie als geneesmiddel te accepteren. Men verzekerde nadien de patiënte, dat er geen pogingen meer zouden worden gedaan, haar er toe te brengen wel bloed te ontvangen.

Niettegenstaande deze verklaringen verscheen dokter Demange (de behandelend arts), „together with several assistant State's attorneys, „and the attorney for the public guardian of Cook County, Illinois, „ . . . before the probate division of the circuitcourt with a petition by „the public guardian requesting appointment of that officer as conservator of the person of Bernice Brooks and further requesting an „order authorizing such conservator to consent to the administration „of whole blood to the patient” (onvertaald, omdat de letterlijke vertaling onzin oplevert, daar de overeenkomstige Nederlandse figuren een andere taak hebben.) Met de „public guardian” is in dit geval vermoedelijk het beste vergelijkbaar de provinciale inspecteur van de volksgezondheid. Niemand van de familie was in kennis gesteld van het aanhangig maken van deze procedure, waarbij dus inderdaad de „public guardian” tot voogd over de persoon van Bernice Brooks werd benoemd en toestemming gaf tot de transfusie.

In een later volgend proces, door het echtpaar Brooks aanhangig gemaakt tegen de beslissing van de eerste rechter, werd deze volledig

in het óngelijk gesteld, waarbij, na een aantal overwegingen, volgende uit het bovenstaande, zoals het feit, dat zij, patiënte, volledig de consequenties begrijpende en aanvaardende, bloedtransfusie heeft geweigerd, de hogere rechter in de uiteindelijke analyse tot de conclusie kwam, dat hier een rechterlijke poging is gedaan om te beslissen, wat het beste is voor een individu, niettegenstaande diens tegengestelde, op godsdienstige principes, gebaseerde mening. Een dergelijke actie is wettelijk onaanvaardbaar.

Wat zou een Nederlandse arts in dit geval (uitsluitend volwassenen betreffend!!) hebben gedaan?!

Meervelderweg 25 te Nw. Millingen.

M. B. BLOCH,
Luitenant-kolonel-arts.

Antwoord. Het hier ter sprake gebrachte probleem is van ethische aard.

De Nederlandse wet bevat voor zover ons bekend géén bepaling, welke den arts de bevoegdheid verleent om op het lichaam van een patiënt tegen diens uitdrukkelijk verklaarde wil bioedtransfusie toe te passen.

A. F. S.

Omschrijving ener strafreden naar aanleiding van een strafoplegging aan een beklaagde door de militaire rechter krachtens artikel 58 van de Wet op de krijgstuicht

De arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage achtte in zijn vonnis van 4 augustus 1965, hiervóór blz. 68-72, bewezen, dat een dpl. sergeant, commandant van een detachement militairen, dat vervoerd werd met een hem daartoe ter beschikking gestelde DAF-drietonner, had goedgevonden dat de dpl. soldaat-bestuurder van deze drietonner daarmee een „zwarte" rit maakte van Breda naar Tilburg en terug, door, toen alle militairen gedurende een bepaalde tijd te Breda vrij waren, en bedoelde soldaat hem vroeg of hij even met de auto naar zijn huis te Tilburg mocht, hem te zeggen, dat hij om 15.00 uur terug moest zijn.

De krijgsraad kwalificeerde dat feit als: „Als militair opzettelijk toe-, laten dat een mindere een misdrijf pleegt". Vervolgens overwoog de Raad dat het bewezen verklaarde feit een krijgstuichtelijk vergrijp opleverde als bedoeld in art. 2, onder 2° W.K. Daar de Raad bijzondere aanleiding aanwezig oordeelde om deze zaak te behandelen als ware hij de Commanderende Officier van beklaagde (er had verwisseling van commandant van beklaagdes onderdeel plaats gevonden) legde de krijgsraad, handelende als ware de Raad de Commanderende Officier, beklaagde 10 dagen verzuward arrest op, echter zónder vermelding daarbij van de strafreden.

De vraag rijst hoe het bewezen verklaarde feit op de straflijst van beklaagde moet worden omschreven? Moet daarop de kwalificatie worden vermeld of ook de telastlegging voor zover bewezen verklaard?

Enkele vermelding van de kwalificatie zou o.i. Ónbevredigend zijn én voor de gestrafte én voor de autoriteiten die van de straflijst van de betrokkene kennisnemen. Het ónbevredigende ligt in het bijzonder in het vage der kwalificatie. Een kwalificatie kan soms ernstig klinken, terwijl de daaraan ten grondslag liggende feiten van geringe importantie zijn. Naar onze mening dient daarom de onkrijgstuchtelijke gedraging feitelijk te worden omschreven.

In deze geest besliste de arrondissementenkrijgsraad te 's-Hertogenbosch in zijn vonnis van 16 december 1965, hiervóór blz. 96-97). Na overwogen te hebben dat het telaste gelegde feit moest worden gekwalificeerd als „diefstal” en na overwogen te hebben dat dit feit een krijgstuchtelijk vergrijp opleverde als bedoeld in art. 2, sub 2° W.K. en dat de Raad bijzondere aanleiding aanwezig achtte de zaak te behandelen als ware hij de Commanderende Officier van beklaagde, strafte de krijgsraad beklaagde met 5 dagen verzuurd arrest en omschreef dit krijgstuchtelijk vergrijp als: „Tijdens een nachtelijke patrouille uit een zogenaamde kauwgomautomaat, die een patrouille-„genoot tevoren stuk had getrokken, enige kwartjes ontvreemd.”)

Nadat de krijgsraad had overwogen: dat hier sprake was van een krijgstuchtelijk vergrijp en bijzondere aanleiding aanwezig achtte om deze zaak af te doen als ware de krijgsraad de Commanderende Officier van beklaagde, paste de Raad ook de voorschriften toe welke de Minister van Defensie voor de tot straffen bevoegde meerderen heeft gegeven in Vs. 27-1, 3e druk, „Toepassing straf- en tuchtrecht” met name punt 4, luidende:

De omschrijving van de strafreden moet zijn een duidelijke en bondige feitelijke weergave van de onkrijgstuchtelijke gedraging. Er mogen derhalve geen vage uitdrukkingen in voorkomen zoals: „onkrijgstuchtelijke houding tegenover een meerdere”, „zich onvergenoegd betoond”, „onredelijk beklag”.

Aldus kunnen autoriteiten die van een straflijst kennis nemen een tekortkoming naar waarde beoordelen.

A. F. S.

PERSONALIA

Bij Koninklijk besluit van 2 februari 1966, nr 92 is aan mr. J. W. U. DOORNBOS:

a. op zijn verzoek met ingang van 1 maart 1966 eervol ontslag verleend uit zijn ambt van raadsheer-plaatsvervanger in het gerechtshof te 's Gravenhage;

b. in verband met het ontslag, genoemd onder a, op zijn verzoek, tevens met ingang van 1 maart 1966, eervol ontslag verleend uit zijn ambt van president van het Hoog Militair Gerechtshof te 's Gravenhage, onder dankbetuiging voor de vele en gewichtige, aan de militaire rechtspraak bewezen diensten. (Nederl. Stcrt. van 14 febr. 1966, nr. 31).

¹⁾ Zie ook vonnis arr.krijgsr. te Arnhem van 12 augustus 1965, hiervóór blz. 138 e.v.

MILITAIRE RECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Beschikking van 28 juli 1965

Officier-Commissaris: Lt.-Kolonel Mr. D. J. R. Buisman.

Verkeersdelict, gepleegd op of omstreeks 2 april 1965. Aangezien beklaagde op 16 maart 1965 met groot verlof is gezonden, vermeent de Officier-Commissaris dat over de persoon van de beklaagde bij de Wet een andere rechter is gesteld.

Rapport aan de Krijgsraad.

(R.L.Lu. art. 221).

DE OFFICIER-COMMISSARIS,

bij de Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage, optredende in de zaak van G. H.,

Gezien de beschikking tot verwijzing dd. 30 juni 1965, waarbij G. H. naar de Krijgsraad werd verwezen terzake van overtreding van artikel 32 van de Wegenverkeerswet, gepleegd op of omstreeks 2 april 1965;

Gezien de aanwezige processtukken;

Gehoord de beklaagde voornoemd;

Overwegende, dat zowel uit de verklaring van werkelijke dienst als uit de in de administratielegger over betrokkene voorkomende staat van dienst blijkt, dat beklaagde op 16 maart 1965 met groot verlof in afwachting van de beslissing van de I.M.G.D. is gezonden en derhalve op het tijdstip, waarop het ten laste gelegde zou zijn gepleegd, geen militair was in de zin van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Vermeneende, dat over de persoon van beklaagde een andere rechter bij de Wet is gesteld;

Rapporteert zulks aan de Krijgsraad voornoemd, teneinde naar bevinding te disponeren.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 8 september 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Brigade-Generaal W. A. Feitsma en Kolonel P. A. van Rossum.

Raadsman: Mr. IJ. H. M. Nygh.

Rijden onder invloed van alcoholhoudende drank. Een kolonel reed 's nachts te 3.45 uur als bestuurder van een personenauto over de driebaans Rijksweg 13 te Rotterdam — na tussen 21.00 en 3.00 uur 10 à 12 biertjes te hebben gedronken — daarbij rijdende van de rechterzijde naar het midden en van het midden naar de linkerzijde en vervolgens weer naar rechts, hetgeen zich diverse malen herhaalde. Opgelegde straf: 3 weken gevangenisstraf en ontzegging van de rijbevoegdheid v.d.t.v. 1 jaar.

(W.V.W. art. 26, 35).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
X., geboren in . . . , beroepskolonel, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als beroepskolonel bij de Koninklijke Landmacht,
„op of omstreeks 9 juli 1965 circa 03.50 uur te Rotterdam, als be-
„stuurder van een vierwielig motorrijtuig, gekentekend JN 20-10, daar-
„mee heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande
„weg Rijksweg 13, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van
„het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest
„worden geacht dat motorrijtuig naar behoren te besturen, hetgeen
„onder meer hieruit bleek, dat hij zonder enige noodzaak slingerend
„van rechts naar links en van links naar rechts reed zonder dat zich
„enig ander verkeer op de weg bevond, dat hem hiertoe noopte”;

Overwegende, dat een justitiële verklaring dd. 15 juli 1965, opge-
maakt door de Commandant Legerkorps Achtergebied tevens Inspec-
teur Legerkorps troepen te . . . , blijkt, dat beklaagde op gemeld tijd-
stip sedert 15 oktober 1938 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:
dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als beroepskolonel van de
Koninklijke Landmacht, op 9 juli 1965 omstreeks 3.45 uur te Rotter-
dam als bestuurder van een Opel-personenauto, gekentekend JN 20-
10, daarmee heeft gereden over de voor het openbaar verkeer open-
staande weg de Rijksweg 13; dat hij tevoren in het tijdsverloop van
21.00 tot 03.00 uur in totaal 10 à 12 biertjes had gedronken; dat hij
in Rotterdam op een plein door de politie werd staande gehouden; dat
hij meende dat hij in de omgeving van Den Haag was;

Overwegende, dat een ambtsedig Proces-Verbaal dd. 9 juli 1965
opgemaakt door Evert Dirksen en Rokus Blom, respectievelijk brigadi-
er en hoofdagent van gemeentepolitie te Rotterdam, zakelijk inhoudt
als verklaring van verbalisanten:

dat zij op 9 juli 1965 omstreeks 03.50 uur in een auto reden op de
voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg de Rijksweg
nr. 13 te Rotterdam; dat voor hen uit een man als bestuurder van een
personenauto, gekentekend JN 20-10, reed, komende uit de richting
's-Gravenhage en gaande in de richting Rotterdam; dat zij zagen dat
de bestuurder van deze personenauto van de rechterzijde van de rij-
baan naar het midden en van het midden naar de linkerzijde en ver-
volgens weer naar rechts zwaaide; dat zich dit diverse malen her-
haalde; dat er geen ander verkeer was, dat de bestuurder van het vier-
wielige motorrijtuig, gekentekend JN 20-10, noodzaakte om op deze
wijze gebruik te maken van de drie rijstroken brede rijbaan; dat de
man vervolgens het Blijdorppelein opreed, alwaar zij hem staande hiel-
den; dat de man op hun verzoek de wagen verliet; dat zij toen zagen
dat de man zwaaiend liep en naar drank riekte; dat zij op grond van
het bovenstaande van mening waren dat de man onder zodanige in-
vloed van alcoholhoudende drank verkeerde dat hij niet in staat was

een motorrijtuig naar behoren te besturen; dat de man genaamd bleek X., geboren te Y.;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel „26 van de Wegenverkeerswet*”,

Voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 juncto artikel 26 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het gepleegde feit termen aanwezig acht de beklagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen;

Gezien: enz.;

[Volgt: veroordeling van beklagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van drie weken en ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van één jaar — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 september 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Kolonel J. G. de Bruin en Majoor G. W. baron van Dedem.

Als majoor, als bestuurder van een auto, daarmede in een onoverzichtelijke bocht (naar rechts) een vóór hem rijdende auto gaan inhalen, waardoor gevaar of belemmering ontstond, immers een tegenligger naderde, aan een botsing waarmede beklagde slechts kon ontkomen door naar de (linker) wegberm te wijken.

Geldboete en voorwaardelijke ontzegging.

(W.V.R. art. 23).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. W. Z., geboren 11 februari 1915, majoor, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als majoor van de Koninklijke Land-, „macht, op of omstreeks 14 april 1965 te ongeveer 17.15 uur te Koot-

„wijk in de gemeente Barneveld — in elk geval in Nederland — als „bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, gekentekend JU 49-34, „rijdende in een voor hem naar rechts gaande, oplopende en onover- „zichtelijke bocht van de voor het openbaar rijverkeer openstaande „Houtvester van Hofweg, tijdens het inhalen van een in dezelfde rich- „ting over die weg rijdende andere auto geheel op het voor het verkeer „uit de tegengestelde richting bestemde weggedeelte is gekomen, waar- „door gevaar of belemmering ontstond, althans kon ontstaan, voor de „bestuurder van een hem in die bocht over de helling tegemoetkomen- „de auto, hebbende beklagde slechts een aanrijding tussen beide auto's „(waarvan de bestuurders elkaar pas op een afstand van ongeveer 20 „meter konden waarnemen) kunnen voorkomen door ijlings in de voor „hem linker berm te gaan rijden en de tegenligger links te passeren”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, in werkelijke dienst als majoor van de Koninklijke Landmacht, op 14 april 1965 omstreeks 17.15 uur, te Kootwijk in de gemeente Barneveld als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, gekentekend JU 49-34, daarmede heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Houtvester van Hofweg; dat hij daar reed in de richting Harskamp; dat vóór hem in dezelfde richting een personenauto reed; dat de Houtvester van Hofweg vrij bochtig en smal is en gelegen in heuvelachtig terrein; dat daardoor de rijbaan op meerdere plaatsen vrij onoverzichtelijk is; dat hij, daar aldus rijdende, zijn snelheid heeft opgevoerd teneinde het voor hem rijdende voertuig in te halen; dat hij tijdens het inhalen van genoemd voertuig, rijdende in een voor hem naar rechts gaande, oplopende bocht, geheel op het voor het verkeer uit de tegengestelde richting bestemde weggedeelte is gekomen; dat hij daar aldus rijdende, uit de tegengestelde richting een personenauto tegen de helling op zag komen, welke hij niet eerder had zien naderen; dat deze personenauto toen tot op een afstand van 25 à 30 meter was genaderd; dat hij zag dat links van de rijbaan een vlak open bermgedeelte was; dat hij toen, teneinde een aanrijding met deze tegenligger te voorkomen, dat bermgedeelte is opgereden; dat hij, rijdende in genoemde berm, deze tegenligger, gezien zijn rijrichting, toen links heeft gepasseerd;

Overwegende, dat een ambtsedig Proces-Verbaal dd. 3 mei 1965, opgemaakt door Leonardus Johannes Maria Bosland, hoofdagent van gemeentepolitie te Barneveld, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Evert Doornbos:

dat hij op 14 april 1965 omstreeks 17.15 uur, reed, als bestuurder van een vierwielige personenauto, gekentekend FV 23-58, op een voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg in de omgeving van Kootwijk, in de gemeente Barneveld; dat hij daar ter plaatse reed met een snelheid van naar schatting 40 kilometer per uur en geheel over de voor hem rechter weghelft; dat hij even voordat hij met zijn auto een voor hem naar links opgaande bocht zou inrijden, zag dat op een afstand van ongeveer 10 à 15 meter een andere personenauto uit

tegenovergestelde richting uit deze bocht in zijn richting kwam aanrijden; dat de bestuurder van dit motorrijtuig, hiermede geheel over de voor hem linker rijbaan van de weg dus op de door hem — getuige — bereden weghelft reed; dat genoemde bestuurder dit deed, omdat hij in deze zeer onoverzichtelijke bocht een vóór hem rijdende auto wilde inhalen; dat hij, bij plotseling zien van genoemde tegenligger, zijn voertuig zeer krachtig afremde; dat de bestuurder van genoemde auto, deze auto, gezien diens rijrichting, naar links stuurde, in de voor hem linker berm, enig aldaar opgeslagen kort hout ramde en vervolgens doordat zijn wagen door de berm reed, hem — getuige — passeerde aan de rechterzijde; dat hij de snelheid van genoemde auto op dat moment moeilijk kon schatten, maar dat deze in ieder geval aan de zeer hoge kant was; dat de bestuurder van genoemd voertuig, na deze uitwijkmanoeuvre niet is gestopt, maar door is gereden, na zijn wagen weer op de weg te hebben gebracht; dat hij het kenteken van genoemde wagen heeft opgenomen en dat dit luidt JU 49-34;

Petrus Johannes Tros:

dat hij op 14 april 1965 te omstreeks 17.15 uur, als mede-inzittende van de personenauto, gekentekend FV 23-58, rechts naast de bestuurder was gezeten en aldus reed over een weg, gelegen in de omgeving van Kootwijk te Barneveld; dat zij daar reden normaal rechts van de weg; dat hij op zeker moment zag, dat uit tegenovergestelde richting, vanuit een zeer onoverzichtelijke bocht een andere personenauto recht op hen aan kwam rijden; dat genoemde auto, daar hij een voor hem rijdende auto ging inhalen, op de voor hem linker rijbaan reed; dat de afstand tussen de inhalende auto en het door hun bereden voertuig, op dat moment misschien 20 meter bedroeg; dat hij vervolgens zag, dat genoemde auto plotseling naar links schoot, in de linker berm belandde en hen aldus aan de rechterzijde passeerde;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Overtreding van artikel 23 vierde lid van het Wegenverkeersreglement^N,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124 juncto artikel 23 vierde lid onder b, van het Wegenverkeersreglement;

overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het gepleegde feit termen aanwezig zou achten beklaagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen, indien hij tijdens de te bepalen proeftijd na te melden voorwaarde niet naleeft;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 50, subsidiair hechtenis voor de tijd van 10 dagen; ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 3 maanden, voorwaardelijk, proeftijd een jaar — *Red.J.*]

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 21 december 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Lt.-Kolonel J. C. Engelman en Kapitein T. Vrijdag.

Raadsman: Mr. A. L. Melai.

Dood door schuld.

Beklaagde, dpl. sergeant-wachtcommandant had, terwijl hij zijn UZI pistool-mitrailleur aan een draagriem voor zijn borst had hangen en hij zijn rondeklok van zijn linkerhand naar zijn rechterhand verplaatst had om een andere dpl. sergeant te wekken, twee schoten uit dat vuurwapen doen afgaan welke twee schoten (of één daarvan) die andere sergeant in het achterhoofd trof(fen), tengevolge waarvan korte tijd later de dood intrad.

Beklaagde had, bij het op wacht komen, erop vertrouwd dat het vuurwapen in de juiste stand en op „veilig“ gesteld was.

(W.Sr. art. 307).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
H. W. Z., geboren 15 november 1944, dpl. sergeant, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig sergeant van de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 11 september 1965 te ongeveer 06.45 uur in de Ripperdakazerne te Haarlem, terwijl hij was gewapend met een geladen of halfgeladen Uzipistool-mitrailleur, welke hij met de draagriem om zijn nek vóór de borst had hangen, zich voorover heeft gebogen naar zijn collega, de dienstplichtig sergeant I. J. Coppoolse, die op diens bed lag te slapen, teneinde deze te wekken en toen dermate onvoorzichtig, onhandig en onverantwoordelijk met dat wapen heeft gemanipuleerd, dat het is afgegaan en twee kogels uit de loop, die gericht was naar het lichaam van genoemde Coppoolse, werden afgevuurd, tengevolge waarvan genoemde Coppoolse door beide kogels, althans door één dier kogels in het hoofd werd getroffen en daardoor uitgebreide kneuzing en verbrijzeling van de hersenen, zijnde zwaar lichamelijk letsel, bekwam, waaraan hij nog dezelfde dag is overleden, hetgeen derhalve aan zijn, beklaagdes „schuld is te wijten“;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig sergeant van de Koninklijke Landmacht, op 11 september 1965 omstreeks 06.30

uur als wachtcommandant in de Ripperdakazerne te Haarlem een hem voorgeschreven ronde op het terrein van die kazerne is gaan maken, waarbij hij tevens de bedoeling had tijdens die ronde de dienstplichtig sergeant I. J. Coppoolse op de kamer waar deze gelegerd was, zijnde kamer 15 van gebouw C in die kazerne te gaan wekken, omdat deze hem dit te omstreeks 01.00 uur had verzocht; dat hij die ronde zoals voorgeschreven maakte gewapend met een UZI-pistoolmitrailleur, welke hij met de draagriem om zijn nek voor zijn borst had hangen, waarbij de loop van het wapen naar links wees; dat volgens voorschrift dit wapen half geladen moest zijn, dat wil zeggen dat het met tien scherpe patronen gevulde patroonmagazijn in het wapen moet zijn geplaatst, de vuurregelaar op veilig gesteld en de afsluiter zich in de voorste stand bevindt; dat hij op 10 september 1965 te 19.00 uur als wachtcommandant was opgekomen; dat hij gedurende zijn wachtdienst geen bewuste controle over het wapen heeft gehouden, met name niet ten aanzien van de stand van de vuurregelaar en de afsluiter; dat hij tijdens zijn ronde van 06.30 uur, terwijl hij de UZI droeg zoals bovenvermeld en zijn rondelok in zijn linkerhand aan de riem daarvan, bij kamer 15 van gebouw C kwam; dat hij de deur met zijn rechterhand opende zodat hij de UZI even losliet; dat hij namelijk gewoonlijk met zijn rechterhand op de handgreep van het wapen loopt, met de vingers ter hoogte van de beugelkrop; dat hij, toen hij de kamer binnenkwam, onmiddellijk achter de naar links en naar binnen opengaande deur een bed zag staan, waarop Coppoolse lag; dat deze met het hoofd dicht bij de deur, op zijn linkerkant, met het gezicht naar de muur lag, terwijl de dekens vrij hoog opgetrokken waren en het laken ongeveer ter hoogte van de nek; dat hij de indruk kreeg dat Coppoolse sliep; dat hij staande bij het hoofdeinde van het bed en enigszins naar Coppoolse toegewend, zijn linkerhand heeft vrijgemaakt door de rondelok over te nemen in zijn rechterhand, waarmee hij de UZI tegenhield zoals omschreven; dat hij, terwijl hij daarop zijn linkerhand in de richting van de rechter schouder van Coppoolse bracht, waarbij hij, zich tevens vooroverboog, een schot hoorde afgaan uit zijn wapen waarvan de loop zich toen niet ver van het hoofd van Coppoolse kan hebben bevonden; dat Coppoolse niet reageerde; dat hij even later bloed aan diens hoofd zag; dat het toen tot hem doordrong dat Coppoolse door een kogel uit zijn wapen was getroffen; dat hij zijn wapen met de rondelok op de grond heeft geworpen, waarna hij heeft geprobeerd met een hemd het bloeden te stelpen; dat hij, nadat hij ook nog een kussen tegen liet achterhoofd van Coppoolse had gedrukt hard naar het wachtlokaal op ongeveer 200 meter afstand is gelopen om hulp te halen; dat hij de Officier van Piket en de MGD heeft gewaarschuwd; dat hij daarna weer naar Coppoolse is teruggierend, die nog in dezelfde houding lag; dat kort daarop een sergeant en ander personeel van de MGD en nog ander personeel arriveerden; dat hij zich niet herinnert of hij al dan niet als onmiddellijke reactie op het schot de vuurregelaar op veilig heeft gezet; dat het hem bekend is dat Coppoolse nog dezelfde dag is overleden; dat hij het niet uitgesloten acht dat hij onbedoeld zijn

rechterhand met de rondeklok zodanig heeft gehouden bij de beugelkrop en de greepveiligheid, dat hij een schot heeft doen afgaan; dat de UZI voor hem geen onbekend wapen was; dat de UZI, met houder, en de zich daarin nog bevindende acht patronen, enkele uren later door de Koninklijke Marechaussee uit zijn handen in beslag zijn genomen; dat hij toegeeft dat het een verzuim van hem is geweest, dat hij, na bij de aanvang van de wacht het wapen te hebben gebracht in naar hij aannam half geladen toestand, geen enkele maal welbewust meer heeft gecontroleerd op veiligheid, met name telkens op de momenten dat hij gewapend een ronde moest lopen;

Overwegende, dat als getuige ten processe zakelijk heeft verklaard:
Hans Robert Brander, dienstplichtig sergeant:

dat hij op 11 september 1965 dienst deed als sergeant van de week bij het 820 Transport Bataljon in de Ripperdakazerne te Haarlem, dat hij omstreeks 07.00 uur die dag in het hoofdgebouw van die kazerne werd gewaarschuwd door een sergeant van de MGD dat er een ongeluk was gebeurd op een sergeantenkamer in gebouw C. Dat hij zich onmiddellijk naar dat gebouw heeft begeven en toen hij op kamer 15 in dat gebouw kwam, de MGD-sergeant Lander, die hem gewaarschuwd had en een soldaat van de MGD zag, die bezig waren de hem bekende sergeant Coppoolse te verzorgen, die op een bed lag en naar hij zag hevig bloedde uit een wond aan het achterhoofd; dat hij tevens zag, dat op de grond in die kamer schuin achter het hoofdeinde van het bed, dat direct naast de toegangsdeur geplaatst was, een pistoolmitrailleur UZI lag, in het magazijn waarvan een houder was geplaatst; dat op of onmiddellijk bij dit wapen een rondeklok lag; dat hij zonder dit wapen aan te raken eerst heeft geholpen bij het vervoer van Coppoolse naar de ambulance die voor het gebouw stond; dat hij vervolgens met de soldaat van de wacht, Verkaart genaamd, met wie hij ongeveer gelijk op kamer 15 was gekomen, weer naar die kamer is teruggegaan; dat hij, toen hij het wapen van de vloer oppakte om dit te bekijken, zag, dat de vuurregelaar op „S”, derhalve op veilig stond; dat hij het wapen, waarvan de afsluiter naar hij zag in de achterste stand stond, heeft ontladen en dit met de patroonhouder en rondeklok naar de officier van piket heeft gebracht; dat hij zag dat de patroonhouder acht patronen bevatte;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 13 september 1965 opgemaakt door Jacobus Gerardus Brink, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, Marcellinus Jozef de Zwart, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Theodorus Wilhelmus Veldman, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, allen behorende tot de Brigade Haarlem, zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisanten:

dat zij op 11 september 1965 omstreeks 08.00 uur telefonisch bericht ontvingen van de Officier van de week van de Ripperdakazerne te Haarlem, de 1e Luitenant Cooke, houdende mededeling dat de wachtcommandant in die kazerne, de sergeant Z., die dag omstreeks 06.45 uur een collega-sergeant I. J. Coppoolse bij het wakken in het achterhoofd had geschoten met één of meerdere kogels uit zijn pistool-

mitrailleur UZI, waardoor Coppoolse levensgevaarlijk gewond werd; dat zij zich onmiddellijk naar de Ripperdakazerne te Haarlem hebben begeven; dat de 1e Luitenant Cooke hem aldaar mededeelde dat de sergeant I. J. Coppoolse door de zorg van dokter Visser, chef van de militaire geneeskundige dienst te Haarlem op 11 september 1965 omstreeks 07.00 uur per militaire ambulance was vervoerd naar het ziekenhuis Sint Joannes de Deo te Haarlem, vanwaar hij op die dag omstreeks 08.00 uur was vervoerd naar het Wilhelminagasthuis te Amsterdam; dat zij zich voor onderzoek hebben begeven naar kamer 15 van gebouw C van de Ripperdakazerne te Haarlem; dat zij direct achter de naar binnen draaiende toegangsdeur, aanwezig in de zuidzijde van de westelijke wand van die kamer, een bed aantroffen geplaatst tegen de westelijke wand, met het hoofdeinde in zuidelijke richting en in de lengterichting geplaatst in de richting noord-zuid; dat de op dit bed aanwezige dekens en lakens waren besmeurd met bloed; dat nagenoeg in het midden van de horizontale ijzeren stang van het hoofdeinde van het bed, een inslag van een kogel zichtbaar was; dat een gedeelte van die kogel nog in de inslag aanwezig was; dat voorts er aan het hoofdeinde van het nog op dat bed aanwezige matras aan de bovenzijde een inslag van een kogel was, welke doorliep naar de onderzijde van het matras; dat op die plaats een gat in het matras was; dat op nagenoeg gelijke hoogte van het onderste gat in het matras, in het bedspiraal waarop bedoeld matras lag, een gat zichtbaar was; dat in schuine lijn naar beneden vanaf de bovenste kogelinslag in het matras, via het onderste gat in het matras en het gat in het bedspiraal, in de onderkant van de westelijke wand van kamer 15 een gat zichtbaar was; dat een kogel die bovengenoemde gaten vermoedelijk heeft veroorzaakt, onvindbaar was; dat op het midden van de vloer van kamer 15, tussen de aan de zuidzijde van die kamer zowel tegen de westelijke wand als tegen de oostelijke wand geplaatste bedden, een huls van het kaliber 9 mm. lag; dat ook onder het aar. de oostwand van die kamer geplaatste bed een huls lag van hetzelfde kaliber en lotnummer; dat onder het aan de zuidzijde van die kamer tegen de westelijke wand geplaatste bed deeltjes van een kogel lagen; dat in het kopkussen van het aan de zuidzijde van die kamer tegen de westelijke wand geplaatste bed twee gaten bleken te zitten, vermoedelijk afkomstig van een kogel of kogels; dat tevens dit kopkussen besmeurd was met bloed; dat tweede verbalisant uit handen van Z., sergeant, in beslag heeft genomen een pistool-mitrailleur van het merk UZI, genummerd NL 82773, een houder behorende bij deze pistool-mitrailleur gevuld met acht scherpe patronen kaliber 9 mm.; dat naar aanleiding van een mogelijke storing in genoemd wapen dit door technisch personeel van de Koninklijke Landmacht te Amsterdam zal worden onderzocht welk onderzoek bij afzonderlijk proces-verbaal wordt gerelateerd; dat op 11 september 1965 omstreeks 21.00 uur van dokter Visser van de Militaire Geneeskundige Dienst te Haarlem, telefonisch bericht werd ontvangen dat sergeant Coppoolse in het Wilhelminagasthuis te Amsterdam op 11 september 1965 te 20.35 uur was overleden; dat hij daarop

op 11 september 1965 te 23.15 uur in het Wilhelminagasthuis te Amsterdam in beslag heeft genomen het lijk van Izaak Jacobus Coppoolse, geboren 9 september 1944 te Goes, laatst gewoond hebbende Kanaalstraat 58 te Vlissingen, sergeant, registratienummer: 44.09.09.061;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 15 september 1965 opgemaakt door Jacobus Gerardus Brink, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Marcellinus Jozef de Zwart, wachtmee-ster der Koninklijke Marechaussee, beiden behorende tot de Brigade Haarlem, zakelijk inhoudt als verklaring van eerste verbalisant:

dat op 13 september 1965 dokter Voortman, patholoog-anatoom bij het gerechtelijk geneeskundig laboratorium van het Ministerie van Justitie in het Wilhelminagasthuis te Amsterdam het stoffelijk overschot van Izaak Jacobus Coppoolse, geboren 9 september 1944 te Goes, aan een gerechtelijke sectie heeft onderworpen; dat hij hem daartoe op genoemde datum het stoffelijk overschot bedoeld ter beschikking heeft gesteld; dat hij na dit onderzoek het stoffelijk overschot van Coppoolse voornoemd van dokter Voortman weer heeft overgenomen;

Overwegende, dat een rapport van lijkschouwing d.d. 8 oktober 1965 opgemaakt door Martin Voortman, arts en patholoog-anatoom, zakelijk inhoudt als verklaring van rapporteur:

dat hij op 13 september 1965 als beëdigd deskundige in de sectiekamer van het Wilhelminagasthuis te Amsterdam de uit- en inwendige schouwing heeft verricht van het lijk van I. J. Coppool'se, welk lijk hem werd aangewezen en overhandigd door de opperwachtmeester van de Koninklijke Marechaussee Brigade Haarlem J. G. Brink en na gedane schouwing aan genoemde J. G. Brink werd teruggegeven; dat de conclusie van dit onderzoek luidt, dat I. J. Coppoolse was getroffen door (delen van) een kogel, welke links aan het achterhoofd was (waren) binnengedrongen en een uitgebreide hersenbeschadiging (kneuzing en verbrijzeling) had(den) veroorzaakt; dat het oplopen van de schotwonding het intreden van de dood tot gevolg heeft gehad;

Overwegende, dat blijkens een door de ambtenaar van de burgerlijke stand te Amsterdam afgegeven uittreksel d.d. 14 september 1965 uit het register van overlijden op 11 september 1965 in de gemeente Amsterdam is overleden: Izaak Jacobus Coppoolse;

Overwegende, dat een rapport van technisch onderzoek d.d. 29 september 1965 opgemaakt door Ir. J. van Benthem, Luitenant-Kolonel van de Technische Staf, J. Lunenberg, Kapitein van de Technische Dienst en M. C. de Ridder, 1e Luitenant van de Technische Dienst, in fotocopie ten processe in het dossier aanwezig, zakelijk inhoudt als verklaring van rapporteurs:

dat zij in verband met een op 11 september 1965 omstreeks 06.30 uur met een pistool-mitrailleur UZI plaats gehad hebbend dodelijk ongeval in de Ripperdakazerne te Haarlem op 13 september een technisch onderzoek hebben gehouden met betrekking tot bedoeld pistool-mitrailleur UZI nr. NL 82773 met patroonmagazijn en draagriem, 8 patronen FN, Ball 9 mm, Partij no. 62-12, zijnde het restant van de

10 patronen waarmede het wapen ten tijde van het ongeval was geladen, 2 hulzen alsmede kogelrestanten volgens verklaring van de Koninklijke Marechaussee aangetroffen op de plaats van het ongeval; 138 patronen FN, Ball 9 mm. Partijnummer 62-12, onttrokken aan de wachtvoorraad van de Ripperdakazerne te Haarlem; dat de samenvatting van het onderzoek luidt, dat:

a. gezien de perfecte conditie waarin het betrokken wapen verkeert, het ongewild afgaan van (een) schot(en) tengevolge van technische onvolkomenheden aan onderdelen of samenstellingen hiervan, uitgesloten is;

b. in geval het wapen ten tijde van het ongeval zoals voorgeschreven „half geladen" was, het mogelijk is één schot te doen afgaan, ongeacht de stand van de vuurregelaar; dat, aangezien meerdere schoten (twee) zijn afgevuurd, echter tevens de vuurregelaar op R of A zou moeten hebben gestaan, terwijl ook het indrukken van de trekker werd vereist;

c. de omstandigheid van een onjuist geplaatste trekkergroep als oorzaak van het ongeval eveneens een achterwaarts gerichte stoot of een bewuste laadhandeling (spannen) vereist; dat, aangezien echter slechts 2 schoten zijn afgevuurd uit een magazijn met tien patronen, deze omstandigheid als oorzaak is uit te sluiten;

dat de conclusie van het onderzoek luidt, dat gezien:

- de technische staat van het wapen,
- de resultaten van de verrichte schietproeven en valproeven,
- de correcte functionering van de respectievelijke veiligheden,
- het aantal schoten dat bij het ongeval is afgevuurd,
- de toestand van het wapen zoals dit, volgens de verklaring van de Koninklijke Marechaussee, na het ongeval werd aangetroffen, met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid moet worden aangenomen, dat het wapen ten tijde van het ongeval in geladen toestand heeft verkeerd en dat het afgaan een gevolg is geweest van manipulaties aan het afvuurmechanisme;

Overwegende, dat de Krijgsraad de conclusie van het rapport van technisch onderzoek overneemt en tot de zijne maakt, waarbij de Krijgsraad de woorden „met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid moet worden aangenomen" leest als „het boven iedere redelijke „twijfel verheven is";

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemd rapport van technisch onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende te dien aanzien, dat de Krijgsraad het onvoorzichtig, onhandig en onverantwoordelijk manipuleren met het wapen dusdanig verstaat en bewezen acht, dat dit hierin heeft gelegen, dat beklagde, na bij de aanvang van de wacht „te hebben aangenomen dat het wapen „half geladen en op veilig gesteld was" en ook bij het ronde-lopen — en speciaal bij de aanvang van de ronde waarbij hij het slachtoffer zou wekken — het wapen niet éénmaal op veiligheid te hebben gecontro-

leerd, waardoor de mogelijkheid aanwezig was dat het wapen zou afgaan wanneer aan het afvuurmechanisme werd gemanipuleerd, bij het wekken een of meer handelingen aan het wapen heeft verricht, waardoor dit afging;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Aan zijn schuld de dood van een ander te wijten zijn”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 307 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van een maand — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 december 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Luit.-Kolonel J. C. Engelman en Kapitein T. Vrijdag.

Raadsman: 2e-Luitenant C. de Lange.

Weggereden na een botsing met een ander motorrijtuig, voordat de identiteit van de bestuurder en de auto konden worden vastgesteld. Een dpl. marechaussee der 2e klasse, achteruitrijdende op een ventweg, botste tegen een aldaar geparkeerde auto, welke aan de voorzijde werd ingedeukt en beschadigd, waarna hij is weggereden alvorens zijn identiteit en die van de door hem bestuurde auto behoorlijk konden worden vastgesteld.

Opgelegde straf: gevangenisstraf v.d.t.v. 2 weken en verlaging tot de stand van soldaat der laagste klasse.

(W.V.W. art. 30, 35).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C. W., geboren 2 februari 1945, dpl. marechaussee der 2e klasse, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig marechaussee der „derde klasse, op of omstreeks 28 augustus 1965 te ongeveer 17.30 „uur te Harderwijk als bestuurder van een vierwielig militair motor-„rijtuig bij het achteruitrijden op de voor het openbaar rijverkeer open-„staande ventweg van de Deventerweg tegen een geparkeerde auto is „aangereden, toebehorende aan A. A. de Groot — in elk geval aan „anderen of een ander dan aan hem, beklagde, of een inzittende van

„het door hem bestuurde motorrijtuig — waarbij van die auto het „voorfront werd ingedeukt en beschadigd, waarna hij is weggereden of „doorgereden alvorens de identiteit van het door hem bestuurde motorrijtuig en van hem zelf als bestuurder behoorlijk was kunnen worden „vastgesteld“;

Overwegende, dat uit een justitiële verklaring d.d. 12 oktober 1965, opgemaakt door de Commandant 41 Marechaussee Compagnie te Harderwijk, blijkt, dat beklagde op gemeld tijdstip sedert 10 juni 1964 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig marechaussee der 2e klasse, op 28 augustus 1965 omstreeks 17.30 uur als bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig, mungajeep, gekentekend KR 80-67, dat voertuig geparkeerd heeft op de linkzijdige van de westelijke ventweg van de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg de Deventerweg te Harderwijk, met de voorzijde in zuidelijke richting op ongeveer een meter achter een andere geparkeerd staande auto, ter hoogte van het eethuis „Peters“; dat hij vervolgens in dat eethuis is gaan telefoneren en terugkerende zag dat achter de jeep een andere lichtkleurige auto op 50 cm. afstand van de jeep was geparkeerd; dat hij heeft moeten manoeuvreren om tussen beide genoemde wagens uit te komen, waarbij de hem vergezellende marechaussee der 4e klasse Verbeek aanwijzingen gaf; dat hij achteruitrijdende met de jeep hoorde, dat Verbeek „ho“ of „halt“ riep, waarop hij onmiddellijk de jeep tot stilstand bracht en daarna vooruit tussen beide wagens is weggereden; dat hij, nadat Verbeek in de jeep was gestapt, is weggereden naar de ca. 200 meter verder gelegen afrit van de E 35, om aldaar de colonne, die zij escorteerden, verder te geleiden;

Overwegende, dat als getuige ten processe zakelijk heeft verklaard: Jan Terlouw:

dat hij op 28 augustus 1965 omstreeks 17.30 uur in zijn auto zat, die toen geparkeerd stond op de rechter parkeerstrook van de westelijke ventweg van de Deventerweg te Harderwijk, voor het eethuis „Peters“; dat hij zag dat aan de linkzijdige een militaire jeep geparkeerd stond en daarachter op ongeveer één meter een Fiat 500 bestelauto, waarin een jongetje van een jaar of acht zat; dat hij zag dat uit het eethuis een marechaussee kwam, die achter het stuur van de jeep ging zitten en deze langzaam achteruit reed, terwijl een andere marechaussee rechts naast de jeep stond, kennelijk om aanwijzingen te geven en dat laatstgenoemde stond toe te kijken; dat hij hoorde, dat laatstgenoemde „ho“ of „stop“ riep, toen de jeep zich nog op enige afstand van de Fiat bevond; dat hij dit goed kon horen, omdat het linkerportieraam van zijn auto openstond; dat de jeep echter doorreed en wel zover, dat de bumper met het kofferdeksel van de Fiat in aanraking kwam; dat hij dit duidelijk kon zien en bovendien enig gekraak hoorde; dat hij zag, dat de marechaussee die buiten de jeep stond, naar de achterzijde van de jeep en naar de Fiat keek; dat hij, toen de jeep tot stilstand was gekomen, laatstgenoemde marechaussee iets hoorde roepen van „vooruit,

weg wezen"; dat de jeep daarop vooruit reed en daarna nog weer een keer terug stak, zonder daarbij de Fiat te raken; dat daarna de tweede marechaussee instapte en de jeep in zuidelijke richting wegreed, zonder dat de bestuurder enige maatregel had genomen om zijn identiteit bekend te maken; dat hij het kenteken van die jeep heeft opgenomen, zijnde KR 80-67; dat even daarna een man, die kennelijk de bestuurder van die Fiat was, ter plaatse bij de Fiat kwam; dat hij zag dat het jongetje in die Fiat de bestuurder op de schade aan de voorzijde van de auto attent maakte; dat hij zag dat het Fiat-Vignet van die auto af was; dat de bestuurder die schade ging bekijken; dat hij daarop zich tot die bestuurder heeft gewend en deze onder meer het nummer heeft opgegeven; dat er daarna nog een jongen van een jaar of 15 kwam, die tegen de bestuurder zei, dat hij het nummer van de jeep ook had opgenomen; dat dit overeenkwam met zijn opgave;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 28 september 1965 opgemaakt en gesloten door Johannes M. Achterberg, adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de 41e Marechaussee Compagnie, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Arend Adolph de Groot:

dat hij op 28 augustus 1965 omstreeks 17.35 uur zijn vierwielig motorrijtuig Fiat 500, gekentekend FK 82-61, geparkeerd had staan op de westelijke ventweg van de Deventerweg te Harderwijk, met de voorzijde in zuidelijke richting; dat hij op genoemd tijdstip constateerde, dat de voorzijde van zijn auto, waarvan hij de eigenaar is, iets ingedeukt was en het daarop gemonteerde Fiatmerk van plastic verbrijzeld; dat J. Terlouw hem toen mededeelde dat kort tevoren een militair voertuig achteruit tegen zijn auto was gereden en dat het kenteken van die wagen KR 80-67 zou zijn;

Verbalisant:

dat getuige A. A. de Groot hem op 28 augustus 1965 een lichtgeel gelakte Fiat bestelauto gekentekend FK 82-61, toonde; dat hij zag dat de voorzijde van de motorkap van deze auto over een breedte van 50 cm. ongeveer 5 cm diep was ingedeukt en dat zich in deze deuk een verbrijzeld plastic Fiatmerk bevond; dat hij bij controle van het voertuig KR 80-67 zag, dat dit een DKW-munga was en dat zich op de trekhaak en de rechter achterbumper lichtkleurige lak bevond van gelijke kleur als die van de Fiat bestelauto FK 82-61; dat de Deventerweg te Harderwijk, bestaande uit een hoofdrijbaan met daarvan, gescheiden door groenstroken, aan beide zijden een ventweg, een voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg is;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende daarbij dat de mate van de beschadiging aan de Fiat (de lak van de Fiat is aangetroffen op de trekhaak van de jeep) en de verklaring van de getuige Terlouw, dat hij duidelijk kon zien dat de Fiat geraakt werd en bovendien gekraak hoorde en dat er nog een knaap van 15 jaar het nummer van het door beklagde bestuurde

voertuig had opgenomen in onderling verband de Krijgsraad de overtuiging schenken en het wettig bewijs leveren, dat beklagde moet hebben gemerkt dat er een aanrijding had plaats gehad en dat daardoor schade kon zijn ontstaan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel 30 eerste lid, aanhef en onder a van de Wegenverkeerswet”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 juncto artikel 30 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van het gepleegde feit ongeschikt acht in de door hem beklede rang van marechaussee der 2e klasse te blijven dienen;

Gezien: enz.;

[Volgt veroordeling van beklagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van twee weken en verlaging tot de stand van soldaat der laagste klasse — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 5 januari 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoors W. H. Verbeek en A. J. van Dongen.

Raadsman: Mr. R. Foortse.

Beklaagde was, terwijl hem geen rijbewijs was uitgereikt en terwijl zijn auto o.a. niet voorzien was van een behoorlijke rem en hoorn, daarmede met te grote snelheid een kruising van wegen opgereden, waardoor een bromfietser hem niet tijdig voorrang had kunnen geven en met zijn auto in aanrijding was gekomen. Bovendien was het motorrijtuig niet verzekerd volgens de W.A.M.

Een geldboete van f 75. —, voor het in gevaar brengen van de veiligheid op de weg en voorts 3 hechtenisstraffen (resp. van 3, 7 en 4 dagen) alsmede de verplichting tot het storten van een bedrag van f 100. — in het Waarborgfonds Motorverkeer; tenslotte ontzegging van de rijbevoegdheid (8 maanden).

(W.M.Sr. art. 167; W.V.W. art. 9 en 25; W.V.R. art. 13;
W.A.M. art. 30)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
M.M.A.B., geboren 11 mei 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op 25 oktober 1965 circa 21.30 uur, te Bergen op Zoom,
„als bestuurder van een vierwielige personenauto DKW, gekentekend
„RK 35-99, daarmee hoogst roekeloos en onvoorzichtig, rijdende over
„de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Van Dedemstraat
„in de richting van de kruising van deze weg met de eveneens voor het
„openbaar verkeer openstaande wegen Antwerpsestraat en Auvergne-
„straat, deze kruising, welke te dien tijde van overheidswege door
„middel van een knipperlicht als een gevaarlijke kruising was aange-
„geven, met een snelheid van circa 70 km per uur althans met een
„aanzienlijke hogere snelheid dan de voor deze, in de bebouwde kom
„gelegen kruising toegelaten snelheid van 50 km per uur is opgereden
„en bovendien op de kruising nog een kleine wending naar rechts heeft
„gemaakt, met het aan deze grove onvoorzichtigheid, mitsdien aan zijn,
„beklaagde's schuld te wijten gevolg dat hij op de kruising een reeds
„afremmende bromfietser, J. van der Velde genaamd, heeft aangere-
„waardoor van der Velde tegen de grond werd geslingerd en tenge-
„volge van deze botsing of val een hersenschudding opliep, tengevolge
„waarvan hij 6 weken ziek is geweest, hebbende hij, beklaagde althans
„alstoen aldaar de veiligheid op genoemde wegkruising in gevaar ge-
„bracht, althans de vrijheid van het verkeer aldaar belemmerd door
„met een zodanige hoge snelheid deze kruising te naderen en op te
„rijden dat oversteken van dwarsverkeer practisch onmogelijk werd
„gemaakt en voorts alstoen en aldaar als bestuurder met bedoeld mo-
„torrijtuig over voormelde Van Dedemstraat gereden zonder dat aan
„hem door het bevoegd gezag was afgegeven een voor een dergelijk
„motorrijtuig vereist rijbewijs als bedoeld in artikel 9 lid 1 sub 3 van
„de Wegenverkeerswet en terwijl dat motorrijtuig niet voldeed aan de
„inrichtingseisen voor een dergelijk voertuig gesteld, immers de be-
„drijfsrem slechts een vertraging van 2,45 m/sec², opleverde in-
„stede „van de bij artikel 73 lid 1 sub d Wegenverkeersreglement geëiste ver-
„traging van 3,86 m/sec², terwijl voorts de claxon niet was aangesloten
„en derhalve niet werkte en de uitlaat niet van een geluiddemper voor-
„zien was en tenslotte ten aanzien van dat motorrijtuig geen verzeke-
„ring overeenkomstig de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motor-
„rijtuigen van kracht was”;

overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:
dat hij op 25 oktober 1965 omstreeks 21.30 uur te Bergen op Zoom
als bestuurder van een vierwielige personenauto, DKW, gekentekend
RK 35-99, daarmede rijdende over de voor het openbaar verkeer
openstaande weg de Van Dedemstraat, gelegen binnen de bebouwde
kom, in de richting van de kruising van deze weg met de eveneens voor
het openbaar verkeer openstaande wegen Antwerpsestraat en Auvergne-

straat, met een snelheid van 70 kilometer per uur, hoewel hij wist dat hij aldaar in de bebouwde kom niet harder dan 50 kilometer per uur mocht rijden, genoemde kruising, die door middel van een knipperlicht als een gevaarlijke kruising was aangegeven, is opgereden met de bedoeling om rechtdoor de Auvergnestraat in te rijden; dat hij op de kruising even naar links heeft gekeken en, toen hij weer voor zich keek, plotseling vlak naast zich een bromfiets zag; dat hij toen geremd heeft, maar dat de bromfietser met een harde klap tegen het rechterportier van zijn auto vloog; dat hij nog gezien heeft dat de bromfietser, die — naar hem later bleek — Johannes van der Velde was genaamd, op het wegdek viel; dat hij erkent, dat hij dit als gevaarlijk aangegeven kruispunt met veel te hoge snelheid is op- en overgereden, waardoor de bromfietser weinig of geen gelegenheid meer kreeg zijn auto voorrang te verlenen; dat hij toen aldaar als bestuurder met bedoeld motorrijtuig over voormelde Van Dedemstraat heeft gereden, zonder dat aan hem was afgegeven door het bevoegd gezag een voor een dergelijk motorrijtuig vereist rijbewijs en terwijl dat motorrijtuig niet voldeed aan de inrichtingseisen voor een dergelijk voertuig gesteld, aangezien de bedrijfsrem niet in orde was, terwijl de claxon niet was aangesloten en derhalve niet werkte en de uitlaat niet van een geluiddemper was voorzien; dat voorts ten aanzien van dit motorrijtuig geen verzekering overeenkomstig de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen van kracht was; dat hij eigenaar is van bedoelde auto;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt te Bergen op Zoom door Cornelius Marinus IJzerman, wachmeester der eerste klasse van de Koninklijke Marechaussee van de Brigade Bergen op Zoom en Otto Gendrik Vrijaldenhoven, hoofdagent van Gemeente-politie te Bergen op Zoom, en gesloten op 8 november 1965, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Leendert Goris:

dat hij op 25 oktober 1965 omstreeks 21.30 uur in een personenauto zat, rechts naast de bestuurder, soldaat B., van wie de personenauto, merk DKW, was; dat zij reden over de Van Dedemstraat te Bergen op Zoom in de richting van de kruising van wegen Van Dedemstraat-Antwerpsestraat-Auvergnestraat; dat hij schat, dat de snelheid waarmee zij reden, ongeveer 60 kilometer per uur was; dat bij het naderen van genoemd kruispunt soldaat B. zijn voertuig niet afremde, ondanks dat hij zag dat nabij de kruising een oranjekleurig knipperlicht in werking was; dat hij direct daarop zag, dat — gezien hun rijrichting — van rechts een bestuurder van een tweewielig rijwiel met hulpmotor naderde, die nagenoeg gelijktijdig met hen de kruising van wegen genaderd was; dat soldaat B. de door hem bestuurde auto afremde door middel van de voetrem; dat de bestuurder van het rijwiel met hulpmotor met de voorzijde van zijn voertuig opreed tegen de rechtervoorzijde van de door B. bestuurde personenauto; dat hij een forse klap hoorde;

Adrianus Elisabeth Besters:

dat hij op 25 oktober 1965 omstreeks 21.30 uur als duopassagier

was gezeten op een tweewielig rijwiel met hulpmotor, dat bestuurd werd door Johannes van der Velde; dat zij reden over de rijbaan van de Antwerpsestraat te Bergen op Zoom in de richting van de kruising Antwerpsestraat-Auvergnestraat-Van Dedemstraat; dat hij, toen Van der Velde de kruising opreed, zag, dat vanuit de richting van de Van Dedemstraat met grote snelheid een personenauto in de richting van het kruispunt kwam; dat de personenauto een kleine zwenking naar rechts maakte, terwijl Van der Velde uit alle macht remde; dat zij door die personenauto werden aangereden en op het wegdek kwamen te vallen; dat Van der Velde met een bloedende hoofdwond op de grond bleef liggen;

Verbalisanten:

dat de Antwerpsestraat, Auvergnestraat en de Van Dedemstraat te Bergen op Zoom voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande wegen zijn, gelegen binnen de bebouwde kom; dat van overheidswege op bedoelde kruising een verkeerslichtinstallatie is geplaatst en dat op 25 oktober 1965 omstreeks 21.30 uur een knipperlichtsignaal in werking was als bedoeld in artikel 7 lid 5 van het Wegenverkeersreglement; dat blijkens bekomen inlichtingen van personeel van de Provinciale Griffie van Zuid-Holland te 's-Gravenhage, nimmer een rijbewijs is uitgereikt aan M. M. A. B., geboren 11 mei 1946 te Rotterdam;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal van technisch onderzoek, opgemaakt te Bergen op Zoom door Jacobus Jan Verweij, wachmeester der eerste klasse van de Koninklijke Marechaussee aldaar en gesloten op 3 november 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van *verbalisant*:

dat hij in verband met een op 25 oktober 1965 omstreeks 21.30 uur op de voor het openbaar verkeer openstaande kruising van wegen Van Dedemstraat-Antwerpsestraat-Auvergnestraat plaats gehad hebbende verkeersongeval, een technisch onderzoek heeft ingesteld omtrent de rijvaardigheid van het voertuig, dat bij dit ongeval betrokken was; dat hem daarbij is gebleken, dat dit voertuig, merk DKW, gekentekend RK 35-99, bouwjaar 1954, voorzien was van een op vier wielen werkend hydraulisch remsysteem; dat bij de controle van de remvertraging met een geijkte tapleymeter, waarbij de bedrijfsrem in werking werd gesteld en welke controle werd gehouden op een droog ongeveer horizontaal liggend weggedeelte en waarbij de meter ontkoppeld was, de meter bij enkele remproeven een gemiddelde van 25% bleek aan te wijzen, hetgeen neerkomt op een remvertraging van 2,45 m/sec²; dat blijkens artikel 73, lid 1 onder d van het Wegenverkeersreglement de remvertraging op een droge horizontaal liggende weg tenminste 3,86 m/sec² moet bedragen; dat de elektrische bedrading van de claxon niet was aangesloten, zodat geen geluidsignalen gegeven konden worden; dat het voertuig niet was voorzien van een inrichting, die behoorlijk geluiddempend en over de gehele lengte gasdicht was en dat bedoelde zitlaats niet was voorzien van een geluiddemper;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten

aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten

„dat hij op 25 oktober 1965 circa 21.30 uur, te Bergen op Zoom, „als bestuurder van een vierwielige personenauto DKW, gekentekend „RK 35-99, daarmee rijdende over de voor het openbaar verkeer „openstaande weg de Van Dedemstraat in de richting van de kruising „van deze weg met de eveneens voor het openbaar verkeer openstaande „wegen Antwerpsestraat en Auvergnestraat, welke kruising, te dien „tijde van overheidswege door middel van een knipperlicht als een ge- „vaarlijke kruising was aangegeven, is opgereden en de veiligheid op „genoemde wegekruising in gevaar heeft gebracht door met een zodanige „hoge snelheid deze kruising te naderen en op te rijden dat oversteken „van dwarsverkeer praktisch onmogelijk werd gemaakt en voorts als- „toen en aldaar als bestuurder met bedoeld motorrijtuig over voormelde „Van Dedemstraat gereden zonder dat aan hem door het bevoegd gezag „was afgegeven een voor een dergelijk motorrijtuig vereist rijbewijs als „bedoeld in artikel 9 lid 1 sub 3 van de Wegenverkeerswet en terwijl dat „motorrijtuig niet voldeed aan de inrichtingseisen voor een dergelijk „voertuig gesteld, immers de bedrijfsrem slechts een vertraging van „2,45 m/sec² opleverde in stede van de bij artikel 73 lid 1 sub d Wegen- „verkeersreglement geëiste vertraging van 3,86 m/sec², terwijl voorts de „claxon niet was aangesloten en derhalve niet werkte en de uitlaat niet „van een geluiddemper voorzien was en tenslotte ten aanzien van dat „motorrijtuig geen verzekering overeenkomstig de Wet Aansprakelijk- „heidsverzekering Motorrijtuigen van kracht was”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

- I. „Overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet”;
- II. „Overtreding van artikel 9, 1e lid aanhef en onder 3e van de „Wegenverkeerswet”;
- III. „Overtreding van artikel 13, 1e lid aanhef en onder c van het We- „genverkeersreglement”;
- IV. „Als bestuurder een motorrijtuig doen deelnemen aan het verkeer „zonder dat een verzekering overeenkomstig de Wet Aansprake- „lijkhedenverzekering Motorrijtuigen van kracht is”,
voorzien en strafbaar gesteld bij:
 - I. Artikel 35 juncto artikel 25 van de Wegenverkeerswet;
 - II. Artikel 9, 1e lid aanhef en onder 3e van de Wegenverkeerswet;
 - III. Artikel 124 juncto artikel 13, 1e lid aanhef en onder c junctis artikel 66 aanhef en onder b, artikel 73 en artikel 66 aanhef en onder c en e van het Wegenverkeersreglement;
 - IV. Artikel 30 van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of

omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van het sub IV als bevozen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit termen aanwezig acht beklaagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen;

[Volgt: veroordeling ten aanzien van: I: tot betaling van een geldboete van f 75, subs. 25 dagen hechtenis; II: tot een hechtenis voor de tijd van 3 dagen; III: tot een hechtenis voor de tijd van 7 dagen; IV: tot een hechtenis voor de tijd van 4 dagen, en storting van een bedrag groot f 100 in het Waarborgfonds Motorverkeer; voorts: ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 8 maanden — *Red.J.*]

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 5 januari 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoors W. H. Verbeek en A. J. van Dongen.

Raadsman: Majoor A. E. Land.

Rijden onder invloed van alcoholhoudende drank. Een sergeant-majoor reed op 3 november 1965 te 17.25 uur te Utrecht met zijn personenauto over de voor het openbaar verkeer openstaande wegen Kanaalstraat en Leidseveertunnel, nadat hij eerder op die dag 5 dubbele borrels oude jenever had gedronken. Opgelegde straf: gevangenisstraf v.d.t.v. 14 dagen en ontzegging van de rijbevoegdheid v.d.t.v. 1 jaar met aftrek inhoudingsduur van het rijbewijs.

(W.V.W. art. 26, 27, 35)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen J., geboren in 1919, sergeant-majoor, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 3 november 1965 te ongeveer 17.25 uur te Utrecht als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig heeft gereden „over de voor het openbaar rijverkeer open staande wegen Kanaalstraat en Leidseveertunnel, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat geacht moest worden dat motorrijtuig naar behoren te besturen“;

Overwegende, dat uit een justitiële verklaring d.d. 30 november 1965 opgemaakt door de commandant B-Subsistentencompagnie Garnizoensdetachment 's-Gravenhage te 's-Gravenhage, blijkt, dat beklaagde op

gemeld tijdstip sedert 2 januari 1946 als militair in werkelijke dienst was;

overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Landmacht, op 3 november 1965 te ongeveer 17.25 uur te Utrecht als bestuurder van een vierwielige personenauto, Simca 1000, gekentekend MU 48-07, daarmede heeft gereden over de voor het openbaar rijverkeer openstaande wegen de Kanaalstraat en de Leidseveertunnel, nadat hij eerder op die dag 5 dubbele borrels oude jenever had gedronken, tengevolge waarvan hij niet in staat kon worden geacht dat motorrijtuig naar behoren te besturen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal opgemaakt door Cornelis van der Horst, brigadier van gemeentepolitie te Utrecht, en gesloten op 4 november 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Verbalisant:

dat hij op 3 november 1965 te omstreeks 17.25 uur te Utrecht een man als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, personenauto, naar hem later bleek gekentekend MU 48-07, zag rijden over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg de Kanaalstraat, komende uit de richting van de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande Leidseveertunnel en gaande in de richting van de Artilleriestraat; dat hij vervolgens zag, dat die bestuurder, nadat deze ongeveer 15 meter de Kanaalstraat was opgereden, diens voertuig aan de uiterste linkerkant van de door deze gevolgde rijbaan tot stilstand bracht en de linkerclignoteur in werking stelde; dat hij zag dat hierdoor een groot aantal bestuurders van andere motorrijtuigen, die achter voornoemde bestuurder reden, hun voertuig tot stilstand moesten brengen; dat die bestuurder daar kennelijk met zijn auto was gestopt teneinde te keren en de Kanaalstraat op te rijden in de richting van de Leidsetunnel; dat het keren van die bestuurder vervolgens langzaam gebeurde; dat hij vervolgens deze bestuurder staande wilde houden en wijzen op het foute van diens handeling; dat hij daarop de linker portierknop van die auto vastgreep en dit portier wilde openen; dat hij zag dat die bestuurder omhoog in zijn richting en direct daarop voor zich uit keek, de toevoer van het gas verhoogde en snel door wilde rijden; dat hij de voornoemde portierknop los liet en die bestuurder luid toeriep te stoppen; dat die bestuurder vervolgens, nadat deze enkele meters was doorgereden, zijn auto in de Leidseveertunnel tot stilstand bracht; dat hij daarop die bestuurder verzocht uit die auto te stappen; dat hij vermoedde dat die bestuurder meer alcoholhoudende drank had gebruikt dan goed voor hem, als bestuurder van een motorrijtuig, was; dat hem bleek dat die bestuurder, nadat deze was uitgestapt, onvast ter been was en dat diens adem naar inwendig gebruikte alcohol rook; dat die bestuurder, desgevraagd, opgaf te zijn genaamd: J., geboren 3 oktober 1919 te Wassenaar; dat verdachte J. voornoemd aldus op 3 november 1965 te 17.15 uur op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande wegen Kanaalstraat en Leidseveertunnel te Utrecht heeft gereden als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig terwijl hij onder

zodanige invloed van het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank verkeerde dat hij niet in staat moest worden geacht dat motorrijtuig naar behoren te besturen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig handelen in strijd met „artikel 26 van de Wegenverkeerswet“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 juncto artikel 26 van de Wegenverkeerswet;

overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten:

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het gepleegde feit termen aanwezig acht beklagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen;

[Volgt: veroordeling van beklagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van veertien dagen; en ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van een jaar met bepaling, dat op de duur van deze bijkomende straf de tijd dat het rijbewijs van de veroordeelde ingevolge artikel 27 van de Wegenverkeerswet vóór het tijdstip, waarop de uitspraak voor dat betreft de voormelde bijkomende straf voor tenuitvoerlegging vatbaar is geworden, ingehouden is geweest, geheel in mindering zal worden gebracht te weten vanaf 3 november 1965 — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 10 augustus 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoors H. P. Wiegman en G. A. van den Bergh.

Raadman: Kapitein W. G. Tibben.

In Duitsland, waar beklagde zich voor de uitoefening van zijn dienst bevond, in een café een meerdere (dpl. sergeant) tegen het hoofd geslagen, waardoor deze ten bloede werd verwond.

„Feitelijke insubordinatie“.

(W.M.Sr. art. 4, 117).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G. M., geboren 21 februari 1945, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-,
„macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 25 april
„1965 te Luneburg, althans in Duitsland, alwaar hij alstoen voor de
„uitoefening van zijn dienst verbleef, opzettelijk gewelddadig diens
„meerdere, de wachtmeester H. Dijkstra, tegen diens oog heeft geslagen
„en ten bloede heeft verwond”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com-
missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik toen als dienstplichtig soldaat in dienst was bij de Konink-
lijke Landmacht, ingedeeld bij de 11e Afd. Rijdende Artillerie, bevond
ik mij op 25 april 1965 met mijn onderdeel voor schietoefeningen in
West-Duitsland, en ging ik vanuit het bivak passagieren in Liineburg.
Te omstreeks 19.00 uur ging ik met de Rijder Arie de Wit de „Top Ten
„Bar” binnen. Even later wilde ik mij voegen bij een groep Rijders, die
aan een tafel zat. Ik kwam daarbij langs een wachtmeester van een
ander artillerieonderdeel. Terwijl ik voorbij die wachtmeester liep, tikte
ik hem om hem te begroeten op een van zijn armen. Die wachtmeester
reageerde zeer onvriendelijk en zei, dat ik van zijn lijf moest afblijven.
Ik ben toen even bij die wachtmeester aan tafel gaan zitten. De wacht-
meester en ik zijn vervolgens naar de uitgang gelopen. De wachtmeester
verliet als eerste het lokaal en ik volgde hem en deed de deur naar het
portaalte achter mij dicht. Terwijl ik mij weer in de richting van de
wachtmeester draaide, gaf hij mij onverwacht een klap boven mijn
rechteroog. Ik werd daarop driftig en gaf de wachtmeester een stomp
tegen zijn hoofd. De wachtmeester had een bloedend wondje boven
zijn rechter oog;

Overwegende, dat Hendrik Dijkstra, geb. 31 maart 1944, bij zijn
verhoor door de Officier-Commissaris als getuige zakelijk onder meer
heeft verklaard en met ede bevestigd:

Terwijl ik toen als dienstplichtig wachtmeester in werkelijke dienst
was bij de Koninklijke Landmacht en gekleed in zogenaamd eerste
grijs, voorzien van de onderscheidingstekenen van mijn rang, bevond
ik mij op zondagavond 25 april 1965 in de „Top Ten Bar” in Lüne-
burg in West-Duitsland. Ik zat aan een tafel te praten met burgers. Op
een gegeven moment kwamen er een aantal Gele Rijders in het café.
Eén van hen ging naast mij zitten en sloeg een van zijn armen om mij
heen. Ik zei tegen deze soldaat dat ik daar niet van gediend was. Ik
vroeg hem en een andere Gele Ridder of hij met mij mee naar buiten
wilde gaan omdat ik buiten het café de persoonsgegevens wilde noteren.
De andere Ridder bemoeide zich met het geval en ik nam beiden bij
een arm en liep met hen in de richting van de deur. Bij de deur ge-
komen rukten beiden zich los en de soldaat, die mij al eerder in het
gezicht had geslagen, gaf mij toen een stomp in de omgeving van mijn
linkeroog, waardoor ik een blauw oog opliep en een bloedend sneetje
bij mijn linker werkbrauw. Tijdens het onderzoek door de Koninklijke
Marechaussee ben ik geconfronteerd met de soldaat die mij geslagen
had en toen vernam ik, dat hij M. heette;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht „op 25 april 1965 te Luneburg in Duitsland, alwaar hij alstoen voor de „uitoefening van zijn dienst verbleef, opzettelijk gewelddadig diens „meerdere, de wachtmeester H. Dijkstra, tegen diens oog heeft geslagen „en ten bloede heeft verwond“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*Feitelijke insubordinatie*“;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 2 weken — *Red.*].

NASCHRIFT.

Nu de tenlastelegging en bewezenverklaring vermelden dat beklagde de meerdere, door de toegebrachte slagen, „ten bloede heeft verwond“, dient het misdrijf, volgens het tweede lid van artikel 117 W.M.Sr., dat lichamelijk letsel te vermelden. Slechts „in tijd van oorlog“ vallen de verschillende schakeringen van de artikelen 117, 118 en 119 weg, omdat reeds op de grondvorm de maximum-straf is bedreigd. W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 19 augustus 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; Leden: Lt. Kolonels C. L. Jongeburger en R. P. Pieters.

Raadsman: 1e luit. C. Weber.

Beklaagde, dpl. soldaat, die met een andere soldaat, naar de tenlastelegging vermeldt „als schildwacht of als patrouille (lid)“, een opslagplaats van Bailey-materiaal moest bewaken, had zich met die andere soldaat naar een op circa 8 km. van die opslagplaats gelegen café begeven.

De Krijgsraad overweegt dat beklagde geen schildwacht was, omdat niet is komen vast te staan dat beklagde met een geweer of een getrokken zijdgeweer gewapend was, noch dat hij voorzien was van een band met het woord SCHILDWACHT aan de linkerbovenarm (welke

omstandigheden ook niet in de tenlastelegging vermeld waren); voorts is niet komen vast te staan dat beklaagde, tot een patrouille behoorde, nu volgens de gegeven instructies slechts één van hen aanwezig moest zijn en geen van beiden als commandant was aangewezen.

Vrijspraak; geen strafbaar feit maar krijgstuuchtelijk vergrijp, hetwelk de Krijgsraad afdoet als ware hij commanderende officier. 10 dagen streng arrest en omschrijving van de strafreden.

(W.M.Sr. art. 69, 129; W.K. art. 2, 58).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. J. M., geboren 3 augustus 1944, dpl soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Gezien de schriftuur van eis, door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 19 augustus 1965 strekkende tot veroordeling van beklaagde tot militaire detentie voor de tijd van vier weken waarvan twee weken voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren en gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schriftuur;

Gezien: . . . enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks 9 mei 1965 te of nabij Hohne, in elk geval in Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd, tezamen met L. F. als schildwacht of als patrouille(lid) geplaatst bij een opslagplaats van Bailey-materiaal opzettelijk zonder enigerlei toestemming of machtiging of opdracht en zonder noodzaak tezamen met voornoemde F. zijn post heeft verlaten en zich tezamen met deze heeft begeven naar een op omstreeks 8 km. van zijn post gelegen café”;

Overwegende . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Sedert 10 juni 1964 ben ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht. Op zaterdag 8 mei 1965 ging ik met mijn onderdeel, de 43e Pantsergeniecompagnie voor oefeningen naar Duitsland. Wij kwamen te omstreeks 17.00 uur aan in ons bivak bij Trakenen in Duitsland in de omgeving van Hohne. Die avond kregen de soldaat F. en ik van onze peletonscommandant de vaandrig van Elswijk, opdracht om een opslagplaats van Bailey-materiaal ergens op de heide in de buurt van Hohne te gaan bewaken. Wij moesten bij die opslagplaats blijven tot maandagochtend 10 mei 1965. Volgens onze instructies moest tenminste één van ons tweeën steeds aanwezig zijn. Op zondag 9 mei 1965 ben ik met F. gereden naar een café in Ostenholz, circa 8 km. verwijderd van eerder genoemde opslagplaats. Wij hadden van niemand toestemming gekregen ons van die opslagplaats te verwijderen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig rapport, opgemaakt door P. van Elswijk, vaandrig der Genie, onder meer inhoudt:

dat hij de soldaat F. en de soldaat-chauffeur A. J. M. op 9 mei 1965 om 14.30 uur heeft aangetroffen in een café in Ostenholz. Zij waren daar met het voertuig (P 43). Bovengenoemde soldaten hadden op dat moment een wachtdienst te vervullen bij een hoeveelheid Bailey-materiaal, ± 8 km. van bovengenoemd café verwijderd. Het Bailey-materiaal hebben zij onbeheerd achtergelaten;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — de inhoud van het rapport van P. van Elswijk slechts gebezigd in verband met de inhoud van de door beklagde afgelegde verklaring — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht op 9 mei 1965 te Hohne in Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd tezamen met L. F. geplaatst bij een opslagplaats van Bailey-materiaal opzettelijk zonder enigerlei toestemming of machtiging of opdracht en zonder noodzaak tezamen met voornoemde L. F. zijn post heeft verlaten en zich tezamen met deze heeft begeven naar een op omstreeks 8 km. van zijn post gelegen „café“;

zijnde niet bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd, zodat hij in zoverre behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende immers, dat nu is komen vast te staan, dat beklagde en L. F. niet met geweer of getrokken zijdgeweer waren bewapend, noch waren voorzien van een band aan de linkerbovenarm met daarop het woord „Schildwacht“, beklagde en L. F. niet als schildwacht in de zin der wet kunnen worden beschouwd *);

dat beklagde en L. F. naar het oordeel van de Krijgsraad evenmin als een patrouille kunnen worden aangemerkt, nu volgens hun instructies slechts één van hen aanwezig moest zijn en geen van hen als commandant was aangewezen;

overwegende, dat het aldus bewezen verklaarde niet een bij de wet strafbaar gesteld feit oplevert, doch wel een krijgstuchtelijk vergrijp volgens de daarvan in artikel 2 onder 1e, van de Wet op de Krijgstucht gegeven omschrijving en de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht, de zaak verder te behandelen als ware hij de commanderende officier;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen feit;

Verklaart dit feit niet te zijn een strafbaar feit;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard;

Spreekt beklagde vrij;

Bevindt dat het bewezen verklaarde feit een krijgstuchtelijk vergrijp

*) Deze feitelijke gegevens waren trouwens niet in de tenlastelegging, op de voet waarvan de Krijgsraad onderzoekt, vermeld. (Red. M.R.T.)

oplevert volgens de daarvan in artikel 2, onder 1e W.K. gegeven omschrijving;

Legt beklagde terzake een krijgstuchtelijke straf op van *tien dagen streng arrest*, met omschrijving van de strafreden als hierna vermeld:

„De dienstopdracht gekregen hebbende om tezamen met een ander een opslagplaats van Bailey-materiaal te bewaken, zodanig dat steeds één van hen aanwezig was, die opdracht niet nagekomen, door zich tezamen met die ander over een afstand van ongeveer 8 km. van die opslagplaats te verwijderen”;

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 9 september 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoors C. P. Dekker en W. J. Esseveld.

Raadsman: Mr. D. Siep, advocaat te Arnhem.

Opz. ongeoorloofde afwezigheid i.t.v.v. van tenminste 1 dag en niet langer dan 30 dagen durende. Een dpl. soldaat meldde zich na bewegingsvrijheid niet op 12 juli 1965 te 12.00 uur bij het Prot. Mil. Vormingscentrum te Huis ter Heide, doch bleef daarvan opz. ongeoorloofd afwezig totdat hij zich op 13 juli 1965 te ca. 19.30 uur bij zijn onderafdelingscommandant te Huis ter Heide had teruggemeld. Opgelgde straf: Militaire detentie v.d.t.v. van 3 weken.

(W.M.Sr. art. 97)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen H., geboren 29 juli 1945, dpl. soldaat, beklagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, na een hem verleend verlof of bewegingsvrijheid zich op 12 juli 1965 te 12.00 uur niet bij het Protestants Militair Vormingscentrum te Huis ter Heide, althans bij zijn onderdeel te Assen heeft gemeld, doch daarvan opzettelijk opgeoorloofd is afwezig geweest en gebleven totdat hij zich op 13 juli 1965 te ca. 19.30 uur bij zijn onderdeelcommandant, de Vaandrig Knigge, te Huis ter Heide heeft teruggemeld”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 13 juli 1965 opgemaakt en getekend door de commandant B-compagnie 43e Infanterie-bataljon te Assen onder meer blijkt, dat H. K. op 12 juli 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht als dienstplichtige sedert 30 september 1964;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

„Op 12 juli 1965 was ik in werkelijke dienst als soldaat bij de Ko-

„ninklijke landmacht, ingedeeld bij de B-compagnie van het 43e Infanterie-bataljon te Assen. Op donderdag 8 juli 1965 ben ik met bewegingsvrijheid naar huis gegaan. Op maandag 12 juli 1965 moest ik mij voor 12 uur melden bij het Protestants Militair Vormingscentrum Beukbergen in Huis ter Heide. Ik had mij opgegeven om daar een conferentie bij te wonen van 12 tot 14 juli.

„Op maandag 12 juli heb ik mij opzettelijk niet gemeld bij Beukbergen. Toen ik 13 juli des avonds thuis kwam, hoorde ik van mijn moeder, dat die middag 2 marechaussees waren geweest om mij te halen. Ik heb me toen direct naar Beukbergen begeven. Om ongeveer 19.30 uur heb ik mij daar gemeld bij de vaandrig Knigge”;

Overwegende, dat blijkens eerdergenoemde Justitiële Verklaring, beklagde van 12 juli 1965 te 12.00 uur tot 13 juli te 19.30 uur onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd, afwezig is geweest van zijn onderdeel de B-compagnie - 43e Infanterie-bataljon, gelegerd te Assen, doch op conferentie te Beukbergen. Hij heeft zich persoonlijk teruggemeld, na bezoek der Koninklijke Marechaussee;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht, na een hem verleende bewegingsvrijheid zich op 12 juli 1965 te 12.00 uur niet bij het Protestants Militair Vormingscentrum te Huis ter Heide heeft gemeld, doch daarvan opzettelijk ongeoorloofd is afwezig geweest en gebleven totdat hij zich op 13 juli 1965 te ca. 19.30 uur bij zijn onderdeelcommandant, de vaandrig Knigge, te Huis ter Heide heeft teruggemeld;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Gezien: enz.;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van drie weken. — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 2 december 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels P. W. van Duin en H. W. C. Ligtvoet.

Ingevaarbrengen van de veiligheid op de weg. Een dpl. soldaat, bij duisternis lopende over de uiterst linkerzijde van de rijbaan van de onverlichte, voor het openbaar verkeer openstaande weg, Napoleonsweg te Heel, hield een door hem dwars voor het lichaam gedragen lichte mitrailleur gedeeltelijk boven deze rijbaan toen uit tegengestelde richting de bestuurster van een tweewielig rijwiel met hulpmotor genaderd was en dicht langs hem reed en in aanraking kwam met de kolf van die mitrailleur en daardoor viel. Opgelegde straf: 10 gulden boete, subs. 2 dagen hechtenis.

(W.V.W. art. 25; W.V.R. art. 35, lid 3).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-militair bij die krijgsraad, eiser, tegen J. E.,
geboren 29 maart 1945, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien: enz.;

Overwegende, dat beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 20 juli 1965 te of nabij Heel, als voetganger
„bij duisternis lopende over of dicht naast de rijbaan van de onverlichte
„voor het openbaar verkeer openstaande weg de Napoleonsweg, een
„door hem dwars voor het lichaam gedragen lichte mitrailleur geheel
„of gedeeltelijk boven deze rijbaan heeft gehouden, toen uit tegen-
„gestelde richting de bestuurster van een tweewielig rijwiel met hulp-
„motor genaderd was en dicht langs hem reed, door welke gedraging
„van hem, beklaagde, de veiligheid op de weg ter plaatse in gevaar werd
„gebracht, althans redelijkerwijze was aan te nemen, dat de veiligheid
„op die weg ter plaatse in gevaar kon worden gebracht”;

Overwegende, dat beklaagde, blijkens een zich bij de processtukken bevindende verklaring van werkelijke dienst d.d. 3 augustus 1965, opgemaakt door de Kapitein L. J. E. Maljaars, commandant A-Compagnie 3e Depot Infanterie te Roermond, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard.

Op 20 juli 1965 te omstreeks 22.45 uur, liep ik achter de dpl. soldaat Van der Veldt aan de uiterste linkerzijde van de rijbaan, de Napoleonsweg, in de richting Horn. Dwars voor mijn borst droeg ik een lichte mitrailleur M.A.G.. Deze M.A.G. stak ongeveer 40 cm naar rechts uit. Plotseling zag ik het voorlicht van een ons tegemoetkomend tweewielig voertuig. Achteraf bleek dit te zijn het voorlicht van een bromfiets, bestuurd door een vrouwelijk persoon. Deze reed rechts op de rijbaan. Zij kwam in aanraking met de kolf van de door mij gedragen mitrailleur. Omkijkend zag ik dat de bestuurster schuin achter mij op de rijbaan was gevallen.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal no. P.355/65 opgemaakt en gesloten te Grathem op 31 juli 1965, door Fransiscus Hubertus Kehrens, wachtmeester der Rijks-politie Ie klasse te Heel, en Jacobus Denessen, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee van de Brigade Grathem, onder meer zakelijk inhoudt;

als verklaring van André Renerus Maria van der Veldt:

Op 20 juli 1965 te omstreeks 22.45 uur, liep ik op de voor ons uiterste linkerkant van de rijbaan, op de betonnen rand van de Napoleonsweg, in de richting Horn. Vlak achter mij liep de dienstplichtig soldaat J. E. Vanuit de richting Horn naderde ons een tweewielig voertuig met normale voorverlichting. Achteraf bleek dit te zijn een bromfiets, bestuurd door een vrouwelijk persoon. Toen de bromfiets ons op enkele meters was genaderd, ben ik nog meer naar links uitgeweken. Nadat de bromfiets mij was gepasseerd, hoorde ik achter mij een klap. Omkijkend zag ik dat de bestuurster was gevallen. De dpl. soldaat J. E. vertelde mij direct dat de bestuurster de kolf van de door hem gedragen mitrailleur had geraakt en daardoor was gevallen.

als verklaring van Maria Catharina Hoogmans:

Op 20 juli 1965 te omstreeks 22.45 uur reed ik per bromfiets over de Napoleonsweg. Ik heb geen militairen gezien op de Napoleonsweg en ik weet niet wat er is gebeurd, tot het moment dat ik op de rijbaan van de Napoleonsweg lag;

als relaas van verbalisanten:

Op 20 juli 1965 hebben wij ons begeven naar de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Napoleonsweg, in de gemeente Heel, alwaar een aanrijding had plaats gevonden tussen een wielrijdster en een voetganger;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

dat hij op 20 juli 1965 te Heel, als voetganger bij duisternis lopende over de rijbaan van de onverlichte voor het openbaar verkeer openstaande weg de Napoleonsweg, een door hem dwars voor het lichaam gedragen lichte mitrailleur gedeeltelijk boven deze rijbaan heeft gehouden, toen uit tegengestelde richting de bestuurster van een tweewielig rijwiel met hulpmotor genaderd was en dicht langs hem reed, door welke gedraging van hem, beklagde, de veiligheid op de weg ter plaatse in gevaar werd gebracht;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„Overtreding van artikel 25 Wegenverkeerswet“;

strafbaar gesteld bij art. 35, lid 3 Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of

omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Gezien: enz.;

[Volgt veroordeling tot betaling van een geldboete van tien gulden, subs twee dagen hechtenis — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 16 december 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonels H. A. D. Nieuwenhuis en F. G. J. de Waal.

Raadsman: Mr. W. L. M. Knitel.

Opz. ongeoorl. afwezigheid van tenminste 1 dag en niet langer dan 30 dagen durende, tweemaal gepleegd. Gevoegde zaken. Beklaagde, dpl. soldaat, na een ongeval thuis. gebleven zijnde, keerde, na op 2 november 1965 de opdracht te hebben ontvangen van een controlerende militaire arts om naar zijn onderdeel terug te keren, niet daarheen terug, doch bleef tot 13 november d.a.v. daarvan afwezig.

Op 28 november 1965 keerde hij, na afloop van een hem verleende bewegingsvrijheid, niet te 24.00 uur bij zijn onderdeel terug, doch bleef daurvan opz. ongeoorloofd afwezig tot hij zich op 30 november d.a.v. te 11.00 uur daarbij terugmeldde.

(W.M.Sr. art. 97 aanhef en sub 1°; W.K. art. 57; W.Sr. art. 57).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij de krijgsraad eiser, tegen C. J. M., geboren 10 februari 1946, dpl. soldaat, beklagde;

Gezien enz.;

Overwegende, dat de beklagde na voeging is ten laste gelegd:

„1. dat hij op of omstreeks 2 november 1965 te Vught, terwijl hij „als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de „Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij het 1e Depot Infanterie te „Vught, na bekomen opdracht van een controlerende militaire arts om „naar zijn onderdeel terug te keren, niet naar zijn onderdeel is terug- „gekeerd, doch sindsdien daarvan, opzettelijk ongeoorloofd afwezig is „geweest en gebleven tot 13 november 1965, in ieder geval gedurende „een gedeelte van deze periode;

„2. dat hij te 's-Hertogenbosch, althans in Nederland, terwijl hij „als dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke „Landmacht en ingedeeld bij het 1e Depot Infanterie, gelegerd was in „de Koning Willem I kazerne te 's-Hertogenbosch, op 28 november „1965, na afloop van een hem verleende bewegingsvrijheid, niet te 24.00

„uur bij zijn genoemd onderdeel is teruggekeerd, doch sindsdien daarvan „opzettelijk, althans hoogst nalatig, ongeoorloofd afwezig is gebleven „tot hij zich op 30 november 1965 te ± 11.00 uur bij zijn genoemd „onderdeel heeft gemeld”;

Overwegende, dat beklagde blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring dd. 1 december 1965, opgemaakt door de eerste luitenant T. Ronda, commandant Indas-compagnie 1e Depot Infanterie te 's-Hertogenbosch, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Sinds 5 oktober 1965 ben ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij het 1e Depot Infanterie te Vught. Op 16 oktober 1965, tijdens een weekend thuis, kreeg ik een ongeluk met mijn bromfiets, waardoor ik niet naar mijn onderdeel kon terugkeren. Op 28 oktober 1965 kwam een dokter ter controle, die mij de opdracht gaf om op 1 november 1965 naar mijn onderdeel terug te keren, doch ik heb dat niet gedaan. Op 13 november 1965 ben ik door de Marechaussee overgebracht naar de Frederik Hendrikkazerne te Vught. Ik wist dat ik genoemde periode niet bij mijn onderdeel afwezig mocht zijn, en ik heb van niemand toestemming gekregen voor die afwezigheid.

Op 28 november 1965 was ik wederom met bewegingsvrijheid thuis. Ik ben niet naar mijn onderdeel teruggekeerd, alwaar ik die dag vóór 24.00 uur terug moest zijn. Op 30 november 1965 ben ik naar mijn onderdeel te 's-Hertogenbosch, in de Koning Willem I kazerne, teruggekeerd, alwaar ik te ongeveer 11.00 uur aankwam. Ik had van niemand toestemming voor deze afwezigheid bij mijn onderdeel en ik wist dat ik dat niet mocht.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. P.V. 538/P.119/'65, opgemaakt en gesloten te Amsterdam op 17 november 1965 door Petrus Theodorus Horbach en Hendrikus Wilhelmus Franciscus Hendriks, beiden marechaussee der 1e klasse — opsporingsambtenaar en behorende tot de Brigade Amsterdam, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisanten:

Op 12 november 1965 ontvingen wij een bericht van de Kapitein Th. J. van Essen, commandant E-compagnie 1e Depot Infanterie te Vught, waarin opsporing, aanhouding en terugbrenging werd gelast van de dienstplichtig soldaat C. J. M., wonende te Volendam, Julianaweg Op 13 november 1965 begaven wij ons naar bovenstaand adres en troffen daar een persoon, die ons opgaf te zijn: C. J. M., dienstplichtig soldaat, registratienummer: 46.02.10.199, ingedeeld bij de E-compagnie 1e Depot Infanterie, gelegerd te Vught. Wij hebben C. J. M. meegenomen naar Amsterdam en door de zorg van zijn commandant is hij vandaar naar zijn onderdeel te Vught overgebracht;

Overwegende, dat de ten processe overgelegde justitiële verklaring dd. 15 november 1965, opgemaakt door de Kapitein Th. J. van Essen,

commandant E-compagnie 1e Depot Infanterie te Vught, onder meer zakelijk inhoudt:

De dienstplichtig soldaat C. J. M. is van 2 november 1965 00.00 uur tot 13 november 1965 10.00 uur onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel 1e Depot Infanterie E-compagnie, gelegerd in de Frederik Hendrikkazerne te Vught. Hij is aangehouden op 13 november 1965 te Edam;

Overwegende, dat de ten processe overgelegde justitiële verklaring dd. 1 december 1965, opgemaakt door de eerste luitenant T. Ronda, commandant Indas compagnie 1e Depot Infanterie te 's-Hertogenbosch, onder meer zakelijk inhoudt: De dienstplichtig soldaat C. J. M. is van 28 november 1965 te 24.00 uur tot 30 november 1965 11.00 onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel 1e Depot Infanterie, Indas-compagnie, gelegerd te 's-Hertogenbosch, Koning Willem I kazerne.

Overwegende, dat een ten processe aanwezige en aan beklagde vertoond en voorgehouden proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek, opgemaakt en gesloten te Vught op 15 november 1965 door Th. J. van Essen, Kapitein, en P. Kramer, sergeant-majoor-instructeur, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van L. van Kempen, sergeant-majoor-administrateur van de E-compagnie van het 1e Depot Infanterie:

Op 18 oktober 1965 kwam de melding „ziek thuis" van de dienstplichtig soldaat C. J. M., ingedeeld bij de E-compagnie van het 1e Depot Infanterie.

Op 28 oktober 1965 heeft een controlerend arts op mijn verzoek C. J. M. bezocht en hij heeft hem opdracht gegeven op 1 november 1965 per laatste reisgelegenheid naar zijn onderdeel terug te keren;

overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd in verband met het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — en wordende het proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd i.v.m. de inhoud van de overige bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

1. dat hij op 2 november 1965 te Vught, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij het 1e Depot Infanterie te Vught, na bekomen opdracht van een controlerende militaire arts om naar zijn onderdeel terug te keren, niet naar zijn onderdeel is teruggekeerd, doch sindsdien daarvan, opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven tot 13 november 1965;

2. dat hij te 's-Hertogenbosch, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij het 1e Depot Infanterie, gelegerd was in de Koning Willem I kazerne te 's-Hertogenbosch, op 28 november 1965, na afloop van een hem verleende bewegingsvrijheid, niet te 24.00 uur bij zijn genoemd onderdeel is teruggekeerd, doch sindsdien daarvan opzettelijk

onoorloofd afwezig is gebleven tot hij zich op 30 november 1965 te ± 11.00 uur bij zijn genoemd onderdeel heeft gemeld;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„opzettelijke onoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, *tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende, meermalen gepleegd*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97 aanhef en sub 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat blijkens het ten processe aanwezige afschrift van de straflijst, beklagde ter zake van het sub. 2 ten laste gelegde feit door zijn commandant reeds krijgstuuchtelijk is gestraft met zeven dagen licht arrest;

Gezien enz.;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de duur van twee weken — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 15 juni 1965

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Brigade-Generaals W. A. Feitsma en A. E. Bueno de Mesquita.

Raadsman: 1e Luit. H. D. van de Wiel.

Dood door schuld, terwijl de dood door een aanrijding is veroorzaakt: toen in een militaire colonne de motor van de jeep, die vóór de jeep van beklagde reed, afsloeg, is beklagde (die de bestuurder naar de accu-kist zag lopen) uit zijn jeep gestapt en achter het stuur van die andere jeep gaan zitten en heeft de motor gestart, zonder erop te letten dat het handgas een eindweegs open stond en de versnelling ingeschakeld was, tengevolge waarvan de bestuurder van die jeep bekneld raakte tussen de voorkant van zijn eigen jeep en de achterkant van de daarvoor staande jeep.

(W.V.W. art. 36).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen K. A. K., geboren 16 oktober 1945, res. korporaal, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 17 maart 1965 te Nijmegen, althans in „Nederland, op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande „weg, de Graafseweg, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, „jeep, welke zich in stilstand bevond en waarvan de versnellingshandle „in een der versnellingen stond ingeschakeld, hoogst onvoorzichtig, on- „oplettend of ondeskundig — zonder zich er tevoren van te overtuigen „of zich de versnellingshandle van dat voertuig in de zgn. „vrije stand“ „bevond en/of zonder de motor te ontkoppelen — de motor van voor- „meld voertuig heeft gestart, een en ander met het aan deze wijze van „handelen en mitsdien aan beklaagdes grove schuld te wijten gevolg, „dat de jeep, plotseling vooruitrijdend, in botsing of aanrijding kwam „met de zich nog geheel of gedeeltelijk in verband met een reparatie „vóór beklaagdes voertuig bevindende korporaal A. C. Baetens, en „deze Baetens werd klem gereden tussen beklaagdes voertuig en een „zich voor diens voertuig bevindende stilstaande jeep, bij en tenge- „volge waarvan die Baetens een zodanige ernstige inwendige bloeding „in de linker borstkas heeft bekomen, dat korte tijd later dientenge- „volge de dood is ingetreden, althans, indien terzake van het voor- „gaande geen veroordeling kan of mocht volgen, dat hij alstoen aldaar „door vorenomschreven wijze van handelen zich zodanig op genoemde „weg als bestuurder van een motorrijtuig heeft gedragen, dat de veilig- „heid op die weg werd in gevaar gebracht, althans redelijkerwijze is „aan te nemen, dat de veiligheid op die weg in gevaar kon worden „gebracht“;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor bij de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 17 maart 1965, te omstreeks 11.15 uur, reed ik als bestuurder van een militaire jeep daarmee over de Graafseweg te Nijmegen in de richting Grave. Ik reed met de derde jeep van een colonne van 7 jeeps. De jeep voor mij werd bestuurd door de korporaal Guus Baetens en de voorste jeep werd bestuurd door de korporaal Bouthoorn. Op een gegeven moment moesten wij stoppen, achter een aantal burger auto's die voor een rood stoplicht stonden. Kort nadat wij gestopt waren zag ik Baetens uit zijn jeep stappen en ik zag dat hij naar het deksel van de accukist, rechts voor aan de jeep liep. Ik begreep onmiddellijk dat de motor van zijn jeep weer was afgeslagen. Dit was al eerder gebeurd te Ede, toen de colonne bij een voorrangskruising moest stoppen. Toen had ik Baetens geholpen door de accuklem vast te drukken, die te groot was voor de pool van de accu. Ik wilde Baetens weer helpen en ik wilde de motor voor hem starten, terwijl hij de accuklem vastdrukte. Ik ben uit mijn jeep gestapt en ik ben op de plaats van de bestuurder van de jeep van Baetens gaan zitten. Baetens was net bezig het deksel van de accukist weer dicht te maken, hij zag mij zitten en riep: „ja“. Ik drukte meteen daarop met mijn rechervoet op de starter. Inderhaast heb ik geen tijd genomen om de koppeling in te trappen en ik had ook niet gekeken naar de stand van de versnellingshandle, aangezien het verkeer juist weer begon te rijden, daar het verkeerslicht groen was ge-

worden. De motor sloeg aan en meteen begon de jeep te rijden. De motor maakte veel toeren en de jeep maakte daardoor een sprong. Toen ik de jeep startte was Baetens juist bezig, voor de jeep langs in de richting van de bestuurdersplaats te lopen. Nadat ik was uitgestapt zag ik hem op de grond liggen tussen zijn jeep en de jeep van Bouthoorn;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P. 57/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt op 30 maart 1965 en getekend door Willem Sander v. Beijnum, wachtmeester der 1e klasse, 1e verbalisant, Johannes Dolleman, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, 2e verbalisant, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

1e verbalisant:

Naar aanleiding van een op 17 maart 1965, omstreeks 11.20 uur, ontvangen telefonisch bericht van de gemeentepolitie te Nijmegen, inhoudende dat op de Graafseweg een verkeersongeval had plaats gevonden waarbij militairen waren betrokken, heb ik mij terstond begeven naar de plaats van het ongeval. Op 17 maart 1965, omstreeks 11.30 uur, heb ik aldaar het volgende gezien en waargenomen:

Het ongeval had plaats gevonden op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Graafseweg in de gemeente Nijmegen; door ter plaatse aanwezig personeel van de gemeentepolitie Nijmegen werd medegedeeld dat tengevolge van het verkeersongeval een militair, genaamd A. C. Baetens ernstig gewond was geraakt en door een ambulanceauto was overgebracht naar het Sint Canisius Ziekenhuis te Nijmegen;

Op 17 maart 1965 te 12.50 uur, werd mij door Dr. J. C. Burg, lijkschouwer der gemeente Nijmegen telefonisch medegedeeld, dat A. C. Baetens tengevolge van het hem die dag overkomen ongeval te omstreeks 12.40 uur was overleden. Tezamen met Dr. J. C. Burg heb ik mij op voornoemde datum begeven naar de Eerste Hulp van de Academische Afdeling van het Sint Canisius Ziekenhuis te Nijmegen. Aldaar werd te omstreeks 13.20 uur door Dr. J. C. Burg in mijn bijzijn het lijk geschouwd van August Christiaan Baetens, geboren te Rotterdam, 20 november 1945, wonende te Rotterdam.

Ter vaststelling van de identiteit heb ik bedoeld lijk op 17 maart 1965 te 13.20 uur, in eerder genoemd ziekenhuis getoond aan Hermanus Johannes Reddering, sergeant-majoor, ingedeeld bij 140 Technische Dienst Voertuigen Distributie Compagnie:

Het lijk dat ik hier zie herken ik als te zijn het lichaam van August Christiaan Baetens, in leven reserve-korporaal der Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij 140 Technische Dienst Voertuigen Distributie Compagnie;

Hendrik Adriaan Bouthoorn, res.-kpl., r.nr. 45.02.21.030:

Op 17 maart 1965, omstreeks 11.15 uur, reed ik als bestuurder van een militair motorrijtuig, type jeep, zijnde het eerste voertuig van een militaire colonne, over de Graafseweg te Nijmegen. Op deze Graafseweg bracht ik de door mij bestuurde jeep achter reeds stilstaande voertuigen voor een op rood staand verkeerslicht tot stilstand. Na tot stil-

stand ie zijn gekomen keek ik achterom en zag dat de bestuurder van de jeep die achter mij stond, zijnde de korporaal Baetens, uit zijn jeep stapte. Ik zag dat de korporaal Baetens voor zijn jeep langs liep en dat hij het deksel van de accukist opende. Verder zag ik dat de korporaal K. uit zijn eigen jeep stapte en plaats nam in de jeep van Baetens, die voor hem stond. Ik hoorde dat de korporaal K. de jeep, waarin hij op dat moment gezeten was, startte en zag dat die jeep plotseling naar voren reed. Ik trachtte een aanrijding te voorkomen door mijn jeep op te trekken. Ik kon dit echter niet voorkomen en de korporaal K. reed achter tegen mijn jeep. Toen ik uit de jeep was gestapt zag ik dat de korporaal K. trachtte de korporaal Baetens overeind te helpen. De korporaal Baetens lag tussen de beide jeeps. Ik zag dat het handgas van de door Baetens bestuurde en door K. gestarte jeep gedeeltelijk was uitgetrokken;

Overwegende, dat zich bij de processtukken bevindt een „Verslag „als bedoeld in artikel 29 m der Wet op de lijkbezorging” ten name van August Christiaan Baetens, gedateerd 17 maart 1965, opgemaakt en ondertekend door de lijkschouwer der gemeente Nijmegen J. C. Burg, inhoudende als verklaring van genoemde Burg: dat de dood werd veroorzaakt door een grote bloeding in de linker helft van de borstkas uit een groot bloedvat;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande dat het feit is begaan te Nijmegen op 17 maart 1965;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„aan zijn schuld bij gelegenheid van een aanrijding met een door „hem bestuurd motorrijtuig de dood van een ander te wijten hebben, „terwijl de dood door de aanrijding is veroorzaakt”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 36 lid 1 Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat nu het aan beklagde „primair” ten laste gelegde bewezen is verklaard, een onderzoek naar het hem subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

[Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 100, subs. 20 dagen hechtenis — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 30 juni 1965

President: Lt.-Kolonel Mr. H. F. Oosterhuis (plv.); Leden: Lt.-Kolonels
Mr. G. W. O. Riep en J. Slinger.
Raadsman: Kapitein W. G. Tibben.

Als post-munitiebunker op **wacht** gesteld, in een *DAF* gaan zitten en daar in slaap gevallen.

(W.M.Sr. art. 69, 129)

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
L. L., geboren 13 juni 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-
„macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 19 maart
„1965 te Wezep, althans in Nederland, terwijl hij alstoen als post
„munitiebunker op wacht was gesteld, althans terwijl hij behoorde tot
„enige wacht, in een voertuig is gaan zitten en aldaar in slaap is ge-
„vallen, in ieder geval niet waakzaam is geweest”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com-
missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Sedert 5 augustus 1964 ben ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht en sedert 29 oktober 1964 ben ik ingedeeld bij de A-Batterij van de 15e Afdeling Lichte Luchtdoel-artillerie, gelegerd in de Willem de Zwijgerkazerne te Wezep. Op 19 maart 1965 maakte ik deel uit van de kazernewacht van de Willem de Zwijgerkazerne te Wezep. Ik moest die nacht van 01.00 tot 03.00 uur op de post, munitiebunker, op het kazerneterrein van die kazerne. Te 01.00 uur werd ik door de commandant van aflossing op post gesteld bij de munitiebunker. Ik kende de consignes en ik wist dat ik, terwijl ik op post stond voortdurend waakzaam moest zijn. Kort na 02.00 uur op 19 maart 1965 ben ik in de cabine van een DAF YA 328 gaan zitten, op enige afstand van mijn post en terwijl ik daar zat ben ik in slaap gevallen tot ik door de wachtcommandant werd gewekt;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal van huishoudelijk onderzoek op 19 maart 1965 opgemaakt en getekend door R. J. Salverda, 2e Luitenant en J. Arendsen, tijdelijk reserve 2e Luitenant, beiden behorende tot de 15e Afdeling Lichte Luchtdoel-artillerie te Wezep, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

M. Both, dienstplichtig wachtmeester:

Op 19 maart 1965 's morgens om 02.00 uur, liep ik als wachtcom-
mandant van de wacht van de Willem de Zwijgerkazerne in de nacht van 18 op 19 maart 1965, een door de Officier van Kazernepiket op-
gedragen ronde, Toen ik te omstreeks 02.15 uur in de omgeving van

de munitiebunker kwam, trof ik daar de post munitiebunker, zijnde de soldaat L. L. niet aan. Ik liep op de voertuigen van de A-Batterij af, welke geparkeerd stonden op een voor de munitiebunker gelegen parkeerplaats. In één dezer voertuigen trof ik de post slapende aan, gezeten op de bestuurdersplaats van een YA 328, met zijn wapen naast zich in de cabine;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — het proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de door beklagde afgelegde verklaring — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht, „op 19 maart 1965 te Wezep, terwijl hij alstoen als post munitiebunker „op wacht was gesteld, in een voertuig in gaan zitten en aldaar in slaap „is gevallen“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten, gepleegd in tijd „van oorlog“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 2 weken — *Red.*].

NASCHRIFT.

(1) *De tenlastelegging en bewezenverklaring zeggen dat beklagde „als post op wacht was gesteld“. Daaruit blijkt niet, zoals de qualificatie wél aannam, dat beklagde „als schildwacht“ dus met geweer of getrokken zijdgeweer gewapend of van een bij A.M.v.B. vastgesteld kenteken voorzien, op post was gesteld. De qualificatie schijnt dan ook niet op de tenlastelegging te rusten. Zelfs niet op de bewijsmiddelen. Slechts het proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek vermeldt, in de verklaring van wachtmeester Both, dat beklagde aange troffen werd „met zijn wapen naast zich“. Daaruit blijkt slechts dat beklagde, toen hij slapende aangetroffen werd, een wapen bij zich had; niet wat voor een wapen, noch ook of hij met dat wapen gewapend op post was gesteld.*

(2) *Aannemende dat de DAF, waarin beklagde zich had teruggetrokken, zich niet op de post van beklagde bevond (wat niet in de*

tenlastelegging staat maar daar a contrario wel uit te lezen is) heeft de Krijgsraad terecht alleen het verlaten van de post in de qualificatie vermeld. Eenmaal de post verlaten hebbende, doet het er voor het misdrijf van artikel 129 W.M.Sr. niet toe wat de wachthebbende daar (dus elders dan op zijn post) verder doet.

W. H. V.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

De Centrale Raad van Beroep

1 december 1965

(M.A.W. 1965/K 6)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); Leden: Mr. E. H. Nuver en Mr. J. D. Schepers (plv).

(Besluit beoordeling officieren luchtmacht)

Uit de bepalingen van het B.B.O. moet worden afgeleid, dat verweerder in zijn tot klager gerichte kennisgeving aan de waarderingen, welke door de beoordelaar en/of degene door wiens tussenkomst de beoordelingslijst wordt ingediend zijn gegeven, niet een andere strekking mag geven dan bij het geven van die waarderingen is beoogd. In casu is naderhand gebleken, dat de strekking van de door de chef van de beoordelaar op de beoordelingslijst gestelde aantekeningen een geheel andere was dan door verweerder is aangenomen. Deze aantekeningen, welke ten doel hadden de plaatsingsofficieren in te lichten, hadden niet tot een kennisgeving behoren te leiden. Volgt nietigverklaring van verweerders besluit, de kennisgeving en de beoordelingslijst voorzover betrekking hebbend op de beide gewraakte waarderingen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake X., wonende te Y., klager, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, tegen: de Minister van Defensie, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden O. A. Buirma, kapitein der Koninklijke luchtmacht, wonende te Rijswijk (Z.H.)

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigden, alsook als getuigen, ambtshalve opgeroepen L., reserve-majoor der Koninklijke luchtmacht, wonende te M., en A., luitenant-kolonel der Koninklijke luchtmacht, wonende te B.;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat verweerder bij brief van 21 september 1964, met toepassing van artikel 13 van het „Besluit beoordeling officieren luchtmacht“, aan klager, kapitein der Koninklijke luchtmacht, het navolgende heeft bericht:

„Hierbij deel ik u mede, dat ik kennis heb genomen van de omtrent „u onder dagtekening van 18 februari 1964 uitgebrachte beoordeling.

„Mij is daarbij gebleken dat de chef van de beoordelaar u voor het „punt geschiktheid voor een troepenfunctie met „vrij goed" heeft ge„waardeerd.

„Voorts heb ik geconstateerd, dat voornoemde chef in de beoorde„lingslijst het volgende omtrent u tot uitdrukking heeft gebracht: „Aan„„gezien betrokkene bij plaatsing op een majoorsfunctie niet in zijn „„„huidige gespecialiseerde werkring zal kunnen blijven zou dit een „„„omschakeling naar een geheel andere taak betekenen. Mijns inziens „„„zou betrokkene een matige kans van slagen hebben".“;

Overwegende dat klager terzake van de hem aldus ter kennis gebrachte waarderingen bij verweerder een bezwaarschrift heeft ingediend, waarna verweerder — gezien het advies, aangaande dit bezwaarschrift uitgebracht door een commissie als bedoeld in artikel 15 van voren-gemeld besluit — bij beschikking van 24 februari 1965 heeft bepaald, onder intrekking van genoemde brief van 21 september 1964, dat aan klager door de hem ter kennis gebrachte punten van waardering uit zijn beoordeling van 18 februari 1964 niet in alle opzichten recht is weder-varen en dat die punten van waardering door hem, verweerder, zodanig zijn beoordeeld, dat aan klager dientengevolge de hierbij gevoegde ken-nisgeving wordt uitgereikt;

dat evenbedoelde kennisgeving luidt als volgt:

„Hierbij deel ik u mede, dat ik kennis heb genomen van de omtrent „u onder dagtekening van 18 februari 1964 uitgebrachte beoordeling.

„Mij is daarbij gebleken, dat de chef van de beoordelaar u voor het „punt geschiktheid voor een troepenfunctie met „vrij goed" als ver„wachting heeft gewaardeerd.

„Voorts heb ik geconstateerd, dat voornoemde chef in de beoorde„lingslijst het volgende omtrent u tot uitdrukking heeft gebracht: „Gelet „„„op mijn verwachtingen t.a.v. zijn geschiktheid voor een troepenfunctie „„„acht ik de kans van slagen in een majoorsfunctie bij de troep matig, „„„die in een staffunctie echter reëler“.“;

Overwegende dat Mr. J. Schuurmans, voornoemd, als gemachtigde van klager tegen voormelde beschikking bij de Raad in beroep is ge-komen en heeft verzocht, na kennisgeving van het rapport van voor-noemde commissie de gronden van zijn beroep en zijn vordering te mogen formuleren;

Overwegende dat verweerder bij contra-memorie heeft verzocht het beroep van klager ongegrond te verklaren;

Overwegende dat Mr. J. Schuurmans voornoemd bij op 3 augustus 1965 ingekomen aanvullend klaagschrift de gronden heeft aangevoerd voor zijn verzoek een nader onderzoek te gelasten dan wel de chef van de beoordelaar en de beoordelaar nadere aanvullende verklaringen te willen doen geven alvorens over te gaan tot behandeling der zaak ter terechtzitting;

Overwegende dat namens verweerder bij schrijven van 14 oktober 1965 aan de Raad in afschrift is toegezonden een brief d.d. 11 oktober 1965 van voornoemde luitenant-kolonel A., gericht aan de Opper-officier Personeel Luchtmacht en houdende enige nadere gegevens als-

mede commentaar van genoemde overste op het aanvullend klaagschrift;

IN RECHTE:

Overwegende dat in dit geding moet worden onderzocht, of verweerders beschikking van 24 februari 1965 kan worden aangetast op een der gronden van artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931;

Overwegende dat ingevolge het bepaalde in artikel 5 van het „Besluit „beoordeling officieren luchtmacht" — verder aan te halen als: het Beoordelingsbesluit — de beoordelaar gehouden is bij het uitbrengen van een beoordeling zijn persoonlijk oordeel omtrent de te beoordelen officier kenbaar te maken;

dat ingevolge artikel 12 van het Beoordelingsbesluit degene, door wiens tussenkomst een beoordelingslijst wordt ingediend, dit stuk voor gezien tekent en daarop in voorkomend geval zijn afwijkend oordeel vermeldt alsmede datgene, wat naar zijn mening verder tot een juist inzicht omtrent de beoordeelde officier kan bijdragen;

dat voorts ingevolge artikel 13 van het Beoordelingsbesluit de minister van defensie een beoordeelde officier schriftelijk in kennis stelt met die waarderungen uit een beoordeling, die niet overeenkomen met hetgeen van deze officier in het belang van de dienst en/of in zijn persoonlijk belang moet worden verwacht, als hoedanig in ieder geval worden aangemerkt die waarderungen, welke er een belemmering voor kunnen vormen die officier in zijn functie te handhaven, of aanleiding kunnen geven hem uitsluitend op grond daarvan niet te bestemmen voor een functie waaraan een hogere dan zijn werkelijk beklede rang is verbonden;

Overwegende dat uit deze bepalingen, gelezen in hun onderling verband, moet worden afgeleid, dat verweerder, toepassing gevende aan het bepaalde in artikel 13 van het Beoordelingsbesluit, aan de door de beoordelaar en/of degene door wiens tussenkomst de beoordelingslijst wordt ingediend, in de beoordelingslijst neergelegde waarderungen niet een andere strekking mag geven dan bij het neerleggen van die waarderungen is bedoeld tot uitdrukking te brengen;

Overwegende dat in het onderhavige geval klagers beoordelaar, voornoemde getuige L., de beoordelingslijst op 18 februari 1964 zodanig heeft ingevuld, dat terzake geen kennisgeving, als in voormeld artikel 13 bedoeld, behoefde te worden gezonden, doch de chef van deze beoordelaar, voornoemde getuige A., bij punt 23 (geschiktheid voor een troepenfunctie) als „verwachting^v heeft aangegeven de waardering „vrij „goed", in plaats van „goed" zoals de beoordelaar aangegeven had, en bij punt 39 (oordeel van de chef van de beoordelaar, of en in hoeverre de beoordeelde officier geschikt is voor een functie waaraan een hogere dan zijn werkelijk beklede rang is verbonden, en zo ja voor welke functie(s)) „Aangezien betrokkene bij plaatsing op een majoor-, „functie niet in zijn huidige gespecialiseerde werkkring zal kunnen blijven, „ven, zou dit een omschakeling naar een geheel „andere taak betekenen. „Mijns inziens zou betrokkene een matige kans van 'slagen hebben.'";

dat voornoemde overste A. in zijn vorengenoemd schrijven d.d. 11 oktober 1965 onder meer het navolgende heeft gesteld:

- „4. Bij gesprekken met X. en collegae betreffende diens carrièregang
„ was mij gebleken, dat hij in Indonesië aanvankelijk technisch bur-
„ gerambtenaar was, dat hij in Nederland als Techn. officier o.m.
„ op de vliegbasis Gilze Rijen was geplaatst waar hij bijv. een werk-
„ plaats moest inrichten, dat hij op destaf een aantal functies ver-
„ vulde waarvan de huidige, bij Sectie, omvatte de technische
„ identificatie van (technische) artikelen.
- „5. Gedurende langere tijd niet bevorderd zijnde, werden acties ont-
„ ketend, die ertoe leidden dat hem een nieuwe kans zou worden
„ gegeven om alsnog voor de majoorsrang in aanmerking te kunnen
„ komen.
- „6. Dit bericht was voor mij — als afdelingshoofd — aanleiding tot
„ een gesprek met Majoor D. van het bureau plaatsing officieren
„ omtrent de plaatsingsmogelijkheden, waarbij X. een reële kans
„ kon krijgen.
- „7. Aangezien X. troepentijd als kapitein te kort kwam zou deze
„ plaatsing bij een onderdeel moeten zijn en wel, als oudere kapitein
„ bij voorkeur in een majoorsfunctie.
- „8. Ik heb Majoor D. erop gewezen, dat X. vele jaren praktijkver-
„ varing als Techn. officier miste en dat zijn technische taak bij de
„ Sectie wel een geheel andere was, dan in de technische basis-
„ functies, die m.i. in aanmerking kwamen t.w. de maj. functies
„ C-Techn. Sq., H-Bedrijfsbureau voorts de kapt. functies H. Werk-
„ plaatsen, H. Vliegtuigonderhoud.
„ Voorts zou hij zich binnen 1 jaar moeten kunnen inwerken om de
„ gewenste goede beoordeling te kunnen verkrijgen.
- 9 Het inwerken in een maj. functie moest zeker omvatten:
„ a) de kennis van het vliegtuigtype en zijn onderhoud,
„ b) de kennis van het C.G.O. systeem op de basis daarbij, in het
„ geval C. Techn. Sq werd beoogd,
„ c) de admin. en personele zijde van die functie.
- „10. Als Chef van zijn Beoordelaar had ik misschien niet heel veel
„ gelegenheid hem persoonlijk op zijn werkwijze te kunnen waar-
„ deren. In zijn contacten toonde hij zich steeds 'n bijzonder hulp-
„ vaardig, meegaand vriendelijk mens met voorliefde voor muziek
„ en precisie-sleutelwerk aan zijn auto.
- „11. Zijn m.i. zachtvaardige persoonlijkheid, gecombineerd met de eisen
„ waartegenover hij zich bij een plaatsing als C. Techn. Squadron
„ geplaatst zou zien, gaven mij persoonlijk sterk de overtuiging dat
„ de plaatsingen waarover men zich beraadde niet als reële kansen
„ konden worden aangemerkt.
- „12. Teneinde de plaatsingsofficieren die zich o.m. wel door de beoor-
„ delingspapieren moeten laten leiden, dit duidelijk voor te houden
„ legde ik mijn visie als verwachting op de beoordeling vast.”;
„ dat in het verslag der voornoemde commissie van onderzoek als ver-
„ klaring van de overste A. onder meer voorkomt, dat de overste huiverig

was om klager de kans te geven in een majoorsfunctie bij een ander onderdeel der Koninklijke luchtmacht de vereiste troepenervaring op te doen, en de overste A. in zijn voormelde brief terzake heeft verklaard: „met het woord „huiverig hem de kans te geven" bracht ik tot „uitdrukking mijn bezorgdheid t.a.v. reclamants promotiekans";

dat de overste A. als getuige ter 's Raads terechtzitting onder meer het navolgende heeft verklaard:

„Ik heb de geschiktheid van klager voor een troepenfunctie op de „beoordelingslijst teruggebracht tot „vrij goed", zulks bij wijze van ver- „wachting. Ik had hiertoe in zoverre reden als dit punt een teruggrijpen „is op punt 39. Er kwam op een gegeven moment naar voren, dat er een „plaatsing van klager bij de troep zou moeten plaatsvinden om te „kunnen voldoen aan de eis van 3 jaren troependienst. Het ging toen „om de vraag waar klager dan geplaatst zou moeten worden. Mijn per- „soonlijke indruk van klager leggende naast de mogelijkheden, welke ik „meende te zien, bracht bij mij het idee naar voren dat deze man geen „kans had. Zijn persoonlijke structuur enerzijds en de kwestie van het „omschakelen anderzijds — zulks nog gelet op het feit, dat hij maximaal „na één jaar een beoordeling zou krijgen — gaven mij de vrees in, dat „deze man op die manier geen reële kans zou krijgen. Dat was voor „mij de aanleiding om bedoelde aantekening te stellen, opdat de plaat- „singsofficieren hiermede rekening zouden kunnen houden. Dit was niet „alleen mijn eigen visie op deze zaak. Tevoren had ik enkele informa- „tieve gesprekken gehad, onder andere met de majoor D. van het „bureau plaatsingen; daarbij is naar voren gekomen — iets wat mij op „dat moment nog niet bekend was — dat men over het algemeen oudere „kapiteins, teneinde hun geschiktheid te beoordelen voor de hogere „rang, plaatste in majoorsfuncties.

„Zodoende was het voor mij een uitgemaakte zaak dat klager naar „een majoorsfunctie moest. Ik heb mij voornamelijk gebaseerd op de „technische kant van klagers werk, alhoewel later naar voren gekomen „is, dat hij gekwalificeerd is als materieel-officier. Op een vliegbasis „zou klager bijvoorbeeld commandant van een technisch squadron „kunnen worden. Dan zou de taakvervulling met zich meebrengen „kennis van ons nieuwe systeem van vliegtuigonderhoud en leren „kennen van een nieuw type vliegtuig, waarvan klager de details nog „niet kende, alsmede alles te leren wat aan de functie van squadron- „commandant vastzit. Ik was de mening toegedaan, dat dit voor klager „te zwaar zou zijn en dat hij daardoor uiteindelijk toch een onvoldoende „beoordeling zou krijgen. Deze indruk heb ik gemeend te moeten vast- „leggen in rubriek 39, opdat dit bekend zou worden.

„Ik heb niet willen voorkomen, dat klager een majoorsfunctie zou „krijgen; ik meende ook, dat ik niet voldoende moreel verantwoord „was om er een dergelijke opinie op na te houden, omdat ik hem nog „niet zo goed kende.";

Overwegende dat de Raad, deze verklaringen van de getuige A. in aanmerking nemende, van oordeel is, dat — nog geheel daargelaten, of te dezen wel kan worden gesproken van een oordeel van de chef van

de beoordelaar, als voor de invulling van punt 39 vereist — de door de overste A. op de onderhavige beoordelingslijst gestelde aantekeningen niet tot een kennisgeving op grond van artikel 13 van het Beoordelingsbesluit hadden behoren te leiden;

dat zulks ook geldt met betrekking tot punt 23, nu de waardering „vrij goed" slechts is gesteld als een gevolg van hetgeen bij punt 39 is ingevuld;

dat voorts opmerking verdient, dat de mededeling, door de overste A. bij punt 39 van de beoordelingslijst gedaan, ook met de weergave daarvan in verweerders kennisgeving d.d. 24 februari 1965 niet naar haar wezenlijke strekking is weergegeven;

Overwegende dat de Raad aan het voorgaande wil toevoegen, dat verweerder aan de hand van de hem ter beschikking staande bescheiden tot het bestreden besluit is kunnen komen, doch dat nadien is gebleken, dat de strekking van de aantekeningen van de overste A. een geheel andere was dan door verweerder is aangenomen;

Overwegende dat derhalve moet worden beslist als volgt:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart nietig verweerders besluit van 24 februari 1965 alsmede verweerders kennisgeving van deze datum;

Verklaart nietig de beoordelingslijst, zoals deze krachtens verweerders besluit van 24 februari 1965 is komen te luiden, inzoverre daarbij de verwachting „vrij goed" is uitgesproken met betrekking tot punt 23 en een aantekening is gesteld bij punt 39.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Afscheid van de president van het Hoog Militair Gerechtshof

Het Hoog Militair Gerechtshof heeft op 28 februari 1966 in een buitengewone besloten zitting afscheid genomen van zijn president, mr. J. W. U. DOORNBOS, die na een bijkans twintigjarige ambtsperiode, per 1 maart 1966 bij het bereiken van de leeftijdsgrens, op zijn verzoek bij Koninklijk Besluit van 2 februari 1966, nr. 92 onder dankbetuiging voor de vele en gewichtige aan de militaire rechtspraak bewezen diensten eervol uit zijn ambt werd ontslagen.

De samenstelling van het Hof bij deze zitting was:

mr. J. W. U. DOORNBOS, president, luitenant-generaal mr. J. D. SCHEPERS, luitenant-generaal J. L. ZEGERS, mr. G. FIKKERT, schout bij nacht H. BAKKER, generaal-majoor P. G. A. COOPMANS, leden, mr. B. J. BESIËR, advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht, mr. I. VAN WOERDEN, griffier,

terwijl op het podium hadden plaatsgenomen:

generaal-majoor b.d. G. R. WARTENA, mr. A. J. VELDMAN, luitenant-generaal G. H. GIJBELS, mr. H. H. A. DE GRAAFF, mr. D. J. VAN GILSE, *raden*,

mr. J. ZAAIJER, wnd. advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht, luitenant-kolonel mr. P. G. VAN LIEROP, wnd. griffier.

Bij deze zitting werd het woord gevoerd door het oudste lid van het Hof, de luitenant-generaal mr. SCHEPERS, alsmede door de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht, door de griffier en door mr. A. MOUT, deken van de Orde van Advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden; de zitting werd besloten met een rede van de scheidende president.

De minister van justitie, dr. I. SAMKALDEN, de minister van defensie, P. J. S. DE JONG, de staatssecretaris van defensie (kon. landmacht) G. H. J. M. PEIJNENBURG en vele militaire en civiele autoriteiten woonden deze zitting bij.

In de avond van diezelfde dag maakten vele genodigden van de gelegenheid gebruik om tijdens een ontvangst in de Prinses Juliana-kazerne te 's-Gravenhage afscheid te nemen van de president en mevrouw DOORNBOS-DERKSEMA. _____ V. L.

UIT TIJDSCHRIFTEN

De Centrale Raad van Beroep

door

Jhr. Mr. A. BAUD en Mr. R. A. F. DE GUASCO

(Met, door de auteurs aangebrachte, kleine wijzigingen overgenomen uit „Bestuurswetenschappen“ van november 1965)

Er zijn een aantal zelfstandige organen van de staatsdienst, waarover in de hand- en leerboeken weinig te vinden is en waarvan de kennis toch van veel belang is om de werking van het staatsapparaat te begrijpen. Daarbij is behalve aan organen van de administratie ook te denken aan een rechtsprekend college als de Centrale Raad van Beroep. Aangezien dit college bij velen slechts een vage bekendheid geniet, leek het ons nuttig een artikel aan dit college te wijden. Achtereenvolgens zullen worden behandeld:

1. De Beroepswet, waarbij de raden van beroep en de Centrale Raad van Beroep werden geregeld;
2. De uitbreiding van 's Raads werkterrein buiten de rechtspraak in gedingen betreffende de Ongevallenwet;
3. De samenstelling van de Raad;
4. Zijn plaats van vestiging;
5. 's Raads voorzitters en griffiers;
6. Ervaringen in de bezettingstijd;
7. Bijzonderheden der procedure;
8. De ontwikkeling van 's Raads jurisprudentie wat de toepassing van regels van ongeschreven recht betreft;
9. De gevallen waarin cassatie door de Hoge Raad mogelijk is, gevolgd door een korte slotbeschouwing.

1. *De Beroepswet*

Tegen het einde der vorige eeuw werd de eerste sociale verzekeringswet ontworpen, welke later de Ongevallenwet 1901 zou worden. In artikel 75 van deze wet werd een recht van beroep geschapen, welk beroep kon worden ingesteld bij „raden van beroep“ en — door de

aanneming van een amendement van de commissie van rapporteurs — in hoogste ressort door een „college voor het Rijk”. Een nadere wet zou dit beroep verder uitwerken.

Nadat het ontwerp-Ongevallenwet 1901 eind 1900 door de Staten-Generaal was aangenomen, diende aan artikel 75 uitvoering te worden gegeven. In mei 1901 geschiedde dit door de indiening van een ontwerp-Beroepswet. Daarin werd de rechtspraak in hoogste ressort toevertrouwd aan een „Administratief Gerechtshof”, aan hetwelk door de wetgever ook de beslissing van andere administratieve twistgedingen dan in de Ongevallenwet 1901 bedoeld zou kunnen worden opgedragen. Deze opzet paste echter niet bij de denkbeelden van mr. J. A. Loeff, minister van justitie in het pas gevormde kabinet-Kuyper, die een alomvattende regeling der administratieve rechtspraak, uit te oefenen door administratieve kamers bij de gewone rechterlijke colleges, tot stand wilde brengen. De nieuwe regering beschouwde de onderhavige regeling, die slechts „een klein en bepaald begrensde onderdeel” van de administratieve rechtspraak raakte, als een incidentele welke niet op bedoelde algemene regeling vooruit mocht lopen. De mogelijkheid om aan het hoogste college de beslissing in andere administratieve twistgedingen op te dragen, was dan ook uit het tweede ontwerp verdwenen en het hoogste college werd in plaats van „Administratief Gerechtshof” „Centrale Raad van Beroep” genoemd, welke naam diende om zijn beperkte werkingsfeer te onderstrepen.

Eind 1902 werd dit ontwerp, nadat daarin nog enkele wijzigingen waren aangebracht, door de beide Kamers der Staten-Generaal zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

In de nota, behorend bij het gewijzigde ontwerp-Beroepswet, wordt herinnerd aan het argument, dat bij de behandeling van artikel 75 der Ongevallenwet 1901 voor de instelling van een beroepscollege in hoogste ressort werd aangevoerd. Men vond namelijk dat eenheid in de rechtspraak hoogst gewenst was, dat deze misschien juist in de eerste jaren het minst kon worden gemist en niet afdoende door het middel van cassatie was te verkrijgen. In de memorie van toelichting op het oorspronkelijke ontwerp-Beroepswet wordt deze doelstelling onderschreven met de volgende zin:

„Het behoeft geen uitvoerig betoog, dat het hoogst wenschelijk is, dat de Ongevallenwet over het geheele land zooveel mogelijk uniform wordt toegepast en dat zich over de oplossing der daarbij ontstaande geschillen eene eenigszins constante jurisprudentie vormt.”

Het is deze taak, die de Centrale Raad van Beroep, zij het mede met betrekking tot tal van andere wetten, nog heden ten dage vervult.

2. *Uitbreiding werkterrein*

Na het tot stand komen van de Ongevallenwet 1901 als eerste sociale verzekeringswet hier te lande ontwierp minister Talma de Invaliditeitswet, welke in 1913 in het Staatsblad verscheen. De raden van beroep

en de Centrale Raad van Beroep werden daarbij als rechtsprekende colleges ingeschakeld. De regering wilde namelijk de uitbreiding der arbeidsverzekering niet laten wachten op het tot stand komen van de ontworpen administratieve rechtspraak. Dit was een verstandig besluit, want voor zulk een algemene regeling der administratieve rechtspraak zijn wel een aantal ontwerpen gemaakt, grotendeels door minister Loeff, doch deze zijn nimmer wet geworden en in 1937 ingetrokken.

Ook bij de beslissing in geschillen, voortvloeiende uit de later tot stand gekomen sociale verzekeringswetten, zijn genoemde colleges — bij sommige oorspronkelijk alleen de Centrale Raad van Beroep — als beroepsinstanties ingeschakeld. Successievelijk waren dit na de Invaliditeitswet in hoofdzaak de Ouderdomswet 1919, de Land- en Tuinbouwongevallenwet 1922, de Ziektewet, de Kinderbijslagwet, de Werkloosheidswet, de Algemene Ouderdomswet, de Algemene Weduwen- en Wezenwet, de Algemene Kinderbijslagwet, de Interimwet invaliditeitsrentetrekkingen en sinds 1 januari 1966 de Ziekenfondswet. Bijzondere vermelding verdient voorts de taak, welke aan de Centrale Raad van Beroep als beroepscollege in eerste en enige aanleg werd toebedeeld bij de Pensioenwet 1922, Stb. 240, en andere pensioenwetten. De Raad begon zich hiermede op het terrein der rechtspraak in ambtenarenzaken te bewegen. Dit was voor de wetgever een argument te meer om de Raad bij de totstandkoming van de Ambtenarenwet 1929 (en later de Militaire Ambtenarenwet 1931) in te schakelen als college van beroep of hoger beroep. In de memorie van antwoord behorend bij de Ambtenarenwet 1929 gaf de regering te kennen, dat beter niet gewacht kon worden op de totstandkoming van de algemene administratieve rechtspraak (hierop was van de Tweede Kamer uit aangedrongen), aangezien daarbij „kwesties rijzen, omtrent wier oplossing niet zo gemakkelijk overeenstemming zal worden verkregen". Ook nu weer geldt, dat dit een wijs besluit was.

De eerste wereldoorlog heeft de Centrale Raad van Beroep nog een bijzondere taak bezorgd. Bij de wet van 26 juli 1918, Stb. 494, werd de Raad namelijk aangewezen als Centraal Distributiegerecht, oordelende in hoger beroep over vonnissen van de distributiegerechten en tevens in de daarvoor aangewezen gevallen — welke een groot terrein bestreken — in eerste en enige aanleg. Deze wet en het daarbij behorende uitvoeringsreglement (zie Stb. 1918, nr. 572), welke beginselen van administratieve rechtspraak bevatten, kunnen in zekere zin als een voorloper van de Ambtenarenwet 1929 worden beschouwd. Zo werd bijvoorbeeld de toetsing op „*détournement de pouvoir*" aan deze wettelijke regeling ontleend. De toenmalige voorzitter mr. J. H. Kuiper sprak bij de herdenking van het 50-jarig bestaan van de Raad op 28 februari 1953 als zijn mening uit dat, gezien het aantal en karakter van al deze wetten, de benaming Administratief Gerechtshof voor de Raad wel op haar plaats zou zijn.

3. Samenstelling

De Beroepswet bepaalde oorspronkelijk dat de Centrale Raad van Beroep is samengesteld uit een voorzitter, een of meer ondervoorzitters

en ten minste 8 leden. Men achtte het waarschijnlijk dat de werkring van de Raad een omvangrijke zou zijn, en wilde daarom het minimum aantal leden niet te laag stellen en al aanstonds bedacht zijn op de mogelijkheid, dat het instellen van een tweede kamer in de Raad wenselijk zou blijken. Daarbij dient bedacht te worden, dat de Raad aanvankelijk beraadslaagde en besliste met 5 rechters. Dit veranderde in 1911, toen het aantal rechters, waarmede de Raad beraadslaagde en besliste, tot 3 werd teruggebracht. Tevens werd toen bepaald, dat de Raad ten hoogste (in plaats van ten minste) 8 leden zou tellen. Daardoor werd de vorming van drie kamers van 3 rechters (3 voorzitters en 6 leden) in plaats van twee kamers van 5 rechters mogelijk gemaakt. Ook kon met een ledental van 8 een vierde kamer gevormd worden, van welke mogelijkheid in 1955 werd gebruik gemaakt toen de in 1952 in werking getreden Werkloosheidswet veel werk met zich bracht. De Raad bestond van dat moment af dus uit een voorzitter, drie ondervoorzitters en acht leden, samen vormende 4 kamers van 3 rechters. Met dankbaarheid maakte de scheidende voorzitter mr. J. H. Kuiper in 1956 van deze uitbreiding gewag.

De nieuwe, op 1 januari 1957 in werking getreden Beroepswet bepaalt, dat de Centrale Raad van Beroep is samengesteld uit een voorzitter, ten hoogste vier ondervoorzitters en ten hoogste tien leden. Zo nodig kan dus thans zonder wetwijziging een vijfde kamer worden gevormd. De mogelijkheid om plaatsvervangende leden te benoemen werd geschaoven door een wijziging van de Beroepswet bij de in het vorige hoofdstuk genoemde wet van 26 juli 1918, Stb. 494.

De Centrale Raad van Beroep bestaat enkel uit rechtsgeleerde leden. Dit doet de vraag rijzen, waarom de Raad niet, evenals de raden van beroep, gedeeltelijk uit leken bestaat, met name uit „leden-werkgevers” en „leden-werklieden”, zoals zij in de oude Beroepswet werden genoemd. Reeds bij de behandeling van de Ongevallenwet 1901 werd door leden van de Tweede Kamer de wens geuit, dat ook in het college voor het hoogste ressort werkgevers en werklieden zitting zouden hebben, doch de minister van justitie was hier sterk tegen gekant. Door enkele leden der Eerste Kamer werd op dit punt bij de behandeling van de (oude) Beroepswet teruggekomen. De Regering voelde echter, gelet op de moeilijke rechtsvragen die zich bij de uitvoering der Ongevallenwet zouden voordoen, niets voor deze suggestie. Zij wees er tevens op, dat de Centrale Raad van Beroep is ingesteld om de eenheid van rechtspraak te handhaven, terwijl het er bij de samenstelling van de raden van beroep om ging degenen, die met de Ongevallenwet in aanraking kwamen, aan de uitvoering daarvan te laten medewerken. Een bezwaar tegen opneming van leken in de Raad was ook, dat zij ingevolge de Grondwet (thans artikel 180 lid 6) voor het leven benoemd zouden moeten worden, omdat de Raad een college is „belast met administratieve rechtspraak in hoogste ressort voor het Rijk”.

Na de tweede wereldoorlog is het idee van deelneming van niet-juristen, te weten werkgevers en werknemers, aan de werkzaamheden

van de Raad wederom naar voren gekomen, teneinde de ontwikkeling der jurisprudentie in sociale zin voor de toekomst te waarborgen. Hier-
tegen zijn echter bezwaren gerezen en dit idee is — ons inziens gelukkig
— van de baan geraakt.

Voor de benoeming van een lid (of plaatsvervangend lid) van de
Centrale Raad van Beroep maakt de Raad een lijst van aanbeveling van
drie kandidaten op, waarop de Kroon zodanig acht slaat als zij dienstig
zal oordelen. Deze bij de nieuwe Beroepswet vastgestelde bepaling sluit
aan bij de gegroeide praktijk, dat 's Raads presidium een dergelijke
aanbeveling opstelde.

De voorzitter, de ondervoorzitters en de leden van de Raad, evenals
de griffier en de substituut-griffiers, zijn wat hun bezoldiging betreft
gelijkgesteld met de overeenkomstige functionarissen van het Gerechts-
hof te 's-Gravenhage. De leden en griffiers van de Raad dragen sinds
1 januari 1957 hetzelfde ambtskostuum (toga) als de overeenkomstige
ambtenaren van een gerechtshof (artikel 30 van het Beroepsreglement).
Men zie voor dit kostuum het Koninklijk Besluit van 26 februari 1960,
Stb. 83.

4. *Plaats van vestiging*

Artikel 3 van het ontwerp van wet tot uitvoering van artikel 75 der
Ongevallenwet 1901 luidde oorspronkelijk: „Het Administratief Gerechts-
hof is gevestigd te 's-Gravenhage". Reeds werd uiteengezet, welke
bezwaren rezen tegen de benaming „Administratief Gerechtshof". Doch
ook met de voorgestelde plaats van vestiging kon de Tweede Kamer zich
reeds aanstonds niet verenigen. Men achtte het een principieel bezwaar
het rechtscollege, dat in hoogste ressort over regeringsdaden kon oordelen,
te vestigen in de gemeente waar ook de zetel der regering gevestigd is.
Vele leden stelden daartegenover Utrecht voor vanwege de voor de
justitiabelen gunstige ligging in het centrum des lands. Ook de in 1891
ingestelde Staatscommissie voor de administratieve rechtspraak had
voorgesteld de zetel van het Administratief Gerechtshof te Utrecht te
vestigen. Sommige leden voelden meer voor Arnhem vanwege de voor de
zuidelijke provincies gunstige ligging, anderen voor Amsterdam vanwege
de omstandigheid dat daar ook de toenmalige Rijksverzekeringsbank
was gevestigd. De regering kon de leden in hun vermelde principiële
bezwaar niet volgen en achtte het bovendien aannemelijk, dat het gemak-
kelijker zou vallen de meest bevoegde personen te bewegen zich voor
een benoeming in de centrale raad beschikbaar te stellen als dit college
te 's-Gravenhage, dan wanneer het te Utrecht gevestigd zou worden.
Niettemin vond het amendement van de heer Van Idsinga, strekkende
om in het gewijzigde artikel 3, luidende: „De Centrale Raad van Beroep
is gevestigd te 's-Gravenhage", in plaats van „'s-Gravenhage" te lezen:
„Utrecht", in de Tweede Kamer een meerderheid, waarbij naast de
reeds genoemde overweging dat de centrale ligging voor de rechtzoekenden
gunstig is, ook de overweging dat het niet geraden is geleidelijk aan
alle hoge colleges van Staat in één plaats samen te trekken, een rol speel-
de. Aldus is sedert de inwerkingtreding van de Beroepswet van 8 decem-

ber 1902 (Stb. 208) de Centrale Raad van Beroep in Utrecht gevestigd, en wel aan de Trans, tot 1 februari 1915 op nummer 10 en sedertdien op nummer 19, alwaar vóórdien de sociëteit „Sic Semper” was gevestigd. Op de lotgevallen van deze sociëteit hebben de jaartallen betrekking, welke in mozaïek zijn aangebracht op de buitenzijde van de zgn. torenkamer van de Raad: in 1775 werd de sociëteit „Sic Semper” opgericht, in 1838 werd het toenmalige pand Trans 19 verbouwd en in 1891 verkreeg het gebouw zijn huidige gedaante.

Artikel 2 van de Beroepswet van 2 februari 1955 (Stb. 47) bepaalt: „Er is een Centrale Raad van Beroep, gevestigd te Utrecht”. De plaats van vestiging heeft bij de parlementaire behandeling van die wet geen onderwerp van discussie meer uitgemaakt.

5. *Voorzitters en griffiers*

Bij Koninklijk Besluit van 28 februari 1903 nr. 27 werden voor de eerste maal — en als enige keer allen gelijktijdig — een voorzitter, een onder-voorzitter en leden van de Raad benoemd. De voorzitter, mr. E. Fokker, oud-griffier van de Provinciale Staten van Zeeland en lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, bekleedde zijn ambt tot 1 september 1914. Zijn bronzen borstbeeld prijkt thans in de raadkamer van de Raad. De huidige voorzitter, mr. H. L. Hoogenhuis, is de achtste magistraat in de rij dergenen die mr. Fokker zijn opgevolgd. In het kader van dit artikel mogen van hen voorts nog vermeld worden mr. dr. E. J. Beumer en mr. J. H. Kuiper.

Mr. Beumer, voorzitter van 1940 tot 1946, dus grotendeels tijdens de moeilijke bezettingsjaren, maakte sinds 1928 deel uit van de Raad en was voordien voorzitter van de Raad van Beroep te Arnhem. Zijn bijzondere deskundigheid op het gebied van het arbeidsrecht, de sociale verzekeringswetgeving en het ambtenarenrecht kwam daarnaast tot uiting gedurende zijn lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, dat hij tot 1933 vervulde. Bekendheid geniet het door de regering bij de behandeling van de Ambtenarenwet 1929 overgenomen amendement-Beumer, waarbij artikel 58, eerste lid, aldus werd geredigeerd dat de ambtenaar ook recht van beroep had in de gevallen waarin de administratie zich schuldig heeft gemaakt aan détournement de pouvoir.

Mr. Kuiper, lid van de Raad sedert 1933 en voordien voorzitter van de Raad van Beroep te Groningen, is de enige thans nog in leven zijnde oud-voorzitter van de Raad. Van 1933 tot 1 april 1956, de datum waarop hij wegens het bereiken van de leeftijdsgrens afscheid van de Raad nam, maakte hij deel uit van de zgn. ambtenarenkamer, laatstelijk als voorzitter daarvan. Zijn krachtige persoonlijkheid en eminent vakmanschap hadden op de rechtspraak in deze kamer een overwegende invloed.

Sedert de oprichting van de Raad hebben achtereenvolgens zes griffiers aan het hoofd der griffie gestaan. Van hen werden mr. A. Blom, griffier van 1939 tot 1947, en mr. E. H. Nuver, griffier van 1947 tot 1956, benoemd tot lid van de Raad.

Mr. Blom, thans ondervoorzitter, maakte als vertegenwoordiger van de Raad deel uit van de op 16 januari 1947 geïnstalleerde Herzieningscommissie Beroepswet, die de totstandkoming van de Beroepswet van 2 februari 1955 (Stb. 47) heeft voorbereid. Thans is mr. Blom lid van de staatscommissie-Wiarda, die tot taak heeft na te gaan of de verhoogde rechtsbescherming, welke de Wet beroep administratieve beschikkingen biedt, zich ook moet uitstrekken met betrekking tot beschikkingen van organen van lagere overheidslichamen. Mr. Nuver maakt deel uit van de aan het slot van dit artikel genoemde staatscommissie, die te rapporteren heeft over een herziening van de Beroepswet en de Ambtenarenwet 1929.

6. *De bezettingstijd*

In de oorlogsjaren heeft de bezetter op tal van manieren gepoogd de aan de raden van beroep en de Centrale Raad van Beroep toevertrouwde tak van rechtspraak dienstbaar te maken aan zijn met het recht, de wetgeving en de belangen van de Nederlandse gemeenschap strijdige belangen. Hij werd daarbij meer dan eens gesteund door een corrupte of zwakke administratie. Aan de op hen uitgeoefende druk hebben de meeste raden van beroep en de Centrale Raad van Beroep (meer dan eens) weerstand geboden. Hoe dit geschiedde willen wij demonstren aan de hand van een aantal twistgedingen, welke in die jaren bij de genoemde rechtscolleges aanhangig zijn geweest. De daarin gewezen uitspraken zijn voor een deel gepubliceerd in de Administratieve en Rechterlijke Beslissingen (A.R.B.).

De bezetter streefde ernaar burgerlijke werknemers bij de Duitse Weermacht, de N.S.D.A.P., de Rijkscommissaris, de organisatie Todt etc., onder de werking van de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving te brengen. De toenmalige secretaris-generaal van het Departement van Sociale Zaken deed daartoe een reeks verordeningen het licht zien of stelde de uitvoeringsorganen onder druk om uitkeringen te verlenen, hoewel de belanghebbenden kennelijk niet onder de desbetreffende wettelijke regelingen vielen. De rechtspraak heeft niet gearzeld hiertegen in verzet te komen. Een cause célèbre is geweest de zaak van een burgercorveeër bij de Duitse Weermacht, waarin de C.R., onder overweging dat de Duitse Weermacht geen publiekrechtelijk lichaam was in de zin van artikel 3 der Ongevallenwet 1921, besliste dat betrokkene geen uitkering krachtens die wet toekwam (CR. 30.6.42, A.R.B. 1942, blz. 552). Het „sociaal-politieke" weekblad „De Misthoorn" zag hierin blijkens een hoofdartikel van 11.7.42 rechtsverkrachting en sabotage van het van het nationaal-socialisme voor de arbeiders te verwachten heil. De reeds genoemde secretaris-generaal lanceerde na deze uitspraak van de Raad ijlings een besluit, waarbij werkzaamheden welke de Duitse Weermacht in Nederland door in haar dienst zijnde arbeiders deed verrichten, voor de toepassing van de Ongevallenwet 1921 werden gelijkgesteld met werkzaamheden, verricht in een onderneming welke verzekeringsplichtig is in de zin van die wet.

Op het gebied van het ambtenarenrecht heeft de C.R. meermalen een

ambtenaar kunnen beschermen tegen het chicanerende optreden van zijn met de bezetter heulende superieuren, hetzij door een gegeven ontslag nietig te verklaren, zulks op formele gronden of omdat de maatregel niet evenredig aan de zwaarte van de door de ambtenaar gepleegde daden werd geacht, dan wel door te oordelen dat de feiten in het geheel niet bewijzend waren voor de gestelde ongeschiktheid van de ontslagene, hetzij door zaken met middelen van processuele techniek slepende te houden tot gunstiger tijden aanbraken.

Argwaan jegens de verklaringen van sommige toenmalige politiefunctionarissen leidde ertoe, dat de Raad de ongeschiktheid, op grond waarvan een Rotterdamse gemeente-ambtenaar was ontslagen, niet bezwen achtte. Betrokkene zou volgens een politierapport uit 1943 bekend hebben op het bureau van een Duitsgezind collega een papier te hebben gelegd, beschreven met de letters OZO, en die collega anoniem een spotticht te hebben toegezonden. Ter zitting van de Raad verklaarde betrokkene echter onder pressie te hebben bekend, waartegenover de politieambtenaren, als getuigen gehoord, stelden dat het verhoor in een gemoedelijke sfeer had plaats gehad. De Raad, betwijfelende of die — N.S.B. — politieambtenaren aan de woorden „pressie” en „gemoedelijke sfeer” niet een andere betekenis hechtten dan daaraan behoort te worden toegekend, stelde een onderzoek in via de burgemeester van Rotterdam. Deze produceerde na verloop van tijd een uittreksel uit een procesverbaal van een Duits politieambtenaar, waaruit bleek dat de betrokken ambtenaar had toegegeven de anonieme schrijver te zijn geweest. Aangezien de Raad de handtekening van die politieambtenaar niet kon lezen, werd de burgemeester uitgenodigd te berichten tegenover wie de verklaring was afgelegd. Dit bleek niet mogelijk, omdat de S.D. inmiddels de stukken had vernietigd. De Raad kon daarop het ontslagbesluit nietig verklaren omdat de gestelde feiten niet bewezen waren (uitspraak 30.8.45, A.W., 43/K 64, A.R.B. 1946, blz. 40).

De „Winterhulp” veroorzaakte moeilijkheden in twee na te noemen gevallen.

De conciërge van het Erasmiaans gymnasium te Rotterdam, die een Winterhulp-collectante de toegang tot de school had geweigerd — waarbij hij het gesprek met haar had gevoerd boven van een trapleer af — werd wegens ongeschiktheid ontslagen. De Raad zag in dit optreden geen grond voor het aanemen van ongeschiktheid, mede daar het collecteren in de school verboden was, en vernietigde het ontslagbesluit (uitspraak dd. 14.10.43, A.W. '43 K 27).

In Bloemendaal werd een ambtenares van maatschappelijk hulpbetoon, die geweigerd had een eenpansmaaltijd van Winterhulp bij te wonen omdat zij in die eenpansmaaltijden een propagandamiddel zag van de N.S.B., door de burgemeester wegens ongeschiktheid ontslagen.

Het ontslagbesluit was gebaseerd op artikel 60 lid 2 van het Ambtenarenreglement der gemeente Bloemendaal, luidende: „Onder ongeschiktheid, bedoeld in het vorige lid” — waarin onder meer was genoemd ongeschiktheid voor de vervulde betrekking — „is mede begrepen het geval, dat naar het oordeel van burgemeester en wethouders het belang

der gemeente dringend eischt, dat de door een ambtenaar, beambte of werkman bekleede betrekking anders moet worden vervuld, dan door hem geschiedt".

De omstandigheid dat het ontslag op genoemde bepaling was gegrond, plaatste de rechter voor de moeilijkheid dat de in die bepaling aan burgemeester en wethouders gegeven discretionnaire bevoegdheid diende te worden gerespecteerd, dus dat de rechter niet zelfstandig mocht beoordelen of het gemeentebelang al dan niet eiste ongeschiktheid aan te nemen. De C.R. overwoog nu, dat blijkens de redactie van genoemde bepaling aan het ontslag ten grondslag moet liggen dat de ontslagene blijkens de feiten die hem worden ten laste gelegd in de richtige vervulling van zijn betrekking is te kort geschoten, en dat het ontslag dus niet kan worden gegeven indien het college van burgemeester en wethouders (c.q. de burgemeester) „zonder meer", dus op grond van buiten de vervulling van de betrekking gelegen feiten — bijvoorbeeld op grond van de politieke opvattingen van de betrokkene — van oordeel is dat de ambtenaar ongeschikt is.

In de voormelde weigering van de ambtenares om aan de eenpansmaaltijd deel te nemen kon de Raad geen te kort schieten in de vervulling van de betrekking zien. Uit de door de ambtenares gegeven motivering kon naar het oordeel van de Raad alleen worden afgeleid dat zij geen voorstandster was van eenpansmaaltijden. De Raad verklaarde derhalve het ontslag nietig wegens strijd met artikel 60 lid 2 van het Ambtenarenreglement (uitspraak dd. 16-9-'43, A.W. '43 K. 12, A.R.B. 1944, blz. 84).

Ook door het plegen van onder de gegeven omstandigheden alleszins gerechtvaardigde obstructie heeft de Centrale Raad hinderlijke belangstelling van de bezetter en zijn meelopers voor deze tak van rechtspraak kunnen afweren. Zo werd een bij een brief van 17 januari 1944 gedaan verzoek van de secretaris-generaal van het Departement van Binnenlandse Zaken om opgave van de in 1942 en 1943 door de ambtenaren-gerechten en de Centrale Raad behandelde twistgedingen inzake door een commissaris van een provincie of een burgemeester gegeven ontslag door de Centrale Raad beantwoord met een dermate omstandige en verwarrende opsomming, dat waarschijnlijk van de melding „höheren Orts" nimmer iets terecht is gekomen.

Ook vóór dat de nieuwe Beroepswet uitdrukkelijk bepaalde (art. 88) dat een klaagschrift in de Nederlandse taal dient te worden gesteld, had de Centrale Raad zich op het standpunt gesteld dat een beroep, ingesteld bij een in een andere dan de Nederlandse taal gesteld beroepschrift, niet-ontvankelijk diende te worden verklaard, aangezien naar het oordeel van de Raad artikel 119 der oude Beroepswet slechts het oog kon hebben op een in de Nederlandse taal gesteld geschrift. Men zie een beschikking van 's Raads voorzitter van 5 januari 1938, A.R.B. 1938, blz. 206. In de oorlog heeft een niet-ontvankelijkverklaring in een hoger beroep, ingesteld bij een in de Duitse taal gesteld beroepschrift, echter geleid tot *démarches* van de zijde van de Rijkscommissaris. De voorzitter van de Centrale Raad werd in een bespreking met de „Beaufragte" van de

Rijkscommissaris in de provincie Utrecht te verstaan gegeven, dat indien de Centrale Raad zijn standpunt terzake niet zou wijzigen, maatregelen zouden worden genomen die de Raad en zijn leden niet aangenaam zouden zijn. De Raad is voor deze druk niet geweken en heeft zich evenmin iets gelegen laten liggen aan een circulaire van de secretaris-generaal van het Departement van Justitie d.d. 11.8.44 waarin erop werd aangedrongen wel kennis te nemen van in de Duitse taal gesteld~stukken.

Aldus heeft de Raad, naar in zijn vermogen lag, in oorlogstijd er toe bijgedragen het recht en de rechtspraak buiten de greep van de bezettende macht te houden. Het heeft deze zeer verdrotten, doch gelukkig heeft hij nimmer gehoor gegeven aan de suggestie, door het reeds genoemde blad „De Misthoorn" gedaan, dat de ambtenarenrechtspraak in handen der vrederechters moest worden gelegd. Dat de Centrale Raad zich zelf heeft kunnen blijven zal mede daaraan te danken zijn geweest dat zijn uitspraken, waarin in feite de bezetter ongelijk kreeg, altijd zo waren gemotiveerd, dat nimmer kon worden bewezen dat zulks ook het enige doel van die uitspraken was.

7. Bijzonderheden der procedure

Hoewel strikt genomen niet behorend tot het onderwerp van dit artikel, lijkt het toch wel wenselijk hier enige bijzondere aspecten van de onderhavige administratieve beroepsprocedure te vermelden en daaraan enig cijfermateriaal toe te voegen.

Wanneer in het vervolg over de rechter wordt gesproken, wordt daarmee bedoeld de Raad en de lagere colleges, te weten de raden van beroep en de ambtenarengerechten.

a. De niet-lijdelijkheid van de rechter

De rechter vervult — anders dan in het algemeen de burgerlijke rechter — een niet-lijdelijke rol in de procedure, een gevolg van de omstandigheid dat in deze tak van rechtspraak publiek recht wordt toegepast. Omdat te dezen het openbaar belang een voorname rol speelt, mag de rechter zich niet tevreden stellen met de zgn. formele waarheid, doch dient hij de materiële waarheid te achterhalen, waartoe hij bijvoorbeeld inlichtingen kan inwinnen, getuigen kan oproepen en een voorbereidend onderzoek kan gelasten. Hierbij past het zgn. vrije bewijsstelsel, d.w.z. het ontbreken van voorschriften omtrent bepaalde bewijsmiddelen en het verdelen van de bewijslast.

b. Geen verplichte vertegenwoordiging

Zowel de Beroepswet als de Ambtenarenwet 1929 bepalen dat partijen in persoon procederen of bij gemachtigde, dit in tegenstelling tot de verplichte vertegenwoordiging welke in het burgerlijk procesrecht regel is. De wetgever heeft de procesorde zo eenvoudig en weinig formalistisch mogelijk willen houden. In geschillen betreffende de sociale verzekeringswetten en de pensioenwetten treedt de verzekerde vaker zonder bijstand op dan de ambtenaar in ambtenarenzaken. Voor beide terreinen geldt, dat naast de advocaat de vertegenwoordiger van een vakbond een belangrijke rol in de procedure speelt. De volgende cijfers mogen dit illus-

treren. Van de in 1964 bij de Raad ingekomen (niet later ingetrokken) beroepen krachtens de Ongevallenwet 1921 werden er 80 door de verzekerde zelf behandeld, 21 door een advocaat, 18 door een vertegenwoordiger van een vakbond en 5 door een andere gemachtigde. Voor de pensioenwetten waren deze cijfers over het jaar 1964 respectievelijk 79, 8, 26 en 17, en voor de Ambtenarenwet 1929 25, 6, 27 en 6.

c. *Het nagenoeg ontbreken van een executieregeling*

Volgens artikel 70 der Beroepswet kan de rechter een uitspraak geven, welke in de plaats treedt van de — geheel of gedeeltelijk vernietigde — beslissing van het uitvoeringsorgaan. De regering achtte het niet-nakomen door een dergelijk orgaan van een onherroepelijke uitspraak in hoge mate onwaarschijnlijk. Voorts wees zij erop dat een uitspraak een schuldvordering doet ontstaan, die niet rechtstreeks op de desbetreffende sociale verzekeringswet maar op die uitspraak berust. In deze gedachtengang kan nakoming van de uitspraak bij de burgerlijke rechter worden gevorderd. Een executieregeling is in de Beroepswet dan ook achterwege gebleven.

De Ambtenarenwet 1929 kent de mogelijkheid dat de ambtenarenrechter zelf het besluit in zijn uitspraak vaststelt slechts, indien dit besluit een geldelijke aanspraak betreft. Is dat het geval, dan geeft de voorzitter voor het vastgestelde bedrag een bevelschrift van tenuitvoerlegging af, dat een executoriale titel in de zin van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vormt (zie art. 49 lid 3). Hier bestaat dus wel een rechtstreekse executiemogelijkheid.

Overigens kan de ambtenarenrechter niet zelf besluiten in zijn uitspraak vaststellen, doch enkel bepalen dat het administratief orgaan zal doen of besluiten waartoe het verplicht is. Meent zo'n orgaan daaraan niet te kunnen voldoen, dan bestaat voor de ambtenaar de mogelijkheid om binnen 6 maanden beroep in te stellen, waarna het orgaan tot schadevergoeding veroordeeld kan worden. Ook dan geeft de voorzitter een bevelschrift van tenuitvoerlegging af. Op deze wijze heeft men de administratie met het oog op haar eigen verantwoordelijkheid enige speelruimte willen laten.

De artikelen 104 en 111 der Ambtenarenwet 1929, waarin deze regeling is vervat, vinden haast nooit toepassing. Het enige ons bekende geval, waarin een dergelijke schadevergoeding werd toegekend, betreft 's Raads uitspraak van 18 oktober 1949, A.W. 1949/B 53 en 54 (A.R.B. 1949, blz. 796) inzake de ontslagen directeur van de gasfabriek te B. Behalve dat de betrokkene door de nietigverklaring van het ontslag ambtenaar bleef en recht op zijn bezoldiging behield, werd hem tevens een schadevergoeding van f 2500 toegekend, voornamelijk in verband met door hem geleden immateriële schade.

Met het voorgaande hangt nauw samen de in artikel 48 der Ambtenarenwet 1929 genoemde mogelijkheid voor de ambtenarenrechter de nietigheid van een besluit, weigering of handeling om redenen van algemeen belang voor gedekt te verklaren, dan wel te bepalen dat de nietigverklaring eerst zal werken van een bepaalde dag. Hieraan kan een

veroordeling tot schadevergoeding worden verbonden. De ambtenaren-rechter is in zo'n geval van mening dat de nietigverklaring van een besluit enz. grotere bezwaren oplevert dan het voldoen aan de op zich zelf gerechtvaardigde aanspraken van de ambtenaar. Sinds de tweede wereldoorlog heeft de Raad in 21 gevallen de nietigheid voor gedeekt verklaard. Vaak betroffen deze gevallen besluiten waaraan slechts formele gebreken kleefden, zodat te verwachten was dat na nietigverklaring zonder meer een besluit van dezelfde materiële inhoud zou worden opgenomen. In 3 gevallen werd bepaald dat de nietigheid eerst op een later tijdstip zal gaan werken. Dit geschiedde bijvoorbeeld toen de weigering om een officier per een bepaalde datum ontslag te verlenen nietig werd verklaard, maar deze officier na deze — reeds verstreken — datum militaire dienst was blijven verrichten (uitspraak van 26 juli 1955, M.A.W. 1955/B 1, A.R.B. 1956, blz. 78).

8. *Jurisprudentie*

In de eerste tijd van zijn bestaan was de Raad niet overstelpt met werk, wat ook wel verklaarbaar is als men bedenkt dat de raden van beroep, hoewel hun samenstelling kort na die van de Raad plaats vond, eerst uitspraken hadden te doen alvorens daartegen hoger beroep kon worden ingesteld. Het geschil waarin de Raad zijn eerste uitspraak heeft gedaan betrof de vraag, of de burgemeester der gemeente Tiel op 17 april 1902 ten onrechte aangifte had gedaan van het brandweerbedrijf in die gemeente als een verzekeringsplichtig bedrijf, zoals het bestuur der Rijksverzekeringsbank had beslist, welke beslissing door de eerste rechter was bevestigd. De gemeente Tiel kon zich daarmee niet verenigen en van harentwege werd hoger beroep ingesteld. Dit had succes, want de Raad vernietigde de bestreden beslissing en verklaarde dat de gemeente Tiel ten aanzien van de werkzaamheden van haar brandweer een verzekeringsplichtig bedrijf uitoefende.

Het is niet onze bedoeling na het vermelden van dit eerste twistgeding — aangehaald door mr. J. H. Kuiper in zijn op 28 februari 1953 gehouden herdenkingsrede — een min of meer uitvoerig overzicht van 's Raads jurisprudentie te geven. In het kader van dit artikel zal uitsluitend worden gesproken over enkele, merendeels bekende uitspraken, waarin de toepassing van algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur een rol speelt.

Allereerst worden een drietal uitspraken in ambtenarenzaken vermeld, welke als mijlpalen op dit gebied zijn te beschouwen.

a. Het salaris van de gemeentesecretaris van Utrecht was door het gemeentebestuur ingevolge de jaarwedderegeling van Gedeputeerde Staten van 19 maart 1935 met terugwerkende kracht tot 1 april 1934 verlaagd (een regeling inzake deze verlaging van een jaar tevoren miste wegens een vormgebrek rechtskracht). Art. 4 van de Wet houdende algemene bepalingen der wetgeving van het koninkrijk en de Wet van 26 april 1852, Stb. 92, konden op deze jaarwedderegeling uiteraard niet worden toegepast, maar de Raad overwoog dat „het algemeen rechtsbeginsel, hetwelk zodanige aantasting van hetgeen rechtmatig is ver-

worven verbiedt, moet worden geëerbiedigd, ook al is het niet in een uitdrukkelijke wetstekst neergelegd", met als gevolg dat de regeling van Gedeputeerde Staten rechtskracht miste, voorzoveel deze bepaalde dat de verlaging van het salaris terugwerkte.

Hier werd het bestreden besluit nog getoetst aan een geschreven algemeen verbindend voorschrift, namelijk de oude jaarweddereregeling van G.S., welke naar 's Raads mening ten onrechte niet was toegepast. Uitspraak van 31 oktober 1935, A.W. 1935/K 53 (A.R.B. 1936, blz. 168).

b. In zijn uitspraak van 2 oktober 1951, A.W. 1951/B 40 (A.R.B. 1952, blz. 190) ging de Raad een stap verder en besliste, dat een algemeen rechtsbeginsel moet worden gerekend te behoren tot de in art. 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 genoemde algemeen verbindende voorschriften. Hier werd dus — in tegenstelling met de vorige uitspraak — het bestreden besluit zelf (houdende een vermindering van salaris met terugwerkende kracht) in strijd geacht met een algemeen rechtsbeginsel, t.w. dat der rechtszekerheid.

c. Dat ook een algemeen beginsel van behoorlijk bestuur tot de algemeen verbindende voorschriften bedoeld in de Ambtenarenwet 1929 moet worden gerekend, besliste de Raad in zijn uitspraak van 18 december 1956, A.W. 1956/K 8 (A.R.B. 1957, blz. 338). Een kraansluiter in dienst van de gemeente Rotterdam had gedurende enkele jaren zijn eigen bromfiets voor de dienst gebruikt en daarvoor voorlopig een kleine, op het gebruik van een eigen fiets gebaseerde, vergoeding ontvangen. Toen eindelijk de regeling voor het gebruik van privé-bromfietsen tot stand kwam, werd daaraan geen terugwerkende kracht verleend. Het bestreden besluit, houdende een weigering aan betrokkene over twee vroegere jaren een hogere vergoeding te geven dan hij reeds had ontvangen, was volgens de Raad een besluit, waartoe de gemeente bij afweging der in aanmerking komende belangen, mede rekening houdend met aan de betrokkene door zijn meerderen gedane toezeggingen, in redelijkheid niet kon geraken, zodat het in strijd was met een tot de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften te rekenen algemeen beginsel van behoorlijk bestuur.

Zonder twijfel zal de aandacht, welke de beoefenaars van het administratieve recht aan voornoemde algemene beginselen hebben geschonken, tot deze ontwikkeling in de jurisprudentie hebben bijgedragen. Wij denken daarbij aan de rapporten van de commissie van advies inzake verhoogde rechtsbescherming (commissie-De Monchy) en van de commissie van advies inzake administratieve en tuchtrechtspraak van bedrijfsorganisaties (commissie-Van der Grinten), alsmede aan de preadviezen van prof. dr. I. Samkalden en prof. mr. G. J. Wiarda, in 1952 uitgebracht voor de algemene vergadering van de Vereniging voor administratief recht.

In verband met het vorenstaande rijst de vraag wat het verschil is tussen algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur. De eerste groep omvat o.i. beginselen welke voor het gehele

recht, dus niet alleen het administratieve recht, gelden, bijvoorbeeld het beginsel dat hetgeen onverschuldigd is betaald, kan worden teruggevorderd, terwijl de tweede groep beginselen omvat welke speciaal in het administratieve recht een rol spelen, zoals het beginsel dat een besluit moet kunnen worden gedragen door de motivering welke het bevat. Een algemeen beginsel van behoorlijk bestuur behoeft dan ook nog geen algemeen rechtsbeginsel te zijn. Scherp is het onderscheid overigens niet. Dat in 's Raads rechtspraak, althans van de laatste jaren, voornamelijk sprake is van toetsing aan algemene beginselen van behoorlijk bestuur, valt niet te verwonderen, waar het hier administratieve rechtspraak betreft.

De hantering van al deze beginselen door de Centrale Raad van Beroep en de lagere beroepscolleges (waarbij in het bijzonder gedacht wordt aan het zo belangrijke Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage) is het laatste decennium sterk toegenomen. Verwezen zij naar de onder nr. 10 en 11 aan het slot van dit artikel vermelde literatuur.

Nog op het terrein van het ambtenarenrecht blijvende, laten wij hieronder een aantal uitspraken volgen, welke telkens op een der bovengenoemde beginselen gebaseerd zijn.

Algemene rechtsbeginselen

Rechtszekerheid: Behalve de hiervóór genoemde uitspraken zie men ook de hierna volgende uitspraak.

Terugvordering van het onverschuldigd betaalde: Begin oktober 1951 werd van een onderwijzeres teruggevorderd hetgeen zij over de maanden juli t/m september te veel aan salaris had genoten, met de mededeling dat dit bedrag met haar salaris over de komende maanden zou worden verrekend. Dit besluit verklaarde de Raad nietig, overwegende dat de Raad de bepaling dat hetgeen onverschuldigd is betaald kan worden teruggevorderd, voor het burgerlijk recht vastgelegd in art. 1395 B.W., als een algemeen rechtsbeginsel erkent, in beginsel van gelijke waarde als dat der rechtszekerheid. Deze beginselen kunnen met elkaar strijden, zoals in casu, doch eerstgenoemd beginsel heeft de voorrang, indien de ontvanger der betaling de onverschuldigdheid ervan kende of redelijkerwijs had kunnen onderkennen. Dit was hier niet het geval, inzonderheid omdat een behoorlijke specificatie van het salaris ontbrak. Uitspraak van 30 december 1952, A.W. 1952/B 57 (A.R.B. 1953, blz. 477).

Gevolgen van een nietig verklaard besluit zoveel mogelijk ongedaan maken. Een werkmans bij een der diensten van het ministerie van defensie was wegens ongeschiktheid ontslagen, doch dit besluit was door de ambtenarenrecht nietig verklaard. Hem werd over een periode van meer dan een jaar achterstallige bezoldiging uitbetaald, verminderd met hetgeen hij gedurende die tijd bij een particuliere werkgever had verdiend. De Raad handhaafde dit besluit, overwegende dat het een algemeen rechtsbeginsel is dat de gevolgen van een nietig verklaard ontslagbesluit zoveel mogelijk ongedaan gemaakt moeten worden, maar dat dit

geenszins uitsluit dat rekening wordt gehouden met de — niet ongedaan te maken — omstandigheid dat de ambtenaar gelegenheid heeft gehad en gebruikt om andere betaalde arbeid te verrichten. Uitspraak van 20 september 1960, A.W. 1960/B 5 (A.R.B. 1961, blz. 71).

Algemene beginselen van behoorlijk bestuur

Zorgvuldigheid: Een ambtenaar ter gemeentesecretarie verrichtte reeds meer dan 20 jaren nevenwerkzaamheden als verzekeringsagent, toen het gemeentebestuur hem onmiddellijk ingaand verbood deze werkzaamheden voort te zetten. De Raad was van oordeel, dat betrokkene een redelijke tijd gelaten moest worden voor het beëindigen der nevenbetrekking (indien voor dit beëindigen al goede gronden bestonden). Immers is aan deze voorwaarde niet voldaan, zoals i.c., dan wordt gehandeld in strijd met de eis dat een besluit wordt genomen met zorgvuldigheid en afweging der in aanmerking komende belangen. Uitspraak van 20 december 1957, A.W. 1957/B 9 (A.R.B. 1958, blz. 283).

Juiste feitelijke grondslag: Een dienstplichtig ingenieur had, na allerlei inlichtingen te hebben ingewonnen, met de Minister van Defensie een overeenkomst gesloten, waarbij hij zich verbond na zijn benoeming tot officier gedurende 8 jaren werkelijke militaire dienst te verrichten. Toen het werk hem tegenviel, vroeg hij ontheffing uit deze verbintenis, hetgeen werd geweigerd. Dit besluit werd door de Raad nietig verklaard, omdat het op een onjuiste feitelijke grondslag beruiste, namelijk de veronderstelling dat de destijds aan betrokkene gegeven voorlichting volledig was geweest, hetgeen — naar de Raad aannam — niet het geval was. Uitspraak van 28 oktober 1964, M.A.W. 1964/B 1 (Militair Rechterlijk Tijdschrift 1965, blz. 207).

Motivering: Een bekend technisch hoofdamtenaar was door de Minister van Defensie wegens ongeschiktheid ontslagen, omdat hij naar de mening van de minister niet aan een gegeven opdracht bepaalde feiten en namen te noemen had voldaan. De Raad achtte deze motivering niet voldoende en verklaarde het ontslagbesluit nietig wegens strijd met het algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, dat een besluit moet kunnen worden gedragen door de motivering die voor dat besluit is gegeven. Uitspraak van 31 oktober 1962, A.W. 1962/B 15 (A.R.B. 1963, blz. 68).

Afweging van belangen: Behalve de hiervóór genoemde bromfietsuitspraak zij nog de volgende vermeld. De directeur van het toenmalige gasbedrijf te 's-Gravenhage werd ontslagen wegens opheffing van zijn betrekking. Dit hield verband met de vorming van een gemeentelijk energiebedrijf, waarin het gas- en het elektriciteitsbedrijf zouden opgaan. Op het laatste moment werd genoemde directeur, die een lange en goede staat van dienst had, niet voor benoeming in het nieuw te vormen directorium van drie leden in aanmerking gebracht en ontslagen. De Raad overwoog, dat dit besluit tot stand was gekomen zonder redelijke afweging der daarbij voor de ambtenaar in kwestie betrokken belangen, zo-

dat er sprake was van strijd met het algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, hetwelk vordert dat een besluit niet wordt genomen dan nadat een redelijke afweging der daarbij in aanmerking komende belangen heeft plaats gehad. Uitspraak van 23 december 1963, A.W. 1963/K 17 (A.R.B. 1964, blz. 291).

Gelijke gevallen gelijk behandelen: In de loop van het jaar 1962 werd een tweetal adjunct-accountants derde klasse, die het werk verrichtten van een adjunct-accountant tweede klasse, voor bevordering voorgedragen. Slechts één van hen werd met terugwerkende kracht tot 1 januari 1962 bevorderd, aangezien de ander reeds was overleden. De Raad was evenwel van oordeel, dat op grond van het gelijkheidsbeginsel ook de overledene m.i.v. 1 januari 1962 bevorderd moest worden. Dat hij inmiddels was overleden, vormde volgens de Raad geen beletsel dit beginsel toe te passen, aangezien het hier een bevordering met terugwerkende kracht tot een vóór het overlijden gelegen datum betrof en zulk een bevordering nog financiële consequenties voor de nagelaten betrekkingen van die ambtenaar kon hebben. Uitspraak van 8 april 1964, A.W. 1963/B 44 (A.R.B. 1964, blz. 872).

Wat de rechtspraak inzake de sociale verzekeringswetten betreft, zien wij het beginsel der rechtszekerheid weerspiegeld in de leer dat het bestuur der Sociale Verzekeringsbank bij een volgende beslissing tot toekenning van voorlopig een rente ingevolge de Ongevallenwet 1921 in beginsel gebonden is aan die essentiële elementen, welke de grondslag vormden van een eerdere beslissing tot toekenning van zulk een rente. Uitspraken van 23 juli 1958, O.W. 1956/87 en 1957/69 (A.R.B. 1958, blz. 828 e.v.).

De plicht tot afweging der in aanmerking komende belangen speelt een rol bij beslissingen gegrond op een discretionaire bevoegdheid. Een werkloze had tijdens zijn omscholing als leerling-senaalslijper *) werkzaamheden voor een werkgever verricht, doch daarvan niet aan de bedrijfsvereniging mededeling gedaan. Deswege werd hem na een bepaalde dag geen uitkering meer verstrekt. De Raad van Beroep vernietigde deze beslissing, overwegende dat de besturen van bedrijfsverenigingen bij het hanteren van hun matigingsbevoegdheid ex art. 31 lid 2 der Werkloosheidswet onderworpen zijn aan het algemeen rechtsbeginsel, dat zij zich daarbij onthouden van misbruik van die bevoegdheid. De Raad oordeelde dat de Raad van Beroep geen onjuiste maatstaf had aangelegd, aannemende dat bedoeld is als misbruik van bevoegdheid mede aan te merken een gebruik maken van bevoegdheid, tot hetwelk men bij afweging der in aanmerking komende belangen in redelijkheid niet kan geraken. Uitspraak van 18 oktober 1955, W.W. 1954/205.

Een zelfde jurisprudentie — wij komen nu op het terrein der pensioenwetten — bestaat ten aanzien van de discretionaire bevoegdheid, genoemd in art. 42 c der Pensioenwet 1922, Stb. 240. Een natuurkundige verbonden aan een rijksuniversiteit had met een verzoek om inkoop van

*) Senaal = langwerpige rechthoekig geslepen diamant. (Van Dale).

als arbeidscontractant doorgebrachte diensttijd gewacht totdat voor hem een pensioengrondslag was vastgesteld. De termijn van 6 maanden nadat hij de hoedanigheid van ambtenaar had verkregen was toen reeds geruime tijd verstreken en de inkoop werd geweigerd. De Raad nam echter verschillende omstandigheden in aanmerking (betrokkene had niet stil gezeten, verbleef ten tijde van de wetwijziging van 1 april 1954 buitenslands en vertrouwde op hem van bevoegde zijde gedane mededelingen) en besliste, dat de Pensioenraad bij afweging der in aanmerking komende belangen redelijkerwijs niet tot zijn beslissing had kunnen komen om i.c. geen gebruik te maken van zijn bovenvermelde discretionnaire bevoegdheid. Uitspraak van 14 oktober 1959, P.W. 1959/25.

De rechtszekerheid speelt een rol in de volgende uitspraak. Een maatschappelijk werkster, die reeds 13 jaren in overheidsdienst had doorgebracht, werd bij een gemeente in vaste dienst aangesteld. Zij was echter krachtens een door die gemeente met enkele fabrieken gesloten overeenkomst tevens voor die ondernemingen werkzaam. Toen de Pensioenraad inzag dat de inkomsten van betrokkene, voortspruitende uit laatstgenoemde werkzaamheden, geen wedde in de zin van de Pensioenwet 1922 vormden, werden de voor haar vastgestelde pensioengrondslagen van 1 mei 1954 af verlaagd. De Raad besliste dat hiertoe wel aanleiding bestond, maar tevens dat de Pensioenraad, door niet binnen redelijke termijn een beslissing te nemen waarbij de pensioengrondslagen van 1 mei 1954 af op aanzienlijk lagere bedragen werden vastgesteld, ten opzichte van betrokkene niet heeft gehandeld zoals deze redelijkerwijs heeft mogen verwachten. Uitspraak van 17 oktober 1963, P.W. 1963/36.

Ten slotte zij nog vermeld, dat zich aan de hand van de justitiële statistieken van de laatste jaren laat berekenen, dat in 8 à 9 % der gevallen tegen door de eerste rechter gewezen uitspraken bij de Raad hoger beroep werd ingesteld.

9. Cassatie

In 1950 werd door de Ministers van Financiën en van Sociale Zaken een commissie in het leven geroepen, die tot opdracht had een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van een coördinatie van de loonbelasting en de (inmiddels vervallen) vereveningsheffing enerzijds en de heffing van sociale verzekeringspremies anderzijds. Deze commissie — meestal commissie-Van den Tempel genoemd — stelde onder andere voor om als sluitstuk van de beoogde coördinatie beroep in cassatie bij de Hoge Raad mogelijk te maken van die uitspraken van de Centrale Raad van Beroep, welke voor de coördinatie der premieheffing van belang zijn. Dit voorstel werd nog niet onmiddellijk door de Regering overgenomen, zodat het in de Coördinatiewet Sociale verzekering (in werking getreden op 1 januari 1954) aanvankelijk niet was opgenomen, maar medio 1955 is dit alsnog geschied. Volgens artikel 18 a van deze wet kunnen partijen tegen uitspraken van de Raad beroep in cassatie instellen ter zake van schending of verkeerde toepassing van een aantal artikelen van die wet, welke het begrip loon omlijnen. Nu de omschrij-

ving van het begrip loon in de wetten betreffende de sociale verzekering, de loonbelasting en de (inmiddels vervallen) vereveningsheffing gelijk gemaakt was, wenste de wetgever tevens dat de uitlegging van dit begrip op één en dezelfde wijze zou plaatsvinden. Waar de rechtspraak in hoogste instantie in belastingzaken reeds bij de Hoge Raad berustte, lag het voor de hand ook beroep in cassatie bij dit college mogelijk te maken wanneer het om zaken betreffende de sociale verzekering (beperkt dus tot loonkwesties in verband met de premieheffing) ging.

Voor de procedure gelden de regels van het fiscaal-administratieve procesrecht, thans geregeld in de Wet administratieve rechtspraak belastingzaken, hetgeen onder andere betekent dat rechtskundige bijstand niet verplicht is.

Tot dusverre is 15 maal krachtens de Coördinatiewet Sociale Verzekering beroep in cassatie tegen een uitspraak van de Raad ingesteld, hetgeen in twee gevallen tot cassatie heeft geleid.

Hetzelfde motief, dat gold voor de opneming van artikel 18a in de Coördinatiewet Sociale Verzekering, heeft ook geleid tot het opnemen van de cassatiemogelijkheid in de Algemene Ouderdomswet (artikel 41), de Algemene Weduwen- en Wezenwet (artikel 53), de Algemene Kinderbijslagwet (artikel 34) en de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden (artikel 39). Men wilde namelijk voorkomen dat een uiteenlopende jurisprudentie tussen de Hoge Raad en de Centrale Raad van Beroep zou ontstaan omtrent onderwerpen als woonplaats, het al of niet verzekerd zijn, het al of niet gehuwd zijn, en de kinderen voor wie recht op kinderbijslag en belastingaftrek bestaat.

Tot dusverre is elf maal krachtens de beide eerstgenoemde wetten beroep in cassatie tegen een uitspraak van de Raad ingesteld, hetgeen in twee gevallen tot cassatie heeft geleid. Een beroep in cassatie, de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden betreffende, is thans nog aanhangig.

Slot

Hiermede zijn wij aan het eind van deze beschouwing over de Centrale Raad van Beroep gekomen. Het was mogelijk geweest nog andere onderwerpen aan te roeren dan thans is geschied, bijvoorbeeld de wijze waarop de Raad in de praktijk werkt. Zo worden bijvoorbeeld veelvuldig opdrachten verstrekt aan deskundigen op medisch of loonkundig gebied, en ook wel aan militaire deskundigen wanneer het beoordelingen van militairen betreft. Ook zou wat te vertellen zijn omtrent de vijf gevallen waarin tot dusverre het Hof van Justitie der Eropese gemeenschappen ter verkrijging van een prejudiciële beslissing werd benaderd. Wij hebben echter naar een zekere beperking gestreefd.

Wel dringt de vraag zich nog op, welke toekomst de thans meer dan 60 jaar oude Centrale Raad van Beroep tegemoet gaat. Dit college heeft veel langer bestaan dan men aanvankelijk gedacht had, omdat de scheping van een algemene administratieve rechtspraak naar de ideeën van Minister Loeff achterwege bleef. Als gevolg daarvan kreeg de Raad (met

de raden van beroep) allengs meer taken te vervullen, zelfs buiten de sfeer van de sociale verzekeringswetgeving. Op het terrein van de administratieve rechtspraak is in plaats van eenheid thans een zekere verbrokkeling waar te nemen en de vraag rijst of hierin geen verbetering kan worden gebracht.

De tak van administratieve rechtspraak, waarmede het werkterrein van de Centrale Raad van Beroep (en van de raden van beroep) het meest verwant is, is de belastingrechtspraak (zie bijvoorbeeld naar de Coördinatiewet Sociale Verzekering). Deze is echter sinds 1 januari 1957 in eerste aanleg in handen gelegd van de gewone rechterlijke macht, namelijk de belastingkamers bij de gerechtshoven. Wellicht is deze toekomst ook voor de onderhavige tak van rechtspraak weggelegd, door onderbrenging van de raden van beroep bij een kantongerecht of rechtbank en van de Centrale Raad van Beroep bij een gerechtshof. Hiervoor pleiten overwegingen van zuinigheid en efficiency en het motief, dat het ongewenst is dat het burgerlijk en administratief recht te ver uit elkaar groeien (zie hieromtrent de memorie van toelichting op de Wet administratieve rechtspraak belastingzaken). Een bezwaar kan zijn, dat de positie van de administratieve rechter zo geheel anders is dan de burgerlijke, namelijk niet lijdelijk.

Misschien dat de bij beschikking van de Minister van Justitie van 9 december 1963 ingestelde staatscommissie, die tot taak heeft te rapporteren over een herziening van de Beroepswet en de Ambtenarenwet 1929, een voorstel in deze richting zal doen.

Literatuur:

1. Mr. E. Fokker, Ongevallenwet 1901 en Beroepswet (1901).
 2. Mr. dr. J. Schoonenberg en mr. H. D. Vleesch Dubois, Het administratieve procesrecht volgens de Beroepswet.
 3. Mr. J. H. Kuiper, 44 jaar administratieve rechtspraak, Sociaal Maanblad Arbeid 1956, blz. 282.
 4. Mr. J. H. Kuiper, Rede uitgesproken ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Raad (28 februari 1953).
 5. Mr. dr. E. J. Beumer, Het recht in verdrinking, op 8 mei 1945 uitgesproken rede.
 6. Mr. J. J. M. van der Ven, De rechtspraak betreffende sociale verzekering en ambtenaren, in Onderdrukking en Verzet, deel I.
 7. Mr. E. H. Nuver, Ambtenarenrechtspraak tijdens de bezetting, in Mededeelingen van de Centrale van hogere gemeenteambtenaren, september en oktober 1948.
 8. Mr. A. Blom, mr. dr. E. J. Beumer t, Sociaal Maandblad 2 januari 1947.
 9. Mr. E. H. Nuver, Toetsingsgronden, in Uitspraken inzake sociale verzekeringen.
 10. Mr. A. J. Loeffen e.a., Het burgerlijk ambtenarenrecht.
 11. Mr. L. Boer e.a., Ambtenarenrecht.
-

INGEKOMEN BIJDRAGE

De rechtspositie van de vrijwilliger der nationale reserve

door

A. KOK, Res. Eerste-Luitenant der Infanterie

De vrijwilliger der nationale reserve.

Onze *grondwet* maakt de onderscheiding vrijwillig dienenden en dienstplichtigen (art. 194 Grw). Het is speciaal over de vrijwillig dienenden, en van deze groep weer speciaal de vrijwilligers der nationale reserve, dat in dit artikel gesproken zal worden.

Voor een goed begrip wie vrijwilligers der nationale reserve zijn, dient in de eerste plaats te worden nagegaan wat de wet verstaat onder militairen. In het *wetboek van militair strafrecht*, art. 60, vindt men de volgende omschrijving:

Onder militairen worden verstaan:

- 1e. *zij wier vrijwillig dienstverband bij de krijgsmacht tot doorlopende werkelijke dienst verplicht, tijdens de gehele duur van dat dienstverband;*
- 2e. *alle andere vrijwilligers bij de krijgsmacht en de dienstplichtigen, zo vaak en zolang zij in werkelijke dienst zijn, alsmede wanneer zij buiten werkelijke dienst in het tijdvak gedurende hetwelk zij voor die dienst kunnen opgeroepen, een der feiten plegen omschreven in de artikelen 108, 110 en 150 van dit wetboek.*

Aan alle militairen wordt bekendgemaakt dat zij onder de militaire tucht staan.

De in art. 60, 2e, WMS, genoemden, zijn zogenaamd intermitterend dienenden. Perioden van werkelijke dienst worden bij hen afgewisseld door perioden gedurende welke zij met groot verlof, en dus niet in werkelijke dienst zijn. In het algemeen zijn zij tijdens dat groot verlof dus geen militair. Tot deze categorie behoren alle dienstplichtigen en praktisch het gehele reserve-personeel. De hiergenoemde vrijwilligers zijn bijvoorbeeld de vrijwilligers bij het reserve-personeel, de vrijwilligers bij de landstorm en de vrijwilligers bij de nationale reserve.

Wie vrijwilligers bij de nationale reserve zijn, leert ons het *Koninklijk besluit nationale reserve*, laatstelijk gewijzigd op 21 juli 1958 (stb. 350).

Vrijwilliger is, aldus art. 1 van dat besluit, degene die een verbintenis bij de nationale reserve heeft gesloten. Van de verbintenis wordt een akte in tweevoud opgemaakt, volgens een door de minister vast te stellen model (art. 5, punt 6, besl. natres). Verdere bepalingen omtrent het sluiten, bekrachtigen, verbreken en opzeggen van de verbintenis worden vastgesteld door de minister (art. 5, punt 7, besl. natres).

Militaire ambtenarenwet en -reglement.

Zoals in een behoorlijk georganiseerde rechtsstaat betaamt is de rechtspositie van zijn ambtenaren in een aantal regelingen neergelegd. Is de vrijwilliger der nationale reserve een militair ambtenaar? **Ant-**

woord op deze vraag vinden wij in de *militaire ambtenarenwet 1931* en het *reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht en der Koninklijke Luchtmacht 1931*.

Art. 1 van de *militaire ambtenarenwet* (wet van 19 december 1931, Stb. 519) zegt:

1. *Militair ambtenaar zijn:*
 - a. *zij die zijn aangesteld in militaire openbare dienst om bij de landmacht hier te lande of bij de zeemacht werkzaam te zijn;*
 - b. *zij die, aangesteld in militaire openbare dienst om bij de landmacht in de overzeese gebiedsdelen werkzaam te zijn, tijdelijk dienst verrichten bij de landmacht hier te lande, voor zover de algemene verbindende voorschriften, geldende voor de landmacht hier te lande, op hen van toepassing zijn.*
2. *Onder militaire ambtenaren begrijpt deze wet mede het personeel der Koninklijke marine-reserve en het reserve-personeel der Koninklijke Landmacht, hetwelk niet valt onder het voorgaande lid.*
3. *Tenzij het tegendeel blijkt, zijn in deze wet onder militaire ambtenaren gewezen militaire ambtenaren begrepen.*

Daar de vrijwilligers van de nationale reserve krachtens een *vrijwillige* overeenkomst militaire dienst verrichten zijn zij militair ambtenaar in de zin dezer wet. De publiekrechtelijke verhouding tot de overheid berust op een *vrijwillige* verbintenis, waaruit hun aanstelling voortvloeit, zodat zij vallen onder het in artikel 1 MAW, punt 2, genoemde.

Het *reglement voor de militaire ambtenaren KLJ/KLu* (Besluit van 22 augustus 1931, Stb. 378) geeft in artikel 1 als definitie van militaire ambtenaren:

1. *Militaire ambtenaren in de zin van dit besluit zijn zij, die zijn aangesteld in militaire openbare dienst om bij de Koninklijke Landmacht of bij de Koninklijke Luchtmacht werkzaam te zijn.*
2. *Onder militaire ambtenaren in de zin van dit besluit is mede begrepen het reserve-personeel der Koninklijke Landmacht of der Koninklijke Luchtmacht, hetwelk niet valt onder het eerste lid.*

Terwijl voorts in artikel 4 staat dat de bepalingen van het RMA-1931 welke gelden voor het reserve-personeel der Koninklijke Landmacht of der Koninklijke Luchtmacht van overeenkomstige toepassing zullen zijn ten aanzien van de militairen die een verbintenis hebben gesloten bij de Nationale Reserve dan wel bij de Reserve-Grensbewaking (art. 4, punt 2, RMA-1931).

De rechtspositie.

Uit het voorgaande kan dus geconcludeerd worden dat de rechtspositie van de vrijwilliger der nationale reserve te vinden is in de *militaire ambtenarenwet 1931* en het *reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht en der Koninklijke Luchtmacht 1931*. Tevens zijn regels omtrent deze rechtspositie te vinden in het *besluit nationale reserve 1958* en de *beschikking nationale reserve 1958* (ministeriële beschikking van 16 augustus 1958, Directie Militair Personeel, Afdeling Dienstplichtzaken, nr. 13.114).

1. *Aanstelling en bevordering.* De vrijwilliger der nationale reserve wordt aangesteld bij de nationale reserve door het sluiten en bekrachtigen van een akte van verbintenis (artt. 8, 9 RMA).

Wie tot een verbintenis kunnen worden toegelaten leert ons artikel 3 *besluit nationale reserve 1958*. Deze luidt:

art. 3. 1. *Tot een verbintenis kunnen worden toegelaten Nederlanders die:*

- a. *ten minste 19 jaar en nog geen 50 jaar oud zijn;*
 - b. *een voldoende graad van geoefendheid als militair bezitten;*
 - c. *voldoen aan de door de Minister te stellen medische eisen van geschiktheid;*
 - d. *niet bestemd zijn voor opkomst bij een ander onderdeel van de krijgsmacht dan de Nationale Reserve in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden;*
 - e. *woonachtig zijn binnen een rayon met een straal van ongeveer 15 km, waarin een peloton gevormd is of kan worden;*
 - f. *indien zij een rang bekleden of hebben bekleed, van zodanige rang zijn of zijn geweest dat zij naar het oordeel van de Minister in het onder e. bedoelde peloton kunnen worden opgenomen;*
 - g. *voldoen aan de door de Minister te stellen eisen ten opzichte van betrouwbaarheid en gedrag.*
2. *Het bepaalde in lid 1 onder e. is niet van toepassing op degene die uit hoofde van zijn bekwaamheid kan worden aangewezen voor een functie buiten pelotonsverband.*
3. *De Minister kan ten aanzien van door hem te bepalen categorieën van personen wijziging brengen in de eisen in lid 1 van dit artikel, onder a, voor toelating tot een verbintenis als vrijwilliger gesteld. In bijzondere gevallen kan door of vanwege de Minister van het in lid 1 van dit artikel onder a. bepaalde worden afgeweken.*

In negatieve zin komen in § 5 van de *beschikking nationale reserve* ook enige eisen voor, luidende:

§ 5. 1. *Tot een verbintenis bij de Nationale reserve wordt niet toegelaten hij, die:*

- a. *bij onherroepelijke uitspraak van een Nederlandse rechterlijke instantie is veroordeeld tot één of meer onvoorwaardelijke straffen, zwaarder of tezamen zwaarder dan gevangenisstraf van zes maanden;*
- b. *bij onherroepelijke uitspraak van een Nederlandse rechterlijke instantie hetzij ontslagen is uit de militaire dienst, hetzij van het recht om bij de gewapende macht te dienen ontzet is of van de betrekking van militair geëmployeerde vervallen verklaard is;*
- c. *bij wijze van krijgstuuchtelijke maatregel uit de dienst bij*

de land- of de zeemacht of bij de toenmalige overzeese krijgsmacht is weggejaagd.

2. *Tot een verbintenis bij de Nationale Reserve wordt eveneens niet toegelaten hij, die aangesloten is of na 5 mei 1945 aangesloten is geweest bij of op enige wijze steun verleent aan personen of aan groepen of verenigingen van personen, welke doeleinden nastreven of middelen aanwenden, die in strijd zijn met de democratische beginselen van de Nederlandse rechtsorde.*
3. *Het onderzoek naar de betrouwbaarheid van de aspirant-vrijwilliger geschiedt door of vanwege de territoriale bevelhebber.*

Een reserve-officier kan ook tot het sluiten van een verbintenis worden toegelaten (§ 18, besch natres).

De verplichtingen voortvloeiende uit de akte van verbintenis vangen, voor het rijk en voor de vrijwilliger, pas aan nadat de verbandakte is bekrachtigd. Van de verbintenis wordt een akte in tweevoud opge maakt (artt. 5, lid 5, 6 en 7 besl natres, art. 12 RMA en § 7 besch natres).

De bevordering van officieren geschiedt met inachtneming van het daaromtrent bepaalde in de *wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht 1954* en de daarop berustende algemene maatregelen van bestuur (zie ook art. 7 RMA).

De bevordering van de vrijwilliger tot en met de rang van sergeant geschiedt door de territoriale commandant na daartoe verkregen machtiging van de territoriale bevelhebber (§ 16, 1, besch natres).

De bevordering van de vrijwilliger boven de rang van sergeant geschiedt door de territoriale bevelhebber (§ 16, 2, besch natres).

De bevordering van de vrijwilliger geschiedt bij keuze (S 16, 3, besch natres).

De terugstelling in de rang van de vrijwilliger beneden de rang van tweede-luitenant geschiedt door de territoriale bevelhebber (§ 16, 4, besch natres).

In al deze gevallen zullen de bepalingen van het RMA (art. 11) mede in aanmerking moeten worden genomen.

2. *Schorsing, ontslag en beëindiging verbintenis.* Ingevolge art. 13 RMA kan de vrijwilliger der nationale reserve in de uitoefening van zijn dienstbetrekking worden geschorst. Deze schorsing kan plaats hebben wanneer dit door het dienstbelang of het belang van de krijgsmacht wordt gevorderd. In het bijzonder is dit het geval wanneer hij wordt verdacht zich te hebben schuldig gemaakt aan gedragingen, handelingen of tekortkomingen, welke aanleiding kunnen geven tot ontslag uit de dienst.

Voor het ontslag van officieren en van militairen beneden de rang van tweede-luitenant zij verwezen naar hoofdstuk IV, RMA.

De verbintenis bij de nationale reserve kan op verschillende manieren beëindigd worden. Eerstens kan deze beëindigd worden omdat de vrijwilliger op grond van het bepaalde in art. 3 besl natres niet tot de

verbintenis had mogen worden toegelaten. Tweedens indien zulks in 's lands belang, in het belang van de dienst of van de vrijwilliger wenselijk geacht wordt. Vervolgens indien, na twee jaar verbonden te zijn, de minister of de vrijwilliger dit, met een opzegtermijn van 6 maanden, te kennen geeft. Ook wordt de verbintenis beëindigd m.i.v. de datum waarop de vrijwilliger voor eerste oefening in werkelijke dienst komt. Beëindiging heeft ook plaats indien de vrijwilliger een mobilisatiebestemming krijgt en tenslotte indien hij zijn verplichtingen niet nakomt.

Het opzeggen van de verbintenis geschiedt, door minister en door vrijwilliger, schriftelijk. De vrijwilliger krijgt, door de territoriale commandant, een ontslagbrief uitgereikt. Hierin wordt de reden en de aard van het ontslag vermeld. Het ontslag kan eervol, niet-eervol of zonder nadere aanduiding worden verleend.

Voor een reserve-officier geldt bovendien dat zijn verbintenis van rechtswege eindigt, indien hij de status van reserve-officier verliest. (Art. 5, besl natres en § 8 en § 18 besch natres).

3. *Bezoldiging.* Betreffende deze materie zijn in hoofdstuk V van het *reglement voor militaire ambtenaren der KL/KLu 1931* (artt. 31 t/m 44) regels gegeven.

De vrijwilliger der nationale reserve wordt uitbetaald op grond van art. 32, sub a en c, RMA. Terwijl' art. 36 RMA stelt dat de militair die niet tot doorlopende werkelijke dienst verplicht is, aanspraak heeft, hetzij op bezoldiging voor elke dag welke hij geheel of gedeeltelijk in werkelijke dienst heeft doorgebracht, hetzij in bepaalde, nader aan te wijzen gevallen in art. 32 onder c genoemd. Een en ander is nader uitgewerkt in het *besluit natres 1958*, art. 8 en de *beschikking natres 1958* (lao 58103, codenr. 23.2118).

Is de vrijwilliger voor het onderhouden en verhogen van zijn geoeffendheid minder dan 24 uren achtereen in werkelijke dienst, dan ontvangt hij als tegemoetkoming in de aan zijn opkomst verbonden kosten:

- a. f 1,50 indien hij korter dan 5 uren in werkelijke dienst is;
- b. f 4,50 indien hij 5 uren of langer in werkelijke dienst is, mits de minister in bijzondere gevallen daartoe machtiging heeft verleend.

(Deze bedragen werden gewijzigd bij min. besch. van 21 augustus 1964, afdeling financiële personeelszaken, nr. P. 100.113/2-U).

Is de vrijwilliger langer dan 24 uur in werkelijke dienst, doch korter dan vijf dagen, dan heeft hij aanspraak op een bedrag volgens onderstaande tabel (min. besch. van 6.1.1966, afdeling financiële personeelszaken, nr. P. 121.70114-v, ingaande 1 januari 1966):

kapitein	50,—
eerste-luitenant	39,—
tweede-luitenant	32,—
adjutant-onderofficier	29,—
sergeant-majoor	28,—

sergeant	26,—
korporaal	23,—
soldaat der 1e klasse .	22,—
soldaat	21,—

Van deze bedragen moet loonbelasting en premie aow/aww worden ingehouden (zie *regeling belasting militairen*, hoofdstuk *XTX*).

Is de vrijwilliger langer dan 5 dagen in werkelijke dienst dan heeft hij aanspraak op een bedrag volgens het *besluit herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht 1954*. Dit besluit is eveneens gewijzigd bij min. besch. van 6.1.1966, nr. P. 121.70114-v (financiële voorzieningen voor weddegenietende militairen per 1.1.1966).

4. *Diensttijden*. De vrijwilliger der natres is in een drietal gevallen verplicht werkelijke dienst te verrichten (art. 6 besl natres). Deze gevallen zijn:

- a. in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden;
- b. voorzover en voor zolang dit nodig is tot het ondergaan van straf of voor het onderzoek omtrent een strafbaar feit of een krijgstuuchtelijk vergrijp, waarvan hij verdacht of beklaagd wordt;
- c. tot het onderhouden en verhogen van zijn geoefendheid voor ten hoogste 100 uren per kalenderjaar, zulks volgens een door of namens de minister vastgesteld oefenschema.

In al deze gevallen is hij steeds ter beschikking van de boven hem gestelde autoriteiten (art. 51 RMA).

De tijdsduur, gedurende welke aan een militair militaire werkzaamheden kunnen worden opgedragen, wordt terzake vastgesteld in reglementen en voorschriften (art. 52, 1 RMA).

Regelmatige rusttijden moeten in acht worden genomen, op zondagen worden de werkzaamheden beperkt tot die, welke onvermijdelijk zijn. Er moet daarbij naar gestreefd worden dat van de militair althans op 26 zondagen per jaar geen militaire werkzaamheden worden geëist. Hij zal in de gelegenheid moeten worden gesteld de godsdienst-oefeningen van zijn gezindte bij te wonen. Dit alles voor zover het dienstbelang daardoor niet wordt geschaad.

5. *Verlof*. In het *reglement voor de militaire ambtenaren der KLu/KLu 1931* wordt gesproken over ziekteverlof, vakantie-, inschepings-, ontschepingsverlof en buitengewoon verlof.

Ieder militair ambtenaar heeft recht op vakantieverlof van een aantal dagen per kalenderjaar. De duur van het vakantieverlof is afhankelijk van rang, leeftijd of aantal dienstjaren (art. 56 RMA). Dit verlof wordt niet verleend indien en voor zoveel naar het oordeel van degene die tot het verlenen van het verlof bevoegd is het dienstbelang zich daartegen verzet (art. 55, 2 RMA).

De militair kan om buitengewoon verlof verzoeken. De gevallen waarin buitengewoon verlof verleend kan worden somt het RMA op (art. 68, 69 RMA).

De met verlof zijnde militair mag zich niet dan met inachtneming

van de terzake door de minister te stellen regels naar het buitenland begeben. Bovendien is de met verlof zijnde militair verplicht zodanige maatregelen te nemen dat mededelingen nopens de dienst hem tijdens zijn verlof hem onverwijld kunnen bereiken.

6. *Aanspraken in geval van ziekte.* In geval van ziekte heeft de vrijwilliger in werkelijke dienst recht op geneeskundige verzorging voor rekening van het rijk. Regels hieromtrent zijn gegeven in de *regeling geneeskundige verzorging KL* (KB van 24 december 1952, Stb. 647) en in de *beschikking geneeskundige verzorging KL/KLu* (ministeriële beschikking van 2 augustus 1958, directie militair personeel, afdeling sociale zaken, no. P. 101.006/2 H).

In de eerstgenoemde regeling worden de vrijwilligers der nationale reserve onder de reservisten begrepen (art. 1, c).

De geneeskundige verzorging wordt verstrekt in de vorm van:

- a. verstrekking van genees- en tandheelkundige hulp;
- b. verstrekking van genees- en verbandmiddelen;
- c. verstrekking van hulpmiddelen;
- d. verpleging, nodig in verband met de verstrekking van de onder a, b en c genoemde hulp of middelen;
- e. vervoer naar en van een ziekeninrichting of een bijzondere verplegingsinrichting.

De geneeskundige hulp strekt zich bovendien uit tot gezinsleden van de militair (art. 4). De gezinsleden van deze militairen zijn vrij in de keuze van geneesheer, tandarts, apotheker, vroedvrouw en ziekeninrichting (art. 14 besch. geneesk. verz. KL/KLu). De tegemoetkoming in de kosten van deze hulp is gebonden aan maxima welke in art. 15 van de beschikking worden genoemd.

7. *Overige rechten en verplichtingen.* De specifieke verplichtingen van de vrijwilliger der nationale reserve zijn neergelegd in het *besluit nationale reserve 1958*, artikel 6. Dit luidt:

1. *De vrijwilliger is verplicht tot het verrichten van werkelijke dienst binnen het Rijk van Europa, indien hij daartoe wordt opgeroepen:*
 - a. *in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden;*
 - b. *voorzover en voor zolang dit nodig is tot het ondergaan van straf of voor het onderzoek omtrent een strafbaar feit of een krijgstuuchtelijk vergrijp, waarvan hij verdacht of beklaagd wordt;*
 - c. *tot het onderhouden en verhogen van zijn geoefendheid voor ten hoogste 100 uren per kalenderjaar, zulks volgens een door of namens de Minister vastgesteld oefenschema.*

De *beschikking nationale reserve 1958* geeft in § 10, punt 1, aan dat de vrijwilliger in vreedstijd slechts dan zal worden verplicht tot het verrichten van werkelijke dienst tot handhaving van de openbare orde, indien door burgerlijke autoriteiten een beroep op militaire bijstand wordt gedaan. Deze militaire bijstand is nader geregeld in het *voorschift militaire bijstand Nederland* (min. beschikking van 31 mei 1960).

De vrijwilliger der nationale reserve is verplicht kennis te dragen van

de reglementen, voorschriften en orders betreffende zijn dienst en zijn plichten, voortvloeiende uit zijn functie, nauwgezet te vervullen (art. 77 RMA).

Hij is verplicht zonodig andere werkzaamheden dan die voortvloeiende uit zijn gewone militaire functie, te verrichten. Ook kan hij, als zijn commandant dit in het belang van de dienst of in het algemeen belang dadelijk noodzakelijk acht, verplicht worden arbeid van stakers of uitgeslotenen te verrichten (art. 82 RMA). Ingevolge § 10, punt 2 van de *beschikking nationale reserve 1958* zal aan vrijwilligers opdrachten tot het overnemen van werk van stakers niet worden verstrekt.

Daar het RMA een algemene maatregel van bestuur is en de *beschikking nationale reserve 1958* een ministeriële beschikking, staat eerstgenoemde hiërarchisch hoger en is deze bepaling in de *beschikking* een juridische farce.

Hij is verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem in zijn functie ter kennis is gekomen. Deze verplichting kan hem uitdrukkelijk zijn opgelegd, doch kan ook uit de aard der zaak volgen (art. 83 RMA).

Is schade aan het Rijk toegebracht door de vrijwilliger der nationale reserve, dan kan deze tot schadevergoeding verplicht worden. Binnen een bepaalde termijn moet de vrijwilliger echter in de gelegenheid zijn zich schriftelijk te verantwoorden (art. 89 RMA).

Wegens buitengewone toewijding of bijzonder loffelijke dienstvervulling kan de vrijwilliger beloond worden met:

- a. tevredenheidsbetuiging;
- b. extra-verlof;
- c. gratificatie (art. 98 RMA).

Naast deze rechten en verplichtingen voor de vrijwilliger, neergelegd in het *reglement voor de militaire ambtenaren der KL/KLu*, zijn er tal van andere besluiten en beschikkingen waaruit rechten of verplichtingen voor hen voortvloeien.

Zo bestaat de mogelijkheid van vergoeding van kosten van vervoer, voeding, nachtverblijf en kleine onkosten op grond van het *militair reisbesluit* (KB dd. 19 maart 1955, Stb. 96). In een ministeriële beschikking (dd. 22 maart 1955, directoraat personeel, no. P. 104.346 J) worden nadere regels gegeven. Deze beschikking wordt aangeduid als *Dienstreisbeschikking Land- en Luchtmacht Nederland*.

Betreffende de tevredenheids- en ontevredenheidsbetuigingen zijn door de minister van defensie regels gegeven in een *beschikking* van 2 november 1954, no. 137469. Deze betuigingen kunnen mondeling of schriftelijk gegeven worden. De bevoegdheid tot het schriftelijk betuigen van tevredenheid of ontevredenheid komt toe aan de minister van defensie, de bevelhebber landstrijdkrachten, de commandant van een legerkorps, de kwartiermeestergeneraal, de commandant reserve strijdkrachten, de commandant tactische luchstrijdkrachten, de commandant luchtverdediging en de algemeen inspecteur tevens commandant korps mobiele colonnes.

Administratieve rechtspraak.

Ingevolge de *militaire ambtenarenwet* 1931 kan een nationaal reservist in beroep gaan bij een militair ambtenarengerecht. Zulk een beroep kan worden ingesteld ter zake dat besluiten, handelingen of weigeringen (om te besluiten of te handelen), ten aanzien van een militair ambtenaar (dus ook de vrijwilliger der nationale reserve) als zodanig, zijn nagelaten betrekkingen of rechtverkrijgenden door een administratief orgaan genomen, verricht of uitgesproken, feitelijk of rechtens met de toepasselijk algemeen verbindende voorschriften strijden of dat bij het nemen, verrichten of uitspreken daarvan het administratief orgaan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt, dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven (art. 58 Ambtenarenwet 1929).

Hoewel het buiten het bestek van dit artikel valt om deze vorm van administratieve rechtspraak uitputtend te behandelen is het toch van nut de gang van zaken in deze summier te omschrijven.

Als militair ambtenarengerecht is aangewezen het ambtenarengerecht te 's-Gravenhage (art. 4 MAW). Daartoe wordt dit gerecht aangevuld met twee militaire leden (art. 5 MAW). Hoger beroep kan ingesteld worden bij de Centrale Raad van Beroep te Utrecht (art. 3 Ambtenarenwet 1929).

Om het geding te doen aanvangen moet de betrokkene (klager) een klaagschrift ter griffie van het militair ambtenarengerecht inzenden. Dit klaagschrift moet bevatten:

1. naam en woonplaats van degene die beroep instelt, en, als hij een vertegenwoordiger heeft, ook van deze;
2. omschrijving van het besluit, de handeling of weigering, waartegen het beroep wordt ingesteld;
3. de gronden waarop het beroep rust;
4. een bepaalde vordering.

Het klaagschrift moet vergezeld gaan van een afschrift en een afschrift van de beslissing waartegen in beroep wordt gekomen.

Partijen procederen in persoon of bij gemachtigde. De gemachtigde kan een rechtsgeleerde of een officier zijn.

De voorzitter zendt het afschrift van het klaagschrift zo spoedig mogelijk naar de andere partij (verweerder). De verweerder zendt alle onder zijn berusting zijnde stukken, met betrekking tot het geding, naar de griffie van het militair ambtenarengerecht. Bovendien kan een contra-memorandum worden ingediend.

De voorzitter van het gerecht is bevoegd om een voorbereidend onderzoek te doen instellen. Hiertoe kunnen getuigen en deskundigen worden gehoord.

Daarna vindt de terechtzitting plaats welke in de regel openbaar is. Na de terechtzitting beraadslaagt het militair ambtenarengerecht in raadkamer. Daarna heeft de uitspraak plaats. De uitspraak behelst de namen en woonplaatsen der partijen, de gronden der uitspraak, de stellige beslissing en de namen van de voorzitter en leden van het gerecht.

Georganiseerd overleg.

Rest ons nog de aandacht te vestigen op het *georganiseerd overleg* waarbij de rechtspositie van de vrijwilliger der nationale reserve eveneens ter sprake kan komen.

Hiertoe zijn twee commissies in het leven geroepen, te weten een commissie voor de officieren en een commissie voor de onderofficieren en de overige militairen beneden de rang van tweede-luitenant, behorende tot het beroeps- of reserve-personeel. Iedere commissie bestaat uit een regeringsdelegatie en een personeelsdelegatie.

De commissies behandelen, alvorens het bevoegd gezag een beslissing neemt, alle aangelegenheden van algemeen belang voor de rechtstoestand onderscheidenlijk van de officieren en van de overige militairen. In de regel worden de vergaderingen te 's-Gravenhage gehouden.

Een en ander is geregeld in hoofdstuk XI van het *reglement voor de militaire ambtenaren der KL/KLu 1931*, (art. 105-115 s).

MILITAIRE RECHTSPRAAK

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 21 december 1965

President: Mr. Doornbos; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Mr. van Gilse (plv.).

Raadsman: Mr. W. J. B. M. van Elk, advocaat te Eindhoven.

Beklaagde is niet-ontvankelijk in zijn op maandag 11 oktober 1965 aangetekend appèl van een op 30 september 1965 gewezen vonnis.

De termijn, welke artikel 211 R.L.Lu. de beklaagde toestaat om in appèl te komen, eindigde op 10 oktober 1965, zodat beklaagde — nu geen wettelijke bepaling het mogelijk maakte die termijn, zo deze op een zondag eindigt, te verlengen — in zijn appèl niet kan worden ontvangen. Die mogelijkheid wordt met name niet gegeven in de Algemene Termijnenwet, nu die Wet geen regelen geeft voor termijnen in Rijks-wetten, als hoedanig de R.L.Lu. in ieder geval sedert de op 1 juli 1965 in werking getreden wijzigingen is aan te merken.

(R.L.Lu art. 211; art. 77a P.I.; Alg. Termijnenwet).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij de Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis, op de 30e september 1965 door die Krijgsraad ten laste van de na te noemen beklaagde geweest, voor wie ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht, tegen: P. K., geboren te Eindhoven, 31 augustus 1944, dienstplichtig soldaat, Staf Staf Verzorgingscompagnie 11e Infanterie Bataljon te Arnhem, thans met groot verlof en wonende te Eindhoven, geïntimeerde, bijgestaan door diens raadsman Mr. W. J. B. M. van Elk, advocaat te Eindhoven, en van P. K., voornoemd, appellant van gemeld vonnis door de Krijgsraad voornoemd geweest, bijgestaan door

diens raadsman, tegen de Auditeur-Militair bij de Krijgsraad voornoemd, geïntimeerde, voor wie ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de acten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege de Advocaat-Fiscaal aan de beklagde betekend;

Gezien het vonnis in eerste aanleg gewezen;

Gehoord de beklagde, zo in zijn antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door de raadsman aangevoerd;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat beklagde, blijkens een der voormelde akten van appèl op 11 oktober 1965 door een bij bijzondere volmacht schriftelijk gemachtigde voor de secretaris van hogergenoemde krijgsraad is verschenen en heeft verklaard in hoger beroep te komen van hogergenoemd op 30 september 1965 tegen hem gewezen vonnis;

Overwegende, dat de termijn, welke artikel 211 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht beklagde toestaat om van voornoemd vonnis in appèl te komen, eindigt op 10 oktober 1965, zodat beklagde — nu geen wettelijke bepaling het mogelijk maakt de in artikel 211 voornoemd bedoelde termijn te verlengen, indien deze termijn eindigt op een zondag, zoals in casu — in zijn appèl' niet kan worden ontvangen;

Overwegende dienaangaande, dat de mogelijkheid van verlenging van bedoelde termijn met name niet wordt gegeven in de Algemene Termijnenwet van 25 juli 1964, Staatsblad 314, welke wet, blijkens de geschiedenis van zijn totstandkoming geen regelen geeft voor de termijnen genoemd in Rijkswetten; dat derhalve deze Algemene Termijnenwet niet toepasselijk is op de in artikel 211 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht genoemde termijn, welke Rechtspleging in ieder geval sedert de daarin bij Rijkswet van 4 juli 1963, Staatsblad 294 aangebrachte wijzigingen en aanvullingen in werking zijn getreden — te weten op 1 juli 1965 — naar 's-Hofs mening als een Rijkswet is aan te merken;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof overigens tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklagde opgelegde straffen, welke het Hof te zwaar zijn voorgekomen;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de beklagde;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger t-roep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde

artikelen, — met uitzondering van de artikelen 18 van het Wetboek van Strafrecht en 39 van de Wegenverkeerswet — alsmede van artikel 23 van het Wetboek van Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

IN NAAM DER KONINGIN!

Rechtdoende:

Verklaart beklagde niet ontvankelijk in zijn appèl;

Rechtdoende in hoger beroep:

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklagde opgelegde straffen betreft en de daarop betrekking hebbende overwegingen;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende: enz.

NASCHRIFT

Wanneer het vonnis op een donderdag wordt uitgesproken wordt — tengevolge van de vrije zaterdag, op welke dag de griffies en de secretarieën gesloten zijn — het appèlrecht van de militaire beklagden beknót en wordt het voordeel, dat artikel 77a P.I. uitdrukkelijk heeft geschapen, hun ontnomen.

Zelfs als er in de praktijk — door automatisch appelleren van auditeur of fiscaal — van dat voordeel niet veel overblijft, is het niettemin hoogst onbevredigend dat door de keuze van de zittingsdag het door de Wet geschapen verschil in appèltermijn kan worden getorpedeerd.

Annders gezegd: zolang de artikelen 210 R.Z., 211 R.L.Lu. en 77a P.I. in de huidige vorm bestaan (en zolang de vrije zaterdag bestaat) dienen naar mijn mening geen uitspraken van krijgsraden op een donderdag plaats te vinden.

W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 6 oktober 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; Leden: Kolonel J. G. de Bruin en Kapitein T. Vrijdag.

Raadsman: Majoor F. H. Dolleman.

Overtreding van artikel 56 W.V.R.: beklagde was, als bestuurder van een personenauto, daarmede op de vluchstrook van een autoweg gaan staan en was daar achter het stuur gaan slapen, zulks omdat hij zich niet lekker voelde en al de gehele dag verhoging had wegens bronchitis.

De Krijgsraad stelt dat een bestuurder van een motorrijtuig op een autoweg ervoor moet zorgen: 1. dat hij voldoende brandstof heeft om de autoweg te kunnen verlaten; 2. dat zijn lichamelijke en geestelijke toestand in orde is. Veroordeling tot 1 gulden geldboete.

Het Hoog Militair Gerechtshof (zie sententie achter het vonnis) vernietigt het vonnis; verwerpt het verweer van beklagde en veroordeelt hem tot 10 gulden geldboete.

(W.V.R. art. 56).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
R. J. A., geboren 24 februari 1915, kapelmeester, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als kapelmeester bij de Koninklijke Landmacht,
„op of omstreeks 7 juli 1965 te circa 16.00 uur, in de gemeente Wad-
„dinxveen, als bestuurder van een personenauto gekentekend HZ 76-
„79, dit voertuig zonder noodzaak heeft laten stilstaan op de vlucht-
„strook, deel uitmakende van de voor het openbaar verkeer open-
„staande Rijksweg no. 12, welke weg krachtens Hoofdstuk II van het
„Wegenverkeersreglement gesloten was verklaard voor alle verkeer in
„beide richtingen behalve voor dat met motorrijtuigen, hetgeen was
„aangegeven door middel van borden volgens model 39 van de Bijlage
„van het Wegenverkeersreglement, zulks terwijl bedoelde vluchtstrook
„niet was voorzien van een bord, overeenkomstig model 115 van de
„Bijlage van het Wegenverkeersreglement”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als kapelmeester der Koninklijke Landmacht, op 7 juli 1965 te circa 16.00 uur in de gemeente Waddinxveen, als bestuurder van een personenauto, gekentekend HZ 76-79, dit motorrijtuig heeft laten stilstaan op de vluchtstrook, deel uitmakende van de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 12; dat deze weg was aangeduid als autoweg; dat hij wist dat het stilstaan op voornoemde vluchtstrook buiten noodzaak verboden was; dat deze vluchtstrook niet als parkeerplaats was aangeduid;

Overwegende, dat een ambtsedig Proces-Verbaal opgemaakt door Paulus Meijers, wachmeester der Rijkspolitie 1e klasse, behorende tot de Sectie Bijzondere Verkeerstaken van het Korps Rijkspolitie te 's-Gravenhage, en gesloten op 30 juli 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisant:

dat hij op 7 juli 1965, omstreeks 16.00 uur, zag dat de bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, personenauto, gekentekend HZ 76-79, dat motorrijtuig liet stilstaan op de vluchtstrook, deel uitmakende van de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 12, in de gemeente Waddinxveen; dat deze weg krachtens Hoofdstuk II van het Wegenverkeersreglement gesloten is verklaard voor alle verkeer in beide richtingen behalve voor dat met motorrijtuigen, hetgeen was aangegeven door middel van borden volgens model 39 van de bijlage van voornoemd reglement; dat het weggedeelte, waar het voertuig stilstond, niet was aangeduid door een bord, overeenkomstig model 115 van de bijlage bij het Wegenverkeersreglement; dat hij de bestuurder voornoemd slapend in het motorrijtuig aantrof; dat de bestuurder voornoemd zich ongeveer 5 kilometer voor de volgende afrit bevond; dat uit de omstandigheden bleek dat het motorrijtuig daar zonder noodzaak stilstond; dat bestuurder voornoemd, desgevraagd, was genaamd: R. J. A., geboren 24 februari 1913 te Dordrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat men bij het besturen van motorrijtuigen op een autoweg aan twee eisen moet voldoen:

1. voldoende brandstof om de autoweg te kunnen verlaten,
2. een lichamelijke en geestelijke conditie die zodanig is dat alleen onvoorzienbare omstandigheden het tot stilstand brengen van het motorrijtuig noodzakelijk maken;

Overwegende, dat beklagde aan het tweede vereiste niet heeft voldaan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Overtreding van artikel 56 van het *Wegenverkeersreglement*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124 juncto artikel 56 van het *Wegenverkeersreglement*;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 1, subs. hechtenis voor de tijd van 1 dag — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 1 februari 1966

President: Mr. Doornbos; *Leden:* Luitenant-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans.

Raadsman: Majoor der Huzaren F. H. Dolleman.

(*Zie het vonnis hiervóór.*)

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde straf, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklagde zal veroordelen tot een geldboete van twintig gulden, subsidiair vier dagen hechtenis;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis waarvan hoger beroep, niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd: [zie het vonnis — *Red.*];

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als kapelmeester der **Ko-**

ninklijke Landmacht, op 7 juli 1965 te circa 16.00 uur in de gemeente Waddinxveen, als bestuurder van een personenauto, gekentekend HZ 76-79, dit motorrijtuig heeft laten stilstaan op de vluchtstrook, deel uitmakende van de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 12; dat deze weg was aangeduid als autoweg; dat hij wist dat het stilstaan op voornoemde vluchtstrook buiten noodzaak verboden was; dat deze vluchtstrook niet als parkeerplaats was aangeduid;

Overwegende, dat beklagde ter terechtzitting van de Krijgsraad voornoemd blijkt de notulen daarvan nog heeft verklaard, zakelijk samengevat:

dat hij zijn auto tot stilstand bracht op de vluchtstrook, omdat hij zich niet lekker voelde; dat hij toen de gehele dag al verhoging had, tengevolge van bronchitis;

Overwegende, dat een ambtsedig Proces-Verbaal opgemaakt door Paulus Meijers, wachmeester der Rijkspolitie 1e klasse, behorende tot de Sectie Bijzondere Verkeerstaken van het Korps Rijkspolitie te 's-Gravenhage, en gesloten op 30 juli 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van beklagde:

dat hij opeens erg veel slaap kreeg en meende niet veilig verder te kunnen rijden; dat hij misschien nog naar een afrit had kunnen rijden, doch daaraan niet heeft gedacht;

Verbalisant:

dat hij op 7 juli 1965, omstreeks 16.00 uur, zag dat de bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, personeauto, gekentekend HZ 76-79, dat motorrijtuig liet stilstaan op de vluchtstrook deel uitmakende van de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 12, in de gemeente Waddinxveen; dat deze weg krachtens Hoofdstuk II van het Wegenverkeersreglement gesloten is verklaard voor alle verkeer in beide richtingen behalve voor dat met motorrijtuigen hetgeen was aangegeven door middel van borden volgens model 39 van de bijlage van voornoemd reglement; dat het weggedeelte, waar het voertuig stilstond, niet was aangeduid door een bord overeenkomstig model 115 van de bijlage bij het Wegenverkeersreglement; dat hij de bestuurder voornoemd slapend in het motorrijtuig aantrof; dat de bestuurder voornoemd zich ongeveer 5 kilometer voor de volgende afrit bevond; dat uit de omstandigheden bleek dat het motorrijtuig daar zonder noodzaak stilstond; dat de bestuurder voornoemd, desgevraagd, was genaamd R. J. A., geboren 24 februari 1913 te Dordrecht;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat het feit is gepleegd op 7 juli 1965;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Overtreding van artikel 56 van het Wegenverkeersreglement”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124 juncto artikel 56 van het Wegenverkeersreglement;

Overwegende, dat beklagde in hoger beroep nog heeft aangevoerd,

dat het hem voor de ogen begon te schemeren toen hij op de in de telastlegging genoemde tijd was gekomen nabij de daarin aangeduide plaats; dat hij toen alleen nog maar wat figuren zag bewegen en daarom zijn voertuig op de vluchtstrook tot stilstand bracht;

overwegende, dat het Hof dit verweer van beklaagde, hetwelk niet is gestaafd door enige nadere, bij voorkeur medische, verklaring en eerst in hoger beroep opgeworpen, niet kan aanvaarden en beklaagde ten deze zal houden aan zijn in de bewijsmiddelen opgenomen verklaringen;

Overwegende, dat het Hof beklaagdes laatstbedoelde verklaringen, voor zover mede inhoudend een beroep op de in artikel 40 van het Wetboek van Strafrecht genoemde strafuitsluitingsgrond, verwerpt, omdat beklaagde, die blijkens deze verklaringen reeds de gehele dag een verhoogde lichaamstemperatuur had, de omstandigheden, die hem tot het bewezenverklaarde brachten, heeft kunnen en derhalve moeten voorzien en vermijden;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een geldboete van tien gulden, met bepaling, dat die geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van twee dagen.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 13 oktober 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* majoor D. van Esseveldt en eerste-luitenant N. Vos.

Raadsman: Mr. J. Koning, advocaat te 's-Gravenhage.

Opzettelijk stichten van brand, waarvan gemeen gevaar voor goederen te duchten is: beklaagde had de benzineleiding van een tegen een kerk staande bromfiets losgetrokken en de benzinekraan opengezet en vervolgens de uitstromende benzine in brand gestoken, waardoor de bromfiets in lichte laaie kwam te staan, een dakgoot bezweek en een ruit van de kerk barstte.

Eén jaar gevangenisstraf waarvan 3 maanden voorwaardelijk en ontslag (zonder ontzetting).

In hoger beroep (zie sententie achter het vonnis) op grond van psychiatrisch rapport als bijzondere voorwaarde gesteld dat beklagde zich zal gedragen naar de aanwijzingen van of namens het Ned. Gen. t. Re-classering; geen ontslag.

(W.Sr. art. 37a, 157).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. S., geboren 24 augustus 1945, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 18 juli 1965 circa 00.30 uur in de gemeente „Hoogezand-Sappemeer op het erf van de Katholieke Kerk te Sappemeer, gelegen aan de Zuiderstraat opzettelijk een aantal daar hangende aan de Rooms-Katholieke Kerk voornoemd toebehorende vlaggen in brand heeft gestoken en vervolgens een tegen de muur van de „pastorie der Kerk staande aan kapelaan M. A. Brandsma toebehorende Berini bromfiets, na de benzineleiding van de tank te hebben „losgetrokken en de benzinekraan te hebben geopend, waardoor de „benzine uit de tank vloeide, met behulp van een brandende vlag in „brand heeft gestoken, waardoor de bromfiets in lichtelaaie kwam te „staan en via de muur het vuur vat kreeg op een zinken pijp en de „dakgoten van de kerk en een ruit van de kerk door de hitte barstte, „door welke brandstichting gemeen gevaar voor goederen, te weten de „Rooms-Katholieke Kerk met inboedel en aangrenzende pastorie te „duchten was”;

Overwegende, dat in de telastelegging kennelijk tengevolge van een schrijffout staat vermeld in de vierde regel: „Katholieke Kerk”, welke fout de krijgsraad ambtshalve verbetert, zodat in de plaats daarvan worde gelezen: „Rooms-Katholieke Kerk”, door welke verbetering van de telastelegging de beklagde niet in zijn verdediging wordt geschaad;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht, op 18 juli 1965 omstreeks 00.30 uur in de gemeente Hoogezand-Sappemeer op het erf van de Rooms-Katholieke Kerk, gelegen aan de Zuiderstraat te Sappemeer, willens en wetens twee aldaar aan verticale stokken hangende vlaggen met een Poppel aansteker in brand heeft gestoken; dat hij, toen deze vlaggen verbrand waren, een derde vlag met stok en al heeft meegenomen naar een Berini bromfiets, staande tegen een muur bij die kerk aangebouwd en behorende tot de pastorie van die kerk; dat hij van die bromfiets de benzineleiding van de tank heeft losgetrokken en de benzinekraan heeft geopend; dat er toen benzine vloeide uit de tank en dat hij deze toen met behulp van de door hem in brand gestoken derde vlag heeft aangestoken; dat de bromfiets daardoor in lichtelaaie kwam te staan; dat hij daarna aan de andere kant van het kanaal is gaan staan kijken hoe de brand zich zou

ontwikkelen; dat hij zag dat de vlammen van de in lichtelaaiende staande bromfiets langs de muur van de pastorie en het kerkgebouw opsloegen tot de dakgoot; dat hij toen wel begreep, dat door zijn brandstichting het kerkgebouw en de pastorie groot gevaar liepen ook in brand te geraken; dat hij, toen de politie was gearriveerd, weer naar de kerk is gegaan per fiets, om te kijken hoe alles zou aflopen; dat hij nog gezien heeft, dat door de brand een zinken regenpijp van de kerk het had begeven;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt door Aaldert van Alderen, marechaussee der eerste klasse, behorende tot de brigade Groningen en gesloten dd. 28 juli 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Mebius Assuerus Brandsma, kapelaan te Sappemeer:

dat hij op 18 juli 1965 omstreeks 00.30 uur zijn rijwiel met hulpmotor, merk Berini, welke bromfiets geheel zijn eigendom is, op het erf ten noorden van de Katholieke kerk aan de Zuiderstraat te Sappemeer tegen de westzijde van de pastorie heeft geplaatst; dat hij de benzinekraan van zijn bromfiets toen heeft afgesloten; dat hem te 01.20 uur van laatstgenoemde datum te kennen werd gegeven, dat er brand was aan de westzijde van de pastorie; dat hij, toen hij ging kijken, zag dat zijn bromfiets in brand stond; dat hij toen eveneens heeft gezien dat drie vlaggen, die ook op het erf van genoemde kerk hingen, ook waren verbrand; dat voorts een vlaggestok was geschroeid en een vlaggestok was gebroken; dat deze laatstgenoemde vlaggestok ook gedeeltelijk was verbrand; dat hij zag, dat tengevolge van het brandende rijwiel met hulpmotor, een regenpijp brandde en dat de dakgoten van genoemde kerk schroeyden; dat voorts een ruit door de hitte is gebarsen; dat genoemde vlaggen toebehoorden aan de Rooms-Katholieke Kerk te Sappemeer en behoorden tot de inboedel van die kerk;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Opzettelijk stichten van brand, waarvan gemeen gevaar voor goederen te duchten is”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 157 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat beklagde op 18 juli 1965 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van het ge-

pleegde feit ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt dat hij voorgoed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 1 jaar met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde vanaf 18 juli 1965, waarvan 3 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaren; voorts, onvoorwaardelijk ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.J.*]

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 1 februari 1966

President: Mr. Doornbos; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans.

Raadsman: Mr. J. L. Koning.

(*Zie het vonnis hieuvóór.*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, met toezicht van het Ned. Genootschap tot Reclassering;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf en bijkomende straf welke het Hof onjuist zijn voorgekomen;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat een door de majoor-arts C. J. A. Somers, (zenuw-arts) omtrent beklaagde uitgebracht en ondertekend psychiatrisch rapport, gedagtekend 15 september 1965 als conclusie bevat, zakelijk weergegeven en onder meer, dat beklaagde ten tijde van het ten laste gelegde lijdende was aan een gebrekkige en ziekelijke stoornis van zijn geestvermogens in de vorm van een levensdebiliteit en een mede op grond hiervan gepsychopathiseerde persoonlijkheid, welke conclusie het Hof overneemt en tot de zijne maakt;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende, dat beklaagde op 18 juli 1965 in voorlopig arrest is gesteld, welk arrest bij de tenuitvoerlegging van na te noemen straf in mindering dient te worden gebracht;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen het uitspreken van een voorwaardelijke veroordeling;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen — in het uitzondering van artikel 23 van het Wetboek van Militair Strafrecht — alsmede van de artikelen 14c, 14d van het Wetboek van Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf en bijkomende straf betreft en de daarop betrekking hebbende overwegingen;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van een jaar, met bepaling, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak sedert 18 juli 1965 in voorlopig arrest doorgebracht, bij de uitvoering van deze gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Beveelt, dat van deze gevangenisstraf een gedeelte groot drie maanden, niet zal worden tenuitvoergelegd tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd van drie jaar heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, dan wel zich gedurende de proeftijd op andere wijze heeft misdragen, of niet naleeft de door het Hof gestelde bijzondere voorwaarde, dat de veroordeelde zich gedurende de proeftijd zal gedragen overeenkomstig de aanwijzingen en raadgevingen hem in het belang zijner reclassering te geven door of namens het Ned. Genootschap tot Reclassering;

Verleent opdracht aan deze reclasseringsinstelling overeenkomstig artikel 14d, alinea 2 van het Wetboek van Strafrecht;

Bevestigt het vonnis voor het overige met aanvulling der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 12 januari 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Luit.-Kolonel J. M. Veldhuyzen en Kapitein C. Beljaars.

Raadsman: Mr. H. A. Zanoli.

Een reserve-sergeant, aspirant-reserve-officier-arts, buiten werkelijke dienst zijnde, en militair in de zin van art. 60, sub 2° W.M.Sr., die op 2 of 3 juli 1965 te Gent (België) een oproeping werd overhandigd van de I.M.G.D. om zich ingevolge de „Regeling tegemoetkoming „studiekosten aspirant-officieren van gezondheid” op 1 juli 1965 te melden bij de C. Reg. Geneesk. troepen in de Juliana van Stolbergkazerne te Amersfoort voor opkomst in werkelijke dienst van 1 juli 1965 t/m 10 augustus d.a.v., gaf daaraan geen gevolg. Ambtshalve verbetering der telastlegging. Het bewezen verklaarde leverde geen

*strafbaar feit op, doch wèl een krijgstuuchtelijk vergriip; deswege ver-
wijzing van de zaak naar de t. str. bev. C.O.*

(W.M.Sr. art. 60, sub 2°, 150; W.K. art. 2, 1°, 58).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 's-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
B., geboren 15 mei 1940, reserve-sergeant, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als reserve-sergeant (adspirant officier-arts) en militair in
„de zin van artikel 60 sub 2° van het Wetboek van Militair Strafrecht
„op of omstreeks 2 juli 1965 te Amersfoort opzettelijk niet heeft vol-
„daan aan een wettige oproeping van of vanwege de commandant van
„het Regiment Geneeskundige Troepen te Amersfoort om zich aldaar
„op 1 juli 1965 te melden in de Juliana van Stolbergkazerne voor
„werkelijke militaire dienst gedurende zes oefenweken ingevolge de
„„Regeling tegemoetkoming studiekosten adspirant officieren van ge-
„„zondheid”, hebbende beklaagde, die deze oproeping op 2 juli 1965
„heeft ontvangen, opzettelijk hieraan geen gevolg gegeven en opzette-
„lijk noch op 2 juli 1965, noch op een later tijdstip in de maanden
„juli en augustus 1965, zich in de Juliana van Stolbergkazerne te
„Amersfoort gemeld”;

Overwegende, dat in de telastelegging kennelijk tengevolge van een
schrijffout staat vermeld: „adspirant officieren van gezondheid”, welke
fout de Krijgsraad ambtshalve verbetert, zodat in de plaats daarvan
wordt gelezen: „adspirant-officieren arts-landmacht”, door welke ver-
betering van de telastelegging de beklaagde niet in zijn verdediging
wordt geschaad;

overwegende, dat uit een justitiële verklaring dd. 26 oktober 1965,
opgemaakt door de Commandant F-Compagnie Regiment Geneeskun-
dige Troepen te Amersfoort, blijkt, dat beklaagde als vrijwilliger, wiens
dienstverband hem niet tot doorlopende werkelijke dienst verplicht, in
dienst is getreden op 21 december 1960, terwijl dit dienstverband op
26 oktober 1965 nog niet is geëindigd;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard.
dat hij, terwijl hij als reserve-sergeant (adspirant officier-arts) buiten
werkelijke dienst was, doch onder meer op grond van zijn verbintenis
bij het reservepersoneel van de Koninklijke Landmacht voor de werke-
lijke dienst kon worden opgeroepen, op 2 of 3 juli 1965 te Gent
(België) van mejuffrouw van Ackere, die verbonden was aan het Ne-
derlandse Consulaat te Gent, een geschrift overhandigd heeft gekre-
gen, dat een aan hem gerichte oproep inhield, afkomstig van of van-
wege de Inspecteur Militair Geneeskundige Dienst, om zich ingevolge
de „regeling tegemoetkoming studiekosten adspirant officieren van ge-
„zondheid” op 1 juli 1965 te Amersfoort in de Juliana van Stolberg-
kazerne te melden voor opkomst in werkelijke dienst, welke werkelijke
dienst zou duren tot en met 10 augustus 1965; dat hij aan deze oproep
niet heeft voldaan; dat hij willens en wetens zich noch terstond nadat

hij deze oproep had ontvangen, noch op enig later tijdstip in juli of of augustus 1965 in genoemde kazerne heeft gemeld voor opkomst in werkelijke dienst; dat het hem ten processe getoonde afschrift-oproeping tot opkomst in werkelijke dienst, gemerkt rood II, eensluitend is met de oproeping waarover hij verklaarde;

Overwegende, dat een ten processe overgelegd en aan beklaagde getoond door het Hoofd Sectie AG van de Inspectie Militair Geneeskundige Dienst voor eensluitend getekend afschrift-oproeping tot opkomst in werkelijke dienst, gemerkt rood II, dd. 17 juni 1965, genummerd C 274/65 stud, gericht aan de adsp.-officier-arts B. te Gent, zakelijk inhoudt, dat de Inspecteur van de Militair Geneeskundige Dienst de geadresseerde oproept met ingang van 1 juli 1965 tot en met 10 augustus 1965 bij het Regiment Geneeskundige Troepen, teneinde aldaar voor de duur van 6 weken praktisch werkzaam te zijn, zoals bepaald in artikel 9 punt 4 van de uitvoeringsbepalingen regeling tegemoetkoming studiekosten adspirant-officieren-arts (LaO 60157, code-nr. 51.12136) en dat de opgeroepene zich daartoe op 1 juli 1965 per eerste reisgelegenheid na 06.59 dient te melden bij de Commandant van het Regiment Geneeskundige Troepen, Juliana van Stolbergkazerne te Amersfoort;

Overwegende, dat blijkens een schriftelijke verklaring dd. 7 januari 1966, opgemaakt en afgegeven door de Kapitein P. J. Wiersma, wnd. Hoofd Sectie S1 Depot Geneeskundige Troepen, de reserve-sergeant B., rnr. . . . , in de periode van 1 juli 1965 t/m 10 augustus 1965 niet in werkelijke dienst is geweest bij het Depot Geneeskundige Troepen en zich derhalve niet in die periode voor opkomst in werkelijke dienst heeft gemeld bij de Commandant van het Regiment Geneeskundige Troepen in genoemd Depot;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemde geschriften slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten dat hij als reserve-sergeant (adspirant officier-arts) en militair in de zin van artikel 60 sub 2° van het Wetboek van van Militair Strafrecht op of omstreeks 2 juli 1965 te Amersfoort opzettelijk niet heeft voldaan aan een oproeping om zich te Amersfoort op 1 juli 1965 te melden in de Juliana van Stolbergkazerne voor werkelijke militaire dienst gedurende zes oefenweken ingevolge de „Regeling tegemoetkoming studiekosten adspirant-officieren-arts „landmacht“, hebbende beklaagde, die deze oproeping op 2 juli 1965 heeft ontvangen, opzettelijk hieraan geen gevolg gegeven en opzettelijk noch op 2 juli 1965, noch op een later tijdstip in de maanden juli en augustus 1965, zich in de Juliana van Stolbergkazerne te Amersfoort gemeld;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het aldus bewezenverklaarde niet oplevert een feit

bij enige wettelijke bepaling strafbaar gesteld, zodat beklaagde van het hem ten laste gelegde moet worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het bewezenverklaasde echter wel oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp, zoals omschreven in artikel 2 onder 1e van de Wet op de Krijgstucht, zodat met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht onder mededeling van alle stukken de zaak ter verdere behandeling moet worden verwezen naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier van beklaagde;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het bewezenverklaarde feit niet te zijn een strafbaar feit; Spreekt beklaagde vrij;

Bevindt, dat de zaak een der in artikel 2 onder 1e vermelde feiten oplevert;

Verwijst de zaak onder mededeling van alle stukken naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 19 januari 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoors G. W. baron van Dedem en Majoor A. Stapelkamp.

Raadsman: Kapitein J. J. Holthuisen.

Rijden onder invloed van alcoholhoudende drank. Een s.m.i. reed met zijn auto, na op een afscheidsfeest in de 0.0.-mess op 22 oktober 1965 te veel bier te hebben gedronken, te omstreeks 21.45 uur tegen een voor hem ter rechterzijde van de openbare weg onder een brandende straatlantaarn geparkeerd staande truck met oplegger. Oplegde straf: 2 maanden gevangenisstraf, waarvan 1 maand voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar, en ontzegging van de rijbevoegdheid v.d.t.v. 1 jaar onvoorwaardelijk.

(W.V.W. art. 35 j° art. 26).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G., geboren 15 augustus 1924, sergeant-majoor-instructeur, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 22 oktober 1965 te ongeveer 21.45 uur te „Tilburg als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig heeft gereden „over de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg Ringbaan West, „terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van „alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat geacht moest worden dat „motorrijtuig naar behoren te besturen, zijnde hij alstoen aldaar met „onverminderde snelheid tegen een voor hem ter rechterzijde op die „weg onder een brandende straatlantaarn geparkeerde truck met op- „legger aangereden”;

Overwegende, dat uit een justitiële verklaring d.d. 17 december 1965, opgemaakt door de waarnemend commandant Kadei-school Aan- en Afvoertroepen te Tilburg, blijkt, dat beklaagde op gemeld tijdstip sedert 20 januari 1953 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij op 22 oktober 1965 omstreeks 21.45 uur te Tilburg als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig gekentekend DP 22-46, daarmee heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Ringbaan West, nadat hij in de voorafgaande uren teveel bier had gedronken, tengevolge van welk alcoholgebruik hij niet in staat was dat motorrijtuig naar behoren te besturen; dat hij aldus rijdende toen met onverminderde snelheid, zijnde omstreeks 45 km per uur, tegen een voor hem ter rechterzijde op die weg onder een brandende straatlantaarn geparkeerde truck met oplegger is aangereden;

overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 24 november 1965 opgemaakt door Hendrikus Cornelis Jussen, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Ernest Johannes Jacobs, marechaussee der 1e klasse, beiden behorende tot de Brigade Koninklijke Marechaussee Tilburg, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Adrianus Aloysius Adelbertus van de Gevel:

dat hij op 22 oktober 1965 omstreeks 21.45 uur als bestuurder van een bromfiets reed over de oostelijke rijbaan van de Ringbaan West te Tilburg, komende uit de richting Dr. Ahausstraat en gaande in de richting Lage Witsiebaan; dat hij op ongeveer 25 meter voor zich uit een truck met oplegger geparkeerd zag staan aan, gezien zijn rijrichting, de rechterzijde van de oostelijke rijbaan van de Ringbaan West; dat deze truck midden onder een brandende straatlantaarn stond; dat hij op dat moment werd voorbijgereden door een DAF-personenauto, die in dezelfde richting reed als hij, met een snelheid van omstreeks 45 à 50 km per uur; dat hij zag dat deze DAF met onverminderde snelheid inreed op de rechts van de weg staande truck met oplegger; dat de DAF in het geheel niet naar links uitweek; dat de DAF met de rechtervoorzijde tegen de linkerachterzijde van de geparkeerd staande truck met oplegger botste; dat na enkele ogenblikken de bestuurder van de DAF uitstapte; dat hij zag dat de bestuurder op zijn benen stond te wankelen en gekleed was in de uniform van de Koninklijke Landmacht; dat er vlak voor en tijdens de aanrijding op de oostelijke rijbaan van de Ringbaan West ter plaatse geen ander verkeer was;

Hendricus Cornelis Johannes Fonken:

dat hij in de avond van 22 oktober 1965 heeft deelgenomen aan een afscheidsfeest in de Onderofficiersmess van de Koning Willem II kazerne te Tilburg; dat hij 10 à 15 glazen bier heeft gedronken; dat op een gegeven moment de sergeant-majoor G. en hij alleen overbleven; dat hij omstreeks 21.00 uur aan de sergeant-majoor G. vroeg om met hem met de taxi mee te rijden, omdat hij wist dat de sergeant-majoor alcoholhoudende drank had gedronken; dat G. zei: „Ik rij met „mijn eigen auto naar huis” en hem vroeg of hij met hem mee wilde rijden; dat hij het echter beter vond in verband met het vorenstaande

niet met de sergeant-majoor mee te rijden en dacht dat als er eenmaal een taxi voor de deur zou staan de sergeant-majoor ook wel mee zou rijden; dat plotseling echter de sergeant-majoor verdwenen was;

Verbalisanten:

dat de Ringbaan West te Tilburg een voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg is;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel „26 van de Wegenverkeerswet“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 juncto artikel 26 van de Wegenverkeerswet;

overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het gepleegde feit termen aanwezig acht beklagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[enz., volgt: veroordeling tot gevangenisstraf v.d.t.v. 2 maanden, waarvan 1 maand voorw. met een proeftijd van 2 jaar, en de ontzegging van de rijbevoegdheid v.d.t.v. 1 jaar, onvoorw. — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 2 december 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Brigade-Generaal W. A. Feitsma en Majoor N. J. de Ruiter.

Raadsman: Kapitein H. J. N. van de Berg.

Opzettelijk wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken, dat bij de Krijgsmacht in gebruik is: Op militair terrein in een jeep plaats genomen en daarmede een korte afstand gereden.

(W.M.Sr. art. 164).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen

M. A. B., geboren 18 maart 1945, dpl. soldaat 1e klasse, beklaagde,
Gezien: . . . enz.;

Gezien de schriftuur van eis, door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 2 december 1965 strekkende tot veroordeling van beklaagde tot militaire detentie voor de tijd van drie weken, met verlaging tot de stand van soldaat laagste klasse en gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schriftuur;

Gezien de overige stukken van het proces en gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gelet op de door en namens beklaagde gevoerde verdediging;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat der 1e klasse in werkelijke dienst „bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, „op of omstreeks 12 september 1965 te Elden, gemeente Elst, althans „in Nederland, opzettelijk wederrechtelijk een motorrijtuig heeft ge- „bruikt, dat bij de krijgsmacht in gebruik is, hebbende beklaagde als- „toen aldaar willens en wetens zonder daartoe recht of toestemming „te hebben als bestuurder met een militaire jeep gereden op het terrein „van enig object aldaar“;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 12 september 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtig soldaat eerste klasse, ingedeeld bij het Liquidatiedetachment Plannen C en D, gelegerd te Arnhem; dat hij op genoemde datum dienst had op het object Arnhem zuid te Elden; dat hij op een gegeven ogenblik op de bestuurdersplaats van een naast het wachtgebouw aldaar geparkeerd staande jeep ging zitten en de jeep startte; dat hij toen willens en wetens in de eerste versnelling schakelde en wegreed; dat hij een kort traject heeft gereden over het terrein van het object dat hij moest bewaken; dat hij van niemand recht of toestemming had gekregen om met de jeep, die naar hij wist bij het leger in gebruik was, te rijden als bestuurder;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P 432/65-350/65 Garn. op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 28 september 1965 getekend door Johannes Mathias van Wijlick, wachtmeester 1e klasse, 1e verbalisant, en Dirk Wolters, marechaussee 1e klasse, opsporingsambtenaar, 2e verbalisant, beiden behorende tot de Brigade Arnhem der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Hendrik Schot, kapitein der Genie, nrn.: 11.01.18.004:

dat hij commandant is van het Liquidatiedetachment Plannen C en D en als zodanige de Staat der Nederlanden in rechte vertegenwoordigt; dat de soldaat B. van niemand recht of toestemming had gekregen om een bij de krijgsmacht in gebruik zijnd motorrijtuig, merk Nekaf, type jeep, te gebruiken door er als bestuurder mee te rijden op het terrein van het object Arnhem zuid te Elden;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd mrt zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Opzettelijk wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken, dat bij de „krijgsmacht in gebruik is“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 164 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 14 december 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luit.-Kolonels Mr. J. H. Dambrink en R. P. Pieters.

Raadsman: Mr. H. van der Bij, advocaat te Tiel.

Opz. onderscheidingsteken dragen behorende tot een ambt dat hij niet bekleedt. Als dpl. soldaat te Harlingen op de veerboot naar Terschelling op de epauletten van zijn veldblouse de rangonderscheidingsteken van vaandrig gedragen. Opgelegde straf: geldboete f 60.— subs. 12 dagen hechtenis en verbeurdverklaring van de inbeslaggenomen onderscheidingsteken.

(W.Sr. art. 196).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen V., geboren 9 januari 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 8 oktober 1965 te Harlingen, althans in „Nederland, in de veerboot naar Terschelling, opzettelijk onderscheidingsteken heeft gedragen behorende tot een ambt, dat hij niet bekleedt, immers heeft beklaagde alstoen aldaar het uniform van de „Koninklijke Landmacht gedragen na tevoren willens en wetens de „rangonderscheidingsteken van vaandrig op de epauletten van de „veldblouse van die uniform te hebben bevestigd, zulks terwijl hij toen „als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was“;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 27 oktober 1965 opgemaakt en getekend door de commandant Subsistentencompagnie Garnizoenscommando te Groningen onder meer

blijkt, dat V., r.nr. . . . , op 8 oktober 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 23 november 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 8 oktober 1965 omstreeks 14.30 uur heb ik te Harlingen in de veerboot naar Terschelling, terwijl ik als soldaat het uniform van de Koninklijke Landmacht droeg, tevens op de epauletten van de veldblouse van dat uniform de rangonderscheidingstekenen van vaandrig gedragen, die ik daar kort tevoren op had bevestigd, zulks met de bedoeling te doen voorkomen alsof ik vaandrig was, terwijl ik dit niet was maar gewoon dienstplichtig soldaat, in werkelijke dienst;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P. 187/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 20 oktober 1965 getekend door Halbe Bouter, 1e verbalisant en Willem Tjoelker, 2e verbalisant, beiden wachtmeester en behorende tot de Brigade Leeuwarden der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring, verrichting en eigen waarneming van verbalisanten:

dat zij op 8 oktober 1965 te Harlingen op de veerboot naar Terschelling een hun onbekend persoon, gekleed in uniform van de Koninklijke Landmacht, voorzien van de rangonderscheidingstekenen van vaandrig, aantroffen; dat zij deze persoon gevraagd hebben naar zijn militair paspoort, hetwelk hij niet kon tonen; dat deze persoon desgevraagd verklaarde sedert juli 1965 vaandrig te zijn; dat zij, verbalisanten, bij controle bij het door bedoelde vaandrig opgegeven onderdeel vernamen, dat deze persoon geen vaandrig, doch dienstplichtig soldaat was; dat zij, verbalisanten, zich vervolgens per vliegtuig van de vliegbasis Leeuwarden naar Terschelling hebben begeven en aldaar meerbedoelde vaandrig hebben aangetroffen; dat deze persoon desgevraagd opgaf te zijn genaamd V., geboren te Amersfoort 9 januari 1944, dienstplichtig soldaat;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Opzettelijk onderscheidingstekenen dragen, behorende tot een ambt, „dat hij niet bekleedt“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 196 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 60. — subs. 12 dagen hechtenis en verbeurdverklaring van de inbeslaggenomen onderscheidingstekenen — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 30 september 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel J. C. Zuidema en Luit.-
Kolonel J. H. M. Chappin.

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Opz. ongehoorzaamheid met volharding. Een soldaat weigerde het bevel op te volgen van zijn pelotonscommandant (vaandrig) om een tot de militaire kleding behorende militaire overall aan te trekken; hij volhardde in zijn ongehoorzaamheid nadat zijn plv. CC (eerste-luitenant) hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen. Opgelegde straf: 8 weken militaire detentie met aftrek van voorarrest en handhaving van het arrest.

(W.M.Sr. art. 114).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
B., geboren 4 februari 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 9 augustus 1965 te Oirschot, terwijl hij als „dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij de C-Compagnie van het 16e „Pantser Infanterie Bataljon gelegd in de legerplaats Oirschot, nadat „de tot dezelfde compagnie behorende vaandrig A. Jansma, hem, be- „klaagde, had opgedragen een tot de militaire kleding behorende „overall aan te trekken, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft na- „gelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen en opzettelijk in zijn on- „gehoorzaamheid heeft volhard, nadat zijn meerdere, de 1e luitenant „A. J. N. Horstmeier, hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had ge- „wezen“;

Overwegende, dat beklaagde blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring dd. 10 augustus 1965, opgemaakt door de 1e luitenant A. J. N. Horstmeier, plaatsvervangend-commandant C-Compagnie 16e Pantser Infanterie Bataljon te Oirschot, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Sinds 9 juni 1965 ben ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Landmacht en sinds 5 augustus ben ik ingedeeld bij de C-Compagnie van het 16e Pantser Infanterie Bataljon, gelegd in de Legerplaats Oirschot te Oirschot. Op 9 augustus 1965 gaf mijn pelotonscommandant de vaandrig A. Jansma, van wie ik wist dat hij mijn meerdere was, mij de opdracht een tot mijn militaire kleding behorende militaire overall aan te trekken. Ik heb geweigerd aan dit dienstbevel te gehoorzamen. De waarnemend-

commandant van de C-Compagnie, de 1e luitenant A. J. N. Horstmeier, heeft mij vervolgens uitdrukkelijk gewezen op mijn strafbaarheid wanneer ik bij mijn weigering zou blijven. Toch heb ik willens en wetens volhard in mijn ongehoorzaamheid en ik ben blijven weigeren mijn militaire overall aan te trekken;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek nr. 265165, opgemaakt en gesloten te Legerplaats Oirschot op 9 augustus 1965 door Johannes Bernardus Linsen, tweede luitenant der Infanterie en Cornelis H. van der Sluis, dienstplichtig vaandrig der Infanterie, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Adiranus Jansma, vaandrig, dienende bij de C-Compagnie van het 16e Pantser Infanterie Bataljon:

Op 9 augustus 1965 heb ik de soldaat B., reg.nr., de opdracht gegeven zijn overall aan te trekken. Hij heeft geweigerd dit te doen;

als verklaring van Adolf Jacob N. Horstmeier, eerste luitenant, ingedeeld bij de C-Compagnie van het 16e Pantser Infanterie Bataljon:

Op 9 augustus 1965 heb ik de dienstplichtig soldaat B. uitdrukkelijk gewezen op zijn strafbaarheid wanneer hij bleef weigeren zijn overall aan te trekken. Hij bleef echter volharden in zijn ongehoorzaamheid;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende het proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek voornoemd slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 9 augustus 1965 te Oirschot, terwijl hij als dienstplichtig „soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Land-„macht en ingedeeld bij de C-Compagnie van het 16e Pantser Infanterie „Bataljon gelegerd in de legerplaats Oirschot, nadat de tot dezelfde „compagnie behorende vaandrig A. Jansma, hem, beklagde, had op-„gedragen een tot de militaire kleding behorende overall aan te trek-„ken, heeft geweigerd aan dit dienstbevel te gehoorzamen en opzette-„lijk in zijn ongehoorzaamheid heeft volhard, nadat zijn meerdere, de „1e luitenant A. J. N. Horstmeier, hem uitdrukkelijk op zijn strafbaar-„heid had gewezen“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„opzettelijke ongehoorzaamheid, terwijl de schuldige opzettelijk in „zijn ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukke-„lijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[enz.; volgt veroordeling tot militaire detentie v.d.t.v. 8 weken onder aftrek van voorarrest vanaf 9 augustus 1965 — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 18 november 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel J. C. Zuidema en Luit.-kol. J. H. M. Chappin.

Raadman: Mr. M. G. Jacobs.

Opz. ongehoorzaamheid met volharding. Weigeren door een dpl. soldaat om te gehoorzamen aan de opdracht van een meerdere (serg. der 1e klasse) om de militaire uniform aan te trekken, ook nadat die meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen. Opgelegde straf: 2 jaar en 3 maanden gev. straf met aftrek van voorarrest en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting. Handhaving van het voorarrest gedurende het proces.

(W.M.Sr. art. 114, lid 3 1°; R.L.Lu art. 151).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-militair bij die krijgsraad, eiser, tegen B. J., geboren 29 november 1945, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omsteeks 5 oktober 1965 te Maastricht, terwijl hij als „dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Land-„macht, nadat zijn militaire meerdere, de sergeant der 1e klasse R. C. „de Jong, hem had opgedragen zijn militair uniform aan te trekken „heeft geweigerd aan dit dienstbevel te gehoorzamen en vervolgens, „nadat genoemde meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid „had gewezen, opzettelijk in zijn weigering heeft volhard“;

Overwegende, dat beklaagde blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring dd. 6 oktober 1965, opgemaakt door de tweede luitenant G. de Joode, waarnemend-commandant van „C” Selectie Compagnie van het 4e Depot Infanterie te Maastricht, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 5 oktober 1965 werd ik in de Tapijnkazerne te Maastricht ter vervulling van mijn eerste oefening ingedeeld bij de „C” Selectie Compagnie, 4e Depot Infanterie. Nadat de Kapitein H. Pruis mij erop had gewezen dat ik moest gehoorzamen aan de bevelen die mij werden gegeven, kreeg ik toen van de sergeant der 1e klasse R. C. de Jong de

opdracht: „Trek dat militair uniform aan“. De sergeant wees daarbij op een uniform dat daar voor mij was klaar gelegd. Ik weigerde dit. De sergeant heeft mij toen gezegd, dat ik mij schuldig maakte aan een ernstig strafbaar feit. Ik volhardde toen bij mijn weigering het uniform aan te trekken en heb het ook niet aangetrokken;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde en aan beklagde vertoonde en voorgehouden proces-verbaal van Huishoudelijk Onderzoek dd. 6 oktober 1965, opgemaakt door H. Pruis, Kapitein der Infanterie en G. de Joode, tweede luitenant der Infanterie te Maastricht, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van R. C. de Jong, sergeant der 1e klasse, behorende tot „C“ Selectie Compagnie van het 4e Depot Infanterie te Maastricht,

Op 5 oktober 1965 heb ik in de Tapijnkazerne te Maastricht, de dienstplichtig soldaat B. J. de opdracht gegeven een militair uniform, dat daar voor hem was klaargelegd, aan te trekken. Hij weigerde echter dit uniform aan te trekken. Vervolgens heb ik hem erop gewezen, dat als hij het uniform niet aantrok, hij zich schuldig maakte aan een ernstig strafbaar feit. Hij volhardde echter in zijn weigering en trok het uniform niet aan;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende het proces-verbaal van Huishoudelijk onderzoek slechts gebezigt in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „of omstreeks“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„opzettelijke ongehoorzaamheid, terwijl de schuldige opzettelijk in „zijn ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, eerste lid jo. derde lid, aanhef en sub 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht in de militaire stand te blijven dienen doch niet zodanig, dat hij voorgoed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

overwegende, dat de aard en de omstandigheden der zaak vorderen dat beklagde gedurende het proces in arrest wordt gehouden;

[Volgt: veroordeling van beklagde tot een gevangenisstraf voor de

duur van twee jaar en drie maanden, met bepaling dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht; ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen; en bepaling dat beklaagde gedurende het proces in arrest worde gehouden — *Red.J.*

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 2 december 1965 *)

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels P. W. van Duin en H. W. C. Ligtfoot.

Raadsman: Majoor Jhr. F. E. M. van de Poll.

Beklaagde week als bestuurder van een (militaire) drietonner met aanhangwagen naar links uit, voor een vóór hem uit rijdende wielrijdster op het moment dat een personenauto de vrachtauto inhaalde, tengevolge waarvan een botsing tussen beide voertuigen ontstond.

Overtreding van artikel 23, 1 e lid W.V.R.

In hoger beroep vrijspraak.

(W.M.Sr. art. 165; W.V.R. art. 23).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen F. A. M., geboren 31 maart 1942, korporaal der 1e klasse, beklaagde,
Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 7 juli 1965 te Echt als bestuurder van een „vierwielig motorrijtuig met aangekoppelde tweewielige aanhangwagen, „daarmede rijdend in de richting Koningsbosch, over de rijbaan van „de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Prinsenbaan, ter- „wijl een over dezelfde rijbaan en in gelijke richting als hij, beklaagde, „rijdend vierwielig motorrijtuig bezig was hem, beklaagde, ter linker- „zijde in te halen, tijdens dit ingehaald worden niet behoorlijk (tijdig „en voldoende) naar rechts is uitgeweken, doch daarentegen naar links „is gaan rijden, tengevolge waarvan, althans mede tengevolge waarvan „een aanrijding of botsing tussen beide voertuigen zou ontstaan”;

Overwegende, dat het in de tenlastelegging voorkomende woord „zou”, kennelijk als een schrijffout moet worden beschouwd en gelezen dient te worden „is”, wordende beklaagde hierdoor niet in zijn verdediging benadeeld;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

*) Bij sententie van 22 december 1965 is de beklaagde vrijgesproken van het hem ten laste gelegde. (*Red.*).

Op 7 juli 1965 reed ik met een DAF 3 tons vrachtwagen kenteken KO-18-07, met aangekoppelde tweewielige aanhangwagens, kenteken KY-14-13, op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Prinsenbaan, in de richting Koningsbosch. Ongeveer 50 meter voor mij reed een wielrijdster die ik wilde passeren. Kijkend in mijn buitenspiegel zag ik achter mij een luxe auto rijden. Toen ik ongeveer 20 meter van de wielrijdster verwijderd was, ben ik deze gaan inhalen. Zelf reed ik toen zeker 1 meter over het midden van de weg. Er ontstond toen een botsing tussen deze auto en mijn motorvoertuig;

overwegende, dat Jozef Hilgers, oud 42 jaar, van beroep vrachtdrijver, wonende te Kerkrade, na als getuige de eed te hebben afgelegd, ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 7 juli 1965 reed ik met mijn Ford Taunus, kenteken MA-65-71, op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Prinsenbaan, in de richting Koningsbosch. Ik reed achter een militaire vrachtwagen DAF 3 tonner met aanhangwagens. Toen ik zag dat de weg vrij was, ben ik begonnen met de inhaalmanoeuvre. Terwijl ik met de voorzijde van mijn wagen naast de DAF was, week deze naar links uit. Door meer gas te geven wilde ik nog vlug passeren, doch raakte toen het spatbord van de militaire auto;

Overwegende, dat G. van Nunspeet, oud 38 jaar, wonende te Vlijmen, sergeant-majoor-instructeur aan de Kaderschool Infanterie te 's-Hertogenboch, na als getuige de eed te hebben afgelegd, ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 7 juli 1965 zat ik achter in de laadbak van de DAF 3 tonner KO-18-07, bestuurd door de korporaal der 1e klasse M. Rijdend op de Prinsenbaan in de richting Koningsbosch, zag ik een personenauto, merk Ford Taunus, achter ons rijden. Deze wagen naderde vrij snel. Toen deze ongeveer 50 meter achter ons was, ging hij naar links om ons te passeren. Toen de Taunus ongeveer 30 meter achter ons was, ging ook de DAF 3 tonner naar links;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. P. 180/65, opgemaakt en gesloten te Echt op 16 juli 1965 door Gerben IJdema, wachtmeeester der Koninklijke Marechaussee en Joannes Gerardus Roumen, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de Brigade Echt, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisanten:

Op 7 juli 1965 hebben wij gezien en waargenomen, dat een ongeval had plaats gevonden op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg de Prinsenbaan te Koningsbosch, gemeente Echt. Hierbij waren betrokken een vierwielig militair motorrijtuig, merk DAF, voorzien van het kenteken KO-18-07, met daarachter gekoppelde tweewielige aanhangwagens, kenteken KY-14-13, en een vierwielig burgermotorrijtuig, personenauto, merk Ford Taunus voorzien van het kenteken MA-65-71. Van laatstgenoemd motorrijtuig was het rechter-achterspatbord beschadigd. Van het militaire motorrijtuig was het linkervoerspatbord licht beschadigd;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 7 juli 1965 te Echt *) als bestuurder van een vierwielig „motorrijtuig met aangekoppelde tweewielige aanhangwagen, daarmede „rijdend in de richting Koningsbosch, over de rijbaan van de voor het „openbaar verkeer openstaande weg de Prinsenbaan, terwijl een over „dezelfde rijbaan en in gelijke richting als hij, beklaagde, rijdend vierwielig motorrijtuig bezig was hem, beklaagde, ter linkerzijde in te „halen, tijdens dit ingehaald worden niet behoorlijk (tijdig en voldoende) naar rechts is uitgeweken, doch daarentegen naar links is „gaan rijden, tengevolge waarvan een aanrijding tussen beide voertuigen is ontstaan”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„overtreding van artikel 23, eerste lid, 1° derde lid van het *Wegenverkeersreglement*”;

strafbaar gesteld bij artikel 124 van het *Wegenverkeersreglement*;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 25, subsidiair hechtenis voor de tijd van 5 dagen — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 2 februari 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel H. H. Peters en Lt.-Kolonel M. C. Engelen.

Raadsman: Kapitein P. Duijn.

Opzettelijk wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken dat bij de Krijgsmacht in gebruik is: als korporaal met een militaire jeep gereden over militair terrein en over voor het openbaar verkeer openstaande wegen, zulks zonder recht of toestemming. 3 weken militaire detentie (onvoorwaardelijk) en verlaging tot de stand van soldaat, laagste klasse (voorwaardelijk).

(W.M.Sr. art. 25, 164).

*) Dat het feit gepleegd is te Echt blijkt niet uit de verklaringen ten processe doch slechts uit het proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee. (*Red.*).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
H. G., geboren 9 juli 1945, korporaal, beklaagde,

Gezien: enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 13 november 1965 te Enschede en te
„Losser, terwijl hij als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot door-
„lopende werkelijke dienst verplicht in werkelijke militaire dienst was
„bij de Koninklijke Landmacht, opzettelijk wederrechtelijk als bestuur-
„der van een vierwielig motorrijtuig (jeep), dat bij de Krijgsmacht in
„gebruik was, daarmede zonder recht of toestemming heeft gereden
„over de Vliegbasis Twenthe en, buiten die Vliegbasis, over meerdere
„voor het openbaar verkeer openstaande wegen”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk
heeft verklaard:

Sinds 14 september 1965 ben ik als vrijwilliger wiens dienstverband
hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht in werkelijke militaire
bij de Koninklijke Luchtmacht. Op 13 november 1965 omstreeks
21.30 uur bevond ik mij op het tot de Vliegbasis Twenthe te Enschede
behorende Zuidkamp. Ik wilde naar mijn ouderlijke woning te Losser.
Omdat ik geen vervoer had, kwam het idee in mij op met een militaire
jeep naar huis te rijden. Bij het Motortransport Squadron zag ik een
jeep staan, kenteken LM-45-79. Ik ben in de jeep gestapt en heb
daarmee als bestuurder gereden over een weg in het Zuidkamp naar
de uitgang van dat kamp. Daarna heb ik onder meer gereden over de
Snellenweg en de Dorpsstraat naar Losser. Vervolgens ben ik weer
teruggereden naar het Zuidkamp van de Vliegbasis Twenthe te En-
schede. Aldaar heb ik met deze jeep een ongeluk gehad. Deze jeep
was bij de Krijgsmacht in gebruik en ik had van niemand recht of
toestemming gekregen met deze jeep te rijden;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedige proces-
verbaal No. P. 154/65, opgemaakt en gesloten te Enschede op 26 no-
vember 1965 door Klaas Hoekstra, wachmeester 1e klasse der Kon-
inklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Vliegbasis Twenthe,
onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Paulus Anton Neuray:

Het militair motorrijtuig, jeep, kenteken LM-45-79, behoort in eigen-
dom toe aan de Staat der Nederlanden. Als Commandant van het Mo-
tortransportsquadron heb ik dit motorrijtuig in gebruik en ik heb geen
toestemming gegeven aan korporaal H. G. op 13 november 1965 met
bedoeld motorrijtuig te rijden;

als relaas van verbalisant:

Bij een onderzoek naar aanleiding van een verkeersongeval op de
Vliegbasis Twenthe te Enschede heb ik geconstateerd, dat H. G. op 13
november 1965 als bestuurder had gereden in een militaire jeep, ken-
teken LM-45-79, op een weg gelegen in het Zuidkamp van de Vlieg-
basis Twenthe te Enschede. Deze jeep behoorde tot het Motortransport

Squadron van de Vliegbasis Twenthe. De eindstand van de rijopdracht van bedoeld motorrijtuig op 12 november 1965 bedroeg 16063 kilometer. Op 13 november 1965 omstreeks 22.50 uur was dit 16091 kilometer. Na de door H. G. opgegeven route gereden te hebben bleek mij dat deze inderdaad 28 kilometer lang was. De opgegeven wegen, waaronder de Snellenweg en de Dorpsstraat, zijn alle voor het openbaar verkeer openstaande wegen in de gemeenten Enschede en Losser;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „of omstreeks“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„opzettelijk wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken, dat bij de „Krijgsmacht in gebruik is“;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 164 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het begane feit beklagde onwaardig acht om in de door hem beklede rang van korporaal te blijven dienen, echter voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de duur van 3 weken en verlaging tot de stand van soldaat in de laagste klasse: deze verlaging voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaren — *Red.J.*

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 2 maart 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Lt.-Kolonels H. J. W. Teunissen en K. W. Woudenberg.

Raadman: Kapitein J. G. Reutelingsperger.

Mishandeling, zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebbende (stompen, ten gevolge waarvan het slachtoffereen sleutelbeen brak) en mishandeling (stomp tegen het oog van een ander slachtoffer).

Voor het bewijs gebruik gemaakt van de getuigenissen van personen beneden 16 jaar (resp. 13 en 15 jaar) nu deze getuigen, blijkens schriftelijke verklaring van de officier-commissaris getoond hebben het gewicht en de ernst van hun verklaringen voldoende te beseffen.

(W.Sr. art. 300).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen T. A. G. B., geboren 30 september 1946, soldaat K.V.V., beklaagde, Gezien: enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1. dat hij op of omstreeks 24 oktober 1965 te Tilburg, opzettelijk „mishandelend Antonius Franciscus Maria van Gool met kracht meer- „malen, althans eenmaal op diens bovenlichaam heeft geslagen of ge- „stompt, waardoor Van Gool voornoemd pijn heeft ondervonden en „een gebroken sleutelbeen, zijnde zwaar lichamelijk letsel, heeft op- „gelopen;

2 dat hij op of omstreeks 24 oktober 1965 te Tilburg, opzettelijk „mishandelend Hubertus Henricus van den Hout meermalen, althans „eenmaal met kracht op diens linkeroog heeft geslagen of gestompt, „waardoor Van den Hout pijn heeft ondervonden“;

overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 24 oktober 1965 was ik te omstreeks 15.45 uur aan het schaatsen op de kunstijsbaan te Tilburg. Ik was gekleed in het uniform der Koninklijke Luchtmacht. Aldaar heb ik met een jongen, die naar mij later bleek H. H. van den Hout heette, woorden gehad. Vervolgens heb ik hem beetgepakt, op het ijsdek geduwd en ik heb hem met mijn tot vuist gebalde hand met kracht een klap op diens linkeroog gegeven en het is zeer wel mogelijk dat ik dit nogmaals heb gedaan. Daarna heb ik een vechtpartij gehad met een jongen die mij later bleek te heten A. F. M. van Gool;

overwegende, dat Hubertus Henricus van den Hout, oud 13 jaar, scholier, wonende te Tilburg, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard, en met ede bevestigd:

Op 24 oktober 1965 was ik samen met A. F. M. van Gool op de kunstijsbaan te Tilburg. Aldaar bevond zich ook de mij bekende T. A. G. B. heeft mij aldaar met zijn tot vuist gebalde hand met kracht een klap op mijn linkeroog gegeven waardoor ik kwam te vallen. Daarna heeft hij mij nog eens met kracht een klap op mijn linkeroog gegeven. Ik ondervond veel pijn van deze klappen. Daarna is B. aan het vechten geraakt met Van Gool Ik zag dat B. met een van zijn tot vuist gebalde handen Van Gool op zijn borst sloeg vlak bij zijn schouder. Na de vechtpartij vroeg Van Gool mij naar zijn linkerschouder te kijken. Ik zag daar toen een knobbel;

overwegende, dat Antonius Franciscus Maria van Gool, oud 15 jaar, scholier, wonende te Tilburg, door de Officier-Commissaris als

getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 24 oktober 1965 was ik samen met H. H. van den Hout op de kunstbaan te Tilburg. Aldaar bevond zich ook de soldaat der Koninklijke Luchtmacht T. A. G. B. Ik heb gezien dat B. tijdens een vechtpartij Van den Hout tweemaal met kracht op zijn linkeroog sloeg. Daarna is er een vechtpartij ontstaan tussen B. en mij. Terwijl ik op de grond lag heeft B. met kracht met een van zijn tot vuist gebalde handen mij op mijn linkerschouder geslagen ter hoogte van mijn sleutelbeen. Dat deed mij erge pijn. Daarna hebben Van den Hout en ik gezien dat ik een knobbel had ter hoogte van mijn sleutelbeen. Ik ben naar het St. Elisabethziekenhuis te Tilburg gebracht;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal No. 220165 opgemaakt en gesloten te Tilburg op 30 november 1965 door Leonardus Franciscus Kliebisch, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de brigade Tilburg, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Frans Willem Mreynen:

Op 24 oktober 1965 heb ik in het St. Elisabethziekenhuis te Tilburg medisch behandeld A. F. van Gool. Het bleek dat hij zijn linker sleutelbeen had gebroken;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de in houd van bovenstaande bewijsmiddelen:

— wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd met betrekking tot het feit of de feiten waarop het betrekking heeft —

— wordende het bewijs mede aangenomen op de verklaringen van de nog geen 16 jaar oud zijnde getuigen H. H. van den Hout en A. F. M. van Gool, zijnde de Officier-Commissaris volgens diens daaromtrent gegeven schriftelijke verklaring gebleken dat deze getuigen tijdens het verhoor door de Officier-Commissaris getoond hebben het gewicht en de ernst van hun verklaringen voldoende te beseffen —

wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

1 dat hij op 24 oktober 1965 te Tilburg, opzettelijk mishandelend „Antonius Franciscus Maria van Gool met kracht eenmaal op diens „bovenlichaam heeft geslagen, waardoor Van Gool voornoemd pijn „heeft ondervonden en een gebroken sleutelbeen, zijnde zwaar lichamelijke letsel, heeft opgelopen;

2 dat hij op 24 oktober 1965 te Tilburg, opzettelijk mishandelend „Hubertus Henricus van den Hout meermalen met kracht op diens „linkeroog heeft geslagen, waardoor Van den Hout pijn heeft ondervonden”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. „mishandeling terwijl het feit zwaar lichamelijke letsel ten gevolge heeft”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300 eerste lid juncto tweede lid van het Wetboek van Strafrecht;

2. „mishandeling meermalen gepleegd”,
 voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300 eerste lid van het
 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
 klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is
 aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of
 omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden
 opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-
 ming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden
 waaronder zij werden begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de duur van 4
 weken, waarvan 3 weken voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren
 — Red.].

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

Vonnis van 8 december 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel J. P. H. van der
 Meer en Majoor D. H. Abbenes.

Raadsman: Eerste-Luitenant Kisters.

*Als bestuurder van een motorrijtuig daarmede over enige voor het
 openbaar en militair verkeer openstaande weg (in Duitsland) rijden,
 onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank,
 dat hij niet in staat moet worden geacht het rijtuig naar behoren te
 besturen (alcohol in het bloed 2,21 g ‰).*

3 maanden militaire detentie; 2 jaren ontzegging rijbevoegdheid.

(W.M.Sr. art. 162).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMAGT,

ten deze zitting houdende te Seedorf (Duitsland),

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
 M. H., geboren 25 mei 1935, sergeant, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als sergeant 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke
 „Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks
 „17 september 1965 te of nabij Zeven, in elk geval in Duitsland, al-
 „waar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd, als bestuurder van een
 „personenauto daarmede heeft gereden over de voor het openbaar en/
 „of militair verkeer openstaande weg, de Landesstrasse 122, terwijl
 „hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcohol-
 „houdende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht deze per-
 „sonenauto naar behoren te besturen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris en gelijk aangevuld ter terechtzitting zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 17 september 1965 met zijn onderdeel de A-compagnie 11e Technische Dienstbataljon, was gelegerd in Seedorf (W.-Dld.); dat hij op genoemde datum te omstreeks 19.00 uur tezamen met de sergeant I Van Beukelen naar het café „De Vliegende Hollander" aan de Landesstrasse 122 is gegaan; dat hij daar bier heeft gedronken; dat zij omstreeks 20.30 uur het café weer verlieten; dat hij met de door hem bestuurde personenauto, merk DKW, kenteken NC 47-N, daarmee heeft gereden over de Landesstrasse 122 te Zeven; dat hij niet meer weet hoeveel bier hij die avond heeft gedronken;

Overwegende, dat de getuige S. E. Dortland, oud 39 jaren, ter terechtzitting zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 17 september 1965 te omstreeks 20.30 uur werd gewaarschuwd, dat er op de voor het openbaar en militair verkeer openstaande weg de Bremerstrasse, ook wel aangeduid als Landesstrasse 122 te Zeven, een verkeersongeval had plaats gehad, waarbij 2 Nederlandse militairen waren betrokken; dat hij toen naar de aangeduide plaats is gegaan en daar vond een DKW en daarbij 2 Nederlanders, die later bleken, de sergeanten 1e klasse H. en Van Beukelen te zijn; dat hij zag dat H. tegen een hek hing en op hem de indruk maakte in kennelijke staat van dronkenschap te zijn; dat hij daar alle bekende kenmerken van vertoonde: belemmerde spraak, onzekere gang en een naar alcohol riekende adem; dat beklaagde wartaal sprak; dat hij, getuige, hem in de Kombi heeft doen plaats nemen en hem daarin heeft meegenomen naar het politiebureau en vervolgens naar het ziekenhuis voor het nemen van een bloedproef;

Overwegende, dat een processe aanwezige schriftelijke verklaring van het Institut für gerichtliche Medizin te Göttingen d.d. 23 september 1965, betreffende M. H., in de Nederlandse taal zakelijk weergegeven, onder meer inhoudt:

dat zich bij M. H. op 17 september 1965 op het tijdstip van het afnemen van het bloed 2,21g⁰/₁₀₀ alcohol in het bloed bevond;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemde schriftelijke verklaring slechts gebezigd in verband met de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als sergeant 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht op 17 september 1965 te Zeven, in Duitsland, alwaar hij „toen met zijn onderdeel was gelegerd, als bestuurder van een personenauto daarmee heeft gereden over de voor het openbaar en „militair verkeer openstaande weg, de Landesstrasse 122, terwijl hij „verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht deze personen- „auto naar behoren te besturen";

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„als bestuurder van een motorrijtuig daarmede over enige voor het „openbaar en militair verkeer openstaande weg rijden, onder zodanige „invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in „staat moet worden geacht het rijtuig naar behoren te besturen“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 162 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 3 maanden militaire detentie en 2 jaren ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen — *Red.*].

NASCHRIFT.

Het Hoog Militair Gerechtshof qualificeerde een dergelijk feit (zie sententie van 21 december 1965; M.R.T. LIX, blz. 134) als: „Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel 162 van „het Wetboek van Militair Strafrecht“, hetgeen mij (zie mijn naschrift t.a.p.) minder juist voorkwam. Juister is de qualificatie die door de Krijgsraad is gegeven.

Terecht heeft de Krijgsraad, de tekst van de wet volgende, gequalificeerd „... dat hij niet in staat moet worden geacht het rijtuig „naar behoren te besturen“, anders dan artikel 26 W.V.W., hetwelk eist te qualificeren „... dat hij niet in staat moet worden geacht het „motorrijtuig naar behoren te besturen“. W. H. V.

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

Vonnis van 9 december 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel J. P. H. van der Meer en Majoor D. H. Abbenes.

Raadsman: Majoor W. C. Tibben.

Desertie i.t.v.v. gepleegd, terwijl de schuldige is dienstdoende en hij zich in het buitenland verwijdert.

Een soldaat verliet, tijdens het ondergaan van 6 dagen licht arrest te Seedorf (Dld.) op 26 september 1965 zijn onderdeel aldaar, met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en meldde zich op 22 oktober d.a.v. bij de Kon. Marechaussee te Rotterdam.

Opgelegde straf: I maand militaire detentie met aftrek van voorarrest van 22—27 oktober 1965.

(W.M.Sr. art. 98, j" art. 99, sub 4" en 5°).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT,
ten deze zitting houdende te Seedorf (Duitsland),
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
V., geboren 5 augustus 1945, dpl. soldaat, beklaagde,
Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Konink-
„lijke Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of om-
„streeks 26 september 1965, terwijl hij gestraft was met zes dagen
„licht arrest en deze straf onderging, zijn te Seedorf, in elk geval in
„Duitsland, gelegen onderdeel heeft verlaten met het oogmerk om zich
„voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en daarvan
„sindsdien opzettelijk dan wel met zijn schuld daaraan ongeoorloofd
„afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op of omstreeks 22 oktober
„1965 zich heeft gemeld bij de Koninklijke Marechaussee te Rotter-
„dam en toen aldaar is aangehouden”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 23 november 1965 opgemaakt en getekend door de commandant A-compagnie 42e Pantser Infanteriebataljon te Seedorf onder meer blijkt, dat V., nr.: . . ., op de in de tenlastelegging genoemde data in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 30 september 1964;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 26 september 1965 als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was ingedeeld bij de A-compagnie van het 42e Pantser Infanteriebataljon gelegerd in de legerplaats Seedorf in West-Duitsland; dat hij op die dag van zijn onderdeel is weggegaan zonder daartoe recht of toestemming te hebben gekregen; dat het zijn bedoeling was zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken; dat hij, terwijl hij wist, dat hij ongeoorloofd afwezig was van zijn onderdeel is weggebleven totdat hij zich op 22 oktober 1965 bij de Koninklijke Marechaussee te Rotterdam heeft teruggemeld en toen aldaar is aangehouden; dat hij, toen hij wegging, een krijgstuchtelijke straf onderging van zes dagen licht arrest, welke hem op 23 september 1965 was opgelegd en aangezegd;

Overwegende, dat blijkens eerdergenoemde Justitiële Verklaring, beklaagde van 26 september 1965 tot 22 oktober 1965 onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd afwezig is geweest van zijn onderdeel A-compagnie 42e Pantser Infanteriebataljon, gelegerd te Seedorf (W.-Dld.) en dat hij zich persoonlijk heeft teruggemeld;

Overwegende, dat beklaagde blijkens een voor eensluidend getekend afschrift van zijn straflijst op 23 september 1965 is gestraft met de

krijgstuchtelijke straf van zes dagen licht arrest, welke straf hem dezelfde dag is aangezegd;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 26 september 1965, terwijl hij gestraft was met zes dagen licht arrest en deze straf onderging, zijn te Seedorf gelegen onderdeel heeft verlaten in het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op 22 oktober 1965 zich heeft gemeld bij de Koninklijke Marechaussee te Rotterdam en toen aldaar is aangehouden”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„desertie in tijd van vrede gepleegd terwijl de schuldige is dienstdoende en hij zich in het buitenland verwijdert”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 j^o 99, lid 1 sub 4° en 5° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklagde van 22 oktober 1965 tot 27 oktober 1965 voorlopig arrest heeft ondergaan in de vorm van streng arrest, welk arrest naar het oordeel van de Krijgsraad van de op te leggen vrijheidsstraf geheel in mindering behoort te worden gebracht;

[Volgt: veroordeling tot militaire detentie v.d.t.v. 1 maand met aftrek van voorarrest van 22—27 oktober 1965 — *Red.*].

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK

Hoge Raad der Nederlanden (Burgerlijke Kamer)

Arrest van 21 januari 1966

Voorzitter: Mr. De Jong; Leden: Mrs. Houwing, Hülsmann, Petit en Beekhuis.

Wielrijder die bij kruispunt geen voorrang verleent aan auto. Geen schuld van wielrijder aangenomen op onjuiste grond dat hij mocht verwachten dat auto tijdig zou stoppen om de doorgang vrij te laten voor een achter hem, de wielrijder, naderende, voor de autobestuurder van rechts komende autobus.

Ter zake van de schade welke G. door aanrijding met zijn auto bij

een kruising van wegen aan de wielrijder H. heeft toegebracht, heeft het Hof de aansprakelijkheid van G. als eigenaar van het motorrijtuig aangenomen en diens beroep op schuld of medeschuld van de aange-renden wielrijder afgewezen op grond dat deze wielrijder redelijkerwijze mocht verwachten dat de bestuurder van de auto tijdig zou stoppen ten einde de doorgang voor zich langs vrij te laten voor de achter de wielrijder naderende, voor die autobestuurder van rechts komende autobus.

Deze beslissing van het Hof is onjuist, omdat aan de voorrang welke G. als bestuurder van een motorrijtuig had boven H. als wielrijder, niet kon afdoen dat de achter H. rijdende autobus, als van rechts komend, voorrang had boven G., en H. derhalve, in stede van zich te mogen laten leiden door de verwachting dat G. de autobus zou laten voorgaan, met het oog op de mogelijkheid dat G. toch voor die autobus langs zou rijden, bedacht had behoren te zijn op de ook in dat geval op hem als wielrijder rustende verplichting de doorgang voor zich langs voor de auto van G. vrij te laten.)*

(Wegenverkeerswet art. 31).

E. E. Garner, te Old Hickory (Tennessee) in de V. S. v. Noord-Amerika, eiser tot cassatie van een door het Hof te 's-Gravenhage tussen pp. gewezen arrest van 15 jan. 1965, adv. Mr. C. R. C. Wijckerheld Bisdom, tegen: de gemeente Dordrecht, waarvan de zetel is gevestigd te Dordrecht, verweerster in cassatie, adv. Mr. Y. H. M. Nijgh.

De Hoge Raad, enz.;

O. dat uit het bestreden arrest en de gedingstukken blijkt:

dat de verweerster in cassatie — verder te noemen: de Gemeente — bij dagvaarding van 17 april 1962 de eiser — Garner — heeft gedaagd voor de Rb. te Dordrecht, en van Garner heeft gevorderd de betaling van f 4.142, 41, daartoe stellende:

dat op 18 april 1961 om ongeveer 20.00 uur op het kruispunt Singel/Spuiweg in de gemeente Dordrecht een aanrijding heeft plaats gevonden tussen een aan Garner in eigendom toebehorende personenauto, gekentekend BK20-20, en H. Herks, opzichter derde klas bij de Gemeentelijke Dienst Sociale Werkvoorziening, wonende te Dordrecht, die toen op zijn rijwiel gezeten was; dat Garner op grond van het bepaalde in art. 31 W.V.W. derhalve aansprakelijk is voor de schade, die H. Herks tengevolge van deze aanrijding heeft geleden; dat deze aanrijding zich als volgt heeft toegedragen:

H. Herks reed als bestuurder van een rijwiel te Dordrecht over de Spuiweg, komende uit de richting van de tunnel en gaande in die van de Spuibrug. Toen hij was gekomen ter hoogte van het kruispunt Spuiweg/Singel kwam achter hem een autobus aangereden. De chauffeur van de autobus hield in om Herks gelegenheid te geven rechtdoor te rijden. Op dat ogenblik kwam Garner in zijn personenauto met tamelijk grote snelheid aangereden. Garner verleende aan de voor hem van rechts komende autobus geen voorrang en botste met het rechter voor-spatbord van de personenauto tegen de linkerzijde van het rijwiel van

*) Zie noot onder het arrest.

Herks, die kwam te vallen en door de aanrijding verschillende verwondingen heeft opgelopen en onder ander het linker scheenbeen heeft gebroken;

dat het dan ook mede aan de schuld en de onrechtmatige daad van Garner is te wijten, dat tengevolge van deze aanrijding H. Herks voor-
noemd is gekwetst; dat H. Herks van 19 april 1961 af tot en met 17 dec. 1961 ten gevolge van het hem overkomen letsel niet in staat is geweest zijn werkzaamheden van zijn sub 1 genoemde functie te verrichten en in de periode van 18 dec. 1961 tot 8 jan. 1962 slechts gedurende halve dagen deze werkzaamheden heeft kunnen verrichten; dat krachtens het, voor H. Herks geldende, Algemeen Ambtenarenreglement der Gemeente Dordrecht de ambtenaar geen aanspraken, onder meer op bezoldiging, heeft indien de verhindering om dienst te doen het gevolg is van een ongeval, ter zake waarvan hij rechten tegenover een derde kan doen gelden, hetwelk ten deze het geval is; dat H. Herks op grond van art. 54 van voornoemd reglement aan de Gemeente bij overeenkomst van 19 april 1961 heeft overgedragen de rechten op schadevergoeding ter zake van gemeld ongeval, welke H. Herks tegenover Garner mocht hebben of nog mocht verkrijgen;

dat de Rb. bij tussenvonnis van 9 jan. 1963 heeft overwogen:

„Op grond van art. 31 W.V.W. is Garner aansprakelijk voor bedoelde schade, tenzij aannemelijk zou zijn, dat de botsing uitsluitend te wijten is aan Herks, terwijl diens eventuele medeschuld zou kunnen leiden tot beperking van het bedrag der schadevergoeding.

„De Rb. acht voorshands niet aannemelijk, dat de botsing uitsluitend aan Herks moet worden geweten, en wel met name in verband met de rol, welke de autobus, voor Garner van rechts komende over de Spuiweg uit dezelfde richting als Herks, in de gegeven verkeerssituatie kan hebben gespeeld. Garner diende in beginsel voorrang te verlenen aan deze autobus en, toen deze vaart verminderde of stopte, rekening te houden met de mogelijkheid, dat de bestuurder van de autobus aldus niet zijn recht van voorrang ten opzichte van Garner prijs gaf, doch zijnerzijds slechts de vereiste voorrang verleende aan eventueel recht-doorgaand verkeer, dat zich ter rechterzijde van de bus bevond en aanvankelijk voor Garner onzichtbaar was of kon zijn. Hieronder konden zich met name ook (tweewielige) motorrijtuigen bevinden, die ten opzichte van Garner in elk geval voorrang hadden.

„Een en ander leidt ertoe, dat Garner onder deze omstandigheden de kruising in het voor hem gunstigste geval slechts zodanig langzaam en voorzichtig had mogen oprijden, dat hij zijn auto, zo nodig, tijdig tot stilstand had kunnen brengen voor recht-doorgaand verkeer over de Spuiweg als voormeld. Het enkele feit van de botsing wekt de indruk, dat Garner zulks niet heeft gedaan. De Gemeente stelt, dat Garner met tamelijk grote snelheid kwam aanrijden, terwijl Garner zijn snelheid zeer matig noemt.

„Uiteraard diende ook Herks als wielrijder, ondanks de hem door de autobus verleende voorrang, met de vereiste zorgvuldigheid en lettend op het overige verkeer de kruising op te rijden en, zo nodig, te stoppen.

Voor de vraag, of en in hoeverre Herks (mede)schuld had aan de botsing, is behalve de snelheid van Garner tevens van belang, hoe de positie van Herks was ten opzichte van de autobus en of Garner, zoals uit zijn stellingen valt te begrijpen, de kruising inderdaad zoveel eerder had bereikt dan de autobus dat hij, indien de autobus niet had ingehouden voor Herks, geen voorrang aan de autobus had behoeven te verlenen."

op welke gronden de Rb. Garner heeft toegelaten de door hem gestelde toedracht der aanrijding door getuigen te bewijzen;

dat, nadat ter uitvoering van dit vonnis getuigen waren gehoord, de Rb. bij vonnis van 25 sept. 1963 aan de Gemeente voormelde vordering heeft toegewezen, zulks na te hebben overwogen:

„Omtrent de door Garner gestelde toedracht heeft alleen de getuige Daamen, de chauffeur van de autobus, een verklaring afgelegd van hetgeen hij dienaangaande heeft waargenomen, te weten:

a. dat de auto van Garner een snelheid van ongeveer 20 km per uur had en optrok om vóór de autobus langs de kruising te passeren;

b. dat de autobus bij het naderen van de kruising — waar de bus rechtsaf moest slaan — snelheid verminderde mede met het oog op de wielrijder Herks, die op korte afstand vóór de bus reed (bij de kruising ongeveer 3 meter) en kennelijk rechtdoor wilde gaan;

c. dat, indien de wielrijder normaal zijn weg had kunnen vervolgen, hij — Daamen — de autobus zonder verder vaart te minderen achter de wielrijder langs de Singel op had kunnen sturen;

d. dat hij echter met het oog op de auto van Garner, die hem stellig voorrang had moeten verlenen, de bus heeft afgeremd en tot stilstand gebracht.

„In bovenstaande verklaringen vindt geen enkele steun de ontkenenis van Garner, dat hij aan de autobus geen voorrang heeft verleend, ook indien die ontkenenis wordt opgevat in deze zin, dat hij aan de autobus geen voorrang had behoeven te verlenen hetzij omdat hij de kruising ruimschoots eerder dan de autobus had bereikt hetzij omdat de autobus toch moest wachten totdat de wielrijder na het passeren van Garner de kruising zou zijn overgestoken.

„Uit voormelde verklaringen volgt veeleer, dat Garner de kruising later dan de autobus had bereikt. Bovendien kon aan de verplichting van Garner om voorrang te verlenen aan de voor hem van rechts komende bestuurder van de autobus niet afdoen de plicht van deze laatste om aan de wielrijder Herks als rechtdoorgaand verkeer de vereiste voorrang te verlenen.

„Op grond daarvan mocht de wielrijder Herks redelijkerwijs verwachten, dat Garner tijdig zou stoppen om de achter hem, Herks, aanrijdende autobus en aldus ook hem, Herks, zelf te laten voorgaan op de kruising. Met die verwachting was geenszins in strijd de snelheid van ongeveer 20 km per uur, waarmee Garner de kruising begon op te rijden.

„De Rb. acht dan ook niet aannemelijk gemaakt, dat de botsing uitsluitend of mede aan Herks te wijten is geweest, zodat Garner op

grond van art. 31 W.V.W. de tussen pp. vaststaande schade aan de Gemeente dient te vergoeden."

dat Garner tegen beide vonnissen in hoger beroep is gekomen, en ter ondersteuning van zijn tweede grief, luidende:

„ten onrechte heeft de Rb. aangenomen dat de wielrijder redelijkerwijze mocht verwachten dat Garner tijdig zou stoppen om de achter hem rijdende autobus en aldus ook hemzelve te laten voorgaan op de kruising", voor zover thans van belang, heeft aangevoerd:

„Daar immers de autobus drie meter achter de wielrijder reed, kon deze laatste — in tegenstelling tot Garner — niet weten welke manoeuvre de autobus achter hem zou gaan uitvoeren of reeds uitvoerde, weshalve voor de wielrijder de situatie niet te overzien was. Van een voor hem redelijkerwijze te verwachten reactie van Garner kan derhalve in casu geen sprake geweest zijn";

dat het Hof te 's-Gravenhage bij het bestreden arrest het laatstgenoemde vonnis heeft bekrachtigd, na, voor zover thans van belang, te hebben overwogen:

„dat Garner als derde grief heeft aangevoerd, dat de Rb. uit de getuigenverklaring van de buschauffeur ten onrechte heeft geconcludeerd, dat Garner de kruising later dan de autobus had bereikt;

„dat Garner in eerste aanleg omtrent de toedracht van de aanrijding onder meer heeft gesteld, dat de vrachtauto (kennelijk is hier bedoeld de autobus) niet doorreed en Garner dan ook voor dit voertuig juist niet behoefde te stoppen;

dat, nu tussen pp. vaststaat, dat de autobus voor Garner van rechts komende de kruising naderde en in casu art. 27, lid 2 sub f, W.V.R. van toepassing is, Garner verplicht was de doorgang voor zich langs voor de autobus vrij te laten bij gelijktijdig of nagenoeg gelijktijdig naderen van de kruising; dat de stelling van Garner dat hij niet voor de autobus behoefde te stoppen in de gegeven omstandigheden impliceert dat Garner bedoelt te stellen, dat van gelijktijdig of nagenoeg gelijktijdig naderen van de kruising geen sprake was, doch Garner deze laatste stelling geenszins heeft aannemelijk gemaakt, immers de getuige Daamen, de bestuurder van de hierboven bedoelde autobus, heeft verklaard, dat hij met het oog op de nadering van de door Garner bestuurde auto de bus heeft afgeremd en tot stilstand heeft gebracht; dat in het licht van deze verklaring, welke niet alleen geen steun biedt aan de door Garner gegeven voorstelling van zaken, doch daarmee zelfs in tegenspraak is, dan ook irrelevant is, indien tengevolge van het afremmen van de autobus, deze de wegkruising in feite later zou hebben bereikt dan de auto van Garner, weshalve Garner de overweging van de Rb., dat uit de verklaring van de buschauffeur veeleer volgt, dat Garner de kruising later dan de autobus had bereikt tevergeefs aantast; dat derhalve de derde grief niet tot vernietiging van het eindvonnis kan leiden;

„dat Garner als tweede grief heeft aangevoerd, dat de Rb. ten onrechte heeft aangenomen, dat de wielrijder redelijkerwijze mocht verwachten, dat Garner tijdig zou stoppen om de achter hem rijdende

autobus en aldus ook hemzelve te laten voorgaan op de kruising;

„dat in het algemeen de wielrijder Herks, toen hij de kruising opreed onder meer rekening diende te houden met het verkeer waaraan hij op de kruising voorrang diende te verlenen; dat echter, nu Garner niet heeft aangetoond, dat hij niet voor de autobus had behoeven te stoppen, Garner op grond van de bewering, dat hij er op mocht vertrouwen, dat de wielrijder wel zou stoppen, tevergeefs het oordeel van de Rb. bestrijdt, dat de wielrijder Herks redelijkerwijze mocht verwachten, dat Garner tijdig zou stoppen om de achter hem rijdende autobus te laten voorgaan, in welk geval de aanrijding op de kruising tussen de wielrijder en de door Garner bestuurde auto zich niet zou hebben voorgedaan; dat zulks weliswaar niet uitsluit, dat, ondanks het feit, dat Garner niet heeft aangetoond, dat hij niet had behoeven te stoppen voor de autobus, omstandigheden aanwezig kunnen zijn op grond waarvan ook in dat geval de wielrijder redelijkerwijze had kunnen verwachten, dat Garner voor de autobus langs zou rijden, doch ook ten deze de bewijslast op Garner rust; dat Garner echter niet heeft aangetoond, dat een situatie als hierboven overwogen, waarbij de wielrijder redelijkerwijze had kunnen verwachten, dat Garner vóór de autobus langs zou rijden, zich heeft voorgedaan; dat derhalve ook de tweede grief faalt;

„dat Garner als vierde grief heeft aangevoerd, dat de Rb. ten onrechte niet aan nemelijk heeft geacht, dat de botsing uitsluitend of mede aan de schuld van de wielrijder te wijten is geweest, en dat Garner aansprakelijk geacht moet worden voor de geleden en nog te lijden schade;

„t.a.v. de vraag of er schuld of medeschuld aan de zijde van Herks aanwezig was, dat, nu Herks redelijkerwijs mocht verwachten, dat Garner zou stoppen ten einde de autobus voorrang te verlenen, waardoor Herks door door te rijden geen enkel gevaar voor een aanrijding zou doen ontstaan, het feit, dat Herks is doorgereden, indien al fout, dan toch een fout van dusdanig geringe betekenis oplevert, dat er geen reden bestaat op grond hiervan het bedrag der schadevergoeding te beperken, zodat ook de vierde grief moet worden verworpen”;

O. dat Garner tegen dit arrest is opgekomen met het navolgende middel van cassatie;

„Schending van het recht, in het bijzonder van de artt. 1401 B. W., 31 W.V.W. en 27 W.V.R., en verzuim van vormen, waarvan de niet-inachtneming nietigheid medebrengt, doordien het Hof, op de in het arrest vervatte overwegingen, waarnaar te dezer plaatse wordt verwezen, met verwerping van de door Garner aangevoerde grieven, heeft bekrachtigd het vonnis van de Rb., waarbij de tegen Garner ingestelde vordering is toegewezen, een en ander ten onrechte,

1) omdat, naar het Hof aanneemt, althans in het midden laat, de aanrijding heeft plaats gevonden op een kruising van wegen — terwijl zich niet voordeed een der gevallen, opgesomd in art. 27 W.V.R. onder *n*, *b*, *c* en *d* —, zodat Garner als bestuurder van een motorrijtuig voorrang had boven de wielrijder Herks, en deze laatste verplicht was de

doorgang voor zich langs vrij te laten, en, dit niet doende, onrechtmatig handelde, en schuld althans medeschuld aan de aanrijding had, waaraan niet afdoet of de wielrijder Herks redelijkerwijze mocht verwachten, dat Garner tijdig zou stoppen om de achter de wielrijder rijdende autobus te laten voorgaan, daar ook in dat geval de wielrijder verplicht bleef de doorgang voor zich langs vrij te laten indien deze redelijke verwachting, om welke reden ook, niet in vervulling ging, en de wielrijder Herks in elk geval rekening had kunnen en moeten houden met de mogelijkheid, dat Garner niet tijdig voor de autobus zou stoppen, en een dergelijke handeling, ook al zou deze een verkeers-overtreding opleveren, en zeker onder de omstandigheden zoals die hier zijn vastgesteld, geenszins uitzonderlijk is, en de wielrijder Herks derhalve een fout heeft gemaakt, die, en met name ook in vergelijking tot enige fout van Garner, niet als van dusdanig geringe betekenis kan worden gekwalificeerd, dat het bedrag der, door Garner te betalen, schadevergoeding daardoor niet beperkt zou moeten worden, en

2) omdat het Hof, overwegende dat Garner niet heeft aangetoond, dat een situatie, waarbij de wielrijder redelijkerwijze had kunnen verwachten, dat Garner vóór de autobus langs zou rijden, zich heeft voorgedaan, niet heeft duidelijk gemaakt, of het van oordeel was dat de door Garner gestelde feiten niet wettigden het oordeel, dat de wielrijder redelijkerwijze had kunnen verwachten, dat Garner voor de autobus langs zou rijden, dan wel dat deze feiten niet waren aangetoond, en in het eerste geval het Hof heeft miskend, dat de gestelde feiten wel degelijk aanleiding konden en moesten geven tot de voormelde redelijke verwachting bij de wielrijder, aangezien een gedragslijn als van Garner onder de omstandigheden als hier gesteld althans begrijpelijk is, en regelmatig voorkomt, en geen uitzonderlijk karakter draagt, terwijl in het tweede geval het Hof heeft voorbijgezien dat ten deze de bewijslast niet op Garner drukte, en hij bewezen, althans aannemelijk gemaakt hebbende dat de wielrijder hem in strijd met de bepalingen van art. 27 W.V.R. geen voorrang had verleend, aan zijn stel- en bewijsplicht had voldaan, zodat het op de weg van zijn tegenpartij lag te stellen en eventueel te bewijzen, althans aannemelijk te maken, dat de aanrijding toch (geheel of ten dele) te wijten is aan Garner zelf, en niet aan iemand voor wie deze niet aansprakelijk is, met name de wielrijder Herks";

O. dat ter zake van de schade welke Garner door aanrijding met zijn auto bij een kruising van wegen aan de wielrijder Herks heeft toegebracht, het Hof de aansprakelijkheid van Garner als eigenaar van het motorrijtuig heeft aangenomen en diens beroep op schuld of medeschuld van de aangereden wielrijder heeft afgewezen op grond dat deze wielrijder redelijkerwijze mocht verwachten dat de bestuurder van de auto tijdig zou stoppen teneinde de doorgang voor zich langs vrij te laten voor de achter de wielrijder naderende, voor die autobestuurder van rechts komende autobus;

O. dat het eerste onderdeel van het middel dit oordeel van het Hof terecht bestrijdt;

O. immers dat aan de voorrang welke Garner als bestuurder van een motorrijtuig had boven Herks als wielrijder, niet kon afdoen dat de achter Herks rijdende autobus, als van rechts komend, voorrang had boven Garner, en Herks derhalve, in stede van zich te mogen laten leiden door de verwachting dat Garner de autobus zou laten voorgaan, met het oog op de mogelijkheid dat Garner toch voor de autobus langs zou rijden bedacht had behoren te zijn op de ook in dat geval op hem als wielrijder rustende verplichting de doorgang voor zich langs voor de auto van Garner vrij te laten;

O. dat de met het tweede onderdeel aangevallen beslissing aldus moet worden verstaan dat, al heeft Garner niet aangetoond dat hij niet behoefde te stoppen voor de autobus, omstandigheden aanwezig kunnen zijn geweest op grond waarvan ook ingeval hij wel verplicht was te stoppen, Herks redelijkerwijze had kunnen verwachten dat Garner toch voor de autobus langs zou rijden, doch Garner zodanige omstandigheden niet heeft gesteld;

dat echter de tegen deze beslissing gerichte klacht dat het gestelde zodanige gevolgtrekking wel rechtvaardigt, niet gegrond is; dat toch Garner zelf in appel heeft aangevoerd dat voor Herks, die niet kon weten welke manoeuvre de autobus achter hem uitvoerde, de situatie niet te overzien was en van een voor hem redelijkerwijze te verwachten reactie van Garner geen sprake kon zijn;

O. dat ingevolge de gegrondbevinding van het eerste onderdeel van het middel het bestreden arrest moet worden vernietigd; dat verwijzing moet volgen;

Vernietigt het door het Hof te 's-Gravenhage tussen pp. gewezen arrest van 15 jan. 1965;

Verwijst het geding naar dit Hof ter voortzetting van de behandeling en ter beslissing met inachtneming van deze uitspraak;

Veroordeelt de verweerster in cassatie in de kosten van het beroep in cassatie, tot op deze uitspraak aan de zijde van de eiser begroot op f 76,50 aan verschotten, en f 1.200 voor salaris.

Conclusie A.-G. Mevr. Mr. Minkenhof.

T.a.v. de navolgende, geenszins uitzonderlijke verkeerssituatie wordt het oordeel van Uw Raad gevraagd: Op het kruispunt Singel/Spuiweg te Dordrecht heeft een aanrijding plaatsgevonden tussen de auto van eiser Garner en de wielrijder Herks, in dienst van verweerster. Herks kwam uit de Spuiweg en wilde het kruispunt recht oversteken. Ongeveer drie meter achter hem reed een autobus, die het kruispunt naderende, inhield om Herks te laten voorgaan, daar de autobus rechtsaf wilde. Van links kwam, met een snelheid van ongeveer 20 km per uur, de auto van Garner, die aan de autobus voorrang had moeten geven — de chauffeur van de autobus verklaarde te hebben moeten afremmen en de autobus tot stilstand te hebben moeten brengen met het oog op de auto van Garner —, maar dit niet deed en met Herks in botsing kwam. Een vordering op grond van art. 31 W.V.W., subs. 1401 B. W. heeft geleid tot Garner's veroordeling tot schadevergoeding

in twee instanties, tegen welke veroordeling hij thans in cassatie komt.

Het Hof grondt de veroordeling op de overweging, dat Herks redelijkerwijze mocht verwachten, dat Garner tijdig zou stoppen om de achter hem, Herks, rijdende autobus te laten voorgaan, in welk geval de aanrijding zich niet zou hebben voorgedaan. Weliswaar zouden omstandigheden aanwezig kunnen zijn op grond waarvan Herks redelijkerwijze zou hebben kunnen verwachten, dat Garner voor de autobus langs zou rijden, doch Garner had volgens het Hof niet aange-toond, dat zulk een situatie zich had voorgedaan. Het Hof oordeelde het feit, dat Herks was doorgereden, indien al fout, dan toch een fout van dusdanig geringe betekenis, dat geen reden bestond op grond daarvan het bedrag der schadevergoeding te beperken.

Het eerste middel stelt de vraag aan de orde of Herks een fout heeft gemaakt en dan niet een fout van zo geringe betekenis, dat het bedrag der schadevergoeding daardoor niet beperkt zou moeten worden. Men moet hier naar ik meen primair stellen, dat Herks als wielrijder voorrang behoorde te geven aan de auto van Garner. Die verplichting verviel niet, doordat Garner op zijn beurt voorrang moest geven aan de voor hem van rechts komende autobus (zie H. R. 25 nov. 1958, N. J. 1959 no. 133 (strafkamer)). Het arrest van het Hof lees ik aldus, dat Herks redelijkerwijze mocht verwachten, dat Garner tijdig zou stoppen om de achter Herks rijdende autobus te laten voorgaan, omdat Garner daartoe verplicht was. Immers het Hof geeft geen andere reden op voor die redelijke verwachting van Herks, met name niet, dat de wijze van rijden van Garner er op wees, dat hij aan de autobus voorrang zou geven. Nu mag in het algemeen degene die voorrang heeft erop rekenen, dat hij voorrang krijgt en behoeft hij met de mogelijkheid dat de andere weggebruiker zijn verplichting voorrang te geven niet nakomt slechts rekening te houden wanneer hij uit de wijze van rijden van die ander kan opmaken, dat deze geen voorrang zal geven. Anders echter is het met degene die voorrang moet geven, i.c. Herks; deze mag — zou ik als regel willen stellen — slechts doorrijden, indien hij uit de wijze van rijden van degene die te zijnen opzichte voorrang heeft mag afleiden, dat hij zonder die ander te hinderen doorrijden kan. Dit kan o.a. geschieden, en zo geschiedt het veelal, door een handgebaar of ook wel doordat het duidelijk is, dat de ander het kruisingsvlak niet zal oprijden, omdat hij zelf voorrang moet geven aan een derde. Het lijkt mij echter niet juist om, zoals het Hof heeft gedaan dit af te leiden uitsluitend uit het feit, dat Garner verplicht was voorrang te geven aan de autobus, ongeacht of uit zijn wijze van rijden kon worden opgemaakt, dat hij ook inderdaad van plan was. Het gaat hier om het rijden in concreto en niet alleen om het rijden zoals het behoort te geschieden.

Het eerste onderdeel van het middel stelt m.i. terecht, dat Herks een fout (en geen fout van geringe betekenis) heeft gemaakt door de doorgang voor zich langs niet vrij te laten voor Garner en geen rekening te houden met de mogelijkheid, dat Garner niet tijdig voor die autobus zou stoppen.

Het tweede onderdeel keert zich tegen de overweging van het Hof, dat Garner niet zou hebben aangetoond, dat een situatie zich voordeed, op grond waarvan Herks redelijkerwijze had kunnen verwachten, dat Garner voor die autobus langs zou rijden. Indien de bedoeling van deze overweging is dat Garner geen feiten heeft gesteld, die aanleiding konden geven tot de redelijke verwachting van Herks, dat Garner voor de autobus langs zou rijden, dan acht ik de overweging niet juist. Voor eerst is een fout als door Garner gemaakt geenszins zo uitzonderlijk, dat Herks er niet op had behoeven te rekenen, maar tevens is nog gesteld, dat de autobus, die achter Herks reed, inhield teneinde hem te laten voorgaan, waaruit Garner mogelijk — zij het ten onrechte — zou kunnen afleiden, dat het de bedoeling van de chauffeur van de autobus was, hem te laten voorgaan. In ieder geval bracht de gecompliceerde verkeerssituatie — gecompliceerd genoeg om een oordeel van Uw Raad te vorderen — voor Herks de verplichting mede om niet uitsluitend op grond dat de auto van Garner aan de autobus voorrang had behoren te geven af te zien van zijn eigen verplichting tot voorrang geven aan Garner. Mocht met de overweging van het Hof bedoeld zijn, dat Garner geen feiten had bewezen, die het bovenbedoeld oordeel wettigen — ik acht echter niet waarschijnlijk dat dit de bedoeling was, daar het Hof dan wel zou hebben aangewezen welke die feiten waren, die onbewezen waren gebleven —, dan acht ik het tweede onderdeel van het middel eveneens gegrond. Uit het vorenstaande volgt toch, dat naar mijn oordeel het niet voorrang verlenen door Herks zonder meer een fout was, behoudens bijzondere, door Herks te stellen en te bewijzen omstandigheden. Ik merk nog op, dat Herks voor de autobus uitreed en geen feiten zijn gesteld of gebleken, waaruit zou volgen, dat hij de auto van Garner niet tijdig had kunnen zien.

Ik acht derhalve het middel in beide onderdelen gegrond en moge concluderen tot vernietiging van het bestreden arrest alsmede tot verwijzing, met veroordeling van verweerster in de kosten op de cassatie gevallen.

Noot. De wnd. Adv.-Gen. Mej. Minkenhof zegt dat wie volgens de regel voorrang moet verlenen, desondanks mag doorrijden als hij uit de wijze van rijden van degeen die te zijnen opzichte voorrang heeft, mag afleiden dat hij zonder den ander te hinderen, kan doorrijden. Bijv. als de ander zulks door een handgebaar heeft aangegeven. Dat lijkt mij in overeenstemming met de werkelijkheid en juist, behalve dat ik „de wijze van rijden” zou willen vervangen door het iets ruimere „een gedraging”. Dat past beter voor handgebaar of hoofdknik.

Vindt de H. R. dit anders? Op het eerste gezicht lijkt dat zo, want de H. R. onderscheidt niet of de verwachting van de fietser dat Garner de bus zou laten voorgaan alleen berustte op het wettelijk voorschrift of ook op een gedraging van Garner.

Toch meen ik dat uit het arrest niet mag worden afgeleid dat de H. R. de opvatting van Mej. Minkenhof niet deelt. De kern van de beslissing is dat aan de voorrang die Garner had boven Herks als wiel-

rijder „niet kon afdoen dat de achter Herks rijdende autobus, als van rechts komend, voorrang had boven Garner“; wat daarna komt en wel ruim geformuleerd is, is alleen maar conclusie hieruit. Zie het „derhalve“. Het is dus duidelijk dat de H. R. *niets* gezegd heeft over de vraag of iets anders — bijv. een gedraging van Garner — aan de voorrang van hem boven de fietser iets kan afdoen.

Voor de opvatting van mej. Minkenhof blijft dus alle plaats.

G. J. S.

(Overgenomen uit „Nederlandse jurisprudentie“, No. 13, 26 maart 1966).

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

De Centrale Raad van Beroep

5 januari 1966

(M.A.W. 1965/K 15)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. K. N. Korteweg (plv.).

(Ambtenarenwet 1929, art. 24; Reglement rechtstoestand militairen zeemacht art. 97; Voorschriften betreffende het indienen van bezwaarschriften enz.; Voorschrift conduiterapporten).

Aan een sergeant der Kon. Marine waren ingevolge punt 411 van het Voorschrift conduiterapporten enige beoordelingen medegedeeld, welke met rode inkt waren onderstreept. Nadat hij hiertegen een bezwaarschrift had ingediend, wijzigde verweerder die beoordelingen ten gunste van klager in dier voege dat de rode onderstrepingen vervallen waren en slechts een enkele zwarte onderstreping op het conduiterapport voorkwam.

Namens verweerder werd betoogd dat het tegen dit besluit door klager ingestelde beroep niet ontvankelijk was, aangezien klager — nu hij aan de eisen voor bevordering voldeed — door dit besluit niet rechtstreeks in zijn belang was getroffen. De Raad is echter een andere mening toegedaan, omdat de minder gunstige beoordelingen voor klager nadelig kunnen zijn, met name wanneer een bevordering bij keuze moet plaats vinden. Door deze beoordelingen is klager dus rechtstreeks in zijn belang getroffen. Het beroepsrecht krachtens art. 24 der Ambtenarenwet 1929 kan niet rechtsgeldig zijn beperkt door de bij K.B. vastgestelde Voorschriften betreffende het indienen van bezwaarschriften enz.

Het beroep is dus ontvankelijk, echter ongegrond, nu verweerders beoordelingen niet als onvoldoende gefundeerd zijn aan te merken, mede gelet op een klager opgelegde (lichte) krijgstuchtelijke straf waartegen geen beklag is gedaan.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake R., wonende te S., klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. W. H. Vermeer, advocaat te Amsterdam, tegen: de Commandant der Zeemacht in Neder-

land, te Den Helder, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden de luitenant-ter-zee van administratie der eerste klasse L. Kaijen, wonende te Den Helder.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen alsook de getuige, ambtshalve opgeroepen, A., gepensioneerd luitenant-ter-zee van vakdiensten der tweede klasse, wonende te T., en als getuige, vanwege klager voorgebracht, B., luitenant-ter-zee der eerste klasse, wonende te L.;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat verweerder op 25 juni 1965 ten aanzien van klager het volgende besluit heeft genomen:

„De vice-admiraal, commandant der zeemacht in Nederland;

„Gelezen het bezwaarschrift van sergeant-codeur-telexist R. van 22 „maart 1965, houdende dat hij zich bezwaard gevoelt over de beoor- „delingen, voorkomende in het op 12 februari 1965 door de comman- „dant van het wachtschip te S., kapitein ter zee E. — hierna te noemen „beoordelaar — over hem opgemaakte conduiterapport, welke beoor- „delingen op grond van het „Voorschrift conduiterapporten", punt 411, „op 12 februari 1965 woordelijk en schriftelijk ter kennis van klager „zijn gebracht en luiden:

„rubriek III karakterbeschrijving : Is wel eens te soepel in zijn op- treden tegenover minderen;

„rubriek IVA geschiktheid voor het leiden en oefenen van manschappen voldoende 5;

„rubriek XI voor bevordering tot de naast hogere rang: niet in alle opzichten geschikt;

„Gelet op het „Voorschrift conduiterapporten", bijlage 2;

„Gelezen de aan klager verstrekte inlichtingen alsmede de beschou- „wingen, waartoe de inhoud van het bezwaarschrift beoordelaar aan- „leiding heeft gegeven;

„Overwegende dat het bezwaarschrift binnen de daarvoor gestelde „termijn is ingediend;

„Overwegende dat de gewraakte beoordelingen blijken te zijn ge- „baseerd op het feit dat klager op 18 januari 1965 naliet een codeur- „telexist der 1e klasse, chef van de wacht, te rapporteren voor het „zich tijdelijk onttrekken aan de wacht teneinde thuis te gaan eten, „doch volstond met deze codeur-telexist terecht te wijzen;

„dat klager wegens dit feit door beoordelaar op 26 januari 1965 „krijgstuchtelijk werd gestraft met 3 dagen licht arrest, zoals ook in het „conduiterapport is vermeld;

„dat beoordelaar bij het vormen van zijn oordeel omtrent klager „voorts rekening heeft willen houden met een soortgelijke vroegere — „op 22 januari 1957 — aan klager opgelegde krijgstuuchtelijke straf „wegens het nalaten in te grijpen toen een mindere zich aan een ernstig „krijgstuchtelijk vergrijp schuldig maakte;

„Overwegende dat klager zich bij de hem op 26 januari 1965 opge-

„legde straf en de strafreden heeft neergelegd, zodat klager moet worden „geacht beoordelaars verwijt, zoals omschreven in de strafreden, te erkennen;

„dat klager anderzijds een aantal redenen aanvoert waarom hij „meende in dit geval met een terechtwijziging ten aanzien van de be- „trokken codeur-telexist te kunnen volstaan;

„dat klager voorts van mening is dat het onjuist is dat hem een op „22 januari 1957 opgelegde krijgstuchtelijke straf thans nog wordt aan- „gerekend;

„Overwegende dat de gewraakte beoordelingen blijken te berusten op „één enkele tekortkoming van klager in de beoordelingsperiode;

„dat hoewel deze tekortkoming beoordelaar aanleiding gaf klager „krijgstuchtelijk te straffen, uit de zwaarte van de straf moet worden „geconcludeerd dat beoordelaar bij de bepaling van de strafmaat reke- „ning heeft willen houden met de omstandigheid dat klager — hoewel „deze de betrokken codeur-telexist ten onrechte niet rapporteerde — „betrokkene wel heeft terechtgewezen;

„dat meerbedoelde tekortkoming van klager alsmede de daaruit „voortvloeiende straf voorts niet of nauwelijks beoordelaars oordeel „in het conduiterapport omtrent klagers „wijze van optreden tegenover „„ondergeschikten“, „militaire eigenschappen“ en „gedrag“ nadelig „blijkt te hebben beïnvloed;

„dat, indien beoordelaar tot uitdrukking wilde brengen dat klager op „grond van de betreffende tekortkoming naar zijn mening niet voldeed „aan de bevorderingseisen, dit in de eerste plaats uit vorenbedoelde „rubrieken had moeten blijken;

„dat, nu dit niet het geval is, niettemin de vraag van belang is of „klager blij heeft gegeven van zodanige eigenschappen, dat hij niet of „niet meer voldeed aan de bevorderingseisen;

„dat, nu klagers tekortkoming op zichzelf blijkt te staan en bovendien „ten dele moet worden geacht te worden gecompenseerd door de be- „oordelingen „is een stuwende kracht“, „loyaal“ en „wordt door iedereen „„waarmede hij werkt zeer gewaardeerd“ in rubriek III, deze vraag ont- „kennend moet worden beantwoord;

„dat de omstandigheid, dat klager acht jaar geleden voor een soort- „gelijk vergrijp krijgstuchtelijk werd gestraft, hieraan niets afdoet;

„dat het immers niet juist is een vroegere tekortkoming — ook al is „deze soortgelijk — in het conduiterapport over een veel latere beoor- „delingsperiode tot uitdrukking te brengen;

„dat mitsdien aanleiding bestaat het conduiterapport ten gunste van „klager te wijzigen;

„dat de aan klager opgelegde krijgstuchtelijke straf op genoegzame „wijze in het conduiterapport tot uitdrukking zal zijn gebracht, indien „de omstreden beoordeling in rubriek III met zwarte inkt zal worden „onderstreept;

„Beslissende op het bezwaarschrift;

„Verklaart dit gegrond;

„Wijzig op grond van punt 414 van het „Voorschrift conduiterap-

„,porten" de rode onderstreping van de beoordeling „Is wel eens te
„,soepel in zijn optreden tegenover minderen" in rubriek III in een
„zwarte onderstreping;

„de beoordeling in rubriek IVa, zodat deze komt te luiden: „Ge-
„,schiktheid voor het leiden en oefenen van manschappen: goed 6”;

„de beoordeling in rubriek XI, zodat deze komt te luiden: „Voor
„,bevordering tot de naast hogere rang: geschikt”;

Overwegende dat namens klager tegen dit besluit bij de Raad beroep
is ingesteld en bij aanvullend klaagschrift d.d. 8 september 1965 op de
daarin aangevoerde gronden is verzocht „te vernietigen het besluit
„waarvan beroep en het daaraan ten grondslag liggende conduiterapport
„en/of terzake van die conduite in goede justitie te oordelen, en in alle
„gevallen de rechtsgevolgen te bepalen.”;

Overwegende dat namens verweerder een contra-memorie is inge-
diend, waarin de gronden zijn ontwikkeld, welke verweerder leiden tot
het verzoek klagers beroep niet-ontvankelijk te verklaren, subsidiair het
door klager aangevallen besluit te handhaven;

Overwegende dat verweerdere gemachtigde verder naar aanleiding
van een van 's Raads wege gedaan verzoek nog een tweetal conduite-
rapporten ten name van klager heeft aangeboden benevens een uittrek-
sel van de overige, vanaf klagers bevordering tot sergeant, opgemaakte
conduiterapporten;

IN RECHTE:

Overwegende dat allereerst moet worden beslist, of klagers bij de
Raad tegen verweerdere vorenweergegeven besluit ingesteld beroep ont-
vankelijk is, welke vraag verweerder ontkennend heeft beantwoord en
wel onder aanvoering in zijn contra-memorie van het navolgende:

„Van belang zijnde voorschriften:

„1. „Ambtenarenwet 1929”;

„2. „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht", vastgesteld bij
„ Koninklijk besluit van 22 augustus 1931 (Stb. 377), opgenomen
„ in deel 5 van de Verzameling van verordeningen voor de Konink-
„ lijke marine (VVKM 5);

„3. Voorschriften betreffende het indienen van bezwaarschriften
„ „terzake van beoordelingen, voorkomende in conduiterapporten,
„ „opgemaakt over officieren en onderofficieren der zeemacht",
„ vastgesteld bij Koninklijk besluit van 20 januari 1954 no. 48 en
„ gewijzigd bij Koninklijk besluit van 13 oktober 1961 no. 30, op-
„ genomen in deel 1, bijlage 2, van de Verzameling van verorde-
„ ningen voor de Koninklijke marine (VVKM 1, bijlage 2);

„4. „Voorschrift conduiterapporten", opgenomen in deel 1 van de
„ Verzameling van verordeningen voor de Koninklijke marine
„ (VVKM 1).

„1. Hoewel klager in zijn aanvullend klaagschrift tal van bezwaren
„ aanvoert, raakt dit klaagschrift slechts zijdelings de kern van het
„ geding, n.l. de vraag in hoeverre klager door het besluit van ver-
„ weerder rechtstreeks in zijn belang is getroffen. Het klaagschrift
„ verdiept zich immers vrijwel uitsluitend in de besluiten die (recht-

„ lid 1 van dit voorschrift — voor zover het klager betreft — het
„ geval indien hem een beoordeling is medegedeeld, welke „van
„ „zodanige aard is, dat hij daardoor niet of niet meer voldoet aan
„ „de eisen, waaraan hij krachtens wettelijke of door Ons gestelde
„ „regelen moet voldoen om in aanmerking te komen voor bevor-
„ „dering” of „op grond waarvan aan de militair een periodieke
„ „bezoldigingsverhoging moet worden onthouden”.
„ Uit het voorschrift conduiterapporten blijkt wanneer al dan niet
„ van zodanige omstandigheden sprake is. In dit voorschrift zijn de
„ rechtsbelangen van de beoordeelde (en derhalve ook van klager)
„ terzake ondubbelzinnig gewaarborgd.
„ Enerzijds schrijven de punten 411 en 412 van het voorschrift
„ conduiterapporten — letterlijk — voor:
„ „411 Ingeval een conduiterapport beoordelingen bevat, die van
„ „zodanige aard zijn, dat de beoordeelde niet of niet meer voldoet
„ aan de eisen, waaraan hij krachtens wettelijke of bij Koninklijk
„ „besluit gestelde regelen moet voldoen om in aanmerking te komen
„ „voor bevordering, deelt de beoordelaar die beoordelingen schrif-
„ „telijk en zo mogelijk tevens mondeling, woordelijk mede aan de
„ „beoordeelde. *Hij* vermeldt daarbij, dat de mededeling wordt
„ „gedaan ingevolge dit punt.
„ „Het vorenstaande geldt eveneens ten aanzien van de beoorde-
„ „lingen, op grond waarvan aan de beoordeelde een periodieke
„ „bezoldigingsverhoging moet worden onthouden. Voor de toepas-
„ „sing van dit punt wordt bevordering of toekenning van een perio-
„ „dieke bezoldigingsverhoging steeds mogelijk geacht.
„ „412 De beoordelaar, die een mededeling op grond van het vorige
„ „punt heeft gedaan, onderstreept in het conduiterapport — met
„ „rode inkt — de passages, welke hij ter kennis heeft gebracht van
„ „de beoordeelde, en hecht aan het conduiterapport een doordruk
„ „van de schriftelijke mededeling, bedoeld in het vorige punt”.
„ Anderzijds is echter — ten einde de rechtspositie van de beoor-
„ „deelde te waarborgen — in punt 417 van het voorschrift conduite-
„ „rapporten voorgeschreven: „Beoordelingen als bedoeld in punt
„ „411 moeten, om de aldaar bedoelde gevolgen te kunnen hebben,
„ „aan de beoordeelde zijn medegedeeld overeenkomstig hetgeen
„ „daaromtrent in dat punt is voorgeschreven”.
„ Uit het voorschrift bezwaarschriften en het voorschrift conduite-
„ „rapporten blijkt derhalve dat slechts van een rechtstreeks treffen
„ „van klagers belangen als bedoeld in artikel 97, lid 1 van het Re-
„ „glement rechtstoestand (èn als bedoeld in artikel 24, lid 1 van de
„ „Ambtenarenwet) sprake zou zijn indien aan klager — onder uit-
„ „drukkelijke verwijzing naar punt 411 van het voorschrift conduite-
„ „rapporten — zou zijn medegedeeld dat in het betwiste conduite-
„ „rapport beoordelingen voorkomen, die van zodanige aard zijn dat
„ „klager daardoor niet of niet meer voldoet aan de bevorderings-
„ „eisen of aan de eisen voor de toekenning van een periodieke bezol-
„ „digingsverhoging.

„II. Uit verweerders besluit en het daarmee samenhangende con-
duiterapport blijkt dat — na verweerders beslissing — punt 411 van het
voorschrift conducerapporten op geen enkele beoordeling in dit
conducerapport meer van toepassing is.
Integendeel: Ingevolge verweerders besluit is een conducerapport
totstandgekomen, waarin uitsluitend zodanige beoordelingen voor-
komen, dat klager geheel voldoet aan meergenoemde eisen voor
bevordering en periodieke bezoldigingsverhoging. In rubriek XI
van het conducerapport wordt deze omstandigheid bovendien
onderschreven door de vermelding dat klager geschikt is voor be-
vordering.
Op grond van de in punten Ia en Ib ontwikkelde motivering is
verweerder dan ook van mening dat klager niet rechtstreeks in zijn
belang is getroffen en derhalve ook de bevoegdheid mist om beroep
in te stellen. Ware immers het door verweerder vastgestelde con-
duiterapport in eerste instantie gelijkkluidend door beoordelaar
opgemaakt, dan zou klager ingevolge het voorschrift bezwaar-
schriften en het voorschrift conducerapporten geen administratief
beroep hebben kunnen instellen.
De mogelijkheid dat klager op grond van het betwiste conducer-
rapport eventueel voor bevordering gepasseerd zou kunnen worden
omdat de *keuze* niet op hem zou vallen doet aan deze omstandig-
heid geen afbreuk.”;

Overwegende dat de Raad dit betoog van verweerder niet kan onder-
schrijven;

dat immers blijkt punt 122 van het in verweerders contra-memorie
onder 4 genoemde „Voorschrift conducerapporten”, vastgesteld bij
beschikking van de minister van marine van 14 januari 1954 en nadien
gewijzigd, het doel der conducerapporten over de onderofficieren is
de commandanten in staat te stellen hun onderofficieren goed te leren
kennen en aan de minister gegevens te verschaffen, aan de hand waar-
van hij kan beoordelen, welke onderofficieren in aanmerking komen
voor de vervulling van vacatures in hogere rangen;

dat weliswaar, gelet op het bepaalde in de punten 411-418 van
genoemd Voorschrift, nu krachtens verweerders bestreden besluit het
onderhavige conducerapport geen rood onderstreepte passages meer
bevat, de bij dit besluit vastgestelde beoordelingen niet van zodanige
aard zijn dat klager daardoor niet of niet meer voldoet aan de eisen,
waaraan hij krachtens wettelijke of bij Koninklijk besluit gestelde
regelen moet voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor bevor-
dering, maar dit niet wegneemt dat de onderhavige beoordelingen voor
klager nadelige gevolgen kunnen hebben, met name ook — naar in de
contra-memorie trouwens is erkend — doordat hij op grond van die
beoordelingen eventueel voor bevordering gepasseerd kan worden
omdat de keuze, bij vergelijking van klager met andere onderofficieren,
die gunstiger beoordelingen hebben verkregen, niet op hem zou vallen;

dat daarom naar 's Raads oordeel moet worden aangenomen dat
klager door de bij verweerders bestreden besluit vastgestelde beoor-

menigen rechtstreeks in zijn belang is getroffen, zodat is volgaan aan deze, in artikel 24 der Ambtenarenwet 1929 gestelde, voorwaarde voor de bevoegdheid krachtens deze wet juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 beroep in te stellen;

dat hieraan niet vermag af te doen dat de in verweerdere contra-memorle onder 3 genoemde Voorschriften het recht om — met toepassing van deze Voorschriften — ter zake van een beoordeling bezwaar in te brengen slechts beperkt tot de daaromschreven beoordelingen, welke rood moeten zijn onderstreept;

dat toch het beroepsrecht, krachtens artikel 24 der Ambtenarenwet 1929 junto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 openstaand tegen elk besluit, elke handeling en elke weigering, waardoor de militaire ambtenaar rechtstreeks in zijn belang is getroffen, niet rechtsgeldig kan zijn beperkt door de laatstgenoemde, bij Koninklijk besluit vastgestelde, Voorschriften, zodat voorzover omtrent het wettelijk gewaarborgde beroepsrecht van de militaire ambtenaar geen nadere-regelen, gegrond op artikel 97 van het „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht", zijn gegeven bij bedoelde Voorschriften, deze eventueel elders moeten worden gevonden;

dat de beperkte beroepsmogelijkheid, bij die Voorschriften gegeven, zeker niet afdoet aan het beroepsrecht, hetwelk klager in het onderhavige geval heeft, nu het bestreden besluit in administratief beroep is genomen;

Overwegende dat mitsdien, daar ook overigens niet is gebleken van enige reden waarom het door klager tegen verweerdere besluit ingestelde beroep niet-ontvankelijk zou zijn, dit beroep ontvankelijk is;

Overwegende dat de Raad in het onderhavige geding dient te onderzoeken, of het bestreden besluit kan worden aangetast op een der gronden, omschreven in artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929;

Overwegende dat dit — daar andere redenen hiervoor niet zijn gesteld of gebleken — alleen dan het geval zou zijn, indien de bij het bestreden besluit vastgestelde beoordelingen als onvoldoende gefundeerd zouden moeten worden aangemerkt;

Overwegende dat die beoordelingen zijn gebaseerd op de omstandigheid dat klager op 26 januari 1965 door de beoordelaar, de kapitein-ter-zee E., is gestraft met drie dagen licht arrest wegens „een ernstig oneigenlijk krijgstucltelijk vergrijp van een mindere afgedaan met een terechtwijzing en nagelaten daar rapport van op te maken";

dat dit feit in het bestreden besluit nader aldus is omschreven, dat klager op 18 januari 1965 naliet een codeur-telexist der 1e klasse, chef van de wacht, te rapporteren voor het zich tijdelijk onttrekken aan de wacht teneinde thuis te gaan eten, doch volstond met deze codeur-telexist terecht te wijzen;

dat klager over de hem opgelegde straf of over de omschrijving van de strafreden geen beklag heeft gedaan overeenkomstig hetgeen ter zake is bepaald in de Wet op de Krijgstucht;

dat daarom te dien aanzien geen uitspraak is gedaan door het Hoog Militair Gerechtshof, waarbij klager aan het bestrafte feit is schuldig

verklaard, welke uitspraak krachtens artikel 10 der Militaire Ambtenarenwet 1931 in de onderhavige voor de Raad aanhangige zaak zou gelden als bewijs van dat feit;

dat echter, nu klager van zijn beklagbevoegdheid geen gebruik heeft gemaakt, de Raad slechts dan reden zou hebben het bestrafte feit te dezen buiten aanmerking te laten, indien duidelijk zou zijn gebleken dat aan klager te dien opzichte geen tekortkoming viel te verwijten;

dat de Raad evenwel niet tot het oordeel is kunnen komen dat dit het geval is;

dat klagers tekortkoming verweerder blijkens het bestreden besluit tot belangrijk minder ongunstige beoordelingen heeft geleid dan de beoordelaar in het conduiterapport had opgenomen;

dat de Raad geen termen aanwezig acht om verweerders beoordelingen als onvoldoende gefundeerd aan te merken;

Overwegende dat uit het vorenoverwogene volgt, dat het bij de Raad ingestelde beroep ongegrond moet worden verklaard;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het beroep ongegrond.

NASCHRIFT.

1) Dat een voorschrift van lagere orde niet een voorschrift van hogere orde op zij kan zetten is een algemeen erkende rechtsregel. In bovenstaande uitspraak is deze regel terug te vinden, waar overwogen wordt dat bij Koninklijk besluit vastgestelde regels geen rechtsgeldige beperking kunnen inhouden van een bij de wet verleend beroepsrecht,

2) Beoordelingen kunnen geheim zijn of ter kennis van de beoordeelde worden gebracht. Alleen in het laatste geval is sprake van een Besluit (of handeling)¹⁾ waardoor de ambtenaar rechtstreeks in zijn belang wordt getroffen. Sommige regelingen schrijven voor dat alleen van minder gunstige waarderingen aan de betrokkene moet worden kennis gegeven, zoals bij de belastingdienst het geval is. Slechts tegen de medegedeelde waarderingen staat dan beroep open. Dit systeem geldt thans bij alle beoordelingen zowel van officieren als van onderofficieren van de krijgsmacht. (Onder de werking van het thans vervallen Voor-schrift betreffende de beoordeling van de officieren bij de Koninklijke landmacht werd de gehele beoordeling aan de belanghebbende ter inzage verstrekt en stond beroep tegen alle daarin genoemde waarderingen open.)

3) In het onderhavige geval zien we dat een tweetal in verweerders besluit genoemde waarderingen, t.w. de beoordelingen in de rubrieken IVa en XI, welke normaliter niet aan klager bekend zouden zijn geweest omdat zij niet voor onderstreping in aanmerking komen, hem door dit besluit bekend zijn geworden en voorwerp van beroep bij de Raad hebben gevormd. Dit zou niet mogelijk zijn geweest indien in verweerders besluit volstaan was met de beslissing, dat genoemde waar-

¹⁾ Zie 's-Raads uitspraak van 30 oktober 1963, M.A.W. 1963/K2 (M.R.T. 1964, blz. 191).

deringen zodanig zijn gewijzigd dat mededeling daarvan aan de beoordeelde achterwege kan blijven.

4) Met betrekking tot de zwart onderstreepte waarderingen doet zich nog een moeilijkheid voor. Deze waarderingen worden ingevolge punt 411 van het Voorschrift conduiterapporten aan de beoordeelde medegedeeld en kunnen voor hem nadelige gevolgen hebben en zijn dus in het licht van bovenstaande uitspraak vatbaar voor beroep. In de Voorschriften betreffende het indienen van bezwaarschriften enz. wordt echter slechts een procedure geregeld ingeval van beroep tegen rood onderstreepte waarderingen. De vraag rijst bij wie beroep kan worden ingesteld tegen zwart onderstreepte waarderingen, op welke vraag ik thans niet zal ingaan.

5) Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat eenzelfde kwestie (rode onderstrepingen welke na daartegen gemaakt bezwaar werden gewijzigd in zwarte onderstrepingen) zich onlangs heeft voorgedaan bij een conduiterapport over een officier der Kon. Marine, hetgeen tot een gelijke beslissing van de Raad heeft geleid. A. B.

BOEKAANKONDIGING

Prof. Mr. H. L. Bakels, hoogleraar in het burgerlijk en handelsrecht aan de Rijksuniversiteit te Groningen, "Burgerlijk Wetboek, pocketeditie, omvang 576 blz., ing. f 6.50, N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, Deventer, 1966.

Prof. Mr. J. M. M. Maeijer, hoogleraar in het handelsrecht en burgerlijk recht aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen, *Wetboek van Koophandel (uitgezonderd Zeerecht) en andere handelsrechtelijke wetteksten*, pocketeditie, omvang 352 blz., ing. f 4.50, N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, Deventer, 1966.

Tegelijkertijd ontvingen wij bovenstaande delen in de serie Kluwer's wetboeken en wetten.

De wettekst van Burgerlijk Wetboek wordt voorafgegaan door een beknopte oriënterende inleiding van Prof. Mr. H. L. Bakels. Boven elk artikel staat een opschrift waarin de essentie van dit artikel is weergegeven. Een alfabetisch trefwoordenregister van 30 pagina's vergemakkelijkt het naslaan.

De pocket Wetboek van Koophandel bevat een beknopte oriënterende inleiding van Prof. Mr. J. M. M. Maeijer. De artikelen in deze uitgave zijn eveneens van duidelijke opschriften voorzien, terwijl ook hier een uitvoerig trefwoordenregister het raadplagen van de inhoud gemakkelijk maakt.

A. F. S.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Stichting rechtsbijstand dienstplichtigen

(Overgenomen uit „Legerkoerier”, maart 1966)

Onlangs is een onafhankelijke stichting in het leven geroepen die tot doel heeft alle dienstplichtigen, ook zij die de dienst reeds hebben verlaten, met raad en daad bij te staan in het tot gelding brengen van hun rechten.

Men moet hierbij denken aan bijv. ziekten, gebreken of ongevallen, waardoor men tijdens de verplichte militaire dienst wordt getroffen, en aan lichamelijke of geestelijke invaliditeit die als gevolg hiervan na het verlaten van de dienst optreedt. Gebleken is namelijk dat velen onbekend zijn met de voorzieningen die er bestaan ten aanzien van arbeidsongeschiktheid en invaliditeit, welke hun oorsprong hebben in ziekte of ongeval tijdens het verblijf in werkelijke militaire dienst. De Stichting geeft niet alleen advies en voorlichting, maar verleent ook hulp bij het opstellen van bezwaar- en beroepschriften en de verzending daarvan. Wanneer nodig wordt tevens bijstand verleend bij het instellen van beroep bij de administratieve of burgerlijke rechter.

Hieronder volgen een paar voorbeelden, welke met vele andere zouden kunnen worden aangevuld, in welk geval de dienstplichtige of gewezen dienstplichtige zich tot de Stichting kan wenden:

- a. de minister van Defensie heeft beslist dat een aan de dienstplichtige overkomen ongeval niet kan worden aangemerkt als een dienstongeval;
- b. een dienstplichtige heeft bericht ontvangen dat hem ontslag uit de dienst is verleend terzake van gebreken en dat geen aanspraak op pensioen bestaat;
- c. de gewezen dienstplichtige heeft een mededeling ontvangen dat de Koningin afwijzend heeft beschikt op zijn aanvraag om pensioen;
- d. de dienstplichtige is het niet eens met de grootte van het bedrag der toegekende schadevergoeding.

De Stichting heeft voorts o.a. laten weten dat:

Indien de tussenkomst van de Stichting wordt ingeroepen, de dienstplichtige alle op het geval betrekking hebbende bescheiden, welke in zijn bezit zijn, dient over te leggen;

de Stichting in de eerste plaats die gevallen zal behandelen, die van heden af plaats vinden. Evenwel zullen zo mogelijk ook gevallen welke vroeger zijn ontstaan, in behandeling worden genomen;

voor de door de Stichting verstrekte adviezen en voorlichting alsmede voor juridische bijstand de dienstplichtigen in het algemeen geen kosten in rekening worden gebracht.

Het bureau van de Stichting is gevestigd te 's-Gravenhage, Stadhouderslaan 118, telefoon (070)-54 11 42. Directeur is drs. T. G. van den Hof, tot wie de dienstplichtige zich zowel mondeling als schriftelijk kan wenden. In het eerste geval verdient het aanbeveling een telefonische afspraak te maken.

BRIGADE-GENERAAL MR. J. TH. BUURMAN VAN VREEDEN †

Op 11 juni 1966 is onverwacht overleden ons Redactielid JOHANNES THEODORUS BUURMAN VAN VREEDEN, Brigade-Generaal, Inspecteur van de Militair Juridische Dienst, Raad van het Hoog Militair Gerechtshof, Officier in de Orde van Oranje Nassau met de Zwaarden. Bij de begrafenis werd het woord gevoerd door de Chef van de Generale Staf, Luitenant-Generaal F. VAN DER VEEN, de w.n. Inspecteur van de Militair Juridische Dienst, Kolonel Mr. Dr. W. KASTEN en de President van de krijgsraad in het eerste militaire arrondissement Mr. Dr. J. P. VAN ERK, Reserve-Kolonel van de Militair Juridische Dienst. Generaal VAN DER VEEN zei o.m. het volgende:

„Generaal BUURMAN VAN VREEDEN heeft veel voor de Koninklijke Landmacht gedaan, hoewel hij zijn loopbaan niet is begonnen als beroepsofficier. Na zijn rechtenstudie was hij enige tijd werkzaam bij de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage. daarna is hij vertrokken naar het voormalige Nederlands Indië, waar hij een aanstelling kreeg bij de Staatsspoorwegen.

Maar het leger lag hem toch steeds na aan het hart. Reeds als 16-jarige schooljongen meldde hij zich als vrijwilliger bij de Kaderlandstorm en als student te Leiden was hij actief lid van het studentenweerbehaarheidskorps „Pro Patria“. Hij werd reserve-officier, later ingedeeld bij de Garde Grenadiers en na zijn aankomst in Nederlands Indië reserve-officier bij het KNIL.

Als zodanig maakte hij de inval van de Japanners mee; werd hij in krijgsgevangenschap gevoerd en leed hij grote ontberingen in de Japanse krijgsgevangenenkampen in Sumatra.

Na de oorlog in 1946 werd hij h.t.l. geplaatst bij de Krijgsraad te Velde te 's-Gravenhage; eerst toen is zijn militaire carrière begonnen en wel bij de Militair Juridische Dienst.

Hij voelde zich zeer verbonden met de militaire justitie en met grote toewijding heeft hij zowel bij de Krijgsraad als bij het Hoog Militair Gerechtshof veel bijgedragen tot een juiste berechting van militairen.

Een bijzondere plaats in zijn militaire carrière werd ingenomen door twee perioden in 1952 en 1953 toen hij als voorzitter van de Krijgsraad in Korea, vlak achter de voorste lijn, de krijgsraadzittingen hield en zodoende de problemen, waarmede commandanten en soldaten werden geconfronteerd het best kon aanvoelen.

Kenmerkend voor Generaal BUURMAN VAN VREEDEN waren: zijn tegenegenheid en hulpvaardigheid jegens zijn collega's, jong en oud; zijn onophoudelijk streven naar verbetering van hetgeen voor de militaire maatschappij goed was; en zijn niet aflatend enthousiasme voor het militaire beroep.

De Koninklijke Landmacht en in het bijzonder het Hoofdkwartier verloren in Generaal BUURMAN VAN VREEDEN een toegewijd en kundig officier; de officieren verloren in hem een goed kamraad."

Onze Redactie verloor in Generaal BUURMAN VAN VREEDEN een belangstellend medewerker.

MILITAIRE RECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 4 augustus 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoors D. van Esseveldt en A. J. van Dongen.

Raadsman: Mr. J. G. Geelkerken.

Beklaagde, dpl. soldaat, die tijdens schietoefeningen zelfs de schijf niet had geraakt en daarom moest overschieten, had, toen de sergeant-instructeur hem te verstaan had gegeven dat als hij weer zo slecht schoot, hij gedurende het week-einde schietonderricht zou krijgen, plotseling de UZI pistool-mitrailleur geladen, de vuurregelaar op „repeteer” gesteld en het wapen gespannen waarna hij, met de vinger aan de trekker, zich, met het wapen, naar die sergeant heeft gekeerd, waardoor het wapen op de buik of de borst van die sergeant gericht werd. Toen de sergeant naar voren sprong en het wapen uit zijn richting sloeg, ging een schot af.

KRIJGSRAAD: „poging tot doodslag”; 2 jaar gevangenisstraf en ter beschikking van de regering stelling.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie de sententie achter het vonnis): „Als militair opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld, „in dienst gepleegd”; 1 jaar gevangenisstraf, waarvan 6 maanden voorwaardelijk, en ter beschikking van de regering stelling.

(W.M.Sr. art. 76, 116; W.Sr. art. 45, 287).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. M. E., geboren 1 mei 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 13 april 1965 te Hilversum:

„*primair:*

„ter uitvoering van zijn voornemen om de sergeant G. P. W. van Keulen opzettelijk van het leven te beroven, althans hem opzettelijk „zwaar lichamelijk letsel toe te brengen. in een UZI pistool-mitrailleur „een met scherpe patronen gevulde houder heeft geplaatst, de vuur- „regelaar op „repeteer” heeft gesteld en het wapen heeft gespannen, „waarna hij dit aldus geladen en gespannen wapen heeft gericht op „genoemde sergeant, die ongeveer één meter van hem af stond, met „de loop ter hoogte van diens middel en vervolgens de vinger aan de „trekker heeft gebracht en daarna de trekker heeft ingedrukt, zijnde „de verdere uitvoering van het door hem voorgenomen misdrijf niet „voltooid alleen tengevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstan- „digheid, dat sergeant van Keulen, zich het gevaar tijdig bewust wor- „dende, een klap gaf tegen de loop van de op hem gerichte UZI en de

„kogel, die het wapen op ditzelfde moment verliet, hem miste — in „elk geval tengevolge van een van zijn, beklaagdes, wil onafhankelijke „omstandigheid;

„*subsidiar*:

„— indien terzake van het primair gestelde geen veroordeling mocht „volgen — tijdens een militaire schietoefening, waaraan na te noemen „sergeant als instructeur en hijzelf als leerling deelnamen, derhalve in „dienst, opzettelijk zijn meerdere, de sergeant G. P. W. van Keulen, „feitelijk heeft bedreigd met geweld, door alstoen aldaar opzettelijk „dreigenderwijze, na in een UZI-pistool-mitrailleur een met scherpe „patronen gevulde houder te hebben geplaatst en de vuurregelaar te „hebben gesteld, met de vinger aan de trekker het wapen te richten op „genoemde, zich op ongeveer één meter afstand bevindende meerdere, „de loop ter hoogte van diens middel”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten aanzien van het hem primair ten laste gelegde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op 13 april 1965 op het schietpunt 1 van baan 4 van de schietbaan achter de Kolonel Palmkazerne te Hilversum, willens en wetens in zijn UZI-pistoolmitrailleur een met scherpe patronen gevulde houder heeft geplaatst en de vuurregelaar op „repe- „teer” heeft gesteld; dat hij vervolgens in een opwelling van drift het wapen heeft gespannen en, zich een kwartslag draaiend, het aldus geladen en gespannen wapen heeft gericht op de sergeant G. P. W. van Keulen, die ongeveer een meter van hem af stond, en terwijl hij de greepveiligheid ingedrukt hield, met de vinger aan de trekker heeft getrokken, waardoor een schot kon afgaan; dat op dat moment de sergeant van Keulen de loop van de op hem gerichte UZI opzij sloeg in de richting van de kogelvanger; dat op dat moment een schot uit het wapen afging; dat de sergeant, doordat hij de loop van het wapen opzij sloeg, niet door de kogel getroffen werd; dat hij wist, dat door zijn genoemde handelingen een schot kon afgaan en dat de sergeant op wie hij het wapen gericht had, getroffen zou kunnen worden; dat hij het wapen heeft gespannen en aan de trekker heeft getrokken, de loop richtend op de sergeant, uit kwaadheid op de sergeant; dat hij toen deelnam aan een militaire schietoefening van zijn onderdeel, de A-compagnie van het Regiment Intendance Troepen, terwijl genoemde sergeant als instructeur optrad voor het schietpunt 1 waar hij — beklaagde — zou schieten;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt door Hendrik Baas, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en Reier van 't Hul, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de Brigade Bussum en gesloten op 23 april 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Gerardus Petrus Wilhelmus van Keulen, sergeant:

dat op 13 april 1965 op baan 4 van de schietbaan, gelegen achter de Kolonel Palmkazerne te Hilversum, door de A-compagnie van het

Regiment Intendance Troepen een schietoefening werd gehouden; dat hij daarbij als hulpinstructeur optrad bij de schietpunten 1 en 2; dat over het algemeen goed geschoten werd, met uitzondering van de dienstplichtig soldaat E.; dat hem bleek, nadat E. geschoten had, dat deze zelfs de schijf niet had geraakt; dat hij aan E. vroeg hoe of dat kwam, waar hij op gericht had en of hij wel goed door de oogdop gekeken had; dat E. hierop zei: „Weet ik niet“; dat hij dit zei op een toon alsof het hem in het geheel niets interesseerde; dat hij tegen E. zei, dat hij opnieuw patronen moest halen en bij hem moest overschieten; dat enige tijd later E. naar schietpunt 1 kwam om over te schieten; dat E. zijn UZI in zijn rechterhand hield en een met scherpe patronen gevulde patroonhouder in de linkerhand; dat E. heel normaal deed en niet de minst zenuwachtige of gespannen indruk maakte; dat E. op hem toeliep en aan hem vroeg: „Als ik weer niets raak, moet ik „dan het weekend binnenblijven?“; dat hij tegen E. zei: „Als je weer „niets raakt, zal ik jou in het weekend leren schieten“; dat E. inmiddels links naast hem was komen staan, op ongeveer 1 meter afstand van hem; dat zij met de gezichten in de richting van de kogelvanger stonden; dat hij, nadat hij E. antwoord had gegeven, zag dat deze zijn gevulde patroonhouder in de UZI plaatste; dat hij tegen E. zei, dat hij nog niet mocht laden en daarmee moest wachten tot hij op het schietpunt lag; dat E. niets zei, doch zich een kwartslag naar rechts omdraaide, waardoor hij met zijn gezicht naar hem toegekeerd kwam te staan; dat E. zijn UZI nagenoeg horizontaal vasthield, met de loop in de richting van zijn — getuiges — middel en een vinger van zijn rechterhand aan de trekker hield; dat hij aan de gelaatsuitdrukking, voornamelijk de ogen, van E. zag, dat deze iets van plan was; dat hij zich hierdoor door E. bedreigd voelde en bang was dat deze op hem zou schieten; dat hij onmiddellijk naar voren sprong en met de hand een klap tegen de loop van UZI gaf; dat voor hem de loop van de UZI uit zijn richting naar rechts draaide in de richting van de kogelvangers; dat hij nagenoeg gelijktijdig dat hij het wapen van E. wegsloeg, hoorde dat er een schot afging; dat hij zag dat dit schot uit het wapen van E. werd afgevuurd;

Overwegende, dat als getuige ten processe zakelijk heeft verklaard:

Gerardus Petrus Wilhelmus van Keulen, sergeant:

dat hij geheel blijft bij zijn verklaring, afgelegd voor de Koninklijke Marechaussee, Brigade Bussum; dat het absoluut uitgesloten is dat het schot is afgegaan, doordat hij het wapen opzij sloeg in de richting van de kogelvanger; dat het wapen op dat moment geladen, de vuurregelaar op „vuren“, het wapen gespannen, de greepveiligheid ingedrukt en de trekker aangetrokken moet zijn geweest; dat dit allemaal handelingen zijn, welke beklagde bewust moet hebben verricht; dat, indien hij de loop van het wapen niet opzij had geslagen voordat het schot afging, de kogel hem stellig getroffen zou hebben in borst of buik;

overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met

uitzondering van de woorden „of omstreeks" en „althans hem opzette-„lijk zwaar lichamenlijk letsel toe te brengen";

Overwegende te dien aanzien, dat beklagde — blijkens na te noemen psychiatrisch rapport — overspoeld door agressieve en destructieve impulsen uit zijn driftleven, zich kennelijk in een toestand heeft bevonden, waarin het hem onverschillig was of zijn daad voor zijn slachtoffer de dood dan wel zwaar lichamenlijk letsel tengevolge zou hebben;

Overwegende, dat een schot, afgegeven door een UZI vanaf een afstand van omstreeks 1 meter, welke de sergeant van Keulen in borst of buik getroffen zou hebben, dodelijk kan zijn;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*Poging tot doodslag*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 287 juncto artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde primair meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat nu het primair ten laste gelegde bewezen is, een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde achterwege behoort te blijven;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat een psychiatrisch rapport dd. 10 juni 1965, over beklagde opgemaakt door de reserve-eerste luitenant-arts J. H. Anschutz, assistent afdeling Neurologie en Psychiatrie van het Centraal Militair Hospitaal en door de Kolonel-arts W. Bakker, zenuwarts, Hoofd van genoemde afdeling, bevestigd, onder meer inhoudt als samenvatting en conclusie: dat beklagde is een zeer kwetsbare, egocentrische, contact-schuwe man met een schizoïde karakterstructuur en een zwak integratievermogen van de persoonlijkheid; dat de contactarmoede, angst en affectstuwing van beklagde hem slechts de mogelijkheid tot agressief reageren op zijn omgeving geeft; dat zij de diagnose menen te mogen stellen op een desintegratietoestand bij een zwak gestructureerde, schizoïde man en de prognose dubieus achten; dat zij naar aanleiding van het verrichte onderzoek en het dossier menen te mogen stellen, dat beklagde lijdende is aan een karakterneurotische ontwikkeling met een zeer gebrekkige integratie van de persoonlijkheid; dat beklagde op grond daarvan in sterke mate verminderd toerekeningsvatbaar kan worden geacht;

Overwegende, dat de Krijgsraad deze conclusies overneemt en tot de zijne maakt;

Overwegende, dat de Krijgsraad van mening is dat het belang der openbare orde, op grond van bovenstaande conclusies, bepaaldelijk vordert, dat beklagde ter beschikking van de Regering zal worden gesteld, teneinde van Harentwege te worden verpleegd;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat beklaagde van 13 april 1965 tot 1 juli 1965 voorlopig arrest heeft ondergaan, op 4 augustus 1965 opnieuw in arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 2 jaar met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde van 13 april 1965—1 juli 1965 en vanaf 4 augustus 1965; voorts ter beschikking van de Regering stelling, teneinde van Harentwege te worden verpleegd — *Red. J.*]

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 5 oktober 1965

President: Mr. Doornbos; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans.

Raadsman: Mr. M. Thoolen, advocaat te 's-Gravenhage.

(*Zie ket vonnis hiervóór.*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde straf, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van een jaar, met aftrek, waarvan zes maanden voorwaardelijk, proeftijd drie jaar, met ter beschikking stelling van de Regering;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis waarvan hoger beroep niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat aan beklaagde is ten laste gelegd: [. . . enz., zie vonnis — *Red. J.*];

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat het Hof niet uit de inhoud van wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde het hem primair tenlastegelegde heeft begaan, zodat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende, met betrekking tot het aan beklaagde subsidiair ten laste gelegde:

a. dat beklaagde ten processe, zakelijk weergegeven, onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik toen als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht en als leerling deelnam aan een militaire

schietoefening waarbij de sergeant G. W. P. van Keulen als instructeur dienst deed, heb ik op 13 april 1965 te Hilversum op het schietpunt 1 van de aldaar achter de Kolonel Palmkazerne gelegen schietbaan willens en wetens in mijn Uzi pistool-mitrailleur een met scherpe patronen gevulde houder geplaatst en de vuurregelaar op „repeteer” gesteld; vervolgens heb ik in een opwelling van drift het wapen gespannen en mij een kwart slag omdraaiend, het aldus geladen en gespannen wapen, terwijl ik de vinger aan de trekker van dat wapen had, gericht op genoemde sergeant, mijn militaire meerdere naar ik wist, die op dat moment ongeveer één meter van mij af stond; ik deed zulks terwijl ik erg kwaad was op de sergeant, omdat deze mij kort daarvoor had gezegd, dat ik als ik weer mis schoot — ik had tevoren al eenmaal die dag met hetzelfde wapen onder zijn leiding geschoten en hem gezegd, dat ik met mijn linker oog niet goed kon zien — het komende weekend zou moeten binnen blijven om dan te leren schieten;

b. dat een ambtsedig proces-verbaal opgeinaakt door Hendrik Baas., wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en Reier van 't Hul, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de Brigade Bussum en gesloten op 23 april 1965, zake-lijk inhoudt als verklaring van:

Gerardus Petrus Wilhelmus van Keulen, sergeant:

dat hij op 13 april 1965 op baan 4 van de schietbaan, gelegen achter de Kolonel Palmkazerne te Hilversum, door de A-compagnie van het Regiment Intendance Troepen een schietoefening werd gehouden; dat hij daarbij als hulpinstructeur optrad bij de schietpunten 1 en 2; dat over het algemeen goed geschoten werd behalve door dientplichtig soldaat E.; dat hem bleek, nadat E. geschoten had, dat deze zelfs de schijf niet had geraakt; dat hij aan E. vroeg hoe of dat kwam, waar hij op gericht had en of hij wel goed door de oogdop gekeken had; dat E. hierop zei: „Weet ik niet”; dat hij dit zei op een toon alsof het hem in het geheel niet interesseerde; dat hij tegen E. zei, dat hij opnieuw patronen moest halen en bij hem moest overschieten; dat enige tijd later E. naar schietpunt 1 kwam om over te schieten; dat E. zijn Uzi in zijn rechterhand hield en een met scherpe patronen gevulde patroonhouder in de linkerhand; dat E. heel normaal deed en geen zenuwachtige of gespannen indruk maakte; dat E. op hem toeliep en aan hem vroeg: „Als ik weer niets raak, moet ik dan het weekend „binnen blijven”; dat hij tegen E. zei: „Als je weer niets raakt, zal ik „jou in het weekend leren schieten”; dat E. inmiddels links naast hem was komen staan op ongeveer 1 meter afstand van hem; dat zij met de gezichten in de richting van de kogelvanger stonden; dat hij, nadat hij E. antwoord had gegeven, zag dat deze zijn gevulde patroonhouder in de Uzi plaatste; dat hij tegen E. zei, dat hij nog niet mocht laden en daarmee moest wachten tot hij op het schietpunt lag; dat E. niets zei doch zich een kwartslag naar rechts omdraaide, waardoor hij met zijn gezicht naar hem toegekeerd kwam te staan; dat E. zijn Uzi genoeg horizontaal vasthield, met de loop in de richting van zijn — getuiges — middel en een vinger van zijn rechterhand aan de trekker

hield; dat hij zich hierdoor door E. bedreigd voelde en bang was dat deze op hem zou schieten;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklaagde subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat het feit heeft plaats gevonden op 13 april 1965;

Overwegende, te dien aanzien, dat beklaagdes opzet voortvloeit uit beklaagdes in de bewijsmiddelen weergegeven handelingen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Als militair opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld, in dienst gepleegd“;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 116 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat een psychiatrisch rapport dd. 10 juni 1965 over beklaagde opgemaakt door de reserve-eerste-luitenant-arts J. H. Anschutz, assistent afdeling Neurologie en Psychiatrie van het Centraal Militair Hospitaal en door de kolonel-arts W. Bakker, zenuwarts Hoofd van genoemde afdeling, bevestigd, onder meer inhoudt als samenvatting en conclusie: [... enz.; zie vonnis — Red.];

Overwegende, dat het Hof deze conclusie overneemt en tot de zijne maakt;

Overwegende, gelet op hogergenoemde conclusies en beklaagdes in de bewezenverklaring vermelde reactie op de situatie, waarin hij zich toen bevond, dat het belang van de openbare orde bepaaldelijk vordert, dat beklaagde ter beschikking van de Regering zal worden gesteld, teneinde van Harentwege te worden verpleegd;

Overwegende, dat beklaagde blijkens een ten processe overgelegde verklaring ondertekend voor de commandant van het 801e Aanvullingsbataljon (Kern) door de majoor T. E. Macfarlane en gedateerd 2 september 1965 wegens gebreken met ingang van 2 september 1965 uit de dienst als gewoon dienstplichtige van de Landmacht is ontslagen;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende, dat beklaagde van 13 april 1965 tot 1 juli 1965 voorlopig arrest heeft ondergaan, op 4 augustus 1965 opnieuw in arrest is gesteld en de aard en de omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen een voorwaardelijke veroordeling;

Gezien behoudens voormelde wetsbepalingen nog de artikelen: 1, 13, 60, 62 Wetboek van Militair Strafrecht; 10, 14a, 14b, 27, 37, 37a Wetboek van Strafrecht; 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan beroep, en opnieuw rechtdoende:
Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van een jaar, met bepaling dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van deze gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, zijnde van 13 april 1965 tot 1 juli 1965 en vanaf 4 augustus 1965;

Bepaalt, dat van deze gevangenisstraf een gedeelte groot zes maanden niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd van drie jaar heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit dan wel zich op andere wijze zal hebben misdragen;

Stelt beklagde ter beschikking van de Regering teneinde van Harentwege te worden verpleegd;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklagde primair is ten laste gelegd; spreekt hem daarvan vrij.

Bekrachtigt het bestaande arrest.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 13 oktober 1965

President Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden*: Majoor D. van Esseveldt en le luitenant N. Vos.

Raadsman: Mr. J. Koning.

Mishandeling (in het gezicht beetgrijpen en tegen de grond werpen van een controleur ener autobusonderneming, welke controleur beklagde, wegens dronkenschap, de toegang tot de lijnbus belette): Wederspanningheid (rukken en trekken en zich tegen arrestatie verzetten, toen twee politieagenten hem terzake van het voorgaande wilden voorgeleiden voor een hulpofficier van justitie); Zaakbeschadiging (in een kamer van een legeringsgebouw met de kolf van zijn geweer een 17-tal ruiten vernielen); Poging tot desertie, in tijd van oorlog (trachten zich opzettelijk ongeoorloofd en met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, te verwijderen van de legerplaats, zijnde hij door een aantal militairen omsingeld en gearresteerd); Bedreiging met zware mishandeling (tegen één der militairen met zijn bajonet dreigen); Zaakbeschadiging (het interieur van de cel, waarin hij ingesloten werd, vernielen).

De poging tot desertie gequalificeerd als „in tijd van oorlog gepleegd” doch, in verband met artikel 71a W.M.Sr. recht gedaan als ware het feit gepleegd in tijd van vrede.

4 maanden gevangenisstraf en ontslag uit de militaire dienst, zonder ontzetting.

(W.M.Sr. art. 23, 71a, 98, 99 (7°); W.Sr. art. 1, 2°, 45, 180. 300, 350).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L. L. S., geboren 7 juli 1942. dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schriftuur;

Gezien de overige stukken van het proces en gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gelet op de door en namens beklaagde gevoerde verdediging;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd na voeging der afzonderlijk tegen hem aangebrachte zaken;

A.

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij het Depot Artillerie „der Koninklijke Landmacht te Ossendrecht, op of omstreeks 13 juni „1965 te Bergen op Zoom,

„1e. toen hij zich in kennelijk beschonken toestand in een autobus „van de lijndienst der NV-BRA in de richting Ossendrecht wilde be- „geven en de controleur van de BBA P. J. Geers, die in zijn functie „belast was met de controle en het toezicht op het vervoer met de „BBA-bus hem op het Stationsplein de toegang tot de bus in verband „met zijn toestand weigerde, opzettelijk gewelddadig genoemde Geers „heeft beetgegrepen, in zijn gezicht heeft gegrepen en op de grond „heeft gegooid, waardoor Geers pijn heeft geleden;

„2e. toen de in uniform geklede brigadier respectievelijk hoofdagent „van gemeentepolitie te Bergen op Zoom M. van Oeffelen en G. C. J. „Delhez, naar aanleiding van het sub 1e vermelde te hulp geroepen, „hem, beklaagde, naar aanleiding van het sub 1e vermelde hadden aan- „gehouden en wilden geleiden naar het bureau van politie ter voorge- „leiding voor een hulpofficier van Justitie, zich met geweld tegen deze „ambtenaren heeft verzet door krachtig te rukken en te trekken in een „richting tegengesteld aan die, waarin deze ambtenaren hem wilden „voeren en om zich heen te slaan en te schoppen;

B.

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de C-Instructie- „batterij 1e Instructieafdeling van het Depot Artillerie der Koninklijke „Landmacht te Ossendrecht, aldaar op of omstreeks 18 juli 1965 circa „23.30 uur, na van bewegingsvrijheid in het Depot te zijn terugge- „keerd:

„1e. opzettelijk en wederrechtelijk een zeventiental glasruiten van „kamer 67 van Legeringsgebouw J, alle toebehorende aan de Staat „der Nederlanden, heeft vernield door deze met de kolf van zijn ge- „weer stuk te slaan;

„2e. ter uitvoering van zijn opgevat voornemen zich van zijn voor- „meld onderdeel te verwijderen met het oogmerk om zich voor goed „aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, zich met medeneming „van zijn, hem van Rijksweg ten gebruike verstrekte bajonet uit het „legeringsgebouw 7 heeft verwijderd en in de richting van de afraste-

„ring van de Legerplaats is gelopen, zijnde zijn zich aldus door een „begin van uitvoering geopenbaard hebbend voornemen tot het plegen „van het misdrijf van desertie niet voltooid alleen tengevolge van zijn „wil onafhankelijke omstandigheid dat hij door een aantal soldaten en/ „of kaderleden werd achtervolgd, achtehaald en omsingeld voor hij „de Legerplaats had kunnen verlaten;

„3e. toen hij alstoen en aldaar bij het plegen van het sub 2e ver- „melde feit was omsingeld opzettelijk een soldaat, J. de Jonge, die „zich bij zijn achtervolgers bevond, heeft bedreigd met doodslag, al- „thans zware mishandeling door hem *met* de tot steken gereed gehou- „den bajonet op dreigende wijze te naderen;

4 toen hij na het plegen van de sub 2e en 3e vermelde feiten was „achterhaald en in arrest was gesteld, opzettelijk en wederrechtelijk het „interieur van cel 4, waarin hij was opgesloten, heeft vernield door „aldaar opzettelijk en wederrechtelijk de brits, de ruiten, de verlich- „ting, de alarmbel en het kijkglas in de deur, alles geheel toebehorende „aan de Staat der Nederlanden, kapot te slaan”;

Overwegende, dat in de telastlegging onder B 2e kennelijk tenge- volge van een schrijffout staat vermeld: „legeringsgebouw 7”, welke fout de Krijgsraad ambtshalve verbetert, zodat in de plaats daarvan worde gelezen: „legeringsgebouw J”, door welke verbetering in de te- lastelegging de beklaagde niet in zijn verdediging wordt geschaad;

Overwegende, dat uit een justitiële verklaring dd. 23 juli 1965, op- gemaakt door de Commandant C-Instructiebatterij, 1e Instructieafde- ling van het Depot Artillerie te Ossendrecht blijkt, dat beklaagde op gemeld tijdstip sedert 13 april 1965 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten procerse zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij de C-Instructie Batterij van de 1e Instructie Afdeling van het Depot Artillerie te Ossendrecht:

I. op 13 juni 1965 omstreeks 23.00 uur op het Stationsplein te Bergen op Zoom, waar de autobus van de BBA naar Ossendrecht ver- trekt, zich naar die bus heeft begeven; dat een controleur van de BBA hem toen verbood in de gereedstaande bus te stappen, omdat hij — beklaagde — dronken zou zijn; dat hijzelf vond dat dit niet het geval was, al had hij wel tevoren bier gedronken; dat voornoemde contro- leur hem de toegang bleef weigeren, waarna die autobus zonder hem is weggereden; dat hij daar toen met die controleur vervolgens slaags is geraakt en met deze heeft gevochten; dat hij erg kwaad en opge- wonden was;

II. op 13 juni 1965 op het Stationsplein te Bergen op Zoom, toen hij door twee agenten van gemeentepolitie was aangehouden terzake van het onder I. vermelde en deze hem wilden overbrengen naar het politiebureau, zich tegen die overbrenging met geweld heeft verzet;

III. op 18 juli 1965 omstreeks 23.30 uur in de legerplaats te Os- sendrecht, na terugkeer van bewegingsvrijheid, in het Depot aldaar opzettelijk een aantal glasruiten van de kamer waar hij was gelegerd

heeft vernield door deze met de kolf van een FAL-geweer, dat hem in bruikleen was verstrekt, stuk te slaan; dat die ruiten hem niet in eigendom toebehoorden; dat hij van niemand recht of toestemming had deze te vernielen;

IV. onmiddellijk na het inslaan van voormelde ruiten zich met medeneming van de bajonet van het FAE-geweer, die op die kamer in zijn kast lag, zich uit het legeringsgebouw heeft verwijderd, met de bedoeling de legerplaats te verlaten, waartoe hij vervolgens in de richting van de afrastering is gelopen; dat hij de dienst voorgoed de rug wilde toekeren, met welk voornemen hij al enige tijd rondliep; dat zijn poging om de legerplaats te verlaten echter niet lukte, omdat een aantal soldaten hem achtervolgden en hem ingehaald hebben, waarna hij in arrest is gesteld;

V. mogelijksterwijs bij voormelde achtervolging één van zijn achtervolgers heeft bedreigd door deze met gerichte bajonet op dreigende wijze te naderen; dat hij die bajonet in elk geval bij zich had gestoken om zich de weg naar de vrijheid te helpen banen;

VI. toen hij na het plegen van de onder IV. en V. vermelde feiten in een cel van de legerplaats was ingesloten, opzettelijk, omdat hij door het dolle heen was, de brits, ruiten, de verlichting, de alarmbel en het kijkglas in de deur van die cel kapot heeft geslagen; dat ook deze goederen hem niet in eigendom toebehoorden; dat hij van niemand recht of toestemming had deze goederen kapot te slaan;

ad A1:

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt door Cornelis Leendert van den Hoven, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Dirk Otto Schuur, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de Brigade Koninklijke Marechaussee te Bergen op Zoom en gesloten op 1 juli 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Pieter Jacobus Geers:

dat hij op 13 juni 1965 omstreeks 22.50 uur als controleur, gekleed in de uniform van de BBA (Brabantse Buurtspoorwegen en Auto-diensten) belast was met de controle en het toezicht op het vervoer met de BBA-bus, welke stond op de openbare weg het Stationsplein te Bergen op Zoom; dat deze bus passagiers vervoerde van Bergen op Zoom via Ossendrecht naar Antwerpen; dat op genoemd tijdstip een in uniform der Koninklijke Landmacht geklede soldaat, waarvan hij later hoorde dat deze S. was genaamd, naar de bus kwam en erin wilde stappen; dat deze soldaat erg luidruchtig was en naar de drank stonk, terwijl hij zonder baret liep en een grote winkelhaak in de mouw van zijn overhemd had; dat volgens hem S. dronken was; dat hij S., gezien de staat waarin deze zich bevond, de toegang tot de bus weigerde; dat S. tegen hem zei: „Als ik niet met de bus mee mag, dan „dwing je mij om iets te doen wat ik normaal niet zou doen; daar heb „ik wel een maandje Nieuwersluis voor over“; dat S. voor het vertrek van de bus verschillende keren probeerde hem van de ingang van de bus weg te dringen om er alsnog in te stappen, hetgeen hem niet lukte; dat

na het vertrek van de bus te omstreeks 23.10 uur S. hem bij zijn jas vastgreep en hem steeds vast bleef houden; dat S. op een gegeven moment hem met de hand in het gezicht beetgreep, waardoor hij enkele wondjes bij zijn linkermondhoek en aan de keel kreeg, die licht begonnen te bloeden en te schrijnen; dat S. hem steeds weer bedreigde met de woorden: „Ik sla je met een karateklap dood”; dat S. hem bleef vasthouden en hem tenslotte een pootje zette, waardoor hij op de grond viel met S. bovenop hem; dat bij de val zijn linkerelleboog werd ontveld en pijnlijk werd;

ad **A2:**

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt door Marinus van Oeffelen en Godefridus Cornelis Johanna Delhez, respectievelijk brigadier en hoofdagent van gemeentepolitie te Bergen op Zoom en gesloten dd. 18 juni 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Verbalisanten:

dat zij zich naar aanleiding van een op zondag 13 juni 1965 omstreeks 23.15 uur aan het bureau van politie te Bergen op Zoom ontvangen mededeling, dat een militair op de openbare weg het Stationsplein te Bergen op Zoom aan het vechten zou zijn met een controleur van de NV BBA, zich onmiddellijk daarheen hebben begeven; dat zij op het Stationsplein te Bergen op Zoom een man aantroffen, gekleed in het uniform van de Koninklijke Landmacht; dat deze man kennelijk dronken was, hetgeen zij zagen aan diens waggelende gang en diens met bloed doorlopen ogen en hoorden aan diens belemmerde spraak, terwijl zijn adem sterk naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank riekte; dat door de controleur van de NV BBA, genaamd Geers, aan hen werd medegedeeld dat eerdergenoemde man, die kennelijk beschonken was, de toegang tot het openbare vervoermiddel, zijnde een lijndienstbus van de NV BBA was geweigerd, omdat hij in kennelijke staat van dronkenschap verkeerde; dat Geers hem mededeelde, dat de militair, toen aan hem de toegang tot het openbare vervoermiddel werd geweigerd, trachtte toch in de bus te stappen en toen hem dit door Geers werd belet, met Geers was gaan vechten; dat op grond van artikel 453 van het Wetboek van Strafrecht, artikel 92 onder g van het Uitvoeringsbesluit Autovervoer Personen 1939, artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht, eerste verbalisant de militair heeft aangehouden; dat eerste verbalisant, aangezien de militair onder meer luidkeels schreeuwde: „Ik „ga niet met jullie mee”, de militair vastgreep ter onmiddellijke voor geleiding aan een hulpofficier van Justitie; dat de aangehoudene echter begon te rukken en te trekken in tegenovergestelde richting als waarin eerste verbalisant hem wilde brengen; dat het hem met behulp van tweede verbalisant, gelukte de hevig weerstand biedende militair te plaatsen in een politieursurveillance-auto; dat de militair daarop begon te vechten als een razende en riep: „Ik vermoord jullie beiden”; dat de militair schopte en trapte in hun richting en met zijn handen wild in het rond sloeg, kennelijk met de bedoeling hen raak te slaan; dat de militair genaamd bleek: L. L. S., geboren 7 juli 1942 te Arnhem;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt door Petrus Johannes Heijmans, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, Brigade Putten, en gesloten dd. 23 juli 1965, zakelijk inhoudt als verklaring van:

ad B1:

1. Hendrikus Kesteloo:

dat hij op 18 juli 1965 omstreeks 23.30 uur zag dat de soldaat S. met de kolf van een geweer ruiten insloeg op kamer 67 van gebouw J van de legerplaats te Ossendrecht;

ad B2, 2 en 3.

2. Jacob de Jonge, dienstplichtig soldaat:

dat hij op 18 juli 1965 omstreeks 23.45 uur op kamer 67 van gebouw J van de legerplaats Ossendrecht zag, dat op één na alle ruiten van de kamer stuk waren; dat op de kamer zich een in burger geklede persoon bevond, die naar hem later bleek de soldaat S. te zijn; dat soldaat S. toen het gebouw verliet met medeneming van een bajonet van een FAL-geweer; dat hij hierop met nog enkele andere soldaten achter S. aangegaan is; dat hij zag dat S. over het exercitieterrein van de legerplaats liep in de richting van gebouw B en in het naast dit gebouw staande struikgewas dook; dat zij hierop het perceel struikgewas hebben afgezet; dat op dat moment personeel van de wacht met de officier van kazernepiket kwam; dat S. plotseling uit het struikgewas sprong en in zijn richting kwam lopen; dat hij zag dat S. in een van zijn handen een bajonet hield en in dreigende houding op hem af kwam, terwijl hij de bajonet zo hield dat hij gereed was om te steken; dat hij zich hierdoor bedreigd voelde, bang werd en weg wilde lopen; dat toen een van de andere soldaten naderde, waarop S. is gevlucht;

ad B2, 3 en 4:

3. Dirk Johannes Krommenhoek, 2e luitenant:

dat hem op 18 juli 1965 omstreeks 23.30 uur, terwijl hij officier van kazernepiket was van de legerplaats te Ossendrecht, door de wachtmeester van de week van de verzorgingsbatterij Depot Artillerie telefonisch werd medegedeeld, dat een soldaat op kamer 67 van gebouw J van de legerplaats alle ruiten had ingeslagen en daarna met medeneming van zijn bajonet het gebouw uitgevlucht was; dat hij hierop met vier man van de wacht, die de bajonetten op hun wapen hadden geplaatst, naar gebouw J is vertrokken; dat hen toen werd toegeroepen dat de dader zich ophield tussen de Iegeringsgebouwen B en C; dat hij daarheen is gegaan; dat in de omgeving van gebouw B enkele soldaten aanwezig waren, die hem mededeelden dat de dader zich ophield in het struikgewas langs gebouw B; dat hij hierop de zaak heeft afgezet; dat hij toen een in burger geklede persoon over het exercitieterrein van de legerplaats zag lopen; dat hij deze achterna is gegaan en zag dat die persoon in een bosperceel verdween; dat zij hierop het bosperceel hebben afgezocht; dat er plotseling door iemand werd geroepen: „Hier ligt hij!"; dat hij toen iemand op de grond zag liggen; dat hij die persoon heeft vastgegrepen, terwijl iemand anders de bajonet uit de hand van die persoon heeft gehaald; dat zij, daar die persoon

geen medewerking wilde verlenen bij het overbrengen naar de wacht, hem maar gedragen hebben; dat die persoon bij de overbrenging hevig tekeer ging; dat hij bij de wacht gekomen hem ter kalmering heeft ingesloten in cel 4 van de legerplaats; dat het bij de insluiting de soldaat S. bleek te zijn; dat hij even later een heidens kabaal hoorde, alsmede glasbreken en hevige bonzen; dat hij toen naar cel 4 is gegaan en door het kijkglas van de deur zag dat S. bezig was de ruiten van de cel te vernielen, met een stuk hout en dat het tafeltje al vernield was;

ad B1, 2 en 4:

4. Antoni Wilhelmus Stokvis, kapitein:

dat hij commandant is van de C-Instructie Batterij van de 1e Instructieafdeling van het Depot Artillerie te Ossendrecht; dat zijn batterij gelegd is in gebouw J van de legerplaats te Ossendrecht; dat hem op 19 juli 1965 door de wachtmeester van de week werd gemeld dat op 18 juli 1965 omstreeks 23.30 uur door de tot zijn batterij behorende soldaat L. L. S. een zeventiental ruiten van kamer 67 van gebouw J waren ingeslagen met een geweer; dat voorts S. daarna met medeneming van zijn bajonet was gevlucht en door personeel van de wacht was aangehouden en overgebracht naar de wacht en door de Officier van kazernepiket, de 2e luitenant Krommenhoek, was ingesloten in een cel van de legerplaats; dat de 2e luitenant Krommenhoek hem mededeelde, dat S. het interieur van zijn cel had vernield; dat de door S. vernielde of beschadigde voorwerpen in eigendom toebehoren aan de Staat der Nederlanden; dat S. geen toestemming had die goederen te vernielen of te beschadigen; dat hem bij controle bleek dat het door S. bij het vernielen van de ruiten op kamer 67 gebruikte geweer diens van Rijksweg in bruikleen verstrekte wapen was;

dat de legerplaats Ossendrecht de plaats was waar de soldaat S. de op hem rustende dienstverplichtingen moest vervullen; dat, toen soldaat S. op 18 juli 1965 omstreeks 23.30 uur op de legerplaats Ossendrecht arriveerde, de aan hem verleende bewegingsvrijheid ophield; dat dit inhield voor S. dat deze daarna de legerplaats niet meer mocht verlaten zonder toestemming van hem; dat hij aan S. geen toestemming heeft verleend om op 18 juli 1965 zijn onderdeel te verlaten;

ad B4:

5. Absalon Karel Rudolf Knieriem, wachtmeester der 1e klasse:

dat hij op 18 juli 1965 commandant was van de wacht van de legerplaats Ossendrecht; dat die dag omstreeks 23.50 uur de Officier van kazernepiket, de 2e luitenant Krommenhoek, de soldaat S. heeft ingesloten in cel 4 van de arrestantenverblijven van de legerplaats; dat hij op 19 juli 1965 omstreeks 00.15 uur vanuit de cellengang een hevig timmergeluid hoorde en ter hoogte van cel 4 glas hoorde breken; dat hij door het kijkglas zag dat S. bezig was het interieur van de cel te vernielen; dat hij, toen S. rustiger was geworden, de cel heeft geïnspecteerd en zag dat S. de brits, de ruiten, de verlichting, de alarmbel en het kijkglas in de deur had vernield; dat, toen S. ingesloten werd, het interieur van cel 4 in orde was;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde onder A 1e en 2e alsmede onder B 1e, 2e, 3e en 4e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, ten aanzien van het onder B 3e ten laste gelegde met dien verstande dat hij heeft bedreigd met zware mishandeling;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

- I. „Mishandeling“;
- II. „*Wederspanningheid*, meermalen gepleegd“;
- III. „Opzettelijk en wederrechtelijk *eenig* goed, dat geheel aan een „ander toebehoort, vernielen, meermalen gepleegd“;
- IV. „Poging tot desertie in tijd van oorlog gepleegd“;
- V. „Bedreiging met zware mishandeling“;

voorzien en strafbaar gesteld bij:

- I. Artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht;
- II. Artikel 180 juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;
- III. Artikel 350 juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;
- IV. Artikel 98 van het Wetboek van Militair Strafrecht juncto artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht;
- V. Artikel 285 juncto artikel 302 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde onder B 3 meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad voor de toepassing van genoemde wetsartikelen op grond van het bepaalde bij artikel 71a van het Wetboek van Militair Strafrecht de aanwezigheid van tijd van oorlog niet aanneemt, aangezien thans noch sprake is van feitelijke oorlogsomstandigheden noch bij Koninklijk Besluit is bepaald dat de tijd van oorlog aanwezig is en derhalve recht doet als ware het onder IV gequalificeerde en bewezenverklaarde feit gepleegd in tijd van vrede;

Overwegende, dat beklagde op 19 juli 1965 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt, dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 4 maanden met aftrek van voorarrest, vanaf 19 juli 1965; voorts ontslag uit

de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.J.*

NASCHRIFT.

(1) Ten laste gelegd en bewezen is dat de (poging tot) desertie gepleegd was met medeneming van een hem van Rijkswegge ten gebruike verstrekte bajonet, dus de strafverzwarende omstandigheid van artikel 99, eerste lid onder 7". Deze omstandigheid is echter in de qualificatie niet terug te vinden. Het feit dat (ook) de medeneming niet verder voltooid is dan de desertie, doet aan de qualificatie m.i. niet af.

Opgemerkt worde nog dat ten aanzien van „wapen' in artikel 99, 7" W.M.Sr. niet, zoals ten aanzien van „dier" — ik citeer het artikel zoals het ten tijde van het begaan van het feit luidde — vereist wordt dat het „ten behoeve van de krijgsmacht gebezigd" moet zijn.

(2) Met betrekking tot de qualificatie „in tijd van oorlog gepleegd" verwijs ik naar mijn naschrift in M.R.T. LVIII (1965) blz. 601. De Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage past niet artikel 1, 2° W.M.Sr. toe, maar houdt, voor wat de straftoemeting betreft, daarmede wel rekening. Geheel consequent schijnt mij dat niet. W .H. V.

Krijgsraad te Velde West

Vonnis van 30 juni 1965

President: Kolonel Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Kolonel P. W. van Schendel en Majoor A. J. van Dongen.

Raadslieden: Mr. Ph. van der Ven en Kapitein F. G. van der Heijden.

Doodslag, door middel van wurging gepleegd door een 20-jarige dpl. soldaat op een 45-jarige publieke vrouw; de daad begaan in een gevoel van walging over de situatie, waarin beklaagde na vleselijke gemeenschap met die vrouw verkeerde.

Uitvoerige strafmotivering door de Krijgsraad (door het H.M.G. verworpen).

KRIJGSRAAD: 3 jaar gevangenisstraf.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie de sententie achter het vonnis): 6 jaar gevangenisstraf en ontslag (zonder ontzetting).

(W.Sr. artikel 287).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. J. P., geboren 1 februari 1945, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Land-,macht, op of omstreeks 23 december 1964 te Leiden opzettelijk Pe-,tronella A., echtgenote van D. van de B. van het leven heeft beroofd, „door haar alstoen met het oogmerk om haar van het leven te beroven „in haar slaapkamer aan de . . . straat 20A te Leiden met beide han-,den de keel dicht te knijpen en enige tijd dichtgeknepen te houden

„alsmede deze althans de hals daarna tussen zijn gebogen arm te klemmen tot de levensgeesten waren geweken, zijnde A. voornoemd als-
toen door verstikking om het leven gekomen;

„**subsidiair:** voor het geval het bovenstaande niet tot zijn veroorde-
ling mocht leiden:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Land-
macht, op of omstreeks 23 december 1964 te Leiden in het perceel
... straat 20A met het oogmerk om Petronella A., echtgenote van D.
van de B. zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, althans te mis-
handelen, genoemde A. met kracht met beide handen bij de keel
heeft gegrepen en deze met kracht heeft dichtgeknepen alsook tussen
zijn gebogen arm heeft geklemd, waardoor de rechter grote hoorn van
het schildkraakbeen van genoemde A. brak en deze binnen korte tijd
tengevolge van wurging overleed”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:
dat hij, terwijl hij als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Land-
macht in werkelijke dienst was, op 23 december 1964 te omstreeks
23.00 uur een vrouw genaamd P. A., echtgenote van D. van de B., in
haar slaapkamer in het perceel . . . straat 20A te Leiden, na aldaar
vleselijke gemeenschap met haar te hebben gehad, met beide handen
bij haar keel heeft gegrepen en die keel gedurende lange tijd heeft
dichtgeknepen gehouden met de bedoeling haar van het leven te be-
roven; dat hij tenslotte zijn handen heeft ontspannen; dat, toen de vrouw
daarna een gorgelend geluid maakte, hij, menende dat zij nog leefde,
een zijner armen met kracht om haar nek heeft geslagen en zo krach-
tig mogelijk heeft dichtgeklemd; dat hij haar toen zo geruime tijd heeft
vastgehouden, totdat zij naar zijn mening overleden was; dat, toen hij
de vrouw weer losliet, deze geen tekenen van leven meer vertoonde;
dat hij, om er zeker van te zijn dat die vrouw inderdaad dood was,
haar met een stokje, waaraan een ronde rubber ring zat, enkele krach-
tige slagen op de borst en op de keel heeft gegeven, waarop zij niet
reageerde; dat hij toen zijn uniform heeft aangetrokken en de woning
heeft verlaten; dat hij die vrouw heeft gedood omdat hij walgde van
de situatie, waarin hij verkeerde;

Overwegende, dat een proces-verbaal, op ambtseed opgemaakt en
op 7 januari 1965 gesloten door Pieter van Splunter en Hendrik van
der Ent, respectievelijk adjudant-onderofficier en opperwachtmeester
der Koninklijke Marechaussee te Leiden, zakelijk inhoudt als op 28
december 1964 aan de verbalisanten afgelegde verklaring van:

1. Jacoba X., echtgenote van J. W. van Y.:

dat zij op een bovenwoning schuin tegenover het door de weduwe
van der Berg bewoonde perceel . . . straat 20A te Leiden woont; dat
ongeveer vier maanden geleden bij die weduwe van der Berg een
vrouw, die een dochter is van zekere A., is ingetrokken; dat zij ver-
schillende malen heeft gezien, dat laatstbedoelde vrouw in de voor-
kamer van perceel . . . straat 20A mannen ontving; dat zij zich op 23
december 1964 te omstreeks 22.40 uur op straat voor haar woning in

de . . . straat bevond; dat zij toen de dochter van A. met een militair, gekleed in de uniform van de Koninklijke Landmacht, aan zag komen; dat beiden het huis van de weduwe van der Berg binnengingen; dat er toen geen licht in die woning brandde; dat, nadat zij haar rijwiel had weggebracht en teruggekeerd was in haar woning, haar man in de voorkamer aan de straatzijde in die woning voor het raam stond en tegen haar zei: „Moet je eens kijken hoe dat daar weer te keer gaat“; dat het mogelijk is om vanuit die voorkamer in de voorkamer van het huis van de weduwe van der Berg te kijken; dat de overgordijnen voor de ramen van de voorkamer van de woning van de weduwe van der Berg te smal zijn, zodat, als deze gordijnen zijn gesloten, een kier van 20 à 30 centimeter overblijft; dat zij wist dat onder de ramen in die kamer een bed stond, dat gedeeltelijk zichtbaar was vanuit haar kamer; dat zij, nadat haar man er haar op attent gemaakt had, in de richting van de voorkamer van de woning aan de overzijde keek; dat zij door de kier van de overgordijnen wild spartelende benen zag; dat dit spartelen wel ongeveer een minuut duurde; dat zij onmiddellijk nadat die bewegingen opgehouden waren, een silhouet van een persoon in die kamer naast het bed zag; dat ongeveer vijf minuten later, te 23.05 uur, de militair, die zij met de vrouw naar binnen had zien gaan, alleen uit die woning kwam en wegliep; dat zij na het vertrek van de militair nog wel tien minuten voor haar raam heeft staan kijken om te zien of de dochter van A. naar buiten zou komen; dat zij haar echter niet meer heeft gezien;

2. Verbalisanten:

dat zij op 28 december 1964 de verdachte P. geconfronteerd hebben met getuige X. voornoemd, waarbij laatstgenoemde verklaarde, dat zij de militair, die zij tegenover zich zag, herkende als de militair waarover zij verklaarde;

3. 1e Verbalisant:

dat hij zich op 24 december 1964 te omstreeks 00.15 uur met de soldaat Antonius Johannes P. heeft begeven naar de door laatstgenoemde aangeduide woning . . . straat 20A te Leiden; dat hij die woning is binnengegaan en daar toen onder meer heeft gezien en waargenomen:

dat in de voorkamer op een eenpersoonsbed, dat dwars onder de ramen tegen de muur stond, een vrijwel geheel naakt lichaam van een vrouw lag; dat die vrouw geen tekenen van leven gaf; dat hij op de linkerborst van de vrouw twee evenwijdig lopende paars-blauwe striemen ter lengte van ongeveer 20 centimeter zag en aan de linker zijkant in de hals tussen oor en schouder een paars-blauwe vlek ongeveer zo groot als een platte hand; dat hij op de rechter wang van de vrouw even boven de mondhoek een fel paars gekleurde vlek ter grootte van een vuist zag; dat naast de vrouw op het bed een stokje met aan het einde een rubber ring lag; dat op 24 december 1964 te omstreeks 01.00 uur de gemeentelijke lijkschouwer, de arts H. Harms, ter plaatse verscheen, die hem na onderzoek mededeelde dat de vrouw kort tevoren was overleden; dat hij het lijk van de vrouw ter vaststelling van

de identiteit op 24 december 1964 te 10.00 uur in het Academisch Ziekenhuis te Leiden heeft getoond aan respectievelijk Dirk van de B. en Jacobus Hermanus van de B., die daarbij verklaarden, dat zij het lijk herkenden als het lichaam van hun echtgenote, respectievelijk moeder, Petronella A., geboren te Leiden op 15 november 1919; dat hij op 24 december 1964 te omstreeks 13.00 uur het lijk van P. A. ter in- en uitwendige schouwing heeft overgegeven aan de patholoog-anatoom Dr. Zeldenrust; dat hij heeft gezien, dat deze deskundige het hoofd en de buik- en borstholte van het lijk heeft geopend;

overwegende, dat een proces-verbaal van de uit- en inwendige schouwing van het lijk van Petronella A., geboren te Leiden op 15 november 1919, welk proces-verbaal is opgemaakt en op 6 januari 1965 getekend door J. Zeldenrust en M. Voortman, beiden arts en patholoog-anatoom te 's-Gravenhage en beëdigd deskundige, vermeldt als conclusie van die deskundigen, dat Petronella A., oud 45 jaren, tengevolge van wurging is overleden;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht, op 23 december 1964 te Leiden opzettelijk Petronella A., echtgenote van D. van de B., van het leven heeft beroofd, door haar alstoen met het oogmerk om haar van het leven te beroven, in haar slaapkamer aan de . . . straat 20A te Leiden met beide handen de keel dicht te knippen en enige tijd dichtgeknepen te houden. alsmede deze daarna tussen zijn gebogen arm te klemmen tot de levensgeesten waren geweken, zijnde A. voornoemd alstoen door verstikking om het leven gekomen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*doodslag*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 287 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde primair meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat nu het primair ten laste gelegde bewezen is, een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde achterwege behoort te blijven;

overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat een omtrent beklagde door de zenuwarts J. G. Schnitzler dd. 7 mei 1965 uitgebracht psychiatrisch rapport, onder meer vermeldt als conclusie:

dat betrokkene ten tijde van het plegen van het hem ten laste gelegde weliswaar de ongeoorloofdheid hiervan heeft kunnen inzien,

doch in mindere mate dan gemiddeld normale in staat is geweest zijn wil in vrijheid — overeenkomstig een dergelijk besef — te bepalen, welke conclusie de Krijgsraad overneemt en tot de zijne maakt;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, te dien aanzien:

dat het verblijf in werkelijke dienst vooral voor de jonge dienstplichtigen een drietal ernstige gevaren met zich meebrengt:

1e. de lage keuringseisen;

2e. de geldruimte (wekelijks *f* 15,— van huis mee is geen uitzondering) en het daarmee verband houdende café-bezoek en alcoholgebruik;

3e. de overgang van het steeds toleranter wordend burgerleven naar de militaire samenleving met zijn strikte geboden en verboden;

dat dit verblijf voor beklaagde in belangrijke meer dan de normale wijze gevaarlijk was, omdat hij, gelijk uit het omtrent beklaagde uitgebrachte sociale rapport en voormeld psychiatrisch rapport blijkt, in een sociaal zwak milieu is opgegroeid tot een infantiele aan zijn moeder gebonden jongeman, aan wie het door hem gepleegde feit slechts in verminderde mate kan worden toegerekend;

Overwegende, dat beklaagde op 24 december 1964 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 3 jaren, met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde vanaf 24 december 1964, en bekrachtiging van het bestaande arrest — *Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 5 oktober 1965

President: Mr. Doornbos; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans.

Raadsman: Mr. M. Thoolen, advocaat te 's-Gravenhage.

(*Zie het vonnis hiervóór*).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, met wijziging van de strafmotivering;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf en de op de straf betrekking hebbende overweging, beginnende met

de woorden „Overwegende te dien aanzien:”, welke aan het Hof onjuist zijn voorgekomen;

Overwegende, dat ter terechtzitting van het Hof beklagdes raadsman heeft betoogd, dat beklagde zijn daad heeft begaan, terwijl hij werd overvallen door een sterk gevoel van walging veroorzaakt door de gebeurtenissen die aan zijn daad waren voorafgegaan en zonder daarbij het oogmerk te hebben gehad het slachtoffer te doden of zwaar lichamelijk letsel toe te brengen of te mishandelen;

Overwegende, dat het Hof dit verweer verwerpt:

a. voor zover hierin wordt betoogd, dat beklagde het in het primair gedeelte der telastlegging bedoelde oogmerk niet heeft gehad, omdat

- (1) beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij genoemde Krijgsraad heeft erkend genoemd oogmerk te hebben gehad; dat beklagde weliswaar ter zitting van het Hof deze erkenning niet heeft herhaald, maar het Hof beklagde aan zijn voornoemde verklaring wil houden nu deze verklaring door hem na voorhouding door de Officier-Commissaris en na recollement voor de Krijgsraad is gehandhaafd en ondertekend, terwijl deze erkenning ook door hem ten overstaan van de Kon. Marechaussee kort na het begaan van de daad is gedaan, zoals nog blijkt uit de inhoud van het in de bewijsmiddelen aangehaalde op ambts-eed opgemaakte proces-verbaal;
- (2) dat oogmerk voortvloeit uit de in de bewijsmiddelen weergegeven door beklagde gepleegde daden, zijnde het gedurende lange tijd dichtknijpen van de keel van het slachtoffer — blijkens meergenoemd proces-verbaal heeft beklagde ten overstaan van de Kon. Marechaussee nog verklaard zulks ongeveer vijf minuten te hebben volgehouden — gevolgd door het met kracht om de nek van het slachtoffer slaan door beklagde van een zijner armen en het zo krachtig mogelijk dichtklemmen van die arm, toen het slachtoffer nog een gorgelend geluid maakte;

b. voor zover hierin een beroep wordt gedaan op de in artikel 40 van het Wetboek van Strafrecht genoemde strafuitsluitingsgrond omdat

- (1) hoewel beklagde voor het Hof nog heeft verklaard op het bewuste moment niet te hebben kunnen weerstaan aan de bij hem uit walging voor hetgeen was geschied opgekomen drang om zich aan het slachtoffer te vergrijpen, het Hof niet vermag in te zien, dat bedoeld gevoel van walging beklagde juist tot de in de telastlegging genoemde daad zou moeten dringen, zelfs al was bij beklagde op het in de telastlegging genoemde tijdstip een vernauwd bewustzijn door hevige emoties aanwezig, hetgeen door de zenuwarts J. G. Schnitzler in zijn in de bewijsmiddelen aangehaalde rapport nog is gesteld en door het Hof wordt aangenomen;
- (2) het Hof niet aanneemt, dat de door beklagde ondervonden toestand van walging bij hem een zodanige psychische drang heeft teweeggebracht, dat van het aanwezig zijn van overmacht in de

zin van artikel 40 van het Wetboek van Strafrecht zou kunnen worden gesproken, nu beklaagde blijkens genoemd rapport het ongeoorloofde van zijn handeling heeft kunnen inzien tijdens het plegen van het hem tenlastegelegde feit;

- (3) aan beklaagde een beroep op de in bedoeld artikel bedoelde strafuitsluitingsgrond niet toekomt nu beklaagde — naar uit zijn eigen ter terechtzitting afgelegde verklaring nog is gebleken — zonder daartoe genoodzaakt te zijn, vrijwillig is meegegaan met het slachtoffer naar haar kamer teneinde met haar vleselijke gemeenschap te hebben en het also mede aan zijn eigen schuld is te wijten, dat hij in bedoelde toestand van walging is gekomen;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende, dat beklaagde op 24 december 1964 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en de omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat het Hof beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht in de militaire stand te blijven doch niet zodanig ongeschikt dat hij voorgoed moet worden ontzet van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 23 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf betreft en de op deze straf betrekking hebbende overweging, beginnende met de woorden: „Overwegende te dien aanzien: . . .”;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van zes jaren, met bepaling dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, zijnde vanaf 24 december 1964;

Ontslaat beklaagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bekrachtigt het bestaande arrest;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 13 januari 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel F. G. van Ditzhuyzen en Lt.-Kolonel C. G. Langelaar.

Raadsman: W. G. Tibben, Majoor Soc. Dienst.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid vanaf 22 maart 1965 (in tijd van oorlog) tot 22 november 1965.

Diefstal, subs. verduistering van gelden welke beklagde (tijdens zijn afwezigheid) als bediende in een cafetaria onder zich had.

(W.M.Sr. art. 98; W.Sr. art. 1, 321).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. K. V., geboren 19 november 1944, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„1e. dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de „Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of „omstreeks 22 maart 1965, derhalve in tijd van oorlog, zijn te Am- „hem, althans in Nederland, gelegen onderdeel heeft verlaten en daar- „van sindsdien opzettelijk dan wel met zijn schuld daaraan ongeoor- „loofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op of omstreeks 22 „november 1965 te Amsterdam is aangehouden, dan wel zich op of „omstreeks die datum heeft teruggemeld;

„2e. dat hij op of omstreeks 7 april 1965 te Amsterdam, althans „in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een „bedrag van omstreeks 300 gulden, toebehorende aan B. Noot, althans „aan een ander dan aan hem, beklagde, heeft weggenomen, althans „zo op het voorgaande geen veroordeling kan of mocht volgen, terzake „dat hij alstoen aldaar opzettelijk een bedrag van 300 gulden, toebe- „horende aan B. Noot, althans aan een ander dan aan hem, beklagde, „en welk bedrag hij, werkzaam in de cafetaria van voormelde Noot, „althans anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich „heeft toegeëigend”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklagde sub 2e primair is tenlaste gelegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht heb ik op 22 maart 1965 te Arnhem mijn onderdeel verlaten en ik ben daarvan sindsdien willens en wetens ongeoorloofd afwezig geweest en gebleven totdat ik mij op 20 november 1965 omstreeks 18.20 uur te Amsterdam heb teruggemeld bij de Politiepost aan het Centraal Station, door welke post ik kort daarna aan de Koninklijke Marechaussee ben overgegeven.

Op 7 april 1965 's avonds bevond ik mij te Amsterdam in de cafetaria Benno van Benjamin Noot aan de Haarlemmerdijk 186 hs, alwaar ik die avond als enige bediende werkzaam was. In die hoedanigheid had ik ook de kas van de cafetaria toen onder mijn beheer. Omstreeks 22.00 uur die dag heb ik een bedrag van f 300.—, dat naar ik wist toebehoorde aan genoemde B. Noot, uit die kas genomen, bij mij

gestoken en mij toegeëigend, zonder dat ik daartoe, hoe dan ook gerechtigd was;

Overwegende dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P 521/65-421/65 garn. op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 26 november 1965 getekend door Derk Jan Toorneman, wachtmeester der 1e klasse, behorende tot de Brigade Arnhem der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Jan Gerard Mulder, kapitein, commandant van de Subsistencompagnie van het Garnizoenscommando te Arnhem, rnr.: 06.07.09.000:

Ik ben compagniescommandant van soldaat J. H. V., die ik als messbediende had te werk gesteld in het Koninklijk Militair Invalidenhuis Bronbeek te Arnhem. Op 22 maart 1965 ontving ik het bericht, dat de soldaat V. uit „Bronbeek” was vertrokken. Ik had V. daar geen toestemming voor gegeven. Soldaat V. is vanaf 22 maart 1965 tot 20 november 1965 zonder toestemming van zijn onderdeel afwezig geweest;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal van de Recherchedienst van de Politie te Amsterdam, afd. 7, Bur. De Ruijterweg, op ambtseed opgemaakt en op 4 mei 1965 getekend door Willem Sjouke de Boer, hoofdagent-rechercheur van gemeentepolitie te Amsterdam, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Benjamin Noot, geb. 3 september 1908:

dat hij een cafetaria drijft op het adres Haarlemmerdijk 186 hs te Amsterdam; dat op 7 april 1965 J. V. bij hem in dienst was; dat hij tegen middernacht op genoemde datum bemerkte, dat V. uit de cafetaria, waar hij die avond alleen dienst had, was verdwenen; dat hij toen aldaar constateerde, dat alle papiergeld, tot een totaal bedrag van f 302,— uit de kas was verdwenen; dat dit geld hem, getuige, in eigendom toebehoorde en dat hij aan V. geen toestemming had gegeven dit geld weg te nemen teneinde er eigendunkelijk over te beschikken;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub 1e primair en sub 2e subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„1e. dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de „Koninklijke Landmacht, op 22 maart 1965 zijn te Arnhem gelegen „onderdeel heeft verlaten en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd „afwezig is geweest en gebleven, totdat hij zich op 20 november 1965 „te Amsterdam heeft teruggemeld;

„2e. dat hij op 7 april 1965 te Amsterdam opzettelijk een bedrag „van 300 gulden, toebehorende aan B. Noot en welk bedrag hij, werk- „zaam in de cafetaria van voormelde Noot onder zich had, weder- „rechtelijk zich heeft toegeëigend”;

Overwegende, dat nu de Krijgsraad het sub 1e primair tenlastegelegde bewezen acht, het sub 1e subsidiair tenlastegelegde onderzoek noch beslissing behoeft;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1e. „desertie in tijd van vrede gepleegd,

2e. „verduistering’;

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1e. artikel 98 Wetboek van Militair Strafrecht,

2e. artikel 321 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te meiden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat blijkens proces-verbaal nr. PV 545/J 177/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 27 november 1965 getekend door M. Verbruggen, opperwachtmeester, 1e verbalisant en E. Snoek, wachtmeester, 2e verbalisant, beiden behorende tot de Brigade Amsterdam der Koninklijke Marechaussee, beklagde terzake van de te lastegelegde feiten op 21 november 1965 in justitieel voorlopig arrest is gesteld, te ondergaan als streng arrest; dat voornoemd arrest op 25 november 1965 door de Territoriaal Commandant Gelderland is gehandhaafd om herhaling en ontvluchting te voorkomen; dat beklagde op last van de Auditeur-Militair op 26 november 1965 is opgenomen in het Huis van Bewaring I te Arnhem; dat de Verwijzingsofficier op 10 december 1965 heeft bepaald dat beklagde in arrest zal blijven; dat de Krijgsraad op 23 december 1965 in raadkamer heeft beslist, dat beklagde in arrest zal blijven;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak is van dien aard, dat beklagde, die in arrest is, daarin behoort te blijven, waarover bij afzonderlijke dispositie is beslist;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van de begane misdrijven ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet zodanig ongeschikt, dat hij voorgoed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, behoort te worden ontzet;

[Volgt: gevangenisstraf voor de tijd van 6 maanden, met aftrek van voorarrest van 21 november 1965 tot de dag van tenuitvoerlegging van het vonnis, van welke gevangenisstraf 1 maand voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaren en met de bijzondere voorwaarde van zich te gedragen naar de aanwijzingen te geven door of namens de R.K. Reclasseringsvereniging en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen (onvoorwaardelijk) — *Red.*].

NASCHRIFT.

Zonder dat de Krijgsraad daaraan een overweging heeft gewijd is in het hewezenverklaarde de term „derhalve in tijd van oorlog”, ge-

hecht aan de datum 22 maart 1965, tussen kade en schip geraakt: deze term komt in het bewezenverklaarde niet meer voor. Nu maakt dat niet zo veel uit, want of deze term nu wel of niet in de tenlastelegging vermeld is: beslissend is dat voor het al of niet aanwezig zijn van „tijd van oorlog” niet.

Vast staat in ieder geval dat vanaf 1 juli 1965 geen „tijd van oorlog” meer aanwezig geacht kon worden (artikel 71a W.M.Sr.). Vóórdien was dat, volgens de vaste jurisprudentie van het H.M.G. (en van de Krijgsraden) wèl het geval. Eigenlijk had dus het bewezen verklaarde feit twee qualificaties moeten dragen, namelijk „desertie in tijd van „oorlog gepleegd (voor het vóór 1 juli 1965 gepleegde gedeelte der opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid) en „desertie in tijd van vrede „gepleegd” (voor het nadien gepleegde gedeelte) eventueel als voortgezette handeling. Een en ander tenzij op grond van de toepasselijkverklaring van artikel 1, 2” W.Sr. alleen de lichtere strafbepaling van „tijd van vrede” toepasselijk geacht wordt. Zie mijn naschrift in M.R.T. LVIII, blz. 601. Artikel 1, 2” W.Sr. is echter in dit vonnis niet als toegepast aangehaald.

W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 19 februari 1966

President: Mr. P. J. C. Schipper (plv.); Leden: Majoor G. A. van den Bergh en F. M. Th. van der Ven.

Raadman: Eerste-Luitenant A. C. van Tiggelen.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (meermalen gepleegd) doordien beklagde, dpl. soldaat, bij herhaling weigerde gevolg te geven aan de hem door zijn meerdere, dpl. vaandrig, gegeven bevelen om tijdens een oefenalarm in een schuttersput te gaan staan.

4 weken militaire detentie, waarvan 2 weken voorwaardelijk.

(W.M.Sr. art. 114).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P. S., geboren op 17 maart 1946, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 9 december 1965 te of nabij Sleenwijkerwold, althans in Nederland, toen zijn meerdere, de vaandrig F. J. A. Rutten tijdens een oefenalarm, waarbij door de militairen, die aan de oefening deelnamen — waaronder beklagde — een opstelling moest worden ingenomen in daar aanwezige schuttersputten, aan hem, beklagde, het bevel gaf in de hem aangewezen schuttersput te gaan staan, heeft

„geweigerd of opzettelijk heeft nagelaten aan voormeld dienstbevel te „gehoorzamen, door willens en wetens, ook toen voormeld bevel nog „enige malen werd herhaald, zonder te reageren gewoon naast die „schuttersput te blijven staan”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 9 december 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtig soldaat, ingedeeld bij de 434e Compagnie van Heutsz Mobiel; dat het peloton, waarbij hij was ingedeeld, op genoemde datum te omstreeks 21.30 uur oefenalarm kreeg; dat het peloton daartoe moest uitrukken naar Darp in de buurt van Steenwijkerwold en een opstelling innemen in ter plaatse aanwezige schuttersputten; dat hij toen aldaar van zijn pelotonscommandant vaandrig Rutten, opdracht kreeg in een schuttersput te gaan staan; dat hij, beklagde, toen gezegd heeft dat hij dat niet deed; dat hij willens en wetens geen gevolg heeft gegeven aan de daarna enige malen herhaalde bevelen van genoemde vaandrig om in die schuttersput te gaan staan, doch zonder te reageren naast die schuttersput is blijven staan; dat hij wist dat die vaandrig zijn militaire meerdere was en dat de gegeven bevelen een dienstopdracht waren;

Overwegende, dat F. J. A. Rutten, dpl. vaandrig, oud 21 jaar, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 9 december 1965 te omstreeks 21.30 uur in zijn functie van Officier van Dienst van de 434e Compagnie van Heutsz Mobiel oefenalarm heeft gegeven voor het piketpeloton; dat dit inhield, dat het peloton moest uitrukken naar het object Darp in de omgeving van Steenwijkerwold en aldaar een opstelling innemen in de ter plaatse aanwezige schuttersputten; dat hij, getuige, bij controle over de ingenomen opstellingen zag, dat de tot zijn peloton behorende soldaat S. niet in, doch naast zijn schuttersput stond; dat hij tot S. heeft gezegd: „Ga in de put staan”; dat S. antwoordde dat er water in de put stond en gewoon bleef staan; dat hij, getuige, nog enige malen tot S. heeft gezegd: „Ga in de put staan”, doch dat S. daar helemaal niet op reageerde; dat hij, getuige, tenslotte heeft gezegd: S., nu voor de laatste „maal, ga in deze put staan”; dat S. niet heeft geantwoord en naast de schuttersput is blijven staan;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 9 december 1965 te of nabij Steenwijkerwold, „toen zijn meerdere, de vaandrig F. J. A. Rutten, tijdens een oefen„alarm, waarbij door de militairen, die aan de oefening deelnamen — „waaronder beklagde — een opstelling moest worden ingenomen in „daar aanwezige schuttersputten, aan hem, beklagde, het bevel gaf in

„de hem aangewezen schuttersput te gaan staan, heeft geweigerd aan „voormeld dienstbevel te gehoorzamen, door willens en wetens, ook „toen voormeld bevel nog enige malen werd herhaald, zonder te reageren gewoon naast die schuttersput te blijven staan“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„opzettelijke ongehoorzaamheid“,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

[Volgt: veroordeling tot 4 weken militaire detentie, waarvan 2 weken voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 20 januari 3966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel A. H. Soomers en Luit.-Kolonel H. Tieckens.

Raadsman: Majoor W. C. Tibben.

Diefstal van 85 dubbeltjes uit de kast van een kamergenoot. Opgelegde straf: 2 weken gevangenisstraf, voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaar, een geldboete van f 100. — subs. 20 dagen hechtenis onvoorwaardelijk, met de bijzondere voorwaarde: vergoeding van de schade aan de kamergenoot binnen 3 maanden na het ingaan van de proeftijd.

(W.Sr. art. 310).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H., geboren 7 juli 1945, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 5 september 1965 te Steenwijkerwold, althans in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen uit de kast van zijn kamergenoot de soldaat J. H. Brand, 85 dubbeltjes, althans een geldsbedrag groot f 8.50 of daaromtrent, toebehorende aan deze Brand, althans aan een ander dan aan hem, beklagde“;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 4 oktober 1965 opgemaakt en getekend door de commandant Stafcompagnie Johannes Postkazerne te Steenwijkerwold onder meer blijkt, dat H. op 5 september 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 31 maart 1965;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, heb ik op 5 september 1965 'smiddags te Steenwijkerwold op kamer V-20, gebouw G van de Johannes Postkazerne uit de kast van mijn kamergenoot de soldaat J. H. Brand, een coca-cola flesje inhoudende omstreeks 85 dubbeltjes, welke naar ik wist toebehoorden aan genoemde Brand, weggenomen met de bedoeling mij deze toe te eigenen. Ik had van niemand recht of toestemming gekregen dit geld weg te nemen en mij toe te eigenen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal no. P. 436/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 8 september 1965 getekend door Fr. van Dijk, opperwachtmeester, 1e verbalisant en J. Schonewille, marechaussee der 1e klasse, 2e verbalisant, beiden behorende tot de brigade Steenwijkerwold der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

J. H. Brand, geboren 11 mei 1945:

dat hij gelegerd is op kamer V-20 gebouw G in de Johannes Postkazerne te Steenwijkerwold; dat hij dubbeltjes spaarde en deze bewaarde in een coca-cola flesje, dat was opgeborgen op het bovenste schap in zijn kast op bedoelde kamer; dat hij op 2 of 3 september 1965 die dubbeltjes had geteld en dat er toen ca. 85 waren, dus een geldsbedrag van f 8,50; dat hij op 3 september met bewegingsvrijheid is vertrokken; dat hij op 5 september 1965 te 24.00 uur in de kazerne is teruggekeerd; dat hij op 6 september 1965 te 07.30 uur constateerde dat het flesje met dubbeltjes erin was verdwenen uit zijn kast; dat zijn kast wel was voorzien van een hangslot, doch dat dit defect was; dat alleen de soldaat H. dat weekend niet met bewegingsvrijheid was gegaan; dat het verdwenen geldsbedrag ad f 8,50 geheel zijn eigendom was en dat hij niemand recht of toestemming heeft gegeven dit geld weg te nemen of zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„diefstal”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-

ming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien:enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van twee weken, tot betaling van een geldboete van een honderd gulden, met bepaling dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van twintig dagen;

Beveelt, dat deze gevangenisstraf niet zal worden ten uitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op twee jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen, of niet naleeft de door de Krijgsraad gestelde bijzondere voorwaarde, dat de veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaakte schade ad f 8,50 binnen drie maanden na het ingaan van de proeftijd geheel zal vergoeden aan J. H. Brand, Sponturfwijk 42, Balkbrug, gemeente Avereest.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 3 maart 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel P. Ridder en Majoor G. J. Advocaat.

Ruadsmarz: Majoor W. G. Tibben.

Mishandeling, begaan tegen zijn moeder; beklaagde, dpl. soldaat, had in zijn ouderlijke woning in de keuken zijn moeder een trap tegen de onderzijde van haar rug gegeven, waardoor zij pijn ondervond en enige bloeditstoringen bekwam.

Gedeeltelijk voorwaardelijke geldboete.

(W.Sr. art. 300, 304).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. E. J., geboren 17 september 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien:enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 8 november 1965 te Apeldoorn, althans „in Nederland, opzettelijk gewelddadig Jenneke J., zijn moeder, met een „zijner voeten een of meerdere harde schoppen tegen de onderzijde van „haar rug heeft gegeven, bij en tengevolge van welke schop of schop- „pen J. voornoemd veel pijn heeft ondervonden en zich onder be-

„handeling van de Gem. Geneeskundige en Gezondheidsdienst aldaar „heeft moeten stellen”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 8 november 1965 omstreeks 07.30 uur heb ik te Apeldoorn in de keuken van mijn huis, willens en wetens mijn moeder, Jenneke J., met mijn linkervoet met kracht en harde schop tegen de onderzijde van haar rug gegeven. Naar mij later bleek heeft ze zich hiervoor onder de behandeling van de Gemeentelijke Geneeskundige Gezondheidsdienst te Apeldoorn gesteld;

overwegende, dat Jenneke J., echtgenote van H. J., oud 55 jaar, als getuige bij haar verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 8 november 1965 omstreek? 07.30 uur bevond ik mij in de keuken van mijn huis te Apeldoorn. Beklaagde, mijn zoon, heeft mij toen met een van zijn voeten een harde schop tegen de onderzijde van mijn rug gegeven tengevolge van welke schop ik veel pijn heb onderhouden en ik mij diezelfde dag nog onder behandeling van de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst aldaar heb moeten stellen;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een schrijven van de 1e Gemeente-arts van de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst te Apeldoorn, C. C. Querido, dd. 5 november 1965, houdende als verklaring van gen. deskundige, dat zij als letsel bij mevr. J. J.-J. heeft geconstateerd een flink aantal haernatomen op de rug en de bibs;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — de inhoud van de geneeskundige verklaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande dat beklaagde zijn moeder een harde schop heeft gegeven;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„mishandeling, begaan tegen zijn moeder”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 504 j° artikel 300 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 100 (subs. 20 dagen

hechtenis) waarvan f 50 (10 dagen) voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaren — *Red.J.*

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 31 maart 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoor G. A. van den Bergh en Kapitein A. M. L. Maas.

Raadsman: Mr. J. P. M. van der Horst, advocaat te Nijmegen.

Na het gebruik van 16 à 18 glazen bier een aan een ander toebehorende bromfiets gepakt en daarmee over de voor het openbare verkeer openstaande weg gereden.

2 weken militaire detentie.

(W.M.Sr. art. 11; W.V.W. art. 26 en 37).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. J. E. K., geboren 24 februari 1946, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 3 januari 1966 te Loenen, althans in Nederland,

„1e. als bestuurder van een rijwiel met hulpmotor, toebehorende „aan Chr. H. Staal, daarmee opzettelijk wederrechtelijk heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de „Groenendaalseweg;

„2e. als bestuurder van een bromfiets daarmee heeft gereden over „de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de Groenendaalseweg, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van „alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht, „dat rijwiel met hulpmotor naar behoren te besturen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 3 januari 1966 in een café in Klarenbeek 8 à 9 pullen bier heeft gedronken; dat de inhoud daarvan ongeveer overeenkomt met de inhoud van 16 à 18 glazen; dat hij omstreeks 22.30 uur genoemd café verliet en zich toen behoorlijk onder de invloed van dat bier en suf voelde; dat hij niet goed kon lopen; dat hij vervolgens gelift is tot Loenen; dat hij te Loenen voor hotel „De Eikenboom” een bromfiets zag staan; dat hij willens en wetens deze bromfiets heeft gepakt en erop is weggereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Groenendaalseweg, te Loenen; dat hij wist, dat deze bromfiets hem niet toebehoorde en dat niemand hem toestemming had gegeven om die bromfiets mee te nemen; dat hij zich herinnert, dat, toen hij op die bromfiets over de Groenendaalseweg reed, hij de brom-

mer als gevolg van de drank moeilijk in bedwang kon houden en dat hij slingerend reed;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal Nr. 10/8 op ambtseed opgemaakt en op 6 januari 1966 getekend door J. H. Mennink, hoofdagent van gemeentepolitie te Apeldoorn, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Chr. H. Staal, geboren op 16 december 1928:

dat hij op 3 januari 1966 te omstreeks 23.15 uur zijn bromfiets, merk D.K.W., type sport, heeft geplaatst bij hotel-café „De Eiken-,boom“, Beekbergerweg 2 te Loenen; dat hij te omstreeks 23.50 uur hoorde van een cafébezoeker, dat deze iemand op zijn, Staal's, bromfiets had zien rijden op de Groenendaalseweg, richting Woeste Hoeve; dat hij een vervolging heeft ingesteld en ter hoogte van zijn woning, Groenendaalseweg 34 te Loenen, een militair bij zijn, Staal's, bromfiets zag staan; dat hij niemand toestemming heeft gegeven bedoelde bromfiets weg te nemen en ermee op de openbare weg te gaan rijden;

als verklaring van G. W. Hendriksen, geboren 26 april 1943:

dat hij op 3 januari 1966 omstreeks 23.45 uur reed op de Groenendaalseweg te Loenen, gaande in de richting Loenen; dat hem toen een bromfietser tegemoet kwam rijden; dat hij het geluid van de motor herkende als het geluid van de bromfietsmotor van Chr. Staal; dat hij zag, dat de persoon, die de bromfiets met ingeschakelde motor bestuurde, een militair was; dat hij zag, dat die militair slingerend reed; dat hij zag, dat, toen die bestuurder hem nog maar juist gepasseerd was, die bestuurder zonder aanwijsbare oorzaak op het wegdek viel; als verklaring van verbalisant:

dat de Groenendaalseweg te Loenen een voor het openbaar verkeer openstaande weg is;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P 15/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 20 januari 1966 getekend door J. de Haan, wachtmeester der 1e klasse, 1e verbalisant en A. Terpstra, marechaussee der 1e klasse, 2e verbalisant, beiden behorende tot de brigade Apeldoorn der Koninklijke Marechaussee zakelijk onder meer inhoudt als verklaring, verrichting en eigen waarneming van verbalisanten:

dat op 4 januari 1966 te omstreeks 00.05 uur bericht werd ontvangen, dat te Loenen een militair was aangehouden, verdacht van joy-riding met een bromfiets; dat zij zich naar Loenen hebben begeven en aldaar aantreffen een persoon, die bleek te zijn genaamd H. J. E. K., geboren te Geleen op 24 februari 1946, dienstplichtig soldaat; dat hij, 1e verbalisant, bij het aanspreken van K., bij deze een sterk naar inwendig gebruik van alcoholhoudende drank riekende adem rook; dat zijn, K.'s, manier van spreken soms verward was;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een rapport betreffende alcoholbepaling in het bloed van H. J. E. K., d.d. 10 januari 1966 op ambtseed opgemaakt en ondertekend door Drs. J. W. Verburt, scheikundige bij het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie te 's-Gravenhage, houdende als verklaring van ge-

noemde deskundige, dat de reductiewaarde overeenkomt met 1,05 ‰ aethylalcohol in het bloed;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en de feiten, waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

- 1e. „opzettelijk wederrechtelijk een aan een ander toebehorend motorrijtuig op een weg gebruiken”;
- e. „handelen in strijd met artikel 26 lid 1 van de Wegenverkeerswet”;
voorzien en strafbaar gesteld bij:
 - 1e. artikel 37 van de Wegenverkeerswet;
 - 2e. artikel 35 lid 1 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 2 weken — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 2 september 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luit.-Kolonels H. A. D. Nieuwenhuis en F. G. J. de Waal.

Raadsman: Mr. O. H. M. van Zinnicq-Bergman.

Feitelijke insubordinatie. Een soldaat sloeg een meerdere (sergeant) met een zijner tot een vuist gebalde handen tegen het hoofd. Beklaagde was lijdende aan gebrekkige ontwikkeling van zijn geestvermogens en ten aanzien van het hem telastgelegde feit in zeer aanzienlijke mate verminderd toerekeningsvatbaar. Opgelegde straf: 2 weken militaire detentie voorwaardelijk met een proeftijd van 10 maanden.

(W.M.Sr. art. 117).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen S., geboren 23 mei 1944, beklagde.

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 20 mei 1965, te of nabij Eindhoven, ter-, „wijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was en „ingedeeld bij de 13e Geneeskundige Compagnie, opzettelijk zijn meer-

„dere, de sergeant J. L. A. Brens feitelijk aanrandend, deze met een „zijner tot een vuist gebalde handen tegen het hoofd heeft geslagen, „gestoten of gestompt“;

Overwegende, dat beklagde blijkens een zich bij de processtukken bevindende Justitiële Verklaring dd. 24 mei 1965 opgemaakt door de Commandant van de 13e Geneeskundige Compagnie Prinses Beatrixkamp te Eindhoven en op last ondertekend door de Kapitein D. A. van den Hurk, ten tijde dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Vanaf 30 september 1964 tot op heden ben ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Landmacht. Sinds 25 maart 1965 ben ik geplaatst bij de 13e Geneeskundige Compagnie en gelegerd in het Prinses Beatrixkamp te Eindhoven. Op 20 mei 1965 heb ik op de Vliegbasis Eindhoven welbewust mijn meerdere de sergeant J. L. A. Brens met een mijner tot een vuist gebalde handen tegen diens lichaam geslagen, waarbij ik het wel mogelijk acht dat ik hem tegen zijn hoofd heb gestompt;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde rapport dd. 20 mei 1965, opgemaakt door de dienstplichtig sergeant J. L. A. Brens, ingedeeld bij de 13e Geneeskundige Compagnie te Eindhoven, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van rapporteur:

Op 20 mei 1965 te 06.00 uur heb ik bij het wakken van korpораals en manschappen de dienstplichtig soldaat S. in bed aangetroffen. Hij weigerde op te staan. Hierna heb ik met twee soldaten van de wacht de dienstplichtig soldaat S. uit bed getild. Toen hij naast zijn bed stond sloeg hij mij plotseling met zijn rechtervuist tweemaal tegen de linkerkaak;

overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende het rapport van de sergeant Brens slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten, dat hij op 20 mei 1965 te Eindhoven, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was en ingedeeld bij de 13e Geneeskundige Compagnie, opzettelijk zijn meerdere, de sergeant J. L. A. Brens feitelijk aanrandend, deze met een zijner tot een vuist gebalde handen tegen het hoofd heeft geslagen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„feitelijke insubordinatie“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders, waarbij de Krijgsraad rekening houdt met het ten processe overgelegde Psychiatrisch Rapport opgemaakt door Dr. E. L. K. Zeldenrust, zenuwarts en de reserve 1e Luitenant-arts J. Christoffels, welk rapport als conclusie heeft:

- a. dat onderzochte S. lijdende is of- en tijdens het bedrijven van het hem ten laste gelegde lijdende was aan een gebrekkige ontwikkeling van zijn geestvermogens in de vorm van: een affectreactie bij degeneratieve, hysterische, „neurotische“ jongen in een verlate puberale problematiek en met een gestoord ontwikkelingsmilieu;
- b. dat onderzochte dientengevolge ten aanzien van het hem ten laste gelegde misdrijf in zeer aanzienlijke mate verminderd toerekeningsvatbaar is op het moment van het gepleegde strafbare feit, welke conclusie de Krijgsraad overneemt en tot de zijne maakt;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien, behoudens voormelde wetsbepaling, nog de artikelen 1, 11, 13, 14, 60, 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 14a, 14b, 37a van het Wetboek van Strafrecht; 76 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht; 193, 197, 205 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklagde tot een militaire detentie voor de duur van twee weken;

Beveelt, dat deze militaire detentie niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op tien maanden bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 18 november 1965

President: Mr. P. E. Kloot?; *Leden:* Kolonel J. C. Zuidema en Lt.-Kolonel J. H. M. Chappin.

Feitelijke insubordinatie: beklagde, dpl. soldaat, op een bushalte wegens ongenoegzaam tenue terechtgewezen door een zich als meerdere (sergeant) bekendmakende in burger geklede persoon, diende deze meerdere enige vuistslagen in het gezicht toe, waardoor deze meerdere een verwonding (bloedneus) opliep.

(W.M.Sr. art. 117).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. P. N., geboren 17 mei 1945, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 1 september 1965 te Eindhoven, terwijl hij „als dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de A-Compagnie „van het 16e Pantser Infanterie Bataljon der Koninklijke Landmacht en „gelegerd in de Legerplaats Oirschot, opzettelijk zijn meerdere, de „sergeant P. A. J. van Helvert feitelijk aanrandend, deze met een tot „vuist gebalde hand met kracht in het gezicht heeft geslagen, gestoten of „gestompt, waardoor deze sergeant pijnlijk werd getroffen en bloedend „werd verwond”;

Overwegende: . . . enz.;

overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Vanaf 10 juni 1964 tot op heden ben ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht en als zodanig ben ik ingedeeld bij de A-Compagnie van het 16e Pantser Infanterie Bataljon te Oirschot. Ik ben daar in de legerplaats Oirschot gelegerd. Op 1 september 1965 omstreeks 23.00 uur bevond ik mij in uniform gekleed bij een bushalte in de Zwaanstraat te Eindhoven, in gezelschap van twee vrienden. Mijn tenue was niet in orde en ik werd toen dan ook aangesproken door een in burger gekleed persoon die mij de opdracht gaf mijn tenue in orde te maken. Ik gehoorzaamde niet. De man toonde mij toen zijn militair paspoort. Bovendien zei hij daarbij: „Ik ben sergeant, maak onmiddellijk je tenue in orde”. Ik wist toen zeker dat deze man mijn militaire meerdere was. Ik weigerde echter aan zijn bevel te gehoorzamen. Toen hij bleef aanhouden, heb ik deze man — het was zo hoorde ik later de sergeant-sportinstructeur P. A. J. van Helvert — met mijn tot een vuist gebalde rechterhand opzettelijk en met kracht enkele slagen in het gezicht gegeven. De sergeant zal daar zeker pijn van gehad hebben en ik zag dat hij een bloedneus kreeg. Later ben ik door de Marechaussee hieromtrent verhoord en ik ben ook geconfronteerd met de sergeant van Helvert. Deze heeft mij toen herkend en ik hem;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. 177/65, opgemaakt en gesloten te Eindhoven op 20 september 1965 door Hendrik Bosch, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Welschap onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Petrus Antonius Johannes van Helvert, dienstplichtig sergeant, reg.nr. 45.07.06.137, Staf Compagnie van de legerplaats Oirschot te Oirschot:

Op 1 september 1965 zag ik dat bij een bushalte in de Zwaanstraat te Eindhoven drie militairen stonden wier tenue niet in orde was. Ik

was in burger gekleed en begaf mij naar hen toe. Ik gaf de opdracht hun tenue in orde te maken. Een van hen voldeed niet aan deze opdracht. Ik toonde hem daarop mijn militaire paspoort en ik zei hem dat ik sergeant was. Plotseling sloeg deze militair mij met kracht met zijn gebalde vuist op mijn neus. Ik voelde een stekende pijn in mijn gezicht en ik bloedde hevig uit mijn neus;

als relaas van verbalisant:

Op 2 september 1965 heb ik de soldaat N. geconfronteerd met de sergeant P. A. J. van Helvert. De sergeant van Helvert verklaarde mij: „De soldaat die ik hier voor mij zie is dezelfde soldaat, die mij op 1 september 1965 in mijn gezicht heeft geslagen, nadat ik hem opdracht had gegeven, zijn tenue in orde te maken”;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 1 september 1965 te Eindhoven, terwijl hij als dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de A-Compagnie van het 16e Pantser Infanterie Bataljon der Koninklijke Landmacht en gelegerd in de Legerplaats Oirschot, opzettelijk zijn meerdere, de sergeant P. A. J. van Helvert feitelijk aanrandend, deze met een tot vuist gebalde hand met kracht in het gezicht heeft geslagen of gestompt, waardoor deze sergeant pijnlijk werd getroffen en bloedend werd verwond”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„feitelijke *insubordinatie*”, *)

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de tijd van 2 weken — Red.]

Mobiele Krijgsraad Luchtmacht

Vonnis van 16 maart 1966

President: Mr. P. E. Kloots; Leden: Lt.-Kolonels H. J. Vermeulen en F. de Boer.

Poging tot oplichting, gepleegd door een reserve-korporaal, die —

*) Ten rechte: „feitelijke *insubordinatie*, enig lichamelijk letsel ten gevolge hebbende” — (Red. M.R.T.).

hoewel hij per trein en als passagier bij een kameraad gereisd had — bij zijn administrateur lijsten van gebruik van eigen vervoermiddel voor die reizen had ingediend, zijnde zijn voornemen om op grond van het in die lijsten vermelde uitbetaling te verkrijgen verijdelde, omdat door een administratieve controle die lijsten niet in orde werden bevonden.

(W.Sr. art. 45, 326).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD LUCHTMACHT,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen F. G., geboren 11 februari 1946, reserve-korporaal, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 10 juli 1965 te Borgholzhausen (West-Duitsland), terwijl hij zich in militaire dienstbetrekking in West-Duitsland bevond, ter uitvoering van zijn voornemen om met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordelen door listige kunstgrepen en/of een samenweefsel van verdichtsels de Korpsadministrateur van de 1e Groep Geleide Wapens, althans de Staat der Nederlanden, te bewegen tot afgifte van een bedrag in geld, waarop hij geen recht had, toen aldaar met genoemd oogmerk op het bureau van de Administrateur van 120 Squadron der 1e Groep Geleide Wapens heeft ingediend twee lijsten van gebruik van eigen vervoermiddel bij verlof of bewegingsvrijheid teneinde de daarvoor vastgestelde vergoedingen van genoemde Korpsadministrateur, althans van de Staat der Nederlanden, te ontvangen, op welke lijsten hij valselijk, listiglijk en in strijd met de waarheid had vermeld, dat hij de door hem gemaakte weekendreizen op 8 mei 1965, 17 mei 1965, 20 mei 1965 en 24 mei 1965 van Enschede naar Nijega en terug per eigen vervoermiddel had gemaakt en dat de soldaat J. Schuil daarbij met hem was meegereeden op 17 mei 1965, 21 mei 1965 en 24 mei 1965 van Kollum naar Enschede, terwijl hij in werkelijkheid genoemde reizen van 8, 17 en 24 mei 1965 had gemaakt per trein tegen militair tarief en op 20 mei 1965 was meegereeden met de marechaussee der 1e klasse Genee, zijnde de verdere uitvoering van zijn voorgenomen misdrijf niet voltooid, alleen ten gevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat zijn bedrog werd ontdekt”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Sinds oktober 1964 ben ik ingedeeld bij het 120 Squadron van de 1e Groep Geleide Wapens te Borgholzhausen (West-Duitsland) als grondverdedigingsmilitair. Op 8 mei 1965 ben ik met verlof van Borgholzhausen vertrokken naar mijn woonhuis te Nijega en op 17 mei 1965 ben ik vandaar weer teruggekeerd naar Borgholzhausen. Ik heb deze reizen voor wat Nederland betreft vanaf en tot Enschede gemaakt per trein volgens het voor militairen geldend tarief. Op 20 mei 1965 ben ik voor een weekendreis Borgholzhausen — Nijega meegeereeden met de marechaussee der 1e klasse P. S. Genee in zijn auto. Ik

heb hem hiervoor niets betaald. Op 24 mei 1965 ben ik van Nijega terug naar Borgholzhause gegaan per trein volgens het voor militairen geldend tarief tot Enschede. Omstreeks 10 juli 1965 heb ik twee lijsten van gebruik eigen vervoermiddel bij verlof of bewegingsvrijheid opgemaakt en ingeleverd bij de administratie van het 120 Squadron van de 1e Groep Geleide Wapens te Borgholzhausen en de lijsten ter hand gesteld aan de dienstplichtig soldaat J. Klugkist. Ik heb daarin zakelijk vermeld dat ik op 8, 17, 20 en 24 mei 1965 bovengenoemde reizen had gemaakt met mijn eigen vervoermiddel. Ik wist dat dit in strijd met de waarheid was. Verder heb ik op een der lijsten vermeld dat de dienstplichtig soldaat J. Schuil op 17, 21 en 24 mei 1965 met mij was meegerisd, ofschoon dit niet het geval was. Het was mijn bedoeling door op deze wijze te declareren mij ten koste van de Staat der Nederlanden te bevoordelen. Op 28 juni [juli? — Red.] 1965 is mij medegedeeld dat de squadronadministratie ontdekt had dat er iets mis was met mijn declaratie. Als men niets had gemerkt zou ik zeker de vergoedingen op basis van mijn declaratie in ontvangst hebben genomen;

Overwegende, dat Petrus Sietze Genee, oud 23 jaar, marechaussee der 1e klasse, wonende te Joure, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 20 mei 1965 ben ik met mijn auto terwijl de korporaal F. G. als passagier meereed van Borgholzhausen naar Nederland gereden;

Overwegende, dat Julle Schuil, oud 20 jaar, dienstplichtig soldaat, wonende te Kollum, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Ik ben ingedeeld bij het 120 Squadron van de 1e Groep Geleide Wapens te Borgholzhausen (West-Duitsland). Op 17, 21 en 24 mei 1965 heb ik de afstand Enschede-Kollum v.v., alwaar ik woon, afgelegd per trein en bus;

Overwegende, dat Wilhelmus Johannes Groeneveld, oud 47 jaar, adjudant-onderofficier bij de Koninklijke Luchtmacht, wonende te Hoogerheide, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Vanaf 1 november 1963 tot 15 oktober 1965 was ik te Borgholzhausen (West-Duitsland) squadronadministrateur bij het 120 Squadron van de 1e Groep Geleidewapens. Medio juli 1965 kwam bij mij op de administratie de korporaal der Koninklijke Luchtmacht F. G. en hij overhandigde aan de bij mij werkzame soldaat Klugkist twee lijsten van gebruik eigen vervoermiddel bij verlof of bewegingsvrijheid. Op basis van de gegevens die de declarant vermeldt en naar waarheid moet invullen, worden de vergoedingen gegeven. G. heeft verklaard dat de gegevens op de door hem ingediende lijsten in overeenstemming waren met de waarheid. Doordat G., naar later bleek, op 20 mei 1965 met de marechaussee der 1e klasse Genee was meegereden naar Holland en op 8, 17 en 24 mei 1965 per trein heeft gereisd in plaats van met eigen vervoermiddel zoals hij had gedeclareerd, heeft hij zich ten onrechte trachten te bevoordelen en de Staat der Nederlanden trachten

te benadelen. Door een administratieve controle zijn de betreffende lijsten niet in orde bevonden en de declaraties zijn G. niet uitbetaald;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van de bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend beweren acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, . . . enz.; te weten:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„poging tot oplichting”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 45 j^o 326 van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 2 weken, voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren en, onvoorwaardelijk, tot een geldboete van f 150, subs. 30 dagen hechtenis — *Red.J.*]

DISCIPLINAIRE BESLISSING

Territoriale Commandant

Beschikking van 12 mei 1966

Een strafoplegger had een sergeant der eerste klasse die zich aan twee krijgstuuchtelijke vergrijpen had schuldig gemaakt, welke hij tegelijk afdeed. in strijd met het bepaalde in art. 38 W.K., getraft met twee krijgstuuchtelijke hoofdstaffen. De beklagmeerdere deed op grond dáárvan de strafoplegging teniet.

(W.K. art. 29, 38, 65 en 66).

BESCHIKKING OP BEKLAG>-

De Kolonel der . . ., M., rnr. 13.03.06.003, Territoriale Commandant X.,

Gezien het beklagschrift van Sergeant der eerste klasse H., rnr. 14.01.14.063, Subiistencompagnie Carnizoenscommando A., houdende de op 2 mei 1966 kenbaar gemaakte wens zich te beklagen over de straf van mondelinge berisping en drie dagen verzwaard arrest met de resp. strafreden:

- „Een meerdere toegevoegd dat hij niet te spreken was gedurende „zijn lunchpauze en zonder meer de verbinding verbroken”;
- „Tijdens onderzoek naar een krijgstuuchtelijk vergrijp, waarom „trent het rapport eerst na 28 dagen ter kennis van de tot staffen „bevoegde meerdere is gekomen, dat onderzoek door het spreken „van onwaarheid bemoeilijkt”,

hem opgelegd door de Eerste Luitenant P., rnr. 35.01.01.079, waarnemend Commandant Subsistencompagnie Garnizoenscommando A. en hem op 28 april 1966 ter kennis gebracht;

Gehoord de gestrafte en de strafoplegger en als getuigen de adj.-OOI W. Steevensz, rnr. 23.04.10.006 en de heer A. Vos, buffetbediende onderofficiersmess Dumoulinkazerne Soesterberg;

Overwegende dat de strafoplegger in strijd met het in artikel 38 W.K. bepaalde, meer dan één hoofdstraf heeft opgelegd;

Overwegende dat derhalve de strafoplegging, waarvan beklag, niet kan worden gehandhaafd;

Beschikkende:

Doet de strafoplegging teniet;

Bepaalt:

dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de Bevelhebber der Landstrijdkrachten.

NASCHRIFT.

De beklagmeerdere in bovenstaande beschikking overwoog, dat de strafoplegger, in strijd met lzet in art. 38 W.K. bepaalde, meer dan één hoofdstraf had opgelegd, en deed op deze grond de strafoplegging teniet. De vraag rijst of deze grond de tenietdoening van de bestraffing rechtvaardigt?

Als men bedenkt dat een opgelegde straf een gevolg is van onkrijgstuchtelijk gedrag, dan dient een beklagmeerdere allereerst te onderzoeken of een klager zich aan de hem verweten onkrijgstuchtelijke gedraging heeft schuldig gemaakt. Indien zulks niet het geval is of in geval een onkrijgstuchtelijke gedraging klager niet kan worden toegerekend, dan dient die meerdere op grond hiervan de krijgstucltelijke bestraffing waarvan beklag, ongedaan te maken (art. 66, lid 1, W.K.)¹⁾

Met betrekking tot de omschrijving der strafredenen bevat de beklagbeschikking géén enkele overweging. Daarin zijn slechts vermeld de namen van de door de beklagmeerdere gehoorde getuigen. De inhoud van de door deze afgelegde verklaringen, waaruit — voor zover van belang — het al of niet gepleegd zijn van de krijgstucltelijke vergrijpen door klager blijkt, ontbreekt, terwijl de beschikking ook niet een overweging bevat, dat uit de inhoud van de door getuigen afgelegde verklaringen niet is gebleken, dat klager de hem aangewreven vergrijpen heeft begaan of dat deze hem niet konden worden toegerekend. noch dat de beklagmeerdere niet de overtuiging heeft verkregen dat klager die vergrijpen heeft begaan.

Het komt ons voor dat de beklagmeerdere, nadat het onderzoek was afgelopen alleréerst had dienen te overwegen of de sergeant zich aan de hem verweten onkrijgstuchtelijke gedragingen had schuldig gemaakt en of deze hem konden worden toegerekend (met redenen omkleed, art. 65, voorlaatste lid W.K.), m.a.w. zich allereerst over de omschrijving der strafredenen had dienen te beraden, waarvan de bestraffing het gevolg was.

Nu uit de beschikking niet is gebleken dat de bestraffing op grond van het niet bewezen zijn van de krijgstucltelijke vergrijpen waarvan beklag of van de niet strafbaarheid van de sergeant, ongedaan had behoren te worden gemaakt, had de beklagmeerdere de omschrijving der strafredenen op haar juistheid dienen te toetsen en deze dienen

¹⁾ Zie Memorie van toelichting: bij art. 65 W.K. naar aanleiding van de Wijzigingswet van 4 juli 1963. Stb. 295.

samen te voegen tot één strafreden eventueel onder wijziging daarvan (art. 66, lid 2 W.K.).

Daar, bij gelijktijdige afdoening van meer dan één krijgstuuchtelijk vergrijp, de oplegging van twee krijgstuuchtelijke hoofdstraffen in strijd is met het bepaalde in art. 38 W.K., had de beklagmeerdere ons inziens de twee opgelegde hoofdstraffen dienen te vervangen door één hoofdstraf, met dien verstande dat deze straf niet zwaarder mocht zijn dan de oorspronkelijke opgelegde straf van drie dagen verzuwaard arrest. Zie daartoe art. 29 W.K.

De beklagbeschikking spreekt ten onrechte van „mondeline be-„risping“. Blijkens art. 3-5 W.K. kent de Wet slechts de straf van „berisping“. Zie art. 6 W.K., ptn 18 en 44 voorschrijft nr. 27-1, 3e druk, Toepassing militair straf- en tuchtrecht. A. F. S.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

12 december 1963

(P.L. '63/1)

Voorzitter: Mr. W. P. Mulié (fgd.); Leden: Mr. H. Fortuin en Jhr. Mr. C. M. O. van Nispen tot Sevenaer.

(Pensioenwet voor de landmacht 1922, art. 2, eerste lid aanhef en onder 2°, art. 13 lid 2).

Klager, als vrijwilliger bij de landmacht onder de wapenen, bezeerde in 1936 beide knieën bij een val van zijn paard. Hij werd in verband daarmee aan de linker knie geopereerd.

In jan. 1937 werd hem eervol ontslag verleend als vrijwillig dienend militair. Van 1939 tot 1945 heeft klager — behoudens onderbrekingen door militaire dienst als gewoon dienstplichtige — als fabrieksarbeider gewerkt en van 1945 tot 1956 dreef hij een melk- en zuivelhandel, bestaande in het bedienen van een klantenwijk. Klagers echtgenote was hem bij dit werk behulpzaam. Klager staakte dit werk echter wegens toenemende last van zijn knie. Nadat m.b.t. het knieletsel verband met de uitoefening van de dienst was aanvaard, werd aan klager a.m. militair invaliditeitspensioen toegekend, berekend naar een pensioensgrondslag van f 3020, — en een invaliditeit van 20%.

De Raad is van oordeel dat bij de bepaling van de invaliditeit terecht van klagers algemene invaliditeit is uitgegaan en niet van zijn beroepsinvaliditeit, omdat klager in de loop der jaren verschillende beroepen heeft uitgeoefend van zeer algemene aard, waarbij geen of weinig vakbekwaamheid vereist was. De Raad acht echter, gelet op een nader door een orthopaedisch chirurg uitgebracht rapport, de invaliditeit met een percentage van 30 billijker gewaardeerd.

Tevens is de Raad van oordeel dat de pensioensgrondslag niet met f 500, — wegens hulp van klagers echtgenote moet worden verminderd.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake: H. S., wonende te C., klager, in persoon ter openbare terecht-

zitting verschenen, bijgestaan door Mr. N. J. Geleijnse, advocaat te Amsterdam, als zijn raadsman, tegen: de Minister van Defensie, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden J. Koolhoven, referendaris bij het Ministerie van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat bij Koninklijk besluit van 16 december 1958 afwijzend is beslist op een door klager ingediend verzoek om toekenning van een militair invaliditeitspensioen krachtens de bepalingen van de Pensioenwet voor de landmacht 1922;

Overwegende dat bij Koninklijk besluit van 20 november 1962, waarbij beschikt werd op een door klager ingediend verzoek om herziening van de met betrekking tot diens pensioenaanspraken bij het Koninklijk besluit van 16 december 1958 genomen beslissing, is goedgevonden en verstaan de met betrekking tot de pensioenaanspraken van klager bij het Koninklijk besluit van 16 december 1958 genomen beslissing te herzien in diër voege, dat hem met ingang van 17 december 1957 een levenslang diensttijdspensioen en een levenslang invaliditeitspensioen wordt toegekend, dit laatste berekend naar een pensioensgrondslag van f 3.020,— en een invaliditeit van 20% ; waarbij onder meer werd overwogen:

dat ter vaststelling van de pensioensgrondslag betreffende het onderwerpelijke invaliditeitspensioen ingevolge het vierde lid van artikel 13 der Pensioenwet voor de landmacht 1922 diende te worden nagegaan, welke inkomsten belanghebbende uit hoofde van zijn beroep of bedrijf zou hebben genoten over het jaar voorafgaande aan de datum van ingang van zijn ontslag uit de militaire dienst, zijnde het jaar 1 juli 1951/1 juli 1952;

dat adressant blijkens door de burgemeester van D. verstrekte inlichtingen als melk- en zuivelhandelaar dient te worden aangemerkt en dat zijn inkomsten over de jaren 1951 en 1952 respectievelijk bedroegen f 3.773,— en f 3.468,—;

dat met betrekking tot die inkomsten door de accountantsdienst van het departement van defensie een nader onderzoek is ingesteld;

dat genoemde accountantsdienst adviseert uit te gaan van evenveel genoemde inkomsten over de jaren 1951 en 1952 ad f 3.773,— en f 3.468,—, zijnde gemiddeld f 3.620,—;

dat genoemde dienst voorts — gezien de gegevens van het Economisch Instituut voor de middenstand betreffende de detailhandel in melk en melkproducten — de waarde van de arbeid van de echtgenote van adressant schat op f 500,— en de rente van het geïnvesteerde eigen vermogen op f 100,—;

dat het bedrag van de inkomsten van adressant uit hoofde van zijn

bedrijf over het jaar 1 juli 1951/1 juli 1952 derhalve kan worden geraamd op f 3.020,—, zodat de grondslag betreffende het invaliditeitspensioen op f 3.020,— dient te worden vastgesteld;

Overwegende dat de toenmalige gemachtigde van klager, P. de Boer, wonende te Drachten, tegen de beslissing, genomen bij het Koninklijk besluit van 20 november 1962, bij deze Raad in beroep is gekomen en bij klaagschrift en aanvullend klaagschrift op de in het aanvullend klaagschrift — zulks onder bijvoeging van een rapport van H. L. Straat, chirurg te Tietjerk, d.d. 9 mei 1963 — aangevoerde gronden de Raad heeft verzocht aan klager een invaliditeitspensioen toe te kennen op de grondslag van een gesaneerd melkbedrijf en volgens een percentage invaliditeit van honderd, kennelijk daarbij bedoelende met vernietiging in zo verre van de beslissing, genomen bij Koninklijk besluit van 20 november 1962;

Overwegende dat op verzoek van 's Raads fungerende voorzitter Dr. H. W. Wouters, lector in de orthopaëdie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, d.d. 27 mei 1963 een rapport over klager heeft uitgebracht;

dat verweerder vervolgens heeft doen toekomen afschrift van een schrijven d.d. 15 juli 1963 van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst, zulks naar aanleiding van vorenbedoeld rapport van Dr. H. W. Wouters;

dat hierop Dr. Wouters zijn mening nader heeft toegelicht bij schrijven d.d. 2 september 1963, waarna verweerder alsnog aan de Raad heeft doen toekomen afschrift van de opmerkingen, waartoe dit schrijven van Dr. Wouters de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst aanleiding heeft gegeven;

IN RECHTE:

Overwegende dat in het onderhavige geding slechts moeten worden beantwoord de volgende 2 vragen:

1. of klagers invaliditeit met 20%, welk percentage in de bestreden beslissing is aangenomen, juist is gewaardeerd;
2. of bij de bestreden beslissing de grondslag voor de berekening van het aan klager levenslang toegekende invaliditeitspensioen al dan niet terecht is vastgesteld op f 3.020,—;

Overwegende dat op grond van de inhoud der gedingstukken en van het ter 's Raads openbare terechtzitting verhandelde vaststaat:

dat klager, geboren 10 januari 1911, met ingang van 27 januari 1931 als vrijwilliger bij de landmacht is gekomen met een verbintenis van 6 jaren;

dat hij aanvankelijk dienst deed bij het 1e Regiment Huzaren, doch al spoedig werd geplaatst bij de Rijschool te Deventer;

dat klager in 1933 een klap van een paard kreeg, waarbij hij de linker bovenarm bezerde;

dat hij in oktober 1934 met de motor tegen gesloten spoorwegbomen reed en de linker onderarm kneusde;

dat hij in 1935 bij rijles de linkerpink verstuikte;

dat hij van deze ongevallen goed herstelde;

dat hij in 1936 tijdens een rij- en springles in de manege van de

Boreelkazerne te Deventer als gevolg van de val van zijn paard een ongeval had, waarbij hij zijn beide knieën bezeerde;

dat hij, na enige tijd door de militair geneeskundige dienst te Deventer te zijn behandeld, voor specialistisch onderzoek is doorgezonden naar het Militair Hospitaal te Utrecht;

dat hij aldaar aan zijn linker knie is geopereerd en ongeveer een half jaar in dit hospitaal heeft gelegen;

dat aan klager met ingang van 30 januari 1937 eervol ontslag als vrijwillig dienend militair is verleend en dat hij als gewoon dienstplichtige bij het 1. Regiment Huzaren met groot verlof is gezonden;

dat hij voorts nog van 29 augustus 1939 tot 8 juni 1940 als gewoon dienstplichtige onder de wapenen is geweest en dat hij wegens dienst-eindiging met ingang van 1 juli 1952 uit de militaire dienst is ontslagen;

dat klager — behoudens de onderbreking door de militaire dienst — van 1939-1945 als fabrieksarbeider heeft gewerkt in de blik- en emballagefabriek van Thomassen en Drijver in Deventer;

dat hij van 1945 tot 1956 een melk- en zuivelhandel dreef, bestaande in het bedienen van een klantenwijk, doch dat hij deze handel heeft gestaakt, omdat hij deze vanwege toenemende last van zijn linker knie niet kon volhouden;

dat hij daarop nog enige andere werkzaamheden heeft verricht, doch ook deze heeft beëindigd, omdat de linker knie te veel last gaf om het werk goed te verrichten;

dat hij ten slotte niet meer heeft gewerkt en slechts zijn echtgenote wat helpt;

Overwegende ten aanzien van de in de eerste rechtsoverweging onder 1 gestelde vraag, dat bij de bestreden beslissing in overeenstemming met een rapport d.d. 22 oktober 1959 van de commissie voor het militair geneeskundig onderzoek te 's-Gravenhage is aangenomen, dat het bij klager waargenomen gebrek het gevolg wordt geacht van een hem in 1936 in de militaire dienst overkomen ongeval en dat zijn invaliditeit, te rekenen van 17 december 1957 voor de toekomst, te schatten is op 20%;

dat in laatstbedoeld rapport der militair geneeskundige commissie uitdrukkelijk wordt verklaard, dat het verloop van de behandeling van het klager in 1936 overkomen ongeval, zoals deze behandeling is weergegeven in de tweede rechtsoverweging, aan de hand van alsnog te voorschijn gebrachte bescheiden kon worden gereconstrueerd;

Overwegende dat deze Raad daarbij zijn bevreemding meent te moeten uitspreken over het rapport d.d. 22 augustus 1958 van de commissie voor het militair geneeskundig onderzoek te Utrecht, welke commissie klager op 5 maart 1958 heeft onderzocht, wordende in dit rapport verklaard:

dat in de bij het Centraal Militair Hospitaal te Utrecht aanwezige ziekte-geschiedenis van betrokkene niets staat vernield omtrent een door hem ondergane operatie aan de knie;

dat van het betrokkene als oorzaak van zijn knieklachten thans ge-

noemde dienstongeval, hem in 1936 overkomen, niets bekend is en dat niet van enigerlei verband met de uitoefening van de militaire dienst is gebleken;

dat immers nadien is gebleken, dat bij grotere oplettendheid ook deze Commissie over meer gegevens had kunnen beschikken dan zij bij haar onderzoek kennelijk heeft gevonden;

Overwegende nu dat klager van oordeel is, dat zijn invaliditeit, te rekenen van 17 december 1957 op een hoger percentage dan 20 dient te worden gesteld;

Overwegende dienaangaande dat in het vorenvermelde namens klager toegezonden rapport d.d. 9 mei 1963 van de chirurg H. L. Straat het volgende wordt geconcludeerd:

„De klachten, die H. S. heeft, worden veroorzaakt door de veranderingen in het linker kniegewricht; deze veranderingen zijn van arthrotische aard en kunnen ontstaan zijn na een trauma hem in 1936 overkomen. Waarschijnlijk is hij destijds geopereerd wegens een mediale meniscusscheur van het linker-kniegewricht. Het is een bekend feit dat na een dergelijke operatie veranderingen kunnen optreden zoals bij hem zijn gevonden.

„Nu zijn de afwijkingen bij hem gevonden toch niet van uitzonderlijk erge graad, bewegings- en extensiebeperking zijn matig, spieratrofie van het bovenbeen is gering.

„Zodat ik een invaliditeit van hoogstens 30%, als bedoeld in art. 72 der Invaliditeitswet meen te mogen aannemen. Ik baseer mijn uitspraak op het artikel, omdat hij niet gerekend kan worden tot een vakarbeider.”;

Overwegende voorts dat Dr. H. W. Wouters in zijn vorengenoemde rapport d.d. 27 mei 1963 tot de navolgende conclusie komt:

„Resttoestand na val en operatie. Genua vara, links meer dan rechts. Gonarthrosis, links meer dan rechts. Aan de linker knie worden verschijnselen waargenomen van insufficiëntie van de voorste kruisband en van het mediale bandapparaat. Het is waarschijnlijk, dat de vastgestelde afwijkingen de oorzaak zijn van enige pijnlijkheid en derhalve enige stoornis van de functie. Ik acht het waarschijnlijk, dat onderzochte zijn klachten overdrijft.

„Bij onderzochte H. S. werden afwijkingen van de linker knie vastgesteld, welke vermoedelijk samenhangen met het hem overkomen ongeval, de hierop volgende operatie en de nadien herhaalde malen ingetreden zwelling van het gewricht.

„De algemene invaliditeit, voortvloeiend uit de tijdens het onderzoek vastgestelde afwijkingen, schat ik op 30%. Vermoedelijk bedroeg op 17 december 1957 de algemene invaliditeit ten hoogste 30%.”;

dat Dr. Wouters in zijn eveneens vermeld nader rapport d.d. 2 september 1963 onder meer het volgende opmerkt:

„De schatting van het percentage der invaliditeit is uiteraard een vrij subjectieve bezigheid.

„In mijn conclusie vermeldde ik, dat op 17/12 '57 de algemene in-

„validiteit ten hoogste 30% bedroeg, waarmee ik de mogelijkheid open
„hield, dat deze op 20% kon worden geschat. De schatting van 30%
„werd gegrond op de vastgestelde afwijkingen en enkele, n.a. van deze
„geraadpleegde richtlijnen. In de Barème des Accidents du Travail et
„des Maladies Professionnelles, 8e édition, '53 (Dr. Lucien Mayet)
„wordt 20% invaliditeit aangehouden voor de vastgestelde afwijkingen,
„zonder de bovendien gevonden arthrosis genu. In Praxis der Begut-
„achtung, '54 (Dr. Simon Mayr) wordt eveneens 20% invaliditeit
„aangehouden voor de vastgestelde afwijkingen, zonder arthrosis van
„het kniegewricht.

„In het algemeen verschillen de schattingen in andere landen weinig
„met de vermelde handleidingen.

„Ik heb derhalve mijn berekening gebaseerd op deze 20%, ver-
„meerderd met 10% wegens de bestaande arthrosis en uiteraard op
„een tevoren verrichte schatting, waarbij voorzover ik mij herinner,
„geen aandacht werd besteed aan de zijdelingse instabiliteit. Ik zie
„derhalve geen grondige reden tot wijziging van het vermelde percen-
„tage.”;

Overwegende dat ook deze Raad van oordeel is, dat met betrekking
tot klagers invaliditeit met ingang van 17 december 1957 rekening
dient te worden gehouden met zijn algemene invaliditeit, hebbende
immers klager in de loop der jaren verschillende beroepen uitgeoefend
van zeer algemene aard, waarbij geen of weinig vakbekwaamheid ver-
eist is, en hebbende hij bovendien ook toen reeds ruimschoots de tijd
gehad uit te zien naar en zich te bekwamen voor arbeid, waarvoor hij
wel geschikt is en welke hem in redelijkheid kan worden opgedragen;

Overwegende dat deze Raad van oordeel is, dat een invaliditeits-
percentage van 20 aan de lage kant kan worden geacht, doch dat zijn
invaliditeit met 30% zeker niet onderschat is te achten;

Overwegende ten aanzien van de in de eerste rechtsoverweging on-
der 2 gestelde vraag, dat bij de bestreden beslissing klagers pensioens-
grondslag op f 3.020,— is gesteld, zulks naar aanleiding van de door
het hoofd van de accountantsdienst van het Departement van Defensie
d.d. 14 december 1960 over 1951 en 1952 genoemde boekhoudkundige
gegevens, welke niet lager zijn dan die, door W. te Deventer op ver-
zoek van klager verstrekt;

dat daarbij aangehouden zijn de gegevens volgens opgave van de
belastingdienst te Deventer, gevende over 1951 een inkomen van
f 3.773,— en over 1952 van f 3.468,—, waardoor het inkomen over
1 juli 1951 tot 1 juli 1952, verkregen uit de netto-winst van klagers
melk- en zuivelhandel kan worden benaderd op f 3.620,—;

dat evenwel verweerder, in navolging van het hoofd van genoemde
accountantsdienst, de rente van het geïnvesteerde kapitaal op \pm
f 100,— en de arbeid van de vrouw op \pm f 500,— stelt, waardoor
het inkomen over bedoelde periode op rond f 3.000,— wordt bepaald;

Overwegende hieromtrent, dat deze Raad een inkomen uit klagers
bedrijf, over de periode 1 juli 1951-1 juli 1952 van f 3.620,— aan-
nemelijk acht;

dat de Raad eveneens aftrek van een bedrag van f 100,— wegens rente van het geïnvesteerde kapitaal redelijk acht, doch niet kan meegaan met verweerders oordeel, dat voor arbeid van de vrouw in casu een bedrag van f 500,— dient te worden afgetrokken;

dat immers de Raad wil aannemen, dat klagers vrouw hem in zijn bedrijf — een klantenwijk -- enigermate heeft geholpen, doch dat daartegenover staat, dat klager ook toen reeds in zekere mate invalide was tengevolge van het gebrek, waarvoor verband met de militaire dienst is aangenomen en hij mitsdien slechts door de medewerking van zijn echtgenote een ongeveer normaal inkomen heeft bereikt;

dat de Raad aldus komt tot een pensioensgrondslag van f 3.520,—;

Overwegende dat op grond van het vorenoverwogene de bestreden beslissing niet in stand kan blijven en dat beslist dient te worden als volgt:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Stelt vast dat de beslissing, genomen bij het Koninklijk besluit van 20 november 1962 zal behoren te worden vernietigd en dat daarvoor in de plaats zal behoren te treden een beslissing, waarbij aan klager met ingang van 17 december 1957 wordt toegekend levenslang een militair invaliditeitspensioen, berekend naar een pensioensgrondslag van f 3.520,— en een invaliditeit van 30%.

Centrale Raad van Beroep

9 februari 1966

(M.A.W. 1965/B 7)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); Leden: Mr. E. H. Nuver en Mr. J. D. Schepers (plv.).

(Mil. ambtenarenwet 1931, art. 1; R.M.A.K.L., art. 22)

1) *Eiser, een geboren en getogen Surinamer, had zich overeenkomstig de bepaling van het V.D. L. 1931 voor onbepaalde tijd verbonden het Koninkrijk der Nederlanden als beroepsmilitair te dienen. Hij moet worden aangemerkt als een militaire ambtenaar in de zin der Militaire Ambtenarenwet 1931, want onder de thans bestaande omstandigheden (dus na de opheffing van het KNIL) moet de term „land-,macht hier te lande” in art. 1 dezer wet worden uitgelegd als omvattende de huidige Kon. landmacht en Kon. luchtmacht.*

2) *Eiser is ontslagen terzake van gedrag — vnl. buiten dienst — waardoor hij ongeschikt is om in de verkregen rang (korporaal) bij enig onderdeel van de Kon. landmacht of de Kon. luchtmacht te dienen. Gelet o.a. op eisers lange straflijst handhaaft de Raad dit besluit,) overwegende dat aannemelijk is dat met de bijzondere Suri-naamse toestanden voldoende rekening is gehouden.*

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake A., wonende te Paramaribo, eiser in hoger beroep, voor wie

ter openbare terechtzittingen van 1 december 1965 en 19 januari 1966 als gemachtigde is opgetreden Mr. M. J. Hidajattoellah, advocaat te Den Helder, tegen: de Minister van Defensie, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter voormelde openbare terechtzittingen als gemachtigde is opgetreden Mr. F. P. R. van Nouhuys, vaandrig der Koninklijke landmacht, wonende te Rotterdam.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigden;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat gedaagde bij beschikking van 15 december 1964 aan eiser, korporaal van het wapen der infanterie, met ingang van 1 februari 1965 ontslag uit de dienst als beroepsmilitair heeft verleend, zulks met toepassing van artikel 22, eerste lid aanhef en onder a, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht en der Koninklijke luchtmacht, terzake van gedrag waardoor hij ongeschikt is om in de verkregen rang bij enig onderdeel van de Koninklijke landmacht of de Koninklijke luchtmacht te dienen;

Overwegende dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij hetwelk namens eiser tegen voormeld besluit beroep was ingesteld, bij uitspraak van 31 mei 1965 — waarnaar hierbij wordt verwezen — het beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat Mr. M. J. Hidajattoellah voornoemd als gemachtigde van eiser tegen deze uitspraak bij de Raad hoger beroep heeft ingesteld en op de in het beroepschrift aangevoerde gronden heeft gevorderd, dat de Raad die uitspraak zal vernietigen en opnieuw rechtdoende: primair het bestreden besluit zal nietig verklaren en derhalve het aan eiser verleende ontslag ongeldig, daar eiser allerminst ongeschikt is om in enig onderdeel van de Koninklijke landmacht of de Koninklijke luchtmacht te dienen, subsidiair bedoeld besluit zal vernietigen op grond van het feit dat aan eiser geen zodanig plichtsverzuim te wijten is dat de hem opgelegde straf van ontslag gewettigd is, en dat er mitsdien onevenredigheid bestaat tussen die straf en het aan eiser verweten gedrag;

Overwegende dat verweerder bij schrijven van 5 november 1965 desgevraagd nog een rapport d.d. 10 april 1964 en een proces-verbaal d.d. 28 augustus 1964, beide opgemaakt door de brigade der Koninklijke Marechaussee bij de Troepenmacht in Suriname in fotocopie heeft overgelegd;

Overwegende dat, nadat het onderhavige twistgeding was behandeld ter 's Raads terechtzitting van 1 december 1965, de Raad het nodig heeft geacht een onderzoek in te stellen omtrent de vraag, of eiser is aangesteld om bij de landmacht hier te lande werkzaam te zijn, als bedoeld in artikel 1 lid 1 aanhef en onder a der Militaire Ambtenarenwet 1931, en daartoe bij bevel van 22 december 1965 het opvragen heeft gelast van de verbandakte, waarbij eiser zich verbonden zou hebben als vrijwilliger bij de Koninklijke landmacht, welke verbandakte vervolgens door verweerder in fotocopie is overgelegd bij brief

van 30 december 1965;

IN RECHTE:

Overwegende dat uit de gedingstukken blijkt, dat eiser zich met ingang van 7 mei 1947 te Paramaribo vrijwillig had verbonden bij het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger om het Rijk te dienen in West-Indië dan wel overal elders ter wereld, en met ingang van 26 juli 1950 in verband met de reorganisatie van dat leger na de overdracht van de souvereiniteit over Indonesië eervol uit de militaire dienst bij dat leger is ontslagen en tewerk is gesteld bij de landmacht in Suriname;

dat blijkens voormelde verbandakte, op 27 maart 1951 opgemaakt en ondertekend en door het hoofd van de dienst van personeelsaangelegenheden bij de landmacht in Suriname bekrachtigd, eiser ingaande 26 juli 1950 voor onbepaalde tijd is aangenomen om overeenkomstig de bepalingen van het Voorschrift omtrent de dienstverbintenissen van de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht beneden de rang van tweede-luitenant, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 17 november 1931, en de ter uitvoering daarvan bij ministeriële beschikking van 10 december 1931 gestelde regelen, met inachtneming van de ter zake betrekkelijke bepalingen van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, het Koninkrijk der Nederlanden als beroepsmilitair beneden de rang van tweede-luitenant bij de Koninklijke landmacht te dienen;

Overwegende dat de Raad, gelet op deze verbandakte, zich verenigt met het standpunt van beide partijen, dat eiser sinds 26 juli 1950 moet worden aangemerkt als een militaire ambtenaar als bedoeld in artikel 1, lid 1 aanhef en onder a, der Militaire Ambtenarenwet 1931;

dat de terminologie van dit artikel, sedert niet meer onderscheiden kan worden tussen een „landmacht hier te lande" en een „landmacht „in de overzeese gebiedsdelen", weliswaar is verouderd, maar dit onder de thans bestaande omstandigheden ertoe moet leiden de term „land-„macht hier te lande" uit te leggen als omvattende de huidige Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht;

dat ook eiser, dienst doende in Suriname, sedert 26 juli 1950 tot de Koninklijke landmacht heeft behoord;

Overwegende voorts ten aanzien van de hoofdzaak, dat in het onderhavige geding moet worden nagegaan, of het besluit van gedaagde van 15 december 1964 kan worden aangetast op een der gronden genoemd in artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931;

Overwegende dat dit besluit is genomen met toepassing van artikel 22, lid 1 aanhef en onder a, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht en der Koninklijke luchtmacht en als motivering noemt, dat eisers gedrag hem ongeschikt maakt om in de verkregen rang bij enig onderdeel van de Koninklijke landmacht of de Koninklijke luchtmacht te dienen;

Overwegende dat de Raad ook na de uitvoerige pleidooien van eisers gemachtigde ter terechtzitting niet de overtuiging heeft kunnen

verkrijgen, dat genoemd besluit op onvoldoende gronden berust, gelet op eisers uitgebreide straflijst, waarop een gevangenisstraf van twee maanden voorkomt wegens diefstal, en op de vele klachten, welke omtrent eisers gedragingen buiten dienst zijn commandant bereikten;

Overwegende dat eisers gemachtigde de nadruk heeft gelegd op de specifiek Surinaamse toestanden en gewoonten, welke het voor Europeanen moeilijk maken een zaak als deze te beoordelen;

Overwegende dat de Raad dienaangaande opmerkt:

dat gedaagdes gemachtigde heeft verklaard, dat volgens de door hem verkregen inlichtingen in Suriname bij de troepenmacht aldaar veelal andere, aan de Surinaamse samenleving aangepaste normen gelden dan in Nederland;

dat de onderhavige zaak daarvan volgens gedaagdes gemachtigde een voorbeeld vormt, daar een korporaal met een straflijst als die van eiser hier te lande niet zo lang in dienst gehandhaafd zou zijn;

dat de Raad op grond van dit een en ander aannemelijk acht, dat in de onderhavige zaak met bijzondere Surinaamse omstandigheden voldoende rekening is gehouden;

dat voorts door eisers gemachtigde is gesteld, dat het een Islamiet als eiser geoorloofd is volgens de voor hem geldende huwelijkswetgeving meer dan één vrouw te hebben en dat in de Koran staat „Neemt „zoveel vrouwen als gij verzorgen kunt, maar neemt liefst niet meer „dan vier“, doch hiertegenover opmerking verdient, dat — nog daargelaten dat eiser blijkens de gedingstukken niet meer dan één vrouw kon verzorgen — aan eiser niet is verweten het hebben van een verhouding met een tweede vrouw, doch wel de daaruit voortspruitende ruzies en vechtpartijen met eisers echtgenote, welke ook voor eisers buurtgenoten niet verborgen zijn gebleven;

dat het dan ook geheel irrelevant is, of ook andere in Suriname gelegerde militairen er dergelijke verhoudingen op na zouden hebben gehouden, zoals eisers gemachtigde heeft gesteld;

Overwegende dat de Raad zich kan verenigen met het betoog van gedaagdes gemachtigde, dat eiser, hoezeer ook een geboren en getogen Surinamer, ook was een beroepskorporaal der Koninklijke landmacht en als zodanig diende te passen in de bijzondere organisatievorm die het leger nu eenmaal is;

Overwegende voorts nog naar aanleiding van het beroepsschrift en de pleidooien van eisers gemachtigde:

dat eiser in zoverre niet heeft voldaan aan de hem door zijn commandant bij schrijven van 16 juli 1964 gestelde voorwaarde, dat zijn huiselijke moeilijkheden op 25 augustus daaropvolgend wederom tot klachten aanleiding hebben gegeven, waaraan niet afdoet dat genoemde commandant in zijn brief van 5 september 1964 aan gedaagde te kennen geeft, dat hij zich niet aan de indruk kan onttrekken dat eisers echtgenote ook schuld heeft;

dat het door de brigade der Koninklijke Marechaussee omtrent het op 25 augustus 1964 voorgevallene opgemaakte proces-verbaal, naar hiervóór is vermeld, aan de Raad is toegezonden en daaruit voor de

Raad voldoende aannemelijk is geworden, dat eisers gedragingen in het openbaar ten opzichte van zijn echtgenote verre van onberispelijk waren;

dat de door eisers gemachtigde overgelegde verklaring van slechts zes buurtbewoners, dat eiser hun bekend is als een rustig persoon, de Raad niet tot een ander oordeel dan het vorengenoemde heeft kunnen brengen, evenmin als de overgelegde verklaring van de districts-commissaris van Paramaribo d.d. 10 augustus 1965, inhoudende dat eiser bij de politie niet ongunstig bekend staat;

dat eisers gemachtigde ook nog een beroep heeft gedaan op een hem gezonden brief van een officier van sociale diensten in Suriname, inhoudende dat het gedrag van eiser in dienst door hem beslist niet als buitensporig kan worden gekwalificeerd, maar deze verklaring naar 's Raads oordeel in het geheel niet ter zake doet, aangezien het ontslag van eiser niet is gegeven wegens eisers gedrag in dienst, doch wegens zijn gedragingen buiten dienst, waardoor de naam van de troepenmacht ter plaatse ernstig werd geschaad, en aan welke gedragingen ook niet door de tussenkomst van de daartoe aangewezen officier van sociale diensten een einde is kunnen worden gemaakt;

Overwegende dat uit al het voorgaande volgt, dat de Raad het primair gevorderde moet afwijzen;

Overwegende dat de Raad eveneens op het subsidiair gevorderde afwijzend moet beslissen, daar in het bestreden besluit van een opgelegde disciplinaire straf geen sprake is, zodat het bestreden besluit niet aan de in artikel 58 lid 2 der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 genoemde grond kan worden getoetst;

Overwegende dat het beroep mitsdien door de eerste rechter terecht ongegrond is verklaard, hetgeen leidt tot de volgende beslissing;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

NASCHRIFT.

Sinds medio 1950 het K.N.I.L. werd opgeheven, is er niet meer een „landmacht in de overzeese gebiedsdelen” als bedoeld in art. 1 lid 1 onder b der Militaire Ambtenarenwet 1931. De taak van het K.N.I.L. in Suriname en de Ned. Antillen werd door de Koninklijke landmacht overgenomen. De term „landmacht hier te lande” kon sindsdien niet anders betekenen dan „Koninklijke landmacht”, later tevens „Koninklijke luchtmacht”.

Toen per 1 oktober 1958 een algehele herziening van het R.M.A.K.L. tot stand kwam, werd art. 1 van dit reglement aan de nieuwe toestand aangepast o.a. door de Koninklijke luchtmacht (sinds maart 1953 een zelfstandig krijgsmachtonderdeel) naast de Koninklijke landmacht te vermelden en door de woorden „hier te lande” achter „landmacht” te laten vervallen. In de toelichtende nota wordt, zo deelde gedaagdes gemachtigde ter terechtzitting mede, over deze weglating met geen

woord gerept. Blijkbaar beschouwde men deze als een vanzelfsprekend gevolg van de nieuwe situatie.

Art. I van de Militaire Ambtenarenwet 1931, op welke wet het R.M.A.K.L./KLu steunt, is nog ongewijzigd gebleven, doch de Raad geeft aan de term „landmacht hier te lande” een moderne, aan de huidige omstandigheden aangepaste uitleg.

A. B.

MILITAIR JUSTITIËLE STATISTIEK

Overzicht over de jaren 1964 en 1965

De Directeur-Generaal van de Statistiek deed de Redactie, ter opneming in het M.R.T., toekomen het hierna volgende zestal overzichten betreffende de militaire rechtspraak in 1965 met daarnaast, ter vergelijking, de overeenkomstige gegevens over 1964 met betrekking tot:

a. de omvang van de werkzaamheden van het hoog militair gerechtshof, de krijgsraden voor de zeemacht, de krijgsraden voor de landmacht en de krijgsraad voor de luchtmacht naar de aard der delicten: aantallen militaire delicten en commune delicten (staat I);

b. de personen: aantallen officieren, onderofficieren en manschappen, wier zaken bij eindvonnis zijn afgedaan naar de instantie en de aard der delicten (staat 2);

c. de personen: officieren, onderofficieren en manschappen, naar de aard der vonnissen in verband met de instantie en de aard der delicten (staat 3a);

d. de personen: officieren, onderofficieren en manschappen, naar de aard der vonnissen waarvan hoger beroep; 2e halfjaar 1965 (staat 3b);

e. de als oneigenlijk krijgstuuchtelijke vergrijpen afgedane militaire misdrijven en militaire overtredingen en commune misdrijven en commune overtredingen en de te dier zake opgelegde hoofd- en bijkomende straffen, bij de Kon. marine, de Kon. landmacht en de Kon. luchtmacht (staat 4);

f. de misdrijven door het hoog militair gerechtshof en de krijgsraden berecht, naar de aard der delicten (staat 5).¹⁾

¹⁾ in verband met het inwerkingtreden van de wijzigingen van het militaire strafrecht (Wetten van 4 juli 1963, Stb. 294 en 295) en de daaraan aangepaste berichtgeving per 1 juli 1965 zijn in deze overzichten, bij vergelijking met vroegere, enkele veranderingen aangebracht.

Staat 1. Omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden; 1964-1965.

	Aard der delicten						
	Militaire delicten			Commune delicten			
	Misdrifven		Over-tredingen	Misdrifven		Over-tredingen	
	1964	1965	1965	1964	1965	1964	1965
a. Hoog Militair Gerechtshof							
b. Krijgsraden voor de Zeemacht							
c. Krijgsraden voor de Landmacht							
d. Krijgsraad voor de Luchtmacht							
A. Zaken op 1 januari aanhangig¹⁾							
a.	3	4		16	20	6	6
b.	—	11		1	33	—	5
c.	26	41		31	124	22	133
d.	—	25		1	12	1	42
totaal	29	81		49	189	29	186
B. Zaken in de loop van het jaar aanhangig gemaakt¹⁾							
a.	21	23		89	²⁾ 80	35	³⁾ 38
b.	33	533	68	131	368	26	1672
c.	411	1095	293	794	964	966	6406
d.	47	118	186	111	161	114	1446
totaal	512	1769	547	1125	1573	1141	9562
C. Zaken in de loop van het jaar afgedaan							
1 door de krijgsraad							
a.	20	²⁾ 26	³⁾ 1	85	84	35	22
b.	32	33	—	129	113	25	24
c.	411	371	31	788	624	935	841
d.	46	22		111	99	115	132
totaal	509	452	32	1113	920	1110	1019
2 op andere wijze							
a.		—	—		1		4
b.		492	34		216		1466
c.		634	250		335		5257
d.		108	164		33		1124
totaal		1234	448		585		7851
waarvan:							
a sepot							
a.							
b.		5	13		53		87
c.		97	77		109		664
d.		12	44		16		130
totaal		114	134		178		881
b instemming met krijgstu- chtelijke afdoening							
a.		—	—				—
b.		467	4		118		52
c.		440	51		141		177
d.		84	14		11		14
totaal		991	69		270		243
c betaalde transacties							
a.			—				—
b.			17				1301
c.			98				4299
d.			99				962
totaal			214				6562
D. Zaken op 31 december nog aanhangig¹⁾							
a.	4	3		20	13	6	17
b.	1	19	34	3	72	1	187
c.	26	131	12	37	129	53	441
d.	1	13	22	1	41	—	232
totaal	32	166	68	61	255	60	877

¹ Bij wijziging berichtgeving per 1 juli 1965 overgegaan van „aanhangig^m” op „ingeschrevenⁿ”; ingeschreven aan het begin van 1965 verkregen door terugrekening.

² Hieronder 2 ingeschreven als commune misdrijven, maar afgedaan als militaire misdrijven.

³ Hieronder 1 ingeschreven als commune overtreding, maar afgedaan als militaire overtreding.

Staat 2. Personen op wie in staat 1 achter rubriek C, sub 1 vermelde eindvonnissen betrekking hebben 1964-1965.

Instantie en aard der delicten	1964		1965	
	Officieren	Onder-officieren en manschappen	Officieren	Onder-officieren en manschappen
1	2		4	
A. Hoog Militair Gerechtshof				
Militaire delicten { Misdrijven	—	20	—	26
{ Overtredingen			—	1
Commune delicten { Misdrijven	8	69	5	79
{ Overtredingen	7	27	2	19
B. Krijgsraden voor de Zeemacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	32	—	33
{ Overtredingen			—	—
Commune delicten { Misdrijven	4	125	4	108
{ Overtredingen	2	23	5	19
C. Krijgsraden voor de Landmacht				
Militaire delicten { Misdrijven	1	410	—	371
{ Overtredingen			1	30
Commune delicten { Misdrijven	16	772	19	605
{ Overtredingen	27	908	34	807
D. Krijgsraad voor de Luchtmacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	46	—	22
{ Overtredingen			—	—
Commune delicten { Misdrijven	7	104	10	89
{ Overtredingen	12	103	21	111

Staat 3a. Personen, vermeld in staat 2 naar aard der vonnissen; 1964-1965.

Instantie en aard der delicten	Veroordeling			Vrij-spraak	Onbe-voegd-klaring van de rechter	Nietig-ver-klaring van de vaardiging	Terug-ver-wijzing naar Comm. officier	Opleg-ging van een krijgst.-straf
	On-voor-waar-delijk	Voor-waar-delijk	ged.-onv.-ged.-voorw.					
A. Hoog Militair Gerechtshof	Misdrijven	19	—	—	—	—	—	—
	1)1965	16	—	3	—	—	—	—
Militaire delicten	Overtredingen	—	—	—	—	—	—	—
	1)1965	—	—	—	—	—	—	—
Commune delicten	Misdrijven	54	1	17	—	—	2	—
	1)1965	36	—	22	—	—	—	—
Overtredingen	1964	22	—	5	—	—	2	—
	1)1965	7	1	3	—	—	—	—
B. Krijgsraden voor de Zeemacht	Misdrijven	26	—	6	—	—	—	—
	1965	22	—	10	—	—	—	—
Militaire delicten	Overtredingen	—	—	—	—	—	—	—
	1965	—	—	—	—	—	—	—
Commune delicten	Misdrijven	69	1	57	—	—	—	—
	1965	44	3	60	—	—	—	—
Overtredingen	1964	24	—	—	—	—	—	—
	1965	23	—	—	—	—	—	—
C. Krijgsraden voor de Landmacht	Misdrijven	314	26	55	9	—	7	11
	1965	238	25	78	11	—	8	—
Militaire delicten	Overtredingen	—	—	—	—	—	—	—
	1965	—	—	—	—	—	—	—
Commune delicten	Misdrijven	438	26	250	—	—	24	8
	1965	378	25	166	—	—	18	—
Overtredingen	1964	833	6	34	1	—	—	2
	1965	746	10	29	1	—	—	—
D. Krijgsraad voor de Luchtmacht	Misdrijven	33	3	7	—	—	3	—
	1965	13	7	2	—	—	—	—
Militaire delicten	Overtredingen	—	—	—	—	—	—	—
	1965	—	—	—	—	—	—	—
Commune delicten	Misdrijven	67	1	41	—	—	—	—
	1965	56	3	38	—	—	—	—
Overtredingen	1964	105	—	1	—	—	—	—
	1)1965	117	—	—	—	—	—	—

Staat 3b. Personen vermeld in staat 2 naar aard der vonnissen; 2c halfjaar 1965.

	Beyes- figing	Veroordeelde			Vijspraak	Totaal
		Onvoor- waar- delijk	Voor- waar- delijk	Ged. onvoorw. ged. voorw.		
Hoog Militair Gerechtshof						
Militaire delicten Misdrijven	---	5	---	2	---	7
{ Overtredingen	---	1	---	---	---	1
Commune delicten Misdrijven	4	9	---	11	1	25
{ Overtredingen	3	4	---	---	1	8

C. Wetboek van Militair Strafrecht (Tweede Boek)									
Titel									
III	Misdrijven waardoor de militair zich aan zijn dienstverplichting onttrekt (art. 96 t/m 107)	232	167	16	49	176	122	20	34
IV	Misdrijven tegen de ondgeschiktheid (art. 108 t/m 128)	256	221	7	28	257	186	13	58
V	Schending van verschillende dienstplichten (art. 129 t/m 150)	90	73	9	8	52	38	8	6
VI	Diefstal, verduistering en heling (art. 151 t/m 158)	5	4	—	1	5	2	1	2
VIII	Verkeersmisdrijven (art. 162 t/m 164)					8	5	1	2
	Misdrijven Wetboek van Militair Strafrecht	583	465	32	86	498	353	43	102
	Totaal rubrieken A, B en C	1717	1178	62	477	1462	952	75	435
	Aantal dubbeltellingen ²⁾	205	158	4	43	273	170	10	93
	Aantal veroordelingen	1512	1020	58	434	1189	782	65	342

¹ Uitsluitend de in 1965 onherroepelijk geworden uitspraken (voor 1964 alle uitspraken).

² Personen, ter zake van meer dan één strafbaar feit veroordeeld (begrepen in A, B en C).

Staat 4. Krijgstuchtelijke afdoening van oneigenlijke krijgstuchtelijke delicten: 1964-1965.

	Koninklijke Marine				Koninklijke Landmacht				Koninklijke Luchtmacht				Totaal				
	Militaire		Commune		Militaire		Commune		Militaire		Commune		Militaire		Commune		
	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	
Hoofdstaffen																	
Berisping.	1964	6	—	2	2	9	—	9	21	—	—	—	20	15	—	11	43
	1965	5	—	4	7	3	2	5	2	4	2	—	30	10	2	9	61
Strafdienst	1964	24	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	1	4
	1965	22	3	1	8	—	2	1	1	—	—	—	—	22	5	2	9
Verplichting, om 2 uur vóór het avondappèl in de kazerne of het kwartier te zijn en te blijven.	1964	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	5
	1965	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Licht arrest.....	1964	450	—	51	29	103	—	62	148	28	—	5	25	581	—	118	202
	1965	337	2	37	75	107	48	48	174	21	13	1	37	465	63	86	286
Verzwaard arrest.....	1964	396	—	88	35	619	—	221	229	236	—	20	12	1251	—	329	276
	1965	377	—	79	35	604	52	195	167	158	7	6	8	1139	59	280	210
Streng arrest.....	1964	226	—	43	14	644	—	196	52	79	—	8	9	949	—	247	75
	1965	235	—	53	12	352	6	93	26	42	1	1	4	629	7	147	42
Verlaging	1964	7	—	—	—	6	—	1	—	4	—	—	—	17	—	1	—
	1965	7	—	—	—	5	—	1	—	5	—	—	—	17	—	1	—
Plaatsing in de tuchtclassse.	1964	8	—	—	—	15	—	—	1	3	—	1	—	26	—	1	1
	1965	5	—	1	—	22	—	—	—	5	—	—	—	32	—	1	—
Totaal	1964	988	5	185	84	1396	110	489	456	350	21	34	66	2863	136	708	606
	1965	988	5	175	137	1093	110	343	392	233	21	8	79	2314	136	526	608
Bijkomende straffen																	
Inhouding van geldelijke militaire inkomsten	1964	98	—	16	4	55	—	34	11	4	—	—	—	157	—	50	15
	1965	81	—	13	—	16	—	7	4	3	—	—	—	100	—	20	4
Vermindering van kost	1964	19	—	1	—	16	—	2	—	—	—	—	—	35	—	3	—
	1965	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—

1 Hieronder respectievelijk 319, 38 en 21 tevens strafdienst.

Hieronder respectievelijk 743, 77 en 54 tevens strafdienst

BOEKAANKONDIGING

J. C. H. MELIS, *Het nieuwe Personen- en Familierecht*
 (serie *Recht en Praktijk* No. 4a) Æ. E. Kluwer, Deventer, 78
 blz., f 8,50.

Bijna 20 jaar geleden ontving Prof. Mr. E. M. MEIJERS opdracht, een nieuw burgerlijk wetboek te ontwerpen; bij zijn dood in 1954 was bijna de helft van de ontwerpen gereed. Daaronder waren de ontwerpen voor het nieuwe Personen- en Familierecht. Omdat dit deel van het burgerlijk wetboek in sterker mate een afzonderlijk onderdeel ervan uitmaakt dan de overige gedeelten, heeft de Regering geoordeeld dat er reden is, dit gedeelte — het nieuwe Eerste Boek — reeds voordat ook de rest van het nieuwe B.W. gereed is, in te voeren. Daartoe is op 28 december 1965 een wetsvoorstel ingediend, waarvan de inwerkingtreding nader bij K.B. zal worden geregeld.

Hoewel dit Eerste Boek in hoge mate een zelfstandig geheel is, vergde de ontwerp-invoeringswet van 28 december 1965 nog een groot aantal voorzieningen, welke zelfs de Wet, houdende Algemene Bepalingen niet onberoerd liet: artikel 4 A.B. zal worden vervangen door twee nieuwe artikelen: 4 en 4a.

MELIS behandelt de verschillen tussen het bestaande Eerste Boek van het B.W. en het nieuwe, waarvan men hoopt dat het in 1967 in werking zal kunnen treden.

Hoewel deze materie niet direct met het militaire (straf)recht te maken heeft, is het invoeren van een nieuw B.W. (zelfs al beperkt zich dat voorlopig nog slechts tot het Eerste Boek) van zodanige algemene juridische betekenis, dat vermelding ervan in dit Tijdschrift op haar plaats wordt geacht.

Door de overzichtelijke indeling en door de alfabetische klapper achterin het boek zal het speciaal ook als naslagwerk zijn goede diensten bewijzen.

W. H. V.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Personalia

Militair-rechterlijke macht. Bij Koninklijk besluit van 16 mei 1966, nr. 60 is benoemd tot raadsheer-plaatsvervanger in het gerechtshof te 's-Gravenhage, onder gelijktijdige aanwijzing tot president van het Hoog Militair Gerechtshof, Mr. E. A. M. LAMERS, directeur-generaal van het gevangeniswezen, raad (plaatsvervangend lid) in het Hoog Militair Gerechtshof. (Nederl. Stcrt. van 31 mei 1966, nr. 102).

Buitengewone zitting van het Hoog Militair Gerechtshof

Op vrijdag 17 juni 1966 werd te 's-Gravenhage tijdens een buitengewone zitting van het Hoog Militair Gerechtshof, in de zittingszaal van het Hof. Mr. E. A. M. LAMERS geïnstalleerd als president.

Mr. G. FIKKERT, rechtgeleerd lid en luitenant-generaal Mr. J. D. SCHEPERS, lid van het Hof, waren door een plotseling optredende stagnatie in het verkeer op de grote autowegen tussen hun respectievelijke woonplaatsen en 's-Gravenhage niet in de gelegenheid deze zitting bij te wonen.

De installatie werd nu verricht door Mr. J. VELDMAN, raad in het Hof, nadat de advocaat-fiscaal daartoe had gerequireerd en door de griffier was voorgelezen het proces-verbaal van het afleggen van de eed als president van het Hoog Militair Gerechtshof door Mr. LAMERS in handen van de Minister van Justitie, Dr. I. SAMKALDEN.

In een korte improvisatie uitgesproken vóór de installatie bracht Mr. VELDMAN in herinnering de eervolle carrière van Mr. LAMERS, doorlopen aanvankelijk bij de Rechterlijke Macht en later bij het Ministerie van Justitie laatstelijk in de functie van Directeur-Generaal van het Gevangeniswezen; hij wenste Mr. LAMERS alle kracht toe bij de moeilijke taak, zijn grote voorganger, Mr. J. W. U. DOORNBOS, als president te vervangen en sprak het vertrouwen uit dat deze daarin zou slagen.

Nadat Mr. LAMERS in de presidentszetel had plaatsgenomen bracht hij dank aan Hare Majesteit de Koningin voor zijn benoeming en aan de Ministers van Justitie en Defensie voor het uitbrengen van de voordracht daartoe; met een enkel woord wees hij op de overgangsfase waarin de militaire rechtspraak zich bevindt, nu zowel het materiële als het formele militaire strafrecht partieel is gewijzigd en een algehele herziening wordt voorbereid.

De deken van de Orde van Advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden, Mr. A. MOUT, vertegenwoordigde de balie bij deze installatie.

Na de sluiting van de zitting volgde een ontvangst door de nieuwe president en mevrouw LAMERS-KNEEPKENS van de aanwezigen, onder wie vele militaire-, militair-justitiële- en justitiële autoriteiten.

Het Hof was op de buitengewone zitting als volgt samengesteld:

Mr. J. VELDMAN, plv. president; luitenant-generaal J. L. ZEGERS, schout-bij-nacht H. BAKKER, en generaal-majoor P. G. A. COOPMANS, leden, luitenant-generaal G. H. GIJBELS, plv. lid, Mr. B. J. BESIËR, advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht, Mr. T. VAN WOERDEN, griffier, terwijl achter het Hof hadden plaatsgenomen:

Mr. H. ANDRÉ DE LA PORTE, de luitenant-generaal b.d. C. J. VALK, de luitenant-generaal b.d. T. E. E. H. MATHON, Mr. R. PRINS, generaal-majoor E. R. D'ENGELBRONNER, generaal-majoor F. E. LAGERWERFF en generaal-majoor J. G. NASS, plaatsvervangende leden, alsmede luitenant-kolonel Mr. P. G. VAN LIEROP, plaatsvervangend griffier.

V. L.

INGEKOMEN BIJDRAGE

Open steden

door

Mr. J. J. M. TROMM

Weliswaar is de gedachte aan een komende oorlog, dank zij enige ontspanning in de Oost-West verhouding, op de achtergrond gedrongen, doch de mogelijkheid er toe is nog niet geweken, zeker niet, nu China zich tot het uiterste inspant een nucleaire mogendheid te worden, en bij voorkomende gelegenheden nog steeds van een militante revolutionaire gezindheid blijkt geeft.

Het vooruitzicht, dat een komende oorlog te bieden heeft, wanneer wij het patroon, dat in de tweede wereldoorlog werd getekend, aanvullen met de mogelijkheden, die de laatste technische ontwikkelingen ter beschikking hebben gesteld, is huiveiingwekkend.

Het is logisch, dat we, nu een volgende oorlog nog niet uitgesloten geacht moet worden, zoeken naar middelen om aan een totale vernietiging te ontkomen, om haar althans niet totaal te doen zijn, om enige ruimte open te laten.

De gedachte gaat uit naar die ene mogelijkheid, die het oorlogsrecht misschien bieden kan: de open stad.

In de tweede wereldoorlog bleek er wel behoefte aan te bestaan, doch deze werd slechts in bescheiden mate bevredigd.

Het precisie-bombardement zou het mogelijk maken slechts die doelen in de grote bevolkingscentra onder vuur te nemen en te vernietigen, die specifiek militair waren en het overige ongemoeid laten.

Wanneer het oorlogsrecht eerstens een beschrijving kon geven van wat militaire doelen waren en voorts het terreurbombardement als middel tot psychologische pressie zou verbieden, zou de burgerbevolking betrekkelijk veilig zijn tegen direct oorlogsgeweld.

Het volkenrecht verbiedt *communi opinione* het terreurbombardement.¹⁾ Evenwel ten aanzien van de omschrijving van militaire doelen schiet het te kort. De jongste ontwikkelingen echter hebben een en ander tamelijk overbodig gemaakt.

a. Het precisiebombardement kan zowel met artillerie als met bommenwerpers worden uitgevoerd, doch slechts — dit is nu eenmaal aan dit middel eigen — bij strijd op bescheiden schaal. In de veldslag derhalve of bij speciale raids. In de huidige strategische conceptie, die er op gericht is het vijandelijke *oorlogspotentieel* aan te tasten en niet op de eerste plaats het vijandelijke *leger* speelt de klassieke veldslag maar een ondergeschikte rol. Het zwaartepunt van de strijd ligt in feite achter de frontlinies, de belangrijkste oorlogsdoelen zijn de industriecentra. Met andere woorden: het ziet er naar uit, dat de komende oorlog zal worden uitgevochten over de hoofden van de burgerbevolking heen.

¹⁾ J. P. A. FRANÇOIS. Grondlijnen van het Volkenrecht, pag. 756.

- b. Als belangrijkste wapens zullen daarbij gebezigd worden atoom- en waterstofbommen, en raketten, meestal combiities van beide ²⁾. De precisie waarmee een ballistische raket kan worden gericht, grenst aan het ongelooflijke: de afwijkingen zijn slechts minimaal. Een dergelijke afwijking bij een artillerie-granaat zou 100% trefkans betekenen. Bij een ballistische raket, die ca 5000 km heeft af te leggen, betekent zij echter nog altijd een afwijking van enige duizenden meters. Hoe zuiver ook, is dit wapen evident voor een precisiebombardement te grof. Het vergt doelen van enige km². Anders gezegd: gehele steden worden getroffen, niet een enkele kazerne of een simpele fabriek.
- c. Ook atoombommen en a fortiori waterstofbommen zijn voor precisiebombardementen nutteloos. De bom op Hiroshima verwoestte een gebied van 4.7 vierkante mijl, die op Nagasaki 1.8 ³⁾. Belangrijk kleinere bommen dan de toen gebruikte schijnen niet tot ontploffing gebracht te kunnen worden.

Dit alles dringt ons de conclusie op, dat het gebruik van moderne wapens tegen militaire doelen, welke gelegen zijn in wooncentra niet slechts de vernietiging betelient van deze doelen, doch ook van al het omringende woongebied. Derhalve zal bij een komende oorlog de bevolking er volledig in betrokken worden, tenzij wij er in kunnen slagen militaire doelen van bevolkingscentra verwijderd te houden.

Er zijn echter twee factoren te noemen, die dit streven zullen belemmeren:

- a. Het overbrengen van militaire installaties naar minder dicht bevolkte streken in ons land zal op bezwaren stuiten van strategische aard. Ten onzent zou dit immers een opeenhoping van militaire doelen in het oosten des lands betekenen, waar zij aantrekkelijke atoomdoelen zullen vormen. Een moeilijk te accepteren consequentie dus.
- b. Civiele inrichtingen en objecten, als havens, wegen, kanalen, bruggen, stations, veren, etc., welke een integrerend deel van een stad uitmaken, gaan in oorlogstijd een belangrijke rol spelen bij de aanvoer van oorlogsmateriaal of bij troepentransporten. Als zodanig vormen zij zonder enige twijfel militaire doelen. Evenzo de industrieën, in het bijzonder de zware industrie. Deze op zichzelf niet van militair belang zijnde objecten, vormen in oorlogstijd fel bestookte doelen vanwege hun betekenis voor de bevrediging van oorlogsbehoeften.

Het is onvermijdelijk, dat een eventueel komende oorlog ten koste zal

²⁾ Zij vormen de voornaamste wapens! Dit in tegenstelling tot de gifgassen. Daarom is de gedachte, als zou men wederzijds van atoomwapenen afzien, zoals men in de tweede wereldoorlog heeft afgezien van het gebruik van gas, waarschijnlijk onjuist. Het is ook het punt waar de ontwapeningssprekingen op vast liepen: afschaffing van atoombewapening zou de „balance of power” doen overslaan naar de andere kant wegens de relatieve zwakte op het stuk van conventionele bewapening van de Westelijke landen.

³⁾ MACKAY. Internationale Spectator 2. XIII. 22 jan. 1959. Tabel 2.

gaan van de burgerbevolking. Er zullen zich *altijd* militaire doelen bevinden temidden of in de onmiddellijke nabijheid van wooncentra, welke voor de burgers ernstige gevaren zullen opleveren.

Dus toch een totale oorlog? Velen trekken inderdaad deze conclusie. Toch kunnen wij deze Spartaanse gedachte niet onderschrijven.

O.i. is het niet nodig om steden, en in het algemeen, woongebieden, die niet *noodzakelijk* een rol moeten spelen bij een eventuele oorlogvoering, gevaar te laten lopen door de aanwezigheid van militaire doelen, wanneer dat zonder al te grote risico's vermeden kan worden.

Vanuit deze achtergrond is bij ons de vraag naar voren getreden, in hoeverre aan het reeds oude volkenrechtelijke leerstuk van de „open stad” onder de huidige omstandigheden nog waarde is te hechten. Hierop willen wij in deze studie nader ingaan.

Wij zouden ons probleem als volgt kunnen formuleren: „in hoeverre biedt de juridische constructie van de „open stad” nog waarborgen voor de — betrekkelijke — veiligheid van de burgerbevolking.”

2. Alvorens ons te zetten aan de oplossing van het opgeworpen probleem, hebben wij nog antwoord te geven op enige pealabele vragen, waarvan de eerste aldus geformuleerd kan worden: heeft het oorlogsrecht überhaupt nog recht van spreken? In de komende oorlog zal het hard tegen hard gaan, zal ideologie op ideologie botsen en ieder zal met alle middelen en met voorbijzien van iedere regel van recht, moraal of fatsoen trachten de overwinning te bereiken. Zo niet, dan is het immers zijn totale ondergang! Wat voor zin heeft het dan regels van oorlogsrecht te formuleren?

Niemand kan werkelijk het verloop van een komende oorlog voorzien. Wij kunnen slechts met mogelijkheden rekening houden. Of het oorlogsrecht enige betekenis zal blijken te bezitten is uiteraard niet met zekerheid vast te stellen, maar de ervaring heeft inmiddels wel geleerd, dat men zich wel degelijk aan de regels van het spel wenst te houden. Hoe vaak men ook overtredingen heeft kunnen constateren, men is immer bereid geweest — ook in de Koreaanse oorlog — om het oorlogsrecht te handhaven. Indien een der partijen doelbewust een volkenrechtelijk niet te accepteren actie ondernam, heeft deze nimmer het oorlogsrecht eenvoudigweg opzij gezet, doch altijd naarstig gezocht naar een rechtvaardiging van zijn actie. Meestentijds werd die dan aangekondigd als een represaille-maatregel tegen werkelijke of vermeende overtredingen door de wederpartij.

Men heeft er op toegezien, dat het oorlogsrecht werd hooggehouden, — dit is de enige rechtvaardiging van de Neurenberger vonnissen — Waarom? Wel: het oorlogsrecht beduidde evenzeer een bescherming van de eigen als van de wederpartij.

Welbegrepen eigenbelang zal ook in een komende oorlog het oorlogsrecht doen handhaven, mits dit oorlogsrecht aangepast is aan de behoeften van de moderne oorlogvoering. En hier stoten we op een belangrijk punt. Het oorlogsrecht heeft in de afgelopen vijftien jaar niet die belangstelling ondervonden, die het verdient.

De oorzaken zijn gemakkelijk aan te wijzen. Na de oprichting der V.N. leefde een tijdlang de hoop dat men de oorlog voorgoed had uitgebannen, althans het uitbreken ervan aanzienlijk moeilijker had gemaakt. Toen deze hoop in rook op ging, heeft men alle energie aangewend om tot gehele of gedeeltelijke ontwapening te komen. Onder deze omstandigheden had liet oorlogsrecht weinig betekenis, uiteraard. Ontwapening is ook een illusie gebleken. Wij zullen er goed aan doen het oorlogsrecht weer opnieuw op de helling te zetten, zijn regels te onderzoeken en zonodig opnieuw te formuleren.

De tweede vraag is nauw aan de eerste verwant; wat zullen we ons druk maken om het oorlogsrecht, als volgens het volkenrecht de oorlog zelf verboden is? Wie oorlog voert stelt zichzelf buiten de wet. Zijn beroep op het oorlogsrecht zal hem niet baten: immers aan al zijn handelingen kleeft het *vitium originis* ⁴⁾. Derhalve zal hij er zich niet door gebonden achten.

Laten we ons eerst met de eerste stelling bezig houden, de vraag derhalve of oorlog rechtens nog geoorloofd is. De voor deze materie relevante verdragstekst is ongetwijfeld het Charter der V.N. Door de overgrote meerderheid der staten ondertekend, kan het meer dan welk verdrag ook als algemeen aanvaard volkenrecht worden beschouwd. Alle overige verdragen als daar zijn: Vredesverdrag Den Haag 1907, Covenant League of Nations 1920, Kelloggspact 1929, hebben slechts historische betekenis ⁵⁾.

De Veiligheidsraad treedt op in geval van

- a. bedreiging van de vrede
- b. inbreuk op de vrede
- c. aanvaldaad met
 1. provisionele maatregelen (art. 40)
 2. niet-militaire sancties (art. 41)
economiscli, diplomatiek
 3. militaire sancties (art. 42)
 - a. demonstraties (vlagvertoon)
 - b. blokkades
 - c. operationele acties.

De Veiligheidsraad treedt dus slechts in het uiterste geval drastisch op. Oorlog is hier geworden tot een „ultimum remedium“.

Is het aan de individuele landen nog geoorloofd oorlog te voeren? ⁶⁾ Volgens het Charter, art. 2.314 is het slechts aan de Veiligheidsraad voorbehouden om oorlog te voeren „in the common interest“. Echter: art. 51 geeft ieder Lid het recht zich te verdedigen tegen een aanval.

„Nothing in the present Charter shall impair the inherent right
„of individual or collective selfdefence if an armed attack occurs
„against a Member of the United Nations —.”

⁴⁾ Zie hierover: MOUTON, Oorlogsmisdrijven en het Internationale recht.

⁵⁾ Relevante teksten: 1907 Vredesconferentie Den Haag, art. 1 Verdrag.
1920 Covenant League of Nations: Preambule.

1929 Briand-Kelloggspact art. 1.

⁶⁾ Mr. W. KASTEN, MRT 1954, no. 3.

Dit artikel zou duidelijk geweest zijn, indien het volkenrecht in staat zou zijn haarscherp aan te geven, wanneer er sprake is van agressie of van zelfverdediging. Helaas is het daartoe niet in staat. Degene, die het eerste schot lost aggressor te noemen is wel wat al te simpel. Zolang dit nu niet mogelijk is, blijft de deur voor oorlog open. Men zal er immers altijd in slagen zijn actie als zelfverdediging voor te stellen 7). Al sedert de dagen van olim heeft men gezocht naar criteria om te kunnen onderscheiden tussen een rechtvaardige en een onrechtvaardige oorlog. (De verdeling van de oorlog in een agressieve en een verdedigingsoorlog valt in wezen samen met die in een rechtvaardige en een onrechtvaardige oorlog.) Men heeft ze niet gevonden. Men zal ze ook niet vinden, zolang er geen rechtsorde is gevestigd, waarbinnen die criteria gezocht kunnen worden. Anders blijven er slechts morele maatstaven over 8).

Bij gebrek aan onderscheid tussen deze en gene oorlog, is ons slechts de keuze gelaten tussen wel of geen oorlog. Dit laatste heeft men niet willen aanvaarden, kon men ook niet aanvaarden. Welnu: ons blijft geen andere conclusie dan deze: het volkenrecht verbiedt de oorlog niet. Waar oorlog niet is verboden, hoeven we ons ook niet meer in te laten met de vraag naar de geldigheid van het oorlogsrecht in een verboden oorlog.

3. Wat de vrijwaring van zekere gebieden tegen oorlogsgeweld aangaat, zijn de daarop betrekking hebbende teksten te vinden in het Landoorlogsreglement van 1907, de Draft-convention for Airwarfare van 1923, en de Verdragen van Genève van 1949, het 1e en 4e Verdrag. Het Landoorlogsreglement, officieel: Reglement betreffende de gebruiken van de oorlog te land, is een bijlage van het Verdrag nopens de wetten en gebruiken van de oorlog te land, vastgesteld tijdens de Tweede Haagse Vredesconferentie in 1907. (Staatsblad 1910, no 73.)

Art. 25. „Het is verboden steden, dorpen, woningen of gebouwen, „welke niet verdedigd worden met welke middelen dan ook, aan „te vallen of te bombarderen.”

Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde 12 augustus 1949. (Tractatenblad 1951, no 72.)

Art. 23. „In de tijd van vrede kunnen de Hoge Verdragssluitende „Partijen en na het uitbreken der vijandelijkheden, de partijen „bij het conflict, op haar eigen grondgebied en zo nodig in bezet „gebied, hospitalisatiegebieden en -plaatsen instellen, zodanig in- „gericht, dat zij aan de gewonden en zieken en aan het personeel, „belast met de organisatie en het beheer van deze gebieden en „plaatsen en met de verzorging van de daarin bijeen gebrachte „personen bescherming bieden tegen het oorlogsgeweld.”

Bijlage I: Ontwerp-overeenkomst betreffende hospitalisatiegebieden en -plaatsen:

7) B. V. A. RÖLING: Strafbaarheid van de agressieve oorlog, 1950.

8) Men zie: FRANÇOIS, Grondlijnen, pag. 692.

Art. 1. „De hospitalisatiegebieden zullen uitsluitend bestemd
„zijn voor personen, genoemd in art. 23 van het Verdrag van
„Genève voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken,
„zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus
„1949, alsmede voor het personeel belast met de organisatie en
„het beheer van deze gebieden en plaatsen en met de verzorging
„van de daarin bijeengebrachte personen.

„Echter hebben de personen, die hun vaste woonplaats in deze
„gebieden hebben het recht daar te blijven.”

Art. 4. „Hospitalisatiegebieden” moeten aan de volgende voor-
waarden voldoen:

- a. zij mogen slechts een klein gedeelte omvatten van het grond-
gebied, dat onder het gezag staat van de mogendheid, die deze
gebieden heeft ingesteld.
- b. zij moeten in verhouding tot hun opnemingsmogelijkheden dun
bevolkt zijn,
- c. zij mogen geen enkel militair doel noch enige belangrijke
industriële of administratieve instelling bevatten, noch in de
nabijheid daarvan zijn gelegen,
- d. zij mogen niet zijn gelegen in streken, welke naar alle waar-
schijnlijkheid van belang kunnen worden voor de oorlogvoe-
ring.

Art. 5. Voor „hospitalisatiegebieden” gelden de volgende ver-
plichtingen:

- a. aan- en afvoerwegen en de vervoersmiddelen, welke zij be-
vatten, mogen niet worden gebruikt voor de verplaatsing van
militair personeel, zelfs niet voor doorvoer,
- b. zij mogen onder geen omstandigheid militair worden verdedigd.

Verdrag van Genève betreffende de bescherming van burgers in oor-
logstijd, 12 augustus 1949.

Art. 14. „In tijd van vrede kunnen de Hoge Verdragsluitende
„Partijen en na het uitbreken der vijandelijkheden de Partijen bij
„het conflict op haar eigen grondgebied en zonodig in bezet gebied,
„hospitalisatie- en veiligheidsgebieden en plaatsen instellen, zo-
„danig ingericht, dat zij aan gewonden, zieken, gebrekkigen, ouden
„van dagen, kinderen beneden vijftien jaar, zwangere vrouwen en
„moeders van kinderen beneden de zeven jaar bescherming bieden
„tegen oorlogsgeweld.

„Bij het uitbreken van een conflict en tijdens vijandelijkheden
„kunnen de betrokken partijen overeenkomsten sluiten tot erken-
„ning van de gebieden en plaatsen, welke zij hebben ingesteld.
„Zij kunnen te dien einde de bepalingen, opgenomen in de ont-
„werp-overeenkomst, welke als bijlage aan dit verdrag zijn gehecht
„in werking doen treden, eventueel met de wijzigingen, welke zij
„nodig mochten achten.”

Art. 28. „Beschermden personen mogen niet worden gebruikt
„om door hun aanwezigheid bepaalde punten of streken te vrij-
„waren voor militaire operaties.”

Bijlage: zie de artt. geciteerd uit de Bijlage I van het eerste Verdrag van Genève.

4. Het Landoorlogsreglement werd slechts door een beperkt aantal landen ondertekend en verkreeg daardoor strict genomen maar een beperkte werkingssfeer. Echter in de twee wereldoorlogen ondervond het een algemene erkenning. Ook landen, welke niet tot de ondertekenaars behoorden, plachten zich en anderen er aan te houden. De Neurenberger en Tokyoese processen heeft het Landoorlogsreglement tot basis gestrekt. Daarom kunnen wij stellen, dat het Landoorlogsreglement „teste David cum Sibile” algemeen volkenrecht bevat. Daarbij doet de overigens wel interessante vraag of zijn rechtsgeldigheid berust op het verdrag, dat dankzij het rcflex-beginsel een werking tot buiten eigen grenzen heeft verkregen, dan wel of hier sprake is van louter gewoonterecht, dat in het verdrag slechts werd gecodificeerd, weinig meer ter zake. Wat de verdragen van Genève betreft, zij werden door ongeveer 60 staten, waaronder 10 van achter het IJzeren Gordijn, ondertekend. Ook deze regels kunnen dus gerust als algemeen volkenrecht worden beschouwd, nu zij erkend worden door nagenoeg alle beschaafde staten van Oost en West.

Anders staat het met de boven eveneens genoemde Draft-convention van 1923, regels van Luchtoorlogsrecht bevattende.

Deze regels zijn opgesteld door een internationale commissie van juristen op last van de Conferentie van Washington. Een later bijeen te roepen diplomatieke conferentie zou zich over het ontwerp-verdrag moeten beraden en het na eventuele wijzigingen ondertekenen. De bedoelde conferentie is nimmer bijeen geweest. Het ontwerp is derhalve nooit boven zijn oorspronkelijke status uitgekomen en verdrag geworden. Betekent dit dat elk beroep op de Draft-convention zonder betekenis is? FRANÇOIS oordeelt hierover aldus: ⁹⁾

„Voor zover zij niet het uitgesproken karakter hebben van „nieuw te vormen verdragsrecht (als b.v. art. 26, betreffende de „bescherming van historische monumenten) waren zij op grond „van de bijzondere competentie van het orgaan, dat de regels „heeft vastgesteld, waarin behalve juristen vooraanstaande des- „kundigen uit de onderscheidene landen waren opgenomen van „grote betekenis ter vaststelling van hetgeen op dat ogenblik als „geldend recht mocht worden beschouwd. Verschillende nationale „regelingen (Franse Prijsinstructies van 8 maart 1934; de Ita- „liaanse Oorlogs- en Neutraliteitswet van 8 juli 1938.) hebben „deze voorschriften tot grondslag genomen.”

Bij gebrek aan enige andere ter zake doende regeling op het stuk van Luchtoorlogsrecht, zal de Draft-convention nog altijd diensten kunnen bewijzen bij de bepaling van wat in deze rechtens is.

5. In de aangehaalde artikelen werd gesproken van:

1. onverdedigde stad

⁹⁾ FRANÇOIS, Grondlijnen, pag. 696.

2. hospitalisatiegebied

3. veiligheidszone

De twee laatste gebieden of zones worden dikwijls samengevat onder de term „Lieux de Genève”.

Ad 1. De bescherming van de z.g. onverdedigde stad (d.i. open stad) gaat terug op de Declaratie van Brussel van 1874. Deze Declaratie is alstoen aldaar opgesteld door een conferentie van europese staten, op Russisch initiatief bijeen gekomen om regelingen te treffen aangaande de oorlogvoering te land. Het is misschien dienstig in herinnering te brengen, dat kort te voren de Frans-Duitse oorlog was beslecht. Een oorlog, waarin verschrikkelijke nieuwigheden voor het eerst waren toegepast, zoals de mitrailleur (toen nog mitrailleuse geheten).

De regeling van 1874 is opnieuw geformuleerd en vastgelegd in 1907 in het Landoorlogsreglement (art. 25). De grote moeilijkheid van het artikel is de interpretatie-vraag, die het begrip „onverdedigd” oproept.

De mening, die men in 1907 koesterde omtrent de betekenis van „onverdedigd”, zoals die uit de verslagen en rapporten van de conferentie kan blijken, hield uiteraard geen rekening met de ontwikkeling van het luchtwapen, waardoor enerzijds de behoefte aan bescherming van de burgerbevolking, die dit artikel immers beoogt, sterk toenam en anderzijds de oorlogvoering een totaal ander aanzien kreeg, zodat ook het begrip „onverdedigd” noodzakelijk van inhoud moest veranderen. Tenzij men aan art. 25 LOR slechts historische betekenis wil toekennen, kan men zich voor de juiste interpretatie niet meer beroepen op de mening van hen, die het artikel formuleerden. De betekenis daarvan is aldus in de lucht komen te hangen en het is aan de doctrine overgelaten er, zo mogelijk, een hanteerbare bepaling van te maken.

Ad 2. De hospitalisatiegebieden en -plaatsen zijn uitsluitend bedoeld voor de zieken en gewonden bij de legers te velde. Dit „leger te velde” dient ruim genomen te worden. Uiteraard kunnen ook de zieken en gewonden van Luchtmacht en Marine, indien nodig, daar worden ondergebracht.

Het gehele gebied van de oorlogvoerende mogendheden staat bloot aan de aanvallen van de vijand. Weliswaar moeten zowel ex art. 27 LOR als krachtens het Verdrag van Genève ziekeninrichtingen worden ontzien, maar de grote actieradius van atoombommen en raketten, maakt icderc precisie denkbeeldig. Deze inrichtingen genieten derhalve geen enkele bescherming, tenzij men een geheel gebied taboe verklaren kan. Dit brengt voor de vijand aanzienlijke risico's mee; vandaar dat aan de hospitalisatiegebieden strenge en nauwkeurige eisen zijn gesteld.

1. Niemand anders dan de zieken en gewonden alsmede het verzorgend en verplegend personeel mogen zich in die gebieden ophouden. De aldaar wonende bevolking heeft niet te worden geëvacueerd, maar hun aantal moet klein zijn in verhouding tot de zieken en gewonden, die in hun streek in veiligheid worden gebracht. Deze bepaling maakt het reeds onmogelijk steden tot hospitalisatiegebied te verklaren. Voorts niogen er zich geen militaire doelen, in de ruimste zin, dus ook bevattende voor de oorlog belangrijke industrieën, administratieve in-

stellingen, zoals staven, garnizoenscommando's, parlement of regeringsdepartementen, bevindcn. Logisch vloeit art. 5 van de Bijlage I hieruit voort: geen militair verkeer voor aan- of afvoer, tenzij voor gewonden en zieken, totale afwezigheid van alle verdedigingsmiddelen.

De bepaling, dat de hospitalisatiegebieden slechts een „klein gedeelte van het grondgebied" mag omvatten levert misschien nog enige moeilijkheden op. De minimum-omvang is nog het meest nauwkeurig vast te stellen. In elk geval zal het gebied zo groot moeten zijn, dat men daar waar de ziekeninrichtingen zijn geconcentreerd geen hinder ondervindt van het aan de grenzen losbrekend oorlogsgeweld. In casu zal de middellijn van het gebied groter moeten zijn dan het concentratiegebied (d.w.z. het gebied, waar de zieken zich bevinden) plus 2x de actieradius van een H-bom. Dit houdt in dat kleine landen relatief grote hospitalisatiegebieden zullen bezitten.

Ad 3. De veiligheidsgebieden zijn analoog aan de hospitalisatiegebieden. Alle regels van toepassing op de laatste zijn ook van toepassing op de eerste, behoudens de bepaling omtrent de personen, die toegang tot deze gebieden hebben. Aldaar kunnen niet slechts civiele zieken en gewonden worden opgenomen, doch ook invaliden, ouden van dagen, kinderen beneden 15 jaar, zwangere vrouwen, moeders van kinderen beneden de 7 jaar.

De veiligheidsgebieden zullen dus heel wat meer mensen moeten herbergen, derhalve zal hun omvang aanzienlijk groter moeten zijn. Overigens is het duidelijk, dat ook veiligheidsgebieden niet in steden kunnen worden gesitueerd. Wij zullen dus nimmer een stad tot open stad kunnen verklaren, omdat het een veiligheidsgebied is. Wij zijn wat nader op de bepalingen omtrent de hospitalisatie- en veiligheidsgebieden ingegaan, omdat zij misschien een nuttige handleiding kunnen vormen bij het onderzoek naar wat rechtens is met betrekking tot de open steden.

De bedoeling van de rechtsfiguur: „open stad" loopt nagenoeg parallel aan die, welke bij de hospitalisatie- en veiligheidsgebieden voorzat: beveiliging van de burgerbevolking en van culturele en humanitaire goederen, indien dit mogelijk is zonder afbreuk te doen aan de kansen van de oorlogvoerende partijen.

Om dit doel te bereiken, dienen wij het recht betreffende de open stad ook op een soortgelijke wijze te construeren. Dat wil zeggen, dat wij het probleem van een geheel andere kant moeten benaderen dan art. 25 LOR doet.

Een open stad mag daarom niet worden aangevallen, omdat hij niet verdedigd wordt. Hij mag in het geheel niet worden aangevallen. Hij mag echter geen oorlogsmateriaal bevatten. Daarom zal hij ook niet verdedigd mogen worden.

In de loutere landoorlog had art. 25 LOR betekenis. Een commandant, die met zijn troepen een stad naderde, kon betrekkelijk eenvoudig vaststellen of deze al dan niet verdedigd werd. Was dit niet het geval, dan was iedere aanval er op nodeloos. Hij diende er van af te zien. Of er militaire staven in die stad gevestigd waren, of munitiedepôts, of er

zich zelfs troepen in bevonden, was voor hem geen vraag. Zolang er geen weerstand werd geboden, mocht hij niet bombarderen en waarom zou hij ook? De staven, depots of troepen vielen hem immers van zelf in handen!

Thans ligt de zaak geheel anders. Men voert bombardementen uit op steden in het achterland van de vijand omdat zich daar belangrijke doelen, als oorlogsindustrieën, depôts van materieel en munitie, benzine-opslagplaatsen enz. bevinden en men kan niet van te voren uitmaken of die steden al dan niet verdedigd zijn.

Trouwens, stel dat zulks niet het geval is, kan dan de wederpartij klagen, dat door een eventueel ondernomen aanval het oorlogsrecht werd geschonden? Strict textueel geïnterpreteerd staat art. 25 LOR aan zijn zijde, maar de klacht gegrond achten, zou een overtrekken van de rechtseis betekenen. In dat geval zou men immers al zijn troepen, vliegtuigen, afweergeschut en dergelijke naar de frontlinie dirigeren, en zijn oorlogsindustrieën in het achterland rustig hun gang laten gaan. Ze mogen, onverdedigd als ze zijn toch niet worden aangevallen!

Daarom heeft men ai sinds de eerste wereldoorlog het begrip „onverdedigd zijn” ruimere inhoud gegeven. Er mochten ook geen militaire doelen aanwezig zijn, maar zolang de term „militair doel” duister bleef, schoot men hiermee niet veel op. Militaire doelen wisselen met de aard en de wijze van oorlogvoering, en waar deze aan snelle veranderingen onderhevig was, verloor men spoedig vaste grond.

6. Na het onderzoek van de bstrekkelijke verdragsteksten en een misschien wat vluchtige analyse, lijkt het dienstig onze aandacht te wijden aan de standpunten van de verschillende prominente beoefenaars van het volkenrecht, ten einde onze, eigenlijk nog in statu nascendi verkerende mening aan de hunne te toetsen, scherper te stellen en aan te vullen.

Verlenen wij eerst het woord aan Prof. J. P. A. FRANÇOIS:¹⁰⁾

„... Bombardementen op militaire doelen zouden slechts „zelden plaats hebben zonder dat de burgerbevolking werd getroffen, omdat militaire doelen op tal van plaatsen, al of niet „gecamoufleerd, te midden van de bevolking konden worden „verwacht en vooral ook, omdat het begrip „militair doel” als de „gehele productie aan de oorlogvoering dienstbaar werd gemaakt, „een veel uitgebreidere betekenis kreeg, dan men zich tot dusver „had voorgesteld, toen men in het bijzonder aan de munitiefabrieken en de aldaar werkende arbeiders had gedacht. Het ver„langen openbaarde zich naar grotere beveiliging van de burgerbevolking tegen het luchtbombardement en de term „open stad” „ging men gebruiken in de zin van een plaats, waar niet alleen „zich geen verdedigingsmiddelen, luchtafweer inbegrepen, bevonden, maar waar ook geen militaire objecten aanwezig zouden „zijn en waar op generlei wijze verzet tegen militaire maatregelen „zou worden geboden.”

¹⁰⁾ T.a.p. pag 758/759.

„Voordat echter een verklaring tot „open stad rechtsverplichtingen voor de wederpartij kan medebrengen, dient overeenstemming te zijn verkregen over de inhoud van dit begrip, met name over de vraag in welke mate en onder welke waarborgen het gebruik van installaties, welke met militaire doeleinden in verband staan, kan worden voortgezet. Tot dusver mist het begrip de nodige precisering."

„Het is duidelijk dat, indien men vasthoudt aan het criterium, dat uitsluitend militaire objecten doel van het bombardement mogen vormen, de beschietingen op verre afstand van grote bevolkingscentra en a fortiori het gebruik van het atoomwapen daartegen, als in strijd met het volkenrecht moeten worden beschouwd.

„Wordt echter — gelijk te verwachten is — dit criterium niet gehandhaafd, dan is slechts langs de weg van „veiligheidszones" en „open steden" de burgerbevolking een — zij het zwakke — bescherming te verlenen."

De „nodige precisering" welke het begrip: open stad ook volgens François behoeft, om hanteerbaar te zijn, zullen wij in zijn Handboek evenwel tevergeefs zoeken. En passant zij nog opgemerkt, dat, als wij enige bescherming van de burgerbevolking kunnen verwachten, wij dit hoogstens van de open steden verwachten, aangezien de veiligheidszones te beperkt zijn en te veel moeilijkheden met zich meebrengen om werkelijk op enigszins ruime schaal een toevlucht te zijn voor non-combattanten. Zij staan immers slechts voor zeer bepaalde categorieën mensen open, vereisen grootscheepse, met veel narigheid gepaard gaande evacuaties, die bovendien vele psychologische weerstanden zullen oproepen: kinderen, die van hun ouders gescheiden worden, moeders, die hun gezin in de steek moeten laten, ouden van dagen, die hun have en goed onbeheerd moeten achterlaten.

OPPENHEIM-LAUTERPACHT ¹¹⁾ betoogt dat de regels van het lucht oorlogsrecht in ieder geval onderworpen zijn aan de algemene regels van het oorlogsrecht. Waar het een niet meer voor bestrijding vatbare algemene regel is, dat een directe aanval op non-combattanten verboden is, moet ook iedere luchtaanval op de civiele bevolking om redenen van terreur of ter breking van het moreel als onwettig van de hand worden gewezen.

Voor deze stelling verwijst hij naar de Draft-convention van 1923, art. 22, waaraan hij, evenals François grote waarde blijkt te hechten, vervolgens naar de Resolutie, in 1938 op engels initiatief door de Vergadering van de Volkenbond aangenomen, waarin het terreurbombardement uitdrukkelijk werd verboden.

In 1923 wilde men het luchtbombardement beperken tot steden, die in de onmiddellijke nabijheid lagen van het gevechtsterrein. Alle steden in het achterland, of zij nu militaire doelen bevatten of niet, zouden veilig zijn voor luchtaanvallen. In de steden, welke dus in principe wel

¹¹⁾ Disputes, War and Neutrality. Vol. II, pag. 517-530.

voor bombardement in aanmerking kwamen, diende men zich strict te beperken tot militaire doelen, waarvan art. 24/2 Hague Rules of Airwarfare 1923, de volgende omschrijving geeft:

„—military forces, military works, military establishments or
„depots, factories, constituting important and well-known centers
„engaged in the manufacture of arms, ammunition, or distinctively
„military supplies, lines of communication or transportation, used
„for military purposes.”

Wanneer het niet mogelijk zou zijn, deze doelen te bombarderen zonder ernstige schade te berokkenen aan de burgerbevolking, moest men afzien van het bombardement.

In de praktijk van de tweede wereldoorlog heeft men zich hier niet aan gehouden. Weliswaar trachtten de geallieerden zich, geheel volgens de verklaringen van de engelse en franse regering, aan het begin van de oorlog afgelegd, en door de duitse regering geaccepteerd en onderstreept, tot militaire doelen te beperken, doch al spoedig ging men over tot de z.g. „target-area bombing”: het plat gooien van de wijken, waarin de militaire doelen zich bevonden.

Hadden de Hague Rules of Airwarfare al afstand gedaan van de onderscheiding, die art. 25 LOR bezigt

—„It should be noted that these clauses discard the obsolete
„and unworkable test of liability to bombardment, which rest in
„the distinction between „defended” and „undefended” places,
„and are inspired mainly by the doctrine, that bombardment
„should be confined to military objectives—”

de ontwikkeling van het luchtwapen en de daarmee samenhangende veranderingen in de strategische opvattingen, vergden op hun beurt een herziening van de tot dan toe gangbare regelingen.

„The application of this fundamental principle (sc. no bombardment of the civil population) of the law of war to airwarfare is seriously threatened owing mainly to three factors: (a) the enlargement of the scope of and the changes in the character of modern war, with the tendency to obliterate in many respects the distinction between combatants and non-combatants; (b) the resulting difficulty of determining, what constitutes a military objective against which direct action is admissible, and (c) the technical difficulty in regard to aerial bombardment, of confining the effects of hostile action to the intended or professed object of attack.”

Hoe het ook zij, voegt Lauterpacht er aan toe, deze omstandigheid kan in geen geval ooit de geldigheid aan de algemene regel, dat een non-combattant niet mag worden aangevallen, ontnemen.

„Non-combatants are not, under existing International Law, a legitimate military objective. On the other hand they do not enjoy absolute immunity.”

De vraag is dus: waar ligt de grens? Lauterpacht onthoudt zich er van op deze vraag antwoord te geven.

„—Indiscriminate strategic target-bombing is unlawful, when

„judged by the established standards of the traditional distinction
„between combatants and non-combatants. However, although
„the inherent tendency to such unlawfulness is latent in all aerial
„bombing, in principle the later still makes possible compliance
„with the basic rules of warfare as understood as least prior to
„the Second worldwar. As has been suggested above, it is doubtful
„wether such possibility is left open with regard to atomic warfare.”
Blijkbaar is ook LAUTERPACHT niet zo overtuigd, ofschoon hij er wel
aan schijnt te willen vasthouden, van de bruikbaarheid der tot dusver
geldende regels.

Bij MOUTON¹²⁾ lezen wij:

„Het begrip „offene Stadt”, onverdedigde stad, zal in de toe-
„komst nader gedefinieerd moeten worden. De aanwezigheid van
„oorlogsindustrieën is in de Wereldoorlog II de reden voor talloze
„luchtbombardementen geweest — (Ik) wijs ook op de veelal
„voor het gebruik van de atoombom op Hiroshima en Nagasaki
„opgegeven excuus, dat dit het einde van de oorlog heeft be-
„spoedigd.”

Wij willen hierbij aantekenen, dat de kennelijke gelijkstelling van
open stad met onverdedigde stad, wel steunt op art. 25 LOR, maar in
de twintiger jaren in wezen reeds verlaten was.

Prof. CASTRÈN, hoogleraar in Helsinki¹³⁾, heeft, uitgaande van de
gedachte, dat in de problematiek rond de „open stad” juist de weinige
precisering van het begrip: militair doel het grote struikelblok vormt,
getracht een opsomming te geven van wat volgens hem als zodanig
moet worden beschouwd. Het is misschien dienstig de betreffende
passage hier in zijn geheel weer te geven.

„Individuals, constituting lawful military targets are, in ad-
„dition to members of armed forces, those, who intervene in hos-
„tilities by causing direct danger to the enemy (so called unlawful
„combatants, spies, saboteurs and those, who perform certain
„services to the armed forces in the fighting lines or their vicinity)
„as well as persons, directing the war (the head of state and
„members of government. Military targets also comprise all forms
„of property (wether living or dead, immovable or movable) which
„by their nature are exclusively or mainly intended to further
„military activities (for example: fortifications, naval ports, bar-
„racks, military airports, the buildings of the Ministry of Defence,
„horses used by the armed forces, all kinds of munitions, uniforms,
„factories producing typical warmaterials of this kind — but not
„the houses of those working in the factories — as well as special
„machines and tools necessary for their production. Moreover,
„military targets include objects, stored or kept separately, which
„are actually used or will probably be used as such or after manu-
„facture, either exclusively for military purposes or simultaneously
„or successively for military and peaceful purposes, for example,

¹²⁾ M. W. MOUTON, Oorlogsmisdrijven en het Internationaal recht.

¹³⁾ CASTRÈN. The present law of War and Neutrality. 1954.

„factories producing goods necessary for the forces other than
„weapons, ammunitions and other purely military objects: cer-
„tain raw materials, such as the heavy metals, especially iron,
„certain fuels like petroleum or petrol, but not coal and mines
„and wells containing them, which are essential in modern mech-
„anized warfare, electricity plants, waterworks and other power
„producing plants, delivering power to munitionfactories and
„the armed forces, radio, telephone- and telegraphstations, roads,
„canals and other waterways, bridges and tunnels, built for
„strategic purposes and situated in the vicinity of the fighting
„lines, as well as all railways, including stations and rolling
„stock, used for military purposes and situated in the fighting
„zone without limitations and in other places, when they are
„used for military purposes”.

Het komt ons voor, dat zijn opsomming wat overdadig en op sommige punten ook „overdone” is. Niettemin is het nuttig ons er rekenschap van te geven, dat „militaire objecten” een en ander meer omvatten dan „objecten, door militairen in gebruik”. Echter zullen we de grenzen toch wat enger moeten trekken, willen we althans enige ruimte open laten voor de open steden. Het gaat bijvoorbeeld te ver een stad de status van open stad te ontzeggen, omdat een garnizoenscommandant elders zijn bureaulamp laat branden op de stroom in die stad opgewekt.

SPAIGHT¹⁴⁾, die zich bijzonder veel moeite heeft getroost, om de praktische betekenis te achterhalen, welke aan diverse bepalingen van het oorlogsrecht moet worden toegekend, gezien de ervaringen in de twee wereldoorlogen, koestert weinig eerbied voor de open stad.

„The open city is a myth. It is true, that some cities were
„declared „open” in the second worldwar. Brussels was one (in
„May 1940) Paris another (in June), but both these cities were
„declared „open”, only when the enemy was at the gates and was
„in fact in a position to walk into them.”¹⁵⁾

„It is an altogether different matter, when a city is declared
„open, though it does not lie open to the enemy’s entry.”¹⁶⁾

Spaight verwerpt — terecht — de onderscheiding tussen „verdedigde” en „onverdedigde” plaatsen. Dit is een onbruikbaar begrip geworden. Volgens hem gaat het in het moderne oorlogsrecht om de vraag of een stad al dan niet brhept is met militaire objecten.

„a Towns immunity rests today on its containing no military ob-
„jectives.”¹⁷⁾

Deze leer is algemeen aanvaard zowel door de auteurs als door de regeringen en de Volkenbond (Resolutie 1938). Wat echter een punt van discussie bleef uitmaken was, afgezien van de vraag, wat precies moet worden beschouwd als militair object, de kwestie, welke houding men moest aannemen tegenover het bombarderen van militaire objecten,

¹⁴⁾ J. M. SPAIGHT. Air-power and Warrights. 1947.

¹⁵⁾ T.a.p. pag. 290.

¹⁶⁾ T.a.p. pag. 291.

¹⁷⁾ T.a.p. pag. 261.

waarbij niet alleen het object zelf, doch ook de naaste omgeving kon worden geraakt.

De Draft-convention van 1923 spreekt zich hierover vrij duidelijk uit: indien het bombardement niet kan worden uitgevoerd, zonder schade voor de omgeving, dient van het bombardement te worden afgezien.

Een resolutie van de Volkenbond van 1938 luidt:

- (3) „Any attack on legitimate military objectives must be carried out in such a way, that civilian population in the neighbourhood are not bombed through negligence.”

Deze regel was voorbestemd om te worden overtreden. Spaight heeft al dadelijk een beperking erkend. Hij maakt onderscheid tussen de „operational zone” en het achterland. In het operatie-gebied was alles militair object; iedere weg, iedere stad, ieder gebouw, maakte deel uit van 's vijands opstellingen en voorraadschuren.

De regel kon derhalve slechts gelden in het achterland. Anders geformuleerd: zij gold slechts voor strategische operaties, niet voor tactische. Echter: ook in het achterland was zij niet vol te houden. Camouflage, slechte weersgesteldheid, afweergeschut, verblindende zoeklichten maakten precisie-bombardementen vaak onmogelijk. Niet bombarderen dan? Verschillende malen zijn de eskaders — aan beide zijden — teruggekeerd met heel hun bommenlast: men kon ze niet veilig afwerpen.

Een weinig scrupuleuze vijand zou hier al heel gemakkelijk gebruik van kunnen maken. Bouw je munitiefabrieken in de woonwijken of in de buurt van hospitalen, dan blijven ze buiten schot. Een gewone straatjongenstactiek: voor een ruit gaan staan, als ze met stenen gooien.

De target-area bombing is een logisch gevolg van deze ontwikkeling. Men heeft op een gegeven moment meer rekening gehouden met de eigen belangen dan met het oorlogsrecht onder het motto: safety first. Spaight gaat hiermee accoord. Men kan hem misschien verwijten, dat hij wat al te gemakkelijk het recht laat wijken voor de behoeften van de generaals, die er toch al op uit zijn om de grenzen zo wijd mogelijk uit te zetten.

„Such a railway and any station at which the troops or stores are entrained or transferred, would not only themselves be military objectives, but would taint (as it were) their neighbourhood with the same character.”

Intussen is het duidelijk, dat de target-area bombing het einde betekent van de leer van het „militaire object”, althans in de zin, die men er tot dusverre aan heeft gehecht.

GUGGENHEIM¹⁸⁾ geeft in zijn Handboek een korte, maar heldere en eigenlijk wel volledige samenvatting van de gangbare doctrine.

„Contrairement à l'art. 25 du règlement de la Haye, concernant les lois et coutumes de la guerre sur terre, mais suivant en cela

¹⁸⁾ PAUL GUGGENHEIM. Traité de droit international public. 1954. Tom. II, pag. 430.

„la pratique, qui s'est imposée dans la guerre terrestre et la guerre maritime, la guerre aeriene ne distingue pas entre localités défendues et localités non défendues. La question essentielle est de savoir si l'attaque se dirige contre des objectifs militaires ou „non.”

„La notion de l'objectif militaire est ensuite élargie de telle sorte que le bombardement des villes et habitations, qui se trouvent dans le voisinage immediat des operations des forces terrestres et utilisées à des concentrations militaires importantes est également autorisé. Les objectifs militaires de l'arrière peuvent aussi être bombardés à condition qu'il n'y ait pas bombardement „sans discrimination de la population civile.”

Overigens laat GUGGENHEIM ons totaal in het duister, waar het de „objectifs militaires” zelf betreft.

PITT COBETT ¹⁹⁾ onderstreept nog eens het onderscheid tussen de „operational zones” en het achterland:

„Distinction must be drawn between attacks within the area of „military or naval operations and attacks outside that area.”

Hoe zeer er behoefte is aan een duidelijke omschrijving van het begrip „militair object” moge blijken uit een citaat, welke COBETT geeft uit het British Military Manual. Artikel 119 van gezegd Manual noemt een stad reeds „defended” als zij beschikt over een station of een postkantoor, zijnde dit transport- en verbindingsmiddelen, die een militair object vormen. COBETT trekt hier in alle ernst de conclusie uit, dat „since almost every village possesses a railway-station or a post-office „the doctrine of „defended places” must be abandoned.”

Het leerstuk valt niet door innerlijke zwakte, maar doordat de onderscheiding is opgeheven.

Dit gaat werkelijk te ver. Ten eerste wordt het begrip „defended” volkomen uit zijn voegen getrokken door er de leer van het militair object in te proppen. Koste wat het kost moet de legale basis behouden blijven, echter zo dat niemand er last van heeft. Derhalve wordt alles wat ooit door militairen gebruikt zou kunnen worden, zoals een trein of een brievenbus meteen maar tot militair object gestempeld.

VERDROSS ²⁰⁾ is het niet geheel met zijn zwitserse collega eens:

„Art. 25 LKO verbietet unverteidigte Städte, Dörfer, Wohnstatten und Gebaude, „mit welchen Mitteln es auch sei” anzugreifen oder zu beschliessen. *Diese Norm bezieht sich also auch „nuf Luftbombardements.”*

Art. 25 slaat alleen op de tactische manoeuvres. Het ziet niet op strategische operaties.

„Auch die Ratio des art. 25 bestatigt diese Auffassung, da „diese Bestimmung die Beschiessung von unverteidigten Plätzen „nur deshalb verbietet, weil solche Plätze auch ohne Beschiessung „besetzt werden können, so dass eine Beschiessung nur uberflussige „Leiden verursachen wurde. Das trifft aber beim selbständigen

¹⁹⁾ PITT COBETT. *Leading Cases of International Law*, pag. 127. 1937.

²⁰⁾ A. VERDROSS. *Volkerrecht*, pag. 395. 1959.

„Luftkrieg nicht zu, da hier die Zerstörung von kriegswichtigen
„Anlagen kein Mittel zur Besetzung eines Platzes ist.“

In ieder geval moet het verbod van rechtstreekse aanvallen op de burgerbevolking als een der grondregels van het oorlogsrecht worden beschouwd.

„Daraus ergibt sich, dass eine direkte Bombardierung von Nicht-
„kombattanten und von privaten Niederlassungen völkerrechts-
„widrig ist, so ferne diese nicht für Kriegszwecke verwendet
„werden. Aus denselben Gründen ist auch die Verwendung von
„ferngelenkten Geschossen, die nicht hauptsächlich auf militärische
„Ziele beschränkt werden können, völkerrechtswidrig.“

Deze laatste stelling betekent in feite een verbod van alle raketten en een handhaven van de leer der „militaire objecten“. Immers bij geen enkel gebruik van raketten en zeker niet van die typen, welke met een atoomlading zijn uitgerust heeft men de garantie, of bestaat zelfs maar een redelijke waarschijnlijkheid, dat zij alleen militaire installaties zullen vernietigen of uitschakelen.

Tevens betekent het dat deze leer onder de huidige omstandigheden niet „haalbaar“ zal blijken te zijn, aangezien het raketten-arsenaal aan beide zijden het hoofdbestanddeel van de bewapening uitmaakt en de gehele strategie op deze bewapening is gebaseerd.

7. Vormde de beschieting van Parijs in de eerste wereldoorlog een gebeurtenis, die een diepe indruk maakte op het publiek, hij werd toch geheel in de schaduw gesteld door hetgeen later nog zou geschieden. Tijdens de Spaanse Burgeroorlog waren het Durango en Guernica, die het moesten ontgelden. De indruk, die deze bombardementen op de wereld gemaakt heeft, kreeg zijn artistieke expressie in het beroemde werk van Picasso. De namen Shanghai, Nanking, Hankow, Canton roepen bittere herinneringen op aan de Japanse operaties in de jaren rond 1937.

De tweede wereldoorlog heeft nieuwe feiten aan de wrange reeks toegevoegd. Warschau beet de spits af. De gehele stad werd gebombardeerd. Zij mocht dan militaire doelen hebben geherbergd binnen haar wallen, voor de vijand hadden die weinig betekenis. Hij viel de stad in zijn geheel aan, niet uit overwegingen van militaire aard, doch louter om wille van de terreur, om het moreel van de bevolking te breken. De verdediging, die Hitler later gaf van deze handelwijze raakte kant noch wal. Warschau was het begin. In 1940 volgden Kristiansand en Elverum in Noorwegen, ten onzent Rotterdam.

In 1945 werd het toppunt bereikt: Hiroshima en Nagasaki. Een oordeel over al deze handelingen werd zelden door enig rechtscollege uitgesproken. Er zijn wel vonnissen bekend, maar zij kunnen niet beschouwd worden als richtinggevend aan de ontwikkeling van het volkenrecht op dit punt. Over en weer hebben de partijen krijgsgevangen piloten veroordeeld wegens het bombarderen van de burgerbevolking, doch het aantal vonnissen is veel en veel kleiner dan men op grond

van de officiële, aan weerskanten geuite beschuldigingen zou mogen verwachten.

De aanklacht ingediend door de ene partij werd steevast en niet altijd ten onrechte, door de andere van de hand gewezen. Men ontkende uiteraard het feit van de aanval niet, doch wees op de aanwezigheid van installaties en fabrieken, die naar de mening van de aanvaller beschouwd konden worden als militaire objecten, hetgeen de aangevallene weer heftig bestreed.

Hier wreekte zich wel bijzonder de onbepaaldheid, de weinige gedetailleerdheid, die men vaak en niet zonder aanleiding het volkenrecht heeft aangewreven.

De tribunalen van Neurenberg en Tokio waren de aangewezen colleges om de praktijken, die men op dit punt heeft gebezigd, aan de kaak te stellen en duidelijk te maken, waar de grenzen liggen. Men deed het nauwelijks. Was de nagalm van de ene bom op Hiroshima nog te luid? Wij kunnen niet ontkennen, dat het ontbreken van hanteerbare en nauwkeurige bepalingen, een juist oordeel zo niet geheel verhinderde, dan toch lelijk in de weg stond.

Wie zich ten aanzien van de aanval op Rotterdam rekenschap geeft van de feiten, wordt bekropen door een hardnekkige twijfel aan de juistheid van het officiële regeringsstandpunt in deze, ondanks de zelfverzekerde verklaringen van Generaal b.d. WILSON in de Militaire Spectator. Spelen de emoties ons geen parten? En zal dat zich niet telkens voordoen wanneer de legitimiteit van enig bombardement aan ons oordeel wordt onderworpen? Wat zal het vonnis der geschiedenis zijn in de zaak-Hiroshima? Het was waar: er waren oorlogsdoelen aanwezig in deze stad, evenals in Nagasaki, maar de aanval stond in geen verhouding tot het aangevallen doel.

„The photographs”, aldus CARL SPAATZ, de man, die voor de aanval verantwoordelijk was (dwz militair) „show that four and one-tenth square miles of the city's built up area of six and nine-tenth square miles were completely destroyed by the atombombingmission.” Wie zal durven volhouden, dat deze actie uitgevoerd is conform de leer van het „militaire object”?

De verantwoordelijke staatslieden hebben er zich ook niet op beroepen. CHURCHILL heeft de operatie in het Lagerhuis verdedigd met de opmerking, dat hierdoor „zeker een millioen jonge amerikaanse levens en een kwart millioen britse zijn behouden gebleven.”

De atoombom heeft de oorlog drie maanden bekort. Dat er in deze drie maanden inderdaad $1\frac{1}{4}$ millioen soldatenlevens „doorgedraaid” zouden zijn, lijkt ons aan gerechte twijfel onderhevig. Maar zelfs al was het zo, dan nog kan niemand deze getallen-mystiek, deze boekhoudersmoraal serieus nemen.

Met zoveel trieste ervaring achter zich, zou men verwachten, dat de betrokken regeringen hardnekkige pogingen in het werk zouden stellen om de grote bevolkingscentra in hun land een overeenkomstig lot te besparen. In feite is het niet gebeurd. Wel heeft men getracht verschillende steden te vrijwaren voor een aanval door ze tot „open stad”

te verklaren, doch het instituut van de „open stad" werd hiermee geen nieuw leven ingeblazen.

Brussel en Parijs werden tot open stad verklaard, toen de vijand nagenoeg voor de poorten stond. Men trok de verdedigingslinie terug om verwoesting te voorkomen. Dit zijn eigenlijk voorbeelden van de klassieke opvatting. Deze situatie stond de wetgevers van 1907 voor ogen. Niet de vraag of er militairen of wapens in de stad aanwezig waren, was van belang, doch of er al dan niet weerstand zou worden geboden. De Duitsers hebben dit, wat Brussel betreft niet zo opgevat want zij dreigden haar status niet meer te erkennen, als niet een einde zou komen aan de troepenverplaatsingen in en door de stad. Rome en Athene werden, reeds voordat er van oorlogshandelingen sprake was, door de Italiaanse en Griekse regering tot open stad verklaard op grond van de cultuurhistorische betekenis van deze steden. Dit is algemeen door de partijen aanvaard. Mussolini heeft alle militairen uit de stad teruggetrokken. Hij huldigde kennelijk het inzicht, dat (a) een open stad = een onverdedigde stad, en (b) onverdedigd = afwezigheid van tot de oorlog toegeruste militairen. Ondanks het feit dat de Duitsers later deze maatregelen weer ongedaan hebben gemaakt, hebben de geallieerden Rome toch zoveel mogeelijk gespaard.

Laibach, Zagreb en Belgrado werden door de joegoslavische regering tot open stad verklaard. Het Duitse opperbevel weigerde die status voor Belgrado te erkennen, stellende dat Belgrado een vesting was en derhalve niet in aanmerking kwam voor open stad. Zij was immers niet onverdedigd. De joegoslavische regering hield er in dit opzicht kennelijk wat meer geëvolueerde ideeën op na dan haar tegenstanders, want het Kabinet verliet Belgrado om haar status en vestigde zich elders. De Regering beschouwde zichzelf als een militair object. Evenzo handelde Petain toen hij Bordeaux tot open stad verklaarde. Hij liet de aldaar gevestigde marinestaf de stad ontruimen.

Frankrijk ging evenwel te ver in haar overigens nobele pogingen om de burgerbevolking te sparen door alle steden met meer dan 20.000 inwoners tot open stad te verklaren. Een ander feit, waaruit de zwakte bleek van de „open stad" was het ontbreken van procedure-regels. Wie kon een stad tot open stad verklaren? De regering? Het opperbevel? De burgemeester? Op welke wijze diende een dergelijke verklaring te worden afgelegd en tegenover wie? Dikwijls moest de tegenstander uit de pers een dergelijke verklaring vernemen. Is een eenzijdige verklaring voldoende of is erkenning door de tegenpartij noodzakelijk? Alle mogelijke oplossingen zijn in de practijk gevolgd, van enige uniformiteit en regelvorming is geen sprake geweest.

8. Na deze omzwerving langs verdragsteksten, doctrine en practijk wordt het tijd weer terug te keren naar ons uitgangspunt en ons af te vragen of we nu in staat zijn de in het begin van ons betoog gestelde vraag te beantwoorden: biedt de constructie van de „open stad" nog enige waarborgen voor de veiligheid van de burgerbevolking?

Uit het voorafgaande kunnen wij in ieder geval de volgende conclusies trekken:

a. In het begin van deze eeuw heeft men de „open stad” geconstrueerd als een „onverdedigde stad”. Art. 25 LOR vormde hiervoor een wettelijke basis. De opkomst van het luchtwapen, waardoor nieuwe strijdmethoden mogelijk werden: enerzijds, de differentiatie en mechanisatie van het leger, waardoor nieuwe doelen ontstonden, anderzijds, deden de onderscheiding zijn zin verliezen.

b. In de twintiger jaren vestigde zich de doctrine van het „objectif militaire”. Aanvankelijk baseerde men die nog op art. 25 LOR, daartoe door het LOR zelf verlokt, waar dit immers beschieting van uit zee toestond van overigens onverdedigde steden, indien er zich voor de oorlogvoering belangrijke installaties bevonden.

Deze gedachtengang was onjuist en leidde dan ook tot absurde consequenties. Het uitgangspunt namelijk van de nieuwe doctrine was een andere dan die van art. 25 LOR. Beoogde de laatste leed en vernieling te voorkomen in die gevallen, waarin de militaire belangen zulks toestaan, het eerste gaat uit van een grondgedachte van het volkenrecht; de stelling n.l. dat iedere rechtstreekse aanval op een niet direct bij de oorlog betrokken burgerbevolking onrechtmatig is. Een stad, die geen militaire doelen bevatte, was daardoor dus reeds een open stad. Dit betekende dat er eigenlijk geen behoefte meer bestond aan de specifieke rechtsfiguur van de „verklaring tot open stad.”

Bij deze gedachtengang kon men zich niet meer beroepen op een verdragstekst, waarin hij zou zijn neergelegd. Het is zuiver doctrinair recht. Weliswaar heeft men gepoogd het te codificeren in de Draft-convention van 1923, maar zoals reeds gezegd, is dit ontwerp nooit rechtsgeldig geworden.

Het was ook logisch dat men een onderscheid ging maken tussen het operatiegebied en het achterland. Het achterland bezat slechts vaste op één zelfde plaats gesitueerde militaire doelen. Dit in tegenstelling tot het operatiegebied, dat telkens een wisselend aanblik bood. Ieder gebouw, elke boerderij kon een militair doel vormen. In elke toren kon een uitkijkpost zijn gevestigd, in iedere hoeve een stafkwartier. Hier onderscheid te maken was onmogelijk en men beschouwde het gehele operatiegebied als één militair doel.

Merkwaardigerwijs was dit nu juist het terrein, waar art. 25 LOR voor bedoeld was. De doctrine heeft met dit onderscheid in feite het oorspronkelijke uitgangspunt gedésavouéerd.

c. De in de tweede wereldoorlog ingevoerde methode van „target area bombing” en a fortiori het gebruik van atoombommen en long-range raketten, heeft opnieuw een behoefte doen geboren worden aan het instituut van de „open stad”. De leer van het „objectif militaire” kan niet voldoende bescherming bieden aan de burgerbevolking. De aanwezigheid immers van één enkel militair doel kan aanleiding zijn tot de totale vernietiging van de stad.

Wij kunnen nog slechts onderscheiden tussen steden, die helemaal en die welke helemaal niet worden gebombardeerd.

Een nieuwe formulering schijnt echter noodzakelijk. Aangezien de doeleinden, die men in de Verdragen van Genève van 1949 heeft nagestreefd, dezelfde zijn als die, welke men met de rechtsfiguur van de „open stad” tracht te bereiken, lijkt het voor de hand te liggen de „open stad” te construeren op een wijze, analoog aan die van de „lieux de Genève”.

Men zou dan een open stad als volgt kunnen definiëren: een door de regering aangewezen stad, waarvan de grenzen nauwkeurig zijn bepaald en ter kennis gebracht van belanghebbenden, welke nooit door enige vijand mag worden aangevallen, zolang als aan zekere voorwaarden wordt voldaan. Overtreding geeft de vijand nog geen recht tot onmiddellijke aanval. Slechts wanneer na protest van de wederpartij de verboden toestand voortduurt, verliest de stad zijn recht op bescherming.

d. Aan welke voorwaarden moet een open stad voldoen? Gaan wij te rade bij de bepalingen, welke voor hospitalisatie- en veiligheidsgebieden gelden:

1. Zij mogen geen enkel militair doel noch enige belangrijke industriële of administratieve instelling bevatten, noch in de nabijheid daarvan zijn gelegen.

2. Zij mogen niet gelegen zijn in streken, welke naar alle waarschijnlijkheid van belang kunnen worden voor de oorlogvoering.

3. Aan- en afvoerwegen en de vervoersmiddelen, welke zij omvatten, mogen niet worden gebruikt voor de verplaatsing van militair personeel of materieel, zelfs niet voor doorvoer.

4. Zij mogen onder geen omstandigheid militair worden verdedigd.

Afgezien van de bepaling sub 2 genoemd, vormen deze regels een — zij het zwakke — benadering van het probleem van de „objectifs „militaires”. De bepaling sub 2 is voor ons onderwerp van weinig belang. Zodra een open stad in het operatiegebied komt te liggen, zal hij militaire doelen gaan bevatten en daardoor zijn status verliezen.

De sleutel tot de tot dusver gangbare doctrine, als ook tot het standpunt, dat hier wordt ingenomen, wordt gevormd door het antwoord op de vraag, welke doelen men kan rekenen tot de „objectifs militaires”.

De meeste schrijvers draaien om de kwestie heen als katten om de hete brei. Men kan het vaker bij volkenrechtsbeoefenaars waarnemen, dat zij er voor terugschrikken af te dalen tot in het concrete. Zij, die in deze hun professionele huiver hebben overwonnen, gaan naar onze smaak echter ietwat te ver in hun opsomming van wat zij beschouwen als militaire objecten. Zij rekenen hiertoe niet alleen alles wat bestemd is om in de oorlog te dienen, doch ook al hetgeen eventueel nuttig kan zijn voor de oorlogvoering.

Alleen een exacte limitatieve opsomming (hoewel hier belangrijke bezwaren aan kleven) van alle categorieën van militaire objecten kan hier de oplossing brengen en de hanteerbaarheid van de regels inzake de open stad als die betreffende de hospitalisatie- en veiligheidsgebieden waarborgen.

Deze opsomming kan slechts in een verdrag worden vastgelegd. Bij gebreke van dien zullen we ons moeten behelpen.

Aan de hand van enkele algemene normen kunnen we vaststellen wat in ieder geval wel, en anderzijds wat bepaaldelijk niet tot de militaire objecten behoort. Daartussen zal echter een ruime marge openblijven; de grens is slechts van uit de verte benaderbaar.

Het is algemeen aanvaard dat alleen specifieke voor de oorlog bestemde objecten een doelwit mogen vormen, niet algemene, voor de civiele dienst gebezigde objecten, zolang zij geen duidelijke oorlogsbestemming hebben gekregen.

Militair personeel, rollend, rijdend, en vliegend materieel, voor zo ver niet uitdrukkelijk uitgesloten (Rode Kruis), gebouwen als kazernes, depots van uitrustingsstukken, munitie en wapens, stafkwartieren, militaire radioposten en telefooncentrales, kampementen, kantonnementen en bivaks, garnizoenscommando's, opleidingsinstituten en trainingskampen, administratieve centra, waaronder het Ministerie van Defensie, en militaire herstelwerkplaatsen, zomede vliegvelden, hangars en radarstations, lichtbakens en verkeerstorens, marinehavens, schepen en walinrichtingen, wapenopstellingen en verdedigingswerken (tenzij de regering de garantie wil geven ze onder geen omstandigheid te gebruiken. Dit kan van belang zijn voor een open stad. De enkele aanwezigheid van zekere betonnen bouwsels staat de mogelijkheid een plaats tot open stad te verklaren niet in de weg.)

Voorts alle installaties, materialen, fabrieken, voorraden en gebouwen, wier aanwezigheid voor het normaal functioneren van leger, luchtmacht of marine een *conditio-sine-qua-non* vormt en daartoe speciaal zijn gebouwd, ingericht of bestemd, zoals opslagplaatsen van BOS-artikelen, munitiefabrieken, wapenfabrieken, aanvoerhavens, verbindingswegen, bruggen, emplacementen.

Trachten we nu het probleem van de andere zijde te benaderen en ons rekenschap te geven van de objecten, welke niet gebombardeerd mogen worden, dan gaan onze gedachten het eerst uit naar de objecten in het LOR en de Verdragen van Genève genoemd: ziekenhuizen, rusthuizen, sanatoria, kerken, scholen, musea, monumenten en gebouwen van historische, culturele, religieuze of humanitaire betekenis.

Daarnaast gebouwen en materieel van de normale overheidsdiensten, als brandweer, politie, Bescherming Bevolking, waterleiding, gasfabrieken, vervolgens voedselvoorraden, levensmiddelen-pakhuizen, voedingsindustrie, zuivelfabrieken. Ook al zijn deze voorraden bestemd voor het leger, ook al voeren de industrieën opdrachten van de militaire overheid uit, daarmee worden het toch geen oorlogsvoorraden of oorlogsindustrieën. Zij dragen niet speciaal bij tot de oorlogvoering. Ook in vreedstijd moeten soldaten eten.

Tussen deze beide groepen in staan hele reeksen gebouwen, installaties, ten aanzien waarvan men de vraag: militair object of niet, niet met een categorisch ja of nee, kan beantwoorden: spoorwegen, havens, hoogovens, elektrische centrales, telefoon- en telegraafkantoren, radiostations, zijn niet specifiek militair, doch zij kunnen wel degelijk voor oorlogsdoeleinden worden gebruikt, daardoor, als het

ware, militair worden „besmet" en zodoende delen in het lot v „militaire objecten".

Wanneer de gehele productie van een hoogoven naar de kanonnen-gieterijen wordt afgevoerd vormt die hoogoven ongetwijfeld mede een militair object. Wanneer echter een elektrische centrale practisch uitsluitend dient ter bevrediging van de energiebehoefte ener burgerbevolking, doch tevens het garnizoensbureau daar ter plaatse van stroom voorziet, kan die centrale in redelijkheid niet geacht worden een militair object te zijn. Wanneer een haven gebruikt wordt voor de aanvoer van de eindproducten der diverse oorlogsindustrieën, vormt zij een wettig bombardementsdoel, maar als de Spoorwegen, die overigens een gewone civiele dienstregeling onderhouden, een extra trein inleggen voor verlofgangers, mogen zij dan worden bestookt?

Het is de vraag of het volkenrecht een instrument kan leveren, dat subtiel genoeg is voor de hier noodzakelijke rechtsverfijning. Misschien valt er te denken aan een onderscheiding tussen die fabrieken en installaties, welke blijvend en planmatig betrokken zijn bij de oorlogvoering en die, welke slechts toevallig een aandeel daarin hebben gehad en wier werkzaamheid nauwelijks enige zoden aan de dijk zette wat de bevrediging van de oorlogsbehoefte betreft.

Intussen zal het een vijand niet bij een eerste oogopslag duidelijk zijn met welke categorie hij te doen heeft, al zal het feit, dat zekere installaties verdedigd worden stellig pleiten voor de eerste. Wantrouwige strategen zullen dan ook gauw geneigd zijn, al de hier beschouwde objecten tot militair doel te verklaren. Zij kunnen immers voor de oorlogvoering worden gebruikt!

Dit is het tragische manco, wat de leer van het militair object aankleeft. Ook al bannen wij alles, wat khaki draagt, buiten onze muren, zolang wij een bruikbare haven bezitten, of een nog niet ingestort station zullen we niet veilig zijn tegen luchtaanvallen, tenzij we er in slagen overeenstemming te bereiken over een nieuwe figuur van de „open stad", een plaats, die volkomen taboe is voor ieder vijandelijk vliegtuig of raket, zolang wij de eenmaal gegeven verzekeringen gestand doen, dat de industrieën, havens en spoorwegen binnen onze muren geen enkel oorlogsdoel dienen.

Om de vraag of dit inderdaad het geval is te beantwoorden, kunnen we mogelijkzwaars gebruik maken van de boven gegeven onderscheiding.

MILITAIRE RECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 3 november 1965

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoors G. W. Baron van Dedem en W. H. Verbeek.

Raadsman: Mr. H. J. Timman.

A. Beklaagde had een personen-auto voorzien van een niet voor die auto bestemd kenteken.

B. Beklaagde heeft, met die auto rijdende, de veiligheid op de weg in gevaar gebracht (met veel te grote snelheid een wegkruising opgereden) terwijl die auto niet voldeed aan de wettelijk gestelde inrichtingseisen (niet-werkende bedrijfsrem en handrem; ondeugdelijke banden).

KRIJGSRAAD: (voor wat de feiten onder B betreft) qualificeert krachtens artikel 25 W.V.W. en artikel 13 W.V.R.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF: (zie sententie achter het vonnis) volgt deze qualificatie, terzake nog overwegende dat naar 's Hofs oordeel de in het W.M.Sr. opgenomen verkeersdelicten alleen toepasselijk zijn op militair verkeer en/of op gedragingen van aan de militaire rechtspraak onderworpen personen, voor zover voor dat verkeer en/of voor die gedragingen geen normen zijn gesteld in een toepasselijke Nederlandse strafwet (of uitvoeringsregeling daarvan), dan wel schending van die normen wordt bedreigd met een lager strafmaximum.

Gevangenisstraf van 14 dagen (in appèl voorwaardelijk) en drie geldboeten, waarvan twee gepaard met voorwaardelijke ontzegging van de bevoegdheid motorvoertuigen te besturen en de bijzondere voorwaarde van het zich tijdens de proeftijd onthouden van het besturen van andere dan militaire voertuigen.

(W.M.Sr. art. 13-15, 165-167; W.V.W. art. 14, 25; W.V.R. art. 13)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen Th. J., geboren 2 juni 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde — na voeging der afzonderlijk tegen hem aangebrachte zaken — is ten laste gelegd:

„A. dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke „Landmacht, op of omstreeks 31 juli 1965 te Hoorn opzettelijk een „vierwielige Fiat 1100 personenauto heeft voorzien van het kenteken „UT 71-19, niet zijnde het ingevolge artikel 9 Wegenverkeerswet aan „de eigenaar of houder voor dat motorrijtuig opgegeven kenteken, „doch het kenteken behorende bij een, hem, beklaagde, toebehorende „Fiat 500 B personenauto, een en ander met het oogmerk het ken- „teken UT 71-19 te doen doorgaan voor het ingevolge artikel 9 Wegen- „verkeerswet voor de Fiat 1100 aan de eigenaar of houder opgegeven „kenteken;

„B. dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke „Landmacht, op of omstreeks 31 juli 1965 circa 21.30 uur, te Hoorn „als bestuurder van een vierwielige personenauto Fiat 1955, geken- „tekend UT 71-19, daarmee rijdende over de voor het openbaar ver- „keer openstaande weg de Kleine Noord:

„i.e. bij het naderen van het als gevaarlijk aangegeven kruispunt „van genoemde weg met de eveneens voor het openbaar verkeer open- „staande weg, het Breed, de veiligheid op genoemde weg of wegen in „gevaar heeft gebracht door met een voor de plaatselijke omstandig- „heden veel te grote snelheid van circa 45 km per uur deze kruising,

„waarop zich reeds een eerder genaderd voertuig bevond, op te rijden, „waardoor een aanrijding met een vierwielige personenauto Opel AD „75-27 plaats vond:

„2e. als eigenaar-bestuurder met bedoelde Fiat heeft gereden ter- „wijl dit motorrijtuig rijtechnisch niet in voldoende staat van onder- „houd verkeerde en niet aan de in artikel 13 juncto 66 en 73 van het „Wegenverkeersreglement voor deze categorie motorvoertuigen gestel- „de inrichtingseisen voldeed, immers noch de bedrijfsrem noch de „handrem werkte, terwijl voorts de beide voorbanden en de linker „achterband zodanig afgesleten waren dat zij niet meer aan de terzake „gestelde eisen voldeden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:
ad A:

dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat bij de Konink-
lijke Landmacht, op 31 juli 1965 te Hoorn willens en wetens een vier-
wielige personenauto, merk Fiat 1100, hem in eigendom toebehorende,
heeft voorzien van het kenteken UT 71-19, dat niet was het aan hem
als eigenaar en houder van dat motorrijtuig daarvoor opgegeven ken-
teken; dat genoemd kenteken behoorde bij een hem eveneens in eigen-
dom toebehorende Fiat 500 B personenauto; dat hij een en ander heeft
gedaan met de bedoeling het kenteken UT 71-19 te doen doorgaan
voor het voor de Fiat 1100 aan hem als eigenaar of houder daarvoor
opgegeven kenteken;

ad B:

dat hij, dienend als voormeld, op 31 juli 1965 omstreeks 21.30 uur
te Hoorn als bestuurder van een vierwielige personenauto, Fiat 1100,
gekentekend UT 71-19, bouwjaar 1955, daarmee reed over de voor
het openbaar verkeer openstaande weg de Kleine Noord:

1e. dat hij daarbij, rijdende met een snelheid van omstreeks 45
kilometer per uur, het als gevaarlijk aangegeven kruispunt van de
Kleine Noord—Grote Noord met de eveneens voor het openbaar ver-
keer openstaande weg het Breed, zonder snelheid te minderen is ge-
naderd en opgereden; dat hij toen op genoemde kruising onverwachts
moest remmen voor een — voor hem van links komende — personen-
auto en toen al remmende zijn auto niet tijdig genoeg tot stilstand kon
brengen en met de linkerzijde van zijn wagen tegen de voorkant van
een vierwielige personenauto, naar hem later bleek een Opel, geken-
tekend AD 75-27, opbotste; dat hij moet toegeven, dat een snelheid
van omstreeks 45 kilometer, gezien de plaatselijke omstandigheden,
te hoog was;

2e. dat het hem, aldus rijdende, bekend was dat de handrem van
het door hem bestuurde motorrijtuig niet werkte en dat de twee voor-
banden en de linker achterband, in verband met het afgesleten loop-
vlak, reeds waren nageprofileerd en dat hij daarna al weer drie maanden
gereden had;

ad A:

Overweegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 8 augustus

1965, opgemaakt door Cornelis Grootendorst, hoofdagent van gemeentepolitie, behorend tot de gemeentepolitie te Hoorn, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Verbalisant:

dat hij op 31 juli 1965 omstreeks 21.30 uur tezamen met Jacob Busscher, brigadier van gemeentepolitie te Hoorn, onderzoek instellende naar een plaats gehad hebbende aanrijding tussen twee personen-auto's, constateerde dat een der bij de aanrijding betrokken personen-auto's toebehoorde aan Th. J. en voorzien was van het kenteken UT 71-19; dat hij toen genoemd motorrijtuig voor een technische inspectie in bewaring heeft genomen en persoonlijk heeft overgebracht naar het gemeentelijk beltterrein te Hoorn; dat hem bij navraag bij de dienst voor de invoerrechten en accijnzen te Hoorn, bleek dat aan J. voornoemd een motorrijtuigenbelastingkaart was afgegeven voor een Fiat 500 B, welk voertuig was voorzien van het kenteken UT 71-19; dat hij op 2 augustus 1965 op het gemeentelijk beltterrein te Hoorn zag, dat het door hem de vorige dag op J. in bewaring genomen voertuig niet meer was voorzien van de aanvankelijk aan de voor- en achterzijde van het voertuig aangebrachte kentekenplaten met het kenteken UT 71-19, maar dat deze kentekenplaten vervangen waren door platen met het kenteken TG 55-58;

ad B:

overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 2 augustus 1965, opgemaakt door Jacob Busscher, brigadier van gemeentepolitie te Hoorn en Cornelis Grootendorst, hoofdagent van gemeentepolitie te Hoorn, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Anthonius Adrianus Wilhelmus Lammers:

dat hij op 31 juli 1965 omstreeks 21.30 uur als bestuurder van een personenauto, merk Opel Kapitan, gekentekend AD 75-27, daarmede reed over het Breed te Hoorn in de richting van de Westerdijk; dat hij toen aldaar met een snelheid van omstreeks 30 km per uur het kruispunt Breed—Kleine Noord naderde; dat hij naar rechts kijkend op het Kleine Noord geen voertuig zag naderen en toen met een snelheid van omstreeks 25 km per uur het kruispunt is opgereden; dat hij toen plotseling met een zeer grote snelheid een kleine personenauto op het Kleine Noord zag naderen; dat hij toen remde en daarbij het stuur naar rechts draaide en de weghelft voor die kleine personenauto nog vrij liet; dat toen genoemde kleine personenauto met de gehele linkerkant langs linkervoorzijde van zijn auto schoof;

Verbalisanten:

dat het Breed en het Kleine Noord, gelegen binnen de bebouwde kom van de gemeente Hoorn, voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande wegen zijn van gelijke rangorde;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 21 augustus 1965, opgemaakt door Cornelis Vis, hoofdagent van gemeentepolitie te Hoorn, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Verbalisant:

dat hij op 4 augustus 1965 een technisch onderzoek heeft ingesteld

aan het vierwielige motorrijtuig met het kenteken TG 55-58, Fiat 1100 A, bouwjaar 1955, waarmede op 31 juli 1965 in de gemeente Hoorn een aanrijding had plaats gehad; dat hem bleek dat van de hydraulisch werkende bedrijfsrem (voetrem) in het remvloeistofreservoir geen remvloeistof meer aanwezig was; dat bij het intrappen van het voetrempedaal dit pedaal zonder overmatige krachtsinspanning geheel tot de voetplank kon worden ingedrukt; dat dit bij herhaling zo bleef; dat tijdens deze handeling de laatste restjes remvloeistof ongeveer midden links onder de carrosserie uit de remleiding van de beide achterwielen spoten; dat hij zag dat in de metalen remolieleiding twee kleine gaatjes waren ontstaan (lekkage), waardoor de remvloeistof naar buiten kon treden; dat deze gaatjes waren ontstaan door sterke roestvorming (slijtage) van de leiding; dat de remolieleiding over een lengte van ongeveer 1 meter zeer ernstig was aangetast door roest; dat het gevolg hiervan is dat de remolieleiding in deze toestand op een gegeven moment niet langer in staat is de optredende hoge vloeistofdrukken tijdens het remmen te weerstaan en openbarst; dat dan van enige remwerking geen sprake meer is; dat de voetrem in onvoldoende staat van onderhoud verkeerde en niet voldeed aan het gestelde in artikel 13 lid 1 onder a/c, cq 66 onder b en 73 onder b en d van het Wegenverkeersreglement; dat de handrem in geheel aangetrokken toestand nagenoeg geen vertraging gaf; dat van de vier op het motorrijtuig aangebrachte banden de rechter voorband glad was en de linker voor- en linkerachterband nog ongeveer 2 mm profiel hadden, doch zodanig waren opgesneden (nageprofileerd) dat de koordlagen van het karkas zichtbaar waren; dat deze drie banden rijtechnisch niet in voldoende staat van onderhoud verkeerden;

Ovenvegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub A en sub B 1e en 2e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

- I. „Handelen in strijd met artikel 14 van de Wegenverkeerswet“;
- II. „Overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet“;
- III. „Overtreding van artikel 13 eerste lid, aanhef en onder c van het „Wegenverkeersreglement““;
- IV. „Overtreding van artikel 13 eerste lid, aanhef en onder a van het „Wegenverkeersreglement““;

voorzien en strafbaar gesteld bij:

- I. Artikel 35 juncto artikel 14 aanhef en onder c van de Wegenverkeerswet;
- II. Artikel 35 juncto artikel 25 van de Wegenverkeerswet;
- III. Artikel 124 junctis 13 eerste lid aanhef en onder c, artikel 66 aanhef en onder b, artikel 73b en d van het Wegenverkeersreglement;

IV. Artikel 124 junctis artikel 13 eerste lid aanhef en onder a van het Wegenverkeersreglement;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de sub III en IV als bewezen aangenomen en qualificeerde strafbare feiten termen aanwezig zou achten beklaagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen, indien hij tijdens de te bepalen proeftijd na te melden voorwaarden niet naleeft;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling ten aanzien van het sub I als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feit tot een gevangenisstraf voor de tijd van 14 dagen, ten aanzien van het sub II als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feit tot een geldboete van f 50, subs. 10 dagen hechtenis en ten aanzien van de sub III als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feiten tot een geldboete van f 40, subs. 8 dagen hechtenis en voorts ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 5 maanden met bevel dat deze ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op 10 maanden bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen, of niet naleeft de door de Krijgsraad gestelde bijzondere voorwaarde, dat hij zich gedurende de proeftijd zal onthouden van het besturen van andere dan militaire motorrijtuigen; tenslotte, ten aanzien van de sub IV als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feiten veroordeling tot een geldboete van f 40, subs. 8 dagen hechtenis en voorts ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 5 maanden met gelijk bevel als ten aanzien van het feit sub III. — Red.]

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 28 juni 1966

President: Mr. Fikkert (plv.); Leden: Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Mr. Veldman (plv.).

Raadsman: Mr. H. J. Timman, advocaat te Delft.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eersle rechter zal bevestigen, behoudens dat de beide ontzeggingen der rijbevoegdheid onvoorwaardelijk zullen zijn;

overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens:

a. ten aanzien van de in het vonnis sub II, III en IV gegeven qualificaties, waaromtrent het Hof nog overweegt, als nader zal worden aangegeven;

b. ten aanzien van de aan beklagde voor het sub I gequalificeerde feit opgelegde straf, welke het Hof onjuist is voorgekomen;

Overwegende, dat de vraag kan worden gesteld of het sub B aanhef en 1e bewezen verklaarde niet is voorzien en strafbaar gesteld in artikel 165 van het Wetboek van Militair Strafrecht en het sub B aanhef en 2e bewezen verklaarde niet is voorzien en strafbaar gesteld in artikel 167 van genoemd Wetboek en of — dit zo zijnde — bij het kwalificeren van het bewezenverklaarde de genoemde wetsartikelen niet dienen te worden toegepast;

Overwegende, dat het Hof deze vragen ontkennend beantwoordt en zich verenigt met de door de Krijgsraad voornoemd aan dit bewezen verklaarde gegeven qualificaties;

Overwegende, dienaangaande, dat naar 's-Hofs oordeel de in het Wetboek van Militair Strafrecht opgenomen verkeersmisdrijven en verkeersovertredingen strafbepalingen zijn, alleen toepasselijk op militair verkeer (te land, te water of in de lucht) en/of op gedragingen van aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen voor zover voor dat verkeer of die gedragingen geen normen zijn gesteld in een toepasselijk Nederlandse strafwet of een op een Nederlandse strafwet steunende uitvoeringsregeling, dan wel schending van die normen wordt bedreigd met een lager strafmaximum, dan waarmee de hogergenoemde verkeersmisdrijven en verkeersovertredingen zijn strafbaar gesteld;

dat het Hof voor deze mening steun vindt onder meer:

a. in de geschiedenis van de totstandkoming van de wet, waarbij genoemde verkeersmisdrijven en -overtredingen in het Wetboek van Militair Strafrecht werden opgenomen, met name uit:

(1) het gestelde in hoofdstuk III par. 1 sub d van de Memorie van Toelichting, te weten: „De toenemende motorisering van de krijgsmacht, de grote verscheidenheid van voertuigen, welke daarbij in gebruik zijn, en de bijzondere eisen welke aan het militair verkeer moeten worden gesteld, maken naar het oordeel van ondergetekenden het scheppen van afzonderlijke strafbepalingen met betrekking tot door militairen gepleegde verkeersdelicten noodzakelijk.

„Ook om een andere reden is het scheppen van zelfstandige strafbepalingen met betrekking tot het militaire verkeer wenselijk. Het merendeel van de in de Wegenverkeerswet opgenomen strafbepalingen kan slechts worden toegepast met betrekking tot verkeersdelicten, welke binnen Nederland zijn bedreven. Weliswaar verklaart artikel 4 van het Wetboek van Militair Strafrecht de Nederlandse Strafwet ook toepasselijk op feiten, welke door militairen buiten Nederland worden begaan, doch de redactie van de overgrote meerderheid van de gedragsregels en strafbepalingen van de Wegenverkeerswet en zijn uitvoeringsregelingen is zodanig, dat zij slechts betrekking hebben op het verkeer op een Nederlandse weg. Verkeersovertredingen door Nederlandse militairen in het buitenland bedreven vallen derhalve in het algemeen niet onder enige Nederlandse strafbepaling.”

(2) de door de regering gegeven motivering van het bij nota van wijzigingen uit de voorgestelde tekst van artikel 163 van het Wetboek van Militair Strafrecht schrappen van de woorden „of als lid van de bemanning van een luchtvaartuig, dat bij de krijgsmacht in gebruik is”, te weten:

„De vermelding van het „luchtvaartuig” in artikel 163 komt bij nader inzien overbodig voor, omdat het in dit artikel omschreven feit, voor zover gepleegd door een lid van de bemanning van een luchtvaartuig reeds strafbaar is, ingevolge artikel 8, eerste lid, onder b, juncto artikel 62, eerste lid van de Luchtvaartwet, waarvan de werking niet tot het Nederlandse grondgebied beperkt is”;

b. in de overweging, dat de wetgever met de woorden „bevoegd gezag” opgenomen in artikel 167 van het Wetboek van Militair Strafrecht — hoewel aan deze woorden blijkens hogergenoemde Memorie van Toelichting een ruime betekenis moet worden toegekend — naar 's-Hofs mening niet ook zichzelf heeft willen aanduiden en bij gevolg onder de in genoemd artikel opgenomen woorden „regels en aanwijzingen” niet heeft willen begrijpen een door hemzelf gegeven strafwet of daarop steunende uitvoeringsregeling, met name niet de Wegenverkeerswet of het Wegenverkeersreglement;

Overwegende, met betrekking tot de aan beklagde voor het sub I gequalificeerde feit opgelegde straf, dat het Hof gelet op de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het is begaan in aanmerking genomen de persoon van beklagde, termen aanwezig acht een voorwaardelijke vrijheidsstraf op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet, alsmede een onvoorwaardelijke geldboete;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN !

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen ten aanzien van de aan beklagde voor het sub I gequalificeerde feit opgelegde straf en de in het vonnis opgenomen strafoverwegingen voor zover dit feit betreffende en te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde voor het sub 1 gequalificeerde feit:
tot een gevangenisstraf voor de tijd van veertien dagen;

Bepaalt, dat deze gevangenisstraf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd van drie jaar heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, dan wel zich op andere wijze heeft misdragen;

tot een geldboete van eenhonderd gulden, met bepaling dat die geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van twintig dagen;

Bevestigt het vonnis voor het overige.

NASCHRIFT.

Bovenstaande sententie bevat een uitermate belangrijke uitspraak voor wat betreft de toepassing van de militaire verkeersmisdrijven (W.M.Sr. artt. 162-164) en de militaire verkeersovertredingen (W.M.Sr. artt. 165-167). Het Hoog Militair Gerechtshof heeft, door deze sententie, de militaire verkeersvoorschriften tot uitzonderingsbepalingen verklaard, alleen toepasselijk wanneer de Wegenverkeerswet en haar uitvoeringsvoorschriften tekort schieten, hetzij wanneer de toepassing van die Wet in het buitenland bezwaarlijk is (omdat de meeste bepalingen ervan eigenlijk slechts van toepassing zijn met betrekking tot Nederlandse wegen) hetzij wanneer de militaire verkeersbepalingen hogere straffen bedreigen dan de gewone wegenverkeerswetgeving.

Hiermede is het H.M.G. ten aanzien van zijn vorige jurisprudentie òm; verwezen wordt naar de sententie van 21 december 1965 (M.R.T. LZX, blz. 134) waar de toepassing van de militaire verkeersvoorschriften afhankelijk scheen te worden gesteld van de vermelding van de militaire status van de beklaagde in de tenlastelegging.

W. H. V.

Hoog Militair Gerechtshof

Beschikking van 11 januari 1966

President: Mr. Doornbos; Leden: Luitenant-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout bij Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans.

De verwijzingsofficier van de bevelhebber der landstrijdkrachten liet na — tegen het advies van de A, -M, — de zaak van een koruoraal naar de militaire rechter te verwijzen. De A.-M. verzocht daarop aan de verwijzingsofficier daarover het H.M.G. te doen beslissen.

Het Hof overwegende, dat in de aanwezige processen-verbaal geen feit of feiten waren vermeld terzake waarvan de korporaal naar de militaire rechter diende te worden verwezen, bepaalde dat deze zaak niet naar de militaire rechter zou worden verwezen.

(R. L. Lu. art. 15)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de stukken inzake E., korporaal der eerste klasse, registratienummer 21.04.20.024, ingedeeld bij de C-Compagnie van de School Reserve Officieren Aan- en Afvoertroepen te Tilburg, welke stukken ingevolge het bepaalde bij artikel 15 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht door de verwijzingsofficier van de bevelhebber der landstrijdkrachten bij diens schrijven van 21 december 1965 nr. VO 65-7283 aan dit Hof werden ingezonden;

Gezien het door de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht in deze uitgebrachte advies van 4 januari 1966, nr. 5.2.0135-65, met conclusie, dat het Hof zal bepalen. dat korporaal der eerste klasse E. voornoemd niet naar de militaire rechter zal worden verwezen wegens niet strafbaarheid van het feit;

Overwegende, dat naar 's-Hofs oordeel in het bij de aangeduide stukken aanwezige proces-verbaal nr. 96/2807/65 van de gemeentepolitie te Arhem, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 31 augustus 1965 gesloten door A. H. Wensink en J. Wolter de Jonge, respectievelijk hoofdagent en agent van gemeentepolitie te Arnhem, alsmede het proces-verbaal nr. P 468/65-370/65, Garnizoen, van de brigade Arnhem der Koninklijke Marechaussee, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 14 oktober 1965 gesloten door P. Wagensveld en A. P. T. Roerboom, respectievelijk opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee en marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, zoals aangevuld bij het proces-verbaal nr. P. 213/65 van de brigade Tilburg der Koninklijke Marechaussee op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 19 oktober 1965 gesloten door H. C. W. Jussen, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, geen feit of feiten zijn vermeld terzake waarvan de korporaal der eerste klasse E. voornoemd naar de militaire rechter dient te worden verwezen;

Gezien artikel 15 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht;

Bepaalt, dat hogeraangeduide zaak tegen de korporaal der eerste klasse E. voornoemd niet naar de militaire rechter zal worden verwezen;

Bepaalt, dat een afschrift van deze resolutie zal worden gezonden aan de verwijzingsofficier van de bevelhebber der landstrijdkrachten, aan de auditeur-militair bij de arrondissementskrijgsraad te Arnhem en aan de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht;

NASCHRIFT.

De commanderende generaal, die, na de M.v.D., in hoogste instantie belast is met de handhaving der krijgstucht, beslist over de al of niet vervolging van door militairen gepleegde strafbare feiten. Hij kan vervolging achterwege laten op gronden aan het algemeen belang ontleend (opportuiniteitsbeginsel¹⁾) of omdat hij meent dat geen strafbaar feit

¹⁾ VAN BEMMELEN, Strafvordering, Leerboek van het Nederlandse strafprocesrecht, 4e druk, blz. 60.

MINKENHOF, De Nederlandse strafvordering, 2e druk, blz. 21, 46.

SPRUIT, Militaire procedures, bijdragen tot de kennis van de procedures van straf- en tuchtrechtelijke aard, aant. 2 bij art. 11, blz. 71/72.

aanwezig is. Een waarborg daartegen bestaat in de bevoegdheid van de Auditeur-Militair, indien hij mocht vermenen, dat het belang van de justitie zodanige verwijzing vereist, aan de commanderende generaal of diens verwijzingsofficier, schriftelijk en met opgave van redenen, het verzoek te doen, daarover het H.M.G. te doen beslissen. (Art. 11, 15 R.L.Lu.) Van deze bevoegdheid maakte de Auditeur-Militair blijkens bovenstaande beschikking gebruik.¹⁾

Volgens 's Hof's resolutie concludeerde de Advocaat-Fiscaal voor de krijgsmacht in diens advies dat „het feit niet strafbaar is”. Het Hof overwoog dat in de overlegde processenverbaal „geen feit of feiten zijn vermeld terzake waarvan de zaak van de korporaal naar de militaire rechter dient te worden verwezen”. Deze overweging kan betekenen dat het feit (de feiten) niet strafbaar is (zijn), ook kun het feit (de feiten) wel strafbaar zijn, maar van te geringe importantie om deswege een vervolging in te stellen (men denke aan art. 2. 2° W.K.), maar óók of de militaire rechter wel ooit aan een veroordeling terzake van enig strafbaar feit zal toekomen.

Al inoge het H.M.G. bevoegd zijn „naar bevind van zaken” te disponeren en op grond daarvan de inhoud van zijn resolutie te bepalen, komt het ons voor dat déze resolutie wel zéér sober is gemotiveerd. Zij gaat niet in op de redenen die de Auditeur-Militair tot zijn advies aan de verwijzingsofficier hebben geleid. Daarom is deze beslissing, dunkt ons, weinig bevredigend voor die functionaris, daar deze niet weet of het Hof tot zijn beschikking is gekomen omdat geen strafbaar feit ten laste zou zijn gelegd, dan wel het Hof het niet bewijsbaar acht, dan wel omdat het Hof meent dat het opportuniteitsbeginsel moet prevaleren.

A. F. S.

Hoog Militair Gerechtshof

Beschikking van 28 juni 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* luitenant-generaals Mr. Schepers, Mr. Fikkert, schout bij nacht Bakker en generaal-majoor Coopmans.

W. v. H. diende een klage in bij het H.M.G., kennelijk als bedoeld in art. 552b W.Sv.²⁾ tegen de onttrekking aan het verkeer van een motorrijtuig, merk Volkswagen, in hoger beroep uitgesproken bij sententie van het Hof gewezen in de zaak K. W. J. v. H.

Art. 552b W.Sv., almede titel IX (artikelen 552a—552g) van Boek IV W.Sv. kunnen niet worden toegepast in het militaire strafprocesrecht. W. v. H. niet-ontvankelijk verklaard.

(W.Sv., titel IX: art. 552a—552g; 552b).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de brief van W. v. H., gepensioneerd hoofd-accountant der belastingen, gedateerd 6 juni 1966;

¹⁾ Beschikkingen op grond van art. 15 R.L.Lu. komen slechts zelden voor; zie b.v. besch. H.M.G. van 23 juni 1949, M.R.T. LII (1949) blz. 448.

²⁾ De belanghebbenden, anderen dan de veroordeelde, kunnen schriftelijk zich beklagen over de verbeurdverklaring van hun toebehorende voorwerpen of over de onttrekking van zodanige voorwerpen aan het verkeer. (*Red.*)

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht; Overwegende, dat de gepensioneerd hoofd-accountant der belastingen W. v. H. voornoemd zijn brief, blijkens de inhoud daarvan, wenst te zien aangemerkt als bezwaarschrift tegen de onttrekking aan het verkeer van het motorrijtuig, merk Volkswagen, gekentekend PG 56-55, uitgesproken bij sententie van het Hof van 17 mei 1966, gewezen in de zaak van de Advocaat-Fiscaal voornoemd tegen K. W. J. v. H. en van laatstgenoemde tegen de Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht;

Overwegende, dat de steller van de brief kennelijk heeft gewild in te dienen een klaagschrift als bedoeld in artikel 552b van het Wetboek van Strafvordering;

Overwegende, dat genoemd wetsartikel als ook titel IX van het vierde boek van het Wetboek van Strafvordering, waarin dit artikel is opgenomen, in het militaire strafprocesrecht niet kan worden toegepast;

dat derhalve — aangezien geen andere wettelijke bepaling de mogelijkheid opent voor belanghebbenden bezwaren in te dienen tegen een door de militaire rechter bij gewijsde bevolen onttrekking aan het verkeer van enig voorwerp — W. v. H. in zijn klaagschrift niet kan worden ontvangen;

Beschikkende krachtens 's-Hofs Provisionele Instructie:

Verklaart W. v. H. voornoemd niet ontvankelijk in zijn hiervóór aangehaald klaagschrift.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 8 december 1965

President: Mr. J. L. M. Elders; *Leden:* Majoor D. van Esseveldt en Kapitein C. Beljaars.

Raadsman: Mr. A. L. Melai.

Een ambtenaar een belofte doen met het oogmerk hem te bewegen in zijn bediening in strijd met zijn plicht iets na te laten: een beroepskorporaal had aan een dpl. huzaar die dienst deed als hulp-fourier een bedrag van f 65 aangeboden als die hulpfourier bij het einde van de werkzaamheden de zijdeur van de rustkamer open zou laten, zulks met het oog op de door beklagde voorgenomen diefstal van een pistool van die rustkamer.

Voorts: drievoudige diefstal (van een radiotoestel, een fiets en een bankbiljet van f 10).

Krijgsraad: één jaar gevangenisstraf waarvan 3 maanden voorwaardelijk en ontslag zonder ontzetting; Hoog Militair Gerechtshof (zie sententie achter het vonnis): 10 maanden gevangenisstraf waarvan 3 maanden voorwaardelijk en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting.

(W.M.Sr. art. 23; W.Sr. art. 84, 177, 310).

DE ARRONDICSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. G. W., geboren 4 januari 1944, korporaal, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als beroepskorporaal bij het D-Eskadron School Regiment Indas der Koninklijke Landmacht te Amersfoort, aldaar:

„1. op of omstreeks 25 oktober 1965 aan de dienstplichtig huzaar „K. M. Ophuizen, dienende bij het 102 Verkenningseskadron in de „Prins Willem III kazerne te Amersfoort en aldaar tewerkgesteld als „hulpfourier op de rustkamer van het Schoolregiment Verkenning, „mitsdien ambtenaar in de zin van artikel 177 Wetboek van Strafrecht, „tot wiens taak onder meer behoorde te zorgen dat de deuren van de „rustkamer bij het einde van de dienst te 17.00 uur waren of werden „afgesloten, de belofte heeft gedaan hem, Ophuizen f 65,— te betalen „met het oogmerk hem te bewegen in zijn bediening in strijd met zijn „plicht die avond van 25 oktober 1965 de zijdeur van de rustkamer „open te laten, een en ander teneinde hem, beklaagde in staat te stellen „in die rustkamer een pistool weg te nemen;

„2. op of omstreeks 30 september 1964 in de Willem III kazerne „met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen „een transistorradio Blaupunkt, toebehorende aan huzaar H. A. Wie- „link, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde;

3 op of omstreeks 3 september 1965 met het oogmerk van weder- „rechtelijke toeëigening heeft weggenomen een herenrijwiel, merk „Phoenix, toebehorende aan J. M. C. de Graaf, althans aan een ander „dan aan hem, beklaagde;

„4. op een tijdstip in of omstreeks de maand augustus 1965 met „het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een „geldsbedrag van f 10,— (bankbiljet), toebehorende aan de korporaal „Molderink, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde”;

overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als beroepskorporaal bij het D-Eskadron School Regiment Indas der Koninklijke Landmacht te Amersfoort, aldaar:

1. op 25 oktober 1965 aan de dienstplichtig huzaar K. M. Ophuizen, dienende bij het 102 Verkenningseskadron in de Prins Willem III kazerne te Amersfoort en aldaar tewerkgesteld als hulpfourier op de rustkamer van het School Regiment Verkenning, de belofte heeft gedaan hem, Ophuizen, f 65,— te betalen met de bedoeling hem te bewegen in zijn bediening in strijd met zijn plicht die avond van 25 oktober 1965 de zijdeur van de rustkamer open te laten, teneinde hem (beklaagde) in staat te stellen in die rustkamer een pistool weg te nemen; dat het hem bekend is dat een militair als ambtenaar wordt beschouwd en ook dat een hulpfourier in strijd met zijn plicht zou hebben gehandeld, indien hij op zijn verzoek de deur van de rustkamer niet zou hebben afgesloten;

2. op een dag in september 1964 uit een manschappenkast op legeringskamer 197 in de Prins Willem III kazerne heeft weggenomen een transistorradio Blaupunkt; dat hij die transistorradio in januari 1965 voor f 75,— heeft verkocht aan een hem onbekende huzaar;

3. op 3 september 1965 omstreeks 23.00 uur een langs het station der Nederlandse Spoorwegen te Amersfoort staand herenrijwiel, merk Phoenix heeft weggenomen; dat hij dit rijwiel aan een hem onbekende huzaar voor f 25,— heeft verkocht;

4. op een dag in de maand augustus 1965 uit een bruinlederen portemonnaie, die in de Legeringskast van korporaal Molderink lag en welke kast zich bevond in de garage Parkwielvoertuigen van de Prins Willem III kazerne, een bankbiljet van f 10,— heeft weggenomen;

dat hij de goederen c.q. geldsbedrag genoemd onder 2, 3 en 4 heeft weggenomen met de bedoeling zich die toe te eigenen en ten eigen bate aan te wenden; dat voornoemde goederen c.q. geldsbedrag hem niet in eigendom toebehoorden en dat hij van niemand recht of toestemming heeft gekregen die goederen c.q. geldsbedrag weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 9 november 1965 opgemaakt en gesloten door Gerrit Willem van Ooijen en Evert Willem Nijboer, respectievelijk wachtmeester der 1e klasse en marechaussee der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, opsporingsambtenaren, beiden behorende tot de Brigade Amersfoort, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Karel Mathijs van Ophuizen:

dat hij als dienstplichtig huzaar bij 102 Verkennings Eskadron als hulpfourier werkzaam is op de rustkamer van het School Regiment Verkenning in de Prins Willem III kazerne te Amersfoort; dat op 21 oktober 1965 een korporaal, naar hem later bleek W. genaamd, op de rustkamer kwam en hem vroeg of de mogelijkheid bestond een pistool te kunnen krijgen; dat hij hem naar de fourier verwees; dat W. hierop zei liever een pistool voor zichzelf te hebben; dat W. op 22 oktober 1965 weer bij hem op de rustkamer kwam en hem om een pistool vroeg, waarvoor hij (Ophuizen) f 25,— zou krijgen; dat W. op 25 oktober 1965 om 09.00 uur weer op de rustkamer kwam en hem zei dat hij vóór 26 oktober 1965 een pistool in zijn bezit moest hebben; want dat hij in geldnood zat; dat W. diezelfde dag omstreeks 14.40 uur weer op de rustkamer kwam en aldaar een briefje schreef, dat hij aan hem (Ophuizen) liet lezen en daarna verscheurde; dat op dat briefje stond geschreven „vóór 26 oktober 1965 een pistool, een houder en „een tas voor f 65,—“; dat even later op die dag korporaal W. tegen hem zei „als je het te riskant vindt om mij een pistool te geven, laat „dan de deur maar open, dan prik ik het zelf wel“; dat hij een en ander terstond heeft gemeld aan de fourier, wachtmeester van de Groep; dat een van zijn plichten is te zorgen dat de deuren van de rustkamer zijn afgesloten als de dienst om 17.00 uur wordt beëindigd;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 6 oktober 1964 opgemaakt en gesloten door Petrus Roelof de Keyzer, opperwacht-

meester der Koninklijke Marechaussee behorende tot de Brigade Amersfoort zakelijk inhoudt als verklaring van:

Hendrik Albertus Wielink:

dat hij eind september 1964 in zijn kast op kamer 197 in de Prins Willem III kazerne te Amersfoort een transistorradio Blaupunkt had; dat hij op 1 oktober 1964 om 06.00 uur het toestel uit zijn kast miste; dat dit toestel zijn eigendom is; dat hij niemand recht of toestemming heeft gegeven dit radiotoestel weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 6 september 1965 opgemaakt en gesloten door Berend Jan Dijk, hoofdagent-rechercheur van politie te Amersfoort zakelijk inhoudt als verklaring van: Johan Samuel Coenraad de Graaf:

dat hij op 3 september 1965 omstreeks 18.00 uur zijn rijwiel, merk Phoenix op het stationsplein bij de rijwielbewaarplaats Nederlandse Spoorwegen te Amersfoort heeft geplaatst; dat hij op 4 september 1965 omstreeks 14.00 uur op die plaats zag dat zijn rijwiel was verdwenen; dat bedoeld rijwiel hem in eigendom toebehoort en dat hij niemand recht of vergunning heeft gegeven dit weg te nemen of zich toe te eigenen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 10 november 1965 opgemaakt en gesloten door Gerrit Willem van Ooijen, wachmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Amersfoort zakelijk inhoudt als verklaring van:

Engelbertus Molderink:

dat het mogelijk is, dat hij in augustus 1965 geld uit zijn portemonnaie miste; dat hij aan niemand recht of toestemming heeft gegeven een bankbiljet van f 10,— uit zijn portemonnaie weg te nemen en zich toe te eigenen; dat zijn legeringskast staat in de garage parkgroep wielvoertuigen van de Prins Willem III kazerne te Amersfoort;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. „een ambtenaar een belofte doen met het oogmerk hem te be-
„wegen in zijn bediening in strijd met zijn plicht iets na te laten“;
2. „diefstal, meermalen gepleegd“;

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. artikel 177 juncto artikel 84 van het Wetboek van Strafrecht;
2. artikel 310 juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde op 26 oktober 1965 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen, dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 1 jaar met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde vanaf 26 oktober 1965; van deze gevangenisstraf 3 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaren; voorts, onvoorwaardelijk, ontslag uit de militaire dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.J.*

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 15 maart 1966

President: Mr. Fikkert (plv.); *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Mr. van Gilse (plv.) en Brigade-Generaal Mr. Buurman van Vreeden (plv.).

Raadsman: Mr. A. L. Melai.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende dat kennelijk tengevolge van een schrijffout in de telastlegging onder 1 als naam van de benadeelde wordt vermeld K. M. Ophuizen in plaats van K. M. van Ophuizen, welke schrijffout het Hof hierbij herstelt, waardoor beklaagde niet in zijn verdediging is benadeeld;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, die aan het Hof onjuist is voorgekomen;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende, dat beklaagde op 26 oktober 1965 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen, dat dit arrest gehandhaafd **blijft**;

Overwegende, dat het Hof beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven doch niet tevens zodanig ongeschikt dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen het uitspreken van een voorwaardelijke veroordeling;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van tien maanden, met bepaling dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, zijnde vanaf 26 oktober 1965;

Beveelt, dat van deze gevangenisstraf een gedeelte groot drie maanden niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd van drie jaar heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, dan wel zich op andere wijze heeft misdragen;

Ontslaat beklaagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bvvoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bekrachtigt het bestaande arrest;

Bevestigt het vonnis voor het overige met verbetering der gronden. *)

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 7 oktober 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonels C. L.

Jongenburger en V. Thorn Leeson.

Raadsman: Mr. H. Kuijper, advocaat te Nijmegen.

Een dpl. korporaal, niet in het bezit zijnde van een burger of een militair rijbewijs, reed tijdens een oefening op het oefenterrein de

*) De bevestiging van het vonnis voor het overige, d.w.z. voor zover het niet betreft de opgelegde straf, geschiedt onder het voorbehoud van verbetering der gronden. Die verbeterde gronden kunnen, zo blijkt uit de inhoud van de sententie, slechts de straf-overwegingen zijn, niet de afzonderlijk genoemde verbetering van de schrijffout. En dan valt het op dat de straf-overwegingen van Krijgsraad en Hof zakelijk dezelfde zijn, met slechts zeer ondergeschikte verschillen in de gebezigde bewoordingen. Zo neemt de Krijgsraad de persoon van de „dader“; het Hof de persoon van de „beklaagde“ in aanmerking. Voorts meent de Krijgsraad dat het militaire belang zich niet verzet tegen „de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht“, terwijl het Hof meent dat het militaire belang zich niet verzet tegen „het uitspreken van een „voorwaardelijke veroordeling“. – (Red. M.R.T.).

Elspeetse heide voor zijn plezier een eindje met een militaire l-tonner en veroorzaakte daarbij een ongeval waardoor een kanonnier gewond en het voertuig licht beschadigd werd.

Opgelegde krijgstuuchtelijke straf bevestigd en de strafreden verbeterd.
(W.V.W. art. 25, 37, W.K. art. 2, 2°, 58)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen R.,
geboren 19 juli 1944, dpl. korporaal, beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 12 mei 1965 te Ermelo, althans in Neder-
„land, als bestuurder van een aan de Staat der Nederlanden, althans
„aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehorende auto, daarmede
„opzettelijk wederrechtelijk heeft gereden over een niet met name ge-
„noemde onverharde voor het openbaar verkeer openstaande rijweg in
„de Elspeterheide en vervolgens alstoen aldaar rijdend, terwijl hij niet in
„het bezit was van een rijbewijs en niet behoorlijk kon rijden, zo on-
„deskundig of zo onachtzaam of roekeloos heeft gemanoeuvreed, dat
„hij aan het slingeren en slippen is geraakt, waardoor of mede waardoor
„de zich op een der spatborden van die auto zittende Kivits werd
„getroffen door een openspringende deur van die auto, als anderszins,
„en van die auto is afgeslingerd, waardoor het aan beklaagdes grove
„schuld is te wijten geweest, dat die Kivits een zodanige hoofdwond
„heeft bekomen, dat hij gedurende ongeveer 3 weken verhinderd is ge-
„weest zijn bezigheden als soldaat te verrichten, althans zo op het voor-
„gaande geen veroordeling kan of mocht volgens, terzake dat hij door
„voormelde wijze van rijden de vrijheid van het verkeer zonder nood-
„zaak heeft belemmerd of de veiligheid op de weg in gevaar heeft ge-
„bracht of rederlijkerwijs was aan te nemen, dat de veiligheid op die
„weg in gevaar kon worden gebracht”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring
op 8 juni 1965 opgemaakt en getekend door de commandant Staf-
verzorgingsbatterij 19e Afdeling Veldartillerie te 't Harde blijkt, dat R.,
nr. 44.07.19.325, op 12 mei 1965 in werkelijke dienst was bij de
Koninklijke landmacht als dienstplichtige van 27 november 1963 tot
2 juni 1965;

Overwegende met betrekking tot het aan beklaagde ten laste gelegde
dat daarin kennelijk tengevolge van een schrijffout (typefout) staat
vermeld in de vijfde regel vanaf onder gerekend, „kan of mocht volgens,
„terzake” welke fout de Krijgsraad ambtshalve verbetert in dier voege,
dat daarvoor worde gelezen: „kan of mocht volgen, terzake” door welke
verbetering beklaagde niet in zijn verdediging wordt geschaad;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com-
missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 12 mei 1965 te omstreeks 09.15 uur bevond ik mij met mijn
lijnploeg tijdens oefening op de Elspeetse heide. Wij reden tijdens het
leggen van een lijn over een zandweg over de Elspeetse heide. Op een
gegeven moment moest er een nieuwe drum telefoonkabel worden aan-

gebracht. Terwijl de andere militairen van de groep daarmee bezig waren, wilde ik even een ritje maken met de DAF 1-tonner, waarmee de kabel werd gelegd. Ik ben achter het stuur van de DAF gaan zitten en ik ben daarmee weggereden. Nadat ik ongeveer 150 meter gereden had, heb ik met een bocht de wagen op een parallel lopend zandpad gebracht en daarna wilde ik weer terug rijden naar de plaats waar ik was vertrokken. Nadat ik die bocht had gemaakt, wilde ik van de eerste naar de tweede versnelling overschakelen. Door mijn gebrek aan ervaring lukte dat niet en terwijl ik naar de versnellingshandle keek, raakte de DAF aan het slingeren. Daarbij reed de DAF van de weg af en de berm in. Ik had geen militair en ook geen burger rijbewijs en ik had van niemand opdracht of toestemming gekregen die DAF te gebruiken. Ik wilde alleen maar even een eindje heen en weer rijden en het was mijn bedoeling de DAF op het punt van uitgang weer ter beschikking te stellen van de chauffeur de kanonnier Schalk.;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige Proces-Verbaal nr. P 158/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 144 mei 1965 getekend door Eelke Knijft, wachtmeester der 1e klasse, en Berend Doddema, marechaussee der 2e klasse, beiden behorende tot de brigade Nunspeet der Koninklijke Marechaussee zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Adrianus Schalk, geboren 9 februari 1945, rnr. 45.02.09.344.;

Op 12 mei 1965 omstreeks 09.15 uur, bevond ik mij als bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig, merk DAF, type YA 126, kenteken KL 58-91 op het militair oefenterrein, Elspeetsche heide, in de gemeente Ermelo. Ik was aldaar op oefening met de lijngroep van het verbindingspeloton. Wij, de korporaal R. en de kanonniërs van Jole en Kivits en ik, waren aan het lijnen uitleggen. Op een gegeven moment moest de lege drum vervangen worden door een volle. Ik stopte en stapte uit mijn DAF. Ik liep naar achteren en hielp de kanonniër van Jole met het verwisselen van een drum. Terwijl ik met de rug naar de DAF stond gekeerd hoorde ik de DAF starten en wegrijden. De DAF reed vervolgens ongeveer 150 meter over een zandweg en keerde vervolgens terug over de zandweg die evenwijdig aan de eerste liep. Ik zag toen dat de korporaal R. achter het stuur zat. Ik hoorde dat de DAF met vol gas reed. Ik zag dat de DAF slingerend over de zandweg reed. Op een gegeven moment zag ik dat de DAF met de linkenvielen over de, gezien de rijrichting, links van de weg gelegen strook grond reed en daarbij enige vliegdennen raakte. Vervolgens kwam de DAF tot stilstand. Ik vroeg aan R. waarom hij in de DAF was weggereden. Hij antwoordde „Ik wilde een eindje rijden,” althans dergelijke woorden. De korporaal R. is niet in het bezit van een militair rijbewijs. Hij had ook geen toestemming om met de DAF te gaan rijden.;

Johannes Idalus Hillebondus Hoefman, geboren 1 februari 1939, 1e luitenant:

Ik ben door mijn commandant aangewezen als commandant van het verbindingspeloton van de batterij. Tot dit peloton behoort de lijngroep. Op 12 mei 1965 hield ik een oefening met mijn peloton. De lijngroep

was aan het lijnen leggen op het militair oefenterrein „Elspeetse heide" in de gemeente Ermelo. De tot mijn peloton behorende korporaal R. is niet in het bezit van een militair rijbewijs. Ik heb de korporaal R. geen opdracht gegeven om met de door hem bestuurde DAF te gaan rijden. De korporaal R. had geen toestemming om het aan de Nederlandse Staat toebehorende motorrijtuig op de zandweg te gebruiken; eigen waarneming en wetenschap van verbalisanten:

dat het feit had plaats gevonden op de niet met name genoemde onverharde weg, zijnde een voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, gelegen op het militair oefenterrein C 06 Elspeetse heide, in de gemeente Ermelo;

dat het feit was gepeegd met het vierwielig militair motorrijtuig, merk DAF, type YA 126, kenteken KL 58-91;

dat de kanonnier Schalk, hem, 1e verbalisant, de bij de DAF behorende rijopdracht heeft getoond;

dat hij zag dat deze rijopdracht was gesteld op naam van kanonnier van Schalk;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

dat hij op 12 mei 1965 te Ermelo als bestuurder van een aan de Staat der Nederlanden toebehorende auto daarmede opzettelijk wederrechtelijk heeft gereden over een niet met name genoemde onverharde voor het openbaar verkeer openstaande rijweg in de Elspeterheide en vervolgens alstoen aldaar rijdend, terwijl hij niet in het bezit was van een rijbewijs en niet behoorlijk kon rijden, zo ondeskundig heeft gemanoeuvreed, dat hij aan het slingeren is geraakt, door welke wijze van rijden hij de vrijheid van het verkeer zonder noodzaak heeft belemmerd of de veiligheid op de weg in gevaar heeft gebracht;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

a. „Opzettelijk wederrechtelijk een aan een ander toebehorend „motorrijtuig op een weg gebruiken",

b. „Overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet"

voorzien en strafbaar gesteld bij a. artikel 37 van de Wegenverkeerswet, b. artikel 35 lid 3 van de Wegenverkeerswet;

overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feiten opleverde, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan en de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht, met toepassing van artikel 58

van de Wet op de Krijgstucht, de zaak verder te behandelen als ware hij de Commandierend-Officier;

Overwegende, dat blijkens een zich bij de stukken bevindend afschrift van beklaagdes straflijst, beklaagde terzake van de begane feiten op 13 mei 1965 door zijn commandant is gestraft met een krijgstuchtelijke straf van 8 dagen streng arrest;

dat deze straf hem op 13 mei 1965 is aangezegd;

dat de strafreden luidt: „Zonder toestemming en zonder enige reden en onbevoegd zijnde tijdens een oefening in het oefenterrein een 1-tonner bestuurd, daarbij een ongeval veroorzaakt waardoor lichte beschadiging aan het voertuig ontstond en een kanonnier licht gewond werd; gezien behoudens voormelde wetsbepalingen, nog de artikelen 2, 60, 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 76 van de invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht; 2, 58 van de Wet op de Krijgstucht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Bevestigt de opgelegde krijgstuchtelijke straf en handhaaft de omschrijving der strafredenen, met dien verstande dat in de laatste regel in plaats van de woorden „licht gewond" wordt gelezen het woord „gewond"; (enz. *Red.*).

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

(zitting houdende te Seedorf, Dld.)

Vonnis van 24 februari 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel W. C. Bordorn en Majoor F. H. Houtkamp.

Raadsman: Majoor W. G. Tibben, Sociale Dienst M.v.D. te 's-Gravenhage.

Zonder toestemming van de rechthebbende op een nachtelijk uitstapje een rijwiel weggenomen, teneinde dat te gebruiken om naar de kazerne terug te fietsen; vervolgens dit rijwiel nabij de kazerne achtergelaten.

Tenlastegelegde diefstal niet bewezen, omdat de krijgsraad het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening van het rijwiel niet bewezen achtte; in zoverre vrijspraak. De raad acht bijzondere aanleiding aanwezig deze zaak te behandelen als ware hij de C.O. van beklaagde; verstaat dat deze zich heeft schuldig gemaakt aan een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp en straft hem deswege met 14 dagen verzuwaard arrest.

(W.K. art. 2, 1°, 58).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen S., geboren 11 september 1945, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 23 augustus 1965 te Ermelo, in elk geval

„in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening „heeft weggenomen een rijwiel, toebehorende aan H. Scheringa, in elk „geval aan anderen of een ander dan hem, beklaagde”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 3 november 1965 opgemaakt en getekend door de commandant A-Eskadron 103e Verkenningsbataljon te Seedorf onder meer blijkt, dat S., rnr.: 45.09.11.357, op 23 augustus 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 31 maart 1965;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 23 augustus 1965 te ongeveer 22.30 uur in gezelschap van de huzaren Olivier en Severijnen de Prins Willem III kazerne te Amersfoort heeft verlaten; dat zij op 24 augustus 1965 te 01.00 uur te Amersfoort na aldaar enige café's te hebben bezocht liftend naar Harderwijk zijn gegaan; dat zij daarna van Harderwijk zijn teruggelopen naar Ermelo; dat hij, toen hij ongeveer een uur onderweg was, plotseling aan de zijkant van een woning langs de weg van deze weg gescheiden door een voortuin en een hek enige rijwielen zag staan; dat hij een damesrijwiel dat naast de woning stond heeft meegenomen; dat hij zich daarna op de fiets op weg naar Amersfoort heeft begeven; dat hij te ongeveer 05.00 uur op 24 augustus 1965 wederom de kazerne te Amersfoort naderde; dat hij de fiets tegen de muur van het schuin tegenover de kazerne gelegen militair hospitaal te Amersfoort heeft geplaatst; dat hij niet het voornemen had het rijwiel na deze rit nog te benutten; dat hij van niemand toestemming had gekregen om deze fiets mee te nemen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal van het Korps Rijkspolitie, District Apeldoorn, Groep Ermelo, nr. 1314, gesloten op 20 september 1965 en getekend door S. Hopman, wachmeester der Rijkspolitie 1e klasse, behorend, tot bovengenoemd korps, standplaats Ermelo, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Hilda Scheringa, oud 20 jaar:

dat zij eigenares is van een damesrijwiel, welk rijwiel zij op 23 augustus 1965 plaatste op het erf van de woning, perceel Harderwijkerweg 183, te Ermelo; dat de plaats waar door haar bedoeld rijwiel werd neergezet ongeveer 20 à 25 meter van de openbare weg, de Harderwijkerweg, verwijderd is; dat haar op 24 augustus 1965 te 09.00 uur bleek dat het rijwiel, waar het door haar gisteravond was geplaatst, niet meer ter plaatse aanwezig was; dat zij geen toestemming heeft gegeven dit rijwiel weg te nemen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklagde omstreeks 23 augustus 1965 te Ermelo een rijwiel heeft weggenomen toebehorende aan H. Scheringa, oordelende de Krijgsraad niet bewezen, dat beklagde het oogmerk heeft gehad zich het rijwiel toe te eigenen, zodat hij in zoverre behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het aldus bewezen geoordeelde niet oplevert een

bij de wet strafbaar gesteld feit, zodat vrijspraak behoort te volgen;

Overwegende, dat de Krijgsraad evenwel van oordeel is, dat beklagde, handelende gelijk hij deed, zich aan een krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt en de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht de zaak te behandelen als ware hij de Commandierend Officier;

Overwegende, dat de Krijgsraad, alle omstandigheden in aanmerking nemende, na te noemen krijgstuchtelijke straf de juiste acht, met omschrijving van de strafreden als hierna vermeld;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen feit;

Verklaart dit feit niet te zijn een strafbaar feit en spreekt beklagde daarvan vrij;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij;

Verstaat dat beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan een krijgstuchtelijk vergrijp, volgens de daarvan in artikel 2 onder 1 van de wet op de Krijgstucht gegeven omschrijving;

Legt aan beklagde de straf op van veertien dagen verzwaard arrest en omschrijft de strafreden als volgt:

zonder toestemming van de rechthebbende een aan een burger toebehorend rijwiel mede genomen, teneinde dit te gebruiken om naar de kazerne terug te keren, dit rijwiel vervolgens nabij de kazerne achtergelaten en nagelaten maatregelen te nemen om te zorgen dat de rechthebbende zijn rijwiel weer terug kreeg.

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

(zitting houdende te Seedorf, Dld.)

Vonnis van 24 februari 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel W. C. Borden en Majoor F. H. Houtkamp.

Raadsmans: Majoor W. G. Tibben, Sociale Dienst M.v.D. te 's-Gravenhage.

Als dpl. soldaat der 1e klasse, gelegerd te Bergen (Dld.), bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig, type DAF YA 314, daarmede gereden onder zodanige invloed van het gebruik van bier, dat hij niet in staat moest worden geacht zijn taak als bestuurder van dat motorvoertuig naar behoren te vervullen. 1 maand militaire detentie, ontzegging v.d. rijbevoegdheid v.d.t.v. 12 maanden, waarvan 6 maanden voorw., proeftijd 2 jaar.

(W.M.Sr. art. 163).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen T., geboren 28 oktober 1945, dpl. soldaat 1, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat der 1e klasse in werkelijke dienst bij „de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 16 oktober 1965 te Ber- „gen, in elk geval in Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was „gelegerd, is opgetreden als bestuurder van een vierwielig militair „motorrijtuig, type DAF YA 314, in gebruik bij de Koninklijke Land- „macht, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik „van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht „zijn taak als bestuurder van dit motorrijtuig naar behoren te ver- „vullen, althans in voormelde hoedanigheid toen aldaar als bestuurder „van een militair motorrijtuig daarmede heeft gereden over de voor „het openbaar rijverkeer openstaande weg, de weg van Bergen naar het „NATO-kamp te Bergen-Hohne, terwijl hij verkeerde onder zodanige „invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in „staat moest worden geacht dit motorrijtuig naar behoren te besturen”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Ver- klaring op 7 december 1965 opgemaakt en getekend door de com- mandant A-compagnie 11e Technische Dienstbataljon te Seedorf onder meer blijkt, dat T., rnr. 45.10.28.376, op 16 oktober 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 10 juni 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com- missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 16 oktober 1965 als dienstplichtig soldaat-I was inge- deeld bij de A-compagnie 11e Technische Dienstbataljon, normaal ge- legerd te Seedorf (Dld.); dat hij die dag met dat onderdeel op najaars- oefening was en ondergebracht te Hohne in het zogenaamde Scheiben- hof; dat hij zich te 18.30 uur op genoemde datum bevond in de com- pagniesbar alwaar hij 3 flesjes bier had gedronken; dat hij toestemming had gekregen van de compagniescommandant om met enige andere soldaten, de soldaat-I Toonen en de soldaat-I Timmerman met een DAF YA 314 van de compagnie naar het kamp Hohne te rijden en toen in het plaatsje Bergen terecht is gekomen; dat zij daar naar een café zijn gegaan en hij daar ongeveer 10 glaasjes bier heeft gedronken; dat zij omstreeks 22.00 uur besloten naar huis te gaan, maar nog eerst even langs de Babybar te rijden; dat hij bij de Babybar aangekomen zijn voertuig wilde parkeren; dat hij de wagen tussen twee geparkeerde voertuigen wilde inrijden, maar dat dit niet al te goed ging; dat hij niet heeft gemerkt dat hij bij deze manoeuvre een van de beide voertuigen zou hebben geraakt; dat hij het beter vond om maar niet meer naar de Babybar te gaan en naar huis is gereden; dat hij onderweg werd aan- gehouden door een Duits voertuig, waaruit twee Duitsers stapten, die een verhaal ophingen waarvan hij niets verstond; dat hij daarna, toen deze Duitsers weer weggingen, is doorgereden naar het kamp Hohne;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P.D. 189/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 26 oktober 1965 getekend door Marinus Tamme Pieter Pieters, wachtmeester der 1e

klasse, behorende tot het subdetachement Hohne der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Franciscus Martinus Theodorus T., dpl. sld.-I, rnr. 44.10.29.386:

dat hij op 16 oktober 1965 omstreeks 18.30 uur met de soldaten Timmerman en T. in de bar van de compagnie zat; dat zij gezamenlijk een flesje bier hebben gedronken; dat, op een gegeven moment T. vroeg of hij mee wilde rijden naar het NATO-kamp Bergen-Hohne; dat zij met een vierwielig militair motorrijtuig, merk DAF YA 314 en bestuurd door de sdldaat T. naar Bergen zijn gereden; dat zij in Bergen 2 café's hebben bezocht; dat zij na een van deze café's te hebben verlaten allen niet geheel nuchter meer waren, doch lichtelijk aangeschoten; dat de soldaat T. naar zijn mening te veel had gedronken om nog behoorlijk met een motorrijtuig te kunnen rijden; dat T. hierna in het voertuig is gestapt, is weggereden en bij de Babybar nog even heeft gestopt en daarna vervolgens de parkeerplaats is opgereden; dat hij, toen T. het voertuig niet direct op de juiste wijze tussen twee aldaar staande voertuigen kon krijgen, hoorde dat er iets kraakte;

Jacob Willem Rudolf Adriaan Timmerman, dpl. sld.-I, rnr. 44.03.21.378:

dat hij zich op 16 oktober 1965 omstreeks 18.00 uur bevond in de bar van die compagnie met de soldaten T. en Toonen; dat T. op een gegeven moment vroeg of hij meer wilde rijden naar het NATO-kamp Bergen-Hohne; dat zij omstreeks 19.00 uur met het door T. bestuurde militair motorrijtuig, het kamp Scheibenhof, waar zij tijdelijk gelegerd waren, zijn uitgereden en naar Bergen zijn gegaan; dat zij in Bergen een café hebben bezocht en daar ieder ongeveer 7 glazen bier hebben gedronken; dat zij omstreeks 21.45 uur het café verlieten en naar het voertuig zijn gelopen; dat hij toen zag, dat T. niet geheel vast ter been was en de ogen van T. enigszins rooddoorlopen en opgezet waren; dat hij daardoor de indruk kreeg dat T. dronken was; dat T. bij de Babybar de aldaar gelegen parkeerplaats opreed en hij zijn voertuig tussen twee personenauto's wilde parkeren; dat hij, toen T. achteruit wilde rijden zag dat het voertuig met een schok naar voren kwam en het voertuig van T. toen met de rechtervoorzijde tegen het linkervoorspatbord reed van de rechts naast hem staande personenauto; dat hij toen zag dat de sierstrip bevestigd op het linkervoorspatbord van de personenauto door het voertuig van T. werd losgerukt en verbogen; dat hij aan de gedragingen van T. merkte, dat hij zichtbaar dronken was en beslist geen motorrijtuig naar behoren kon besturen; dat T. schokkend met het voertuig wegreed en bovendien slingerend over de weg reed;

Verbalisant:

dat de „Babybar” waarover door getuigen en verdachte wordt gesproken, de bijnaam is van het café „Am Stadtbad”;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige „Verantwoordelijke „Vernehmung” te Bergen opgemaakt en gesloten op 17 oktober 1965, zakelijk weergegeven in de Nederlandse taal, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van:

Herbert Mahl, oud 28 jaar:

dat hij op 16 oktober 1965 gedurende de avonduren verbleef in het café „Zum Stadtbad" in Bergen; dat hij zijn personenwagen, gekentekend CE - DC 222 geparkeerd had op de parkeerstrook voor het café; dat om ongeveer 22.15 uur een taxichauffeur bij hem in het café kwam en mededeelde dat zijn auto door een Nederlands voertuig was aangereden en de chauffeur daarna was doorgereden; dat hij direct het café verliet en vaststelde dat zijn auto linksvoor was ingedeukt en de sierstrip losgerukt; dat hij met een taxichauffeur terstond de vervolging inzette en het voertuig op de Platzrandstrasse, richting kamp Bergen-Hohne inhaalde en tot stoppen noopte; dat de bestuurder klaarblijkelijk dronken was; dat hij, toen hij de bestuurder aanhield en deze uitstapte zag, dat deze nauwelijks op zijn benen kon blijven staan; dat hij, de bestuurder, wankelde en niet te verstaan was; dat deze weer in zijn voertuig stapte en wegreed in de richting van het kamp; dat hij zag dat de bestuurder toen zigzaggend reed;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — de inhoud van het Duitse proces-verbaal slechts gebezigd in verband met de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

dat hij als dienstplichtig soldaat der 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 16 oktober 1965 te Bergen in Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd, is opgetreden als bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig, type DAF YA 314, in gebruik bij de Koninklijke Landmacht, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht zijn taak als bestuurder van dit motorrijtuig naar behoren te vervullen;

Overwegende, dat nu de Krijgsraad het primair tenlastegelegde bewezen acht het subsidiair tenlastegelegde onderzoek noch beslissing behoeft;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Optreden als bestuurder van een motorrijtuig dat bij de krijgsmacht, in gebruik is, onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moet worden geacht zijn taak, als zodanig naar behoren te vervullen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 163 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot 1 maand militaire detentie; ontzegging van de rijbevoegdheid v.d.t.v. 12 maanden, waarvan 6 maanden voorw., proeftijd 2 jaar — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 31 maart 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoor G. A. van den Bergh en Kapitein A. M. L. Maas.

Opzettelijke ongehoorzaamheid: tijdens een theorieles geweigerd te voldoen aan het bevel van zijn meerdere, sergeant-instructeur, om zijn plaats vlak bij de verwarming (waar hij in slaap gevallen was) te verlaten en vooraan te komen zitten.

Een maand militaire detentie.

(W.M.Sr. art. 114).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G. C. B., geboren 28 maart 1945, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 10 januari 1966 te legerplaats „De Wittenberg“, althans in Nederland, heeft geweigerd te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere, de „sergeant van der Linden, bij herhaling gegeven dienstbevel tijdens de „theorieles vlak bij die sergeant op een open plaats te gaan zitten, „welk bevel hem, beklaagde, werd gegeven omdat hij tegen de verwarming aan zat en moeilijk zijn ogen kon openhouden“;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 10 januari 1966 — ik was toen als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht — ben ik in de legerplaats de Wittenberg 's middags tijdens een les EHAF, die gegeven werd door de sergeant Peetoom, enige malen in slaap gevallen. Na afloop van bovenvermelde les hoorde ik, dat de sergeant Peetoom tegen de sergeant van der Linden, die de volgende les zou geven, zei, dat deze laatste mij vooraan moest zetten omdat ik op de plaats, waar ik zat, steeds in slaap viel. Onmiddellijk daarna heeft de sergeant van der Linden mij opdracht gegeven om dicht bij hem vooraan te komen zitten. Ik wist, dat de sergeant van der Linden mijn militaire meerdere was en dat het hier een dienstopdracht betrof. Ik heb deze opdracht niet uitgevoerd en ik heb tegen de sergeant gezegd: „Ik zit hier goed“. De sergeant van der Linden heeft zijn opdracht nog enige malen herhaald, maar ik ben bij mijn weigering blijven volharden;

Overwegende, dat P. F. van der Linden, oud 21 jaren, bij zijn ver-

hoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zake-
lijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 10 januari 1966 moest ik instructie geven in het WZZ-gebouw
in de legerplaats de Wittenberg. Alvorens met de les te beginnen hoorde
ik van de sergeant Peetoom, die de vorige les gegeven had, dat de
soldaat B. tijdens deze les enige malen in slaap was gevallen. Peetoom
raadde mij aan om daarom B. dicht bij mij en vooraan te zetten. Ik
heb toen aan de soldaat B. opdracht gegeven om vooraan te komen
zitten, zeggende: „B., wil jij eventjes vooraan komen zitten, anders val
„je weer in slaap.“ B. bleef zitten en antwoordde: „Ik zit hier goed.“
Ik heb de opdracht nog enige malen herhaald. De laatste maal heb ik
B. uitdrukkelijk erop gewezen, dat het hier een dienstopdracht betrof
en dat hij zich aan dienstweigering schuldig maakte, als hij deze niet
uitvoerde. Ondanks dat bleef B. toch zitten;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van boven-
staande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen
aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:
„opzettelijke ongehoorzaamheid”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van
Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of
omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden
opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-
ming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden
waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de tijd van 1 maand
— Red.].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 2 februari 1966 *)

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel H. H. Peters en Lt.-
Kolonel M. C. Engelen.

Raadsman: Kapitein M. Knook.

*„Als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg
„de door het bevoegd gezag met betrekking tot het verkeer gegeven
„regels en aanwijzingen niet in acht nemen”: beklagde, sergeant, was
als bestuurder van een scooter links naast een file auto's gaan staan,
welke file ontstaan was in verband met een bij de poort van de vlieg-
basis Volkel gehouden controle. Volgens de O.B.A. (en aangegeven op
borden) waren op de vliegbasis de wegenverkeersregeling van over-
eenkomstige toepassing verklaard.*

(W.M.Str. art. 167).....

*) Dit vonnis is bevestigd bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van
26 april 1966. — (Red. M.R.T.).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
W. E. B., geboren 16 juni 1942, sergeant, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 9 juli 1965 op de Vliegbasis Volkel in de
„gemeente Uden, als gebruiker van een voor het militair verkeer open-
„staande weg, te weten als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig,
„daarmede rijdende over de voor het militair verkeer openstaande
„weg, de Hoofdweg, in de richting van de Poort Zeelandsedijk, waar
„het verkeer i.v.m. een gehouden controle moest stilstaan en waar
„zich voor die poort op die weg een file motorrijtuigen had gevormd,
„zich niet in volgorde van aankomst op de door hem gevolgde rijbaan
„achter die file heeft opgesteld, doch die file ter linkerzijde is gaan
„passeren en aldus handelende toen aldaar de door het bevoegd gezag
„met betrekking tot het verkeer op de Vliegbasis gegeven regels en
„aanwijzingen niet in acht heeft genomen, zijnde immers door de
„Commandant van de Vliegbasis Volkel bij Order van Blijvende Aard
„bepaald, dat met betrekking tot het verkeer op die Vliegbasis de ver-
„keersregels zoals die zijn vastgesteld in de Wegenverkeerswet en het
„Wegenverkeersreglement van overeenkomstige toepassing zijn”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

Op 9 juli 1965 omstreeks 17.05 uur reed ik als bestuurder van mijn
tweewielig motorrijtuig, scooter, kenteken UR-00-74, over de voor het
militair verkeer openstaande weg de Hoofdweg op de Vliegbasis Volkel
te Uden in de richting van de poort Zeelandsedijk. In dezelfde richting
als ik reed een langzaam rijdende file auto's en toen de file op een
gegeven moment stilstond, reed ik door en passeerde één of twee auto's
ter linkerzijde. Ik was er mee bekend dat door de Commandant van
de Vliegbasis Volkel bij Order van Blijvende Aard was bepaald, dat
de verkeersregels zoals deze zijn vastgelegd in de Wegenverkeerswet
en het Wegenverkeersreglement van overeenkomstige toepassing zijn
met betrekking tot het verkeer op de vliegbasis. Toen en aldaar zat de
sergeant van de Koninklijke Luchtmacht B. G. Lovink bij mij achter
op de duo;

Overwegende, dat Bernardus Gerardus Lovink, oud 21 jaar, sergeant
bij de Koninklijke Luchtmacht, wonende te Uden, door de Officier-
Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard
en met ede bevestigd:

Op 9 juli 1965 omstreeks 17.10 uur reed ik als duopassagier achter
op de scooter, bestuurd door W. E. B. en gekentekend UR-00-74, op de
voor het militair verkeer openstaande weg de Hoofdweg van de
Vliegbasis Volkel gemeente Uden in de richting poort Zeelandsedijk.
Wij passeerden aldaar ter linkerzijde een file auto's welke op de Hoofd-
weg was ontstaan;

Overwegende, dat Pieter Mattheus Johannes van Duivendijk, oud
40 jaar, majoor der Koninklijke Luchtmacht, wonende te Uden, door

de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Ik ben Commandant van het Luchtmacht Beveiligingssquadron op de Vliegbasis Volkel. Op 9 juli omstreeks 17.15 uur bevond ik mij in het L.B. gebouw gelegen langs de Hoofdweg van de Vliegbasis Volkel. In de richting van de poort Zeelandsedijk zag ik een file auto's staan. Ik zag dat een scooter met duopassagier de file passeerde. De scooter bleek mij later gekentekend UR-00-74. Genoemde file stond daar stil bij de Hoofdweg in verband met een controle die werd gehouden bij de poort Zeelandsedijk;

Overwegende, dat ten processe aanwezig is en aan beklagde is voorgehouden een Order van Blijvende Aard d.d. 19 maart 1965, betreffende de verkeersregeling op de Vliegbasis Volkel, welke order zakelijk inhoudt:

Het gestelde in het Wegenverkeersreglement en de Wegenverkeerswet is op de Vliegbasis Volkel en bijbehorende complexen onverminderd van toepassing. Hiertoe zijn door de zorg van het H.K.V. bij de ingangen waarschuwingborden opgesteld met het opschrift: Wegenverkeerswet en Wegensverkeersreglement van kracht op het gehele complex;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde Order van Blijvende Aard d.d. 19 maart 1965 slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „of omstreeks“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:
„als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg „de door het bevoegd gezag met betrekking tot het verkeer gegeven „regels en aanwijzingen niet in acht nemen“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 167 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, t.a.v. het verweer van de raadsman, waarbij hij een beroep doet op een arrest van de Hoge Raad van 15 januari 1957 *): dat de Krijgsraad van oordeel is dat de breedte van de Hoofdweg op de Vliegbasis Volkel te Uden zodanig is, dat de situatie aldaar zich niet leent voor het opstellen van meer dan één motorrijtuig naast elkaar op één rijbaan;

dat de Krijgsraad derhalve het verweer van de raadsman verwerpt;

[Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 15, subs. 3 dagen hechtenis — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 4 mei 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel A. E. Kelder en Lt.-Kolonel J. G. van Steinfoorn.

Raadsman: 2e Luit. Mr. H. L. de Haas.

Overtreding van artikel 25 W.V.W. door als bestuurder van een auto 's avonds en tijdens hevige regenval niet onmiddellijk te stoppen toen de ruitenwissers uitvielen, waardoor hij niet kon voorkomen dat hij op een verkeersheuvel twee verkeerszuilen omverreed.

Handelen in strijd met artikel 30 W.V.W. door, na het voorgaande uitgestapt zijnde, de verkeerszuilen, die op de rijbaan lagen, tegen de verkeersheuvel aan te leggen en weg te rijden voordat zijn identiteit en die van de auto behoorlijk konden worden vastgesteld.

Twee geldboeten van f 50 elk.

(W.V.W. art. 25, 30).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. A. M., geboren 13 augustus 1927, korporaal der 1e klasse, beklaagde, Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1e. dat hij op of omstreeks 2 januari 1966 te Hengelo (O.), als „bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, daarmede zodanig on„voorzichtig en onoplettend heeft gereden over de voor het openbaar „verkeer openstaande weg de Oldenzaalsestraat, dat hij is aangereden „tegen twee op een in die weg gelegen verkeersheuvel geplaatste ver„keerszuilen, door welke gedraging van hem, beklaagde, de veiligheid „op de weg ter plaatse in gevaar werd gebracht, althans redelijker„wijze is aan te nemen, dat de veiligheid op de weg ter plaatse in ge„vaar kon worden gebracht;

„2e. dat hij op of omstreeks 2 januari 1966 te Hengelo (O.), als „bestuurder van een vierwielig motorrijtuig na een ongeval, ontstaan „als gevolg van een botsing of aanrijding met dat motorrijtuig, op de „voor het openbaar verkeer openstaande weg de Oldenzaalsestraat, „waarbij schade werd toegebracht aan enig goed, te weten twee ver„keerszuilen toebehorende aan de gemeente Hengelo (O.), in ieder „geval aan een ander of anderen dan een inzittende van het door hem, „beklaagde, bestuurde motorrijtuig, is doorgereden, althans is wegge„reden, voordat de identiteit van het door hem, beklaagde, bestuurde „motorrijtuig en van degene die tijdens het ongeval het motorrijtuig „bestuurde, behoorlijk is kunnen worden vastgesteld”;

Overwegende: . . . enz.;

*) Dit arrest is gepubliceerd in „Verkeersrecht” 1957 No. 11. — (Red. M.R.T.).

overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 2 januari 1966 reed ik te omstreeks 17.15 uur als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, zwart van kleur, merk Peugeot, kenteken KJ 48 N, over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Oldenzaalsestraat te Hengelo (O.), gaande in de richting Oldenzaal. Gekomen bij het kruispunt van de Oldenzaalsestraat—Koekkoekweg—O.L. Vrouwestraat, vielen de ruitenwissers van mijn auto plotseling uit. Het regende op dat moment zeer hard en ten gevolge van het uitvallen van de ruitenwissers zag ik praktisch niets meer. Ik reed echter door, verminderde mijn snelheid en met mijn rechterhand probeerde ik bij de zekering onder het dashboard te komen om de ruitenwissers weer in werking te stellen. Terwijl ik daarmee bezig was, zag ik plotseling voor mij twee lichten van twee verkeerszuilen die op een verkeersheuvel, gelegen in de Oldenzaalsestraat, geplaatst waren. Ik probeerde de verkeerszuilen nog te ontwijken, maar kon niet vermijden dat ik tegen een van de verkeerszuilen aanreed. Ik sleurde deze zuil mee, ten gevolge waarvan ook de tweede verkeerszuil omver geworpen werd. Ik kwam tot stilstand aan de uiterst rechterzijde van de Oldenzaalsestraat. Na uitgestapt te zijn, zag ik twee verkeerszuilen op de rijbaan van de Oldenzaalsestraat liggen. Ik heb ze naast de verkeersheuvel gelegd, en ben weggereden voordat de identiteit van mij of mijn auto behoorlijk had kunnen worden vastgesteld. Gekomen bij de grens met Duitsland, bij de doorlaatpost Rammelbeek, werd ik staande gehouden door een wachmeester van de Marechaussee, die mij vroeg of ik een ongeval had veroorzaakt in Hengelo, hetgeen ik bevestigde;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal No. P. 5/66, opgemaakt en gesloten te Hengelo (O.) op 13 januari 1966 door Harry Hendrik Luiten, wachmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Hengelo (O.), onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Adriaan Jan Blok:

Op 2 januari 1966, omstreeks 17.15 uur, bevond ik mij voor mijn woning aan de Oldenzaalsestraat te Hengelo (O.). Ik hoorde toen twee harde knallen en ik zag dat een automobilist de twee, op een verkeersheuvel staande, verkeerszuilen had omvergereden. Ik zag dat het een Peugeot, zwart van kleur was. Ik ging naar binnen om de politie telefonisch te waarschuwen en toen ik een minuut later op straat kwam, zag ik dat de bestuurder van genoemde auto doorreed. Ik heb het kenteken van deze auto opgenomen en medegedeeld aan de politie. Het kenteken was KJ 48 N. Op het moment van de aanrijding was er geen ander verkeer op de Oldenzaalsestraat;

als relaas van verbalisant:

De beide verkeerszuilen, die, zoals ik op 2 januari 1966 zag, op het wegdek van de Oldenzaalsestraat te Hengelo hadden gelegen, en vernield waren, waren eigendom van de gemeente Hengelo (O.);

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts ge-

bezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„1e. dat hij op 2 januari 1966 te Hengelo (O.), als bestuurder van „een vierwielig motorrijtuig, daarmee zodanig onvoorzichtig en on„oplettend heeft gereden over de voor het openbaar verkeer open„staande weg de Oldenzaalsestraat, dat hij is aangereden tegen twee „op een in die weg gelegen verkeersheuvel geplaatste verkeerszuilen, „door welke gedraging van hem, beklagde, de veiligheid op de weg „ter plaatse in gevaar werd gebracht;

„2e. dat hij op 2 januari 1966 te Hengelo (O.), als bestuurder van „een vierwielig motorrijtuig na een ongeval, ontstaan als gevolg van „een botsing met dat motorrijtuig, op de voor het openbaar verkeer „openstaande weg de Oldenzaalsestraat, waarbij schade werd toege„bracht aan enig goed, te weten twee verkeerszuilen toebehorende aan „de gemeente Hengelo (O.), is weggereden, voordat de identiteit van „het door hem, beklagde, bestuurde motorrijtuig en van degene die „tijdens het ongeval het motorrijtuig bestuurde, behoorlijk is kunnen „worden vastgesteld”;

Overwegende; dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

- 1e. „*overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet*”, strafbaar gesteld bij artikel 35, derde lid der Wegenverkeerswet;
- 2e. „*als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel „30, eerste lid aanhef en sub a van de Wegenverkeerswet*”, strafbaar gesteld bij artikel 35, eerste lid der Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Ovenwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 2 geldboeten, elk van f 50, elk subs. 10 dagen hechtenis — *Red.*].

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Waad van Beroep

9 maart 1966

(M.A.W. 1965/B 11)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); Leden: Mr. E. H. Nuver en Mr. K. N. Korteweg (plv.).

Een adjudant-onderofficier-administrateur wilde gaarna zijn tewerkstelling in Duitsland verlengd zien, teneinde zijn beide dochters de gelegenheid te geven de Duitse school, die zij bezoeken, geheel af te lopen. Zijn desbetreffend verzoek werd echter afgewezen, aangezien als be-

leidslijn geldt dat de termijn van tewerkstelling buitenslands in deze gevallen 3 of 5 jaar bedraagt.

Niet is gebleken, dat t.a.v. andere onderofficieren der K.L. in verband met schoolmoeilijkheden van hun kinderen een ander beleid is gevolgd dan t.a.v. eiser, zodat er geen sprake is van een ongelijke behandeling van gelijke gevallen. Eiser heeft, toen hij zich vrijwillig voor dienst in Duitsland meldde, met het risico inzake de schoolopleiding van zijn dochters rekening kunnen en moeten houden.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

heeft de volgende uitspraak gegeven inzake: H., wonende te Munster (West-Duitsland), domicilie gekozen hebbende te 's-Gravenhage, eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen: de Minister van Defensie, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. F. P. R. van Nouhuys, vaandrig bij de Koninklijke Landmacht, wonende te Rotterdam.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat gedaagde op 16 februari 1965 het navolgende aan eiser, adjudant-onderofficier-administrateur der Koninklijke Landmacht, heeft doen berichten:

„Naar aanleiding van uw verzoek d.d. 7 december 1964 om verlenging van uw tewerkstelling in West-Duitsland deel ik u het volgende mede.

„De moeilijkheden, welke u ondervindt op het gebied van het onderwijs voor uw kinderen, zijn bij alle plaatsingen in het buitenland onvermijdelijk en gelden eveneens voor alle aldaar geplaatste militairen met schoolgaande kinderen.

„Vermits u reeds vanaf 30 november 1959 in West-Duitsland tewerkgesteld is en uw collega's uit billijkheidsoverwegingen eveneens in de gelegenheid gesteld dienen te worden een dergelijke functie voor enige tijd te vervullen, kan ik geen aanleiding vinden uw verzoek in te willigen en wijs ik het mitsdien bij deze af.”;

Overwegende dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij hetwelk eiser tegen het in vorenweergegeven schrijven vervatte besluit beroep had ingesteld, bij uitspraak van 27 september 1965, waarnaar hierbij wordt verwezen, dat beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser tegen deze uitspraak hoger beroep bij de Raad heeft ingesteld en bij beroepschrift met aanvulling op de daarin ontwikkelde gronden de Raad heeft verzocht het bestreden besluit nietig te verklaren — kennelijk met vernietiging van de aangevallen uitspraak — en te bepalen, dat eisers terugplaatsing naar Nederland wordt uitgesteld tot april 1967;

Overwegende dat gedaagde bij schrijven van 31 januari 1966 des-

gevraagd nog een contra-memorie en enige andere bescheiden heeft ingezonden;

IN RECHTE:

Overwegende dat de Raad zich, behoudens na te melden uitzonderingen, verenigt met de gronden, waarop de aangevallen uitspraak berust ¹⁾:

¹⁾ De rechtsoverwegingen der aangevallen uitspraak luiden als volgt:

Overwegende, dat voor het Gerecht op grond van de gedingstukken en het verhandelde te zijner terechtzitting het navolgende is komen vast te staan:

dat klager, adjudant-onderofficier-administrateur der Koninklijke Landmacht, bij beschikking van verweerder van 21 december 1959 te rekenen van 30 november 1959 voor onbepaalde tijd is geplaatst bij de 1e Groep geleide wapens (NIKE) eerst te E. en vervolgens ingaande 15 februari 1960 te Munster (W. Duitsland) onder eervolle ontheffing van zijn plaatsing bij het Nederlandse Detachement Koninklijke Luchtmacht te (U.S.A.);

dat de plaatsing te Munster geschiedde op basis van vrijwilligheid;

dat klager met zijn gezin, waaronder zijn beide minderjarige dochters, op 21 juni 1961 in Warendorf (W. Duitsland) woonachtig is geworden;

dat toentertijd voor deze kinderen in de standplaats van klager of in de naaste omgeving daarvan geen mogelijkheid aanwezig was Nederlands onderwijs te volgen en klager hen daarom op een Duitse school heeft geplaatst;

dat klager einde augustus 1962 met zijn gezin verhuisd is naar Munster;

dat zijn beide kinderen daar geplaatst zijn op de Frauenoberschule en gezeten zijn onderscheidenlijk in Untertertia en Obertertia;

dat hun opleiding aan deze school ten einde loopt tegen Pasen 1966, respectievelijk Pasen 1967;

dat verweerder bij zijn beschikking van 18 juni 1964 klager ingaande 1 december 1964 heeft overgeplaatst naar de Groep Lichte Vliegtuigen met als standplaats Rijswijk **(Z.H.)**;

dat klager zich na kennisneming van deze beschikking tot de Inspecteur der Militaire Administratie heeft gewend teneinde uitstel van zijn terugplaatsing naar Nederland te verkrijgen in verband met de daarmee gepaard gaande schoolmoeilijkheden voor zijn dochters;

dat de terugplaatsing van klager hierop bij brief van genoemde Inspecteur van 5 augustus 1964 is uitgesteld tot einde van het schooljaar in W. Duitsland (april 1965);

dat klager zich bij rekest van 7 december 1964 tot verweerder heeft gewend met het verzoek de per april 1965 bevolen terugplaatsing naar Nederland voorlopig ongedaan te maken, welk verzoek bij het bestreden besluit is afgewezen;

dat de plaatsing van klager te Rijswijk (Z.H.), onder meer tengevolge van ziekte van klager, geen doorgang heeft gevonden en dat hij thans geplaatst is op de Vliegbasis Twente, met als standplaats Enschede, terwijl zijn gezin in Munster, waar klager de weekends doorbrengt, woonachtig is gebleven;

Overwegende, dat de bezwaren van klager tegen de beëindiging van zijn tewerkstelling in West-Duitsland, blijkens het rekest van 7 december 1964, hun enige grond vinden in zijn overtuiging „dat zijn beide dochters - gezien de vele jaren „dat zij thans onderwijs volgen aan een Duitse school - hiervan de dupe zullen „worden, aangezien het nu weer overschakelen op Nederlands onderwijs onge„twijfeld vrij veel tijd zal kosten“;

Overwegende, dat klager ter openbare terechtzitting desgevraagd heeft verklaard dat nu hij geplaatst is op de Vliegbasis Twente, het gezin te Munster kan en zal blijven wonen, althans tot de studie van de oudste dochter is beëindigd;

Overwegende, dat deze nieuwe ontwikkeling naar het oordeel van het Gerecht evenwel niet met zich medebrengt dat voor klager het belang aan zijn beroep is **ontvallen**;

dat dit alleen reeds volgt uit het feit dat de terugplaatsing van klager naar Nederland met zich medebrengt dat hij, het nodig oordelende dat zijn dochters

dat deze uitzonderingen zijn:

1°. dat in de eerste rechtsoverweging, laatste alinea, der aangevallen uitspraak de zinsnede „, onder meer tengevolge van ziekte van „klager,“ vervalt;

2°. dat de derde rechtsoverweging der aangevallen uitspraak aldus wordt gelezen, dat de woorden „van de oudste dochter“ worden vervangen door de woorden: van beide dochters aan voormelde Duitse school;

dat de Raad voorts op grond van het gestelde in het aanvullend beroepschrift wil aannemen, dat eiser met zijn verklaring, gerelateerd in de derde rechtsoverweging der aangevallen uitspraak, niet meer heeft bedoeld dan aan te geven dat hij zijn gezin zolang in Duitsland zal laten blijven wonen indien dit hem financieel mogelijk zal zijn;

Duits onderwijs blijven volgen, slechts de weekends bij zijn gezin kan doorbrengen;

Overwegende, dat klager niet heeft gesteld en het Gerecht ook niet acht gebleken dat het bestreden besluit, houdende afwijzing van het verzoek van klager om verlenging van zijn tewerkstelling in West-Duitsland, strijdig is met enig geschreven algemeen verbindend voorschrift;

Overwegende, dat het Gerecht dan ook slechts heeft na te gaan of dit besluit strijd oplevert met enig tot de algemeen verbindende voorschriften te rekenen algemeen rechtsbeginsel dan wel beginsel van behoorlijk bestuur of dat verweerder van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

Overwegende, dat klager in zijn klaagschrift evenmin schending van een zodanig beginsel heeft aangevoerd doch ter terechtzitting heeft betoogd dat verweerder bij terugplaatsing van in het buitenland tewerkgestelde militairen discriminerend zou optreden;

dat klager hiermede kennelijk een beroep heeft willen doen op het beginsel dat gelijke gevallen gelijk dienen te worden behandeld;

Overwegende, dat verweerder in zijn contra-memorij terzake het navolgende heeft doen aanvoeren:

„In verband met het feit, dat vele militairen gaarne enige tijd in het buitenland willen worden geplaatst, is een uitzending als onderhavige aan een „maximum aantal jaren gebonden. Deze termijn bedraagt 3 of 5 jaar, afhankelijk van de specialisatie van de betrokken militairen.

„Op grond van deze beleidslijn kwam klager eind 1964, begin 1965 in aanmerking om naar Nederland te worden teruggeplaatst. De moeilijkheden, „welke klager nu met zijn schoolgaande kinderen ondervindt, zijn geenszins „slechts aan klager beschoren, maar worden door alle uitgezonden militairen „met schoolgaande kinderen gevoeld.

„Bedoelde militairen houden, bij de vraag of zij al dan niet voor een „plaatsing in het buitenland in aanmerking willen komen, met deze moeilijkheid rekening en verdisconteren deze, bij het afwegen van het voor en tegen „van een dergelijke plaatsing, in hun beslissing.

„Uit het voren overwogene volgt, dat klager in het geheel niet in een bijzondere positie verkeert, welke afwijking van de genoemde beleidslijn zou „hebben gerechtvaardigd, nog daargelaten, dat een dergelijke afwijking zeer „onbillijk zou zijn tegenover in dezelfde positie als klager verkerende militairen.

„Sinds enige tijd wordt dezerzijds gepoogd om moeilijkheden als onderhavige te ondervangen door in een aantal plaatsen in het buitenland, waar „nederlandse militairen zijn gelegerd, nederlandse scholen op te richten, maar „klager kan hieraan geen enkel recht ontleen.

„In de eerste plaats was ten tijde van de uitzending van klager deze moge-

Overwegende dat de Raad aan het vorenstaande, naar aanleiding van hetgeen eiser bij aanvullend beroepsschrift en ter 's Raads terechtzitting heeft aangevoerd, nog wil toevoegen:

dat voorzover eiser zich beroept op hetgeen terzake van de plaatsing van onderofficieren in Duitsland met andere onderofficieren is geschied, zulks irrelevant is voorzover dit betreft onderofficieren der Koninklijke Luchtmacht, aangezien met betrekking tot dit personeel een ander beleid wordt gevoerd dan met betrekking tot het personeel der Koninklijke Landmacht;

dat ook de Raad geenszins gebleken acht, dat met betrekking tot onderofficieren der Koninklijke Landmacht, die voor onbepaalde tijd in Duitsland geplaatst zijn ongeveer tegelijkertijd als eiser, in verband met schoolmoeilijkheden van hun kinderen door of namens gedaagde terzake van hun terugplaatsing naar Nederland besluiten zijn genomen waarbij een ander beleid is gevolgd dan ten aanzien van eiser;

dat eiser zich voorts heeft beroepen op een toezegging welke hem zou zijn gedaan door de inspecteur der militaire administratie en welke hem door bemiddeling van de kapitein W. omstreeks augustus 1963 zou zijn overgebracht en welke zou behelzen, dat eiser zich terzake van zijn terugplaatsing naar Nederland geen zorgen behoefde te maken;

dat de Raad, wat er overigens van deze — door genoemde kapitein niet bevestigde — toezegging ook zij, te dezer zake opmerkt, dat deze toezegging dan is gedaan lang nadat eisers gezin naar Duitsland was verhuisd, zodat daarin geen reden kan zijn gelegen om aan te nemen, dat eiser in strijd met een toezegging, hem gedaan vóórdat hij zijn gezin naar Duitsland heeft doen overkomen, is teruggeplaatst naar Nederland;

dat in dit verband opmerking verdient, dat eiser, naar hij zelf heeft verklaard, vóórdat hij zich bereid verklaarde vrijwillig in Duitsland te

„lijkheid niet aanwezig en niet alleen niet voor klager, maar evenmin voor „andere, te zelfder tijd en ook nog nadien uitgezonden militairen. Zij worden zonder uitzondering na 3 of 5 jaar teruggeplaatst. Bovendien zijn er „ook thans nog vele in het buitenland gelegerde militairen, die niet in de „gelegenheid verkeren om hun kinderen op nederlandse scholen te doen.

„Ook deze militairen kunnen op grond hiervan geen aanspraak maken op „een uitzending, welke boven de daarvoor gestelde termijn zou uitgaan.”

Overwegende, dat de gemachtigde van verweerder ter openbare terechtzitting, naar aanleiding van de stelling van klager dat een aantal van de militairen die omstreeks dezelfde tijd als hij in West-Duitsland zijn geplaatst daar nog immer dienst doen, heeft verklaard dat verweerder slechts dan van zijn beleidslijn, zoals deze in de contra-memorïe is omschreven, afwijkt indien er geen vrijwilligers beschikbaar zijn om de plaats in te nemen van degenen die aan de beurt zijn naar Nederland teruggeplaatst te worden, dan wel indien het technisch personeel betreft of wanneer bijzondere sociale omstandigheden een rol spelen;

dat deze gemachtigde hieraan heeft toegevoegd dat schoolmoeilijkheden voor verweerder nimmer aanleiding zijn van die beleidslijn af te wijken;

Overwegende, dat het Gerecht niet acht gebleken dat verweerder aan andere adjudanten-onderofficier-administrateur der Koninklijke Landmacht wier kinderen tij terugplaatsing naar Nederland met schoolmoeilijkheden te kampen zouden hebben, heeft vergund langer in West-Duitsland werkzaam te blijven dan klager;

dat ook de door klager ter terechtzitting geproduceerde lijst met namen het Gerecht deze overtuiging niet heeft kunnen bijbrengen;

dienen en vóórdát hij zijn gezin naar Duitsland deed overkomen, geen inlichtingen heeft ingewonnen omtrent de duur c.q. de vermoedelijke duur van zijn verblijf aldaar, zodat hij, waar zijn plaatsing voor onbepaalde tijd was geschied, er rekening mede heeft kunnen en moeten houden, dat een terugplaatsing naar Nederland, zelfs nog vroeger dan zij in feite heeft plaats gevonden, had kunnen worden bevolen;

dat eiser mitsdien het risico met betrekking tot de schoolopleiding van zijn dochters heeft kunnen en moeten incalculeren in zijn overwegingen terzake van zijn vrijwillig in Duitsland dienen en en terzake van het doen verhuizen van zijn gezin naar Duitsland;

Overwegende dat ook overigens niet is gebleken, dat gedaagde bij het bestreden besluit heeft gehandeld in strijd met enig tot de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften te rekenen algemeen beginsel van behoorlijk bestuur;

Overwegende dat uit al het vorenoverwogene volgt, dat de aangevallen uitspraak moet worden bevestigd;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

Centrale Raad van Beroep

30 maart 1966

(MAW 1965/K 16)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Besluit beoordeling off. landmacht)

1) Klager had voor de commissie van onderzoek zijn bezwaar tegen de waardering van punt 25 der beoordelingslijst om hem moverende redenen laten vallen. Daaromtrent heeft die commissie niet geadviseerd en het bestreden besluit heeft daarop geen betrekking. Het beroep wordt derhalve voorzover dit punt betreft niet-ontvankelijk verklaard;

2) Het beroep, voorzover gericht tegen de waardering van punt 24 (geschiktheid voor een functie in een staf), wordt ongegrond verklaard, daar niet gebleken is dat deze waardering op onvoldoende gronden berust. Niet de beoordelaar maar verweerder is verantwoordelijk voor het beleid inzake kennisgevingen. Dat de voorgaande beoordeling, die eenzelfde waardering voor dit punt bevatte, geen kennisgeving had opgeleverd, vindt zijn verklaring hierin dat dit de eerste beoordeling in klagers rang was, in welk geval door verweerder enige terughoudendheid wordt betracht. Geen strijd met de rechtszekerheid .

Overwegende, dat het Gerecht ook overigens geen grond heeft om aan te nemen dat verweerder na afweging van alle daarbij in aanmerking komende belangen in redelijkheid niet tot het bestreden besluit heeft kunnen komen;

Overwegende, dat klager nog heeft aangevoerd dat zijn tewerkstelling in West-Duitsland destijds voor onbepaalde tijd heeft plaatsgevonden doch het Gerecht hierin geen toezegging vermag te lezen dat de terugplaatsing van klager naar Nederland eerst zou plaatsvinden op een tijdstip dat hem zelf het meest convenueerde;

Overwegende, dat het Gerecht tenslotte niet acht gebleken dat verweerder van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

Overwegende, dat het beroep dan ook ongegrond moet worden verklaard;

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake A., wonende te B., klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen: de Minister van Defensie, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden N. van Duuren, referendaris bij verweerders ministerie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen, alsook als getuige, ambtshalve opgeroepen, C., luitenant-kolonel b.d. der Koninklijke Landmacht, wonende te V.;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat verweerder bij een brief, gedagtekend 24 september 1964, met toepassing van artikel 13 van het „Besluit beoordeling „officieren landmacht" (verder aan te duiden als het Beoordelingsbesluit), aan klager, destijds majoor der infanterie, het navolgende heeft bericht:

„Ik deel u mede, dat de omtrent u onder dagtekening van 28 februari „1964 uitgebrachte beoordeling in de functie van hoofdofficier toegevoegd aan S2/S3 van (-.-.-.-) mij aanleiding geeft u ter kennis te „brengen, dat u op de punten geschiktheid voor een functie in een staf „en geschiktheid voor een administratieve functie niet hoger dan met „„vrij goed" bent beoordeeld.";

Overwegende dat klager ter zake van het hem aldus ter kennis gebrachte bij verweerder een bezwaarschrift heeft ingediend, waarna verweerder — gezien het advies, dat aangaande dit bezwaarschrift is uitgebracht door een commissie als bedoeld in artikel 15 van het Beoordelingsbesluit — bij besluit d.d. 8 juli 1965 heeft beslist, dat aan klager door de hem ter kennis gebrachte punten van waardering uit de over hem opgemaakte beoordeling d.d. 28 februari 1964 geen onrecht is aangedaan;

Overwegende dat klager tegen evengenoemd besluit van verweerder bij de Raad in beroep is gekomen en bij zijn klaagschrift de Raad heeft verzocht: „het besluit van de Minister van Defensie van 8 juli „1965 waarin wordt bepaald dat hem geen onrecht is aangedaan te „willen vernietigen, en te bepalen dat hem wèl onrecht is aangedaan „door het feit dat hij naar aanleiding van de voorlaatste beoordeling „géén kennisgeving ten aanzien van de hierboven bedoelde punten van „waardering ontving, terwijl hij naar aanleiding van zijn laatste beoordeling over deze zèlfde punten van waardering wèl een kennisgeving ontving, waardoor hem de gelegenheid is ontnomen zich hierover reeds naar aanleiding van de voorlaatste beoordeling te beklagen, en dat deze punten van waardering bij zijn laatste beoordeling „zodanig worden gewijzigd dat zij geen belemmering vormen voor een „eventuele bevordering en voldoen aan de voor hoofdofficier gestelde „normen";

Overwegende dat verweerder een contra-memorïe heeft ingediend, waarin hij de Raad heeft verzocht „de bezwaren van klager met betrekking tot bedoelde gelijklopende waarderingen uit de eerdere be-

„oordeling alsmede zijn beroep met betrekking tot de waardering van „het gezichtspunt 25 niet-ontvankelijk te verklaren en het beroep voor „het overige ongegrond te verklaren”;

Overwegende dat klager — nadat hem vanwege de Raad een afschrift van evenvermelde contra-memorïe en van het rapport van de commissie als bedoeld in artikel 15 van het Beoordelingsbesluit waren toegezonden — nog een op 29 oktober 1965 gedateerd aanvullend klaagschrift heeft ingediend;

IN RECHTE:

Overwegende dat klager, die volgens zijn mededeling ter openbare terechtzitting per 31 december 1965 de militaire dienst als beroeps-officier heeft verlaten, gedurende het onderhavige beoordelingstijdvak — van 1 februari 1963 tot 28 februari 1964 — de functie heeft vervuld van hoofdofficier toegevoegd aan het hoofd van de sectie S 2/S 3 (- - - -);

Overwegende dat blijkens het klaagschrift en het aanvullend klaagschrift klager zowel ter zake van punt 24 (geschiktheid voor een functie in een staf) als ter zake van punt 25 (geschiktheid voor een administratieve functie) van de onderhavige beoordelingslijst bij de Raad in beroep wenst te komen;

Overwegende met betrekking tot het ter zake van punt 25 ingestelde beroep:

dat klager bij de behandeling van zijn onderwerpelijke zaak door de vorenbedoelde commissie van onderzoek blijkens het rapport van deze commissie zijn bezwaar tegen punt 25 heeft laten vallen en dat hij, zoals hij ter 's Raads terechtzitting heeft verklaard, dit vrijwillig heeft gedaan, zulks om hem moverende redenen;

dat de commissie van onderzoek klagers oorspronkelijk ingediende bezwaar tegen punt 25 daarom niet in beschouwing heeft genomen en zijn advies aan verweerder heeft uitgebracht uitsluitend met bvtrekking tot punt 24;

dat verweerder conform het advies van de commissie van onderzoek het bestreden besluit heeft genomen;

dat verweerders gemachtigde ter 's Raads terechtzitting desgevraagd heeft geantwoord, dat, alhoewel in het bestreden besluit wordt gesproken over „punten van waardering”, dit besluit slechts handelt over punt 24 van de onderwerpelijke beoordelingslijst;

dat ook de Raad, mede gelet op het beperkte advies van de commissie van onderzoek, aanneemt dat het bestreden besluit alleen op punt 24 betrekking heeft;

dat derhalve het beroep van klager, voorzover dit beroep betreft punt 25, als buiten het bestreden besluit vallende, niet-ontvankelijk dient te worden verklaard;

Overwegende dat klager zich voor wat betreft punt 24 van de beoordelingslijst bezwaard gevoelt, in hoofdzaak op deze grond, dat hij de gegeven waardering „vrij goed” te laag acht;

Overwegende dat voornoemde getuige C., die als eerste beoordelaar is opgetreden, ter 's Raads terechtzitting onder meer heeft verklaard

— hiermede zijn destijds aan de commissie van onderzoek schriftelijk gegeven verklaring bevestigende — dat hij over het door klager onder zijn bevelen verrichte werk tevreden was en dat hij met de waardering „vrij goed" bedoeld heeft het cijfer 7 te geven, hetwelk hij een goed cijfer vindt;

Overwegende dat de Raad — in het bijzonder gelet op het rapport van de commissie van onderzoek, waarin rekening is gehouden met de door de luitenant-koionel C. en door de kolonel D., destijds chef van eerstgenoemde, aan de commissie van onderzoek verstrekte verklaringen, alsmede op de door de getuige C. ter 's Raads terechtzitting nader afgelegde verklaringen — niet gebleken acht, dat de door klager gewraakte waardering van punt 24 van de beoordelingslijst op onvoldoende gronden berust;

Overwegende dat de Raad met betrekking tot de door de getuige C. ter terechtzitting afgelegde verklaringen nog opmerkt, dat deze getuige klager gedurende het gehele onderwerpelijke beoordelingstijdvak rechtstreeks onder zijn bevelen heeft gehad en gedurende deze periode met klager veelvuldig in contact kwam;

Overwegende dat klager in zijn klaagschrift alsmede ter 's Raads terechtzitting onder meer heeft aangevoerd, dat hij het uit een oogpunt van rechtszekerheid onjuist acht, dat hem ter zake van de punten 24 en 25 van de aan de onderhavige beoordelingslijst onmiddellijk voorafgaande beoordelingslijst (d.d. 1 februari 1963) geen kennisgeving is uitgereikt, terwijl dit ter zake van dezelfde punten van de onderhavige beoordelingslijst wél is geschied, zulks alhoewel, naar hem gebleken was, de waarderingen van bedoelde punten in beide beoordelingslijsten dezelfde waren;

dat de getuige C. te dier zake nog heeft verklaard, dat hij om deze reden niet had verwacht dat klager ten aanzien van de waarderingen „vrij goed" der onderhavige beoordelingslijst een kennisgeving zou ontvangen;

dat de Raad in dit verband wijst — zoals ook verweerders gemachtigde ter terechtzitting heeft gedaan — op het gestelde onder punt 12 van de vanwege verweerder uitgegeven toelichting op het Beoordelingsbesluit, van welk punt hier het navolgende wordt geciteerd:

„Of de opgemaakte beoordeling aanleiding zal geven de betrokken „officier een zodanige kennisgeving ter hand te doen stellen, is een „zaak waarin de minister beslist na overweging van factoren die de „beoordelaar niet alle bekend kunnen zijn. De beoordelaar zou zijn „verantwoordelijkheid dan ook bepaaldelijk te ver uitstrekken wanneer „hij bij het opmaken van de beoordeling rekening zou houden met de „wenselijkheid of de mogelijkheid dat een dergelijke kennisgeving de „beoordeelde officier al dan niet zal bereiken. De verantwoordelijkheid „van de beoordelaar gaat niet verder dan dat hij naar beste weten „en kunnen omtrent de kwaliteiten van de betrokken officier dient te rapporteren.

„Anderzijds dient de beoordeelde officier aan het al dan niet ont- „vangen van een kennisgeving geen verkeerde conclusies te verbinden

„ten aanzien van zijn bevordering. Het uitblijven van een kennisgeving „geeft hem geenszins de zekerheid dat zonder vertraging de naasthogere „rang zal worden bereikt en in het omgekeerde geval mag de ontvangst „van een kennisgeving niet zonder meer tot de gevolgtrekking leiden „dat dit consequenties zal hebben ten aanzien van zijn bevordering.”;

dat verweerders gemachtigde ter terechtzitting te dezer zake nog heeft betoogd, dat de onder dagtekening d.d. 1 februari 1963 opge-
maakte beoordeling op dat moment de eerste omtrent klager in de rang
van majoor uitgebrachte beoordeling was, en dat het juist bij een eerste
beoordeling in een bepaalde rang veelal gewenst is enige terughoudend-
heid te betrachten bij het nemen van de beslissing of bepaalde waar-
deringen al of niet in een kennisgeving moeten worden opgenomen;

dat de Raad, die het door verweerder met betrekking tot het uit-
reiken van kennisgevingen gevoerde beleid in het algemeen heeft te
eerbiedigen, geen reden ziet het ten aanzien van klager gevoerde be-
leid in strijd te oordelen met het beginsel der rechtszekerheid;

Overwegende dat, gelet op het hierboven overwogene, het beroep
van klager — voor zover dit beroep betreft punt 24 van de betreffende
beoordelingslijst — ongegrond moet worden verklaard;

Overwegende dat op grond van het vorenstaande derhalve als volgt
dient te worden beslist;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het beroep, voor zover betreffende punt 25 van de onder-
havige beoordelingslijst, niet-ontvankelijk;

Verklaart het beroep voor het overige ongegrond.

NASCHRIFT.

In een tweetal vroegere uitspraken van de Raad (zie M.R.T. 1959, blz. 707 en M.R.T. 1963, blz. 583) werd het beroep van een officier tegen bepaalde waarderingen van een beoordelingslijst niet ontvankelijk verklaard, omdat de klager zijn bezwaren tegen deze waarderingen noch in zijn tot verweerder gerichte bezwaarschrift noch voor de commissie van onderzoek naar voren had gebracht en verweerders besluit daarop dan ook geen betrekking had. Iets dergelijks vinden we in bovenstaande uitspraak, waar de klager aanvankelijk ook tegen de waardering van punt 25 bezwaren had ingebracht, doch deze voor de commissie van onderzoek had laten vallen teneinde een en ander bij de Raad naar voren te brengen. Dit kon echter geen effect sorteren, daar verweerders bestreden besluit op dit punt geen betrekking had.

A. B.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Personalia

Bij K.B. van 20 juli 1966, nr. 25, is met ingang van 1 augustus 1966 benoemd tot Inspecteur van de Militair Juridische Dienst tevens Hoofd van de Sectie Juridische Zaken Kolonel MR. DR. W. KASTEN, van dat dienstvak.

MILITAIRE RECHTSPRAAK

Permanente Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 21 oktober 1965

President: Mr. A. J. Veldman (wdn); *Leden:* Lt.-Kol. d. Mars. T. Jonkman en Lt. t. Zee d. 1e klasse H. Donker.

Opstelling van verkeersregelaar

De als verkeersregelaar optredende hoofdagent van politie stond niet midden op het kruispunt van wegen doch gezien in beklagdes rijrichting rechts terzijde van de kruising op het snijpunt met de kruisende weg en voor beklagde minder goed zichtbaar. (Zie noot).

(Art. 29 en 42 W.V.W.; 7 lid 1 aanhef en sub *d* en *e* W.V.R.; paragraaf 15 sub 3, 4 en 6 en modellen 76 t/m 81 der Bijlage van het W.V.R.)

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD-NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen P. Q. M. D. enz.;

Gezien de dagvaardiging d.d. 28 september 1965 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 14 maart 1965 te omstreeks 11.30 uur in „of onder Poeldijk, gemeente Monster, als bestuurder van een vierwielig „motorrijtuig, personenauto, daarmee rijdende over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Nieuweweg, op althans bij de kruising althans splitsing van die weg en de voor het openbaar verkeer openstaande wegen, de Voorstraat en de Monsterseweg, geen gevolg „heeft gegeven aan een in het belang van de vrijheid van het verkeer „en/of de veiligheid op de weg, door een persoon als bedoeld in art. 42 „van de Wegenverkeerswet, te weten een in uniform geklede hoofdagent „van gemeentepolitie, op de voorgeschreven wijze gegeven bevel althans „aanwijzing om te stoppen”;

Post alia:

O., dat de beklagde op 25 mei 1954 als matroos der 3e klasse bij de zeemacht is aangenomen en thans nog als kwartiermeester bij de zeemacht dient;

O., dat ten processe zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

T. P. Q. M. D., als beklagde:

dat hij op 14 maart te omstreeks 11.30 uur in Poeldijk, gemeente Monster, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, personenauto, gekentekend XG- . . . , daarin gezeten, daarmee met een snelheid van 40 à 45 kilometer per uur reed over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Nieuweweg; dat hij op dat moment de kruising van die weg en de voor het openbaar verkeer openstaande wegen de Voorstraat-Monsterseweg naderde, dat het uitzicht op die kruising hem toen tijdelijk werd belemmerd door een autobus die zich in stilstand bevond bij een bushalte gelegen aan de — gezien zijn rijrichting — rechterzijde

van de Nieuweweg; dat hij, toen hij die bus was gepasseerd, uit de richting tegenovergesteld aan die waarin hij reed een vierwielig motorrijtuig, personenauto die kruising van wegen zag naderen; dat hij zag dat die auto kennelijk — gezien de rijrichting ervan — op de kruising naar links van richting wilde veranderen en daartoe reeds vaart minderde; dat hij het volgende moment — gezien zijn rijrichting — aan de rechterkant van de door hem gevolgde weg een in uniform geklede agent zag staan; dat hij toen al praktisch op het kruispunt was; dat hij nog in een flits zag dat die agent enigszins voorovergebogen stond en een gebaar maakte naar de hem tegemoetkomende personenauto; dat hij zag dat die auto vaart vermeerderde en dat hij vervolgens tot zijn ontsteltenis zag dat die auto naar — gezien de rijrichting ervan — links van richting veranderde; dat hij toen niet meer heeft kunnen voorkomen dat de door hem bestuurde personenauto op die kruising van wegen met deze links afslaande auto in botsing is gekomen;

II. M. K., hoofdagent van gemeentepolitie te Monster, als **getuige**:

dat hij zich op 14 maart te Poeldijk, gemeente Monster, te omstreeks 11.30 uur bevond op de kruising van de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Nieuweweg en de voor het openbaar verkeer openstaande (nagenoeg in elkaars verlengde gelegen) wegen de Monsterseweg en de Voorstraat; dat hij aldaar was belast met het regelen van het verkeer in verband met de verkeersdrukte die te verwachten was na afloop van de in een loods van het veilinggebouw gegeven Heilige Mis, welk veilinggebouw was gelegen aan de Monsterseweg; dat dit verkeer bestaande uit auto's, bromfietzers, fietsers en voetgangers de kruising pleegt over te steken in de richting van de Voorstraat (richting centrum Poeldijk); dat het dan gebruikelijk is dat degene die belast is met de verkeersregeling ter plaatse zich bevindt — gezien langs de Nieuweweg in de richting Naaldwijk — aan de rechterzijde van de rijbaan waar de Monsterseweg uitmondt op het kruisingsvlak; dat deze plaats wordt ingenomen om op bepaalde momenten de voetgangers te kunnen tegenhouden die de kruising wensen over te steken in de richting van de Voorstraat; dat toen hij zich op bovengenoemd tijdstip op bovengenoemde plaats bevond, hij uit zuidelijke richting (uit de richting Naaldwijk) over die Nieuwe weg een personenauto zag naderen waarvan de linker clignoteur in werking was gesteld; dat hij, toen die auto genoemde kruising vrij dicht was genaderd, in noordelijke richting kijkend op ongeveer 25 meter van die kruising op de Nieuweweg en wel op de rijbaan bestemd voor het de kruising naderende verkeer, een stilstaande autobus zag en daarachter een aantal eveneens stilstaande personenauto's; dat hij daarop die uit zuidelijke richting die kruising naderende personenauto enige malen een oprijteken gaf; dat hij zag dat deze auto voorsorteerde en — gezien de rijrichting van deze auto — naar links van richting begon te veranderen; dat hij weer in noordelijke richting kijkende zag dat de personenauto's, die aanvankelijk stil hadden gestaan, de bus gingen passeren; dat hij, omdat hij de uit zuidelijke richting komende auto reeds een oprijteken had gegeven, in het belang van de vrijheid van het verkeer en de veiligheid op de weg, aan het verkeer

dat zich in zuidelijke richting over die weg voortbewoog en die kruising naderde een aanwijzing heeft gegeven om te stoppen door zich enigszins voorover te buigen en zijn linker arm op te steken met de binnenkant van zijn hand naar dat verkeer; dat de voorste personenauto echter ondanks het door hem gegeven stopteken doorreed; dat inmiddels de uit zuidelijke richting komende personenauto zover naar links was gezwenkt dat een aanrijding niet meer was te voorkomen; dat hij zag dat de uit noordelijke richting komende personenauto met de voorzijde tegen de rechtervoorzijde van de uit zuidelijke richting en naar links zwenkende personenauto botste; dat de uit noordelijke richting komende personenauto bleek te zijn gekentekend XG- . . . en dat de uit zuidelijke richting komende personenauto was gekentekend JS- . . .; dat de bestuurder van de personenauto gekentekend XG- . . . bleek te zijn genaamd P. Q. M. D.;

O., dat ten processe aanwezig is en vorgelezen een door L. K., wachmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en A. C. T., marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, d.d. 20 maart 1965, op ambtseed opgemaakt en getekend proces-verbaal, houdende onder meer de volgende verklaringen, luidende zakelijk gerelateerd: die van H. G.:

dat zij op 14 maart 1965 omstreeks 11.30 te Poeldijk als bestuurster van een vierwielig motorrijtuig, personenauto, gekentekend JS- . . . daarmede reed over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Nieuweweg, komende uit de richting Naaldwijk; dat zij op dat moment de kruising van die Nieuweweg en de Monsterseweg-Voorstraat naderde; dat zij op dat kruispunt linksaf de Monsterseweg in de richting Monster wilde oprijden; dat zij, toen zij dit kruispunt op enkele honderden meters afstand was genaderd, nabij dit kruispunt — vanuit haar rijrichting gezien —aan de linker kant van de rijbaan van de Nieuweweg een politieagent zag staan; dat zij op het kruispunt het tegemoetkomende verkeer voorrang wilde verlenen en daartoe nog maar met zeer geringe snelheid reed; dat zij echter, toen zij vlak bij genoemd kruispunt was gekomen, zag dat die agent zich iets in haar richting boog en met diens rechter hand een oprijteken naar haar gaf; dat zij ook zag dat deze agent het verkeer uit tegengestelde richting met diens linker hand een stopteken gaf door diens arm vertikaal omhoog te steken; dat zij vervolgens iets meer gas gaf en naar links zwenkte; dat zij het volgende moment door een uit tegenovergestelde richting over die Nieuweweg komende personenauto werd aangereden; die van verbalisanten:

dat de voor het openbaar verkeer openstaande Nieuweweg te Poeldijk, gemeente Monster, een voorrangsweg is en als zodanig is aangeduid met borden volgens model 9 van de bijlage van het Wegenverkeersreglement

O., dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde is ten laste gelegd;

O., dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als:

„Overtreding van art. 29, eerste lid der Wegenverkeerswet”;

O., dat beklagde echter niet strafbaar is;

O., dat toch de volgende omstandigheden in aanmerking moeten worden genomen: beklagde reed op een voorrangsweg zodat hij normaal voorrang had boven het verkeer dat zijn rijbaan wilde kruisen. De hoofdagent van politie K., die als verkeersregelaar optrad, stond niet, gelijk dat algemeen gebruikelijk is op het midden van het kruispunt van wegen doch, zoals hij heeft verklaard, op het snijpunt van de rijbaan Nieuweweg - Monsterseweg aan de westelijke zijde van de kruising — dus ten opzichte van beklagdes rijrichting rechts —, een plaats die derhalve voor beklagde minder goed zichtbaar was temeer nu beklagde te voren een op vrij korte afstand van het kruispunt voor hem aan de rechterzijde van de Nieuweweg stilstaande autobus moest passeren. Voor de getuige G., de bestuurster van de aangereden auto lag dit anders, daar voor haar de verkeersregelaar aan de linkerkant stond en zij dus een eerder en beter uitzicht op deze had, terwijl bovendien — anders dan beklagde — haar aandacht speciaal gericht was op de kruising daar zij links afslaande de Monsterseweg ter plaatse waar de hoofdagent K. zich bevond, wilde oprijden. Tenslotte mag niet uit het oog worden verloren dat de hoofdagent K. een fout heeft gemaakt door eerst aan G. een teken te geven dat zij linksaf kon slaan en pas daarna, zich omwendende en ziende dat uit de richting waaruit beklagde kwam, verkeer naderde, een stopteken voor dit verkeer te geven;

O., dat onder deze omstandigheden de krijgsraad van oordeel is dat beklagde het door de hoofdagent gegeven stopteken niet zo tijdig heeft kunnen waarnemen dat hij nog in staat was vóór het kruispunt te stoppen, zodat bij beklagde geen schuld aanwezig is en hij derhalve naar de regelen van de militaire rechtspleging moet worden vrijgesproken.

Noot

Uit het vonnis blijkt, dat de „beklagde” (zoals in de militaire rechtspleging de verdachte wordt genoemd) reed over een voorrangsweg en de getuige in tegenovergestelde richting over dezelfde weg. Beiden naderden nagenoeg gelijktijdig een kruising in die weg, alwaar de beklagde rechtdoor wilde gaan en de getuige linksaf wilde rijden. De getuige reed aanvankelijk zeer langzaam om haar tegenligger voorrang te geven. Ter plaatse stond echter een verkeersagent, die eerst aan de getuige een oprijteken gaf om linksaf te slaan, zodat zij, haar snelheid wat vermeerderend, linksafslaand doorreed. Vervolgens gaf de verkeersagent aan beklagde een stopteken door naar hij zelf verklaarde „zich enigszins voorover te „buigen en zijn linkerarm op te steken”.

Daargelaten het opsteken van de linker- in plaats van de rechterarm (zie model 79, waarin de rechterarm omhoog is getekend, hoewel punt 6 van paragraaf 15 der Bijlage spreekt van „één der armen”), komt de geschetste gang van zaken mij weinig juist voor. In het algemeen zal het linksafslaande verkeer voor een tegenligger de weg vrij moeten laten alvorens van richting te veranderen (art. 28 lid 1 sub b W.V.R.). Maar bevelen of aanwijzingen van een verkeersregelaar gaan op grond van art. 29 W.V.W. boven de gedragsregels van het W.V.R., zodat in een bepaald geval de verkeersregelaar een van de gewone verkeersregels afwijkend gedrag kan gelasten of aangeven. Toch verdient het m.i. aanbeveling dat (wanneer er geen sprake is van niet aflatend fileverkeer) de verkeersregelaar niet dan bij hoge uitzondering van de gewone regels afwijkt. Of zich op het moment van deze aanrijding in Poeldijk een zodanige uitzondering voordeed, kan ik uit het vonnis niet beoordelen. Kennelijk was de Zeekrijgsraad, die de stukken kende en de

diverse getuigen uiteraard uitvoeriger hoorde verklaren dan ten slotte in het vonnis werd samengevat, van oordeel dat zich zo'n uitzonderingsgeval niet had voorgedaan.

Maar bovendien stond deze verkeersregelaar terzijde van de voorrangsweg en niet midden op het kruispunt. Voor de beklagde stond hij rechts, voor de aangerezen getuige links. Aannemende dat de beide bestuurders zaten in een auto met het stuur links, is het begrijpelijk dat de getuige de verkeersagent gemakkelijker kon zien dan de beklagde. Zij wilde ook links afslaan en had dus speciaal aandacht voor die richting. Het uitzicht van de beklagde naar rechts werd bovendien enigermate belemmerd, omdat hij juist vlak voor dat kruispunt een aan een halte stoppende autobus passeerde. Men zou zich nog kunnen afvragen, of die autobushalte wel op de meest geschikte plaats ligt, maar een wettelijk voorschrift daaromtrent is mij niet bekend; de beantwoording van deze vraag ligt trouwens meer op het terrein van de „traffic-engineering”. Ook voor de preciese plek, waar in zo'n situatie een verkeersagent behoort te staan, vindt men geen voorschriften in de verkeerswetgeving.

Samenvattend zou men derhalve kunnen zeggen, dat de onderhavige aanrijding te wijten was aan een samenloop van verschillende ongunstig werkende factoren. Onder deze omstandigheden, zo zeide de Zeekrijgsraad, was bij de beklagde geen schuld aanwezig. Volgens art. 185 laatste lid der Wet op de Rechtspleging bij de Zeemacht (evenals volgens het gelijkkluidende laatste lid van art. 193 der Wet op de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht) wordt de niet-straftbaar geachte beklagde vrijgesproken. Ontslag van alle rechtsvervolging kent men bij de militaire rechtspleging niet.

Be.

(Overgenomen uit Verkeersrecht, juridisch maandblad betreffende het wegverkeer, veertiende jaargang, 1966, No. 49.)

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 5 januari 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor W. H. Verbeek en A. J. van Dongen.

Raadsliden: Mr. R. Foortse en Majoor R. D. Choufoer.

Beklaagde, beroepsonderofficier, had een aanvraag tot tegemoetkoming in de kosten van geneeskundige verzorging vervalst door daarin te vermelden dat in 1965 zijn echtgenote specialistische hulp had gehad, hetgeen niet waar was, ter staving waarvan beklagde overlegde een aantal vervalste bescheiden, betrekking hebbende op specialistische hulp voor zijn dochter in 1963. Vervolgens had beklagde deze bescheiden ingediend en daarmede de korpsadministrateur bewogen tot de afgifte van een voorschot van f 250.

KRIJGSRAAD: Valsheid in geschrift en oplichting.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie sententie achter het vonnis): Valsheid in geschriften opzettelijk gebruikmaken van dat valse geschrift.

3 maanden gevangenisstraf en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

(W.M.Sr. art. 23; W.Sr. art. 55, 57, 225, 326)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
D. J. E., geboren 7 november 1920, beroepssergeant-majoor, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als beroepssergeant-majoor bij het 41e Pantser
„Infanteriebataljon der Koninklijke Landmacht, op een of meer tijd-
„stippen in het jaar 1965 te Harderwijk of Ermelo, althans in Nederland,

„1e. A. een aanvraag tegemoetkoming in de kosten van genees-
„kundige verzorging, legerformulier 14228, zijnde een geschrift, be-
„stemd om tot bewijs van enig feit te dienen, althans een geschrift
„waaruit enig recht kan ontstaan, valselijk heeft opgemaakt met het
„oogmerk om het als echt en onvervalst te gebruiken, terwijl uit dat
„gebruik enig nadeel kon ontstaan, hebbende deze valsheid hierin be-
„staan dat in deze aanvraag door hem op 26 juli 1965 ondertekend,
„werd vermeld dat zijn echtgenote Mevrouw G. H. E. over de periodes
„19 tot en met 28 maart 1965 en 29 maart - 18 mei 1965 door de
„Zenuwarts L. Boerman specialistisch was behandeld blijkens daarbij
„overlegde rekening tot een bedrag van f 253,50, zulks terwijl deze
„behandeling in feite niet had plaats gehad, zijn dochter Mieke betrof
„en reeds vergolden was;

„B. een copie nota van de zenuwarts Dr. L. Boerman, dd. 4 juli
„1963, vermeldende de kosten van psychiatrische behandeling inclusief
„observatieonderzoek volgens 3e klasse tarief van zijn, beklagdes doch-
„ter Mieke over de perioden 19 t/m 28 maart 1963 en 29 maart t/m
„18 mei 1963 ad in totaal f 253,50, zijnde een geschrift, bestemd om
„tot bewijs van enig feit, te weten het plaats gehad hebben van deze
„behandeling en de specificatie van de kosten daarvan, te dienen, heeft
„vervalst met het oogmerk om dit geschrift als echt en onvervalst te
„gebruiken, terwijl uit dat gebruik enig nadeel kon ontstaan, hebbende
„deze vervalsing hierin bestaan dat hij beklagde het jaartal 1963 heeft
„veranderd in 1965 en de voornaam Mieke heeft veranderd in Me-
„vrouw, teneinde het aldus te doen voorkomen dat de behandeling in
„1965 had plaats gehad en zijn echtgenote betrof in plaats van zijn
„dochter;

„C. een bewijs van storting van de postcheque en girodienst, zijnde
„een geschrift, bestemd om tot bewijs van betaling per giro te dienen,
„heeft vervalst met het oogmerk om dit als echt en onvervalst te ge-
„bruiken, terwijl uit dat gebruik enig nadeel kon ontstaan welke ver-
„valsing hierin heeft bestaan dat hij het bedrag van de storting heeft
„veranderd van f 200,— in f 253,50 en in de datumstempel het jaartal
„1964 in 1965.

„2e. opzettelijk van de sub 1 vermelde geschriften gebruik heeft
„gemaakt als waren deze echt en onvervalst, terwijl uit dat gebruik enig
„nadeel kon ontstaan, te weten betaling van rijkswege van niet ver-
„schuldigde gelden welk gebruik hierin heeft bestaan dat hij de sub 1
„a t/m c vermelde valse of vervalste geschriften bij zijn korpsadmini-
„strateur heeft ingediend, teneinde op grond hiervan vergoeding van
„rijkswege van dat bedrag van f 253,50 althans een deel daarvan te
„verkrijgen, zijnde hem naar aanleiding van de indiening dezer aanvraag
„tegemeetkoming door zijn korpsadministrateur, de vaandrig der Mili-

„taire Administratie H. A. B. Verhoeven eind juli 1965 te Ermelo een „voorschot van f 250,— uitbetaald op deze declaratie;

„hebbende hij beklaagde aldus eind juli 1965 te Ermelo met het „oogmerk om zich zelf wederrechtelijk te bevoordelen, de vaandrig „Verhoeven, korpsadministrateur van zijn onderdeel door listige kunst- „grepen, te weten het overleggen van de sub 1 a t/m c genoemde valse „of vervalste geschriften bewogen tot afgifte aan hem, beklaagde van „een geldsbedrag van f 250,—;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als beroepssergeant-majoor van de Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij het 41 Pantser Infanterie Bataljon te Ermelo, in juli 1965 telkens op zijn bureau in de legerplaats Ermelo:

le. A. een aanvraag tegemoetkoming in de kosten van geneeskundige verzorging, legerformulier 14228, valselijk heeft opgemaakt met de bedoeling dit geschrift als echt en onvervalst te gebruiken; dat de valsheid hierin bestond, dat hij in strijd met de waarheid in dit door hem ondertekende stuk heeft gesteld, dat zijn echtgenote mevrouw G. H. E. gedurende de periode van 19 maart tot en met 28 maart en van 29 maart tot en met 18 mei (hiermede bedoelende die tijdsperiodes in het jaar 1965) door de zenuwarts L. Boerman specialistisch was behandeld, zoals bleek uit de bij de aanvraag overgelegde rekening tot een bedrag van f 253,50; dat hij daarbij wist dat deze behandeling van zijn echtgenote in het geheel niet had plaatsgevonden; dat hij ook wist dat voornoemde arts in 1963 in de overeenkomstige periodes zijn dochter Mieke had behandeld, waarna hij van voornoemde arts daarvoor een declaratie had ontvangen, die naar hij wist reeds was vergolden, dat wil zeggen dat de rekening door hem was voldaan en dat hij de tegemoetkoming daarvoor ook van het Rijk had ontvangen; dat voormelde schriftelijke aanvraag, naar hij begrep, tevens diende tot bewijs van de juistheid van de daarin gestelde feitelijke gegevens; dat hij de hem ten processe getoonde bijlage nr. 2 erkent als het hier door hem bedoelde valselijk opgemaakte stuk;

B. in een copie-nota van de zenuwarts L. Boerman dd. 4 juli 1963, welke onder andere vermeldde de kosten van psychiatrische behandeling inclusief observatieonderzoek volgens derde klasse-tarief van zijn dochter Mieke over de perioden 19 tot en met 28 maart 1963 en 29 maart tot en met 18 mei 1963 tot een totaalbedrag van f 253,50, de jaartallen 1963 heeft veranderd in 1965 en de voornaam Mieke heeft vervangen door de aanduiding „Mevr“; dat hij dit deed met de bedoeling het in strijd met de waarheid te doen voorkomen, dat de in die nota vermelde behandeling in 1965 had plaats gehad en zijn echtgenote had betroffen; dat het zijn bedoeling was deze aldus vervalste copie-nota als bewijsstuk over te leggen bij de onder 1e vermelde aanvraag tegemoetkoming; dat hij de hem ten processe getoonde bijlagen nr. 1 en nr. 5 erkent als respectievelijk de copie-nota, waarover hij verklaarde en het origineel daarvan; dat hij ten aanzien van het origineel verklaart, dat de daarop

voorkomende gezegelde kwitering door hem is aangebracht;

C. een bij een girostortingsformulier behorend bewijs van storting van de Postcheque en Girodienst, dat uiteraard bestemd was om tot bewijs van betaling door middel van een girostorting te dienen, heeft vervalst door het daarop vermelde bedrag van f 200,— bedriegelijk te wijzigen in f 253,50 en in het op dit stuk voorkomende datumstempel het jaartal 64 te wijzigen in 65; dat hij dit deed met de bedoeling om het vervalste stuk als betalingsbewijs over te leggen bij de onder 1e vermelde aanvraag tegemoetkoming; dat de hem ten processe getoonde bijlage nr. 3 het bewijs van storting is waarover hij verklaarde;

2e. dat hij, dienend als voormeld, eind juli 1965 te Ermelo de voormelde aanvraag tegemoetkoming in de kosten van geneeskundige verzorging, de copie-nota en het bewijs van storting, zoals deze stukken door hem waren vervalst of valselijk opgemaakt, heeft ingediend bij de korps-administrateur van zijn onderdeel, de vaandrig H. A. B. Verhoeven, teneinde op grond daarvan de daarvoor vast te stellen vergoeding van Rijkswege te verkrijgen; dat hij tevens bij deze indiening mondeling een voorschot van f 250,— op deze aanvraag heeft verzocht, welk voorschot hem bij die gelegenheid aldaar is verstrekt tot dat bedrag; dat hij begreep, dat hij geen enkele aanspraak had op dat voorschot, omdat er geen echte rekening, op grond waarvan hij een tegemoetkoming zou kunnen verwachten, aan ten grondslag lag; dat hij deze f 250,— heeft gebruikt als reserve-reisgeld bij zijn vacantie;

Overwegende, dat ten processe zijn overgelegd en aan beklagde getoond resp. de navolgende bijlagen behorende bij het proces-verbaal nr. P 6/65 van het Bureau Bijzondere Criminele Onderzoeken van de Staf Koninklijke Marechaussee dd. 18 oktober 1965, opgemaakt door Gerrit Jan Hoekman, adjudant-onderofficier, en Arie van den Berg, opperwachtmeester, behorend tot genoemd bureau:

a. *bijlage* nr. I, houdende een declaratie nr. P 20, gedateerd „4 juli „1965” van L. Boerman, zenuwarts, aan de familie E. te Harderwijk, wegens verleende geneeskundige behandeling tijdens opname in het Piusziekenhuis te Harderwijk t.b.v. „Mevr. E.”, psychiatrische behandeling inclusief observatie-onderzoek volgens 3e klas tarief over de perioden 19 t/m 28 maart en 29 maart t/m 18 mei 1965, ten bedrage van totaal f 253,50;

b. *bijlage* nr. 2, houdende een aanvraag tegemoetkoming in de kosten van geneeskundige verzorging, legerformulier 14228, dd. Ermelo 26 juli 1965, ondertekend door de aanvrager, sergeant-majoor E., wegens specialistische behandeling betreffende "Mevr. G. H. E., echtge-, „note” van de aanvrager „E., D. J., Sergt. Maj. rnr. . . .”, onder overlegging van de rekening van „arts L. Boerman, Nassaulaan 2, Ermelo” ten bedrage van: „f 253,50” en dat de behandeling is geschied op verwijzing van „Arts H. C. M. Smit, Hoofdweg 26-27 te Harderwijk”, op „19 maart t/m 28 maart” en „29 maart t/m 18 mei”, terwijl aan de keerzijde van deze aanvraag een clause is gesteld, ondertekend door de korpsadministrateur van 41 Pantser Infanteriebataljon, de vaandrig H. B. A. Verhoeven, waarbij deze verklaart, dat hem geen omstandig-

heden bekend zijn op grond waarvan de betrokken militair geen recht op een tegemoetkoming zou hebben;

c. *bijlage nr. 3*, houdende een bewijs van storting van de Postcheque- en Girodienst op postrekening 1023206 van L. Boerman te Ermelo, door D. J. E. te Harderwijk, ten bedrage van „f 253,50” en daarop gesteld een stempel van het postkantoor van betaling, vermeldende als jaartal van de datum van datering „65”;

d. *bijlage nr. 5*, houdende een declaratie nr. P 20, gedateerd „4 juli „1963” van L. Boerman, zenuwarts, aan de familie E. te Harderwijk, wegens verleende geneeskundige behandeling tijdens opname in Pius-ziekenhuis te Harderwijk t.b.v. „Mieke E.”, psychiatrische behandeling inclusief observatie-onderzoek volgens 3e klas tarief, ten bedrage van totaal f 253,50;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal nr. P 6/65 dd. 18 oktober 1965 van het Bureau Bijzondere Criminele Onderzoeken van de Staf Koninklijke Marechaussee, opgemaakt door Gerrit Jan Hoekman, adjudant-onderofficier, en Arie van den Berg, opperwachtmeester, beiden behorende tot genoemd bureau, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Herman Bernard Adrianus Verhoeven, vaandrig, te werkgesteld als korpsadministrateur bij het 41 Pantser Infanteriebataljon te Ermelo:

dat hij destijds een aanvraag tegemoetkoming in de kosten van geneeskundige verzorging, ondertekend door sergeant-majoor E., ten bedrage van f 253,50, wegens specialistische behandeling van diens echtgenote, waarbij gevoegd een rekening van dokter L. Boerman te Ermelo, dd. 4 juli 1965 ad f 253,50, heeft gecontroleerd en doorgezonden aan de Inspectie Militair Geneeskundige Dienst te 's-Gravenhage; dat hem bij de controle geen bijzonderheid is opgevallen, reden waarom hij de clausele op de achterzijde van de aanvraag tegemoetkoming in de kosten van geneeskundige verzorging heeft getekend; dat hij, indien hij bij de controle ook maar het geringste vermoeden gehad zou hebben, dat deze rekening vervalst was, de clausele zeer zeker niet getekend zou hebben en het geheel niet doorgezonden zou hebben; dat hij eind juli 1965 sergeant-majoor E. op diens verzoek een voorschot van f 250,— op deze rekening heeft uitbetaald;

Overwegende, dat uit het gebruik der geschriften ten aanzien waarvan beklagde de handelingen had gepleegd waarover hij onder 1e verklaarde, nadeel kon ontstaan;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemde bijlagen slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen, ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde onder 1e A, B en C en 2e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

I. „*Valsheid in geschrift, meermalen gepleegd*”;

II. „Oplichting“

voorzien en strafbaar gesteld bij:

I. Artikel 225 juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;

11. Artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat de krijgsraad beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt, dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 3 maanden en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*]

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 15 maart 1966

President: Mr. Fikkert (plv.); **Leden:** Lt. Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Mr. van Gilse (plv.) en Brigade-Generaal Mr. Buurman van Vreeeden (plv.).

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

(zie het vonnis hiervóór)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan het bewezene sub II gegeven qualificatie, welke dient te luiden als nader zal worden aangegeven;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen — met uitzondering van artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht — alsmede van artikel 55 lid 1 en 225 lid 2 juncto 57 van het Wetboek van Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN !

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd doch alleen ten aanzien van de aan het bewezene sub II gegeven qualificatie;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Qualificeert het als bewezen aangenomen en sub 2e tenlastegelegd feit als:

„Opzettelijk gebruik maken van een vals of vervalst geschrift als

„ware het echt en onvervalst, terwijl uit dat gebruik enig nadeel kan ontstaan, meermalen gepleegd;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden;

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 12 januari 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Lt. Kolonel J. M. Veldhuijzen en Kapt. C. Beljaars.

Raadsman: Mr. H. A. Zanolli, Advocaat te 's-Gravenhage.

„Oplichting“ gepleegd door van een huurauto, voor het gebruik waarvan afgerekend zou worden op basis van de verreden kilometers, de kilometertellerkabel gedurende een groot gedeelte van de huur-rit los te maken, waardoor de verhuurder een (deel van de) inschuld heeft tenietgedaan.

Raadsman (in hoger beroep: zie de sententie achter het vonnis) be-
toogt dat:

(1) geen rechtsgeldige huurovereenkomst tot stand is gekomen nu beklagde minderjarig was. Verworpen, omdat de vernietigbaarheid van een (huur-)overeenkomst naar burgerlijk recht niet in de weg staat aan toepasselijkheid van artikel 326 W.Sr.

(2) geen sprake was van het tenietdoen van een inschuld, aangezien de eigenaar van de auto nog niet wist dat er (voor het bewuste deel) een inschuld was, zodat hoogstens van „poging“ gesproken zou kunnen worden. Verworpen omdat, wanneer de beklagde door bedriegelijke middelen de wederpartij ertoe beweegt zich te gedragen alsof een inschuld tenietgegaan is, zulks impliceert dat hij die inschuld teniet heeft gedaan.

(3) in ieder geval geen huurovereenkomst met de eigenaar was tot stand gekomen, nu beklagde de auto huurde van de echtgenote van de eigenaar. Verworpen, omdat de echtgenote kennelijk de belangen van de autoverhuurder behartigde (als zaakwaarneemster of lasthebster) nu zij een auto uit het bedrijf van haar echtgenoot verhuurde.

Straf (bevestigd in hoger beroep): *voorwaardelijke gevangenisstraf en onvoorwaardelijke geldboete.*

(W.Sr. art. 45, 326)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. B. B., geboren 1 augustus 1945, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 12 april 1965 te Ermelo — in elk geval in Nederland — met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordelen, door na te noemen listige kunstgreep of kunstgrepen de autoverhuurder K. Hoeve heeft bewogen tot het teniet doen van een inschuld, hebbende hij alstoen aldaar, nadat vóór en na een door hem

„en door zijn vriend N. uitgevoerde rit van totaal ongeveer 300 kilometer met een door hem van genoemde autoverhuurder tegen een bepaald kilometertarief gehuurde auto, de kilometerteller van die auto „respectievelijk vóór die rit op zijn verzoek door genoemde N. buiten „werking was gesteld en vervolgens na die rit door hem zelf weer in „werking was gebracht, opzettelijk listiglijk met voornoemd oogmerk „aan genoemde autoverhuurder die auto met een kilometerteller, die „een te lage stand aanwees, terug aangeboden, waardoor meergenoemde „autoverhuurder werd bewogen hem niet in rekening te brengen de door „hem verschuldigde prijs voor die door hem en zijn vriend met uitgeschakelde kilometerteller uitgevoerde autorit van ongeveer 300 kilometer ten bedrage van ongeveer f 60,—;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Landmacht op 9 april 1965 te Ermelo bij de autoverhuurder K. Hoeve een personenauto N.S.U.-Prinz, gekentekend JD 63-71, gehuurd heeft en daar toen mee naar Apeldoorn is gereden; dat op 10 april de hem bekende N. N. op zijn verzoek de kilometerteller van genoemde wagen buiten werking heeft gesteld; dat hij, beklagde, dit deed met de bedoeling om de huursom van die auto te verlagen; dat hij op 11 april 1965 te Apeldoorn de kilometerteller weer op de kabel heeft aangesloten; dat hij op 12 april 1965 met die auto weer is terug gereden naar Ermelo, teneinde deze af te leveren bij voornoemde autoverhuurder; dat hij toen aldaar voornoemde autoverhuurder niet heeft ingelicht, dat hij \pm 300 kilometer meer heeft gereden dan de kilometerteller aangaf; dat hij toen huur heeft betaald voor 98 kilometer tegen een van te voren overeengekomen kilometertarief van f 0,20, welke voornoemde autoverhuurder hem toen in rekening bracht op grond van het aantal kilometers, die hij toen voorgaf met die auto gereden te hebben en de kilometerteller aangaf; dat hij in werkelijkheid \pm 400 kilometer heeft gereden met die auto en aldus ongeveer f 60,— te weinig heeft betaald; dat hij van niemand recht of toestemming had bekommen om de kilometerteller te doen losmaken en het te doen voorkomen dat hij minder met de auto had gereden dan hij in werkelijkheid heeft gedaan;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 20 mei 1965 opgemaakt en gesloten door Hendrik Karel Bouman, hoofdagent-rechercheur van de gemeentepolitie te Apeldoorn, zakelijk inhoudt als verklaring van N. N.:

dat hij op 9 en 10 april 1965 met de hem bekende B. in een auto, N.S.U.-Prinz, in de omgeving van Apeldoorn heeft rondgereden; dat B. hem op 10 april 1965 heeft gevraagd of hij kans zag iets aan de kilometerteller te doen, omdat anders de stand van de kilometerteller te hoog zou worden, dat hij op die dag omstreeks 14.00 uur de kabel, die met de kilometerteller verbonden is, heeft losgedraaid, zodat, indien met die auto gereden zou worden, de kilometerteller stil bleef staan; dat hij daarna ca. 40 kilometer met die auto heeft gereden, alvorens die

auto aan B. terug te geven; dat hij diezelfde dag aan B. heeft gezegd, dat hij de kilometerteller buiten werking had gesteld en met de auto had gereden; dat B. die auto op 10 april 1965 des avonds heeft gebruikt; dat hij op 11 april 1965 met B. is mee gereden naar Geldermalsen, terwijl gedurende die rit de kilometerteller buiten werking was; dat hij zelf daarna ook nog ca. een half uur met die auto gereden heeft en daarna aan B. heeft aangeboden de kilometerteller weer in werking te stellen, waarop B. antwoordde dat hij dat zelf wel zou doen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 1 mei 1965 opgemaakt en gesloten door Roel Sietsma, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Ermelo, zakelijk inhoudt als verklaring van Klaas Hoeve:

dat zijn echtgenote op 8 april 1965 aan een militair, genaamd B., gelegerd in de legerplaats te Ermelo, een hem in eigendom toebehorend vierwielig personenmotorrijtuig N.S.U.-Prinz, gekentekend JD 63-71, heeft verhuurd; dat hij in het bijzijn van die militair de benzinetank geheel heeft gevuld; dat de kilometerteller van dat voertuig, op het moment, dat die militair met dat voertuig wegreed, een stand aanwees van 77164; dat die militair aan huur 20 (twintig) cent per kilometer verschuldigd was; dat die militair op 12 april 1965 dat voertuig bij hem terugbracht en dat toen de kilometerteller een stand aanwees van 77262; dat die militair hem hierop f 19,60 voor verschuldigde huur betaalde; dat hij, nadat die militair vertrokken was, de tank van dat voertuig weer geheel met benzine gevuld heeft en hem toen bleek, dat hij 24 liter bij moest tanken; dat hij hieruit concludeerde, gezien het benzineverbruik van die wagen, dat B. zeker 24 x 15 = 360 km. met dat voertuig gereden moest hebben;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan,

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„*oplichting*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 6 weken, voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaren en voorts, onvoorwaardelijk, tot betaling van een geldboete van f 100, — bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van 20 dagen

— *Red.*]

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 5 april 1966

President: Mr. Fikkert (plv.); *Leden:* Lt. Generaal Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans, Mr. Veldman (plv.) en Lt. Generaal Valk (plv.).

Raadsman: Mr. H. A. Zanoli, advocaat te 's-Gravenhage.
(zie *het vonnis hiervóór*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde straf, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van veertien dagen;

overwegende, dat de raadsman van beklaagde namens deze vrij-spraak van beklaagde heeft bepleit, onder meer daartoe aanvoerend, zakelijk weergegeven:

a. dat de in de telastlegging aangeduide huurovereenkomst nietig is wegens onbekwaamheid, op grond van de minderjarigheid van beklaagde tot het aangaan van deze overeenkomst bij het aangaan daarvan;

b. dat er in feite geen sprake is geweest van het tenietdoen van een inschuld, omdat de autoverhuurder K. Hoeve, toen hij genoeg nam met de betaling van het aantal kilometers, dat volgens aanwijzing van de kilometer teller gereden zou zijn, niet wist dat de inschuld in feite hoger was: dat er dan ook geen sprake kan zijn van een voltooid delict, zoals in de telastlegging is gesteld, maar hooguit van een poging tot het in artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht omschreven misdrijf, hetwelk evenwel niet is ten laste gelegd;

c. dat bovendien de huurovereenkomst door beklaagde niet was aangegaan met voornoemde autoverhuurder, maar met diens echtgenote;

Overwegende, dat het Hof voornoemde verweren verwerpt;

Overwegende, dienaangaande:

ad. a. dat de door de nog minderjarige beklaagde gesloten huurovereenkomst volledig rechtsgevolg behoudt, totdat zij door de burgerlijke rechter is vernietigd, van welk laatste niets is gesteld of gebleken; dat overigens de vernietigbaarheid der huurovereenkomst naar burgerlijk recht, de toepasselijkheid van artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht niet in de weg staat;

ad. b. dat van het tenietdoen van de inschuld in de zin van artikel 326 van voornoemd Wetboek ook sprake kan zijn, indien de schuld-eiser — zoals in casu — door een der in genoemd wetsartikel omschreven middelen ertoe wordt bewogen zich tegenover de schuldenaar te gedragen als ware de inschuld tenietgegaan; dat zulks impliceert dat in het onderhavige geval het tenlastegelegde delict was voltooid zodra beklaagde het door de autoverhuurder verlangde (te lage) bedrag der inschuld had betaald en zijns wegs was gegaan;

ad. c. dat de echtgenote van de autoverhuurder Hoeve kennelijk de

belangen van haar echtgenoot behartigde, hetzij als waarnemend diens zaken, hetzij als lasthebster, toen zij een auto uit het bedrijf van haar echtgenoot aan beklaagde verhuurde;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep overigens het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid;

Overwegende, dat het Hof zich wijders verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT WENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN !

Bevestigt het vonnis, waarvan is geappelleerd met overneming der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 7 oktober 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonels C. L. Jongenburger en V. Thorn Leeson.

Raadsman: Mr. G. C. J. A. de Meulder, Advocaat te Nijmegen.

Een soldaat reed op zijn bromfiets op het rijwielpad, gelegen langs de openbare weg, tegen een uiterst links daarop lopende vrouw, waardoor beiden kwamen te vallen en waarbij de vrouw een pols brak en hoofdletsel bekwam. Na het ongeval stapte de soldaat op zijn bromfiets en reed weg zonder zich te hebben bekend gemaakt.

14 Dagen gev. straf. voorw., proeftijd 2 jaar; f 100. — boete, subs. 20 dagen hecht., onvoorw.; en ontzegging rijbevoegdheid v.d.t.v. 1 jaar.
(W.V.W. art. 30, lid 1)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. J. J. M., geboren 10 februari 1945, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 12 juni 1965 te Druten, althans in Nederland, als bestuurder van een rijwiel met hulpmotor daarmee heeft „gereden op het rijwielpad, gelegen langs en behorende tot de voor het „openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de van Heemstraweg, „en toen, na een ongeval ontstaan als gevolg van een botsing of aan- „rijding met een op voormeld rijwielpad lopend vrouwspersoon ge- „naamd E. A. van de Geer, waarbij die van de Geer onder meer haar „rechterpols brak en hoofdletsel bekwam, althans waarbij die van de „Geer werd gekwetst, is doorgereden of weggereden voordat de identi- „teit van hem, beklaagde, behoorlijk was kunnen worden vastgesteld”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 5 juli 1965 opgemaakt en getekend door de commandant Legerkorps-stafcompagnie te Apeldoorn onder meer blijkt, dat J. J. J. M., rnr. 45.02.10.178 op 12 juni 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht als dienstplichtige sedert 5 augustus 1964;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 12 juni 1965 reed ik als bestuurder van een bromfiets daarmee over de van Heemstraweg, tussen Deest en Afferden, in de richting Afferden. Het was omstreeks 21.10 uur en het regende een beetje. Ik reed met een snelheid van ruim 40 km. per uur. Plotseling zag ik iemand voor mij lopen en ik reed ergens tegen aan waardoor ik met bromfiets en al tegen de grond viel. Ik begreep, dat ik tegen iemand was aangereden. Hoewel ik mijn bril was kwijt geraakt en ik zonder bril heel slecht kon zien ben ik direct na het ongeval weer op mijn bromfiets gestapt en ik ben weggereden van de plaats van het ongeval, zonder mij bekend te maken;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P. 119/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 24 juni 1965 getekend door Willem Sander van Beijnum, wachtmeester der 1e klasse, rnr. 22.11.09.011 behorende tot de Brigade Nijmegen der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Elisabeth Arnolda van de Geer, geboren 4 november 1918:

Op 12 juni 1965, omstreeks 20.45 uur, ben ik in gezelschap van mijn echtgenoot een eindje gaan wandelen. Wij liepen uiterst links op het links van de van Heemstraweg gelegen rijwielpad. Van hetgeen er nadien gebeurd is kan ik mij niets meer herinneren. Ik kan mij herinneren, dat op zondag 13 juni 1965 in de namiddag de hoofdzuster bij mij kwam. Zij vertelde mij, dat ik geholpen zou worden. Ik had mijn rechterpols gebroken en verschillende zware hoofdletsels. Later hoorde ik van mijn echtgenoot, dat wij tijdens onze wandeling op weg naar huis waren aangereden door de bestuurder van een bromfiets;

Hendrik Matheus van Suilen, geboren 25 november 1915:

Op 12 juni 1965, omstreeks 21.10 uur, liep ik in gezelschap van mijn vrouw, aan de uiterst linkerzijde van het noordelijk van de van Heemstraweg gelegen rijwielpad in de richting Nijmegen. Op een afstand van ongeveer 100 meter zag ik uit de richting Nijmegen een bromfietser naderen aan de rechterzijde van de rijbaan. Deze bromfietser was mij reeds kort genaderd toen hij links achterom keek. Op hetzelfde moment reed hij schuin het rijwielpad op en kwam regelrecht op ons aan. Zonder snelheid te minderen reed de bromfietser mijn vrouw en mij aan. Mijn vrouw werd door de bromfietser geschept en viel in de naast van de van Heemstraweg gelegen sloot. Zij was gewond aan het linkerbeen, de rechter pols, alsmede de onder- en bovenlip ingescheurd. De bromfietser zelf lag enige meters verderop met zijn bromfiets op het rijwielpad. Zonder zijn identiteit bekend te maken en zonder te informeren of mijn vrouw en ik letsel hadden bekomen is de bestuurder op zijn bromfiets weggereden in de richting Druten;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige door A. A. Simonis, chirurg te Nijmegen opgemaakte en ondertekende verklaring dd. 17 juni 1965, inhoudt:

dat genoemde chirurg op 12 juni 1965 als letsel bij E. A. van Suilen, geboren van der Geer heeft waargenomen: maxilla fractuur, manbidula

fractuur, neusfractuur, groot weke delen verlies lippen, rechter radius fractuur, contusio cerebri;

en als verklaring en eigen waarneming van verbalisant:

dat het ongeval had plaats gevonden op het rijwielpad, noordelijk gelegen van de Heemstraweg te Deest, gemeente Druten, zijnde een voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten, dat hij op 12 juni 1965 te Druten als bestuurder van een rijwiel met hulpmotor daarmee heeft gereden op het rijwielpad, gelegen langs en behorende tot de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de van Heemstraweg, en toen, na een ongeval, ontstaan als gevolg van een botsing of aanrijding met een op voormeld rijwielpad lopend vrouwspersoon, genaamd E. A. van de Geer, waarbij die van de Geer onder meer haar rechterpols brak en hoofdletsel bekam, is doorgereden of weggereden voordat de identiteit van hem, beklagde, behoorlijk was kunnen worden vastgesteld;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„als bestuurder van een motorrijtuig na een ongeval, ontstaan als gevolg van een botsing of aanrijding met dat motorrijtuig, waarbij een mens is gekwetst, doorrijden of wegrijden voordat de identiteit van zijn persoon behoorlijk is kunnen worden vastgesteld“;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 30, lid 1 j^o artikel 35, lid 1 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 14 dagen voorw., proeftijd 1 jaar, f 100,— boete onvoorw. subs. 20 dagen hechtenis, en ontzegging rijbevoegdheid voor de tijd van 1 jaar. — *Red.*.]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 7 oktober 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonels C. L. Jongenburger en V. Torn Leeson.

Raadsmans: Eerste-Luitenant J. H. G. Koenders te Ermelo.

Mondeling beledigen van een meerdere; feitelijk bedreigen van een meerdere en feitelijke insubordinatie. Een korporaal riep ten tijde van het avondappel de sergeant-majoor van dienst toe: „Heeskens, vuile kut, kom terug.“ Daarna bij de sergeant-majoor ontboden zijnde en

door deze ondervraagd wordende, greep hij een liniaal en nam daarmee een dreigende houding tenen die meerdere aan alsof hii deze daarmee in het gezicht wilde slaan. Toen de sergeant-maioor hem de liniaal had afgepakt, wilde hij de liniaal weer pakken waarbij deze brak; daarna trok hij de sergeant-maioor aan de arm en ontstond er een worsteling.

4 Weken militaire detentie, waarvan 2 weken voorw. proeftijd 2 jaar, bijzondere voorw.: zich gedragen naar de aanwijzingen van de Dr. F. S. Meters-vereniging te Utrecht en indien en voor zolang noodzakelijk zich stellen onder de behandeling van een door genoemde vereniging aan te wijzen psychiater.

(W.M.Sr. art. 108, 116, 117)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen B.F.T., geboren 18 juni 1944, dpl. korporaal, beklaagde;

Gezien . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als korporaal in werkelijke dienst bij de Koninklijke land-„macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 20 mei „1965 te of nabij Rheindahlen, althans in Duitsland, alwaar hij was „gelegerd,

„1e. opzettelijk zijn meerdere, de sergeant-majoor H. J. Heeskens, „in diens tegenwoordigheid mondeling heeft beledigd, uitgescholden of „bespot, door alstoen aldaar willens en wetens voormelde meerdere de „volgende woorden luide toe te roepen: „Heeskens, vuile kut, kom „„terug”;

„2e. opzettelijk zijn meerdere, de sergeant-majoor H. J. Heeskens, „feitelijk heeft bedreigd met geweld en feitelijk heeft aangerand, heb- „bende hij alstoen aldaar willens en wetens, na een liniaal te hebben „gegrepen, daarmee een dreigende houding tegenover voormelde meer- „dere aangenomen, alsof hij deze met de liniaal in of tegen diens „gezicht wilde slaan en hebbende hij voorts willens en wetens voormelde „meerdere vastgegrepen aan diens uniform getrokken en met deze „meerdere geworsteld”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Ver-
klaring op 1 juli 1965 opgemaakt en getekend door de commandant Staf Verzorgingscompagnie 103e Intendance bataljon te Ermelo, blijkt, dat F. T. B., rnr. 44.06.18.021, op 20 mei 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 6 april 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 20 mei 1965 was ik in werkelijke dienst als dienstplichtig korporaal, ingedeeld bij het Nederlands Administratief Squadron gelegerd in Rheindahlen (Dld.). Na het appel van 24.00 uur op 19 mei 1965 heb ik mij van de kamer naar buiten begeven en ben ik op de stoep gaan staan voor het Legeringsgebouw. Ik zag toen de sergeant-majoor Heeskens en de sergeant van der Voet, die het appel hadden afgeno-

men, naar het tegenoverliggende gebouw lopen. Bij mij stonden de mij bekende korporaal Holleman en de soldaat Sep. In een plotselinge opwelling heb ik toen de sergeant-majoor Heeskens nageschreeuwd: „Heeskens, vuile kut, kom terug”, of iets dergelijks. Toen ik zag, dat de sergeant-majoor en de sergeant daarop terugkwamen, heb ik hen niet afgewacht, maar ben ik weggelopen en naar bed gegaan. Enige tijd later heeft de sergeant-majoor Heeskens **mij** wakker gemaakt en mij opdracht gegeven mij aan te kleden en met hem mee te gaan. Ik ben toen met hem meegegaan naar de csm-kamer. De sergeant-majoor beschuldigde mij toen van lafheid. Ik maakte mij toen geweldig driftig. Ik greep een liniaal, die op het bureau van de sergeant-majoor lag en ik brak die in twee stukken. Het kan wel zijn dat ik de liniaal dreigend tegenover hem heb opgestoken. Ik heb vervolgens de stukken van de liniaal weggesmeten en de sergeant-majoor bij zijn uniformjasje gegrepen. Deze laatste wilde zich losrukken; ik hield echter vast en zo ontstond er een korte worsteling. Al worstelend kwamen wij op de gang terecht waar ik de sergeant-majoor heb losgelaten;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige Proces-Verbaal nr. P 52/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 7 juni 1965 getekend door Leonardus Hendricus Meershoek, wachtmeester der 1e klasse, commandant van het Detachement Head Quarters Northern Army Group der Koninklijke Marechaussee zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Hubertus Johannes Heeskens, geboren 24 januari 1929, militair, sergeant-majoor, nr.: 29.01.24.134:

Op 19 mei 1965 was ik Officier van Dienst van het Nederlands Administratief Squadron. In die functie ging ik op 19 mei 1965 vergezeld van de sergeant van de week, de sergeant van der Voet, het avondappel afnemen onder andere in barak 16 van het Rheindahlen Garrison, waar korporaals en soldaten zijn gelegerd, behorende tot het Squadron. Nadat ik barak 16 verlaten had ben ik met de sergeant van der Voet weggelopen in de richting van blok 29. Toen wij echter ongeveer 50 meter van blok 16 verwijderd waren, hoorde ik roepen: „Heeskens, vuile kut, kom terug”. Toen ik mij omdraaide zag ik **3** personen in de deuropening van blok 16 staan. Daarvan herkende ik twee personen. De korporaal Holleman en de soldaat Sep. De derde persoon herkende ik niet daar het donker was. Ik heb de korporaals opdracht laten geven zich bij mij te melden. De korporaal B. voldeed echter niet aan deze door mij gegeven opdracht. Eerst toen ik hem persoonlijk opdracht had gegeven zich aan te kleden en zich bij mij te komen melden, voldeed hij aan de opdracht. Nadat de korporaal B. zich op mijn bureau had gemeld, heb ik eerst een gesprek met hem gevoerd. Ik heb onder andere tegen hem gezegd: „Ik verwachtte niet „van je B., dat je direct zou bekennen, daar ben je te laf voor.” Na deze woorden ontstak B. in een driftbui. Hij sloeg met zijn gebalde vuist op mijn bureau. Hij greep vervolgens de op mijn bureau liggende liniaal en nam een dreigende houding aan. Ik voelde mij hierdoor bedreigd en verwachtte dat B. mij met de liniaal in mijn gezicht wilde

steken. Ik heb toen de liniaal weer van hem afgepakt en voor mij op het bureau gelegd. Toen hij ten tweede male mijn liniaal weer wilde pakken, pakte ik deze ook. B. trok echter aan de liniaal en bij deze worsteling om de liniaal brak deze doormidden. Vervolgens pakte B. mij bij de arm en begon aan mij te trekken. Ik kwam nu van achter mijn bureau vandaan en pakte B. bij zijn middel beet om hem zodoende in bedwang te houden. Dit lukte mij ook. Toen wij al worstelend op de gang terechtkwamen, kwam de sergeant van der Voet op het geluid af en nam B. van mij over;

Jacobus David Holleman, geboren te Oostburg, 10 november 1941, nr.: 41.11.10.135:

Op 19 mei 1965 omstreeks 24.00 uur werd het appel afgenomen door de sergeant-majoor Heeskens en de sergeant van der Voet. Na dit appel ben ik nog even aan de voordeur van ons blok te Rheindahlen gaan staan. Hier stonden ook de korporaal B. en de soldaat Sep. Vanaf de plaats waar ik stond, zag ik de sergeant-majoor Heeskens en de sergeant van der Voet juist wegelopen in de richting van blok 19. Toen zij ongeveer 30 meter van mij verwijderd waren hoorde ik B. roepen: „Heeskens, ouwe kut, waar zit je nou”, of althans woorden van die strekking;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklagde is ten laste gelegd te weten:

dat hij als dienstplichtig korporaal in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht op 20 mei 1965 te Rheindahlen in Duitsland, alwaar hij was gelegerd,

1e. opzettelijk zijn meerdere, de sergeant-majoor H. J. Heeskens, in diens tegenwoordigheid mondeling heeft beledigd, door alstoen aldaar willens en wetens voormelde meerdere de volgende woorden luide toe te roepen: „Heeskens, vuile kut, kom terug”;

2e. opzettelijk zijn meerdere, de sergeant-majoor H. J. Heeskens feitelijk heeft bedreigd met geweld en feitelijk heeft aangerand, hebbende hij alstoen aldaar willens en wetens, na een liniaal te hebben gegrepen, daarmee een drágende houding tegenover voormelde meerdere aangenomen, alsof hij deze met de liniaal in of tegen diens gezicht wilde slaan en hebbende hij voorts willens en wetens voormelde meerdere vastgegrepen aan diens uniform getrokken en met deze meerdere geworsteld;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

- 1e. „als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid „mondeling beledigen”,
- 2e. „als militair opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met „geweld”,
- 3e. „feitelijke insubordinatie”,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

- 1e. artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
- 2e. artikel 116 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
- 3e. artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van vier weken, met bevel dat van deze militaire detentie twee weken niet zullen worden ten uitvoergelegd, tenzij de krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op twee jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen, of niet naleeft de door de Krijgsraad gestelde bijzondere voorwaarde, dat veroordeelde zolang de na te noemen vereniging zulk noodzakelijk acht zich zal gedragen naar de aanwijzingen hem te geven door of namens de Dr. F. S. Meyersvereniging te Utrecht en indien en voorzolang zulks noodzakelijk wordt geacht zich onder behandeling zal stellen van een door genoemde vereniging aan te wijzen psychiater, en opdracht aan deze reclasseringsinstelling overeenkomstig art. 14d, alinea 2 van het Wetboek van Strafrecht. — *Red.*)

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 7 oktober 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonels C. L. Jongenburger en V. Thorn Leeson.

Raadsman: Kapitein Th. H. Aalfs te Schaarsbergen.

Opz. ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd; opz. een meerdere in het openbaar mondeling beledigen, meermalen gepleegd. In strijd met de garnizoensorder op de openbare weg patates frites etende, geweigerd te voldoen aan het bevel van een wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee zich in de richting van de zaak te begeven waar beklagde (soldaat) deze gekocht had, teneinde deze aldaar te nuttigen. Vervolgens de wachtmeester en een marechaussee der 1e klasse toegevoegd: „Dat zijn geen Hollanders. dat zijn N.S.B.-ers, „rotmoffen zijn het.“ Tenslotte geweigerd het bevel van de wachtmeester op te volgen om zijn militair nasaort te tonen.

(W.M.Sr. art. 108, 114)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.,
geboren 28 augustus 1945, dpl. soldaat, beklagde;

Gezien . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is tenlaste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht, „althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 25 juli 1965 te „Arnhem, althans in Nederland, heeft geweigerd dan wel opzettelijk „heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere, de „wachtmeester der 1e klasse Toorneman, gegeven dienstbevel zich met „de patates frites, die hij in strijd met de garnizoensorders op de open- „bare weg aan het eten was, in de richting van de zaak, waar hij deze „gekocht had, te verwijderen en vervolgens toen hij halsstarrig bleef, op- „zettelijk beledigend zijn meerderen, de wachtmeester der 1e klasse der „Koninklijke Marechaussee Toorneman en de marechaussee der 1e „klasse Suntenmaartensdijk, in het openbaar heeft toegevoegd: „Dat zijn „„geen Hollanders, dat zijn N.S.B.-ers, rotmoffen zijn het“, vervolgens „deswege naar zijn militair paspoort gevraagd aan dit door die ver- „melde wachtmeester gegeven dienstbevel heeft geweigerd of opzettelijk „heeft nagelaten te gehoorzamen“;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 17 augustus 1965 opgemaakt en getekend door de commandant A-compagnie 12e Infanteriebataljon te Schaarsbergen onder meer blijkt, dat W., rnr. 45.08.28.136, op 25 juli 1965 in werkelijke dienst is als dienstplichtige sedert 2 februari 1965;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik toen als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht was ik op zondagavond 25 juli 1965, aan het passagieren in Arnhem. Voor ik naar de bus ging ben ik op het Stationsplein te Arnhem in een cafetaria een zakje patates frites gaan kopen. Met die patates liep ik al etend in de richting van de halte van de VAD bus. Bij de bushalte stonden 2 marechaussees, een wachtmeester-I en een korporaal-I. De wachtmeester zei, dat ik mijn baret niet op had en dat ik hem op moest zetten en dat heb ik toen terstond gedaan. Toen zei de wachtmeester, dat ik terug moest gaan naar de cafetaria waar ik de patates had gekocht en dat ik ze daar op moest eten. Ik vond dat flauwe kul en ik heb de patates op de grond gegooid en ik ben niet teruggelopen naar de cafetaria. Even later ben ik op de grond gaan zitten en heb nog een paar stukjes patates uit de zak gehaald en opgegeten. Terwijl ik daar zo zat te eten heb ik de marechaussees uitgescholden. Even later kreeg ik van de wachtmeester een opdracht om mijn militair paspoort te tonen en aan die opdracht heb ik niet voldaan. Ik heb tegen de marechaussee gezegd dat ik mijn paspoort niet bij mij had. Ik heb pas later in de marechausseekazerne mijn militair paspoort getoond;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P 331/65, 266/65-garn. op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 7 augustus 1965 getekend door Derk Jan Toorneman, wachtmeester der 1e klasse, en Gerrit van Suntenmaartensdijk, marechaussee der 1e klasse, beiden behorende tot de brigade Arnhem der Koninklijke

Marechaussee zakelijk onder meer inhoudt als verklaring en eigen waarneming van verbalisanten:

Op 25 juli 1965, omstreeks 23.35 uur zagen wij een in de uniform der Koninklijke landmacht gekleed persoon over het Stationsplein te Arnhem lopen. Die persoon, de nader te noemen soldaat H., droeg geen hoofddekseel en hij liep te eten uit een zakje patates frites, hetgeen door de Garnizoenscommandant Arnhem bij garnizoensorder van blijvende aard, hoofdstuk 10 onder V is verboden. Ik, 1e verbalisant, heb soldaat H., opdracht gegeven zijn tenue in orde te maken. Aan die opdracht voldeed hij. Daarna gaf ik hem opdracht om zich met de patates frites te verwijderen in de richting van de zaak, waar hij deze gekocht had, op de hoek van het stationsplein teneinde deze aldaar te nuttigen. De soldaat H. voldeed niet aan onze opdracht en gooide het zakje patates frites op de grond. Hij ging naast de weggegooide patates frites zitten en at ervan, terwijl ik, 2e verbalisant, hoorde dat hij zei: „Dat zijn geen Hollanders, dat zijn NSB-ers, rotmoffen zijn het.” Terwijl hij deze uitlatingen bezigde, stonden er verschillende militairen en burgers in zijn directe omgeving. Door genoemde uitlatingen voelen wij, verbalisanten ons beledigd. Daarna heb ik, 1e verbalisant, de soldaat H. opdracht gegeven mij zijn militair paspoort te tonen. Hij verklaarde geen paspoort bij zich te hebben. Ik heb mijn opdracht herhaald, doch hij bleef erbij, dat hij zijn paspoort niet bij zich had. Wij hebben soldaat H. overgebracht naar de Marechausseekazerne te Arnhem. Aldaar aangekomen heb ik, 1e verbalisant, hem wederom opdracht gegeven zijn militair paspoort te tonen. Hij haalde zijn militair paspoort te voorschijn uit één van zijn borstzakken en overhandigde mij dat;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

- a. „*opzettelijke ongehoorzaamheid meermalen gepleegd*”,
- b. „*als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling „beledigen, meermalen gepleegd*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij

- a. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
- b. artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij werden begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 3 weken militaire detentie — *Red.*]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 4 november 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoor G. A. van den Bergh en Kapitein P. Rueck.

Raadman: Mr. N. L. van der Veen, Advocaat te Doetinchem.

1. Een soldaat verstoorde in dronkenschap tijdens een concours hippique de openbare orde; 2. hij trok zodanig aan de regenjas van een toeschouwer dat diens jas scheurde; 3. ter ontnuchtering overgebracht naar het politiebureau verzette hij zich met geweld tegen die overbrenging tegen de politie; en 4. schopte hij een hoofdagent tegen het borstbeen.

1: f 30, — boete, subs. 6 dagen hechtenis; 2 t/m 4: 6 weken gev.-straf met aftrek van voorarrest; ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting; voorts last tot teruggave van de inbeslaggenomen regenjas van de toeschouwer.

(W.Sr. art. 180, 304, 350, 426)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H., geboren 15 september 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde, na wijziging ter terechtzitting van de tenlastelegging, is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 4 juli 1965 te Meppel, althans in Nederland,

„1e. terwijl hij in staat van dronkenschap verkeerde op het voor „het publiek toegankelijke gemeentelijk sportpark „De Ezinge“, de „orde heeft verstoord door het aldaar aanwezige publiek met hand- „tastelijkheden lastig te vallen;

„2e. toen de hoofdagent van gemeentepolitie aldaar, A. Noordam, „hem, beklaagde, naar aanleiding van het sub 1e ten laste gelegde feit „ter ontnuchtering wilde overbrengen naar het bureau van politie te „Meppel, zich opzettelijk met geweld tegen die overbrenging heeft ver- „zet door te rukken en te trekken en te stompen;

„3e. opzettelijk gewelddadig de hoofdagent van gemeentepolitie R. „Houwing aldaar, toen deze, bij het overbrengen naar het bureau van „politie en het bedwingen van hem, beklaagde, die naar aanleiding „van het sub 1e te laste gelegde feit was aangehouden door de hoofd- „agent van gemeentepolitie A. Noordam, deze Noordam assisteerde, „zodanig heeft geschopt tegen diens borstbeen, dat deze Houwing „pijnlijk werd getroffen;

„4e. opzettelijk en wederrechtelijk zodanig heeft getrokken aan de „regenjas van S. H. Hoogenberg, welke regenjas in ieder geval niet „toebehoorde aan hem, beklaagde, dat de stof daarvan is gescheurd „en dusdoende beschadigd“;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 3 augustus 1965 opgemaakt en getekend door de waarnemend-

commandant Staf en Verzorgingsbatterij 119e Afd. Veldartillerie te Steenwijkerwold, onder meer blijkt, dat H., rnr. 44.09.15.156, op 4 juli 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 8 april 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 4 juli 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtig soldaat, ingedeeld bij de Staf- en Verzorgingsbatterij 119e Afdeling Veldartillerie, gelegerd te Steenwijkerwold; dat hij op genoemde datum vrijwillig dienst heeft gedaan bij een concours-hippique, dat werd gehouden in sportpark „De Ezinge” te Meppel; dat hij in de ochtend van die dag in ca. 1½ uur tijd ongeveer 15 glazen bier heeft gedronken; dat hij later in het sportpark nog ongeveer 15 flesjes bier heeft gedronken; dat hij van dat bier behoorlijk dronken was; dat hij zich niet zoveel meer kan herinneren van wat hij daarna heeft gedaan, doch dat het wel mogelijk is, dat hij vervelend is geweest ten opzichte van het publiek langs de lijn; dat hij zich kan herinneren dat hij ruzie heeft gehad met een politieagent en dat hij met deze heeft gevochten; dat het wel waar kan zijn, dat hij later een tweede agent, die de eerste kwam assisteren, tegen de borst heeft geschopt; dat hij zich kan herinneren dat hij uiteindelijk in een politieauto is meegenomen naar het politiebureau te Meppel; dat het wel zo kan zijn, dat de vechtpartij tussen hem, beklaagde, en de agenten is ontstaan, omdat hij, beklaagde, niet wilde meegenomen worden naar het politiebureau; dat hij later bij de marechaussee heeft gehoord, dat hij de regenjas van een zekere Hoogenberg kapot heeft getrokken en dat het wel zo kan zijn;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal no. M 28270 van gemeentepolitie Meppel, gesloten op 17 juli 1965 en getekend door Arend Noordam, hoofdagent, Roelf Houwing, hoofdagent, Roelf Fenno Telkamp en Hendrik Brunink, hoofdagenten, allen behorende tot de gemeentepolitie te Meppel, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring en eigen waarneming van verbalisant Noordam voornoemd:

dat hij zich op 4 juli 1965 te omstreeks 16.25 uur bevond op het gemeentelijk sportpark „De Ezinge” te Meppel, belast met het toezicht; dat genoemd sportpark een voor het publiek toegankelijke plaats is; dat op meergenoemd sportpark die dag een concours hippique werd gehouden, waarbij een groot aantal toeschouwers aanwezig was; dat hem op een gegeven moment door een der organisatoren van dat concours hippique werd verzocht een militair, die kennelijk dronken was en het publiek lastig viel, te verwijderen; dat hij, verbalisant, zag dat bedoelde militair kennelijk dronken was, zijn gang was waggelend, zijn adem reikte naar alcohol en zijn spraak was verward; dat hij, verbalisant, zag dat die militair, die later bleek H. te heten, het op stoelen langs lijnen zittende publiek lastig viel door deze mensen aan hun jassen te trekken of te proberen hen van de stoelen te werpen; dat hij, verbalisant, H., omdat hij de orde verstoorde, ter plaatse heeft aan-

gehouden teneinde hem, H., van het sportpark te verwijderen en ter ontuchtering over te brengen naar het politiebureau te Meppel; dat beklaagde hem, verbalisant, daarop een stomp gaf, waardoor hij, verbalisant, op het zittende publiek kwam te vallen; dat hij beklaagde daarop een klap heeft teruggegeven, waardoor hij, beklaagde, kwam te vallen; dat hij, verbalisant, beklaagde daarop met behulp van zijn inmiddels gewaarschuwde collega, hoofdagent van politie R. Houwing voornoemd en twee andere militairen met veel moeite in bedwang heeft gehouden; dat beklaagde daarbij als een dolle te keer ging; dat kort hierna een politieauto bemand met twee hoofdagenten op het terrein verscheen en dat beklaagde vervolgens met vereende krachten in de politieauto is gewerkt; dat beklaagde tijdens het doen plaatsnemen in de politieauto weer als een dolleman te keer ging en iedereen, die hij kon raken, schopte en sloeg; dat hij, verbalisant, zag dat beklaagde daarbij Houwing vnd. met een zijner geschoeide voeten met kracht een trap tegens diens borstkas gaf;

als verklaring en eigen waarneming van R. Houwing vnd.:

dat hij zich op 4 juli 1965 in de omgeving van het Gemeentelijk sportpark „De Ezinge” bevond; dat hij omstreeks 16.25 uur werd gewaarschuwd dat op het sportpark een militair liep die dronken was en het publiek lastig viel; dat hij toen aldaar zag, dat een militair hoofdagent Noordam een stomp gaf, waardoor Noordam viel; dat hij zag dat Noordam daarop die militair een klap gaf, waardoor de militair viel; dat hij, Houwing, daarna zijn collega heeft geassisteerd om de militair, die later bleek H. te heten, in bedwang te houden; dat hij, Houwing, vervolgens met behulp van enige andere militairen H., die als een dolleman te keer ging, van het veld heeft gedragen en in de inmiddels gearriveerde politieauto gewerkt; dat H. in de politieauto weer begon te trappen; dat H. op een gegeven moment hem, Houwing, met de geschoeide voet hard tegen het borstbeen raakte; dat hij, Houwing, hierdoor veel pijn aan zijn borst kreeg;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P 356165 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 23 juli 1965 getekend door Teunis Lassche, marechaussee der 1e klasse, 1e verbalisant, en Albert Jan van de Kruisweg, marechaussee der 1e klasse, 2e verbalisant, beiden opsporingsambtenaar behorende tot de Brigade Steenwijkerwold der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Sytze Hendrik Hoogenberg, geboren 20 mei 1924, hier zakelijk weergegeven als volgt:

dat hij zich op 4 juli 1965 op het gemeentelijk sportpark „De „Ezinge” te Meppel bevond; dat hij op een gegeven moment een militair op zich af zag komen; dat hij, op het moment dat deze militair langs hem liep, zag dat hij een van zijn handen in de linker zak van zijn, Hoogenbergs, regenjas stak; dat hij, Hoogenberg, voelde dat de militair aan de jas trok; dat hij hoorde dat de stof scheurde en zag dat de regenjas toen ter hoogte van de zak een scheur van ca. 20 cm lengte vertoonde; dat hij later zag, dat de militair, die zijn jas ge-

scheurd had, in de auto van de gemeentepolitie werd gedragen; dat de jas hierdoor is beschadigd;

als verlilaring en verrichting van 1e verbalisant:

dat hij op 5 juli 1965 uit handen van S. H. Hoogenberg in beslag heeft genomen een regenjas, merk Falcon, kleur groen-bruin;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1e. *„Terwijl hij in staat van dronkenschap verkeert in het openbaar „de orde verstoren“*,

2e. *„Wederspanningheid“*,

3e. *„Mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de „rechtmatige uitoefening zijner bediening“*,

4e. *„Opzettelijk en wederrechtelijk enig goed, dat geheel of ten dele „aan een ander toebehoort, beschadigen“*,

deze feiten voorzien en strafbaar gesteld bij:

1e. artikel 426 Wetboek van Strafrecht,

2e. artikel 180 Wetboek van Strafrecht,

3e. artikelen 304 j° 300 Wetboek van Strafrecht,

4e. artikel 350 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de begane misdrijven ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet zodanig ongeschikt, dat hij voorgoed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, behoort te worden ontzet;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak is van dien aard, dat beklaagde, die op vrije voeten is, onder verzekerde bewaring behoort te worden gesteld, waarover bij afzonderlijke dispositie is beslist;

[Volgt veroordeling: terzake van het onder 1e gequalificeerde feit: tot een geldboete van dertig gulden, subs. zes dagen hechtenis;

terzake van de feiten onder 2e t/m 4e gequalificeerd:

tot gevangenisstraf voor de tijd van zes weken met bepaling dat de tijd vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, te weten vanaf 4 november 1965 tot aan de dag van tenuitvoerlegging van dit vonnis;

ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen en last tot de teruggave van de inbeslaggenomen regenjas aan S. H. Hoogenberg, wonende te Ruinerwold, Dr. Larijweg 145 — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 18 november 1965

President: Mr. J. L. M. Elders (plv.); *Leden:* Majoor G. J. Advocaat en R. D. Choufour.

Raadsm: Majoor W. G. Tibben, Sociale Dienst M.v.D. te 's-Gravenhage.

Als bevelhebber van enige wacht een als zodanig op hem rustende verplichting niet nakomen: Als sergeant-wachtcommandant op het stafkwartier in het wachtlokaal in slaap gevallen. 3 weken militaire detentie.

(W.M.Sr. art. ~~129~~).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen S., geboren 29 mei 1944, dpl. sergeant tit., beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 1 september 1965 te Schaarsbergen, althans in Nederland, terwijl hij wachtcommandant was op het Stafkwartier 1e Divisie 7 December 1965 in slaap is gevallen, althans in zodanig slaperige toestand is aangekomen, dat hij niet in staat moest worden geacht zijn dienst als wachtcommandant behoorlijk te verrichten”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring in september 1965 opgemaakt door de waarnemend-commandant Staf en Stafcompagnie Administratief Centrum 1e Divisie 7 December te Schaarsbergen, onder meer blijkt, dat S., rnr.: 44.05.29.345, op 1 september 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 5 augustus 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 1 september 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtig sergeant-titulair, ingedeeld bij de Staf en Stafcompagnie Administratief Centrum 1e Divisie 7 December te Schaarsbergen; dat hij van 31 augustus 1965 te 19.00 uur tot 1 september 1965 te 07.00 uur was ingedeeld als wachtcommandant op het stafkwartier 1e Divisie „7 December”; dat hij gewapend was met een FAL; dat hij zich op 1 september 1965 te omstreeks 05.55 uur in het wachtlokaal bevond; dat het eerste wat hij zich daarna herinnerde, dat hij om ca. 06.15 uur werd aangestoten; dat hij toen de adjudant-onderofficier Van der Weg, dienstdoend Officier van de Week, in het wachtlokaal zag staan; dat hij tussen ca. 06.00 en 06.15 uur waarschijnlijk ingedommeld was: dat hij wel wist dat de wachtcommandant in zijn functie niet mag slapen;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een rapport, op 1 september 1965 opgemaakt en ondertekend door de adjudant-onder-

officier J. van der Weg, Staf en Stafcompagnie Administratief Centrum 1e Divisie 7 Decembvr, zakelijk onder meer inhoudt:

dat hij gedurende de periode 30 augustus 1965 tot 6 september 1965 dienst had als dienstdoend Officier van de Week; dat hij in deze functie op 1 september 1965 de nachtwachten op het stafkwartier heeft gecontroleerd; dat hij bij zijn aankomst aldaar om 06.20 uur zowel de wachtcommandant als zijn toegevoegd personeel slapend heeft aangetroffen; dat de wachtcommandant was de sergeant S., rnr. 44.05.29.345;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — de inhoud van het rapport van de dienstdoend Officier van de Week slechtlis gebezigd in verband met de inhoud van beklagdes verklaring — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Als bevelhebber van enige wacht een als zodanig op hem rustende „verplichting niet nakomen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 3 weken militaire detentie — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 3 maart 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel P. Ridder en Majoor G. J. Advocaat.

Raadsman: Kapitein P. G. M. van Even te Utrecht.

Eenvoudige belediging. Aanranding van de eer en goede naam van Brandje van E. door tegen Beatrix van G. en tegen Francina S. op de openbare weg voor de hoofdpoort van het I.S.K. te vertellen dat Brandje van E. een hoer zou zijn en met iedere man naar bed zou gaan. De gedane mededeling is niet een bepaald feit (wijst geen duidelijk te onderkennen concrete gedraging aan) in de zin van art. 266 W.Sr. f 25. — boete subs. 5 dagen hechtenis.

(W.Sr. art. 266).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen R., geboren te Tjimahi, gemeente Bandoeng (Ind.) 6 juli 1934, beroeps-korporaal 1, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„I. dat: hij op of omstreeks 27 oktober 1965 te Harskamp, althans

„in Nederland, opzettelijk de eer en goede naam van Brandje van E. „heeft aangerand, door tegen Beatrix van Ginkel en tegen Francina „Speelziek op de openbare weg voor de hoofdboort van het Infanterie „Schietkamp aldaar te vertellen dat voormelde Brandje van E. een „hoer zou zijn en met iedere man naar bed zou gaan, met het kennelijk „doel om daaraan ruchtbaarheid te geven;

„2e. dat hij op of omstreeks 27 oktober 1965 te Harskamp, al- „thans in Nederland, opzettelijk beledigend Beatrix van Ginkel het „woord „hoer“ heeft nageroepen“;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklar- ring op 6 januari 1966 opgemaakt en getekend door de commandant Verzorgings Compagnie Infanterie Schietkamp Harskamp onder meer blijkt, dat R., nr. 34.07.06.314 op 27 oktober 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als vrijwilliger, wiens dienst- verband hem tot doorlopende dienst verplicht sedert 16 februari 1953;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklagde sub 2e is ten laste gelegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Com- missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 27 oktober 1965 omstreeks 14.45 uur bevond ik mij bij de hoofdingang van het Infanterie Schietkamp te Harskamp. Ik sprak daar toen met Beatrix van Ginkel, die ik als halfzuster van Brandje van E. kende en die daar toevallig op de bromfiets langs kwam. Op de duo van die bromfiets zat de mij alleen van gezicht bekende Fran- cina Speelziek. Ik heb toen met genoemde Beatrix van Ginkel over Brandje van E. gesproken, met wie ik een paar jaar verloofd ben ge- weest. Ik heb toen tegen haar gezegd, dat Brandje moest oppassen, omdat zij anders wel eens een hoer zou kunnen worden. Ik heb dat gezegd, omdat ik had gehoord, dat zij met verschillende jongens om- ging en ik heb gezegd, dat zij een hoer zou worden als zij steeds met die jongens naar bed zou gaan;

Overwegende, dat B. van Ginkel, oud 16 jaren, bij haar verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 27 oktober 1965 omstreeks 14.45 uur reed ik met mijn brom- fiets langs de hoofdingang van de Legerplaats Harskamp. Ik werd daar toen aangesproken door beklagde. Ik heb toen gestopt, nadat hij ons had aangeroeven. In het gesprek, dat toen volgde, heeft hij tegen mij gezegd: „Brandje gaat met iedere jongen naar bed, die zij maar kan „krijgen“. Beklaagde zei daarop: „Zij is een hoer“. Terwijl beklagde deze woorden zei, bevond mijn vriendin F. van den Brink-Speelziek zich in de onmiddellijke nabijheid en zij kon die woorden ook horen. Met Brandje bedoelden wij Brandje van E., mijn halfzuster;

Overwegende, dat F. Speelziek, oud 17 jaren, bij haar verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 27 oktober 1965 omstreeks 14.45 uur zat ik achterop de brom-

fiets van Beatrix van Ginkel, die daarmee over de openbare weg, de Otterloseweg in Harskamp reed. Bij de hoofdingang van de Legerplaats Harskamp werd zij aangesproken door beklagde. Zij is toen gestopt. In het gesprek, dat beklagde daarop met haar had, hoorde ik, dat hij tegen haar zei: „Zeg maar, dat Brandje een hoer is,” en daarna: „Brandje gaat met iedereen naar bed.” Met Brandje bedoelde hij kennelijk Brandje van E., de halfzuster van Beatrix van Ginkel;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub 1e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat de door beklagde gedane mededelingen, dat Brandje van E. een hoer zou zijn en met iedere man naar bed zou gaan naar het oordeel van de Krijgsraad niet inhoudt de te lastelegging van een bepaald feit in de zin van artikel 261 eerste lid van het Wetboek van Strafrecht, weshalve het bewezen geoordeelde moet worden gequalificeerd als:

„*eenvoudige belediging*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 266 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: niet-bewezenverklaring van het sub 2e ten laste gelegde en vrijspraak daarvan; en veroordeling wegens het sub 1e ten laste gelegde tot f 25. — boete, subs. 5 dagen hechtenis — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 5 april 1966

President: Mr. K. N. Korteweg, *Leden:* Lt.-Kolonels A. P. de Bruyn en R. P. Pieters.

Raadsman: Mr. A. E. J. Kuhlmann, advocaat te Arnhem.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd door een dpl. soldaat jegens een vaandrig, die de naam van beklagde vroeg omdat beklagde zich onbehoorlijk en onwillig tegenover die vaandrig gedroeg.

(W.M.Sr. art. 114).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. C. M. W., geboren 4 november 1946, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-, „macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 10 „februari 1966 te Harskamp, althans in Nederland, heeft geweigerd

„dan wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door „zijn meerdere, de vaandrig J. W. Wittenberg, bij herhaling gegeven „dienstbevel zijn naam op te geven, welk bevel hem, beklaagde, werd „gegeven, omdat hij zich ten aanzien van die meerdere onbehoorlijk „en onwillig betoonde”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht heb ik op 10 februari 1966 omstreeks 07.25 uur te Harskamp op de legeringskamer van mijn peloton in het paviljoen 2 van het Infanterie Schietkamp aldaar, geweigerd te gehoorzamen aan het mij door mijn meerdere, de vaandrig J. W. Wittenberg, bij herhaling gegeven dienstbevel mijn naam op te geven, onder meer met de woorden: „waarom wilt U mijn naam weten” en ik heb hem mijn naam niet opgegeven. Genoemde vaandrig wilde kennelijk mijn naam weten omdat ik daar toen op een verwarming zat en mij niet klaar maakte voor het appel dat enige minuten later zou plaats vinden;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal van huishoudelijk onderzoek op 15 februari 1966 opgemaakt en getekend door J. L. Kiesouw, kapitein der Jagers en J. A. M. Volkerink, vaandrig der Jagers, beiden behorende tot de C-compagnie 12e Pantser Infanteriebataljon Garde Jagers te Schaarsbergen, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

J. W. Wittenberg, vaandrig der Jagers, rnr.: 43.02.26.427:

dat hij op 10 februari 1966 op de kamer van het 2e peloton in paviljoen 2 van het Infanterie Schietkamp in de Harskamp kwam; dat de sergeant van de week kort te voren had gefloten voor het ochtendappel; dat hij, Wittenberg, zag dat ongeveer 5 minuten daarna de jager W. nog op de radiator van de verwarming zat; dat W. zich toen niet van zins betoonde zijn tenue in orde te brengen en aan te treden voor het appel; dat hij, Wittenberg, deze soldaat naar zijn naam vroeg; dat die soldaat daar geen antwoord op gaf; dat hij, Wittenberg, daarop nog driemaal aan die soldaat zijn naam vroeg; dat die soldaat toen zei: „Waarom wilt u dat weten?”; dat hij zag dat die soldaat zich daarop afwendde; dat hij, Wittenberg, hem vervolgens bij zijn mouw greep en nog tweemaal zijn naam vroeg zonder daarop antwoord te krijgen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — de inhoud van het proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd i.v.m. de verklaring van beklaagde — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„opzettelijke ongehoorzaamheid”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 3 weken — *Red.*].

NASCHRIFT.

Het wil mij voorkomen dat het bevel niet zozeer gegeven werd omdat beklagde zich ten aanzien van zijn meerdere onbehoorlijk en onwillig betoonde, maar dat het gegeven werd omdat de meerdere overwoog de beklagde op het rapport te zetten. Dàt was dan ook het belang, hetwelk aan het gegeven bevel om zijn naam te noemen het karakter van „dienstbevel” gaf.

W.H. V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 8 juli 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luit.-Kolonels H. A. D. Nieuwenhuis en F. G. J. de Waal.

Raadsman: Mr. D. J. M. Noordijk.

Feitelijke insubordinatie. Een dpl. soldaat randde een sergeant der 1e klasse feitelijk aan door deze te schoppen en te slaan en bij zijn kleding vast te grijpen.

Opgelegde straf: 6 weken militaire detentie, waarvan 4 weken voorw. met proeftijd van 2 jaar.

(W.M.Sr. art. 117).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M., geboren 18 dec. 1945, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 11 april 1965 te Roosendaal, terwijl hij als „dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Land-„macht, opzettelijk zijn meerdere de wachtmeester 1e klas M. W. Wil-„lems feitelijk aanrandend, deze tegen het lichaam heeft geschopt en „geslagen en hem bij zijn kleding heeft vastgegrepen”;

Overwegende, dat beklagde blijkens een zich bij de processtukken bevindende Justitiële Verklaring dd. 21 april 1965 opgemaakt door de Kapitein H. H. Reuvers, Commandant van de C-Compagnie van het 2e Depot Infanterie te Venlo, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Vanaf 30 maart 1965 tot op heden ben ik ononderbroken in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Land-

macht. Op 11 april 1965 heb ik op het station van de Nederlandse Spoorwegen te Roosendaal de wachtmeester 1e klas M. W. Willems, die was gekleed in het uniform van de Koninklijke Landmacht met de rangonderscheidingstekenen van wachtmeester, tegen diens lichaam geschopt en geslagen en bij zijn kleding vastgepakt;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P75/65 opgemaakt en gesloten te Roosendaal op 14 april 1965 door Ary van der Stoep, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Antonius Marinus De Klerck, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de Brigade Roosendaal, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van: Marinus Wilhelmus Willems, wachtmeester 1e klas, 3e Instructie Afdeling B-Batterij Depot Artillerie te Ossendrecht:

Op 11 april 1965 bevond ik mij, gekleed in de uniform van de Koninklijke Landmacht voorzien van de rangonderscheidingstekens van wachtmeester der 1e klasse als lid van een garnizoenspatrouille op het station van de Nederlandse Spoorwegen te Roosendaal. Ik heb daar een mij onbekende soldaat opdracht gegeven zijn tenue in orde te maken. Vervolgens zag en voelde ik dat deze soldaat mij sloeg en schopte. Ook greep de soldaat mij met beide handen vast bij mijn militaire regenjas, die ik aanhad, en trok zo hard dat de linkerzijde van de regenjas tot op het middel openscheurde;

als verklaring van: Hauke Hendrik Anema, opperwachtmeester:

Op 11 april 1965 heb ik gezien dat op het station van de Nederlandse Spoorwegen te Roosendaal een in de uniform van de Koninklijke Landmacht geklede persoon de wachtmeester 1e klas Willems tegen het lichaam sloeg en stompte;

als relaas van: 1e verbalisant:

Op 11 april 1965 heb ik Martinus Geers geconfronteerd met H. H. Anerna. Anema verklaarde: „De persoon die ik hier voor me zie en die „U. M. noemt, herken ik aan zijn uiterlijk als degene, die in uniform „van de Koninklijke Landmacht gekleed was en de wachtmeester Wil- „lems schopte en sloeg“;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„feitelijke insubordinatie“;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling van beklaagde tot een militaire detentie voor de duur van zes weken, met bevel, dat van deze militaire detentie een gedeelte, groot vier weken niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op twee jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen — *Red. J.*

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 8 juli 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-kolonels H. A. D. Nieuwenhuis en F. G. J. de Waal.

Raadsman: Kapitein W. G. Tibben.

Een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling én door een gebaar met enig kwaad bedreigen. Een dpl. soldaat bedreigde een korporaal der 1e klasse door een mes te grijpen en daarbij tegen de korporaal te zeggen: „Kom maar op.” Opgelegde straf: Militaire detentie v.d.t.v. 2 maanden met aftrek van voorarrest vanaf 27 mei 1965.

(W.M.Sr. art. 108).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen M., geboren 31 maart 1944, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 27 mei 1965 te 's-Hertogenbosch, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de „Specialistenschool van het Depot Genietroepen, opzettelijk zijn meerdere de korporaal der 1e klasse P. J. A. Salomonson feitelijk aandrangend, deze enkele stukken glas tegen het lichaam heeft geworpen, althans hem, Salomonson, in zijn tegenwoordigheid mondeling en/of door een gebaar met enig kwaad bedreigend, een mes heeft gegrepen, daarbij tegen hem, Salomonson zeggend: „Kom maar op” ”;

Overwegende dat beklaagde, blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring dd. 28 mei 1965, opgemaakt door de kapitein B. A. Zohlandt, commandant Specialistenschool Depot Genietroepen te 's-Hertogenbosch, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Vanaf 1 februari 1965 ben ik ononderbroken in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Landmacht. Sinds april 1965 werd ik ingedeeld bij de Specialistenschool van het Depot Genietroepen te 's-Hertogenbosch. Op 27 mei 1965 heb ik aldaar, toen ik aangeschoten was, door het drinken van 15 glazen bier, moeilijkheden gehad met de korporaal 1e klasse P. J. A. Salomonson. Ik wist dat deze korporaal mijn meerdere was. Mij was voorlopig arrest aangezegd en de korporaal Salomonson bracht mij naar de cel. Ik neem aan dat ik daar toen in de kamer van de verzaard arrestanten de korporaal Salomonson met een mes bedreigd heb en ik neem zijn verklaring aan als juist en wens deze niet te weerspreken;

Overwegende dat Pieter Joost Arnoud Salomonson, oud 41 jaar, korporaal der eerste klasse, wonende te Vlijmen, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Sinds mei 1961 ben ik in de rang van korporaal 1e klasse in werkelijke dienst en ingedeeld bij het Depot Genietroepen, gelegerd in de Willem I kazerne te 's-Hertogenbosch. Op 27 mei 1965 heeft de soldaat M. R. in het verzaard arrestantenlokaal van deze kazerne, waar ik mij met hem bevond om hem naar een cel te geleiden, een mes van de tafel genomen en met het mes naar mij gekeerd een dreigende houding aangenomen, waarbij hij zei „Kom maar op”, „je gaat eraan”, of „ik steek je voor je raap”, althans woorden van gelijke strekking;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

dat hij op 27 mei 1965 te 's-Hertogenbosch, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Specialistenschool van het Depot Genietroepen, opzettelijk zijn meerdere de korporaal der 1e klasse P. J. A. Salomonson, in zijn tegenwoordigheid mondeling en door een gebaar met enig kwaad bedreigend, een mes heeft gegrepen daarbij tegen hem, Salomonson zeggend: „Kom maar op”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling en door een gebaar met enig kwaad bedreigen”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling van beklagde tot een militaire detentie voor de duur van twee maanden, met bepaling dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde militaire detentie geheel in mindering zal worden gebracht; te weten vanaf 27 mei 1965 — *Red.J.*

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 22 juli 1965

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonels J. H. M. Chapin en D. Overbeeke.

Een meerdere mondeling met enig kwaad bedreigen en feitelijke in-subordinatie, één voortgezette handeling. Een soldaat voegde een sergeant toe: „Ga op zij of ik sla je op zij” en duwde vervolgens de sergeant op zij. Opgelegde straf: 1 maand gevangenisstraf en 75 gld. boete subs. 14 dagen hechtenis, waarvan de gevangenisstraf voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar en onder toezichtstelling van de Kath. Re-class. Vereniging.

(W.M.Sr. art. 108 en 117).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad eiser, tegen J. M. E., geboren 24 oktober 1944, dpl. soldaat, beklagde;

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 15 november 1964 te Maastricht, terwijl hij „als dpl. soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke „Landmacht, opzettelijk zijn meerdere de sergeant W. J. B. Hellen-„brand in diens tegenwoordigheid mondeling met enig kwaad bedreig-„gend, deze heeft toegevoegd de woorden: „Ga op zij of ik sla je op zij”, „of woorden van soortgelijke dreigende strekking, en vervolgens op-„zettelijk genoemde sergeant feitelijk aanrandend, deze op zij heeft „geduwd”;

Overwegende, dat beklagde, blijkens een zich bij de processtukken bevindende Justitiële Verklaring dd. 9 december 1964, opgemaakt door de Kapitein J. H. Ansems, Commandant 431 Compagnie Regiment van Heutz Mobiel te Vught, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Vanaf 27 november 1963 ben ik in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, met een onderbreking van 12 mei 1964 tot 7 oktober 1964. Op 7 oktober 1964 kwam ik weer in werkelijke militaire dienst en vanaf die datum ben ik ingedeeld bij de 431 Compagnie van Heutz Mobiel en gelegerd in de Lunettenkazerne te Vught. Vanaf mijn veertiende jaar drink ik. Als ik dronken ben, weet ik absoluut niet wat ik doe. Op 15 november 1964 heb ik te Maastricht in de loop van de avond 40 glazen bier gedronken en ik was daarvan dronken geworden. Ik herinner me dat ik die avond

om ± 22.50 uur naar het station der Nederlandse Spoorwegen te Maastricht liep. Ik was juist het zebrapad over de spoorbaan te Maastricht overgestoken toen ik werd aangesproken door een burger persoon die tegen mij zei, dat ik mijn tenue in orde moest maken. Ik herinner me dat mijn tenue inderdaad niet in orde was. Ik herinner me dat die burger, die naar ik later vernam de sergeant Hellenbrand was, mij een militair paspoort liet zien. Ik herinner me niet, maar neem als juist aan, dat ik toen aldaar de sergeant Hellenbrand bedreigd heb door te zeggen: „Ga op zij of ik sla je op zij” en dat ik die sergeant toen met mijn lichaam op zij heb geduwd. Ik herinner me wel nog vaag dat ik op een gegeven moment in de bus naar Sittard zat en dat ik er door de Marechaussee ben uitgehaald en vervolgens werd ingesloten in een cel in de marechausseekazerne te Maastricht;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal No: P 3251'64, opgemaakt en gesloten te Maastricht op 20 november 1964 door Lambertus Christiaan Cornelis Aelen, wachmeester der Koninklijke Marechaussee en Horst Georg Heutsz, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de brigade Maastricht-Wijk, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Wilhelmus Julianus Bernardus Hellenbrand, sergeant der Koninklijke Landmacht, registratienummer: 38.01.04.151:

Op 15 november 1964 omstreeks 22.55 uur bevond ik mij in burger nabij de ingang van het station der Nederlandse Spoorwegen te Maastricht. Aldaar zag ik dat een persoon gekleed in de uniform der Koninklijke Landmacht de Spoorweglaan over het zebrapad aan het oversteken was. Ik zag dat die persoon een slingerende gang had en dat zijn tenue in het geheel niet in orde was. Ik heb deze militair, die mij later bleek te zijn genaamd J. M. E., aangesproken. Ik heb hem gezegd dat ik de sergeant Hellenbrand was en ik liet hem de bladzijden van mijn militaire paspoort zien waarop mijn gegevens met foto en mijn rang vermeld staan. Ik heb hem herhaalde malen opdracht gegeven zijn tenue in orde te maken, aan welke opdracht hij steeds niet voldeed. Ik hoorde dat J. M. E. tegen mij zei: „met zo'n kut-sergeantje heb ik niets „te maken”. Ik heb J. M. E. daarna voorlopig arrest aangezegd en hem opdracht gegeven met mij mee te gaan naar de Marechaussee. Ik zag dat hij daarna begon te lachen en ik hoorde dat hij tegen mij zei: „Jij, ik sla je net zo lief tegen je bek”. Tegelijkertijd hield hij zijn linker tot vuist gebalde hand zijdelings naar achteren gestrekt in een voor mij dreigende houding. Hij duwde mij daarna met zijn lichaam op zij en liep in de richting van de autobus voor de richting Sittard;

als relaas van verbalisanten:

Op 15 november 1964, omstreeks 22.00 uur, bevonden wij ons op voorgescreven dienst op het 2e perron van het Station der Nederlandse Spoorwegen te Maastricht, aldaar werd ons toen door de ons bekende sergeant W. J. B. Hellenbrand, die in burger was, medegedeeld, dat een soldaat, die hij voorlopig arrest had aangezegd, zich met geweld tegen hem had verzet en vervolgens in de autobus richting Sittard was gestapt. Wij hebben ons onmiddellijk met de sergeant naar het busstation

aan de Spoorweglaan te Maastricht begeven en aldaar de bus richting Sittard, die reeds over de Spoorweglaan reed, een stopteken gegeven. Toen de bus gestopt was heeft de sergeant Hellenbrand ons de bewuste persoon aangewezen. Wij zagen dat die persoon in de uniform der Koninklijke Landmacht in de autobus was gezeten. Zijn tuniek was in het geheel niet in orde, zijn adem riekte naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende dranken. Wij hebben deze militair overgebracht naar de marechausseekazerne Maastricht-Wijk; aldaar bleken de persoonsgegevens van deze militair te zijn: J. M. E., dienstplichtig soldaat, registratienummer: 44.10.24.390, brhorende tot de 431 Compagnie van Heutsz Mobiel, gelegerd in de Lunettenkazerne te Vught;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende ieder bewijsmiddel slechts bebezigt ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „of omstreeks”;

Overwegende, dat de bewezen verklaarde feiten worden beschouwd in zodanig onderling verband te staan, dat zij één voortgezette handeling uitmaken;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling met enig kwaad bedreigen en feitelijke insubordinatie, één voortgezette handeling uitmakende”;

voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 108, eerste lid en 117, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling van beklagde tot een gevangenisstraf voor de duur van een maand tot betaling van een geldboet van vijfenzeventig gulden, met bepaling dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van vijftien dagen; met bevel, dat uitsluitend de opgelegde gevangenisstraf niet zal worden ten uitvoergelegd, tenzij de krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op twee jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feil heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen, of niet

naleeft de door de krijgsraad gestelde bijzondere voorwaarde, dat veroordeelde zich zal gedragen naar de door of namens de Katholieke Reclasserings Vereniging te geven aanwijzingen, zolang deze instelling zulks wenselijk en nodig oordeelt; en opdracht aan deze reclasseringsinstelling overeenkomstig art. 14*d*, alinea 2 van het Wetboek van Strafrecht — *Red.*].

Mobiele krijgsraad Duitsland Landmacht

(zitting houdende te Seedorf (Dld.)

Vonnis van 13 mei 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoors D. H. Abbenes en F. H. Houtkamp.

Raadsman: Majoor W. G. Tibben, Sociale Dienst M. v. D., te 's-Gravenhage.

Diefstal van Rijksbenzine in het NATO-kamp te Bergen-Hohne (Dld.) door een dpl. wachtmeester. Beklaagde, op vrije voeten, in verzekerde bewaring gesteld. 1 Maand militaire detentie onvoorw. met aftrek van voorarrest, en verlaging tot soldaat der laagste klasse, voorw., proeftijd 3 jaar.

(W. Sr. art. 310)

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen V., geboren 19 oktober 1944, dpl. wachtmeester, beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde na wijziging van de tenlastelegging ter terechtzitting is tenlastegelegd:

„dat hij als wachtmeester in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks „20 april 1966 te Bergen-Hohne, terwijl hij als wachtmeester aan een „bevolen dienstoefening in Duitsland deelnam, met het oogmerk van „wederrechtelijke toeëigening een hoeveelheid aan de Staat der Neder- „landen, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehorende „benzine heeft weggenomen”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 22 april 1966 opgemaakt en getekend door de commandant Staf Staf Verzorgingseskadron 41e Tankbataljon te Hohne onder meer blijkt, dat V. 44.10.19.415, op 20 april 1966 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 10 juni 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris, gelijk aangevuld ter terechtzitting, zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij als dienstplichtig wachtmeester in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht en met zijn onderdeel, het 41e Tankbataljon, was gelegerd in het NATO-kamp Hohne, op 20 april 1966 te Bergen-Hohne des namiddags om 22.45 uur binnen de legerplaats aldaar, van de DAF waarvan soldaat Brehen de bestuurder was en die

op de parkeerplaats stond, 2 jerrycans met benzine heeft weggenomen en in de kofferruimte van zijn auto heeft gelegd; dat hij vervolgens met zijn auto buiten de poort is gereden en daar de inhoud van de cans in in zijn tank heeft gelegd; dat hij daarna weer naar de parkeerplaats is gereden en gestopt is voor het militaire voertuig waar hij de cans vandaan had gehaald, om ze weer terug te zetten; dat hij een can in het rek terug had geplaatst toen de wachtcommandant hem aansprak; dat de jerrycans met benzine hem niet in eigendom toebehoorden en dat hij van niemand toestemming had gekregen de cans met benzine weg te nemen; dat hij wist dat de jerrycans met inhoud rijkseigendom waren;

overwegende, dat een ten processe aanwezige proces-verbaal nr. P. D. 109/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 23 april 1966 getekend door Rinke Sikkes, wachtmeester der 1e klasse, behorende tot het Detachement Hohne der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Johannes Wilhelmus Hendricus Maria Jansen, wachtmeester, rnr: 45.04.28.184:

dat hij van 20 april 1966 te 19.00 uur tot 21 april 1966 te 07.00 uur wachtcommandant was van lager 1 en 2 van het NATO-kamp Bergen-Hohne; dat hij omstreeks 23.30 uur het vertrek in gebouw MB 30 waar hij zijn wachtdienst verrichte verliet en naar buiten ging; dat hij toen hij langs de parkeerplaats van de wielvoertuigen van het 41e Tankbataljon liep, een personenauto de parkeerplaats op zag rijden en zag dat deze tot stilstand werd gebracht tussen de militaire voertuigen; dat hij zag dat de hem bekende wachtmeester V. een jerrycan naast het achterwiel van een DAF 3-tonner, kenteken KL 26-84, zette; dat de jerrycan kennelijk leeg was; dat de auto op dat moment met geopende kofferdeksel op de parkeerplaats stond; dat de wachtmeester V. tegen hem zei, „dat hij een cannetje had versierd”;

Jozef Joannus Ignatius Maria Bogaarz, Eerste-Luitenant, rnr: 37.03.-13.020, plaatsvervangend-commandant Staf Stafverzorgingseskadron van 41e Tankbataljon te Bergen-Hohne:

dat hij aan niemand recht of toestemming heeft gegeven om de reserve benzinevoorraad aanwezig bij het militaire motorvoertuig van de huzaar Brehen weg te nemen en zich toe te eigenen; dat de benzine geheel toebehoort aan de Staat der Nederlanden;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„*diefstal*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden

waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak is van dien aard, dat beklaagde die op vrije voeten is, onder verzekerde bewaring behoort te worden gesteld, waarover bij afzonderlijke dispositie is beslist;

Overwegende, enz.;

[Volgt: veroordeling tot militaire detentie v.d.t.v. 1 maand met aftrek voorarrest, onvoorw. en verlaging tot de stand van soldaat der laagste klasse, voorw., proeftijd 3 jaar — *Red.*]

DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN

Commandant 43 Pabrigbat

Beschikking van 7 juni 1966

Het tekortschieten door een vaandrig in de uitvoering van de hem opgedragen taak: het organiseren van het voertuigenonderhoud van zijn peloton, is voor zover dit te wijten is aan onvoldoende kunde, ervaring en gemis aan hoedanigheden als leider van het peloton, dient in aanmerking te worden genomen bij de beoordeling van de geschiktheid van de vaandrig om als leider op te treden, doch dit vormt op zichzelf geen krijgstuuchtelijk vergrijp. Strafoplegging tenietgedaan.

(W.K. art. 2, 61, 62, 65, 66)

De Luitenant-Kolonel J. A. BŁONK, commandant 43 Pabrigbat;

Gezien het beklagschrift van de dienstplichtig vaandrig K. registratienummer 45.08.21.205, van 43 Bevocie-Pabrig, houdende de op 29 mei 1966 kenbaar gemaakte wens zich te beklagen over de strafreden: „Heeft het voor zijn peloton bevolen voertuigenonderhoud slecht georganiseerd en daardoor onvoldoende gecontroleerd”, hem als strafreden aangezegd bij een hem opgelegde straf van 5 (vijf) dagen licht arrest hem opgelegd door de Majoor A. commandant 43 Bevocie-Pabrig en hem op 24 mei ter kennis gebracht;

Gehoord de klager, de strafoplegger en als getuige de sergeant J. van Geffen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Overwegende dat de vaandrig K. heeft verklaard, dat hij op 24 mei 1966 van de plaatsvervangend Compagniescommandant de Kapitein Otten, opdracht kreeg onderhoud aan de voertuigen van zijn peloton uit te voeren. Gezien de verhouding tussen het aantal manschappen, dat op die dag aanwezig was en de voertuigen van het peloton, die op het voertuigenpark stonden (9 : 17) luidde de opdracht: onderhoud uitvoeren volgens de productielijn-methode. Deze methode houdt in, dat door elke soldaat cq. groep van soldaten een bepaald onderhoudspunt, cq. groep van onderhoudspunten wordt uitgevoerd bij alle voertuigen van het peloton;

Na het 1e werkappél heb ik mij met mijn pelotonskader, naar het PC-bureau begeven en heb aan hen de onderstaande opdrachten verstrekt

a. aan de pelotonssergeant, sergeant van Geffen: het nagaan en zo nodig bijwerken van de gehele voertuig-administratie van het peloton.

b. aan de groepscommandanten: de sergeant Vingerhoedts: (1) in verband met zijn mutatie van binnendienst het aanmaken van schablonen voor de „24 V” en „6 V” aanduidingen op de voertuigen;

(2) de sergeant de Louw kreeg opdracht om met een ploeg van 4 man 1e echelons inspecties uit te voeren, met een ploeg van 2 man alle smeernippels, vul- en aftappluggen rood te omcirkelen en met een ploeg van 2 man alle wielmoeren blank te schuren en in te vetten;

(3) de sergeant Simons kreeg opdracht om de sergeant Louw te assisteren;

Nadat ik in het bijzijn van mijn kader de soldaten van mijn peloton had ingelicht over de wijze waarop de diverse werkzaamheden aan de voertuigen uitgevoerd dienden te worden, heb ik mij bezig gehouden met achterstallige administratie betreffende de aan anderen verstrekte aan mij in bruikleen gegeven goederen.

Mijn eerste controle hield ik om 09.00 uur en vond plaats op het bureau van de sergeant wegtransport over de uitvoering der werkzaamheden van de sergeant van Geffen waarna ik mij op het voertuigenpark overtuigd heb van de aanwezigheid van het daar met toezicht belaste kader.

Mijn tweede controle hield ik om 10.00 uur en betrof de werkzaamheden op het voertuigenpark. Hierbij bleek, dat de twee met toezicht belaste kaderleden afwezig waren. De sergeant Simons had van mij inmiddels toestemming gekregen om naar de kapper te gaan, doch de sergeant de Louw had zich zonder mijn toestemming naar het bureau van de CSM begeven. Hierover heb ik hem \pm 1 uur later bij zijn terugkeer op het voertuigenpark ernstig onderhouden.

Bij deze tweede controle bleek dat eveneens door de CC, de Majoor A. en de Kapitein Otten de onderhoudswerkzaamheden op het voertuigenpark werden gecontroleerd.

De Majoor A. verzocht mij hem te informeren omtrent de indeling van de werkzaamheden. Ik toonde de CC de ploeg die bezig was met het blank maken en invetten van de wielmoeren en daarna de ploeg die bezig was met een inspectie over het 1e echelonsonderhoud;

Aangekomen bij de ploeg, die bezig was met het omcirkelen van de smeernippels de vul- en aftappluggen met rode verf, gaf de Majoor A. zijn misnoegen te kennen omtrent de wijze, waarop deze werkzaamheden werden uitgevoerd.

Een te dikke kwast werd in de verf gedoopt en daarmee werden de smeernippels en de vul- en aftappluggen op zeer slordige wijze gemarkeerd.

Ik voelde mij gekwetst door de wijze, waarop door de Majoor A. in het bijzijn van minderen op de slordige uitvoering van mijn taak werd gewezen.

Naar mij later bleek, had de sergeant van Geffen opdracht gegeven om bij het ontbreken van kleine kwasten het markeren van de smeernippels vul- en aftappluggen met een grote kwast te doen.

Ik geef toe, dat dit slordig was en dat dit niet naar mijn zin geschiedde. De Majoor gaf mij opdracht dit op betere wijze uit te voeren en

hiermee onmiddellijk aan te vangen.

Op het 2e werkappèl werd mij door de kapitein Otten aangezegd, dat ik na afloop van het appel op rapport moest komen bij de compagniescommandant.

Op het rapport verweet de Majoor A. mij, dat ik in algemene zin tekort schoot in mijn werkzaamheden bij het peloton en in het bijzonder bij de controle over de werkzaamheden van die ochtend. Bovendien stelde de Majoor A., dat als dit niet op korte termijn verbeterde, ik mijn „stip” wel kon inleveren en als sergeant af zou gaan.

Op het rapport heb ik een verklaring gegeven analoog aan de verklaring, zoals ik die hier heb afgelegd.

In de loop van de middag kreeg ik opdracht, nadat de Majoor mij naar het peloton had teruggestuurd, omdat hij zich verder over de zaak wenste te beraden, mij onmiddellijk bij de compagniescommandant te melden.

Ter gelegenheid van het rapport, heb ik desgevraagd nogmaals een verklaring afgelegd over de wijze waarop ik het onderhoud aan de voertuigen had georganiseerd.

De Majoor wees er mij toen bovendien op, dat ik in tegenstelling met het te doen gebruikelijke, in veldtenue gladde stof de werkzaamheden controleerde.

Ik was van deze regel op de hoogte, doch vanwege het feit, dat ik één paar hoge schoenen in reparatie had gegeven en het andere paar ter reparatie zou geven achtte ik het beter, die dag mijn dienst te verrichten in veldtenue gladde stof met lage schoen.

De compagniescommandant was van mening, dat ik in mijn werk tekort geschoten was en strafte mij met 5 (vijf) dagen licht arrest met als strafreden: „Heeft het voor zijn peloton bevolen voertuigenonderhoud „slecht georganiseerd en daardoor onvoldoende gecontroleerd”.

Hoewel ik bij mijn schriftelijk ingediend verzoek heb verzocht mij te mogen beklagen over de strafreden, verklaar ik hierbij, dat ik heb bedoeld mij te mogen beklagen over de rechtmatigheid van de straf en derhalve over de strafmaat en de strafreden. Verder heb ik aan deze verklaring niets toe te voegen.

Overwegende dat de sergeant J. van Geffen heeft verklaard, dat zijn pelotonscommandant de vaandrig K. hem op 24 mei 1966 direct na het ochtendappel op het PC-bureau heeft opgedragen de voertuigen-administratie na te gaan en voor zover nodig bij te werken; dat tevens hierbij aan de andere onderofficieren van het peloton bepaalde taken bij het voertuigen-onderhoud door de pelotonscommandant werden toebedeeld.

Vóór ik naar het bureau van de sergeant wegtransport ging, ben ik nog langs de voertuigen van het peloton gegaan en heb ik o.a. aan de „smeernippelploeg” opgedragen, bij ontbreken van kleine kwasten, het markeren van de smeernippels de vul- en aftapluggen met een grote kwast te doen.

Overwegende, dat de strafoplegger heeft verklaard, dat hij de vaandrig K. sinds 1 april onder zijn bevel heeft, dat het peloton waarover vaandrig K. sinds 15 april 1966 de leiding heeft, tot op dat tijdstip slecht

werd geleid en er een totaal verkeerde mentaliteit heerste.

Ik heb de vaandrig K. als oudste pelotonscommandant met de leiding over dit peloton belast, waarbij ik hem erop gewezen heb onder welke omstandigheden hij dit peloton kreeg.

Bij de overname heb ik hem opgedragen er zorg voor te dragen hierin verbetering aan te brengen.

Doordat de stemming in dit peloton, in vergelijking met de andere pelotons, beduidend minder was en bleef, had dit peloton mijn speciale aandacht.

Tijdens een onlangs gehouden compagniesalarmoefening, heb ik de vaandrig K. erop gewezen, dat er nog weinig verbetering viel te constateren.

Op 24 mei 1966 werd er door het aanwezige personeel van de pelotons, in mijn opdracht onderhoud aan de voertuigen verricht volgens de productielijnmethode. Te 09.30 uur begaf ik mij naar het voertuigenpark teneinde de onderhoudswerkzaamheden van de pelotons te controleren. Te 10.00 uur arriveerde ik bij de voertuigen van het 3e peloton. In het bijzijn van de kapitein Otten, mijn plaatsvervanger, constateerde ik, dat de smeernippel vul- en aftappluggen op zeer slordige wijze met rode verf werden gemarkeerd.

Daarop heb ik de pelotonscommandant, die juist aan kwam lopen, bij mij ontboden en hem op de foutieve wijze van het markeren gewezen, waarna ik hem om een verklaring vroeg over de vraag waarom dit zo gebeurde.

De vaandrig K. antwoordde mij, dat dit geschiedde met een grote kwast, omdat er geen kleine kwasten aanwezig waren. Kleine kwasten zijn inderdaad niet aanwezig, doch met het betonen van enig initiatief van de zijde van de pelotonscommandant zou het omcirkelen van de smeernippels gemakkelijk op goede wijze kunnen worden geïmproviseerd o.a. door gebruikmaking van een cirkelvormige schablone.

Ik kreeg de indruk, dat bij gebrek aan kleine kwasten de soldaten, waarbij op dat moment de leiding ontbrak, dit opzettelijk — gedekt door materieelgebrek — op zeer slordige wijze uitvoerden. De pelotonscommandant was niet doorlopend bij zijn personeel op het voertuigenpark aanwezig, waardoor zijn controle naar mijn mening onvoldoende was.

Het pelotonskader heeft de foutieve gang van zaken niet onderkend en de pelotonscommandant bemerkte het eerst, nadat hij hierop door mij gewezen was.

Ik onderkende hierin het niet tijdig uitvoeren van controle over de werkzaamheden — een corrigeerbaar-krijgstuchtelijk element — waardoor het kon voorkomen, dat de smeernippels van een zestal voertuigen op de bovenstaande foutieve wijze waren behandeld.

Op het rapport heb ik de vaandrig K. op het foutieve van zijn handelwijze gewezen, waarna ik hem in de gelegenheid heb gesteld de organisatie van de onderhoudswerkzaamheden weer te geven. Het bleek, dat hij twee onderofficieren met de leiding over de werkzaamheden op het voertuigenpark had belast en dat hij daarna zelf

ondergeschikte werkzaamheden betreffende zijn pelotonsadministratie had uitgevoerd in plaats van het uitvoeren van de in de aanvang van deze werkzaamheden zo noodzakelijke controle.

Ik zag hierin aanleiding om de vaandrig K. krijgstuchtelijk te corrigeren en strafte hem met 5 (vijf) dagen licht arrest met als strafreden: „Heeft het voor zijn peloton bevolen voertuigenonderhoud slecht georganiseerd en daardoor onvoldoende gecontroleerd”.

Beschikkende op het beklag:

Overwegende dat de feitelijke inhoud van de strafreden weergeeft, dat hij het voor zijn peloton bevolen voertuigenonderhoud slecht heeft georganiseerd en daardoor onvoldoende gecontroleerd, dat de gebezigde methode van onderhoud — de zogenaamde „productielijnmethode” niet in details is voorgeschreven of anderszins — wat uitvoering betreft — berust op aan de klager bekende bindende richtlijnen, dat het oordeel van de CC omtrent het „slecht” organiseren van het voertuigenonderhoud door klager derhalve niet op objectieve wijze getoetst kan worden aan bestaande voorschriften of bindende richtlijnen dienaangaande om de mate van overtreding van — of de strijdigheid met — de krijgstucht vast te stellen, dat de wijze waarop de opdracht wordt uitgevoerd en de resultaten, die hiermede worden bereikt in de eerste plaats afhankelijk zijn van de kunde en ervaring van de klager, voorts van diens houding en dienstopvatting in het algemeen en t.a.v. de uitvoering van de bedoelde opdracht in het bijzonder. Dat uit het onderhoud niet is gebleken, dat hij tegen beter weten in de uitvoering van zijn opdracht heeft veronachtzaamd of anderszins van een verkeerde persoonlijke instelling ten opzichte van de uitvoering van de opgedragen dienst door woord en daad heeft getuigd, dat naar het oordeel van de CC tekortschieten in de uitvoering van zijn taak zoals hiervan sprake is derhalve geweten dient te worden aan een zeker manco aan kunde en ervaring en aan zijn kwaliteiten als leider van een peloton. Dat deze aspecten in beschouwing dienen te worden genomen als beoordelingsmaatstaven bij het vaststellen van klagers geschiktheid als leider. Dat het tekortschieten in de zin zoals dit in de strafreden is neergelegd derhalve door de strafoplegger ten onrechte als een krijgstuchtelijk vergrijp is aangemerkt.

Dat voor zover van de zijde van de klager van een tekortkoming sprake is, de aard hiervan gezocht moet worden in een verschil in appreciatie ten aanzien van de controle op de uitvoering van de opdracht tussen de strafoplegger enerzijds en de klager anderzijds, waarbij eerstgenoemde van oordeel is, dat de — toch wel — door klager uitgeoefende controle op een ander tijdstip had moeten plaats vinden, dan wel, dat het met het toezicht belaste kader van de aanvang af door de klager had moeten worden geleid opdat vermeden was, dat een aantal voertuigen op slordige wijze met verf werd beklad. Dat anderzijds de opvatting van de klager gebillijkt kan worden, dat de leiding over 9 manschappen bij het uitvoeren van werkzaamheden van zulk een eenvoudige aard als het met verf markeren van nippels en vuldoppen zonder directe begeleiding en van de aanvang af uit te oefenen controle aan een kaderlid mag worden toevertrouwd.

Concluderende, dat van strijdigheid met de krijgstucht van klagers handelwijze niet is gebleken en dat de aard van de tekortkoming — voor zover hiervan sprake is — betrokken dient te worden bij de beoordeling van klagers geschiktheid om als leider op te treden.

Beschikkende op het beklag;

Doet de strafoplegging teniet;

Bepaalt dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de bevelhebber der landstrijdkrachten.

Hoog Militair Gerechtshof

Beschikking van 26 juli 1966, B 66.2

President: Mr. Fikkert (plv.); *Leden:* Luitenant-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout bij Nacht Bakker, Luitenant-Generaal b.d. Valk (plv.), Mr. Van Gilse (plv).

Gesprek van man tot man tussen meerdere en mindere

Een majoor, commandant van de sectie Nat. Reserve, verkreeg in de loop van een onderhoud met zijn territoriale commandant toestemming van deze om te „spreken van man tot man“. De majoor maakte daarvan, aldus het H.M.G., misbruik door die meerdere toe te voegen de woorden: van de strekking als: „U laat zich te veel beïnvloeden door „Uw hoofd S3, die als een hondje achter U aanloopt“ en „U hebt „wederom door Uw optreden bewezen, dat U anti-Nationale Reserve „bent.“

Onder wijziging van de omschrijving der strafreden, wijzigde het Hof de aanvankelijk opgelegde, en na beklag in eerste instantie door de territoriale bevelhebber gehandhaafde strafoplegging, van 2 dagen streng arrest in die van berisping, onder de bepaling dat deze straf moet worden geacht schriftelijk te zijn tenuitvoergelegd door toezending van een afschrift van 's Hof's beschikking aan klager.

Een door een meerdere aan een mindere toegestaan gesprek van man tot man geeft de mogelijkheid en vergunning tot het op een open wijze uiten van gevoelens, zoals die voortkomen uit en zijn gebaseerd op ervaren feiten en omstandigheden.

Het door een meerdere aan een mindere toestaan van een gesprek van man tot man vermag géén wijziging te brengen in de door de Wet op de Krijgstucht en het Reglement betreffende de Krijgstucht in het leven geroepen verhouding en verplichtingen tussen meerdere en mindere.

Door het verlenen van een dergelijke toestemming ontstaat echter het gevaar, dat de mindere bedoelde verhoudingen en verplichtingen uit het oog verliest.

(P.I. art. 56-60)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring, gedagtekend 10 januari 1966, waarbij de reserve majoor der infanterie (L.V.) X, rnr. 09.07.25.003, commandant

van de Sectie Nationale Reserve in de staf van het Territoriale Commando . . . 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag door hem ingediend bij de Territoriale Bevelhebber . . . over de straf van twee dagen streng arrest hem opgelegd door de Territoriale Commandant . . . wegens:

„Nadat hij door zijn Commandant was onderhouden over verschillende „tekortkomingen, zijn Commandant de woorden toegevoegd: „U laat ,,,zich teveel beïnvloeden door Uw hoofd S3, die als een hondje achter ,,,„U aan loopt" en „U hebt wederom door Uw optreden bewezen, dat ,,,„U anti-Nationale Reserve bent";"

bij welke beschikking, op 30 december 1965 genomen en op 5 januari 1966 ter kennis van klager gebracht, de strafoplegging werd gehandhaafd;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gelet op de door klager ingediende Memorie van Bezwaren, gedagtekend 25 januari 1966;

Gelet op het door de luitenant-generaal b.d. C. J. Valk als raadsheer-commissaris gehouden nader onderzoek, waarbij naast klager de kolonel Y., strafoplegger, als getuige onder ede, werd gehoord;

Gehoord de klager;

Gelet op het advies van de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht;

Overwegende, dat kolonel Y. voornoemd als getuige heeft verklaard, zakelijk weergegeven en onder meer:

dat hij op 8 december 1965 een gesprek met klager heeft gehad om hem te onderhouden over tekortkomingen bij de Nationale Reserve; dat, toen dit onderdeel van het onderhoud was afgelopen, hij, na te hebben gezegd, dat hij nog iets persoonlijks met klager had te behandelen, los van het reeds besprokene, enkele dingen met klager heeft behandeld over de door dezen voor de Commissie voor Onderzoek Bezwaarschriften Officieren afgelegde verklaringen; dat tijdens dit deel van het onderhoud klager hem heeft verzocht of deze nu eens iets mocht zeggen van man tot man; dat hij zulks aan klager heeft toegestaan; dat klager toen tegen het einde van dat deel van het onderhoud tegen hem heeft gezegd: „U laat zich te veel beïnvloeden door Uw hoofd „S3, die als een hondje achter U aan loopt" en „U hebt wederom door „Uw optreden bewezen, dat U anti-Nationale Reserve bent";

Overwegende, dat Wager heeft verklaard, zakelijk weergegeven en onder meer:

dat hij op 8 december 1965 met kolonel Y. een onderhoud heeft gehad waarbij de kolonel begon te spreken over hetgeen hij, klager, had gezegd bij de Commissie voor Onderzoek Bezwaarschriften Officieren met betrekking tot de gang van zaken bij de Nationale Reserve; dat de kolonel hem trachtte te bewegen een door hem, klager, bij die Commissie afgelegde verklaring te herroepen; dat hij, toen de kolonel boos werd, heeft gevraagd om een gesprek van man tot man; dat hij daartoe toestemming van de kolonel kreeg; dat hij in het kader van het daarop volgende deel van het onderhoud heeft gezegd: „Kolonel ik kan „U niet anders zien dan als anti-Nationale Reserve" en voorts „Kolonel

„inzake Nationale-Reserve-aangelegenheden laat U zich vaak te een-, zijdig voorlichten door de S3; die loopt steeds maar als een juffers-, hondje om U heen'; dat wellicht toen door de kolonel ook is gesproken over tekortkomingen bij de Nationale Reserve, doch zulks dan moet zijn besproken na het voormelde deel van het onderhoud;

Overwegende, dat klager zich door de strafoplegging in de eerste plaats bezwaard voelt, omdat de kolonel Y. hem ter verantwoording heeft geroepen over een door hem voor de Commissie voor onderzoek Bezwaarschriften Officieren afgelegde verklaring inzake een door de kolonel over hem uitgebrachte beoordeling, en voorts omdat hij aldus als het ware is gestraft voor of in verband met die door hem voor die Commissie afgelegde verklaring, waardoor naar zijn gevoelen het recht van verweer, toegekend bij het beoordelingsvoorschrift, werd aangetast;

Overwegende, dat dit bezwaar feitelijk ongegrond is, omdat de omschrijving van de strafreden duidelijk doet uitkomen, dat klager geenszins is gestraft voor hetgeen hij bij de Commissie voor onderzoek Bezwaarschriften Officieren naar voren mocht hebben gebracht, maar wel voor de tijdens het op 8 december 1965 tussen kolonel Y. en hem gevoerde onderhoud op de houding en dienstvervulling van kolonel Y. uitgeoefende kritiek en de vorm daarvan;

Overwegende, dat klager voorts als bezwaren heeft aangevoerd, dat in de beschikking, waarvan beklag, er de nadruk op wordt gelegd, dat tijdens het onderhoud werd gesproken over tekortkomingen met betrekking tot de Nationale Reserve (hetgeen volgens klager niet, of minder dan het hierna volgende, relevant was), doch dat er daarin te zijnen nadele aan voorbij gegaan wordt, dat het onderhoud plaats vond naar aanleiding van een hem door kolonel Y. dringend gegeven raad een door hem voor de Commissie voor onderzoek Bezwaarschriften Officieren afgelegde verklaring te herroepen, en dat er daarin te zijnen nadele eveneens aan voorbijgegaan wordt, dat — zoals is geschied — de kolonel hem heeft toegestaan de kwestie betreffende de voor de Commissie voor onderzoek Bezwaarschriften Officieren afgelegde verklaring uiteen te zetten in een gesprek van man tot man, bij hoedanig gesprek — dat de mogelijkheid en vergunning geeft tot het op een open wijze uiten van gevoelens, zoals die voortkomen uit en zijn gebaseerd op ervaren feiten en omstandigheden — hij niet buiten de perken is gegaan;

Overwegende, dienaangaande, dat het door een militaire meerdere toestaan van een gesprek van man tot man aan een militaire mindere geen wijziging vermag te brengen in de door de Wet op de Krijgstucht en het Reglement betreffende de Krijgstucht in het leven geroepen verhoudingen en verplichtingen; dat echter door het verlenen van een dergelijke toestemming het gevaar ontstaat, dat de militaire mindere bedoelde verhoudingen en verplichtingen uit het oog verliest, hetgeen in casu is geschied;

dat klager n.l. door de kolonel Y. woorden toe te voegen van de strekking als in de omschrijving van de strafreden waarvan beklag zijn weergegeven, nadat de kolonel hem had vergund van man tot man te

spreken — wat er zij van de letterlijk door klager gebezigde bewoordingen — naar 's Hofs mening bedoelde krijgstuuchtelijke verhoudingen en verplichtingen niet in acht heeft genomen en zich dusdoende aan een krijgstuuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt;

dat overigens juist is, dat de door klager geoefende kritiek in geen rechtstreekse relatie stond tot het over de tekortkomingen bij de Nationale Reserve handelend gedeelte van het onderhoud tussen kolonel Y. en klager, nu toch dat gedeelte van het onderhoud volgens eerstgenoemde reeds afgesloten was en volgens klager wellicht pas is gevolgd, toen klager kolonel Y. de gewraakte woorden toevoegde; dat derhalve de vermelding van dat deel van het onderhoud in de omschrijving van de strafreden niet op zijn plaats is, en daarin een vermelding van het onderwerp van het deel van het onderhoud, in het kader waarvan de gewraakte uitlatingen wèl zijn gebezigd, geheel kan worden ontbeerd, wanneer daarin tot uitdrukking wordt gebracht, dat aan klager een gesprek „van man tot man” was toegestaan;

Overwegende, dat klager tenslotte nog naar voren heeft gebracht, dat de omschrijving der strafreden in belangrijke mate en in voor hem ongunstige zin afwijkt van die, welke hem bij zijn bestraffing door kolonel Y. is medegedeeld en getoond op een concept-geschrift, doch het Hof, met aanvaarding van de verklaring van kolonel Y., dat de tekst van de omschrijving van de strafreden in de beschikking, waarvan beklag, letterlijk gelijk is aan die, welke hij klager bij diens bestraffing heeft medegedeeld en — in concept op schrift gesteld — heeft getoond, dit bezwaar verwerpt;

overwegende, dat het vorenverwogene ertoe leidt, dat de omschrijving der strafreden behoort te worden gewijzigd, terwijl het Hof voorts, de omstandigheden van het onderwerpelijke geval in aanmerking genomen, de opgelegde straf te zwaar acht en na te melden straf een voldoende correctie oordeelt, mede gelet op klagers persoon en doorgaand gedrag, dat mitsdien het beklag als gedeeltelijk gegrond moet worden aangemerkt;

Krachtens 's Hofs Provisionele Instructie de eindbeslissing nemende op het beklag;

Vernietigt de beschikking waarvan beklag;

Wijzigd de opgelegde straf in die van berisping;

Bepaalt, dat deze straf moet worden geacht schriftelijk te zijn tenuitvoergelegd door toezending van een afschrift van deze beslissing;

Wijzigd de omschrijving der strafreden, zó dat deze komt te luiden: „Na van zijn meerdere in de loop van een onderhoud toestemming „te hebben verkregen te spreken „van man tot man” daarvan misbruik „gemaakt door die meerdere toe te voegen woorden van de strekking „als: „U laat zich te veel beïnvloeden door Uw hoofd S3, die als een „„hondje achter U aan loopt” en „U hebt wederom door Uw optreden „bewezen, dat U anti-Nationale Reserve bent”;

Bepaalt, dat klagers straflijst overeenkomstig zal worden gewijzigd;

Bepaalt, dat een afschrift van 's Hofs eindbeslissing zal worden uitgereikt aan klager, de strafoplegger, de beklagmeerdere, de advocaat-

fiscaal voor de krijgsmacht en desverlangd aan de Minister van Defensie; (enz. *Red.*).

NASCHRIFT.

Het H.M.G. dat geen omschrijving geeft van een gesprek van man tot man, dit blijkbaar als bekend veronderstelt, overweegt daaromtrent dat een gesprek van man tot man de mogelijkheid en vergunning geeft tot het op een open wijze uiten van gevoelens, zoals die voortkomen uit en gebaseerd zijn op ervaren feiten en omstandigheden. Het op een „open wijze“ uiten van gevoelens is echter vaag.

Hoewel de mindere behoort te beseffendat hij ook bij het voeren van een gesprek van man tot man de verhouding van mindere tot meerdere dient te eerbiedigen en zich daartoe beperkingen dient op te leggen, kan bij een dergelijk open gesprek, dat hem ontheft van de verplichting om zekere gedachten en gevoelens voor zich te houden, welke hij zonder die toestemming niet zou mogen uitspreken, voor de moeilijkheid komen te staan in het bepalen van de juiste grens van het nog oirbare van de door hem uit te spreken gedachten en gevoelens.

De meerdere echter, die de leiding heeft van het gesprek, bepaalt mede deze grens; hij zal een eind maken aan het gesprek, indien de mindere deze dreigt te overschrijden. Hij behoort daarbij echter, in aanmerking genomen de door hem verleende toestemming, die grens op menskundige wijze te trekken.

Of de meerdere de toestemming tot het gesprek van man tot man terecht heeft gegeven is een aangelegenheid die de meerdere regardeert, en waarvoor deze aansprakelijk is. Immers art. 27, lid 3, R.K. bepaalt o.m., dat zij (commanderende officieren) in het bijzonder verantwoordelijk zijn voor de misdragingen hunner ondergeschikten, voor zover die zijn toe te schrijven aan hunne toegevendheid, onachtzaamheid of nalatigheid in de uitoefening van het gezag. Het is op grond hiervan, dunkt ons, weinig bevredigend wanneer de meerdere, die het voeren van een gesprek van man tot man heeft toegestaan, van welk gesprek hij de leiding heeft en waaraan hij elk ogenblik een einde kan maken, vermeent de mindere te moeten corrigeren voor de gevolgen van zijn beleid, wanneer het gesprek hem uit de hand loopt.

Bij een gesprek tussen een meerdere en een mindere, óók bij een gesprek van man tot man tussen een meerdere en een mindere, moet ten allen tijde de verhouding van meerdere en mindere, zoals die in de Wet op de krijgstucht en het Reglement betreffende de krijgstucht is geregeld, in acht worden genomen. Daarvan kan niet worden afgeweken; wel moeten deze voorschriften menskundig worden toegepast.

Het toestaan van een gesprek van man tot man is o.i. nier nodig en verdient in het algemeen géén aanbeveling.

Het toestaan daarvan is niet nodig, enerzijds omdat de mindere die vermeent dat hem op enigerlei wijze onrecht is aangedaan, officiële wegen, ten dienste staan, teneinde zich daartegen te verweren, naar omstandigheden krijgstuchtelijk, strafrechtelijk, administratiefrechtelijk en civielrechtelijk (beklag, aangifte, klachten, beroep, bezwaarschrift,

dagvaarding enz.), teneinde rechtsherstel te verkrijgen of zich te verantwoorden, terwijl de mindere die bepaalde wensen heeft in militaire aangelegenheden, het recht heeft verzoeken te doen aan de bevoegde macht, anderzijds omdat de mindere als zodanig niet verantwoordelijk is voor het beleid en de gestes van de meerdere.

Het toestaan van een; gesprek van man tot man door een meerdere aan een mindere verdient in het algemeen géén aanbeveling, omdat daardoor het gevaar ontstaat, dat de mindere (en/of de meerdere) de militaire verhoudingen en verplichtingen uit het oog verliest (twistgesprek, woordenwisseling).

A. F. S.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

6 april 1966

(M.A.W. 1965/B 12)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Besluit herziening bezoldiging militairen zeemacht 1954 (VVKM 13))

Eiser verbleef van sept. 1960 tot aug. 1963 in de Verenigde Staten van Amerika en ontving aldaar een regionale toelage. Nadat hij in Nederland was teruggekeerd, werd deze toelage met terugwerkende kracht tot 1 jan. 1963 verhoogd, echter alleen voor degenen die op en ook reeds vóór 1 febr. 1964 in dat land waren geplaatst.

Eisers verzoek' om de desbetreffende beschikking bij wijze van analogie ook op hem toe te passen, wordt afgewezen. De Raad overweegt dat genoemde beschikking, welke bewoording en strekking volkomen duidelijk zijn, een extensieve interpretatie niet toestaat.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

heeft de volgende uitspraak gegeven inzake:

F., wonende te Den Helder, eiser in hoger beroep, ter openbare terechtzitting niet verschenen. tegen: *de Minister van Defensie*, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden de kapitein-ter-zee van administratie K. T. Bremer, hoofd van het bureau rechtstoestand militairen zeemacht van het Ministerie van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigde;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat eiser, der Koninklijke marine, bij op 25 juni 1965 bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage ingediend klaagschrift, hetwelk in na te melden uitspraak volledig is opgenomen, in hoofdzaak heeft gesteld: dat gedaagde bij eeq beschikking van 11 augustus 1964 nieuwe regionale toelageschalen voor tot de zeemacht behorende militairen, die op, doch ook reeds vóór 1 februari 1964 waren geplaatst in de Verenigde Staten van Amerika heeft vastgesteld en aan deze bezoldigingsmaatregel terugwerkende kracht heeft ver-

leend tot 1 januari 1963; dat hij (eiser) gedurende het tijdvak van 27 september 1960 tot 23 augustus 1963 was geplaatst bij de staf van de Supreme Allied Commander Atlantic in de Verenigde Staten van Amerika; dat gedaagde op een verzoek van hem (eiser) om „in aanmerking te mogen komen voor een bezoldigingsverhoging over het „tijdvak van 1 januari 1963 tot 23 augustus 1963” bij een besluit van 9 juni 1965 afwijzend heeft beslist; op grond waarvan eiser heeft verzocht, met nietigverklaring van dit besluit te bepalen, dat gedaagde hem alsnog in het genot zal stellen van het verschil tussen de hem uitbetaalde regionale toelage en de door gedaagde verhoogde regionale toelage voor de Verenigde Staten van Amerika over de periode van 1 januari 1963 tot 23 augustus 1963;

Overwegende dat voornoemd Ambtenarengerecht, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 18 oktober 1965, naar welker inhoud hierbij wordt verwezen, het bij voormeld klaagschrift ingestelde beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser tegen deze uitspraak hoger beroep bij de Raad heeft ingesteld en bij beroepschrift op de daarin ontvouwde gronden heeft verzocht, dat de Raad, met nietigverklaring van de aangevallen uitspraak, gedaagdes bestreden besluit zal nietig verklaren en bepalen, dat hij (eiser) alsnog in het genot wordt gesteld van het verschil tussen de hem uitbetaalde regionale toelage en de door gedaagde verhoogde regionale toelage voor de Verenigde Staten van Amerika over de periode van 1 januari 1963 tot 23 augustus 1963;

Overwegende dat gedaagde bij contra-memorïe de gronden heeft doen kennen, waarop hij verzoekt dat het de Raad behage eisers beroep ongegrond te verklaren;

IN RECHTE:

Overwegende dat de Raad in dit geding heeft te beslissen omtrent de vraag, of gedaagdes bestreden besluit van 9 juni 1965 kan worden aangetast op een der in het eerste lid van artikel 58 van de Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 omschreven gronden;

Overwegende dat gedaagde bij het bestreden besluit heeft afgewezen eisers verzoek om gedaagdes ter uitvoering van artikel 5 van het „Be„sluit herziening bezoldiging militairen zeemacht 1954” (Kon. besluit van 6 februari 1954, Stb. 50) gegeven beschikking van 11 augustus 1964 — een algemeen verbindend voorschrift als bedoeld in artikel 58 lid 1 voormeld — bij wege van analogie ten aanzien van hem (eiser) toe te passen;

Overwegende dat deze beschikking, welke bewoording en strekking) volkomen duidelijk en slechts voor één uitleg vatbaar zijn, een extensieve interpretatie en toepassing als door eiser bedoeld en verzocht, evenwel niet toelaat;

Overwegende dat uit het vorenoverwogene volgt, dat gedaagdes weigeringsbesluit niet met meergenoemde beschikking strijdt, terwijl

¹⁾ Uit de contra-memorïe in eerste aanleg worde het volgende geciteerd:

enig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift waarmede dit besluit zou strijden, aan de Raad niet bekend is;

Overwegende dat niet gesteld noch gebleken is, dat gedaagde bij het nemen van het bestreden besluit van zijn bevoegdheid kenhelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

Overwegende dat het tegen het besluit van gedaagde van 9 juni 1965 ingestelde beroep bij de aangevallen uitspraak derhalve terecht ongegrond is verklaard, zodat die uitspraak moet worden bevestigd;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

Centrale Raad van Beroep

27 april 1966

(M.A.W. 1966/B 1)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); Leden: Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten en Mr. J. D. Schepers (plv.).

(Ambtenarenwet 1929, art. 24; Besluit herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht 1954, art. 3b lid 11)

Een reserve-officier, die in maart 1948 met groot verlof was gegaan en op 1 november 1951 vrijwillig in werkelijke dienst was teruggekeerd, werd m.i.v. 1 maart 1954 benoemd en aangesteld tot kapitein. Zijn voor weddeverhogende diensttijd werd per die datum teruggebracht tot 2½ jaar (eisers werkelijke diensttijd als officier), terwijl hem een overbruggingstoelage werd toegekend om de achteruitgang in bezoldiging te compenseren. Eiser gevoelt zich in een nadelige positie vergeleken met de officieremvoor speciale diensten, voor wie een gunstiger regeling inzake de zgn. weddeâiensttijd geldt.

Hier is echter geen bijzonder geval aanwezig, hetwelk tot verlenging van eisers weddediensttijd zou moeten leiden. Immers de voor eiser geldende regeling — op zichzelf beschouwd, dus niet in vergelijking

„1) Bij de beschikking van verweerder van 11 augustus 1964, nr. 682780/5617 „... besloot verweerder de bezoldiging van de militairen der zeemacht, die op „1 februari 1964 in de Verenigde Staten van Amerika waren geplaatst, met in- „gang van die datum te verhogen. Zulks in verband met de omstandigheid, dat „het aan hem, verweerder, gebleken was, dat de kosten van levensonderhoud in „genoemd land waren gestegen.

„2) Bovendien besloot verweerder de bezoldiging van de militairen der zee- „macht, die op en ook reeds vóór 1 februari 1964 in de Verenigde Staten van „Amerika waren geplaatst, op gelijke wijze te verhogen met terugwerkende kracht „tot het tijdstip, waarop zij in genoemd land arriveerden, doch uiterlijk tot „1 januari 1963.

„Hierbij werd onder meer uitgegaan van de gedachte, dat de militairen, die „— op 1 februari 1964 in de Verenigde Staten van Amerika geplaatst zijnde — „gedurende hun gehele verblijf of het grootste deel daarvan waren geconfronteerd „met de gestegen kosten van levensonderhoud in genoemd land, terzake zóveel „meer hadden uitgegeven, dat daaraan redelijkerwijze niet kon worden voorbij- „gegaan.

„3) Uit het vorenstaande volgt, dat verweerder besloot de bezoldiging van „militairen der zeemacht, niet genoemd onder 1) en 2), niet te wijzigen. ...”

met een voor anderen geldende regeling — brengt hem niet in een abnormaal-ongunstige positie in vergelijking met de positie van degenen voor wie diezelfde regeling geldt.

De voordracht van de Minister van Defensie is i.c. een afzonderlijke handeling of een afzonderlijk besluit, zodat eiser door een weigering van gedaagde tot zulk een voordracht over te gaan rechtstreeks in zijn belang is getroffen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

heeft de volgende uitspraak gegeven inzake:

Mr. W., wonende te Arnhem, eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen *de Minister van Defensie*, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden A. Lugtenburg, luitenant-kolonel der militaire administratie, werkzaam bij gedaagdes ministerie, wonende te Rijswijk (Z.H.).

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat eiser, majoor van de Koninklijke luchtmacht, zich op 30 juni 1964 tot de Staatssecretaris van Defensie (Koninklijke luchtmacht) heeft gewend met een rekest, hetwelk in de hierna te noemen uitspraak volledig is weergegeven en waarbij eiser hem heeft verzocht diens standpunt met betrekking tot eisers voor weddeverhoging tellende diensttijd te wijzigen;

Overwegende dat voornoemde Staatssecretaris naar aanleiding van dit rekest eiser bij brief van 12 april 1965 het volgende heeft medegedeeld:

„Naar aanleiding van uw rekest van 30 juni 1964, waarvan de „definitieve afdoening tot mijn spijt werd vertraagd, deel ik U het „volgende mede.

„Het standpunt, dat reeds eerder werd ingenomen met betrekking „tot uw verzoek om verhoging van de door U geldende voor wedde- „verhoging tellende diensttijd, is gebaseerd op de volgende overwe- „gingen.

„Als officier van de dienstgroep van officieren van de Koninklijke „Luchtmacht geldt voor u een weddediensttijd welke is vastgesteld vol- „gens de regelen welke ten aanzien van de tot die groep behorende „officier *te allen tijde* worden toegepast.

„Deze regelen zijn afgestemd op de situatie waarin officieren afkom- „stig van de K.M.A. verkeren. Immers, deze officieren hebben voor elk „weddedienstjaar dat zij verwerven werkelijke dienst als officier moe- „ten verrichten.

„Ik breng in dit verband onder uw aandacht, dat het meerdere „malen is voorgekomen, dat reserve-officieren alsnog besloten via de „K.M.A.-opleiding beroepsofficier te worden. Voor deze officieren „geldt de tijd als cadet op de K.M.A. doorgebracht niet als wedde-

„diensttijd, terwijl zij gedurende die periode toch onafgebroken werke-
„lijke dienst hebben verricht.

„U hebt daarentegen gedurende het tijdvak 14 maart 1948 tot 1
„november 1951 in het geheel geen werkelijke dienst verricht.

„Voorts hebt u, zonder genoodzaakt te zijn geweest de K.M.A. te
„volgen, kunnen toetreden tot de dienstgroep van officieren van de
„Koninklijke luchtmacht. U hebt deze stap geheel vrijwillig genomen,
„naar ik aanneem omdat daaraan voor U, met name op het gebied van
„de bevordering, voordelen verbonden zouden zijn. Het daarmee ge-
„paard gaande nadeel, i.c. het verlies van weddediensttijd, zult u
„echter eveneens moeten accepteren.

„Het is, met het oog op de billijke verhoudingen binnen uw dienst-
„groep (en ten opzichte van de overeenkomstige categorie van officieren
„der Koninklijke landmacht) onaanvaardbaar u ter zake in een uit-
„zonderingspositie te plaatsen.

„Daarbij komt nog, dat, zoals u reeds eerder is medegedeeld, tal
„van officieren bij overgang in beroepsdienst weddediensttijd hebben
„verloren.

„Overigens zij hierbij aangetekend, dat een ter zake gemaakte be-
„rekening heeft uitgewezen, dat kan worden aangenomen dat uw over-
„gang in beroepsdienst u, berekend over uw gehele carrière als officier
„aanzienlijk voordeel zal opleveren. Daarbij is uitgegaan van een nor-
„male carrière tot luitenant-kolonel en nog geen rekening gehouden
„met een mogelijke bevordering tot kolonel.

„Gezien het vorenstaande kan ik geen aanleiding vinden de ter zake
„eerder genomen beslissing in voor u gunstige zin te herzien.”;

Overwegende dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, recht-
sprekende in militaire ambtenarenzaken, het beroep, door eiser tegen
de in voormelde brief te zijnen aanzien genomen beslissing ingesteld,
bij uitspraak van 29 december 1965 — naar welker inhoud hierbij
wordt verwezen — ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser tegen deze uitspraak hoger beroep heeft
ingesteld en bij beroepschrift de Raad heeft verzocht „de uitspraak,
„waarvan beroep, te vernietigen en te bepalen, dat door de Minister
„van Defensie met toepassing van artikel 3 b, lid 11, van het Besluit
„herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht 1954 voor-
„dracht zal worden gedaan te bepalen, dat hij wordt geacht met ingang
„van 1 juni 1961 een weddediensttijd te hebben van zodanig langere
„duur dan die, welke voor hem tot dusverre, tot 1 juni 1964 krachtens
„paragraaf 21, lid 4, in verband met lid 1, van de V.R.B.K.L. 1949,
„sedertdien ingevolge artikel 3 b, lid 9, in verband met lid 2, van
„genoemd Besluit, is vastgesteld, als voldoende is om te bereiken, dat,
„te rekenen van 1 juni 1961, zijn bezoldiging gedurende de tijd, waar-
„in hij ten opzichte van de vorenbedoelde, bij de dienstgroep van
„officieren voor speciale diensten ingedeelde beroepsofficieren een
„hogere rang heeft bekleed en zal bekleden, niet minder bedroeg en
„zal bedragen dan de bezoldiging van deze beroepsofficieren, althans
„ter zake van dit beroep uitspraak te doen zoals Uw Raad zal vermenen

„als in goede justitie te behoren“; daartoe de volgende gronden aanvoerende:

„dat het Ambtenarengerecht onder meer tot Zijn uitspraak is gekomen op grond van de overweging, dat de omstandigheid, dat hij voor wat betreft zijn weddediensttijd tot op heden in een ongunstiger positie heeft verkeerd dan officieren, behorende tot de dienstgroep van officieren voor speciale diensten, daarom geen aanleiding kan geven zijn geval als een bijzonder geval in de zin van artikel 3 b, lid 11, van het Besluit herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht 1954 aan te merken, omdat genoemde omstandigheid een logisch gevolg is van het verschil tussen de regeling van weddediensttijd voor beroeps-officieren, ingedeeld bij de dienstgroep waartoe hij behoort, en de weddediensttijdregeling voor beroepsofficieren, ingedeeld bij de dienstgroep van officieren voor speciale diensten;

„dat hem de in deze overweging neergelegde zienswijze niet juist voorkomt;

„dat hij meent, dat zij niet in overeenstemming is met genoemd artikellid;

„dat de tekst van dit artikellid naar zijn mening dwingt tot de opvatting, dat in geval van toepasselijkheid van enig der daaraan voorafgaande artikelliden, waaronder de door het Gerecht beoogde leden 2 en 4, sprake kan zijn van een bijzonder geval in de zin van dit artikellid;

„dat naar zijn mening onder meer de bepaling van artikel 3 b, lid 2, van het Besluit hiermede in overeenstemming is gezien de tot de tekst daarvan behorende zinsnede „in de eerste plaats“;

„dat hij derhalve van oordeel is, dat de bepalingen van de aan lid 11 van artikel 3 b van het Besluit voorafgaande artikelliden op zichzelf zich niet ertegen verzetten en derhalve de mogelijkheid openlaten om zijn geval op grond van de uitkomst van een vergelijking van zijn bezoldigingspositie met die van de door hem in het klaagschrift aangeduide, bij de dienstgroep van officieren voor speciale diensten ingedeelde beroepsofficieren als een bijzonder geval in de zin van lid 11 van genoemd artikel aan te merken;

„dat het Gerecht voorts heeft overwogen, dat zijn bezwaren zich voor een belangrijk deel richten tegen het vorenbedoeld verschil in regeling doch het Gerecht het betreffende algemeen verbindend voorschrift niet op zijn billijkheid heeft te toetsen;

„dat hij geen oordeel heeft over de vraag of zijn bezwaren voorzover deze tot het in zijn klaagschrift gedaan verzoek hebben geleid, moeten worden aangemerkt als te zijn gericht tegen vorenbedoeld verschil in regeling en dientengevolge moeten worden beschouwd als te zijn gericht tegen het Besluit al's algemeen verbindend voorschrift;

„dat zijn voornaamste bezwaren echter zijn gericht tegen het feit, dat het in zijn geval geleden weddediensttijdverlies van $3\frac{1}{2}$ jaar tengevolge heeft, dat zijn achterstand in bezoldiging ten opzichte van vorenbedoelde beroepsofficieren zo omvangrijk is, dat hij niet slechts gedurende de jaren, waarin hij eenzelfde rang bekleedt als zij, doch

„zelfs in een ten opzichte van deze officieren beklede hogere rang, die „vanzelfsprekend een grotere militaire en functionele verantwoorde- „lijkheid medebrengt, een lagere bezoldiging geniet dan deze officieren; „dat zijn bezwaren tegen zijn achterstand in bezoldiging in déze „omvang mede verband houden met de omstandigheid, dat hij na de „instelling bij de Koninklijke Luchtmacht van dienstgroepen voor offi- „cieren op 1 juni 1961 daarom niet bij de dienstgroep, waartoe de „bedoelde beroepsofficieren zijn gaan behoren, doch bij de dienstgroep „genaamd „dienstgroep van de officieren van de Koninklijke Lucht- „„macht^D werd ingedeeld en ten opzichte van hen gedurende perioden „een hogere rang bekleedt, omdat hij aan hogere eisen van opleiding „voldoet;

„dat hij meent, dat zijn bezwaren tegen vorengenoemd, door hem „als extreem en het meest onbillijk gevoeld, gevolg van zijn wedde- „diensttijdverlies niet kunnen worden aangemerkt als te zijn gericht „tegen het betreffend algemeen verbindend voorschrift, het Besluit „herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht 1954;

„dat hij ter verduidelijking nog moge opmerken

„dat met ingang van 1 juni 1964, gelijktijdig met de opname van „artikel 3 b, lid 4. wijzigingen in de weddediensttijdbepalingen in het „Besluit werden aangebracht met de strekking om voor de toekomst „verschillen in weddediensttijd en dientengevolge te ontstane verschil- „len in bezoldiging van officieren met een gelijke rang en een gelijke „werkelijke diensttijd als officier, ongeacht hun status van beroeps- of „reserve-officier en ongeacht de dienstgroep, waarbij zij zijn ingedeeld, „te voorkomen;

„dat hem in de brief van de Minister van Defensie van 9 juni 1964 „werd medegedeeld, dat om beleidsredenen geen maatregelen konden „worden getroffen om de in het verleden in verscheidene gevallen ont- „stane verschillen in de bezoldiging van officieren van gelijke rang en „met eenzelfde werkelijke diensttijd als officier op te heffen;

„dat, zou derhalve zijn bezoldiging lager moeten blijven dan die van „de door hem bedoelde beroepsofficieren bij bezit van een gelijke rang, „het naar zijn gevoelen in strijd met de redelijkheid was hem zelfs niet „slechts zodanig langere weddediensttijd toe te kennen als nodig is om „althans te voorkomen, dat zijn bezoldiging in een ten opzichte van „bedoelde beroepsofficieren beklede hogere rang lager was en zal zijn „dan de bezoldiging van deze officieren;

„dat hij, in overeenstemming met het vorenstaande, meent in de „strekking van de vorenbedoelde wijzigingen in de weddediensttijd- „bepalingen van het Besluit herziening bezoldiging militairen land- en „luchtmacht 1954 steun te vinden voor zijn opvatting, dat de redelijk- „heid eist, dat zijn geval althans voor zover hij, zoals omschreven, ten „opzichte van de vorenbedoelde beroepsofficieren met eenzelfde wer- „kelijke diensttijd als officier zelfs in een hogere rang dan die van hen „minder bezoldiging geniet, als een bijzonder geval in de zin van „artikel 3 b, lid 11, van het Besluit wordt aangemerkt;

„dat zijn beroep naar zijn mening op grond van het vorenstaande

„ten onrechte ongegrond is verklaard voor zover daarmede tevens het „door hem in het slot van zijn pleitnota gedaan verzoek, dat er slechts „op is gericht vorengenoemd extreem karakter aan zijn achterstand in „bezoldiging te ontnemen, werd afgewezen;

„dat het Gerecht vervolgens heeft overwogen, dat de Minister van „Defensie slechts dan in redelijkheid niet had kunnen weigeren een „voordracht als door hem is verzocht te doen, indien was komen vast „te staan, dat hij vergeleken met officieren, ingedeeld bij zijn eigen „dienstgroep, voor wat betreft zijn weddediensttijd in een bijzonder „ongunstige positie verkeert;

„dat hij meent, dat deze overweging niet juist is voor zover daarin „de opvatting ligt opgesloten, dat de uitkomst van een vergelijking „van zijn bezoldigingspositie met die van de door hem in het klaag- „schrift bedoelde beroepsofficieren voor wat betreft het eerder ge- „noemd extreem aspect van zijn achterstand in bezoldiging ten op- „zichte van hen niet zou kunnen leiden tot de aanmerking van zijn „geval als een bijzonder geval in de zin van genoemd artikellid op „grond van de omstandigheid, dat deze beroepsofficieren bij een andere „dienstgroep zijn ingedeeld;

„dat hij, op grond van hetgeen hij naar aanleiding van de voor- „gaande overweging van het Gerecht heeft opgemerkt en het daar- „omtrent in het klaagschrift en, met betrekking tot de punten 12 en „13 van de contra-memorij van de Minister, in zijn pleitnota gestelde „niet kan inzien, dat in redelijkheid zodanige betekenis aan deze om- „standigheid mag worden toegekend;

„dat hij in dit verband moge memoreren, dat bedoelde beroeps- „officieren uitsluitend daarom niet bij de dienstgroep van beroeps- „officieren, waartoe hij sedert de instelling van dienstgroepen bij de „Koninklijke Luchtmacht met ingang van 1 juni 1961 behoort, doch „bij de dienstgroep van officieren voor speciale diensten werden in- „gedeeld omdat zij niet aan daartoe gestelde hogere eisen van oplei- „ding voldoen;

„dat, tenslotte, de overweging van het Gerecht, dat niet gebleken „is, dat hij vergeleken met beroepsofficieren, ingedeeld bij zijn eigen „dienstgroep, wat betreft zijn weddediensttijd in een bijzonder ongun- „stige positie verkeert, hem naar zijn mening geen recht doet weder- „varen;

„dat, overigens, blijkens de vorenbedoelde verklaring van de ge- „machtigde van de Minister het weddediensttijdverlies in de meeste „van de ten getale van enige tientallen onderzochte gevallen tussen „1 en 3 jaar is gelegen:

„dat hij meent te weten, dat van zijn ranggenoten met zijn ancienni- „teit, ingedeeld bij dezelfde dienstgroep, niet meer dan enige tien- „tallen destijds vóór hun 25e levensjaar, evenals hij, als reserve-offi- „cier enige tijd met groot verlot buiten overheidsdienst hebben door- „gebracht en, dientengevolge, weddediensttijd hebben verloren;

„dat deze officieren alle, althans vrijwel alle, op 21-jarige of latere

„leeftijd tot reserve-officier zijn benoemd;
„dat, gezien de bepaling, destijds vervat in paragraaf 21, lid 4, van
„de V.R.B.K.L. 1949, sedert 1 juni 1964 opgenomen in artikel 3 b,
„lid 9, van het Besluit herziening bezoldiging militairen land- en
„luchtmacht 1954, de tijd, die als weddediensttijd kon worden ver-
„loren, derhalve ten hoogste 4 jaar bedraagt;
„dat hij een tijd van $3\frac{1}{5}$ jaar als weddediensttijd heeft verloren;
„dat hij meent, dat zulks de conclusie wettigt, dat hij in verhouding
„tot de meesten van de hier bedoelde officieren bijzonder veel wedde-
„diensttijd heeft verloren en ten opzichte van hen derhalve een bij-
„zonder ongunstige positie voor wat zijn weddediensttijd betreft in-
„neemt;
„dat hij deze bijzonder ongunstige positie met name aldus ervaart,
„dat hij, in tegenstelling met de meesten van de hier bedoelde offi-
„cieren, destijds bij zijn benoeming tot beroepsofficier zoveel wedde-
„diensttijd heeft verloren, dat hij dientengevolge, zoals in het voor-
„gaande vermeld, ten opzichte van de beroepsofficieren, ingedeeld bij
„de dienstgroep van officieren voor speciale diensten, die destijds als
„reserve-officier in volkomen dezelfde omstandigheden verkeerden als
„hij en gedurende eenzelfde tijd werkelijke dienst als officier hebben
„verricht, zelfs in een ten opzichte van hen beklede hogere rang sedert
„1 juni 1961 een lagere bezoldiging heeft genoten en zal genieten.”;

IN RECHTE:

Overwegende dat de Raad zich verenigt met de eerste zeven rechts-
overwegingen van de aangevallen uitspraak¹⁾;

Overwegende voorts dat artikel 1 van het Koninklijk besluit van
13 juni 1961 nr. 22 bepaalt, dat met ingang van 1 juni 1961 bij de
Koninklijke luchtmacht onder meer de dienstgroep van de officieren
van de Koninklijke luchtmacht en de dienstgroep van de officieren

¹⁾ Deze luiden als volgt:

1. Overwegende, dat klager geboren is op (. . .) 1926 en op 1 februari 1948 is benoemd tot reserve-tweede luitenant;

dat hij op 15 maart 1948 met groot verlof is gegaan, gedurende dit groot verlof geen overheidsbetrekking heeft vervuld en op 1 november 1951 op basis van vrijwilligheid in werkelijke dienst is teruggekeerd;

dat klager bij Koninklijk besluit van 3 maart 1954 met ingang van 1 maart 1954 is benoemd en aangesteld tot kapitein-waarnemer bij de luchtmacht;

dat de voor weddeverhoging tellende diensttijd van klager met ingang van 1 maart 1954 is teruggebracht tot 2 jaar en 6 maanden onder toekenning van een overbruggingsstoelage aan hem teneinde de achteruitgang in bezoldiging te compenseren;

2. Overwegende, dat tussen partijen niet in geschil is en ook het Gerecht aanvaardt dat de weddediensttijd van klager als beroepsofficier is vastgesteld overeenkomstig de daarvoor gestelde regelen, welke destijds waren neergelegd in § 21 van het V.R.B.K.L. 1949 en thans zijn opgenomen in artikel 3 b van het Besluit herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht 1954 – Stb. 51 – zulks ingevolge het Koninklijk besluit van 20 mei 1964, Stb. 196;

3. Overwegende, dat verweerder bij het bestreden besluit heeft geweigerd ten aanzien van klager een voordracht te doen als bedoeld in artikel 3 b, lid 11, van het Besluit herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht 1954;

voor speciale diensten van de Koninklijke luchtmacht worden ingesteld;

Overwegende dat eiser als majoor van de Koninklijke luchtmacht deel uitmaakt van eerstgenomde dienstgroep;

Overwegende dat het tweede lid van artikel 3 b van het „Besluit „herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht 1954” — dit artikel is in evengenoemd besluit ingevoegd bij artikel I onder D van het op 1 juni 1964 in werking getreden Koninklijk besluit van 20 mei 1964 (Stb. 196) — aangeeft welke tijd in de eerste plaats in aanmerking komt als diensttijd van „een beroepsofficier — met uitzondering van de officier hierna in het vierde lid bedoeld —”;

dat het vierde lid van eerstgenoemd artikel luidt als volgt:

„De diensttijd van een beroepsofficier die behoort tot een van de „dienstvakken van de officieren voor speciale diensten van de Koninklijke landmacht of tot de dienstgroep van de officieren voor „speciale diensten van de Koninklijke luchtmacht en die voordien „reserve-officier was, blijft, zolang de belanghebbende tot de categorie „van officieren voor speciale diensten blijft behoren, vastgesteld volgens de bepalingen die laatstelijk voor hem als reserve-officier hebben „gegolden.”;

Overwegende dat tussen partijen in confesso is en ook voor de Raad vaststaat, dat de diensttijdregeling van evengeciteerd vierde lid in beginsel gunstiger is dan die van voormeld tweede lid;

Overwegende nu dat eiser deze omstandigheid althans te zijnen opzichte aangemerkt wil zien als een bijzonder geval in de zin van het elfde lid van meergenoemd artikel 3 b, welke (ook in de reeds over-

4. Overwegende dat dit artikellid luidt als volgt:

„In bijzondere gevallen kan door Ons op voordracht van Onze Minister „van Defensie worden bepaald, dat een officier wordt geacht op de dag „waarop zijn benoeming ingaat, dan wel op een later tijdstip, een dienst- „tijd te hebben van langere duur dan de tijd, die volgens de voorgaande „leden als zodanig in aanmerking komt.”

5. Overwegende, dat de vraag kan rijzen of klager door het bestreden besluit rechtstreeks in zijn belang is getroffen nu het gezag dat bevoegd is om te besluiten aan een officier een diensttijd van langere duur toe te kennen dan die, welke volgens de aan genoemd artikel 3 b, lid 11, voorafgaande leden in aanmerking komt niet is verweerder doch de Kroon;

6. Overwegende, dat het Gerecht de opgeworpen vraag evenwel bevestigend beantwoordt, aangezien in het weergegeven artikellid uitdrukkelijk is bepaald dat een beslissing als daarbedoeld wordt genomen wanneer en nadat verweerder een daartoe strekkende voordracht heeft gedaan;

dat deze voordracht mitsdien onontbeerlijk is om het door de betrokken officier gewenste resultaat te bereiken en waar de voordracht niet is een interne aangelegenheid doch een afzonderlijke handeling of een afzonderlijk besluit de officier, indien verweerder weigert tot de voordracht over te gaan, rechtstreeks in zijn belang is getroffen;

7. Overwegende, dat het Gerecht voorts met partijen van oordeel is dat het aangevallen besluit niet inhoudt een weigering om terug te komen op een in rechte onaantastbaar geworden beslissing aangezien het rekest van klager dat aan dit besluit ten grondslag ligt, gelijk verweerder in zijn contra-memorie terecht heeft overwogen, een andere strekking heeft dan eerder door klager ingediende verzoeken;

genomen vierde rechtsoverweging der aangevallen uitspraak weergegeven) artikellid luidt als volgt:

„In bijzondere gevallen kan door Ons op voordracht van Onze „Minister van Defensie worden bepaald, dat een officier wordt geacht „op de dag waarop zijn benoeming ingaat, dan wel op een later tijdstip, een diensttijd te hebben van langere duur dan de tijd, die volgens de voorgaande leden als zodanig in aanmerking komt.”;

Overwegende dat eiser, de hantering van evengeciteerde bepaling verzoekende, daartoe in hoofdzaak aanvoert, dat het naar zijn mening niet aangaat dat hij, die bij uitverkiezing is ingedeeld in de dienstgroep van de officieren van de Kon. luchtmacht, deswege in weddediensttijd achterstaat bij de in de dienstgroep van de officieren voor speciale diensten van de Kon. luchtmacht ingedeelde beroepsofficieren;

Overwegende dat, wat hiervan overigens moge zijn, de Raad eiser in deze gedachtengang niet kan volgen;

dat toch een redelijke interpretatie van een correctiebepaling als de onderhavige naar 's Raads oordeel medebrengt, dat een bijzonder geval als daarbedoeld slechts aanwezig wordt geacht, wanneer de ten aanzien van de belanghebbende normaliter geldende regeling, op *zichzelve* beschouwd — en dus niet in vergelijking met een regeling welke die belanghebbende in het geheel niet regardeert — betrokkene in een abnormaal-ongunstige positie brengt, zulks in vergelijking met de positie van degenen voor wie die regeling evenzeer geldt;

Overwegende dat aan de Raad ook overigens niet is gebleken van de aanwezigheid, te dezen, van een bijzonder geval als bedoeld in het elfde lid van meergenoemd artikel 3 b;

dat met name het weddediensttijdverlies van eiser, vergeleken met dat van de in dezelfde omstandigheden verkeerd hebbende officieren, naar 's Raads oordeel geenszins als extreem is aan te merken;

Overwegende dat uit het vorenoverwogene volgt, dat gedaagde in redelijkheid tot het bestreden weigeringsbesluit heeft kunnen geraken, zodat beslist dient te worden als volgt;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Tenietdoen van de krijgstuchtelijke bestraffing naar aanleiding van beklag

Naar aanleiding van ons naschrift op pagina 363 schreef majoor Mr. S. VAN DER PLOEG het volgende commentaar:

1. De beklagineerdere heeft toegepast het gestelde in VS 27-1, 3e druk, punt 10 k (2), alwaar staat voorgeschreven:

„Indien: (1) . . ., (2) De strafoplegger — behoudens in geval van „meer dan één hoofdstraf heeft opgelegd of op andere wijze niet conform het in artikel 38 WK bepaalde heeft gehandeld, (3) . . ., (4) . . ., „(5) . . ., doet de beklagmeerdere de strafoplegging teniet bij een be-

„schikking ingericht volgens het in bijlage C opgenomen model.”

2. In het naschrift wordt onder verwijzing naar art. 66 lid 1 WK gesteld, dat een beklagmeerdere allereerst dient te onderzoeken of een klager zich aan de hem verweten onkrijgstuchtelijke gedraging heeft schuldig gemaakt en dat, indien blijkt dat zulks niet het geval is, of in geval een onkrijgstuchtelijke gedraging niet kan worden toegerekend, de beklagmeerdere op grond hiervan de krijgstuchtelijke bestraffing waarvan beklag, ongedaan dient te maken.

Afgezien van het feit dat de beklagmeerdere door het gestelde in VS 27-1, 3e druk, punt 10 k (2) (zie boven) geen keuze wordt gelaten, geeft artikel 66 WK, lid 1 geen steun aan deze opvatting. Immers artikel 66 WK, lid 1 luidt:

„De in artikel 61 genoemde meerdere doet de straf teniet indien „hij van oordeel is dat de krijgstuchtelijke bestraffing behoort te worden ongedaan gemaakt.”

3. Bij het onderzoek van de zaak, waarbij de beklagmeerdere uiteraard artikel 65 eerste volzin („de in artikel 61 genoemde meerdere is verplicht de zaak zodra mogelijk in haar geheel te onderzoeken.”) toepast, stuit hij op een formele nietigheid en concludeert dat hij alleen al op deze grond tot ongedaanmaking van de bestraffing moet komen.

4. Tussen de wet (i.c. art. 65 en 66 WK) en het ministeriële voorschrift (VS 27 - 1, 3e druk) is dan ook op dit punt geen verschil aanwijsbaar.

5. Voor een goed begrip wordt echter in VS 27 - 1, 3e druk, in punt 10 onder k in de laatste volzin voorgeschreven: „Deze tenietdoening brengt mee dat de beklagmeerdere zal moeten overwegen of „en in hoeverre de zaak opnieuw moet worden onderzocht en afgedaan.”

Met belangstelling hebben wij bovenstaande opmerkingen van majoor VAN DER PLOEG gelezen en zijn het daarmee eens.

Art. 66, lid 1 bepaalt dat de beklagmeerdere de straf teniet doet, indien hij van oordeel is dat de krijgstuchtelijke bestraffing — de straf en de daarbij behorende strafreden vormen één beslissing¹⁾ — behoort te worden ongedaan gemaakt. Het oordeel van de beklagmeerdere moet uiteraard op bepaalde gronden berusten.

De Wet op de krijgstucht noemt deze gronden niet; de beoordeling daarvan berust bij de beklagmeerdere. Hierdoor rijst de vraag of de beklagmeerdere wanneer een strafoplegger een wetsvoorschrift niet in acht heeft genomen, als gevolg waarvan één der beide elementen der krijgstuchtelijke bestraffing, de straf, niet kan worden gehandhaafd, de gehele bestraffing ongedaan moet maken? Of kan hij op grond van art. 66, lid 2 de in strijd met art. 38 opgelegde straffen wijzigen in één hoofdstraf? Dit laatste schijnt praktisch, tijd- en arbeidbesparend, te meer daar de beklagmeerdere de zaak in haar geheel heeft onderzocht en daarmee nauwkeurig op de hoogte is.

¹⁾ Besch. H.M.G. van 23 juli 1926, M.R.T. XXII, blz. 489.

De naleving van wetsvoorschriften inzake de strafbepaling worden én in de jurisprudentie én in het VS 27 - 1 van wézenlijke betekenis geacht voor een juiste krijgstuchtelijke bestraffing. Dit brengt mede dat de beklagmeerdere, in geval een strafoplegger in deze gestelde wetsbepalingen heeft verwaarloosd, verplicht is de gehéle krijgstuchtelijke bestraffing ongedaan te maken, óók indien de strafreden juist zou zijn omschreven. De beklagmeerdere is derhalve in zo'n geval niet vrij op soortgelijke wijze te handelen zoals is bepaald met betrekking tot de in art. 50 b WK bedoelde autoriteit, d.i. bepalen hetgeen de strafoplegger had behoren te doen. Men vergelijkte art. 50 en 66 WK.

Het VS 27 - 1 vermeldt in pt 10 k gevallen van niet-naleving van wetsvoorschriften (formele gronden), waarin de beklagmeerdere verplicht is een strafoplegging ongedaan te maken.

Het VS 27 - 1 noemt niet als gronden waarop een krijgstuchtelijke bestraffing behoort te worden ongedaan gemaakt, indien de klager het hem verweten krijgstuchtelijke vergrijp niet heeft gepleegd, onschuldig is, of indien hij om reden van opportuniteit oordeelt dat de krijgstuchtelijke bestraffing niet op haar plaats is, dan wel klager een vergrijp niet kan worden toegerekend (ontoerekenbaarheid e.a.). Dit is kennelijk als vanzelfsprekend aangenomen. Deze gronden betreffen het feit en/of de persoon van klager, de eigenlijke zaak.

Punt 10 k, laatste volzin, wijst er de beklagmeerdere op te overwegen of en in hoeverre de zaak na de tenietdoening opnieuw dient te worden onderzocht en afgedaan. Verplichte opneming van een dergelijke overweging in élke beklagbeschikking zou de beklagmeerdere ertoe kunnen dwingen zich steeds rekenschap te geven van deze aanwijzing, zou mogelijke twijfel bij de strafoplegger kunnen wegnemen of hij de zaak opnieuw in behandeling moet nemen, terwijl de klager weet waar hij aan toe is. In geval de beklagmeerdere heeft bepaald dat de zaak níet opnieuw in behandeling zal worden genomen, ware de reden daarvan tevens te vermelden, b.v. in aanmerking genomen dat het gebeurde langere tijd geleden heeft plaats gehad en klager zich sedertdien correct heeft gedragen of dat klager bij het onderzoek spijt heeft betoond over het gebeurde, enz.

A. F. S.

WETGEVING

NOTA OVER EEN NIEUW MILITAIR STRAFPROCESRECHT

In de memorie van antwoord, ingezonden 9 november 1962, behorende bij de ontwerpen van rijkswet tot wijziging van het militaire strafprocesrecht enz. (rijkswetten van 4 juli 1963, Stb. 294 enz.) heeft de Regering, naar aanleiding van de suggestie van vele leden in het uoorlopig verslag van de Bijzondere Commissie uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de toezegging gedaan, alvorens tot het ontwerpen van een nieuw militair strafprocesrecht over te gaan, een aantal principiële uraagpunten aan de kamer te zullen overleggen ter openbare gedachtenwisseling tussen Regering en Staten-Generaal als binnen de kring van wetenschapsbeoefenaren.

De Regering heeft deze toezegging gestand gedaan en heeft 16 augustus 1966 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer een Nota toegezonden over een nieuw militair strafprocesrecht, waarin zij een vijftal vraagpunten met toelichting en haar voorlopige antwoorden daarop aan de Kamer uoorlegt.

De Redactie van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift heeft gemeend deze Nota in haar tijdschrift te moeten overnemen, opdat belangstellende lezers op gemakkelijke wijze daarvan zullen kunnen kennismemen. Mogelijk vinden deze daarin aanleiding in het belang van de tuchthandhaving in de drie krijgsmachtdelen en de berechting van de militaire justitiabelen door de militaire rechter, van hun wetenschap en ervaring met betrekking tot de vijf vraagpunten, de daarbij gegeuen toelichting en de uoorlopige antwoorden daarop van de Regering, óók van hun inzichten blijkt te geven.

Geleidende brief

Nr. 1

's-Gravenhage, 16 augustus 1966.

Aan

*de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.*

Hierbij hebben wij de eer u een nota met vraagpunten over een nieuw militair strafprocesrecht aan te bieden.

De Minister van Justitie,
SAMKALDEN.

De Minister van Defensie,
DE JONG.

Nota over een nieuw militair strafprocesrecht

Nr. 2

In de memorie van toelichting op de ontwerpen tot wijziging van het militaire strafprocesrecht, van het materiële (militaire – *Red.*) strafrecht en het militaire tuchtrecht en van de Beginselenwet gevangeniswezen in verband met de tenuitvoerlegging van de militaire detentie (zitting 1957—1958, nr. 5169, R **112**), welke hebben geleid tot de Rijkswetten van 4 juli 1963, *Stb.* 294 en 295, en de wet van 4 juli 1963, *Stb.* 296, hebben de toenmalige Ministers van Justitie, van Defensie en van Zaken Overzee verklaard, dat het militaire strafprocesrecht dringend algehele herziening behoeft. Zij wezen erop, dat de thans geldende regeling dateert uit 1814 en weliswaar sindsdien enkele malen is aangepast aan de ontwikkeling, welke in de opvattingen omtrent het strafproces in de loop der tijden plaatsgreep, doch dat een volledige doorwerking van deze opvattingen in het militaire strafprocesrecht achterwege bleef, daar partiële herzieningen hiertoe niet voldoende gelegenheid gaven.

Ook uit een oogpunt van systematiek en overzichtelijkheid oordeelden de bewindslieden een algehele herziening van het militaire strafprocesrecht geboden. De oorspronkelijke opzet en systematiek van de beide rechtsplegingen achtten zij door de herhaalde wijzigingen, welke somtijds van principiële aard waren, verstoord, zodat de regeling thans nodeloos ingewikkeld is en de hantering ervan vele moeilijkheden medebrengt.

Genoemde ambtsvoorgangers hadden daarom aan een commissie, voorgezeten door de toenmalige president van het Hoog Militair Gerechtshof, mr. J. W. U. Doornbos, de opdracht gegeven een daartoe

strekking wetsontwerp voor te bereiden. Er waren echter naar het gevoelen van de bewindslieden een aantal actuele problemen op het gebied van de militaire justitie, die niet op een oplossing in het kader van een algehele herziening konden wachten en die daarom reeds aanstonds in de genoemde wetsontwerpen aan de orde werden gesteld.

In het voorlopig verslag, dat de daartoe ingestelde bijzondere commissie uit de Tweede Kamer over de ontwerpen uitbracht, werd beaamd, dat het militaire strafprocesrecht dringend aan een algehele herziening toe is. Vele leden wensten daartoe dit onderwerp ten spoedigste in de openbare gedachtenwisseling te brengen, zowel tussen Regering en Staten-Generaal als binnen de kring van wetenschapsbeoefenaren. Zij meenden, dat de beste weg daartoe deze was, dat de Regering op het voetspoor van de behandeling van het nieuwe Burgerlijk Wetboek aan de Tweede Kamer een aantal vraagpunten zou voorleggen, waarin de beginselen van de modernisering zouden zijn neergelegd. Daarbij zou ook de vraag, of het nodig en gewenst is en, zo ja, in hoeverre, dat een militair van de normale strafrechter wordt afgetrokken, aan een principieel onderzoek moet worden onderworpen.

De Regering verklaarde zich in de memorie van antwoord gaarne bereid aan de suggestie van het indienen van vraagpunten gevolg te geven.

In het verdere mondeling overleg tussen de commissie en de betrokken bewindslieden werd besloten, dat de behandeling der vraagpunten in etappes zou plaatsvinden. Een eerste serie zou betrekking hebben op de vraag, of er een aparte militaire rechter dient te zijn en, zo ja, met welke competentie, en op vragen van militair-rechterlijke organisatie.

Bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer (Handelingen 11, 1962—1963, blz. 2479) herhaalde de Regering bij monde van de Minister van Justitie haar toezegging tot het indienen van vraagpunten en werd mededeling gedaan, dat de commissie-Doornbos met de voorbereiding van die vraagpunten was belast.

De Regering legde daarop op 30 december 1963 aan de Kamercommissie het ontwerp van twee vraagpunten voor betreffende onderscheidenlijk de wenselijkheid van het bestaan van een afzonderlijke militaire rechter en inzake diens absolute competentie met het verzoek te willen mededelen, of die ontwerpen naar het gevoelen van de commissie voldoende grondslag boden voor een bespreking van de door de Kamer relevant geachte alternatieven met betrekking tot de aan de orde gestelde onderwerpen.

Dit heeft geleid tot nader overleg tussen de commissie en de Regering, dat op 7 april 1965 (Verslag van een mondeling overleg, stuk nr. 30, **5169**, R **112**) werd afgesloten.

Bij dit overleg werd de vraag onder het oog gezien, of het niet de voorkeur zou verdienen, dat de Regering reeds aanstonds met voorstellen tot algehele herziening van het militaire strafprocesrecht zou komen. De Regering meende evenwel, dat de procedure van vraagpunten doorgang moest vinden. Juist over de kernpunten, die bij de

herziening een rol spelen, zouden Regering en parlement van gedachten moeten wisselen. Pas nadat daarover klaarheid zou zijn verkregen, zou de tekst van het wetboek kunnen worden ontworpen. De bewindslieden zegden toe de vraagpunten met de voorlopige antwoorden van de Regering zo spoedig mogelijk bij de Kamer te zullen indienen.

De commissie tekende hierbij aan, dat zij in het belang van een spoedige herziening van de wetgeving noodzakelijk achtte, dat alle vraagpunten met de voorlopige antwoorden der Regering gelijktijdig de Kamer zouden bereiken.

Met de indiening van deze nota wordt uitvoering gegeven aan de conclusies van dit nader mondeling overleg.

Als bijlage bij deze nota is een vijftal vraagpunten gevoegd, te weten:

1. In hoeverre moet een afzonderlijke militaire rechter worden gehandhaafd?
2. Hoever moet de absolute competentie van de militaire rechter zich uitstrekken?
3. Hoe moet de organisatie van die krijgsraden zijn?
4. Welke rechtsmiddelen moeten er in de militaire strafrechtspleging zijn?
5. Hoe dient het Hoog Militair Gerechtshof te zijn samengesteld?

In vraagpunt 3 vinden tevens de organisatie van de opsporing en de vervolging behandeling.

Deze vraagpunten zijn voorzien van een toelichting, alsmede van een voorlopig standpunt van de Regering bij de gestelde alternatieven.

Als voorbereiding voor het opstellen van het nieuwe wetboek kan naar het gevoelen van de ondergetekenden voorshands met deze vijf vraagpunten worden volstaan. Het strafprocesrecht in engere zin blijft daarin weliswaar grotendeels onbesproken, doch die materie is van overwegend technische aard en geeft in het algemeen geen aanleiding tot vragen van zodanige politieke betekenis, dat een prealabele behandeling in de vorm van een vraagpunt noodzakelijk is. Bovendien hadden enkele onderwerpen met meer principiële aspecten, t.w. het voorlopig justitieel arrest en de positie van de raadsman, reeds recentelijk, nl. bij de behandeling van de vorengenoemde wetsontwerpen, de aandacht van de Staten-Generaal.

De ondergetekenden beogen met de hiermede aan de orde gestelde vraagpunten niet slechts het gesprek met de Tweede Kamer over de militaire justitie op gang te brengen, doch bovendien aan wetenschap en praktijk de mogelijkheid te verschaffen tot het leveren van een bijdrage tot de meningsvorming ten aanzien van dit onderwerp aan de hand van een reeks concreet geformuleerde en onderling samenhangende alternatieven.

In de vraagpunten is buiten beschouwing gelaten, of bij de latere uitwerking in een wetboek bijzondere voorzieningen voor de krijgsraden in Suriname en de Nederlandse Antillen nodig zullen blijken. De ondergetekenden stellen zich voor, nadat de behandeling van de vraagpunten heeft plaatsgevonden, deze aangelegenheid bij de opstel-

ling van het wetboek in overleg met de regeringen van die landen onder het oog te zien.

De ondergetekenden stellen er prijs op deze nota te besluiten met de betuiging van hun erkentelijkheid jegens de commissie-Doornbos. Deze heeft op korte termijn ontwerpen opgesteld, welke een uitermate bruikbaar uitgangspunt voor de thans ingediende vraagpunten zijn gebleken. Dat tussen de indiening door de commissie van haar werkstukken en de aanbieding van deze nota nog enige tijd is verstreken, vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat het ministerieel overleg over deze aangelegenheid langer heeft geduurd dan aanvankelijk was voorzien.

De Minister van Justitie,
SAMKALDEN.

De Minister van Defensie,
DE JONG.

VRAAGPUNTEN

Nr. 3

Overzicht van de vraagpunten

1. In hoeverre moet een afzonderlijke militaire rechter worden gehandhaafd?
Toelichting
Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie.
2. Hoever moet de absolute competentie van de militaire rechter zich uitstrekken?
Toelichting
 - § 1. Algemeen.
 - § 2. De normale competentie van de militaire rechter naar de persoon.
 - A. Militairen.
 - a. Militairen in werkelijke dienst.
 - b. Militairen buiten werkelijke dienst.
 - c. Gewezen militairen.
 - B. Burgers.
 - a. Burgers, die bij de krijgsmacht in dienstbetrekking zijn.
 - b. Niet bij de krijgsmacht in dienstbetrekking zijnde burgers, die de krijgsmacht volgen.
 - C. Het tijdstip, waarop de verdachte de status moet bezitten, die hem onder de rechtsmacht van de militaire rechter brengt.
 - § 3. De normale competentie van de militaire rechter naar het feit.
 - § 4. Het naast elkaar bestaan van een commune en een militaire strafrechter.

- § 5. De bevoegdheid van de militaire rechter kennis te nemen van de civiele vordering van de beledigde partij in een strafproces.
- § 6. De bijzondere competenties van de militaire rechter op strafrechtelijk gebied.
 - A. Rechtsmacht, verband houdende met het internationale recht.
 - a. Rechtsmacht over buitenlandse militairen.
 - b. Rechtsmacht over krijgsgevangenen.
 - c. Rechtsmacht in bezet gebied.
 - B. Rechtsmacht over burgers in oorlogstijd.
 - a. Rechtsmacht over burgers, indien de burgerlijke strafrechter op grond van de oorlogstoestand niet in staat is van strafbare feiten kennis te nemen.
 - b. Rechtsmacht over burgers, die een misdrijf hebben begaan als bedoeld in de Wet Oorlogsstrafrecht.

Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie.

3. Hoe moet de organisatie van de krijgsraden zijn?

Toelichting

- § 1. Inleiding.
- § 2. Algemene beschouwingen over de militair-rechterlijke organisatie.
 - A. Huidige regeling.
 - B. Algemene desiderata omtrent de opbouw van de militaire justitie.
 - C. Samenstelling van de krijgsraad.
- § 3. De president en de leden van de krijgsraad.
 - A. De president
 - B. Het vaste lid.
 - C. Het wisselende lid.
 - D. De enkelvoudige kamer van de krijgsraad.
- § 4. De met vervolging belaste organen.
 - A. Opsporing en vervolging.
 - B. De openbare aanklager.
- § 5. De secretarie.
- § 6. De relatie krijgsmacht-krijgsmachtdeel.
 - A. Afzonderlijke krijgsraden voor elk krijgsmachtdeel.
 - B. Algemene, geïntegreerde, krijgsraden waarbij in het geheel geen bijzondere binding met een der krijgsmacht-delen valt aan te wijzen.
 - C. Algemene krijgsraden die echter in hun samenstelling een zekere binding met bepaalde krijgsmacht-delen vertonen; concentratie van zeemachtzaken bij een van deze krijgsraden en van luchtmachtzaken bij een andere is mogelijk.

Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie.

4. Welke rechtsmiddelen moeten er in de militaire strafrechtspleging zijn?

Toelichting

§ 1. Inleiding.

§ 2. Verzet.

§ 3. Hoger beroep.

§ 4. Cassatie.

§ 5. Cassatie in het belang der wet.

§ 6. Herziening.

§ 7. Fiat executie.

Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie.

5. Hoe dient het Hoog Militair Gerechtshof te zijn samengesteld?

Toelichting

Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie.

Vraag 1

In hoeverre moet een afzonderlijke militaire rechter worden gehandhaafd?

Toelichting

Aan de strafrechtspleging hier te lande liggen bepaalde, voor dit vraagpunt belangrijke, beginselen ten grondslag.

In de eerste plaats wordt zij beheerst door het beginsel van de gelijkheid van rechtsbedeling. De gewone rechterlijke macht is bevoegd tot de berechting van strafbare feiten van iedere burger. Ook het strafprocesrecht is voor alle burgers gelijk.

In de tweede plaats kent ons staatsbestel bijzondere formele waarborgen voor de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en bekwaamheid van de strafrechter. De met rechtspraak belaste rechterlijke macht vormt een korps, dat los staat van welk ander overheidsorgaan ook en welks leden voor het leven worden benoemd, jurist zijn en hun hoofdwerkzaamheid vinden in het rechtersberoep.

De gelijkheid van rechtsbedeling en de berechting door een rechterlijke macht met de bovenomschreven kenmerken vormen tezamen een van de belangrijkste rechtsgoederen, die de burger bezit.

Het bestaan van een afzonderlijke militaire rechter betekent, dat er van dit rechtsgoed iets is prijsgegeven. In het verband van dit vraagpunt is n.l. het bestaan van een afzonderlijke militaire rechter een verkorte uitdrukking voor de situatie, dat strafbare feiten van militairen worden berecht door een rechterlijk orgaan, dat geen deel uitmaakt van de gewone rechterlijke macht en waarin ook militairen als rechter optreden. terwijl de berechting plaatsvindt volgens regelen, aangepast aan de behoeften van deze bijzondere rechtspraak en derhalve niet identiek met die van het commune strafrecht.

Het vraagpunt eist dus een onderzoek naar de redenen, welke het

scheppen van deze situatie noodzakelijk of wenselijk kunnen maken.

Met dit tot uitgangspunt zou kunnen worden opgeworpen, dat de vraagstelling had dienen te luiden: moet een afzonderlijke militaire rechter worden gehandhaafd? De aldus geformuleerde vraag zou slechts ontkennend kunnen worden beantwoord, indien de bevoegdheid tot berechting van militairen, onder welke omstandigheden ook, dus m.n. in oorlogstijd, altijd zou kunnen worden verleend aan de burgerlijke strafrechter, eventueel met enige, overigens voor het systeem waarbinnen hij opereert niet essentiële, modificaties in de rechterlijke organisatie en het procesrecht, b.v. in de vorm van bij de gerechten in te stellen kamers voor militaire strafzaken. Aangezien evenwel de noodzaak van een afzonderlijke militaire strafrechter voor oorlogstijd, waaronder hier de toestand van strijd met de wapenen op enigszins grote schaal is te verstaan, algemeen erkend wordt, heeft het naar het gevoelen van de ondergetekenden weinig zin een aldus luidend vraagpunt aan de orde te stellen.

Gezien de eenstemmigheid dienaangaande lijkt het verder ook niet nodig diep in te gaan op de argumenten die voor deze noodzaak kunnen worden aangevoerd en kan met een summiere aanduiding worden volstaan.

De krijgsmacht dient in oorlogstijd in hoge mate mobiel en zelfverzorgend te zijn. De eisen welke aan haar leden onder die omstandigheden worden gesteld en de grote spanningen waaronder deze hun taak moeten verrichten, maken het noodzakelijk dat op schending van de geldende normen snel en doeltreffend kan worden gereageerd. Derhalve zal de krijgsmacht onder die omstandigheden een strafrechter bij zich moeten hebben die haar op het operatietoneel kan volgen, die in haar organisatie een plaats heeft en die daardoor over de nodige verbindingen met het militaire apparaat beschikt, een rechter die verder in staat moet zijn zich in te leven in de concrete oorlogsomstandigheden waarin de militair leeft en die grondig bekend is met de eisen welke aan het militaire apparaat alsdan worden gesteld. De gehele structuur van de gewone rechterlijke macht maakt het onmogelijk haar met deze taak te belasten.

Waar de noodzaak van een afzonderlijke militaire rechter in oorlogstijd dus vaststaat, kan slechts het bestaan van zulk een rechter in andere omstandigheden dan oorlogstijd voorwerp van discussie zijn. Het vraagpunt stelt daarom aan de orde, in hoeverre die rechter moet worden gehandhaafd.

Daarbij kan voor het bestaan van de afzonderlijke militaire rechter uit de volgende mogelijkheden een keuze worden gedaan:

- a. uitsluitend in oorlogstijd;
- b. in oorlogstijd en bovendien in vreedstijd buiten het grondgebied van het Koninkrijk;
- c. zowel in oorlogstijd als in vreedstijd.

De keuze van alternatief a brengt mede, dat, behalve in oorlogstijd, de militair, indien hij verdachte is in een strafzaak, op gelijke wijze wordt behandeld als zijn medeburger. Een aantal landen heeft dit stelsel

aanvaard; dit is m.n. het geval met de Bondsrepubliek Duitsland, Oostenrijk, Zweden, Noorwegen en Denemarken.

Tot het alternatief a kan alleen worden besloten, indien er geen voldoende reden aanwezig wordt geacht om in vredetijd, al dan niet buiten het gebied van het Koninkrijk, tegenover militairen inbreuk te maken op het commune recht, m.a.w. eerst nadat de alternatieven b en c zijn onderzocht en dit onderzoek tot hun verwerping heeft geleid.

Voor het optreden van een afzonderlijke militaire rechter in vredetijd buiten het grondgebied van het Koninkrijk, het onder b genoemde alternatief, kunnen uiteraard dezelfde argumenten worden aangevoerd, die in het algemeen ten gunste van het bestaan van zulk een rechter in vredetijd kunnen gelden en die hieronder nog ter sprake komen.

Een argument, dat alleen van toepassing is op de rechtspraak buiten het Nederlandse grondgebied, is te putten uit het feit, dat het volkenrecht in ruime mate rechtsmacht toekent aan de eigen militaire rechter ten aanzien van militairen, die zich op grond van met de uitoefening van de dienst verband houdende omstandigheden buiten het grondgebied van het Koninkrijk bevinden. Deze situatie doet zich in het bijzonder in het kader van de bondgenootschappelijke samenwerking voor. Een uitvoerige regeling hieromtrent is opgenomen in het Verdrag van Londen van 19 juni 1951 (Trb. 1951 nr. 114) tussen de staten, die partij zijn bij het Noord-Atlantische Verdrag nopens de rechtspositie van hun krijgsmachten.

De argumenten, die kunnen worden aangevoerd ten gunste van het bestaan van een militaire rechtspraak in vredetijd, zowel in als buiten het Koninkrijk — het geval derhalve, waarop het alternatief c ziet —, zijn van tweeërlei aard. Enerzijds vinden zij hun oorsprong in de noodzaak reeds in vredetijd op adequate wijze de militaire rechter op zijn optreden in oorlogstijd voor te bereiden en een onmiddellijke overgang van vredesrechtspiegeling naar oorlogsrechtspiegeling mogelijk te maken, anderzijds vloeien zij voort uit de bijzondere kenmerken, die het militaire leven, ook in vredetijd, vertoont.

Het is duidelijk, dat alleen na ampele voorbereiding de militaire rechter in staat kan zijn aan de eisen te voldoen, die zijn optreden in oorlogstijd aan hem stelt. Hij moet vooreerst volkomen vertrouwd zijn met de rechtspiegeling, die dan zal gelden en die deels zal overeenkomen met, doch anderdeels ook zal afwijken van het commune strafprocesrecht. Verder moet hij zich kunnen inleven in de bijzondere situaties, waarin de krijgsmacht onder oorlogsomstandigheden komt te verkeren. Ten slotte en in verband daarmee moet hij zijn ingesteld op de omstandigheid, dat hij de krijgsmacht op het operatietoneel zal volgen.

De beste waarborg, dat de militaire justitie dan aan die eisen zal voldoen, is haar reeds in vredetijd te laten functioneren. Hierdoor wordt inimmers bereikt, dat permanent een volledig op zijn taak toegeruste kern van een apparaat ter beschikking staat om van het eerste ogenblik van een onverhoopte mobilisatie af de militaire rechtspiegeling in oorlogsomstandigheden ter hand te nemen. Drze aanwezigheid, reeds in vredetijd, van een voor zijn oorlogstaak toegeruste kern van het

militair-justitieel apparaat is noodzakelijk, wil voldaan kunnen worden aan de eisen van paraathoid welke in onze tijd aan de krijgsmacht worden gesteld. Verder kan een in vreedstijd functionerende militaire justitie tot opleidingsinstituut strekken, zodat degenen, die te eniger tijd een functie bij haar hebben bekleed, in oorlogstijd op verantwoorde wijze de talrijke posten kunnen bezetten, waarvan de vervulling dan noodzakelijk is.

Daarnaast speelt nog een andere vraag een rol, nl. of de eigen aard van de militaire samenleving ook in vreedstijd niet reeds noopt tot een van de normale afwijkende rechtspleging.

Uitgangspunt is hierbij de militaire discipline, die één van de zeer bijzondere kenmerken van deze samenleving vormt en rechtstreeks is gericht op de bijzondere doelstelling van de militaire gemeenschap. Sommige lichte inbreuken op deze militaire discipline reiken niet tot in de strafrechtelijke sfeer; zij zijn uitsluitend onderworpen aan krijgstuchtelijke sancties; andere ernstiger inbreuken op deze discipline zijn als apart delict gekwalificeerd in het Wetboek van Militair Strafrecht, zij vallen wel binnen het bereik van het strafrecht. De grens tussen deze beide sferen van afdoening, krijgstuchtelijke en strafrechtelijke, is vloeiend; een principiële toedeling aan de ene of de andere wijze van afdoening is niet mogelijk. De grens kan derhalve niet door de wetgever worden getrokken, doch moet in de dagelijkse rechtstoepassing worden gevonden.

Dit probleem is niet beperkt tot de verhouding militair delict — krijgstuchtelijk vergrijp, doch is van wijder strekking; ook het commune delict kan een krijgstuchtelijk aspect vertonen.

Dit vereist coördinatie tussen de organen welke met de krijgstuchtelijke en die welke met de strafrechtelijke afdoening belast zijn. De noodzaak daartoe noopt reeds tot zekere afwijkingen van de normale rechtspleging.

Daar komt nog bij, dat de eigen aard van het militaire apparaat, de zeer zware eisen die aan de militair in oorlogstijd worden gesteld en de intensieve voorbereiding, die dit reeds in vreedstijd vergt, medebrengen dat van de rechter, die over militairen te oordelen krijgt, ook in vreedstijd een hoge mate van invoelingsvermogen wordt geëist t.a.v. de omstandigheden waarin de militair verkeert en de normen welke in een militair apparaat gelden. Hetgeen hier aan bijzonder invoelingsvermogen en bijzondere kennis wordt gevraagd is van zodanige aard dat aan specialisatie van de met deze taak belaste rechter niet valt te ontkomen. Noch deze eis van specialisatie noch die van coördinatie tussen het krijgstuchtelijke en strafrechtelijke vervolgingsbeleid behoeven op zich zelf — los van andere overwegingen — er toe te leiden in vreedstijd voor strafbare feiten, door militairen begaan, de militaire boven de gewone rechter te verkiezen. Ook de gewone rechter, mits gespecialiseerd in militaire strafzaken, b.v. een kamer voor die zaken als onderdeel van de gerechten der gewone rechterlijke macht, zou zich dat invoelingsvermogen en dat inzicht eigen kunnen maken en deze coördinatie zou ook binnen het raam van de gewone rechterlijke

macht kunnen worden gerealiseerd. Indien echter de reeds genoemde andere motieven — t.w. die van de in vredetijd noodzakelijke voorbereiding op de taak van de militaire justitie onder oorlogsomstandigheden en de eis van paraatheid — voor een afzonderlijke militaire rechter pleiten, en door het handhaven van een afzonderlijke militaire rechter tevens aan de beide andere hierboven besproken desiderata van coördinatie en specialisatie wordt voldaan, kunnen deze desiderata in samenhang met die andere motieven toch als belangrijke argumenten voor een afzonderlijke militaire rechter gelden.

Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie

De ondergetekenden verkiezen alternatief c; zij zijn dus voorstander van handhaving van een militaire rechter in oorlogstijd en in vredetijd.

Zij gaan daarbij uit van de noodzaak van het bestaan van een militaire rechter in oorlogstijd. De taak van de militaire rechter in oorlogstijd vereist uitgebreide voorbereiding in vredetijd. Aan die eis kan het beste worden voldaan door de militaire rechter ook reeds in vredetijd te laten functioneren. Daar komt nog bij dat er door het bijzondere karakter van de krijgsmacht, dat mede tot uiting komt in de betekenis van de militaire tucht, behoefte bestaat aan een gespecialiseerde rechter met een hoge mate van invoelingsvermogen in militaire verhoudingen en situaties en aan een coördinatie tussen het strafrechtelijke en krijgstuchtelijke vervolgingsbeleid. In die behoefte kan een ook in vredetijd werkzame militaire rechter voorzien.

Wijst het vorenstaande in de richting van de wenselijkheid van de handhaving van een afzonderlijke militaire rechter, ook in vredetijd, uiteindelijk kan een keuze dienaangaande toch niet geheel in abstracto, zonder enig inzicht in de aard van die rechter en het strafprocesrecht dat hij toepast, worden gedaan. Die keuze berust immers op een afwegen van het pro en contra van een dergelijke afzonderlijke rechter. De bezwaren tegen de militaire rechter worden immers groter naarmate zijn organisatie en het door hem toe te passen procesrecht zich verder verwijderen van de organisatie van de gewone rechter en het commune strafprocesrecht. De nadelen van de afzonderlijke rechter verminderen naarmate hij minder „afzonderlijk” is, naarmate hij nauwer aansluit bij de gewone rechter. Hierbij valt zowel te denken aan de eisen die worden gesteld aan hen die het ambt bekleden en aan hun status als aan de regels welke de uitoefening van het ambt beheersen.

De voorkeur van de ondergetekenden voor de handhaving van een afzonderlijke militaire rechter, ook in vredetijd, berust op de overtuiging dat het mogelijk is de militaire rechter en het militaire strafprocesrecht een zodanige vorm te geven, dat enerzijds rekening wordt gehouden met de specifieke eisen van het militaire apparaat en bedrijf, doch anderzijds in hoge mate wordt aangesloten bij datgene wat t.a.v. de algemene strafrechtelijke rechtsbedeling geldt; hun keuze impliceert een keuze voor een bepaalde militaire rechter en een bepaald militair strafprocesrecht, nl. een militaire rechter en een militair strafproces-

recht die zo nauw mogelijk aansluiten bij de gewone rechter en bij het gewone strafprocesrecht.

Vraag 2

Hoever moet de absolute competentie van de militaire rechter zich uitstrekken?

Toelichting

§ 1. Algemeen.

De materie, waarop dit vraagpunt betrekking heeft, laat zich verdelen in de volgende onderdelen:

de normale competentie van de militaire rechter naar de persoon (§ 2);

de normale competentie van de militaire rechter naar het feit (§ 3);
het naast elkaar bestaan van een commune en een militaire strafrechter (§ 4);

de bevoegdheid van de militaire rechter kennis te nemen van de civiele vordering van de beledigde partij in een strafproces (§ 5);

de bijzondere competenties van de militaire rechter op strafrechtelijk gebied (§ 6).

Bij de bespreking van deze onderdelen in de paragrafen 2–6 worden, voor zover nodig, alternatieven gesteld en toegelicht.

§ 2. De normale competentie van de militaire rechter naar de persoon

Onder de normale competentie van de militaire rechter naar de persoon wordt hier verstaan de rechtsmacht van die rechter over de personen, voor wie in het algemeen hij de normale strafrechter is. Het gaat dus om de jurisdictie, welke de eigenlijke grond is voor het bestaan van een militaire justitie.

Zoals bij de behandeling van het eerste vraagpunt bleek, is het gezichtspunt van waaruit de afpaling van deze jurisdictie in de eerste plaats moet worden gezien, dat van de militaire justitie als een uitzondering op het beginsel van gelijkheid van rechtsbedeling, dat in het bestaan van de commune strafrechter zijn uitdrukking vindt.

Het is duidelijk, dat het hier aan de orde zijnde onderzoek zich in de eerste plaats moet richten op de jurisdictie over militairen. Daarnaast dient te worden gezien, in hoeverre er redenen zijn voor rechtsmacht van de militaire rechter in oorlogstijd over burgers, die in feite deel uitmaken van de krijgsmacht of deze vergezellen.

Op de rechtsmacht van de militaire rechter bestaat naar het huidige recht deze algemene uitzondering, dat ministers, staatssecretarissen en leden van de Staten-Generaal aan die jurisdictie zijn onttrokken (artikel 80 van de Invoeringswet). De wenselijkheid van deze uitzondering, die beoogt de militaire rechter buiten strafprocessen met een politiek karakter te houden, spreekt voor zichzelf. Het stellen van een alternatief daaromtrent kan derhalve achterwege blijven.

A. Militairen

a. *Militairen in werkelijke dienst*

Volgens de huidige regeling strekt de rechtsmacht van de militaire rechter zich uit over alle militairen in werkelijke dienst, onverschillig of zij hun dienst krachtens een vrijwillig dienstverband, dan wel als dienstplichtige verrichten. De artikelen 60–63 van het Wetboek van Militair Strafrecht geven voor het begrip militairen in werkelijke dienst, zoals dit met het oog op de militaire justitie moet worden gehanteerd, bepaalde wetstechnische preciseringen en uitbreidingen.

Dat deze groep personen onder de rechtsmacht van de militaire rechter dient te vallen is evident en het stellen van een alternatief te dien aanzien zou dan ook geen zin hebben.

Wel is er aanleiding voor een onderzoek, of de huidige bepalingen, welke tezamen de groep militairen in werkelijke dienst omschrijven, de genoemde artikelen 60–63 derhalve, op technische punten herziening behoeven, mede wellicht met het oog op wijzigingen in de regeling van de rechtspositie der militairen. Bij dit laatste valt b.v. te denken aan de regelingen, die de periferie van het begrip werkelijke dienst betreffen, zoals die inzake de verschillende figuren van non-activiteit.

Het zou evenwel tot een te zeer afdalen in details leiden dit onderzoek reeds in het kader van de behandeling van dit vraagpunt te verrichten. Het verdient de voorkeur het te doen plaatsvinden bij het ter hand nemen van de redactie van de nieuwe wettelijke regeling.

b. *Militairen buiten werkelijke dienst*

Tot de militairen buiten werkelijke dienst behoren de in het genot van groot verlof gestelde dienstplichtigen en de intermitterend dienende vrijwilligers in de tijdvakken, dat zij niet in werkelijke dienst zijn.

Volgens de bestaande regeling is ten aanzien van deze personen de militaire rechter niet bevoegd. Dit lijdt slechts uitzondering voor overtreding van de artikelen 150, 108 en 110 van het Wetboek van Militair Strafrecht (artikel 60, sub 2° van dat Wetboek).

De hier bedoelde personen zijn burgers, die zich alleen hierin van andere burgers onderscheiden, dat zij in bepaalde omstandigheden kunnen worden opgeroepen tot het verrichten van militaire dienst. Dat bij deze groep burgers in het algemeen voor rechtsmacht van de militaire strafrechter geen aanleiding is, spreekt zozeer vanzelf, dat het stellen van een alternatief overbodig is.

Ook de bestaande uitzondering voor de overtreding van artikel 150 van het Wetboek van Militair Strafrecht, waarin het door een militair opzettelijk niet voldoen aan een wettige oproeping voor de werkelijke dienst strafbaar wordt gesteld, ligt voor de hand. Dit delict ziet op een situatie, die in wezen ligt in de sfeer van de werkelijke dienst zelf. Be-rechting door de militaire rechter verdient daarom de voorkeur. Ook op dit punt is er dus geen aanleiding een alternatieve oplossing aan de orde te stellen.

Minder uit de aard der zaak vloeit voor de niet in werkelijke dienst

zijnde militair de strafrechtelijke aansprakelijkheid, omschreven in de artikelen 108 en 110, voort. Het betreft hier de bijzondere delicten van opzettelijke belediging e.d. door een militair van een meerdere.

De bescherming van de persoon en de eer van een ieder geschiedt door de daartoe strekkende bepalingen van het commune strafrecht. De bijzondere, verder gaande voorschriften van militair strafrecht vinden hun rechtvaardiging hierin, dat het in die voorschriften omschreven beledigend optreden van de mindere tegenover de meerdere niet alleen in de persoon gelegen rechtsgoederen aantast, doch bovendien een ernstige inbreuk op de juiste verhoudingen binnen het militaire apparaat betekent.

Indien zulk een feit wordt gepleegd door een militair die niet in werkelijke dienst is, zal het verband met de dienst dikwijls niet aanwezig zijn. Er is aanleiding de bijzondere strafrechtelijke aansprakelijkheid en daarmee de competentie van de militaire rechter te beperken tot die gevallen, waarin dat verband aanwijsbaar is.

Het ligt dan voor de hand aansprakelijkheid en competentie te beperken op dezelfde wijze als dat thans voor gewezen militairen het geval is. Artikel 64 van het Wetboek van Militair Strafrecht bepaalt, dat gewezen militairen, die binnen een jaar na het verlaten van de dienst hun vroegere nog in dienst zijnde meerdere ter zake van vroegere dienst-aangelegenheden beledigingen of feitelijkheden hebben aangedaan, daarvoor nog onder de genoemde artikelen 108 en 110 vallen.

In deze gevallen staat het delict in verband met de door de dader vervulde werkelijke dienst, ook in diens voorstelling, en heeft het de omstandigheden, waaronder die dienst werd vervuld, tot achtergrond.

De bedoelde strafrechtelijke aansprakelijkheid speelt ook een rol bij de handhaving van de tucht in de laatste tijd van de werkelijke dienst, omdat de verwachtingen, die de meerdere heeft omtrent de strafrechtelijke aansprakelijkheid van zijn minderen in de naaste toekomst, van invloed kunnen zijn op zijn gedrag.

Bij toepassing van het bestaande, voor gewezen militairen geldende systeem op militairen, die niet in werkelijke dienst zijn, zou de termijn van de bijzondere strafrechtelijke aansprakelijkheid dienen te worden gesteld op "een jaar, nadat de dader laatstelijk in werkelijke dienst is geweest".

Uit het voorgaande resulteren de volgende alternatieven:

De toepasselijkheid van de artikelen 108 en 110 van het Wetboek van Militair Strafrecht op en de rechtsmacht van de militaire rechter ten aanzien van die artikelen met betrekking tot militairen, die niet in werkelijke dienst zijn, dient:

- a. te worden gehandhaafd;
- b. te worden afgeschaft;
- c. te worden beperkt tot beledigingen of feitelijkheden, een vroegere nog in dienst zijnde meerdere ter zake van vroegere dienst-aangelegenheden aangedaan, voorzover gepleegd binnen een jaar, nadat de dader laatstelijk in werkelijke dienst was.

c. *Gewezen militairen*

De bijzondere strafrechtelijke aansprakelijkheid van gewezen militairen en de jurisdictie van de militaire rechter beperken zich thans tot het reeds in punt b besproken geval van artikel 64 van het Wetboek van Militair Strafrecht (beledigingen of feitelijkheden binnen een jaar na het verlaten van de dienst hun vroegere nog in dienst zijnde meerdere ter zake van vroegere dienstaangelegenheden aangedaan).

De ondergetekenden mogen naar de daar gegeven uiteenzetting verwijzen. Zoals uit die uiteenzetting blijkt, menen de ondergetekenden, dat het wenselijk is deze voorziening te behouden. Zij gevoelen daarom geen behoefte op dit punt alternatieven aan de orde te stellen.

B. Burgers

a. *Burgers, die bij de krijgsmacht in dienstbetrekking zijn*

Ingevolge artikel 77 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht-recht neemt de militaire rechter kennis van de strafbare feiten begaan door hen, die bij een op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht in dienstbetrekking zijn.

De achtergrond van deze bepaling is, dat de burger, die onder oorlogsomstandigheden een functie bij de krijgsmacht vervult, in een feitelijke positie kan komen te verkeren, welke in grote mate overeenkomt met die van de militair. De rechter, die over deze burgers te oordelen krijgt, moet zich in die positie kunnen inleven en voorts inzicht hebben in de eisen, die het militaire apparaat in oorlogsomstandigheden aan hen mag en moet stellen. Voorzover de burgers de krijgsmacht op het operatietoneel volgen, dient voor hun berechting een rechter te worden aangewezen, die, wil deze berechting snel en doelmatig in haar werk gaan, eveneens de krijgsmacht vergezelt.

Dit vormt tezamen de rechtvaardiging van het bestaande systeem.

Tegen deze gedachtengang valt in te brengen, dat hierdoor de bijzondere positie van de burger, die in oorlogstijd in dienstbetrekking is bij de krijgsmacht, wordt overgewaardeerd. De moderne oorlogvoering vereist een op de defensie gerichte inspanning en een daaruit voortvloeiende discipline van het gehele volk. Deze brengen mede, dat vele andere groepen burgers een met hen, die in dienst van de krijgsmacht staan, vergelijkbare taak en verantwoordelijkheid ten opzichte van de landsverdediging hebben.

Toch komt verlening van rechtsmacht aan de militaire rechter over die andere groepen niet in aanmerking. Het streven is veeleer door een vereenvoudiging van de organisatie van de gewone rechter in oorlogstijd en daarmee samenhangende voorzieningen – een en ander zoals neergelegd in de onlangs tot stand gekomen Noodwet rechtspleging – die de rechter zo veel mogelijk in staat te stellen ook in oorlogstijd zijn rechtsprekende taak te blijven verrichten. Daarbij is dan in de eerste plaats gedacht aan zijn taak als strafrechter.

In dit licht bezien is er geen aanleiding burgers in dienst van de krijgsmacht in oorlogstijd over de gehele linie van de gewone rechter af te trekken.

Een uitzondering hierop vormt de groep burgers, die aan het mobiele deel van de krijgsmacht is verbonden. Hun berechting in oorlogstijd stelt aan de rechter eisen van mobiliteit, die de gewone rechter niet, doch de militaire rechter wel kan vervullen. Ook met betrekking tot andere burgers die binnen de militaire organisatie een voor de krijgsmacht vitale taak vervullen, ligt handhaving van de competentie van de militaire rechter in oorlogstijd voor de hand.

Uit het voorgaande vloeien ten aanzien van de competentie in oorlogstijd van de militaire rechter over burgers, die bij de krijgsmacht in dienstbetrekking zijn, de volgende alternatieve oplossingen voort:

- a. handhaving;
- b. afschaffing;
- c. beperking tot burgers, die ofwel de krijgsmacht volgen ofwel binnen de militaire organisatie een voor de krijgsmacht vitale taak vervullen.

b. *Niet bij de krijgsmacht in dienstbetrekking zijnde burgers, die de krijgsmacht volgen*

Artikel 77 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht verleent thans rechtsmacht aan de militaire rechter over hen, die een op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht met toestemming van de militaire overheid vergezellen of volgen.

Het gaat hier over de categorie „legervolgelingen”, waaronder dagbladcorrespondenten enz. zijn te begrijpen.

Vanuit de gezichtshoek van de strafrechtelijke competentie is deze groep vergelijkbaar met de in dienst van de krijgsmacht zijn de burgers, die haar volgen. Als alternatieven dienen dan ook te worden gesteld, dat de rechtsmacht over niet bij de krijgsmacht in dienstbetrekking zijnde burgers, die de krijgsmacht volgen:

- a. dient te worden afgeschaft;
- b. dient te worden gehandhaafd.

C. Het tijdstip, waarop de verdachte de status moet bezitten, die hem onder de rechtsmacht van de militaire rechter brengt

In het geval, dat tussen het tijdstip van het plegen van het feit en de berechting daarvan een zodanige wijziging in de status van de verdachte is ingetreden, dat hij eerst wel, doch later niet of omgekeerd, onder de rechtsmacht van de militaire rechter valt, rijst de vraag, welk tijdstip als het relevante moet worden aangemerkt voor de bepaling van de competentie.

Naar de huidige regeling is dit het tijdstip van het plegen van het feit. Dit tijdstip verdient ten opzichte van andere tijdstippen, b.v. dat van de ontdekking of van de berechting, zo evident de voorkeur, dat het de ondergetekenden overbodig voorkomt hierover alternatieve oplossingen aan de orde te stellen. -

Toch kunnen in bepaalde gevallen praktische bezwaren voortvloeien uit de omstandigheid, dat de burgerlijke rechter een verdachte berecht, die sinds het plegen van het feit militair is geworden, of dat de militaire rechter een verdachte voor zich krijgt, die niet meer in werkelijke dienst is. Ook zijn gevallen denkbaar, waarin de meest gerede rechter niet de

competente is, b.v. in het geval van de militair in Suriname, van wie wordt ontdekt, dat hij in Nederland vóór de aanvang van zijn diensttijd een strafbaar feit heeft begaan.

In een aantal gevallen is een systeem, dat uitsluitend het tijdstip van het plegen van het feit als relevant voor de competentie erkent, dus te weinig flexibel om tot een doelmatige berechting te geraken. Dit bezwaar zou kunnen worden ondervangen door de mogelijkheid tot overdracht van een strafzaak van de burgerlijke naar de militaire rechter en vice versa te openen. Op deze mogelijkheid tot overdracht komen de ondergetekenden in § 4 in breder verband terug.

§ 3. *De normale competentie van de militaire rechter naar het feit*

In deze paragraaf wordt onderzocht ten aanzien van welke strafbare feiten, gepleegd door militairen in werkelijke dienst en, voorzover de rechtsmacht van de militaire justitie zich tot hen uitstrekt, door personen, die in oorlogstijd bij de krijgsmacht in dienstbetrekking zijn, dan wel deze vergezellen of volgen, de militaire rechter bevoegd dient te zijn.

Naar het tegenwoordige recht is dit het geval voor alle strafbare feiten met uitzondering van belastingdelicten en overtredingen van de Invaliditeitswet (artt. 76, 77 en 79 van de Invoeringswet en art. 405 van de Invaliditeitswet).

Dat de militaire rechter bevoegd dient te zijn voor de feiten, die zijn omschreven in het Wetboek van Militair Strafrecht, behoeft geen nader betoog. Dit wetboek houdt, zoals bekend, naast strafbare feiten, die slechts door militairen kunnen worden gepleegd, strafbepalingen in, die zich richten tot een ieder die aan de rechtsmacht van de militaire rechter is onderworpen.

Het commune delict – waaronder in dit verband te verstaan het elders dan in het Wetboek van Militair Strafrecht strafbaar gestelde feit – gepleegd door een persoon, die onder de jurisdictie is van de militaire rechter, heeft soms wel, soms niet mede het karakter van een inbreuk op in het militaire milieu geldende normen of uit anderen hoofde een militaire achtergrond. Mishandeling buiten dienstdienst door een militair van zijn buurman, die burger is, zal veelal een delict zijn, dat niet deze „militaire” kenmerken vertoont. Duidelijk anders ligt dit b.v. indien die mishandeling plaatsvindt door enige militairen tezamen in een café in een garnizoensplaats, dat buiten dienstdienst regelmatig door militairen wordt bezocht. Diefstal in een kazerne, om een ander voorbeeld te geven, heeft militaire aspecten, die het delict diefstal uiteraard gewoonlijk niet heeft.

De berechting van commune delicten met zulk een militaire achtergrond past in het algemeen in de taak van de militaire rechter. Hij mag immers geacht worden de militaire merites van de strafzaak, die voor de uiteindelijke waardering van het strafbare feit van grote betekenis kunnen zijn, op juiste wijze te kunnen beoordelen.

Bovendien is het inkonsekvent de hier bedoelde commune delicten,

die naar hun maatschappelijk effect in zekere mate vergelijkbaar zijn met de strafbare feiten van het Wetboek van Militair Strafrecht, aan de militaire rechter te onthouden, indien aan deze wel rechtsmacht over laatstbedoelde feiten wordt verleend.

Er zijn echter grote bezwaren aan verbonden de competentie van de commune en de militaire rechter ten aanzien van de commune delicten te scheiden aan de hand van het criterium, of het concrete strafbare feit, al dan niet militaire aspecten van betekenis vertoont. Dit zou er nl. toe leiden, dat elk afzonderlijk vergrijp aan dit criterium zou moeten worden getoetst. Uit een oogpunt van rechtsbedeling is dit onaanvaardbaar. Het zou bovendien allerlei technisch-processuële moeilijkheden opleveren.

De ondergetekenden menen daarom, dat een oplossing in deze richting geen reële mogelijkheid is.

Verder kan worden overwogen de commune delicten in hun geheel hetzij aan de burgerlijke, hetzij aan de militaire rechter toe te wijzen.

Beide alternatieven hebben zowel voordelen als bezwaren. Wordt de burgerlijke rechter bevoegd, dan blijft de eenheid van rechtsbedeling met betrekking tot de commune delicten behouden, doch worden commune delicten met een militair aspect anders behandeld dan militaire delicten. Wordt de berechting opgedragen aan de militaire rechter, dan vervalt dat laatste bezwaar, maar worden zaken van de burgerlijke rechter afgetrokken, zonder dat daarvoor in die zaken zelf een goede reden is gelegen.

Bij de afweging van deze alternatieven zal in het oog moeten worden gehouden dat er in oorlogstijd van een alternatief geen sprake is. Dan zal de militaire rechter, zoals uit de toelichting op vraagpunt 1 is gebleken, zonder enige twijfel in beginsel bevoegd moeten zijn tot de berechting van commune delicten. Verder kunnen zich ook in vreedstijd buiten het grondgebied van het Koninkrijk omstandigheden voordoen, waaronder in feite alleen de militaire rechter kan optreden.

De huidige regeling wijst in de richting van een derde alternatief, nl. daar waar zij fiscale delicten van de kennisneming door de militaire rechter uitsluit. De reden van die uitsluiting is thans uiteraard, dat fiscale delicten slechts zelden een militair aspect zullen vertonen.

Denkbaar is aan die uitzondering een belangrijke uitbreiding te geven en tot een stelsel te geraken met als hoofdregel, dat de militaire rechter bevoegd is voor commune delicten, doch dat van die bevoegdheid worden uitgezonderd bepaalde scherp omschreven groepen strafbare feiten, die zelden of nooit in concreto de militaire sfeer raken.

Het zou in dit stadium voorbarig zijn van de gehele strafwetgeving te onderzoeken, welke groepen delicten voor zulk een uitzondering in aanmerking komen. Voor enkele groepen die in de praktijk van het strafrecht van grote betekenis zijn, is zulk een onderzoek thans wel gewenst ten einde van de mogelijkheden van een dergelijke oplossing een globaal beeld te verkrijgen.

Uiteraard kunnen, zoals nu reeds het geval is, de *fiscale delicten* onder

deze uitzonderingen worden gerangschikt.

Een verder groep strafbare feiten, die van de rechtsmacht van de militaire rechter zouden kunnen worden uitgezonderd, vormen de sociaal-economische delicten, d.w.z. globaal genomen de strafbare feiten, die onder de Wet op de economische delicten vallen.

De aard van deze vergrijpen – inbreuk op algemene sociaal-economische belangen of op een door de wetgever gewilde ordening op sociaal-economisch gebied – maakt het onwaarschijnlijk, dat zij anders dan in exceptionele gevallen militaire aspecten vertonen.

Bovendien vertonen deze delicten bijzondere kenmerken, waarmee de wetgever rekening heeft willen houden o.a. door binnen de gewone rechterlijke macht een gespecialiseerde rechter en een gespecialiseerd openbaar ministerie voor deze strafbare feiten aan te wijzen en voorts door middel van het instituut van de contactambtenaar ervoor zorg te dragen, dat een permanente deugdelijke voorlichting over de beleidsaspecten van de soms zeer ingewikkelde strafbepalingen verzekerd is.

In een en ander liggen argumenten om in deze zaken de jurisdictie bij de gewone rechter te brengen.

Een derde en laatste groep, welke in dit verband beschouwing verdient, vormen de commune verkeersdelicten, waaronder hier zijn te verstaan de commune strafbare feiten, gepleegd bij de deelneming aan het verkeer langs de voor het openbaar verkeer openstaande weg, te water en in de lucht.

In het algemeen is er bij verkeersdelicten, die geen specifiek-militaire aspecten, waaromtrent aanstonds, vertonen, geen reden een competentie voor de militaire rechter aan te nemen. De dader pleegt het feit als deelnemer aan het verkeer en kan dan ook het beste verschijnen voor het forum, dat in het algemeen voor verkeersovertreders is bestemd, d.w.z. voor de gewone rechter.

Deze laatste rechter zal ook meer dan de militaire rechter vertrouwd zijn met de plaatselijke gesteldheid en verkeerspraktijk en daardoor beter dan deze met die elementen, welke voor de afdoening van vergrijpen van deze aard van invloed kunnen zijn, rekening kunnen houden.

Verder ontmoet het voor de geleadeerde soms bezwaar, dat een verkeerszaak voor de militaire rechter komt, indien deze niet bevoegd is om van een met de strafzaak verbonden civiele actie kennis te nemen. Hierop zal in § 5 nog nader worden ingegaan.

Dit alles wijst in de richting van een brengen van verkeerszaken bij de gewone rechter, voor zover bij die zaken geen bijzonder militair belang is betrokken.

Deze laatste restrictie en het feit, dat de gewone rechter alsdan voor de militair vaak niet beschikbaar zal zijn, nopen ertoe in oorlogstijd de jurisdictie over verkeerszaken te leggen bij de militaire rechter. In de moderne oorlogvoering is het verkeer immers een belang van de eerste orde voor de krijgsmacht. Verder zal de militaire rechter in vredetijd voor deze delicten, gepleegd buiten het grondgebied van het Koninkrijk, rechtsmacht moeten hebben.

Een technische moeilijkheid is dan verder, hoe voor verkeerszaken in

vredestijd een voor wetgeving bruikbaar criterium te vinden om strafzaken met een militair aspect te onderscheiden van de overige. Zulk een criterium kan niet meer dan een benadering zijn, omdat, zoals in de aanvang van deze paragraaf werd uiteengezet, een volstrekt zuivere onderscheiding alleen aan de hand van het strafbare feit in concreto kan worden gemaakt.

Als zodanig doelmatig criterium zou kunnen worden aangemerkt of het delict is gepleegd met een als zodanig herkenbaar militair voertuig, vaartuig of luchtvaartuig, dan wel gepleegd door een militair, die zich bevond in een marskolonne of andere als zodanig kenbare formatie.

Zulk een formeel criterium sluit uiteraard slechts ten dele aan bij hetgeen daarmee wordt beoogd, doch verdient uit een oogpunt van het vermijden van dubia bij de opsporing en de verdere afdoening de voorkeur boven onderscheidingen met een materiële inhoud, b.v. of het delict al dan niet in verband met de uitoefening van de dienst werd gepleegd.

Bij handhaving van de bevoegdheid van de gewone rechter voor fiscale strafzaken en bij aanvaarding van diens jurisdictie over sociaal-economische delicten en, eventueel met de hiervoren besproken beperkingen, voor verkeerszaken rijst de vraag, of hier niet de mogelijkheid van overdracht van een strafzaak van de burgerlijke naar de militaire rechter en omgekeerd te overwegen valt.

Hierdoor zou de weg naar correcties op het wettelijk stelsel worden vrijgemaakt.

Het is b.v. denkbaar, dat een smokkelzaak, die als zijnde een sociaal-economisch of fiscaal delict tot de kennisneming van de burgerlijke rechter behoort, in sterke mate een militair aspect vertoont, b.v. doordat het smokkelen geschiedde bij terugkeer van manoeuvres in het buitenland. Voor zulk een zaak zou berechting door de militaire rechter de voorkeur verdienen.

Daartegenover laat zich een verkeersdelict met een militaire dienstauto indenken, waarbij geen specifiek-militaire belangen zijn betrokken, en dat ook op andere gronden – b.v. indien bij een ongeval, dat uit het delict ontstond, het voertuig van een burger is betrokken, die strafrechtelijk ook niet vrijuit gaat – beter door de burgerlijke rechter kan worden afgedaan.

Op deze figuur van overdracht van een strafzaak zal in § 4 nader worden ingegaan.

In het voorgaande werden de volgende alternatieven gesteld.

1. De rechtsmacht van de militaire rechter in vrede-tijd binnen het grondgebied van het Koninkrijk voor commune delicten dient:

- a. te worden afgeschaft;
- b. te worden gehandhaafd;
- c. te worden gehandhaafd met uitzondering van bepaalde scherp omschreven groepen strafbare feiten.

2. In geval van keuze voor alternatief 1c. komen voor bedoelde uitzondering wel in aanmerking/niet in aanmerking:

- a. fiscale delicten;

- b. sociaal-economische delicten;
- c. onder zekere beperkingen, verkeersdelicten.

3. Bij aanvaarding van rechtsmacht van de burgerlijke rechter voor verkeersdelicten zou die rechtsmacht wel/niet de volgende beperking kunnen inhouden:

dat in het algemeen de militaire rechter bij uitsluiting bevoegd is voor delicten, gepleegd met een als zodanig herkenbaar militair voertuig, vaartuig of luchtvaartuig, dan wel door een militair, die zich bevond in een marskolonne of andere als zodanig herkenbare militaire formatie.

§ 4. *Het naast elkaar bestaan van een commune en een militaire strafrechter*

Het feit, dat er naast het burgerlijke forum een militair forum bestaat, is een complicerende factor, die zonder nadere voorziening in bepaalde gevallen een belemmering kan zijn voor een efficiënte en goede rechtspraak.

Van zulk een verwikkeling blijkt in het geval, dat een aan de rechtsmacht van de militaire rechter onderworpen persoon een strafbaar feit begaat in deelneming met iemand, die onder de rechtsmacht staat van de burgerlijke rechter.

De wetgever heeft in artikel 81 van de Invoeringswet voor zulk een geval een mogelijkheid van verwijzing geschapen door voor te schrijven, dat de militaire rechter bij voorkeur van dat feit geen kennis neemt. Deze regel lijdt uitzondering voor bij het Wetboek van Militair Strafrecht strafbaar gestelde feiten.

Dit voorschrift heeft de deugd van de eenvoud en blijkt bovendien in de praktijk goed te voldoen. De ondergetekenden zien dan ook geen aanleiding alternatieven voor deze regeling voor te stellen.

Soortgelijke verwickelingen als de deelneming kan opleveren, doen zich voor bij de samenloop, t.w. in het geval, dat ten aanzien van eenzelfde verdachte samenloop heeft plaatsgevonden van een feit, waarvoor de militaire rechter bevoegd is, met een feit, dat tot de kennisgeving van de burgerlijke rechter behoort. Bij het huidige recht is de praktische betekenis van deze figuur gering, doch zij kan groter worden, indien, zoals in sommige van de in § 3 ontwikkelde alternatieven geschiedt, de rechtsmacht van de militaire rechter voor commune delicten ten gunste van de burgerlijke rechter wordt ingeperkt.

Het is ondoelmatig in zulk een geval de afzonderlijke strafbare feiten bij verschillende fora aan te brengen. Evenmin is het mogelijk in abstracte beslissen, aan welke rechter voor de berechting van alle in samenloop begane feiten de voorkeur dient te worden gegeven. Dit hangt immers af van hun onderlinge betekenis in concreto.

Dit wijst in de richting van het scheppen van de bevoegdheid tot overdracht van een zaak aan het in het algemeen niet bevoegde forum, opdat daar alle in samenloop begane feiten kunnen worden afgedaan, welke oplossing een zekere analogie vertoont met die, welke de wetgever reeds heeft gekozen voor de deelneming. Overeenkomstig hetgeen omtrent de deelneming is bepaald, lijkt het juister de in het Wetboek van

Militair Strafrecht omschreven delicten buiten deze mogelijkheid van overdracht te laten.

Zo een dergelijke mogelijkheid van overdracht wordt aanvaard, kan wellicht het beste worden voorgeschreven, dat die overdracht geschiedt door het openbaar ministerie bij de normaal bevoegde rechter aan het openbaar ministerie bij de andere rechter.

Het naast elkaar bestaan van een burgerlijke en een militaire rechter heeft evenwel niet alleen nadelen, doch opent ook mogelijkheden in bepaalde gevallen door middel van overdracht van een zaak van het ene forum aan het andere tot een betere berechting te geraken. De voorafgaande paragrafen houden enige voorbeelden hiervan in, die verband houden met het tijdstip, waarop de status moet worden bezeten, die bepalend is voor de absolute competentie, en met de uitzonderingen op de absolute competentie van de militaire rechter voor commune delicten.

Uit die voorbeelden blijkt immers, dat door een overdracht van het ene forum aan het andere in concreto een meer volwaardig strafproces wordt verkregen (in het geval van de militair in Suriname zal zonder overdracht naar de daar werkzame krijgsraad afdoening bij verstek door de Nederlandse burgerlijke strafrechter vrijwel onvermijdelijk zijn) of worden de praktische bezwaren tegen een wat ongenueanceerde keuze tussen fora, die de wetgever heeft moeten doen, verzwakt (zoals in het geval van de commune fiscale en verkeersdelicten).

In deze gedachtengang is een wat ruimere mogelijkheid van overdracht dan alleen in de gevallen van deelneming en samenloop gewenst. Het lijkt in dit stadium voldoende alleen over de aanvaardbaarheid van het beginsel van zulk een overdracht een uitspraak te doen. In geval van bevestigende beantwoording kan de uitwerking bij het concipiëren van de nieuwe wettelijke regeling plaats vinden.

Reeds thans zij aangetekend, dat ernaar dient te worden gestreefd de gevallen, waarin overdracht is toegestaan, zo nauwkeurig mogelijk te omschrijven. Daardoor wordt ook aan het bezwaar, dat sommigen tegen deze opzet zouden kunnen gevoelen, nl. dat, zij het in uitzonderingsgevallen, het forum, waarvoor de zaak wordt berecht, van het beleid van de tot overdracht bevoegde autoriteit afhankelijk is, zoveel als doenlijk tegemoetgekomen.

Evenals dit thans bij de deelneming het geval is en overeenkomstig de ook ten aanzien van de samenloop voorgestelde alternatieven zouden de delicten van het Wetboek van Militair Strafrecht buiten deze mogelijkheid van overdracht dienen te blijven.

In het voorgaande werden de volgende alternatieven gesteld.

1. In geval van samenloop van een feit, dat tot de kennisneming van de burgerlijke strafrechter behoort, met een feit, waarover de militaire rechter rechtsmacht heeft, verdient de mogelijkheid tot overdracht van een der zaken door het openbaar ministerie van het normaal bevoegde forum aan het openbaar ministerie van het andere forum, behoudens voor in het Wetboek van Militair Strafrecht strafbaar gestelde feiten:

a. wel aanbeveling;

b. geen aanbeveling.

2. Een mogelijkheid van overdracht, als omschreven onder 1, in andere, nader in de nieuwe wettelijke regeling te omschrijven gevallen, verdient:

a. wel aanbeveling;

b. geen aanbeveling.

§ 5. *De bevoegdheid van de militaire rechter kennis te nemen van de civiele vordering van de beledigde partij in een strafproces*

Artikel 332 van het Wetboek van Strafvordering geeft de beledigde partij de bevoegdheid zich ter zake van haar vordering tot schadevergoeding in het geding over de strafzaak te voegen. De artikelen 44 en 56 van de Wet R.O, beperken dergelijke vorderingen tot f 200 voor de kantonrechter en f 500 voor de arrondissementsrechtbank.

Deze rechtsfiguur is uiteraard aantrekkelijk om bij kleine, door een delict veroorzaakte schaden, de gelaedeerde op een eenvoudige en goedkope wijze een executoriale titel te verschaffen.

Het militaire strafproces kent haar niet. Een van de gevolgen van het feit, dat een strafzaak door de militaire rechter wordt behandeld, is dus, dat de gelaedeerde de weg van het zich stellen als civiele partij niet open staat.

Dit tendeert ertoe de militaire rechter op dezelfde voet als b.v. de arrondissementsrechtbank voor vorderingen van de als civiele partij optredende gelaedeerde bevoegd te maken.

De toekenning van zulk een bevoegdheid heeft echter ook bezwaren. Nog afgezien van mogelijke constitutionele en andere principiële vragen moet worden bedacht, dat de militaire rechter geen ervaring heeft met zaken van burgerlijk recht en geenszins met het oog op de vervulling van een taak ten aanzien van die zaken is samengesteld.

Overigens is de figuur van de civiele vordering als annex van een strafproces in de praktijk vooral van belang voor verkeerszaken. Indien, zoals in § 3 als een van de alternatieven is gesteld, alleen die verkeerszaken bij de militaire rechter komen, waarbij dienstvoertuigen zijn betrokken of die door militairen in een kenbare militaire formatie zijn begaan, verliest die figuur voor de militaire rechter goeddeels haar praktische betekenis. In de bewuste verkeerszaken zal gewoonlijk de Staat civielrechtelijk aansprakelijk zijn.

Uit het voorgaande resulteert het alternatief:

Toekenning aan de militaire rechter van de bevoegdheid kennis te nemen van de civiele vordering van de beledigde partij in een strafproces:

a. verdient aanbeveling;

b. verdient geen aanbeveling.

§ 6. *De bijzondere competenties van de militaire rechter op strafrechtelijk gebied*

In deze paragraaf worden enige bijzondere strafrechtelijke competenties van de militaire rechter behandeld, welke om uiteenlopende redenen

aan deze zijn opgedragen. Sommige daarvan vinden haar oorsprong in het internationale recht in die zin, dat zij daaraan direct of indirect zijn ontleend, dan wel door dat recht als bestaand worden verondersteld. Andere betreffen burgers in oorlogstijd.

A. Rechtsmacht, verband houdende met het internationale recht

De onder dit hoofd behandelde categorieën van rechtsmacht zijn voor de problematiek van het aan de orde zijnde vraagpunt van geen betekenis. De ondergetekenden menen dan ook met een opsomming te kunnen volstaan en zien geen aanleiding voor het stellen van alternatieven.

a. *Rechtsmacht over buitenlandse militairen*

Bij de partiële herziening van het militaire strafrecht is bepaald, dat de Kroon voor de toepassing van door Haar aan te wijzen wettelijke bepalingen vreemde militairen met Nederlandse kan gelijkstellen (art. IV van de Rijkswet van 4 juli 1963, *Stb.* 295).

Deze bepaling maakt deel uit van het complex van maatregelen tot aanpassing van onze wetgeving aan de bondgenootschappelijke verhoudingen.

b. *Rechtsmacht over krijgsgevangenen*

Aan de militaire rechter is ingevolge artikel 82 juncto artikel 84 van het verdrag van Genève van 12 augustus 1949 betreffende de behandeling van krijgsgevangenen (*Trb.* 1951, nr. 74) rechtsmacht verleend over krijgsgevangenen en daarmee bij dat verdrag gelijkgestelde personen.

c. *Rechtsmacht in bezet gebied*

Het Landoorlogsreglement en het verdrag van Genève van 12 augustus 1949 betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd (*Trb.* 1951, nr. 75) geven de bezettende macht de bevoegdheid aan haar militaire rechter een zekere rechtsmacht in bezet gebied over een ieder op te dragen.

In onze eigen wetgeving is deze competentie omschreven in artikel 78 van de Invoeringswet.

B. Rechtsmacht over burgers in oorlogstijd

Het gaat hier om twee gevallen, waarvan het eerste voor zich zelf spreekt, terwijl het tweede in het kader van de problematiek van dit vraagpunt nadere beschouwing behoeft.

a. *Rechtsmacht over burgers, indien de burgerlijke strafrechter op grond van de oorlogstoestand niet in staat is van strafbare feiten kennis te nemen*

Ingevolge artikel 78 van de Invoeringswet is de militaire rechter bevoegd om in geval van oorlog van tot de kennisneming van de burgerlijke strafrechter behorende strafbare feiten kennis te nemen, indien zij zijn begaan in een in staat van beleg verklaard gedeelte van het grond-

gebied van het Koninkrijk, en de burgerlijke rechter niet tot de berechting in staat is.

Het betreft hier dus een residuaire bevoegdheid voor het geval de burgerlijke rechter door de uit de oorlogstoestand voortvloeiende ontwrichting in feite is uitgeschakeld.

Blijkens de reeds genoemde Noodwet rechtspleging ligt het in de bedoeling deze rechtsmacht als ultima ratio te behouden. Wel is in die wet voorzien, dat in Nederland de jurisdictie van de burgerlijke rechter niet op de militaire rechter overgaat dan nadat de Minister van Justitie formeel heeft verklaard, dat de burgerlijke justitie buiten staat is geraakt van strafbare feiten kennis te nemen.

b. Rechtsmacht over burgers, die een misdrijf hebben begaan als bedoeld in de Wet Oorlogsstrafrecht

De hier bedoelde rechtsmacht is toegekend bij de Wet Oorlogsstrafrecht (*Stb.* 1952, nr. 408).

Deze wet is van toepassing op bepaalde feiten, echter alleen voor zover zij in geval van oorlog zijn begaan of eerst in geval van oorlog strafbaar zijn.

Deze feiten zijn:

1. misdrijven tegen de veiligheid van de staat of de koninklijke waardigheid;
2. strafbare feiten van het Wetboek van Militair Strafrecht;
3. de collaboratiedelicten (artt. 4–7 van de Wet Oorlogsstrafrecht);
4. de eigenlijke oorlogsmisdrijven (artt. 8–9 van die wet);
5. opruiing tot en begunstiging van bovengenoemde strafbare feiten.

Op grond van artikel 12 van meergenoemde wet is thans, behoudens in geval de vervolging plaatsvindt na een vijandelijke bezetting, de militaire rechter bij uitsluiting bevoegd van deze misdrijven, door wie ook begaan, kennis te nemen.

Zoals deze bepaling is gesteld, overlapt zij in sterke mate uit anderen hoofde bestaande competenties van de militaire rechter. Deze is immers, ook zonder dit voorschrift, reeds bevoegd voor de bewuste feiten, voor zover begaan door militairen in werkelijke dienst, door burgers, die in dienstbetrekking zijn bij de krijgsmacht, voor zover onder de rechtsmacht van de militaire rechter gebracht, door burgers, die de krijgsmacht vergezellen of volgen, en door de categorieën personen, omschreven onder punt A van deze paragraaf: buitenlandse militairen, krijgsgevangenen en inwoners van bezet gebied. Het artikel biedt in werkelijkheid alleen een nieuwe competentie ten aanzien van burgers, die niet al uit anderen hoofde onder de rechtsmacht van de militaire rechter vallen.

Verder kan het artikel alleen betekenis hebben in de situatie, dat hoewel het tijd van oorlog is, de burgerlijke strafrechter zijn werkzaamheid nog kan voortzetten. Wanneer die rechter door de omstandigheden wordt gedwongen te defungeren, gaat zijn rechtsmacht krachtens artikel 78 van de Invoeringswet over op de militaire rechter.

De aldus nader bepaalde speciale rechtsmacht van de militaire rechter ligt voor de hand ten aanzien van de feiten van het Wetboek van Militair Strafrecht, alsmede de opruiing daartoe en de begunstiging daarvan. Deze vergrijpen betreffen immers rechtstreeks het militaire belang in geval van oorlog.

De ondergetekenden zien dan ook geen aanleiding voor het stellen van alternatieven met betrekking tot de rechtsmacht van de militaire rechter voor deze delicten.

De hierboven gegeven motivering geldt echter niet of althans in veel mindere mate voor de staatsveiligheidsdelicten, de misdrijven tegen de koninklijke waardigheid, de collaboratiedelicten en de oorlogsmisdrijven. Er is dan ook geen reden de bijzondere rechtsmacht van de militaire rechter voor die strafbare feiten te handhaven.

Bovendien heeft zich sinds de invoering van de Wet Oorlogsstrafrecht het novum voorgedaan van de totstandkoming van de Noodwet rechtspleging. Die wet beoogt grotere waarborg te geven, dat de burgerlijke strafrechter in oorlogstijd zijn functie blijft vervullen en geeft dan ook een beter uitzicht op een snelle en doeltreffende berechting, mede van de hier aan de orde zijnde delicten, door die rechter.

Over dit punt kan worden beslist door het stellen van de alternatieven:

De speciale rechtsmacht van de militaire rechter, omschreven in de Wet Oorlogsstrafrecht, voor misdrijven tegen de veiligheid van de staat en tegen de koninklijke waardigheid, collaboratiedelicten en oorlogsmisdrijven:

- u. dient te vervallen;
- b. dient te worden gehandhaafd.

Bij een keuze voor alternatief a. zal uiteraard ook de rechtsmacht van de militaire rechter voor opruiing tot en begunstiging van de hier besproken misdrijven moeten vervallen.

Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie

Hieronder worden de in de toelichting gestelde alternatieven opgesomd en wordt telkens daarbij de voorlopige keuze van de ondergetekenden vermeld. Aangezien de motivering van deze keuze reeds uit de uiteenzettingen, welke in de toelichting worden gegeven, valt af te leiden, is met de opgave van de voorkeur van de ondergetekenden volstaan.

1. Militairen buiten werkelijke dienst

De toepasselijkheid van de artikelen 108 en 110 van het Wetboek van Militair Strafrecht op en de rechtsmacht van de militaire rechter ten aanzien van die artikelen met betrekking tot militairen, die niet in werkelijke dienst zijn, dient:

- a. te worden gehandhaafd;
- b. te worden afgeschaft;
- c. te worden beperkt tot beledigingen of feitelijkheden, een vroegere nog in dienst zijnde meerdere ter zake van vroegere dienstangelegenheden.

heden aangedaan, voorzover gepleegd binnen een jaar, nadat de dader laatstelijk in werkelijke dienst was.

De ondergetekenden verkiezen alternatief *c*.

II. *Burgers, die bij de krijgsmacht in dienstbetrekking zijn*

De ten aanzien van de competentie in oorlogstijd van de militaire rechter over burgers, die bij de krijgsmacht in dienstbetrekking zijn, gestelde alternatieven zijn:

a. handhaving;

b. afschaffing;

c. beperking tot burgers, die ofwel de krijgsmacht volgen, ofwel binnen de militaire organisatie een voor de krijgsmacht vitale taak vervullen.

De ondergetekenden kiezen voor alternatief *c*.

III. *Rechtsmacht van de militaire rechter voor commune delicten*

1. De rechtsmacht van de militaire rechter in vreedestijd binnen het grondgebied van het Koninkrijk voor commune delicten dient:

u. te worden afgeschaft;

b. te worden gehandhaafd;

c. te worden gehandhaafd met uitzondering van bepaalde scherp omschreven groepen strafbare feiten.

De ondergetekenden zijn voorstander van alternatief *c*.

2. In geval van keuze voor alternatief *1c*. komen voor bedoelde uitzondering wel in aanmerking/niet in aanmerking:

a. fiscale delicten;

b. sociaal-economische delicten;

c. onder zekere beperkingen, verkeersdelicten.

De ondergetekenden menen, dat de drie genoemde categorieën voor de hierbedoelde uitzondering in aanmerking komen.

3. Bij aanvaarding van rechtsmacht van de burgerlijke rechter voor verkeersdelicten zou die rechtsmacht wel/niet de volgende beperking kunnen inhouden:

dat in het algemeen de militaire rechter bij uitsluiting bevoegd is voor delicten, gepleegd met een als zodanig herkenbaar militair voertuig, vaartuig of luchtvaartuig, dan wel door een militair, die zich bevond in een marskolonne of andere als zodanig kenbare militaire formatie.

De ondergetekenden achten de boven omschreven beperking gewenst.

IV. *Overdracht van een zaak van het militaire forum naar het burgerlijke forum en omgekeerd*

1. In geval van samenloop van een feit, dat tot de kennisneming van de burgerlijke strafrechter behoort, met een feit, waarover de militaire rechter rechtsmacht heeft, verdient de mogelijkheid tot overdracht van een der zaken door het openbaar ministerie van het normaal bevoegde forum aan het openbaar ministerie van het andere forum, behoudens

voor in het Wetboek van Militair Strafrecht strafbaar gestelde feiten:

- a. wel aanbeveling;
- b. geen aanbeveling.

De ondergetekenden hebben voorkeur voor alternatief *u*.

2. Een mogelijkheid van overdracht, als omschreven onder 1, in andere, nader in de nieuwe wettelijke regeling te omschrijven gevallen, verdient:

- a. wel aanbeveling;
- b. geen aanbeveling.

De ondergetekenden zijn voor alternatief *a*.

V. De bevoegdheid van de militaire rechter kennis te nemen van de civiele vordering van de beledigde partij in een strafproces

Toekenning aan de militaire rechter van de bevoegdheid kennis te nemen van de civiele vordering van de beledigde partij in een strafproces:

- n. verdient aanbeveling;
- b. verdient geen aanbeveling.

De ondergetekenden geven de voorkeur aan alternatief *b*.

VI. Rechtsmacht van de militaire rechter over burgers, die een misdrijf hebben begaan, als bedoeld in de Wet Oorlogsstrafrecht

De speciale rechtsmacht van de militaire rechter, omschreven in de Wet Oorlogsstrafrecht voor misdrijven tegen de veiligheid van de staat en tegen de koninklijke waardigheid, collaboratiedelicten en oorlogsmisdrijven:

- a. dient te vervallen;
- b. dient te worden gehandhaafd.

De ondergetekenden zijn voorstander van alternatief *a*.

Vraag 3

Hoe moet de organisatie van de krijgsraden zijn?

Toelichting

§ 1. Inleiding

Voor een juiste beoordeling van dit vraagpunt is het opportuun de verschillende elementen van deze materie aan een afzonderlijke beschouwing te onderwerpen. De toelichting kan dan ook worden verdeeld in de volgende onderdelen:

- algemene beschouwingen over de militair-rechterlijke organisatie;
- de president en de leden van de krijgsraad;
- de met vervolging belaste organen;
- de secretarie;
- de relatie krijgsmacht — krijgsmachtdeel.

Bij de behandeling van de met vervolging belaste organen zal tevens

het systeem van opsporing en vervolging ter sprake komen, dat in de militaire strafprocedure moet worden gevolgd.

De materie van het onderhavige vraagpunt leent zich, naar het oordeel van de ondergetekenden, in het algemeen minder goed voor het stellen van een beperkt aantal alternatieven bij elk onderdeel. Om deze reden komt het de ondergetekenden raadzaam voor aan de toelichting een enigszins andere vorm te geven dan bij de vorige vraagpunten het geval was. Voor zover geen aanleiding bestaat in bijzondere gevallen alternatieven te stellen, zal elk onderdeel van de toelichting worden afgerond met een aantal voorlopige conclusies waarin de behandeling van dat onderdeel wordt gerecapituleerd.

§ 2. *Algemene* beschouwingen over de militair-rechterlijke organisatie

A. Huidige regeling

Sinds de inwerkingtreding van de Rijkswet van 4 juli 1963, Stb. nr. 294, houdende wijziging van het militair strafprocesrecht, vertoont de militaire justitie het volgende beeld.

De rechtspraak in eerste aanleg geschiedt in gewone omstandigheden, wat de zeemacht betreft, bij een permanente krijgsraad, wat de landmacht en de luchtmacht betreft, bij arrondissementenkrijgsraden. Deze colleges houden zitting met een president en twee leden (artt. 121, 122 Rechtspleging bij de Zeemacht; artt. 120, 134 Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht).

De president is een door de Kroon voor het leven benoemde burgerrechtsgelerde. De Koninklijke benoeming geschiedt op de gezamenlijke voordracht van de ministers van justitie en van defensie. De leden worden voor de duur van tenminste één jaar door de vlootvoogd onderscheidenlijk de commanderende generaal benoemd uit de officieren van het krijgsmachtdeel waarvoor de krijgsraad is ingesteld (artt. 124, 129a R.Z.; artt. 120, 121 R.L.Lu.).

De officier-commissaris, belast met het gerechtelijk vooronderzoek, is een officier met de rang van luitenant ter zee der 1e klasse, onderscheidenlijk kapitein, of een hogere rang. Hij wordt benoemd door de vlootvoogd onderscheidenlijk de commanderende generaal voor de duur van tenminste één jaar (art. 26 R.Z.; art. 29 R.L.Lu.).

Als openbaar aanklager treedt bij de krijgsraad voor de zeemacht de fiscaal op, bij de krijgsmacht (krijgsraad-Red.) voor de landmacht en die voor de luchtmacht de auditeur-militair. Zowel de fiscaal als de auditeur-militair is een door de Kroon benoemde jurist. Ook hier vindt de benoeming op gezamenlijke voordracht van de ministers van justitie en van defensie plaats. Ten aanzien van de auditeur-militair is voorts uitdrukkelijk bepaald dat een militair in werkelijke dienst niet als zodanig kan optreden. In feite is dit ten aanzien van de fiscaal thans eveneens het geval (art. 131 R.Z.; 126 R.L.Lu.).

De openbare aanklager kleedt in de huidige regeling met betrekking tot de vervolging van strafbare feiten geen zelfstandige positie. De beslissing over de vervolging ligt namelijk in handen van de verwijzende

autoriteit, d.i. de autoriteit die de verdachte al dan niet naar de militaire rechter verwijst, te weten bij de zeemacht de vlootvoogd, bij de landmacht en de luchtmacht de commanderende generaal. Deze autoriteiten worden door de Kroon aangewezen. De taak van de openbare aanklager in de verwijzingsprocedure is een adviserende. De verwijzende autoriteit is immers gehouden het advies van de openbare aanklager in te winnen, alvorens een beslissing over de zaak te nemen. Mocht de verwijzende autoriteit tegen het advies van de openbare aanklager besluiten dat een verdachte niet naar de militaire rechter zal worden verwezen, dan staat voor de openbare aanklager het middel open het Hoog Militair Gerechtshof over dit geschil inzake het verwijzingsbeleid te laten beslissen. Is een verdachte verwezen, dan is de vervolging voor de militaire rechter geheel in handen van de openbare aanklager. In het militaire strafproces is dus de functie van het openbaar ministerie thans verdeeld tussen de verwijzende autoriteit en de openbare aanklager (artt. 1a, 8a, 10, 112 R.Z.; artt. 3, 11, 15, 114 R.L. Lu.).

De secretaris van de krijgsraad wordt door de vlootvoogd onderscheidenlijk de commanderende generaal voor de duur van tenminste één jaar benoemd. Bij de zeemacht zijn alleen officieren van administratie of officieren-jurist als zodanig benoembaar, bij de landmacht en de luchtmacht slechts officieren-jurist (art. 132 R.Z.; art. 127 R.L. Lu.).

De hiervóór geschetste situatie heeft, zoals vermeld, slechts betrekking op normale omstandigheden.

In buitengewone omstandigheden kan de Kroon bij de zeemacht niet-permanente krijgsraden, bij de landmacht en de luchtmacht mobiele krijgsraden instellen. Dit zal bij de zeemacht het geval zijn wanneer behoefte bestaat aan krijgsraden waarvan het optreden niet aan een bepaald territorium verbonden is. Bij de landmacht en de luchtmacht doet deze situatie zich voor wanneer in vredetijd grotere onderdelen voor langere perioden op het grondgebied van een andere staat vertoeven, alsmede onder feitelijke oorlogsomstandigheden (art. 121a R.Z.; art. 243 R.L. Lu.).

In deze gevallen gelden in het algemeen dezelfde normen met betrekking tot de structuur van de krijgsraden. De belangrijkste afwijking betreft de status van de president en de openbare aanklager: in geval van oorlog kunnen dan officieren in actieve dienst in die functies optreden (artt. 129, 131 R.Z.; art. 245 R.L. Lu.).

B. Algemene desiderata omtrent de opbouw van de militaire justitie

De structuur van de krijgsraden — de colleges belast met militaire strafrechtspraak in eerste aanleg — dient zodanig te zijn, dat de militaire justitie reeds in vredetijd functioneert, doch dat zij tevens onmiddellijk op haar taak in oorlogstijd kan overschakelen.

De omvang van de krijgsmacht in vredes- en oorlogstijd verschilt aanzienlijk. In geval van oorlog en onmiddellijke oorlogsdreiging wordt er gemobiliseerd en breidt de krijgsmacht zich in sterke mate uit. Ook hebben oorlog en oorlogsdreiging uiteraard invloed op de dislocatie van de strijdkrachten. De militaire justitie moet zich onmiddellijk kunnen aan-

passen aan deze zowel kwantitatieve als territoriale uitbreiding van haar taak. Dit brengt voor de krijgswaarden de volgende opzet mede.

Er is in de eerste plaats een kern van blijvende krijgswaarden in vredes-tijd, in beginsel gevestigd binnen het Koninkrijk. Daarnaast bestaat er zowel bij oorlogsdreiging als in geval van oorlog behoefte aan tijdelijke krijgswaarden. Een zelfde behoefte kan zich ook in vredes-tijd in bijzondere situaties voordoen. In volle vredes-tijd kan het optreden van die tijdelijke krijgswaarden beperkt worden tot het gebied buiten het Koninkrijk. Men kan zich een dergelijk optreden b.v. voorstellen in geval grotere eenheden buiten dat grondgebied worden geleverd en berecht door een blijvende krijgswaarden moeilijkheden kan opleveren. Onder oorlogsomstandigheden en in geval van een mobilisatie moet de mogelijkheid bestaan dat tijdelijke krijgswaarden niet alleen in het buitenland doch ook binnen het Koninkrijk naast de blijvende krijgswaarden optreden. Beide typen krijgswaarden, zowel de blijvende als de tijdelijke, zullen in oorlogstijd in staat moeten zijn de krijgsmacht te volgen. De tijdelijke krijgswaarden zullen ook reeds in vredes-tijd deze mobiliteit moeten bezitten.

De tijdelijke krijgswaarden dienen zich in hoofdzaak slechts hierin van de blijvende te onderscheiden, dat zij voor een beperkte duur worden ingesteld. In beginsel behoren zij op dezelfde wijze te zijn samengesteld als de blijvende krijgswaarden en behoort voor hen hetzelfde strafprocesrecht te gelden.

De keuze van de methode om de krijgswaarden van personeel te voorzien wordt beheerst door verschillende desiderata. Zij moet waarborgen dat de krijgswaarden op genoegzame wijze zijn georiënteerd omtrent het militaire leven. Zij moet er voorts toe bijdragen, dat de divergentie tussen de militaire justitie en de burgerlijke rechtspleging zo gering mogelijk is. Zij moet tenslotte bevorderen, dat er bij de bezetting van de functies een zo ruim mogelijke keuze is uit capabele kandidaten. Bij dit laatste is van betekenis of degenen, die een volledige functie bij de militaire justitie aanvaardden, deze normaliter moeten zien als een eindfunctie, dan wel of er voor hen reële mogelijkheden zijn voor een verdere carrière elders.

Het is duidelijk, dat met het creëren van een gesloten korps van militair-rechterlijke ambtenaren slechts ten dele aan vorengenoemde eisen wordt voldaan en dat in die richting dus geen optimale oplossing valt te vinden.

Het leggen van personele unies tussen functies bij de burgerlijke strafrechtspraak en de militaire justitie — een andere denkbare oplossing — is reeds hierom niet doelmatig, omdat in die opzet de vervulling van uit militair oogpunt te stellen desiderata — in het bijzonder de noodzakelijke mobiliteit — niet is verzekerd.

De voorkeur van de ondergetekenden gaat dan ook uit naar krijgswaarden waarbij de presidenten en de openbare aanklagers naast hun functie bij de krijgswaarden geen hoofdfunctie in de burgerlijke rechtspraak vervullen, doch wel uit de gewone rechterlijke macht afkomstig zijn, terwijl deze functionarissen te zijner tijd naar de gewone rechterlijke macht moeten kunnen terugkeren.

In zulk een opzet wordt de werving van capabele personen voor functies in de krijgsraden gestimuleerd en wordt het uitzicht geopend op een geregelde doorstroming van de burgerlijke naar de militaire justitie en omgekeerd.

C. Samenstelling van de krijgusraad

De samenstelling van een rechtscollege is op tweeërlei wijze te verstaan.

Daarmede kan worden bedoeld de totale formatie van rechterlijke ambtenaren die bij dat college zijn benoemd. Dit onderwerp behoeft geen deel uit te maken van de vraagpuntenbehandeling; het heeft in hoofdzaak een technisch-organisatorisch karakter.

Van veel meer belang is de samenstelling waarin de krijgusraad ter terechtzitting optreedt. Tot dit aspect zal de bespreking in dit bestek worden beperkt. Bovendien dient in dit vraagpunt ook de functie van de officier-commissaris ter sprake te worden gebracht.

Het ligt voor de hand de krijgusraad, overeenkomstig hetgeen thans geldt en overigens gebruikelijk is bij dergelijke rechterlijke colleges, zitting te doen houden met een president en twee leden.

De status van de president en de beide leden, alsmede die van de openbare aanklager en andere justitiële functionarissen bij de krijgusraad, komt in de volgende paragrafen in detail aan de orde.

Het is evenwel nuttig reeds thans een globaal beeld te schetsen van de betekenis van een aantal factoren die van invloed zijn op de positie van deze functionarissen.

In de huidige militaire rechtspraak is slechts één beroepsrechter in het strafcollege opgenomen. De beide andere leden zijn daarentegen slechts incidenteel bij de berechting van militaire strafzaken betrokken.

Het ligt voor de hand in zoverre toenadering te zoeken tot het gewone strafprocesrecht — dat het beginsel van uit rechters van professie samengestelde rechterlijke organen huldigt —, dat althans de meerderheid van de krijgusraad uit rechters bestaat, die hun taak uitsluitend beroepshalve uitoefenen en een daarmede overeenkomende status bezitten.

Een volledige aansluiting bij het stelsel van de burgerlijke strafrechtspraak is evenwel niet mogelijk, omdat ten aanzien van de militaire justitie nog andere aspecten een rol spelen die zich bij de gewone rechterlijke macht niet voordoen. Deze aspecten houden ten nauwste verband met de oorlogstaak waarop de krijgsmacht en ook de militaire rechter moet zijn voorbereid. Bij het eerste vraagpunt is reeds gebleken dat de krijgsmacht in oorlogstijd een strafrechter bij zich moet hebben die haar op het operationeel kan volgen, die in haar organisatie een plaats heeft en die daardoor over de nodige verbindingen met het militaire apparaat beschikt. Voorts, dat die rechter in staat moet zijn zich in te leven in de omstandigheden waarin de militair leeft en die grondig bekend is met de eisen welke aan het militaire apparaat worden gesteld. Uit deze desiderata vloeit voort dat van de rechter die over millitaireren te oordelen krijgt, ook in vreedestijd een hoge mate van invoelingsvermogen wordt geëist ten aanzien van de omstandigheden waarin de

militair verkeert en de normen welke in de krijgsmacht gelden.

In het eerste vraagpunt werd dan ook reeds de conclusie getrokken dat specialisatie van de met militaire rechtspraak belaste rechter noodzakelijk is. Deze specialisatie moet tot uitdrukking komen in de keuze van degenen die deze rechtspraak zullen uitoefenen.

Hiermede is het militaire element ingevoerd, dat tezamen met het justitiële element de status zal moeten bepalen van de functionarissen die in een krijgsraad zitting zullen nemen.

Onderwerpt men bij een college van drie de mogelijke combinaties in het licht van het voorgaande aan een nadere beschouwing, dan blijkt dat een samenstelling van uitsluitend burgers en een van uitsluitend militairen om evidente redenen niet in aanmerking komen.

Het wil de ondergetekenden voorkomen dat een evenwichtige samenstelling van de krijgsraad kan worden verkregen door het justitiële en het militaire element gelijkelijk in die samenstelling tot uiting te brengen. Hierbij zou de president uit de rechters van de gewone rechterlijke macht, en één van de leden uit de officieren van de krijgsmacht moeten worden benoemd. Daarnaast zou in de persoon van het andere lid zowel het justitiële als het militaire element kunnen worden verenigd. Enerzijds zou dit lid de onafhankelijke positie van magistraat moeten innemen, anderzijds zou hij uit de militaire kring moeten voortkomen. Bovendien zou aan de eis van een juridische scholing kunnen worden voldaan door dit lid uit de rechtsgeleerde officieren aan te wijzen. In grote trekken kan dus worden gesteld dat bij een samenstelling van de krijgsraad uit een burgerrechtsgeleerde als president, een militaire jurist als onafzetbaar lid en een andere officier als „gelegenheidsrechter”, zowel de voorwaarde van een meerderheid aan beroepsrechters als die van de speciale militaire kennis in vervulling gaat.

Daarbij komt nog een ander aspect. De functie van officiercommissaris, welke in sterke mate overeenkomt met die van rechter-commissaris van een rechtbank, wordt thans vervuld door officieren die — althans formeel — niet een onafhankelijke positie innemen. Het zou wenselijk zijn indien mede op dit punt aansluiting bij het gewone strafprocesrecht zou kunnen worden verkregen door ook deze functie door een magistraat te doen vervullen. De hiervóór geschetst gedachte, om een militaire jurist als onafzetbaar lid te benoemen, levert naar het oordeel van de ondergetekenden het onmiskenbare voordeel op dat zulk een vast lid ook voor de functie van officier-commissaris kan worden aangewezen. In de volgende paragraaf zal dit onderwerp nader worden behandeld.

Hoe ook de hier bedoelde opzet voor de samenstelling ter terechtzitting naar het oordeel van de ondergetekenden op zichzelf reeds de voorkeur verdient, niettemin kan zij niet worden gekozen dan nadat vaststaat, dat voor de problemen, die zich in de praktijk bij de verwezenlijking daarvan voordoen, een aanvaardbare oplossing is gevonden.

Dit zal hierna in § 3, onder B, nader worden gezien.

Bij een globale beschouwing van de samenstelling van de krijgsraad valt vervolgens thans reeds op te merken dat, evenals de president is

gedacht als een burgerrechtsgeleerde, ook de openbare aanklager deze hoedanigheid moet hebben.

Beide functionarissen zullen door de Kroon moeten worden benoemd. Het ligt voor de hand dat deze benoemingen, evenals thans, zullen geschieden op de gezamenlijke voordracht van de ministers van justitie en van defensie.

§ 3. *De presidenten en de Zeden van de krijgsraad*

In de vorige paragraaf is uiteengezet, dat, naar het inzicht van de ondergetekenden, de krijgsraad met een president en twee leden moet zitting houden. Bovendien zijn de ondergetekenden van oordeel dat op grond van overwegingen van justitiële en van militaire aard, zowel een meerderheid van beroepsrechters als een voldoende inzicht in de eisen van de militaire samenleving bij het college moeten worden nagestreefd.

In deze paragraaf zullen op de basis van de voorgaande gedachten-gang de functies van de president en van de beide leden van de krijgsraad aan een gedetailleerde beschouwing worden onderworpen. Daarbij zal dan tevens de functie van de officier-commissaris ter sprake komen. Tenslotte zal ook de wenselijkheid van de instelling van een enkelvoudige kamer in deze paragraaf worden gezien.

A. De president

Hiervóór is reeds gebleken dat de positie van de president van de krijgsraad met dezelfde formele waarborgen moet zijn omgeven als die van de president van een burger-straftcollege. Zijn onafhankelijke rechtspositie zal dus op overeenkomstige wijze in de wet moeten worden verankerend, o.a. door zijn onafzetbaarheid.

Dit brengt tevens met zich dat de president van de krijgsraad met betrekking tot de ontzetting of het ontslag uit zijn ambt en tot de schorsing in zijn bediening, in dezelfde positie dient te verkeren als de leden van de rechterlijke macht (artt. 11, 12 en 13 Wet R.O.). Wat de gronden voor ontzetting, ontslag of schorsing en de daarbij te volgen procedure betreft, is thans reeds de desbetreffende regeling op de president van de krijgsraad van toepassing. Er bestaat slechts een verschil ten aanzien van de autoriteit die de ontzetting uitspreekt, het ontslag verleent dan wel schorst. In de huidige regeling is dat het Hoog Militair Gerechtshof (artt. 124, 125 R.Z.; artt. 121, 122 R.L. Lu.). Het komt de ondergetekenden gewenst voor ook op dit punt aan te sluiten bij de gewone justitie door de hier bedoelde bevoegheid aan de Hoge Raad toe te kennen.

Het verdient hierbij evenwel aanbeveling dat, in verband met de hieronder nader aan te duiden militaire aspecten van de taak van de president van de krijgsraad, een bepaalde ontslaggrond een andere inhoud zal hebben dan voor de leden van de gewone rechterlijke macht. Be-doeld wordt het in artikel 12, onder 1", van de Wet R.O. omschreven ontslag bij gebleken ongeschiktheid door aanhoudende lichaamsziekte. Bij beoordeling van de vraag of deze ongeschiktheid zich ten aanzien van een president van een krijgsraad voordoet, zal immers met de

fysieke eisen, welke onder oorlogsomstandigheden aan een krijgsmacht worden gesteld, rekening moeten worden gehouden.

Voorts lijkt het gewenst onder die omstandigheden een zekere uitbreiding te geven aan de bestaande schorsingsregeling, in die zin dat de president van een krijgsraad ook wegens de gronden omschreven in artikel 11, onder 3°, van de Wet R.O. in zijn bediening kan worden geschorst. De maatregel van schorsing is er een welke uit zijn aard snel moet kunnen worden genomen. In oorlogstijd kunnen zich omstandigheden voordoen waarin de beslissing van de Hoge Raad niet kan worden afgewacht. Alsdan zal die bevoegdheid ook aan een militaire autoriteit moeten kunnen worden opgedragen. Een dergelijke opdracht zou door de Kroon moeten worden verleend. Uiteraard zal de Hoge Raad in dat geval bevoegd moeten blijven de schorsing op te heffen.

De ondergetekenden zijn voorts van mening dat de positie van de president impliceert dat hij een burgerstatus zal hebben. Het is immers met de formele eis van onafhankelijkheid niet te rijmen, dat de president een militair zou zijn en uit dien hoofde een plaats in de militaire hiërarchie zou innemen. De burgerstatus van de president is overigens geen novum. Deze eis is reeds in 1912 zowel bij de zeemacht als bij de landmacht ingevoerd.

Mede in verband met de in punt B van de vorige paragraaf ontwikkelde denkbeelden inzake de opbouw van de militaire justitie, is het gewenst voor benoeming tot president van een krijgsraad slechts degenen in aanmerking te brengen, die over een voldoende ervaring bij de zittende magistratuur van de gewone rechterlijke macht beschikken. Niet alleen bevordert deze omstandigheid de nauwere aansluiting in de praktijk, van de militaire justitie aan de burgerlijke, doch bovendien wordt hierdoor de doorstroming van de civiele naar de militaire justitie en omgekeerd gestimuleerd.

Naast de eis van burgerlijke justitiële ervaring moet evenwel nog een andere worden gesteld, te weten die van bekendheid met het militaire apparaat. De leidende rol die de president van een strafcollege bij het onderzoek ter terechtzitting onmiskenbaar toekomt, impliceert dat hij bij dat onderzoek naar voren komende militaire aspecten ter plaatse naar hun waarde moet kunnen schatten. Bovendien zal hij over deze aspecten tijdens de beraadslaging in de raadkamer een gefundeerd oordeel moeten kunnen uitspreken.

Naar het inzicht van de ondergetekenden zal dan ook bij de keus tussen voor het rechterlijk ambt geschikte gegadigden voor de functie van president rekening moeten worden gehouden met de mate waarin zij in een militaire functie de praktijk van het militaire leven hebben ervaren.

Naar het gevoelen van de ondergetekenden is het niet mogelijk verdere wettelijke waarborgen te stellen, dat de president voor zijn taak berekend is. Bij de keuze uit de personen die aan de wettelijke eisen voldoen, zal ook de vermoedelijke geschiktheid voor de vervulling van de functie in oorlogstijd een grote rol moeten spelen. Daarbij valt vooral te denken aan het vermogen om de situatie waarin de strijdende militair

verkeert — in het bijzonder de psychische spanningen waaraan hij in zijn taakvervulling is blootgesteld — te begrijpen, terwijl bovendien zijn persoonlijkheid de benoemde voor de strijdende militair als rechter ook innerlijk aanvaardbaar moet maken.

De status van de president zal in oorlogstijd in het algemeen dezelfde zijn als in vreedetijd. Ook in oorlogstijd zal de president de positie van een onafhankelijke magistraat bekleden, hetgeen met name in zijn in de wet neergelegde onafzetbaarheid tot uitdrukking komt. Hij zal derhalve niet een plaats in de militaire hiërarchie kunnen innemen. In dit opzicht heeft de president geen militaire status.

Dit sluit echter niet uit dat de militaire bevelhebber de president een bepaalde standplaats voor de krijgsraad moet kunnen aanwijzen. De hieruit voortvloeiende verplichting voor de president kan hem evenwel door een bijzondere instructie worden opgelegd.

Dat de president ook in oorlogstijd geen militair kan zijn, zal voorts niet mogen beletten dat hij zijn justitiële taak ook in de bijzondere oorlogssituatie moet kunnen vervullen. Zo zal hij voldoende vrijheid van beweging binnen het operatietoneel moeten kunnen hebben en dezelfde administratieve verzorging moeten kunnen genieten als de leden van de krijgsmacht. Hieruit vloeit voort dat hij een aan een militaire rang gelijkgestelde positie moet krijgen, dat hij een militair uniform moet kunnen dragen en dat hij bij de krijgsmacht administratief moet worden ingedeeld.

De ondergetekenden komen dan ook tot de slotsom dat de president van de krijgsraad in oorlogstijd de burgerstatus kan behouden, maar dat aan deze status een aantal zijn rechtsprekende functie niet rakende militaire elementen moet worden verbonden om hem zijn taakvervulling onder oorlogsomstandigheden mogelijk te maken.

Op overeenkomstige wijze moet naar hun oordeel de mogelijkheid openstaan om, voorzover diens taakvervulling zulks vereist, aan de burgerstatus van de president van een krijgsraad, welke in vreedetijd buiten het grondgebied van het Koninkrijk optreedt, een aantal zijn rechtsprekende functie niet rakende militaire elementen te verbinden.

In een andere zin hebben de aan de oorlogvoering verbonden bijzondere omstandigheden niettemin een invloed op de rechtspositie van de president.

Zo brengen de fysieke eisen, welke aan een krijgsmacht onder daadwerkelijke oorlogsomstandigheden worden gesteld, mede dat de president van een krijgsraad, in tegenstelling tot zijn collega bij een burgerlijk strafcollege, bezwaarlijk tot aan zijn 70e jaar kan worden gehandhaafd. Veeleer is het gewenst voor hem dezelfde leeftijdsgrens aan te houden als thans nog geldt voor militairen. De leeftijdsgrens ware derhalve te stellen op 60 jaar. Dit behoeft geen bezwaar op te leveren, aangezien immers het stellen van deze leeftijdsgrens tot effect zal hebben, dat de doorstroming van de militaire justitie naar de gewone rechterlijke macht wordt bevorderd.

Een ander gevolg van de oorlogvoering is de mogelijkheid dat de oorlogsomstandigheden voor de Kroon ernstige bezwaren opleveren om

de benoeming van een president te effectueren. In deze gevallen moet de Kroon de bevoegdheid hebben die benoeming aan een militaire autoriteit op te dragen.

Ten slotte zal de benoeming van een president van een tijdelijke krijgsraad vanzelfsprekend slechts kunnen plaatsvinden voor de duur dat die krijgsraad zal functioneren.

De bespreking van de positie van de president kan als volgt worden gerecapituleerd:

a. De president van de krijgsraad is een voor het leven benoemde burgerrechtsgeleerde. De leeftijdsgrens ware te stellen op 60 jaar.

b. Hij moet ervaring hebben verkregen in de zittende magistratuur; bij de vervulling van deze functies wordt mede rekening gehouden met de mate, waarin de gegadigden over militaire ervaring beschikken.

c. Zijn benoeming geschiedt door de Kroon op gezamenlijke voordracht van de ministers van justitie en van defensie, met dien verstande evenwel dat de Kroon deze benoeming in oorlogsomstandigheden kan opdragen aan een militaire autoriteit.

d. De benoeming van de president van een tijdelijke krijgsraad geschiedt voor de duur dat die krijgsraad functioneert.

e. Voor zover de taakvervulling van de president zulks vordert, kunnen onder oorlogsomstandigheden, alsmede in vreedstijd buiten het grondgebied van het Koninkrijk, aan diens burgerstatus een aantal zijn rechtsprekende functie niet rakende militaire elementen worden verbonden.

f. Met betrekking tot de ontzetting of het ontslag van de president uit zijn ambt gelden de bepaling(en-*Red.*) van de Wet R.O. In verband met de fysieke eisen welke onder oorlogsomstandigheden aan de krijgsmacht worden gesteld, moet evenwel aan de medische ontslaggrond een andere inhoud worden gegeven dan ten aanzien van de leden van de gewone rechterlijke macht het geval is.

g. Met betrekking tot de schorsing van de president in zijn bediening gelden de bepaling(en-*Red.*) van de Wet R.O., met dien verstande evenwel dat in oorlogsomstandigheden tevens schorsing moet kunnen plaatsvinden wegens de gronden omschreven in artikel 11, onder 3", van die Wet. Deze bevoegdheid zal derhalve kunnen worden uitgeoefend door de Hoge Raad. In oorlogsomstandigheden kan de bevoegdheid tot schorsing door de Kroon bovendien in handen van een militaire autoriteit worden gelegd. Ook in dat geval blijft de Hoge Raad evenwel bevoegd de schorsing op te heffen.

B. Het vaste lid

Bij de in § 2 weergegeven algemene beschouwingen over de militair-rechterlijke organisatie is nader uiteengezet dat de samenstelling van de krijgsraad ter terechtzitting aan twee voorwaarden moet voldoen, te weten die van een meerderheid aan beroepsrechters en die van de militaire deskundigheid.

De ondergetekenden hebben daarbij reeds tot uiting laten komen dat

deze samenstelling te realiseren is door de beide voorwaarden te verenigen in een onafzetbaar en onafhankelijk magistraat die uit de militaire juristen van de krijgsmacht moet worden benoemd.

De onafhankelijke positie welke het vaste lid moet innemen, impliceert dat dit lid onafzetbaar zal zijn en dat hij uit zijn ambt slechts zal kunnen worden ontzet of ontslagen, of in de bediening daarvan geschorst, op dezelfde gronden en met inachtneming van dezelfde procedure als ten aanzien van de president van de krijgsraad het geval is. De ondergetekenden zijn evenwel van oordeel dat in oorlogsomstandigheden de bevoegdheid tot schorsing door de Kroon aan de president van de krijgsraad moet kunnen worden opgedragen.

De onafhankelijkheid van het vaste lid brengt bovendien mede dat hij niet in een functionele ondergeschiktheidsverhouding tot een militaire autoriteit mag worden gesteld. Het impliceert voorts dat zijn militaire rechtpositie in de wet zodanig moet worden geregeld, dat elke invloed op zijn taakvervulling ook formeel wordt uitgesloten. Zo zou b.v. gedurende de tijd dat hij deze functie uitoefent geen militaire beoordeling over hem mogen worden uitgebracht. Ook zou zijn eventuele militaire bevorderingsgang moeten worden losgekoppeld van de wijze waarop hij het lidmaatschap van de krijgsraad vervult.

Het feit, dat uit de positie van de als vast lid optredende officier alle militaire elementen zijn geëlimineerd, die met zijn onafhankelijkheid als rechter onverenigbaar zijn, brengt nog niet mede, dat die positie in het geheel geen militaire elementen meer bevat. Met name mag van dit lid worden geëist, dat het zich gedraagt zoals een officier betaamt en dient tegen een tekortschieten op dit punt met een correctie te kunnen worden opgetreden. Hiertoe zou naast de normale disciplinaire bevoegdheid, welke de president van de krijgsraad dient te worden toegekend op dezelfde voet als de president van een burgerlijk rechtscollege die op grond van artikel 14 van de Wet R.O. bezit, aan een militair lid van het Hoog Militair Gerechtshof de bevoegdheid kunnen worden verleend het vaste lid terecht te wijzen bij een tekortschieten ten aanzien van de normen die voor diens gedrag als officier gelden.

Ten slotte impliceert het beginsel van onafhankelijkheid een benoeming voor het leven, d.w.z. tot aan de leeftijdsgrens van 60 jaar, die ook geldt voor de president.

Dat het vaste lid, om te voldoen aan de formele waarborgen voor onafhankelijkheid, voor het leven wordt benoemd brengt nog niet mede dat het voor een goede opbouw van de militaire justitie het meest gewenst zou zijn, indien de vaste leden in de regel tot aan de leeftijdsgrens deze functie zouden vervullen. Een zekere doorstroming is gewenst, onder meer omdat dan de militaire justitie ook in de persoon van het vaste lid, gemakkelijker op de hoogte blijft van wijzigingen die zich in het militaire apparaat voltrekken. Aangezien het ambt van vast lid in de opvatting van de ondergetekenden in de regel geen eindfunctie dient te zijn, zal vrijwillige overgang naar andere functies, nadat de betrokkene

gedurende een zekere tijd de functie van vast lid heeft vervuld, moeten worden bevorderd.

De ondergetekenden stellen zich het met betrekking tot de vaste leden te voeren beleid als volgt voor.

Voor die vaste leden zal een keuze moeten worden gemaakt uit de militaire juristen. Deze groep wordt bij de drie krijgsmachtdelen thans opgebouwd door aan beroepsofficieren, die reeds een zekere tijd in gewone militaire functies hebben gediend, de gelegenheid te bieden op kosten van het Rijk de rechtenstudie te voltooien. Een aantal van deze officieren-jurist is thans reeds in verschillende functies bij de krijgswraden te werk gesteld.

Bij de recrutering van de vaste leden van de krijgswraden kan in de toekomst bij deze praktijk worden aangesloten.

Over degenen onder de officieren-jurist, die zich aangetrokken voelen tot de functie van vast lid van de krijgswraad, zal zo spoedig mogelijk, nadat zij de hoedanigheid van meester in de rechten hebben verkregen, het advies van de selectiecommissie, ingesteld ingevolge het Opleidings- en Vormingsbesluit R.O., dienen te worden ingewonnen omtrent hun geschiktheid voor een functie in de rechterlijke macht. Valt dit onderzoek gunstig uit, dan dienen zij eerst, ter verruiming van hun militaire ervaring, enige jaren dienst te doen in een militaire functie en vervolgens, m.n. door enige tijd op te treden als secretaris van een krijgswraad en dit te combineren met de functie van waarnemend griffier bij een rechtbank, zich verder voor te bereiden op het rechtersambt. Hierdoor ontstaat een parallel met de veelvuldig voorkomende vervulling van de functie van substituut-griffier als voorbereiding van een benoeming in de zittende magistratuur bij de burgerlijke justitie.

Zoals reeds werd opgemerkt, is het niet de bedoeling, dat het vaste lid tot zijn 60ste jaar als zodanig in functie blijft. Het is het belang van de militaire justitie, zowel voor het behouden van de aansluiting aan het actuele militaire bedrijf als voor het aantrekken van geschikte gegadigden, dat het vaste lid na gedurende een zekere tijd als zodanig te zijn opgetreden, zijn carrière elders kan vervolgen.

Daarbij liggen twee mogelijkheden voor de hand: het teruggaan naar de krijgsmacht en het daar verder volgen van een militaire loopbaan en het overgaan naar de burgerjustitie.

De reële mogelijkheid van een teruggaan naar de krijgsmacht hangt van zoveel factoren af, dat hieromtrent geen formele garanties kunnen worden gegeven. Vooreerst is daartoe vereist, dat het vaste lid niet zo lang als zodanig werkzaam is geweest, dat hij geacht moet worden niet meer te beschikken over die praktische ervaring van een militaire functie op het niveau van een hoofdofficier, welke in het algemeen slechts door het zelf verrichten van dienst kan worden verworven. Bovendien worden, zoals reeds werd aangestipt, over het vaste lid gedurende diens ambtsperiode als rechter geen militaire beoordelingen uitgebracht. Bij een teruggaan naar de krijgsmacht zal zijn positie dus moeten worden bepaald aan de hand van beoordelingen, die dateren van vóór zijn benoeming tot vast lid. Deze beoordelingen kunnen te gering

in aantal zijn om uitzicht te bieden op terugkeer naar de krijgsmacht in een hogere rang dan die welke het vaste lid laatstelijk vóór zijn benoeming als zodanig bekleedde.

Teruggaan naar de krijgsmacht zal dan ook vooral in aanmerking komen voor degenen die, voordat zij tot vast lid worden benoemd, als geschikt voor bevordering werden beoordeeld en wier ervaring in een militaire functie niet te lang in het verleden ligt.

De overgang naar de burgerjustitie kan het beste worden voorbereid, doordat het vaste lid te eniger tijd wordt benoemd tot rechter-plaatsvervanger in een burgerlijk gerecht. Op deze wijze zal de betrokkene zich ook de vereiste civielrechtelijke ervaring kunnen eigen maken. Verwacht mag worden, dat degenen, die betrokken zijn bij het benoemingsbeleid bij de gewone rechterlijke macht, oog zullen hebben voor het belang dat door een nauwe binding tussen militaire en gewone justitie wordt gediend en derhalve in daarvoor in aanmerking komende gevallen deze weg tot de burgerjustitie voor het vaste lid zullen effenen. Daarbij is van belang, dat de betrokkene reeds in een vroeger stadium op zijn geschiktheid voor het rechtersambt in het algemeen is onderzocht.

Het hier voorgestelde systeem houdt derhalve in, dat het vaste lid van de krijgsraad wordt benoemd uit de militaire juristen. Hij zal in deze functie in een onafhankelijke en onafzetbare positie komen te verkeren. Om deze positie te waarborgen, wordt hij benoemd voor het leven. In de regel zal hij echter vóór het bereiken van de leeftijdsgrens overgaan naar de gewone rechterlijke macht of terugkeren naar de krijgsmacht.

De benoeming voor het leven is uiteraard beperkt tot de blijvende krijgsraden. Indien het tijdelijke krijgsraden betreft zal de duur van de benoeming beperkt blijven tot de duur van het bestaan van de tijdelijke krijgsraad.

Het vaste lid zal op dezelfde wijze als de president door de Kroon dienen te worden benoemd. Indien oorlogsomstandigheden benoeming door de Kroon onmogelijk maken, zal de Kroon de benoeming moeten kunnen delegeren aan een militaire autoriteit. Bovendien moet het mogelijk zijn dat, wanneer onder feitelijke oorlogsomstandigheden geen officier-jurist beschikbaar is, een andere officier de functie van het vaste lid waarneemt.

Zoals reeds eerder werd vermeld, biedt het scheppen van de functie van vast lid de mogelijkheid een gelukkige oplossing te vinden voor het vervullen van de functie van officier-commissaris. Diens functie komt in grote lijnen overeen met die van de rechter-commissaris van een rechtbank. Evenals deze is hij belast met het gerechtelijk vooronderzoek.

Het is van groot belang, dat deze functie kan worden opgedragen aan een onafhankelijke magistraat, gelijk ook bij de gewone justitie het geval is, waar immers een van de rechters van het college met deze taak wordt belast; anderzijds zal de betrokkene echter tevens over grote kennis van het militaire leven moeten beschikken. Beide eisen worden in de persoon van het vaste lid vervuld.

Dit systeem impliceert uiteraard, dat bij een krijgsraad meer dan één

vast lid wordt benoemd. De aanwijzing van de officier-commissaris uit de vaste leden zal naar het oordeel van de ondergetekenden door de president van de krijgsraad kunnen geschieden.

Er kunnen zich situaties voordoen, waarin het niet mogelijk is een vast lid met de functie van officier-commissaris te belasten. Men denke aan het geval waarin een onderdeel, b.v. een eskader buitengaats, niet kan terugvallen op de officier-commissaris bij een van de krijgsraden. De ondergetekenden zijn van oordeel dat onder dergelijke omstandigheden de mogelijkheid moet bestaan een andere officier, bij voorkeur een jurist, naast zijn overige werkzaamheden met de functie van officier-commissaris te belasten. Deze aanwijzing zou dan in overleg met de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht moeten geschieden door de betrokken militaire bevelhebber.

De bespreking van het onderhavige punt kan als volgt worden ge-recapituleerd:

a. Eén van de beide ter terechtzitting optredende leden van de krijgsraad is een onafhankelijk magistraat. Als zodanig wordt benoemd een officier-jurist, met een eigen rechtspositie die hem niet in een functionele ondergeschiktheid tot een militaire autoriteit stelt. Onder feitelijke oorlogsomstandigheden kan, indien geen officier-jurist beschikbaar is, ook een andere officier de functie van vast lid waarnemen.

b. Om tot vast lid van de krijgsraad te worden benoemd is in het algemeen recente ervaring in een militaire functie, alsmede ervaring als secretaris van de krijgsraad vereist.

c. De benoeming tot vast lid geschiedt door de Kroon. In oorlogsomstandigheden kan de Kroon de benoeming opdragen aan een militaire autoriteit.

d. De benoeming tot vast lid geschiedt voor het leven, d.i. tot de leeftijdsgrens van 60 jaar. Normaliter zal de betrokkene echter, nadat hij de functie van vast lid een zekere tijd heeft vervuld, hetzij terugkeren in een gewone functie bij de krijgsmacht, hetzij overgaan naar de gewone rechterlijke macht.

Bij een tijdelijke krijgsraad vindt de benoeming plaats voor de duur van het bestaan van die krijgsraad.

e. Zowel bij het justitiële als bij het militaire beleid dient zoveel mogelijk met het voortzetten van een loopbaan elders door het vaste lid rekening te worden gehouden.

f. Bij een krijgsraad kan meer dan één vast lid worden benoemd.

g. Eén der vaste leden van de krijgsraad wordt door de president als officier-commissaris aangewezen.

h. De mogelijkheid zal bestaan om bij een bepaald onderdeel onder bijzondere omstandigheden, wanneer geen vast lid beschikbaar is, een andere officier, bij voorkeur een jurist, naast zijn normale werkzaamheden met de functie van officier-commissaris te belasten.

i. Met betrekking tot de ontzetting of het ontslag uit het ambt, of de schorsing in de bediening van het ambt van vast lid en van officier-commissaris, geldt dezelfde regeling als voor de president van de krijgsraad, met dien verstande evenwel dat in oorlogsomstandigheden de be-

voegdheid tot schorsing niet alleen bij de Hoge Raad berust, maar door de Kroon ook in handen van de president van de krijgsraad kan worden gelegd.

De president zal ten aanzien van de vaste leden van de krijgsraden de bevoegdheid, omschreven in artikel 14 van de Wet R.O., kunnen uitoefenen. Daarnaast zal een militair lid van het Hoog Militair Gerechtshof een soortgelijke bevoegdheid kunnen uitoefenen, voor zover het vaste lid tekortschiet ten aanzien van de normen die voor hem als officier gelden.

C. Het wisselende lid

In het eerste vraagpunt is reeds gebleken dat de militaire rechtspraak moet worden gekenmerkt door een voldoende mate van deskundigheid ten aanzien van de binnen het militaire milieu geldende bijzondere normen en omstandigheden. Hieruit vloeit voort dat aan deze rechtspraak ook personen moeten deelnemen, wier maatschappelijke positie en persoonlijke ervaring hen in staat hebben gesteld zich de hier bedoelde deskundigheid te verwerven.

Dit betekent bij een samenstelling van de krijgsraad uit een president en twee leden, waarvan één de positie van een onafzetbare militaire magistraat inneemt, dat ook voor de vervulling van de functie van het andere lid een officier zal moeten worden aangewezen. Deze officier zal echter in de eerste plaats op grond van zijn speciale militaire kennis moeten worden verkozen. De hoge mate van invoelingsvermogen welke ook in vreedstijd van de militaire rechter kan worden geëist ten aanzien van de omstandigheden waarin de militair verkeert en de normen welke in een militair apparaat gelden, zal in het bijzonder in dit militaire lid van de krijgsraad gestalte moeten krijgen. Daarbij zal het in verband met de vrij complexe structuur die een moderne krijgsmacht vertoont, mogelijk moeten zijn om indien een strafzaak een speciale kennis vereist, een officier als lid van de krijgsraad aan te wijzen die van deze omstandigheden op de hoogte is.

Dit lid voldoet dus niet aan gebruikelijke eisen voor de vervulling van een rechterlijke functie in een strafproces; dit lid is immers geen rechtsgeleerd, formeel onafhankelijk, professioneel rechter. Daarbij moet echter worden bedacht, dat op andere wijze bezwaarlijk het gewenste element van actuele speciale militaire kennis in de krijgsraad kan worden ingebracht, terwijl voorts de meerderheid van de krijgsraad wel uit onafhankelijke rechters van professie bestaat.

Wat de formele benoemingseisen voor de wisselende leden betreft, komt het de ondergetekenden gewenst voor aan te sluiten bij de eisen, zoals die thans na de partiële herziening van de militaire rechtspleging gelden. Dit houdt in dat niet tot wisselend lid kunnen worden benoemd officieren die de leeftijd van 25 jaren nog niet hebben bereikt, officieren die de rang van luitenant-ter-zee der 3e klasse of die van tweede luitenant bekleeden alsmede officieren van het wapen der Koninklijke Marechaussee.

Voorts zijn de ondergetekenden van mening, dat de benoeming

van de wisselende leden in handen van nader aan te wijzen militaire autoriteiten moet worden gelegd, zulks mede op grond van de omstandigheid dat de militaire overheid de meest gereede autoriteit is om de militaire deskundigheid van de betrokkenen te beoordelen. Het zal hierbij geen bezwaar ontmoeten om desgewenst een officier bij meer dan één krijgsraad als wisselend lid te benoemen.

Naar hun oordeel zal de benoeming van wisselende leden in de regel voor de duur van één jaar moeten plaatsvinden. Bij een tijdelijke krijgsraad moet deze benoeming echter geschieden voor de duur dat die krijgsraad functioneert, doch voor niet langer dan één jaar.

Is een aantal officieren door de betrokken bevelhebber als wisselend lid benoemd en aldus in het tableau van wisselende leden van een of meer krijgsraden opgenomen, dan kan het aan de prudentie van de president van de desbetreffende krijgsraad worden overgelaten het wisselende lid aan te wijzen om in de krijgsraad in concreto zitting te nemen. Deze zal daarbij rekening moeten houden met de speciale kennis welke voor de beoordeling van de op de rol voorkomende zaken gewenst moet worden geacht.

Op grond van het bovenstaande komen de ondergetekenden tot de volgende recapitulatie.

a. Bij elke krijgsraad wordt een aantal officieren benoemd als wisselend lid van die krijgsraad.

b. Deze benoeming geschiedt door nader aan te wijzen militaire autoriteiten, in beginsel voor de duur van één jaar. Bij een tijdelijke krijgsraad geschiedt deze benoeming voor de duur dat die krijgsraad functioneert, doch niet langer dan voor één jaar.

c. De benoeming van een wisselend lid kan bij meer dan één krijgsraad plaatsvinden.

d. Tot wisselend lid kunnen niet worden benoemd:

- officieren die de leeftijd van 25 jaar nog niet hebben bereikt;
- officieren die de rang van luitenant-ter-zee der 3e klasse of die van tweede luitenant bekleden;
- officieren van het wapen der Koninklijke Marechaussee.

D. De enkelvoudige kamer van de krijgsraad

Bij de bespreking van de met rechtspraak belaste organen is het uitgangspunt geweest dat de krijgsraad zitting zal houden met een president en twee leden.

Thans rijst de vraag of niet overwogen moet worden op overeenkomstige wijze als sedert 1921 bij de rechtbanken is geschied, de mogelijkheid te scheppen van de instelling van een enkelvoudige kamer voor de vereenvoudigde behandeling van strafzaken. Op grond van de artikelen 367 e.v. van het Wetboek van Strafvordering is de gewone politierechter bevoegd indien, naar het aanvankelijk oordeel van de officier van justitie, de zaak van eenvoudige aard is, bepaaldelijk ook ten aanzien van het bewijs en de toepassing der wet, terwijl bovendien daarin geen zwaardere hoofdstraf dan 6 maanden gevangenisstraf moet worden opgelegd.

Tijdens de afgelopen oorlog is bij Koninklijk besluit van 4 maart 1945, *Stb.* nr. F. 23, tijdelijk een militaire politierechter ingesteld. De in dat besluit bedoelde militaire politierechter had echter een andere taak dan de militaire politierechter waarvan in hetgeen volgt sprake zal zijn. De militaire politierechter, die tijdens de afgelopen oorlog heeft gefunctioneerd, was immers uitsluitend bevoegd met betrekking tot strafbare feiten waarvan de gewone rechter onder die omstandigheden geen kennis kon nemen. Hij oefende rechtsmacht uit over burgers, niet over militairen. Indien hier thans de vraag naar de wenselijkheid van een politierechter aan de orde wordt gesteld, wordt daarbij gedacht aan een militaire politierechter die in de eerste plaats over militairen zal oordelen.

Ongetwijfeld is er uit een oogpunt van doelmatigheid bij de berechting veel voor te zeggen de politierechter ook in de militaire strafprocedure in te voeren, dit te meer daar de militair-rechterlijke organisatie geen kantonrechter kent en ook de overtredingen door aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen begaan, thans collegiaal door de krijgssraad worden berecht. Aan een militaire politierechter zou ter berechting kunnen worden gegeven het type zaken dat thans bij de gewone justitie door de kantonrechter en de politierechter wordt afgedaan.

Tegenover het voordeel van een grotere doelmatigheid van de berechting door de politierechter staan echter ook nadelen. Als voornaamste bezwaar kan wel gelden, dat bij rechtspraak door een enkelvoudige kamer het evenwicht tussen deskundigheid met betrekking tot de militaire gemeenschap en ervaring in strafrechtspraak, dat door de gevarieerde samenstelling van de volledige krijgssraad wordt gewaarborgd, niet volledig tot zijn recht zal komen. Bovendien moet niet uit het oog worden verloren, dat het militaire strafprocesrecht het instituut van de krijgstuuchtelijke afdoening van strafbare feiten kent. Deze krijgstuuchtelijke afdoening kan worden gehanteerd ten aanzien van een groot aantal zaken die bij de gewone justitie aan de kennisneming van de kantonrechter of de politierechter zouden worden onderworpen.

Toch menen de ondergetekenden dat althans de mogelijkheid tot instelling van een militaire politierechter over te gaan in het nieuwe militaire strafprocesrecht moet worden geopend. In de praktijk zal naar hun mening van een dergelijke mogelijkheid voornamelijk gebruik worden gemaakt in oorlogstijd, dan wel indien eenheden buiten het grondgebied van het Koninkrijk zijn gelegerd en berechting door een volledige krijgssraad moeilijkheden oplevert.

Derhalve recapituleren de ondergetekenden dit onderwerp als volgt:

De Kroon zal de bevoegdheid krijgen om zowel gedurende oorlogstijd als vreedstijd bij een krijgssraad voor de vereenvoudigde behandeling van strafbare feiten een militaire politierechter in te stellen.

§ 4. *De met vervolging belaste organen*

Het is duidelijk dat een bespreking van de plaats, welke de met vervolging belaste organen binnen de structuur van de krijgssraden behoren in te nemen, weinig zinvol is wanneer niet tevoren, althans globaal,

vaststaat op welke wijze de opsporing en de vervolging in het militaire strafproces zullen zijn geregeld. In het bijzonder gaat het hier om de toescheiding van bevoegdheden aan de verschillende autoriteiten die in dit stadium van het proces een rol dienen te spelen. De details van de opsporings- en vervolgingsprocedure, met name betreffende de toepassing van dwangmiddelen, komen in dit verband uiteraard niet ter sprake.

Hierbij achten de ondergetekenden het gewenst nu reeds voorop te stellen, dat naar hun oordeel, ook in de toekomst een speciaal militair opsporingsapparaat wenselijk is. Zij stellen zich op dit standpunt omdat de praktijk van de militaire rechtspleging naar hun mening duidelijk heeft aangetoond dat er behoefte bestaat aan gespecialiseerde militaire opsporingsambtenaren, die niet alleen hier te lande maar ook buiten het grondgebied van het Rijk in Europa hun taak moeten kunnen uitoefenen. De geldende teksten gaan in hoofdzaak uit van een opsporing verricht door de militaire meerdere; aan gespecialiseerde opsporingsambtenaren wordt daarin nauwelijks plaats in geruimd. Slechts de artikelen 242 R.Z., 274 R.L. Lu. en artikel 74 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht bevatten daarover enige summierere bepalingen. Ondanks dit feit is er toch een gespecialiseerd militair opsporingsapparaat gegroeid dat bij vrijwel alle strafbare feiten van enigszins ingewikkelde aard wordt ingeschakeld. Dit opsporingsapparaat bestaat uit militairen van het wapen der Koninklijke Marechaussee en voor de zee-macht bovendien uit marinerechercheurs.

De in dit vraagpunt bedoelde met de vervolging belaste organen zijn de openbare aanklagers bij de krijgsraden. In het huidige systeem zijn dit de fiscaal indien het een strafzaak van een militair van de zeemacht betreft en de auditeur-militair indien het een strafzaak van een militair van de landmacht of de luchtmacht betreft. De openbare aanklagers zullen, evenals thans, tot de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht in een verhouding van ondergeschiktheid staan. Evenzo zal deze laatste autoriteit in een hiërarchische verhouding staan tot de minister van justitie.

Voorts kan worden geconstateerd dat in dit bestek uiteraard alleen de opsporing en vervolging ter sprake zal komen van strafbare feiten, welke tot de rechtsmacht van de militaire rechter behoren. Het is duidelijk dat ten aanzien van strafbare feiten welke onder de rechtsmacht van de gewone rechter vallen, de regelen van de gewone strafvordering zullen gelden.

Met deze gegevens als uitgangspunt wordt hieronder een beschouwing gewijd aan de opsporing en vervolging, en aan de functie van de openbare aanklager.

A. Opsporing en vervolging

Zoals hiervoren reeds werd uiteengezet zal er naar het oordeel van de ondergetekenden ook in de toekomst behoefte bestaan aan een gespecialiseerd militair opsporingsapparaat. Aan de leden hiervan zullen in het nieuwe wetboek specifieke bevoegdheden met het oog op die opsporing moeten worden verleend. Daarnaast zullen ook de gewone opsporingsambtenaren, bedoeld in het Wetboek van Strafvordering, be-

voegd moeten zijn — zij het subsidair — om met betrekking tot door militairen begane strafbare feiten opsporingshandelingen te verrichten.

Tenslotte zal op het terrein van de opsporing ook een taak toevallen aan de militaire commandant. Bij strafbare feiten waarvan het bewijs op zeer eenvoudige wijze binnen het onderdeel zelf kan worden geleverd, zoals bepaalde vormen van ongeoorloofde afwezigheid en van insubordinatie bestaat aan inschakeling van gespecialiseerde opsporingsambtenaren geen behoefte. In deze gevallen kan de „opsporing” door personeel van het onderdeel zelf geschieden. Een eigen taak op het gebied van de opsporing zal de militaire commandant ook hierom moeten hebben, omdat hij bevoegd is strafbare feiten van lichte aard die tevens een inbreuk op de krijgstucht inhouden, disciplinair af te doen. Deze bevoegdheid brengt noodzakelijk mee de bevoegdheid een onderzoek in te stellen naar de juiste toedracht der zaak.

Hiervoren werd een zeer globale opsomming gegeven van de autoriteiten en organen die naar het oordeel van de ondergetekenden bemoeienis zullen hebben met de opsporing van strafbare feiten waarvan de militaire rechter kennisneemt. Deze opsomming kan bijdragen tot goed begrip van hetgeen hierna omtrent de vervolging naar voren zal worden gebracht. Over de verantwoordelijkheid voor de opsporing en de gezagslijnen met betrekking tot hen die met de opsporing zijn belast, kan echter pas worden beslist nadat is vastgesteld hoe de beslissing omtrent de vervolging in het nieuwe militaire strafprocesrecht zal worden genomen.

In punt A van § 2 is reeds gebleken dat in de huidige militaire rechtspleging de verantwoordelijkheid voor de vervolging niet, zoals bij de gewone justitie het geval is, uitsluitend in handen van een openbaar ministerie is gelegd. De vervolging vindt bij de militaire justitie plaats door achtereenvolgende handelingen van twee aan elkaar nevenschikte autoriteiten, te weten de militaire overheid en de openbare aanklager. De beslissing over de opportuniteit van de vervolging is opgedragen aan de militaire overheid, die echter verplicht is daaromtrent het advies in te winnen van de openbare aanklager. De vervolging zelf is een zaak van de openbare aanklager, die voor zijn dienaangaande te voeren beleid uitsluitend aan de advocaat-fiscaal verantwoording is verschuldigd.

Met de vermelde militaire overheid worden thans in concreto bedoeld de als zodanig door de Kroon aangewezen vlootvoogd voor de zeemacht en de commanderende generaals voor de landmacht en de luchtmacht. Mocht deze verwijzende autoriteit tegen het advies van de openbare aanklager beslissen dat een bepaalde strafzaak niet naar de militaire rechter zal worden verwezen, dan staat voor de openbare aanklager een beroep op het Hoog Militair Gerechtshof open.

Dit rechtscollege zal dan derhalve niet over de zaak zelf oordelen, maar uitsluitend over de juistheid van de door de verwijzende autoriteit genomen beslissing.

Daarnaast kan bovendien de minister van defensie de vlootvoogd en de commanderende generaals opdragen een bepaalde zaak naar de militaire rechter te verwijzen.

Er is dus met betrekking tot de vraag wie beslist over de vervolging van een strafbaar feit — een voor de opzet van een strafprocesrecht principieel punt —, een aanmerkelijk verschil tussen de commune en de militaire justitie.

In het commune recht beslist hierover het vervolgende orgaan zelf met inachtneming van aanwijzingen van de minister van justitie, die hiervoor tegenover de Staten-Generaal politiek verantwoordelijk is.

In de militaire justitie beslist de militaire overheid, het vervolgend orgaan gehoord, met redres in geval van niet-vervolging voor het vervolgend orgaan bij de rechter, nl. het Hoog Militair Gerechtshof. De minister van defensie kan als zijnde verantwoordelijk voor de tucht en orde in de krijgsmacht, echter de vervolging van een bepaalde zaak opdragen. Hij is voor zijn beleid in deze verantwoordelijk aan de Staten-Generaal.

Een ander verschil is dan verder, dat in het burgerlijke strafprocesrecht wel, bij de militaire justitie niet het individuele beklagrecht bij de rechter van de belanghebbende voor het niet-vervolgen van een zaak bestaat.

Bij de hernieuwde beschouwing van deze problematiek, waartoe dit vraagpunt de aanleiding vormt, willen de ondergetekenden vooropstellen, dat medezeggenschap van de militaire overheid in het vervolgingsbeleid in de aard ligt van de militaire justitie. De bij het eerste vraagpunt geleverde beschouwingen wijzen reeds in deze richting.

Daar werd de aandacht gevestigd op de vloeiende grens tussen de sferen van straf- en tuchtrecht, welke slechts in de praktijk van de dagelijkse rechtstoepassing kan worden gevonden. Dit verschijnsel doet zich niet alleen in de verhouding militair delict — krijgstuchtelijk vergrijp voor, ook het commune delict kan een krijgstuchtelijk aspect vertonen. Een wettelijke waarborg, dat coördinatie van de krijgstuchtelijke en strafrechtelijke afdoening plaatsvindt, is dan ook onontbeerlijk.

Bovendien draagt het bij tot een doelmatig vervolgingsbeleid, indien dit wordt gevoerd met volledige kennis van de militaire samenleving en de normen, die zij moet opleggen aan degenen, die tot haar behoren.

Dit alles vermag niet weg te nemen, dat een militaire verdachte niet alleen militair, doch ook en zelfs in de eerste plaats Nederlands staatsburger is en dat de waardering van het door hem gepleegde feit niet slechts bestaat in de beschouwing van de militaire aspecten daarvan. De verantwoordelijkheid voor de waardering van de andere aspecten van het strafbare feit kan moeilijk anders dan bij een justitiële autoriteit worden gelegd. Het ligt in de lijn van deze gedachtengang in de beslissing omtrent het al of niet vervolgen aan de openbare aanklager en aan de militaire overheid gelijke zeggenschap toe te kennen.

Hiermede worden dan tevens de niet militaire aspecten van het vervolgingsbeleid gebracht onder de normale politieke verantwoordelijkheid van de minister van justitie tegenover de Staten-Generaal. Dit laat onverlet de parlementaire verantwoordelijkheid van de minister van defensie voor de beslissingen van de militaire overheid.

Bovendien heeft het een praktisch voordeel als de openbare aan-

klager ten aanzien van de vervolging een zelfstandige taak krijgt. In het huidige systeem ontleent de openbare aanklager zijn justitiële bevoegdheden aan de beschikking tot verwijzing, d.w.z. aan een beslissing, welke eerst wordt genomen in het stadium waarin het opsporingsonderzoek is afgesloten. Een dergelijk onderscheid in verantwoordelijkheid voor de opsporing en die voor de uitvoering van de vervolging is niet doelmatig en vervalt, als de openbare aanklager in beginsel van de aanvang van het strafproces af eigen verantwoordelijkheid draagt.

De medezeggenschap van de militaire overheid moet in de eerste plaats hierin tot uitdrukking komen, dat de openbare aanklager met haar overleg pleegt alvorens een beslissing te nemen omtrent het aanhangig maken ter terechtzitting dan wel omtrent het seponeren van de zaak.

In de overgrote meerderheid van de gevallen zal dit overleg leiden tot de eenstemmige conclusie van wel of niet vervolgen. Er zullen echter enkele gevallen overblijven, waarin de militaire overheid wel, de openbare aanklager niet wil vervolgen of omgekeerd.

In het huidige stelsel is die situatie aldus opgelost, dat, als de militaire overheid dit wenst, vervolging plaatsvindt, en, indien zij tegen het inzicht van de openbare aanklager geen vervolging wenst, deze laatste de weg van het beklag bij het Hoog Militair Gerechtshof openstaat. Deze oplossing is in de hierboven weergegeven overweging omtrent het te kiezen stelsel moeilijk te passen, omdat daarin een rechterlijke en derhalve niet politiek verantwoordelijke autoriteit tot deze beslissing wordt geroepen.

Verder zien de ondergetekenden geen goede grond in de wet een meningsverschil tussen de militaire overheid en de openbare aanklager over al dan niet vervolgen in abstracto naar de ene of andere kant te beslissen. Hier het inzicht van de militaire overheid te doen prevaleren doet tekort aan de algemene aspecten van rechtsbedeling, die nu eenmaal meer voor de verantwoordelijkheid van de openbare aanklager zijn. Zou de opvatting van de openbare aanklager voorgaan, dan worden de motieven, die tot handhaving van de militaire justitie hebben geleid, in zekere mate miskend.

De ondergetekenden zien dan ook nog de beste oplossing in een wettelijke bepaling, inhoudende dat bij meningsverschil tussen militaire overheid en openbare aanklager over al dan niet vervolgen, vervolging plaatsvindt.

Deze van het algemene strafprocesrecht afwijkende voorziening kan mede een rechtvaardiging vinden in de omstandigheid, dat aan de militaire rechter anders dan aan de burgerlijke het middel van de krijgstuchtelijke afdoening ter beschikking staat, zodat ook in het grensgebied van straf- en tuchtrecht gelegen gevallen op adequate wijze door deze rechter zelf kunnen worden afgedaan.

Van het huidige stelsel verschilt de voorgestelde opzet in dit opzicht, dat daarin de positie van de openbare aanklager wordt versterkt. De ondergetekenden zien te meer reden dit aan te bevelen, omdat, zoals hieronder nog zal blijken, zij voorstander zijn van grotere formele en materiële wettelijke waarborgen, dat de openbare aanklager over genoegzame

militaire kennis beschikt om zijn functie te kunnen vervullen.

Volledigheidshalve zij erop gewezen, dat uit de voorgestelde oplossing, dat bij meningsverschil tussen de militaire overheid en de openbare aanklager over al dan niet vervolgen, steeds wordt vervolgd, voortvloeit, dat het buiten strafrechtelijke behandeling laten van een strafbaar feit alleen in onderlinge overeenstemming tussen deze autoriteiten kan plaatsvinden.

De zelfstandige positie van de openbare aanklager inzake het vervolgingsbeleid heeft uiteraard haar repercussies op diens bevoegdheden ten aanzien van de opsporing van door militairen gepleegde delicten.

Dit betekent in de eerste plaats dat hij in kennis moet worden gesteld van elk door een militair gepleegd strafbaar feit, dat tot de bevoegdheid van de militaire rechter behoort, teneinde in staat te zijn de voor de opsporing en vervolging noodzakelijke handelingen te gelasten. In de gevallen waarin het feit werd geconstateerd door een militaire of burgerlijke opsporingsambtenaar zal deze kennisgeving rechtstreeks aan de openbare aanklager kunnen geschieden.

Indien het strafbare feit het eerst ter kennis komt van de commandant van de verdachte, zal deze commandant ter zake moeten rapporteren aan de openbare aanklager. Het is daarbij duidelijk dat het in een dergelijk geval ondoelmatig zou zijn de verdere actie uitsluitend van de openbare aanklager te laten uitgaan. Wanneer de omstandigheden zulks vorderen moet ook de commandant in eerste aanleg een beslissing kunnen nemen omtrent de verdere behandeling. In het bijzonder ware hierbij te denken aan het inschakelen van het militaire opsporingsapparaat. Zowel de openbare aanklager als de commandant zal mitsdien dit opsporingsapparaat in beweging moeten kunnen zetten.

De vraag rijst of in het geval dat het feit het eerste ter kennis komt van de commandant, de rapportage aan de openbare aanklager al dan niet rechtstreeks moet plaatsvinden. Hierbij valt op te merken dat de commandant die in het hier bedoelde geval het eerst van het feit kennis draagt, in de regel de laagste tot straffen bevoegde meerdere van de verdachte is. In het algemeen is evenwel deze commandant niet de meest gereede autoriteit om, op de wijze zoals hierboven werd geschetst, met de openbare aanklager in overleg te treden omtrent de afdoening van het feit. Het is dan ook aan te bevelen om de bedoelde rapportage — met vermelding van eventueel genomen maatregelen — te laten plaatsvinden door tussenkomst van een hogere chef die wel als de daartoe meest geëigende autoriteit kan worden aangemerkt. Deze autoriteit wordt dan in de gelegenheid gesteld bij de doorzending aan de openbare aanklager zijn visie ter zake kenbaar te maken. Op welk niveau in de militaire organisatie deze autoriteit moet worden aangewezen, is een vraag die zich in het kader van deze vraagpuntenbehandeling bezwaarlijk met voldoende nauwkeurigheid laat beantwoorden.

Vervolgens brengt de positie van de openbare aanklager met zich dat de beslissing inzake de toepassing van processuele dwangmiddelen in beginsel bij hem berust. Nu zal het niet in alle gevallen mogelijk zijn te wachten totdat hij zulk een toepassing gelast. Wanneer de omstandig-

heden vorderen dat een onmiddellijke maatregel wordt getroffen, zal ook de commandant of het militaire opsporingsapparaat, in afwachting van een nadere beslissing van de openbare aanklager, bepaalde maatregelen moeten kunnen nemen; deze zullen dan een voorlopig karakter hebben, hetgeen mede in hun geldingsduur tot uitdrukking moet komen. Het spreekt vanzelf dat deze maatregelen aan de openbare aanklager moeten worden gerapporteerd.

De verantwoordelijkheid van de openbare aanklager voor opsporing en vervolging zal uiteraard de bevoegdheid van de betrokken commandant om in eerste aanleg een beslissing te nemen omtrent de disciplinaire afdoening onverlet moeten laten. Het belang van de krijgstuclaire immers vorderen dat hieromtrent op zeer korte termijn een eerste beslissing moet worden genomen, hetgeen dan niet zal mogen impliceren dat de openbare aanklager aan die beslissing gebonden is. Indien de openbare aanklager tot vervolging wil overgaan en daarom krijgstuclaire afdoening niet opportuun acht, deelt hij dit zo spoedig mogelijk aan de commandant mede. Na de ontvangst van dit bericht zal deze niet meer tot een zodanige afdoening mogen overgaan.

In het hier in grote lijnen geschetste samenspel tussen de openbare aanklagers en de commandanten met betrekking tot het militaire vervolgingsbeleid, zal behoefte bestaan aan nadere algemene en incidentele aanwijzingen inzake het te voeren beleid. Wat de justitiële aspecten daarvan betreft, zal de minister van justitie die aanwijzingen moeten kunnen geven, voor zover die aanwijzingen mede militaire belangen raken, na overleg met zijn ambtgenoot van defensie. De voor de commandanten bestemde aanwijzingen betreffende het door hem ten aanzien van de vervolging te voeren beleid, kunnen worden verstrekt door de minister van defensie en door de bevelhebbers der krijgsmacht delen.

Ten slotte rijst in dit verband nog de vraag of in het militaire strafproces, op overeenkomstige wijze als in artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering is geschied, de mogelijkheid moet worden geopend voor de belanghebbende om een klacht in te dienen wegens het niet vervolgen van een door een militair gepleegd strafbaar feit, dat tot de bevoegdheid van de militaire rechter behoort. De ondergetekenden zijn van mening dat deze vraag bevestigend moet worden beantwoord. Naar hun inzicht zou een dergelijke klacht moeten worden ingediend bij het Hoog Militair Gerechtshof. De nadere uitwerking van dit standpunt zal bij de totstandkoming van het wetboek ter hand worden genomen. Reeds thans willen de ondergetekenden evenwel vaststellen dat dit klachtrecht geen betrekking kan hebben op het niet vervolgen van feiten die een schending inhouden van een norm, welke dient voor de bescherming van de krijgsmacht als zodanig, zoals bijvoorbeeld de opzettelijke ongehoorzaamheid.

Het hier behandelde onderwerp kan als volgt worden gerecapituleerd:

a. De vervolging is in handen van de openbare aanklager. Alvorens een beslissing te nemen omtrent het aanhangig maken ter terechtzitting dan wel omtrent het seponeren van de zaak, treedt hij in overleg met de bevoegde commandant. De zaak wordt ter terechtzitting aanhangig

gemaakt indien hetzij de openbare aanklager, hetzij de commandant dit wenst.

b. De verantwoordelijkheid van de openbare aanklager inzake de vervolging laat de bevoegdheid van de commandant om in eerste aanleg een beslissing te nemen omtrent de krijgstuuchtelijke afdoening onverlet, echter met dien verstande, dat deze daartoe niet zal overgaan wanneer de openbare aanklager hem heeft bericht dat hij tot vervolging wenst over te gaan en daarom een zodanige afdoening niet opportuun acht.

c. Wordt een door een militair gepleegd strafbaar feit, dat tot de rechtsmacht van de militaire rechter behoort, niet vervolgd, dan kan de belanghebbende, behalve wanneer het feit een schending inhoudt van een norm welke dient voor de bescherming van de krijgsmacht als zodanig, daarover beklag doen bij het Hoog Militair Gerechtshof.

d. Er is een afzonderlijk militair opsporingsapparaat.

e. Zowel de openbare aanklager als de militaire commandant kan het militaire opsporingsapparaat in beweging zetten.

f. Onverminderd de bevoegdheid van de commandant of van het militaire opsporingsapparaat om in dringende gevallen in afwachting van een nader beslissing van de openbare aanklager de nodige maatregelen te treffen, berust de beslissing inzake de toepassing van processuele dwangmiddelen bij de openbare aanklager.

g. Een strafbaar feit dat het eerst ter kennis komt van de commandant wordt door deze — met vermelding van eventueel genomen maatregelen — aan de openbare aanklager bericht door tussenkomst van een hogere militaire autoriteit, teneinde deze in gelegenheid te stellen haar visie ter zake kenbaar te maken.

B. De openbare aanklager

Waar in het vorige punt de bevoegdheden van de openbare aanklager met betrekking tot het vervolgingsbeleid en diens verhouding tot de militaire overheid werden behandeld, zal thans de status van de openbare aanklager aan de orde worden gesteld. Wat deze status betreft zal in beginsel een nauwe aansluiting bij de structuur van het gewone openbaar ministerie moeten worden nagestreefd. In § 2 werd dan ook reeds opgemerkt dat de openbare aanklager bij de krijgsraad vanzelfsprekend een door de Kroon benoemde burgerrechtsgeleerde moet zijn. Bovendien zullen in het algemeen ten aanzien van de eisen der benoeming, de onverenigbaarheid met andere beroepen en de gronden voor schorsing en ontslag — behoudens de leeftijdsgrens, waaromtrent aanstonds —, dezelfde normen moeten gelden als ten aanzien van de leden van het openbaar ministerie bij burgerlijke strafcolleges.

Voorts zal veel van hetgeen ten aanzien van de president van de krijgsraad werd opgemerkt, op overeenkomstige wijze ten aanzien van de openbare aanklager van toepassing zijn. Zo zal slechts degene die over een voldoende ervaring bij het gewone openbare ministerie beschikt, voor een benoeming tot openbare aanklager in aanmerking kunnen komen. Ook voor deze functionaris zal immers de in § 2 ontwik-

kelde gedachte van een doorstroming tussen civiele en militaire justitie moeten worden bevorderd.

Hiernaast moet ook weer een eis worden gesteld welke in verhouding staat tot het militaire aspect van de taak van de openbare aanklager.

Anders dan bij de president kan hier echter niet worden volstaan met de voorwaarde van bekendheid met het militaire leven. De openbare aanklager zal immers frequent en intens contact moeten onderhouden met de in zijn ressort gelegen onderdelen. Ten aanzien van elke zaak zal hij ook de militaire opportuniteit van de beslissing inzake vervolging of krijgstuuchtelijke afdoening op haar merites moeten kunnen beoordelen. Hij zal in deze zo nauw met de tuchthandhaving verband houdende materie de vraagbaak moeten kunnen zijn van de commandanten. Dit vereist, naar het oordeel van de ondergetekenden, niet slechts bekendheid met de krijgsmacht, maar vordert voldoende persoonlijke ervaring als beroeps- of reserveofficier. Deze laatste eis willen de ondergetekenden uitdrukkelijk naast die van de justitiële ervaring stellen.

Wat de carrière-gang betreft van de beroeps-officier die voor de functie van openbare aanklager in aanmerking wil komen, valt op te merken dat de justitiële eis met zich brengt dat de betrokkene tevoren als substituut-officier van justitie ervaring zal moeten opdoen bij het parket van een burger strafcollege. Het personeelsbeleid van de ministers van justitie en van defensie zal een dergelijke carrière-gang moeten kunnen realiseren.

Evenals ten aanzien van de president het geval is achten de ondergetekenden het vervolgens noodzakelijk dat de openbare aanklager in vredestand een burgerstatus heeft. Alhoewel deze functionaris niet de rechterlijke onafhankelijkheid geniet — hij is immers ondergeschikt aan het openbaar ministerie bij het Hoog Militair Gerechtshof —, zal hij uiteraard wel onafhankelijk moeten staan van de militaire hiërarchie. Uit dien hoofde mag hij dan ook geen militaire status bekleden. Deze eis geldt bij de landmacht overigens reeds sinds 1912 ten aanzien van de auditeur-militair. Bij de zeemacht is hij niet formeel in de wet opgenomen. In de praktijk is echter thans ook de fiscaal een burger.

Onder oorlogsomstandigheden, alsmede in vredestand buiten het grondgebied van het Koninkrijk, geldt weer — overeenkomstig de positie van de president — dat de openbare aanklager zijn justitiële taak in de bijzondere situaties die zich alsdan voordoen, moet kunnen uitoefenen. Op grond van een overeenkomstig betoog kunnen ook aan de burgerstatus van de openbare aanklager, voor zover diens taakvervulling zulks vordert, een aantal militaire elementen worden verbonden. Hieronder is te verstaan dat hij een aan een militaire rang gelijkgestelde positie moet krijgen, een militair uniform moet dragen en bij de krijgsmacht administratief moet worden ingedeeld. Bovendien zal ook hem door de militaire bevelhebber een bepaalde standplaats moeten kunnen worden aangewezen.

Voorts brengen de aan de oorlogvoering verbonden bijzondere omstandigheden met zich dat ook hier de leeftijdsgrens van 60 jaar moet worden gesteld, en dat wanneer die omstandigheden voor de Kroon

ernstige bezwaren opleveren om zijn benoeming te effectueren, die benoeming aan een militaire autoriteit moet kunnen worden opgedragen.

De positie van de openbare aanklager kan derhalve als volgt worden gerecapituleerd.

a. De openbare aanklager bij de krijgsraad is een burgerrechtsgeleerde voor wie de leeftijdsgrens van 60 jaar geldt.

b. Tot openbare aanklager kan slechts degene worden benoemd die voldoende ervaring heeft verworven enerzijds als beroeps- of reserve-officier in de militaire dienst, anderzijds bij het burgerlijke openbare ministerie.

c. Zijn benoeming geschiedt door de Kroon, met dien verstande evenwel dat de Kroon deze benoeming in oorlogsomstandigheden kan opdragen aan een militaire autoriteit.

d. Voor zover de taakvervulling van de openbare aanklager zulks vordert kunnen onder oorlogsomstandigheden, alsmede in vreedstijd buiten het grondgebied van het Koninkrijk, aan diens burgerstatus een aantal zijn positie als magistraat niet rakende militaire elementen worden verbonden.

§ 5. *Desecretarie*

De functie van de secretarie bij de krijgsraad komt in grote lijnen overeen met die van de griffie van de burgerlijke gerechten. Zij bestaat uit het relateren van gerechtelijke handelingen, het voeren van de justitiële administratie, het comptabele beheer over de bij de krijgsraad aanwezige geldswaarden en het beheer over de inbeslaggenomen voorwerpen.

De leiding van de secretarie is in handen van de secretaris. Aan hem zijn één of meer substituten toegevoegd, alsmede een chef de bureau met overig administratief personeel. Daarnaast kunnen er waarnemende secretarissen zijn, die in het bijzonder worden belast met het relateren van de verhoren van de officier-commissaris.

Op grond van de huidige regeling zijn alleen officieren-jurist, en bij de zeemacht bovendien ook officieren van administratie, benoembaar tot secretaris. Voor zover een waarnemend secretaris niet ter terechtzitting optreedt, behoeft hij niet aan deze benoemingseis te voldoen. Hierbij is gedacht aan degene die de officier-commissaris bij de verhoren bijstaat. De benoeming van de secretarissen geschiedt door de vlootvoogd, onderscheidenlijk de commanderende generaal, voor de duur van tenminste één jaar.

De ondergetekenden zijn van mening dat de eis, volgens welke de leiding van de secretarie bij de officier-jurist berust en ook de ter terechtzitting optredende secretaris een officier-jurist is, dient te worden gehandhaafd. Zij zouden deze eis ten aanzien van de secretaris van de officier-commissaris niet imperatief willen stellen, zulks mede in verband met het hieronder vermelde bijzondere aspect van het secretarisambt.

De functie van de secretaris van de krijgsraad vertoont in een ander

vlak eveneens een overeenkomst met die van griffier van de burgerlijke gerechten, met name als opleidingsfunctie. Zij die bij de gewone rechterlijke macht in aanmerking wensden te komen voor een rechtersfunctie, worden veelal in de gelegenheid gesteld justitiële ervaring op te doen bij de griffie. Deze omstandigheid heeft de ondergetekenden ertoe gebracht ook de secretaris-functie aan te merken als een betrekking waar militair-justitiële ervaring voor andere krijgsraadfuncties kan worden verkregen. De ondergetekenden hebben hierbij speciaal aan de functie van het vaste lid van de krijgsraad gedacht. In § 3, onder B, werd hierop reeds de aandacht gevestigd.

Naar de mening van de ondergetekenden moet de benoeming van de secretaris en diens substituut door de Kroon geschieden. De waarnemend secretaris kan daarentegen door de minister van defensie worden benoemd. Evenals met de overige krijgsraadfunctionarissen het geval is, zullen de benoemingen in oorlogstijd moeten kunnen worden gedelegeerd aan een militaire autoriteit.

Ten aanzien van de secretarisfunctie kan mitsdien als volgt worden gerecapituleerd.

- a. De secretaris en de substituut-secretaris van de krijgsraad zijn door de Kroon benoemde officieren-jurist. De waarnemend-secretaris wordt door de minister van defensie benoemd en behoeft geen jurist te zijn.
- b. In oorlogsomstandigheden kunnen de benoemingen bedoeld onder a. aan een militaire autoriteit worden opgedragen.

§ 6. De relatie krijgsraad-krijgsmachtdeel

Deze paragraaf heeft betrekking op de vraag, welke bindingen er tussen de krijgsraden en de afzonderlijke krijgsmachtdelen (zeemacht, landmacht en luchtmacht) dienen te bestaan en in welke mate de omstandigheid dat de militaire verdachte tot een bepaald krijgsmachtdeel behoort, van invloed behoort te zijn op de samenstelling van de krijgsraad die over hem zal oordelen.

De thans geldende regeling kan als volgt worden samengevat. Er bestaat een onderscheid tussen enerzijds de krijgsraden van de zeemacht en anderzijds de krijgsraden van de landmacht en de luchtmacht. Dit onderscheid houdt ten nauwste verband met de historisch gegroeide omstandigheid dat er thans twee militaire rechtsplegingen naast elkaar staan, de een voor de zeemacht en de ander voor de land- en de luchtmacht.

Voor de zeemacht is er één permanente krijgsraad in 's-Gravenhage gevestigd; voor de land- en de luchtmacht bestaan de drie arrondissementskrijgsraden te 's-Gravenhage, Arnhem en 's-Hertogenbosch. De bepalingen omtrent de relatieve competentie van deze arrondissementskrijgsraden scheppen de mogelijkheid alle of een groot deel van de luchtmachtzaken bij één van die arrondissementskrijgsraden te concentreren. Hieraan is aldus toepassing gegeven, dat de arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch vrijwel alle luchtmachtzaken behandelt,

benevens een ongeveer even groot aantal landmachtzaken en dat de arrondissementskrijgsraden te Arnhem en 's-Gravenhage zich vrijwel uitsluitend met landmachtzaken bezig houden. De hiervoor geschetste regeling heeft haar grondslag in de artikelen 88 en 93 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht.

In oorlogstijd — en onder bepaalde omstandigheden ook in vredes-tijd — kunnen naast de permanente krijgsraden ook tijdelijke krijgsraden worden ingesteld. De tijdelijke krijgsraden, ingesteld krachtens de Rechtspleging bij de Zeemacht, zijn in beginsel slechts bevoegd ten aanzien van militairen van de zeemacht. De krijgsraden, ingesteld krachtens de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht zijn in beginsel zowel ten aanzien van militairen van de landmacht als ten aanzien van die van de luchtmacht competent. De relatieve competentie binnen de ene en de andere categorie krijgsraden wordt geregeld bij het besluit waarbij een tijdelijke krijgsraad wordt ingesteld.

Een uitzondering op de regel, dat militairen van de zeemacht door een krijgsraad van de zeemacht en militairen van de land- en de luchtmacht door krijgsraden van de land- en de luchtmacht worden berecht, kan zich voordoen in de gevallen omschreven in de artikelen 86 en 87 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht. Het meest belangrijke van de daar opgesomde gevallen is wel dat waarin eenheden van de land- of luchtmacht onder bevel staan van een militair van de zeemacht dan wel een troepenafdeling van de zeemacht onder bevel staat van een militair van de land- of luchtmacht. In deze gevallen is de krijgsraad die bevoegd is ten aanzien van de bevelvoerende militair, ook bevoegd ten aanzien van alle onder zijn bevel staande militairen. Als dan kan een krijgsraad van de zeemacht militairen van de land- of luchtmacht berechten en omgekeerd. In de praktijk zal van deze mogelijkheid gebruik kunnen worden gemaakt in gevallen waarin onderdelen van de krijgsmacht buiten Nederland optreden onder een gezamenlijk commando en waarin die onderdelen niet zo groot zijn dat daarbij aparte krijgsraden enerzijds voor de zeemacht en anderzijds voor de land- en luchtmacht zouden kunnen worden ingesteld.

De militaire status van de verdachte — de vraag of hij tot de zeemacht, tot de landmacht dan wel tot de luchtmacht behoort — is niet zonder invloed op de samenstelling van het rechterlijk college dat met zijn berechting is belast. Bij de zeemacht spreekt dit vanzelf. Zij die tot de zeemacht behoren worden immers, althans in de eerste aanleg, berecht door een college dat in beginsel uitsluitend voor de berechting van militairen van de zeemacht bestemd is. Ook bij de krijgsraden voor de land- en de luchtmacht heeft de status van de verdachte echter gevolgen. Indien een landmachtmilitair terecht staat, zullen twee landmachtmilitairen als leden van de krijgsraad fungeren. Indien de verdachte tot de luchtmacht behoort, zullen luchtmachtofficieren als lid van de krijgsraad optreden. Verder zal het houden van informatiën in het algemeen worden opgedragen aan een officier-commissaris die tot hetzelfde krijgsmachtdeel behoort als de verdachte. De invloed van de status van de verdachte op de samenstelling van het rechterlijk college doet zich

zelfs gevoelen in de hiervoren genoemde uitzonderingsgevallen, waarin een krijgsraad van de zeemacht land- of luchtmachtmilitairen berecht dan wel een krijgsraad bedoeld in de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht belast wordt met de berechting van zeemachtmilitairen. Op grond van artikel 87a van de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht-recht zal de samenstelling van de krijgsraad alsdan in zoverre aan de status van de verdachte worden aangepast, dat bij voorkeur twee officieren van hetzelfde krijgsmachtdeel als de verdachte als lid van de krijgsraad zullen optreden.

Hiervoren werd geschetst, hoe de verhouding tussen krijgsraad en krijgsmachtdeel is geregeld en op welke wijze de wet wordt toegepast. Hierbij dient te worden aangetekend dat bij de partiële herziening deze regeling duidelijk als een voorlopige is gezien. Daarin bleven voor de zeemacht afzonderlijke krijgsraden bestaan zonder dat eenzelfde oplossing werd gekozen voor het inmiddels zelfstandig geworden derde krijgsmachtdeel, de luchtmacht. Bij de partiële herziening heeft de regering dan ook uitdrukkelijk verklaard, dat naar haar oordeel uitgangspunt voor de regeling van deze kwestie bij de definitieve herziening zou dienen te zijn de gelijkwaardigheid van de drie krijgsmachtdelen.

Indien men dit uitgangspunt aanvaardt, laten zich drie oplossingen denken:

A. Afzonderlijke krijgsraden voor elk krijgsmachtdeel

Deze oplossing brengt mede afzonderlijke krijgsraden, zowel vaste als tijdelijke, voor de zeemacht, voor de landmacht en voor de luchtmacht. Elk van deze categorieën krijgsraden is in beginsel slechts bevoegd tot berechting van militairen van het krijgsmachtdeel waarvoor zij zijn ingesteld. De krijgsraden zullen duidelijke bindingen met dat krijgsmachtdeel hebben.

B. Algemene, geïntegreerde, krijgsraden waarbij geen bijzondere binding met een der krijgsmachtdelen valt aan te wijzen

In dit systeem zullen de krijgsraden, zowel vaste als tijdelijke, op volledig gelijke voet zowel zeemacht-, landmacht- als luchtmachtzaken ter behandeling krijgen. In de personele bezetting van deze krijgsraden zal geen bijzondere band met een der krijgsmachtdelen worden nagestreefd.

C. Algemene krijgsraden die echter in hun samenstelling een zekere binding met bepaalde krijgsmachtdelen vertonen; concentratie van zeemachtzaken bij een van deze krijgsraden en van luchtmachtzaken bij een andere, is mogelijk

In dit systeem wordt de bij de partiële herziening voor de luchtmacht gekozen oplossing uitgebreid tot de zeemacht. In beginsel zullen de krijgsraden bevoegd zijn ten aanzien van alle militairen, ongeacht het krijgsmachtdeel waartoe zij behoren. In de samenstelling van de krijgsraad ter terechtzitting wordt echter rekening gehouden met de herkomst van de verdachte. Op deze herkomst kan ook worden gelet bij

de keuze van de met de vervolging en het vooronderzoek belaste functionarissen, de openbare aanklager en de officier-commissaris. Uit praktische overwegingen kunnen de zeemachtzaken bij één krijgsraad worden geconcentreerd en de luchtmachtzaken bij een andere. Indien men ervan uitgaat dat er in vreedstijd binnen Nederland in totaal drie vaste krijgsraden zullen zijn, geeft dit het volgende beeld.

Elk van de drie krijgsraden krijgt landmachtzaken te behandelen; één van die krijgsraden behandelt naast landmachtzaken zeemachtzaken, een andere naast landmachtzaken luchtmachtzaken.

In oorlogstijd zullen bij grotere militaire formaties krijgsraden worden ingedeeld. Deze krijgsraden zullen uiteraard bindingen vertonen met het krijgsmachtdeel waarvan die formatie deel uitmaakt. Zij zullen in de eerste plaats belast zijn met de berechting van het personeel dat tot die formatie behoort of daaraan is toegevoegd, ongeacht het krijgsmachtdeel waaruit dit personeel afkomstig is. Daarnaast zullen zij ook bevoegd zijn ten aanzien van andere militairen waarvan de berechting in die omstandigheden het beste aan hen kan worden toevertrouwd.

Alovoers het voor en tegen van elk van deze oplossingen aan een onderzoek te onderwerpen, lijkt het gewenst aandacht te besteden aan een aantal feitelijke gegevens die voor het maken van een verantwoorde keuze van belang zijn en aan de criteria die daarbij moeten worden aangelegd.

In de eerste plaats verdient vermelding de verdeling van het aantal strafzaken over de verschillende krijgsmacht delen in vreedstijd. Deze verdeling was voor wat betreft het aantal door de krijgsraden afgedane zaken over het jaar 1964 als volgt:

zeemacht	186
landmacht	2134
luchtmacht	272

Een ander punt van belang is, dat eenheden van de drie krijgsmacht delen verspreid zijn over het gehele land, althans over een groot gedeelte daarvan. Het is niet zo, dat een bepaald gedeelte van het land is toegevozen aan de landmacht, een ander aan de luchtmacht, weer een ander aan de zeemacht. Integendeel, vaak zijn in eenzelfde deel van hetzelfde land militairen, behorende bij verschillende krijgsmacht delen gelegd.

In oorlogstijd moet er verder op worden gerekend, dat kleinere eenheden van een van de krijgsmacht delen, b.v. de luchtmacht, optreden in het operationele en logistieke verband van een groter onderdeel van een ander krijgsmacht deel, b.v. de landmacht. Niet zelden zullen nauwe organisatorische bindingen bestaan tussen eenheden die tot verschillende krijgsmacht delen behoren. Verder zullen Nederlandse eenheden die onderling geen organisatorische bindingen hebben, in het buitenland toch vaak in menig opzicht op elkaar zijn aangewezen en zich in elkaars nabijheid bevinden.

Hoewel de drie krijgsmacht delen in beginsel aan een gemeenschappelijke militaire straf- en tuchtwetgeving zijn onderworpen en hoewel zij

voortkomen uit dezelfde natie, vertonen zij toch onmiskenbaar zekere verschillen, o.m. in de waardering van geldende militaire normen. Deze verschillen en hun betekenis mogen niet worden overdreven — er is hier meer dat bindt dan scheidt —, zij mogen anderzijds ook niet worden gebagatelliseerd. Zij vloeien voor een belangrijk deel voort uit de bijzondere taak van elk krijgsmachtdeel en zijn daarop afgestemde structuur. Verder speelt hier ook de traditie een rol van betekenis.

Bij de berechting van de militair zal met het eigen karakter van het krijgsmachtdeel waartoe hij behoort rekening moeten worden gehouden. Inzicht in de in dat krijgsmachtdeel bestaande verhoudingen zal niet zelden noodzakelijk zijn om de gedragingen van de verdachte juist te kunnen beoordelen.

Hiervoren werd uiteengezet, dat het voor een goede berechting van militairen wenselijk is dat in de krijgsraad militairen als lid zitting hebben, teneinde te waarborgen dat de krijgsraad over de vereiste kennis omtrent het militaire leven beschikt. Uit het feit dat het militaire leven in de drie krijgsmachtdelen op uiteenlopende wijze gestalte krijgt, vloeit voort dat in de krijgsraad althans één lid zitting dient te hebben dat tot hetzelfde krijgsmachtdeel als de verdachte behoort, met andere woorden dat in de krijgsraad ook een specifieke „militaire deskundigheid" met betrekking tot het krijgsmachtdeel van de verdachte een plaats vindt. Een strafrechter dient echter niet slechts oog te hebben voor het bijzondere, voor de verschillen, doch ook voor het gemeenschappelijke en algemene. Ook aan dit aspect dient bij de samenstelling van de krijgsraad aandacht te worden gegeven. Vermeden dient immers te worden, dat er tussen de drie krijgsmachtdelen nodeloze en alleen uit isolement voortvloeiende afwijkingen in de waardering van militaire normen ontstaan. Er dient derhalve bij de berechting te worden gestreefd naar een evenwicht tussen deze beide elementen, hetgeen medebrengt dat bij de berechting zowel „gespecialiseerde" als „niet-gespecialiseerde" functionarissen betrokken moeten zijn.

Bij een keuze tussen de hiervoren opgesomde drie alternatieven zal verder ook bijzondere aandacht moeten worden besteed aan de doelmatigheid. Deze doelmatigheid komt vanuit verschillende gezichtspunten aan de orde. In de eerste plaats moet worden gewaarborgd, dat de militairrechterlijke colleges ook kwantitatief een volwaardige taak hebben. Dit is niet alleen van belang in financieel opzicht, doch ook omdat het aantal geschikte kandidaten voor de rechterlijke functies nu eenmaal beperkt is. Van de beschikbare krachten moet een zo goed mogelijk gebruik worden gemaakt. Bovendien wijst de praktijk uit dat een grotere hoeveelheid zaken — uiteraard tot een zekere maximumgrens — de kwaliteit van de verrichte prestatie verhoogt.

Ook is uit doelmatigheidsoogpunt van belang dat nodeloze verplaatsingen van de met de berechting belaste autoriteiten, van getuigen en verdachten wordt vermeden. Indien bij de totstandkoming van het nieuwe wetboek voor de militaire justitie nauwer wordt aangesloten bij het onmiddellijkheidsbeginsel, dat in de gewone rechtspraak geldt en derhalve in meer gevallen getuigen en deskundigen ter terechtzitting moe-

ten worden gehoord, neemt het belang van dit aspect toe. Tenslotte moet worden bedacht dat er in oorlogstijd voor de wellicht zeer verspreid optredende Nederlandse strijdkrachten slechts een beperkt aantal krijgsraden beschikbaar kan zijn. Van die krijgsraden moet dan een optimaal gebruik worden gemaakt.

Bovendien zal het belang van snel recht dan nog sterker spreken, hetgeen medebrengt dat overbrengen over grote afstanden van verdachten moet worden vermeden. De meest „gerede" krijgsraad zal in oorlogstijd ook de bevoegde moeten zijn.

Een derde voorwaarde waaraan de te kiezen oplossing moet voldoen is dat zij een snelle aanpassing van de militairrechterlijke organisatie in vreedstijd aan de noodzakelijke uitbreiding van haar taak in oorlogstijd mogelijk maakt.

Indien thans de drie alternatieven aan de hiervoren opgesomde desiderata worden getoetst, leidt dit tot de volgende slotsom.

A. Afzonderlijke krijgsraden voor elk krijgsmachtdeel

In deze oplossing komt het belang van een evenwicht tussen algemene en bijzondere aspecten onvoldoende tot zijn recht. De krijgsraden behandelen immers uitsluitend zaken van een bepaald krijgsmachtdeel.

Ook uit doelmatigheidsoogpunt bestaan tegen deze oplossing ernstige bezwaren. Het aantal zaken van de zeemacht (in 1964 : 186) en het aantal zaken van de luchtmacht (in 1964 : 272) is onvoldoende om een redelijke werkbezetting van een krijgsraad te waarborgen. Dit bezwaar spreekt te sterker, omdat in het hierboven voor de samenstelling van de krijgsraad bepleite systeem het aantal functionarissen dat een volledige werkkring in de militaire justitie vindt is vergroot door de introductie van het „vaste lid" van de krijgsraad. Verder is het uit doelmatigheidsoogpunt een bezwaar, dat een geografische spreiding van de krijgsraden die het aantal verplaatsingen beperkt daarin niet mogelijk is. Ten slotte zal in oorlogstijd aan deze constructie slechts zeer ten dele de hand kunnen worden gehouden, aangezien het dan onvermijdelijk is dat de meest gereede krijgsraad met de berechting wordt belast, ongeacht het krijgsmachtdeel waartoe de verdachte behoort.

Op zichzelf is een snelle aanpassing van de militairrechterlijke organisatie in vreedstijd aan die in oorlogstijd in dit systeem wel mogelijk. Er bestaat immers reeds een binding met de krijgsmachtdelen waarvan de krijgsraden in oorlogstijd worden toegevoegd. Op één punt geeft de overgang echter moeilijkheden. De krijgsraden zullen in oorlogstijd ook verdachten behorende tot andere krijgsmachtdelen moeten berechten en zij hebben zich op deze taak in vreedstijd in het geheel niet kunnen voorbereiden. Bovendien zou deze wijziging van gedragslijn juist in oorlogstijd in psychologisch opzicht de aanvaardbaarheid van de rechtspraak kunnen verminderen.

B. Algemene, geïntegreerde, krijgsraden waarbij in het geheel geen bijzondere binding met een der krijgsmachtdelen valt aan te wijzen

Indien in dit systeem bij de berechting in het geheel geen rekening

wordt gehouden met het krijgsmachtdeel waartoe de verdachte behoort schiet deze oplossing te kort ten aanzien van het vereiste van een evenwicht tussen de algemene en de bijzondere aspecten. Op zich zelf is het wel mogelijk dit systeem op een dergelijke wijze uit te werken, dat bij de berechting aan de militaire status van de verdachte wel aandacht wordt besteed. Het wisselende lid van de krijgsraad kan worden gekozen uit het krijgsmachtdeel waartoe de verdachte behoort. Ook kan bij de keuze van de openbare aanklager en de officier-commissaris die de zaak zal behandelen op dat krijgsmachtdeel worden gelet. Een dergelijke vormgeving zou dit systeem echter in strijd brengen met de eis van doelmatigheid. Alsdan zouden immers bij elk van de krijgsraden personen moeten worden benoemd die binding met een der krijgsmachtdelen hebben. Het aantal zaken van de zeemacht en de luchtmacht dat bij elk van die algemene krijgsraden zou worden behandeld is echter onvoldoende om een dergelijke benoeming te rechtvaardigen.

Voor het overige voldoet het hier besproken systeem wel aan de doelmatigheidseisen die kunnen worden gesteld.

Ten opzichte van een snelle aanpassing van de militairrechterlijke organisatie aan een oorlogstoestand zou dit systeem zekere moeilijkheden kunnen opleveren omdat nog in het geheel geen bindingen bestaan met de onderdelen waarvan de krijgsraden zullen worden toegevoegd.

C. Algemene krijgsraden die echter in hun samenstelling een zekere binding met bepaalde krijgsmachtdelen vertonen; concentratie van zeemachtzaken bij een van deze krijgsraden en van luchtmacht bij een andere is mogelijk

In dit systeem kan het evenwicht tussen algemene, en bijzondere aspecten worden gerealiseerd zonder in strijd te komen met doelmatigheidseisen. Bij de krijgsraad waarbij de zeemachtzaken worden geconcentreerd kunnen een openbare aanklager en een vast lid worden benoemd die bindingen hebben met de zeemacht. Mutatis mutandis geldt hetzelfde voor de krijgsraad waar de luchtmachtzaken worden geconcentreerd. Het „wisselende lid" van de krijgsraad kan zonder bezwaar worden gekozen uit het krijgsmachtdeel waartoe de verdachte behoort.

Het systeem maakt het mogelijk de te berechten zaken zo over de beschikbare krijgsraden te verdelen dat aan elke krijgsraad een voldoende werkbezetting is gegarandeerd. Uit een oogpunt van geografische spreiding staat dit systeem enigszins achter bij systeem B, doch verdient het verre de voorkeur boven systeem A.

Voor wat betreft een snelle aanpassing van de militairrechterlijke organisatie aan de eisen van oorlogstijd heeft dit systeem hetzelfde voordeel als systeem A, nl. dat reeds een zekere binding bestaat met het krijgsmachtdeel waaraan de krijgsraad wordt toegevoegd. Het mist echter het nadeel dat de krijgsraden geheel zijn ingesteld op de berechting van militairen van één bepaald krijgsmachtdeel en juist in oorlogstijd moeten omschakelen.

De ondergetekenden verkiezen alternatief C.

Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie

Hieronder wordt het voorlopig standpunt van de ondergetekenden ten aanzien van de in de toelichting ter sprake gebrachte onderwerpen gerecapituleerd. Aangezien dit standpunt reeds in de toelichting ter sprake gebrachte onderwerpen gerecapituleerd. Aangezien dit standpunt reeds in de toelichting werd gemotiveerd, is een nadere redengeving hier achterwege gelaten.

I. Samenstelling van de krijgsraad

De krijgsraad houdt zitting met een president en twee leden.

II. De president

a. De president van de krijgsraad is een voor het leven benoemde burgerrechtsgeleerde. De leeftijdsgrens ware te stellen op 60 jaar.

b. Hij moet ervaring hebben verkregen in de zittende magistratuur; bij de vervulling van deze functie wordt mede rekening gehouden met de mate, waarin de gegadigden over militaire ervaring beschikken.

c. Zijn benoeming geschiedt door de Kroon op de gezamenlijke voordracht van de ministers van justitie en van defensie, met dien verstande evenwel, dat de Kroon deze benoeming in oorlogsomstandigheden kan opdragen aan een militaire autoriteit.

d. De benoeming van de president van een tijdelijke krijgsraad geschiedt voor de duur dat die krijgsraad functioneert.

e. Voor zover de taakvervulling van de president zulks vordert, kunnen onder oorlogsomstandigheden, alsmede in vredetijd buiten het grondgebied van het Koninkrijk, aan diens burgerstatus een aantal zijn rechtsprekende functie niet rakende militaire elementen worden verbonden:

f. Met betrekking tot de ontzetting of het ontslag van de president uit zijn ambt gelden de bepalingen van de Wet R.O. In verband met de fysieke eisen welke onder oorlogsomstandigheden aan de krijgsmacht worden gesteld, moet evenwel aan de medische ontslaggrond een andere inhoud worden gegeven dan ten aanzien van de leden van de gewone rechterlijke macht het geval is.

g. Met betrekking tot de schorsing van de president in zijn bediening gelden de bepalingen van de Wet R.O., met dien verstande evenwel dat in oorlogsomstandigheden tevens schorsing moet kunnen plaatsvinden wegens de gronden omschreven in artikel 11, onder 3° van die Wet. Deze bevoegdheid zal derhalve kunnen worden uitgeoefend door de Hoge Raad. In oorlogsomstandigheden kan de bevoegdheid tot schorsing door de Kroon bovendien in handen van een militaire autoriteit worden gelegd. Ook in dat geval blijft de Hoge Raad evenwel bevoegd de schorsing op te heffen.

III. *Het vaste lid*

u. Eén van de beide ter terechtzitting optredende leden van de krijgsraad is een onafhankelijk magistraat. Als zodanig wordt benoemd een officier-jurist, met een eigen rechtspositie die hem niet in een functionele ondergeschiktheid tot een militaire autoriteit stelt. Onder feitelijke oorlogsomstandigheden kan, indien geen officier-jurist beschikbaar is, ook een andere officier de functie van vast lid waarnemen.

b. Om tot vast lid van de krijgsraad te worden benoemd is in het algemeen recente ervaring in een militaire functie, alsmede ervaring als secretaris van de krijgsraad vereist.

c. De benoeming tot vast lid geschiedt door de Kroon. In oorlogsomstandigheden kan de Kroon de benoeming opdragen aan een militaire autoriteit.

d. De benoeming tot vast lid geschiedt voor het leven, d.i. tot de leeftijdsgrens van 60 jaar. Normaliter zal de betrokkene echter, nadat hij de functie van vast lid een zekere tijd heeft vervuld, hetzij terugkeren in een gewone functie bij de krijgsmacht, hetzij overgaan naar de gewone rechterlijke macht. Bij een tijdelijke krijgsraad vindt de benoeming plaats voor de duur van het bestaan van die krijgsraad.

e. Zowel bij het justitiële als bij het militaire beleid dient zoveel mogelijk met het voortzetten van een loopbaan elders door het vaste lid rekening te worden gehouden.

f. Bij een krijgsraad kan meer dan één vast lid worden benoemd.

g. Eén der vaste leden van de krijgsraad wordt door de president als officier-commissaris aangewezen.

h. De mogelijkheid zal bestaan om bij een bepaald onderdeel onder bijzondere omstandigheden, wanneer geen vast lid beschikbaar is, een andere officier, bij voorkeur een jurist, naast zijn normale werkzaamheden met de functie van officier-commissaris te belasten.

i. Met betrekking tot de ontzetting of het ontslag uit het ambt, of de schorsing in de bediening van het ambt van vast lid en van officier-commissaris, geldt dezelfde regeling als voor de president van de krijgsraad, met dien verstande evenwel dat in oorlogsomstandigheden de bevoegdheid tot schorsing niet alleen bij de Hoge Raad berust, maar door de Kroon ook in handen van de president van de krijgsraad kan worden gelegd. De president zal ten aanzien van de vaste leden van de krijgsraden de bevoegdheid, omschreven in artikel 14 van de Wet R.O. kunnen uitoefenen. Daarnaast zal een militair lid van het Hoog Militair Gerechtshof een soortgelijke bevoegdheid kunnen uitoefenen, voor zover het vaste lid tekortschiet ten aanzien van de normen die voor hem als officier gelden.

IV. *Het wisselende lid*

u. Bij elke krijgsraad wordt een aantal officieren benoemd als wisselend lid van die krijgsraad.

b. Deze benoeming geschiedt door nader aan te wijzen militaire autoriteiten, in beginsel voor de duur van één jaar. Bij een tijdelijke krijgsraad geschiedt deze benoeming voor de duur dat die krijgsraad functioneert, doch niet langer dan voor één jaar.

c. De benoeming van een wisselend lid kan bij meer dan één krijgsraad plaatsvinden.

d. Tot wisselend lid kunnen niet worden benoemd:

- officieren die de leeftijd van 25 jaren nog niet hebben bereikt;
- officieren die de rang van luitenant-ter-zee der 3e klasse of die van tweede luitenant bekleden;
- officieren van het wapen der Koninklijke Marechaussee.

V. De enkelvoudige kamer

De Kroon zal de bevoegdheid krijgen om zowel gedurende oorlogstijd als vreedstijd bij een krijgsraad voor de vereenvoudigde behandeling van strafbare feiten een militaire politierechter in te stellen.

VI. Opsporing en vervolging

a. De vervolging is in handen van de openbare aanklager. Alvorens een beslissing te nemen omtrent het aanhangig maken ter terechtzitting dan wel omtrent het seponeren van de zaak, treedt hij in overleg met de bevoegde commandant. De zaak wordt ter terechtzitting aanhangig gemaakt indien hetzij de openbare aanklager, hetzij de commandant dit wenst.

b. De verantwoordelijkheid van de openbare aanklager inzake de vervolging laat de bevoegdheid van de commandant om in eerste aanleg een beslissing te nemen omtrent de krijgstuuchtelijke afdoening, onverlet, echter met dien verstande, dat deze daartoe niet zal overgaan wanneer de openbare aanklager hem heeft bericht dat hij tot vervolging wenst over te gaan en daarom een zodanige afdoening niet oppoortuun acht.

c. Wordt een door een militair gepleegd strafbaar feit, dat tot de rechtsmacht van de militaire rechter behoort, niet vervolgd, dan kan de belanghebbende, behalve wanneer het feit een schending inhoudt van een norm welke dient voor de bescherming van de krijgsmacht als zodanig, daarover beklag doen bij het Hoog Militair Gerechtshof.

d. Er is een afzonderlijk militair opsporingsapparaat.

e. Zowel de openbare aanklager als de militaire commandant kan het militaire opsporingsapparaat in beweging zetten.

f. Onverminderd de bevoegdheid van de commandant of van het militaire opsporingsapparaat om in dringende gevallen in afwachting van een nadere beslissing van de openbare aanklager de nodige maatregelen te treffen, berust de beslissing inzake de toepassing van procesuele dwangmiddelen bij de openbare aanklager.

g. Een strafbaar feit dat het eerst ter kennis komt van de comman-

dant wordt door deze — met vermelding van eventueel genomen maatregelen — aan de openbare aanklager bericht door tussenkomst van een hogere autoriteit, teneinde deze in de gelegenheid te stellen haar visie terzake kenbaar te maken.

VII. *De openbare aanklager*

a. De openbare aanklager bij de krijgsraad is een burgerrechtsgeleerde voor wie de leeftijdsgrens van 60 jaar geldt.

b. Tot openbare aanklager kan slechts degene worden benoemd die voldoende ervaring heeft verworven enerzijds als beroeps- of reserve-officier in de militaire dienst en anderzijds bij het burgerlijke openbaar ministerie.

c. Zijn benoeming geschiedt door de Kroon, met dien verstande evenwel, dat de Kroon deze benoeming in oorlogsomstandigheden kan opdragen aan een militaire autoriteit.

d. Voor zover de taakvervulling van de openbare aanklager zulks vordert kunnen onder oorlogsomstandigheden, alsmede in vreedstijd buiten het grondgebied van het Koninkrijk, aan diens burgerstatus een aantal zijn positie als magistraat niet rakende militaire elementen worden verbonden.

VIII. *De secretaris*

u. De secretaris en de substituut-secretaris van de krijgsraad zijn door de Kroon benoemde officieren-jurist. De waarnemend-secretaris wordt door de minister van defensie benoemd en behoeft geen jurist te zijn.

b. In oorlogsomstandigheden kunnen de benoemingen bedoeld onder a. aan een militaire autoriteit worden opgedragen.

IX. *De relatie krijgsraad-krijgsmachtdeel*

De ondergetekenden verkiezen algemene krijgsraden die echter in hun samenstelling een zekere binding met bepaalde krijgsmachtdelen vertonen; concentratie van zeemachtzaken bij een van deze krijgsraden en van luchtmachtzaken bij een andere is mogelijk.

Vraag 4

Welke rechtsmiddelen moeten er in de militaire strafrechtspleging zijn?

Toelichting

§ 1. *Inleiding*

Aangezien in het derde vraagpunt de organisatie van de krijgsraden ter sprake is gebracht, zou het op het eerste gezicht wel voor de hand liggen indien thans de samenstelling van het Hoog Militair Gerechtshof aan de orde werd gesteld. Dit onderwerp kan echter niet behandeld wor-

den alvorens de prealabele vraag, of de militaire justitie het rechtsmiddel van cassatie zal moeten kennen, aan een beschouwing is onderworpen.

De ondergetekenden achten het voorts gewenst de cassatie ook in haar onderlinge samenhang met andere rechtsmiddelen te behandelen. Dit rechtvaardigt naar hun mening een afzonderlijke bespreking van de rechtsmiddelen in het militaire strafproces, voorafgaande aan die van de structuur van het Hoog Militair Gerechtshof.

De rechtsmiddelen zullen worden besproken in de volgorde waarin zij in de gewone strafvordering zijn geregeld, te weten:

de gewone rechtsmiddelen:

- verzet;
- hoger beroep;
- cassatie;

de buitengewone rechtsmiddelen:

- cassatie in het belang der wet;
- herziening.

Daarna zal dan nog de vraag ter spraken moeten komen, of het in de huidige militaire rechtspleging bestaande instituut van het fiat executie al dan niet moet worden gehandhaafd.

§ 2. *Verzet*

In de burgerlijke strafvordering kan verzet worden gedaan tegen een bij verstek gewezen vonnis, waarentegen geen hoger beroep open staat. De aanwending van dit rechtsmiddel is derhalve in de eerste plaats afhankelijc van de mogelijkheid om bij de behandeling ter terechtzitting verstek te laten gaan.

In de huidige militaire rechtspleging is deze mogelijkheid evenwel niet op dezelfde voet geschapen als in de burgerlijke strafvordering. Het is derhalve opportuun de wenselijkheid van verstekverlening in het militaire strafproces aan een beschouwing te onderwerpen, alvorens ten aanzien van het verzet een standpunt in te nemen.

In artikel 119 R.Z. en artikel 119 R.L.Lu. is thans de aanwezigheid van de beklagde gedurende de gehele behandeling in eerste aanleg ter terechtzitting voorgeschreven. Slechts bij de berechting van overtredingen, ten aanzien waarvan geen informatiën zijn genomen, kan de krijgsraad, de openbare aanklager gehoord, op schriftelijk verzoek van de beklagde bepalen dat diens tegenwoordigheid ter terechtzitting niet wordt vereist (art. 184, onder 2° R.Z.; art. 179, onder 2° R.L.Lu.; zoals deze artikelen bij de partiële herziening zijn gewijzigd). Daarnaast is ten aanzien van de rechtspraak in hoger beroep bepaald dat een beklagde, die zich buiten Nederland bevindt, ter terechtzitting slechts zal verschijnen indien het Hoog Militair Gerechtshof zulks nodig oordeelt (art. 76e P.I.). De regeling van het hoger beroep (artt. 209 e.v. R.Z.; artt. 209 e.v. R.L.Lu.; gewijzigd bij de partiële herziening) maakt op zich

zelf geen onderscheid naar gelang het vonnis al dan niet buiten tegenwoordigheid van de beklaagde is geweest.

De bevoegdheid van de krijgsraad om te bepalen dat het onderzoek ter terechtzitting buiten tegenwoordigheid van de beklaagde zal geschieden, verschilt derhalve van die van de burgerlijke strafrechter om de verdachte verstek te verlenen; zij is beperkt tot de overtredingen ten aanzien waarvan geen informatiën zijn genomen. Bovendien kan de krijgsraad haar slechts op uitdrukkelijk verzoek van de beklaagde uitoefenen. Ten aanzien van misdrijven is een verstekprocedure voor de militaire rechter onmogelijk.

Wat de bepaling van artikel 76e van de Provisionele Instructie van (voor-Red.) het Hoog Militair Gerechtshof betreft, kan worden vastgesteld dat zij is ontsproten aan omstandigheden die de krijgsmacht eigen kunnen zijn en die minder goed vergelijkbaar zijn met de ratio van een gewone verstekprocedure. Deze regeling kan derhalve in deze paragraaf buiten beschouwing worden gelaten.

Het feit, dat bij de strafrechtspraak de verdachte ter zitting tegenwoordig is, zal in het algemeen de kwaliteit van die rechtspraak slechts ten goede komen. Een dergelijk verschijnen in persoon van de verdachte heeft in het militaire milieu niet de bezwaren welke het in de burgermaatschappij kan medebrengen. Een bijzonder kenmerk van de militaire samenleving is immers, dat de militair, en derhalve ook de militaire verdachte, steeds ter beschikking is. Daarom zal, wanneer de verdachte om de een of andere reden niet ter terechtzitting aanwezig kan zijn, de krijgsraad zonder bezwaar de behandeling van de strafzaak tot een volgende zitting kunnen aanhouden. Deze praktijk wordt thans dan ook reeds gevolgd.

Bovendien is de organisatie van de militaire rechtspraak gebaseerd op de veronderstelling, dat de militaire rechter in oorlogstijd en buiten het gebied van het Koninkrijk, indien nodig, de krijgsmacht kan vergezellen of volgen, zodat een persoonlijk verschijnen van de verdachte in het algemeen zonder schade voor het dienstbelang te verwezenlijken zal zijn.

Op deze gronden geven de ondergetekenden er de voorkeur aan het beginsel van het verschijnen van de verdachte in persoon in het militaire strafproces te handhaven. Dit betekent dat slechts bij de berechting van overtredingen — en daaronder moeten dan ook de overtredingen uit het Wetboek van Militair Strafrecht worden begrepen — de tegenwoordigheid van de verdachte niet zal worden vereist, voor zover deze zulks verzoekt.

Hieruit volgt, dat er geen aanleiding bestaat het rechtsmiddel van verzet in de militaire rechtspleging in te voeren.

Het onderhavige onderwerp kan derhalve als volgt worden gerecapituleerd:

a. Bij de berechting in eerste aanleg van misdrijven is de tegenwoordigheid van de verdachte ter terechtzitting vereist.

Bij de berechting van overtredingen kan de krijgsraad, de openbare

aanklager gehoord, op schriftelijk verzoek van de verdachte bepalen dat diens tegenwoordigheid ter terechtzitting niet wordt vrcist.

b. Het rechtsmiddel van verzet wordt niet in het militaire strafproces ingevoerd.

§ 3. Hoger beroep

Sinds de inwerkingtreding van de Rijkswet van 4 juli 1963 (*Stb.* 1963, nr. 294) tot herziening van de militaire strafrechtspleging staat, met uitzondering van de hieronder aangegeven gevallen, zowel aan de openbare aanklager als aan de verdachte hoger beroep open tegen de door de krijgsraad gewezen vonnissen (art. 209 R.Z.; art. 209 R.L.Lu.). Een belangrijke uitzondering hierop vormt de bevoegdheid van de Kroon om, in geval de krijgsraad onder feitelijke oorlogsomstandigheden optreedt, dit recht van hoger beroep uit te sluiten of te beperken (art. 209a R.Z.; art. 210 R.L.Lu.). Daarnaast is het appelrecht van rechtswege uitgesloten ten aanzien van vonnissen, gewezen in een stad of plaats, die dadelijk belegerd of berend is (art. 210 R.L.Lu.).

Voorts kan in dit verband nog worden vermeld de reeds genoemde bepaling dat indien de verdachte buiten Nederland verblijft, diens tegenwoordigheid ter terechtzitting slechts is vereist, indien het Hoog Militair Gerechtshof zulks nodig oordeelt (art. 76e P.I.).

De ondergetelenden zijn van oordeel dat deze regeling van het hoger beroep in de militaire rechtspleging in grote trekken alleszins bevredigend is. Zij zien dan ook geen aanleiding op dit systeem een nadere wijziging in overweging te geven. Zij willen slechts ten aanzien van de situatie van een dadelijk belegerde of berende stad of plaats opmerken, dat deze zich alleen onder feitelijke oorlogsomstandigheden kan voordoen, zodat er geen grond bestaat dit geval afzonderlijk te noemen.

Handhaving in grote trekken van de huidige regeling houdt echter niet in, dat op een aantal punten in de thans voorgeschreven procedure geen nadere wijziging gewenst kan zijn.

Zo moet, wat de gevallen betreft waarin de Kroon onder feitelijke oorlogsomstandigheden het recht van hoger beroep hebben uitgesloten, nader worden bezien in hoeverre de huidige regeling van het fiat executie (art. 197 R.Z.; art. 256 R.L.Lu.) behoort te worden gehandhaafd. Deze kwestie zal afzonderlijk in § 7 aan de orde worden gesteld.

Daarnaast zal er aanleiding zijn te overwegen in hoeverre ook in de appel-procedure zoveel mogelijk moet worden aangesloten bij de gewone strafvordering. Dit onderwerp leent zich evenwel minder voor een vraagpuntenbehandeling. Thans reeds willen de ondergetekenden evenwel zich uitspreken voor de wenselijkheid van een dergelijke aansluiting.

Ten aanzien van het hoger beroep kan derhalve als volgt worden gerecapituleerd:

Het rechtsmiddel van hoger beroep wordt op de huidige voet in de militaire rechtspleging gehandhaafd.

§ 4. Cassatie

In het huidige militaire strafprocesrecht is geen cassatie voorzien.

Met cassatie wordt vooral bevordering van de rechtseenheid beoogd. Het is duidelijk, dat door cassatie open te stellen van uitspraken van het Hoog Militair Gerechtshof bij de Hoge Raad die rechtseenheid op institutionele wijze ten volle wordt gewaarborgd.

Uit een oogpunt van rechtsbedeling moet aan zulk een waarborg grote waarde worden gehecht. Temeer is dat het geval, omdat, zoals de ondergetekenden in hun voorlopig antwoord op vraagpunt 1 hebben uiteengezet, de inbreuk, die het bestaan van de militaire rechter vormt op het commune strafrecht en strafprocesrecht, slechts verdedigbaar is, indien die rechter en het door hem toegepaste procesrecht zo nauw mogelijk aansluiten bij de gewone rechter en het gewone strafprocesrecht.

Tot dusverre is de concordantie van de rechtstoepassing door de militaire rechter met die van de burgerlijke rechtspleging in de wetgeving nagestreefd doordat is bepaald, dat de rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof hetzij raadsheer in de Hoge Raad, hetzij raadsheer in het Gerechtshof te 's-Gravenhage moeten zijn. Als een sterke institutionele waarborg tot handhaving van de concordantie is deze voorziening niet aan te merken. De ondergetekenden zouden dan ook het feit, dat het Hoog Militair Gerechtshof zich bepaaldelijk conformeert aan de jurisprudentie van de Hoge Raad niet in de eerste aan deze personele unies willen toeschrijven, doch meer aan de hoge waarde, welke het Hoog Militair Gerechtshof tot dusverre aan het belang van de rechtseenheid heeft toegekend.

Deze gedragslijn van het hof, hoezeer ook toe te juichen, kan echter niet als een formele waarborg van rechtseenheid worden beschouwd. Bovendien geeft zij geen oplossing voor het geval, waarin het hof zich tegenover een rechtsvraag geplaatst ziet, welke niet eerder aan de Hoge Raad werd voorgelegd.

Het feit, dat door de mogelijkheid van cassatie de strafprocedure kan worden verlengd, kan voor vreedstijd reeds hierom niet als een steekhoudend argument tegen invoering van cassatie worden ingebracht, omdat ook bij het burgerlijk strafproces de mogelijkheid van drie instanties bestaat. Bovendien zal het aantal militaire strafzaken, waarin het tot cassatie komt, zeer gering zijn. Tenslotte leert de praktijk van de burgerlijke strafrechtspleging, dat de cassatie-procedure in de regel betrekkelijk weinig tijd in beslag neemt.

Wel kan in een enkel geval, waarin de verdachte een dienstplichtige is, de verlenging van een militaire strafzaak met een cassatie-instantie de kans vergroten, dat een veroordelende einduitspraak eerst valt nadat de verdachte met groot verlof is vertrokken, zodat de tenuitvoerlegging niet meer tijdens zijn militair verband kan plaatsvinden. Aan dit punt kan echter niet zoveel gewicht worden toegekend, dat alleen daarom van invoering van cassatie zou moeten worden afgezien.

De ondergetekenden menen dan ook, dat van uitspraken van het Hoog Militair Gerechtshof cassatie bij de Hoge Raad dient te worden opengesteld. Onder feitelijke oorlogsomstandigheden zal, evenals bij hoger beroep, de Kroon bevoegd moeten zijn het recht tot het instellen van cassatie uit te sluiten of te beperken.

Indien de Hoge Raad een uitspraak van het Hoog Militair Gerechtshof vernietigt en niet zelf ten principale recht doet, zal de zaak binnen de sfeer van de militaire justitie dienen te blijven. De Hoge Raad zal haar dus slechts naar genoemd hof kunnen terugverwijzen en b.v. geen verwijzing naar een burgerlijk gerechtshof kunnen doen.

Deze paragraaf kan als volgt worden gerecapituleerd:

a. Tegen uitspraken van het Hoog Militair Gerechtshof dient het rechtsmiddel van cassatie bij de Hoge Raad open te staan.

b. De Kroon dient bevoegd te zijn onder feitelijke oorlogsomstandigheden de mogelijkheid van cassatie uit te sluiten of te beperken.

c. In geval van vernietiging dient de Hoge Raad, als hij niet ten principale recht doet, de zaak terug te verwijzen naar het Hoog Militair Gerechtshof.

§ 5. *Cassatie in het belang der wet*

Het komt de ondergetekenden voor dat, indien in de militaire strafrechtspleging cassatie wordt ingevoerd, tegen uitspraken van de militaire rechter ook het buitengewone rechtsmiddel van cassatie in het belang der wet dient open te staan.

De recapitulatie is derhalve:

Het rechtsmiddel van cassatie in het belang der wet dient in het militaire strafproces te worden ingevoerd.

§ 6. *Herziening*

Reeds lang is van vele zijden gewezen op de leemte in het militaire strafprocesrecht, dat de mogelijkheid niet bestaat vonnissen van de militaire rechter aan een herziening te onderwerpen. Ook de ondergetekenden zijn van oordeel dat de regeling van het strafproces zonder dit rechtsmiddel niet volledig is. Zij willen dan ook vooropstellen, dat naar hun mening het bijzondere rechtsmiddel van herziening in de militaire rechtspleging behoort te worden ingevoerd.

Met dit uitgangspunt rijst thans de vraag, in welke mate daarbij kan worden aangesloten bij de regeling van de herziening in het Wetboek van strafvordering. In het kort komt deze regeling (artt. 457 e.v. W.v.Sv.) op het volgende neer.

Herziening is een rechtsmiddel dat slechts kan worden aangewend tegen in kracht van gewijsde gegane einduitspraken welke een veroordeling inhouden. Herziening kan worden aangevraagd hetzij in geval van tegenstrijdige bewezenverklaringen in verschillende vonnissen, hetzij in geval van een novum. In beide gevallen is de Hoge Raad bevoegd uit te maken of de herzieningsaanvraag al dan niet gegrond is. Bij gegrondbevinding verwijst de Hoge Raad de zaak naar een gerechtshof voor een nieuw onderzoek naar de feiten. Hierbij geldt in het algemeen de regel dat een zodanig gerechtshof tevoren niet van de zaak kennis mag hebben genomen.

Bij invoering van de herziening in de militaire justitie zal, naar het oordeel van de ondergetekenden, deze regeling in grote trekken zonder

meer kunnen worden overgenomen. Met name zijn de ondergetekenden van mening dat op grond van het streven de militaire rechtspleging bij de gewone strafvordering te doen aansluiten, de herzieningsaanvragen betreffende vonnissen van de militaire rechter door de Hoge Raad zullen moeten worden beoordeeld. Ook voor wat betreft de beide gronden voor herziening, zal bij het Wetboek van Strafvordering moeten worden aangesloten.

In dit verband komt vervolgens ter sprake naar welke rechter de Hoge Raad de desbetreffende zaak voor een hernieuwd onderzoek behoort te verwijzen.

Wat de herziening wegens conflict van rechtspraak betreft, zijn verschillende gevallen te onderscheiden.

Wanneer de tegenstrijdigheid bestaat tussen bewezenverklaringen van een militaire en van een burgerlijke rechter, zal naar het oordeel van de ondergetekenden de gezamenlijke hernieuwde behandeling van de beide strafzaken bij voorkeur door een burgerlijk gerechtshof dienen te geschieden.

Een tegengestelde opvatting zou immers medebrengen dat een burgerverdachte voor een strafbaar feit waarvoor hij normaliter voor de burgerlijke rechter verschijnt, voor de militaire rechter zou moeten terechtaan.

In geval van een zodanige tegenstrijdigheid tussen vonnissen van verschillende militaire rechters ligt het, ook indien een van deze rechters het Hoog Militair Gerechtshof is, voor de hand de desbetreffende strafzaken naar dat hof te verwijzen.

In geval van herziening van een uitspraak van een militaire rechter wegens een novum komt, bij gegrondbevinding van het verzoek, uiteraard slechts verwijzing naar het Hoog Militair Gerechtshof in aanmerking.

De bespreking van de herziening kan derhalve als volgt worden ge-recapituleerd:

a. Het bijzondere rechtsmiddel van herziening zal in het militaire strafproces op dezelfde voet worden ingevoerd als in het Wetboek van Strafvordering. De beslissing over aanvragen voor herziening van een vonnis van de militaire rechter komt derhalve in handen van de Hoge Raad.

b. In geval van conflict van rechtspraak tussen een burgerlijke en een militaire rechter zullen de zaken worden verwezen naar een burgerlijk gerechtshof.

In geval van conflict van rechtspraak tussen militaire rechters zullen de zaken worden verwezen naar het Hoog Militair Gerechtshof.

c. In geval van een novum zal de zaak worden verwezen naar het Hoog Militaire Gerechtshof.

§ 7. *Fiat executie*

Onder het fiat executie is in de huidige regeling te verstaan de be-

voegdheid van de verwijzende autoriteit — de vlootvoogd of de commanderende generaal (artt. 197 e.v. R.Z.; artt. 256 e.v. R.L.Lu.) — om in de gevallen waarin van de vonnissen van de krijgsraad geen hoger beroep open staat, de tenuitvoerlegging van het gewezen vonnis al dan niet goed te keuren.

Indien de verwijzende autoriteit termen aanwezig acht om het fiat executie niet te verlenen, zal zij daarvan onder toezending van het strafdossier, de Kroon ten spoedigste in kennis stellen. De Kroon zal vervolgens omtrent de tenuitvoerlegging van het vonnis een nadere beslissing nemen.

Indien de verwijzende autoriteit het fiat executie verleent, kan de tenuitvoerlegging niet meer door een gratie-verzoek worden opgeschort, tenzij het vonnis veroordeling tot de doodstraf inhoudt. In dit laatste geval zal de executie van rechtswege worden opgeschort teneinde de Kroon in de gelegenheid te stellen van haar gratierecht ambtshalve gebruik te maken. Indien echter de verwijzende autoriteit de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de doodstraf niettemin gebiedend noodzakelijk acht, zal zij die met machtiging van de Kroon kunnen gelasten.

Bij de beoordeling van de vraag of het fiat executie al dan niet in de militaire rechtspleging moet worden gehandhaafd, is het uitgangspunt, dat dit instituut slechts reden van bestaan zou kunnen hebben voor zover het hoger beroep van krijgsraadvonnissen onder feitelijke oorlogsomstandigheden door de Kroon is uitgesloten. Te dien aanzien valt te verwachten dat de Kroon slechts in uiterste noodzaak van deze bevoegdheid gebruik zal maken. Een dergelijke berechting in één instantie is in het algemeen onbevredigend. Toch komt het ondergetekenden voor, dat het instituut van het fiat executie een minder geëigend middel is om dit bezwaar te ondervangen, daar de beslissing over het fiat executie genomen moet worden ook wanneer zowel de beklagde als het openbaar ministerie in het vonnis zou willen berusten. Overigens is dit instituut in het ontworpen systeem moeilijk in te passen daar het de bedoeling van de ondergetekenden is, dat er geen wettelijke relatie tussen de militaire rechter en de militaire autoriteiten zal zijn.

In de gevallen, waarin de Kroon het hoger beroep heeft uitgesloten, zal de opschortende werking van een gratie-verzoek om dezelfde redenen welke hebben geleid tot de uitsluiting van het hoger beroep, moeten vervallen. Wel zou, naar het oordeel van de ondergetekenden, dan in elk geval ten aanzien van een veroordeling tot de doodstraf de regel moeten worden gehandhaafd, dat de tenuitvoerlegging van zulk een vonnis automatisch wordt opgeschort teneinde de Kroon de gelegenheid te bieden om ambtshalve gratie te verlenen.

Niettemin kan het nog als een bezwaar worden aangemerkt dat in de vorige gevallen geen berechting in tweede aanleg kan plaats hebben. De vraag rijst dan ook, of niet aan de veroordeelde een afzonderlijk rechtsmiddel kan worden toegekend, om onder bepaalde omstandigheden een hernieuwde behandeling van de zaak te bewerkstelligen. De ondergetekenden zijn van oordeel dat daartoe aanleiding kan bestaan zodra de bijzondere oorlogsomstandigheden, welke de grondslag vormden voor

de uitsluiting van het hoger beroep, hebben opgehouden te bestaan. Naar hun inzicht vordert een goede rechtsbedeling dat de mogelijkheid van een nieuw onderzoek in dat geval openstaat.

De ondergetekenden menen dat een zodanige hernieuwde behandeling zou moeten worden opgedragen aan het Hoog Militair Gerechtshof. Deze behandeling zou echter slechts op verzoek van de veroordeelde moeten kunnen plaatsvinden. Het Hoog Militair Gerechtshof zou ten aanzien van de zaak dezelfde beslissingen moeten kunnen nemen, als zou deze behandeling een uitsluitend door de veroordeelde ingesteld hoger beroep betreffen. Teneinde verwarring met andere rechtsmiddelen te voorkomen, zou dit bijzondere rechtsmiddel kunnen worden aangeduid als „bijzonder beroep“.

Het onderhavige onderwerp kan derhalve als volgt worden gerecapituleerd:

- a. De regeling van het fiat executie zal vervallen.
- b. De tenuitvoerlegging van een vonnis, houdende veroordeling tot de doodstraf, wordt, in geval tegen dat vonnis geen hoger beroep openstaat, van rechtswege opgeschort teneinde de Kroon in de gelegenheid te stellen van haar gratierecht ambtshalve gebruik te maken.
- c. In de gevallen waarin de Kroon het hoger beroep heeft uitgesloten en niet de doodstraf is uitgesproken, heeft een gratie-verzoek van rechtswege geen opschortende werking.
- d. In de militaire rechtspleging wordt het bijzondere rechtsmiddel van bijzonder beroep ingevoerd. Dit rechtsmiddel kan door de veroordeelde tegen vonnissen, waarvan geen hoger beroep openstaat, worden aangewend zodra de bijzondere oorlogsomstandigheden, welke aanleiding waren voor de uitsluiting van het hoger beroep, hebben opgehouden te bestaan.
- e. De hernieuwde behandeling op grond van een verzoek tot bijzonder beroep geschiedt door het Hoog Militair Gerechtshof. Dit college neemt ten aanzien van deze zaak dezelfde beslissing als zou de behandeling een uitsluitend door de veroordeelde ingesteld hoger beroep betreffen.

Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie

De voorkeur van de ondergetekenden gaat uit naar het volgende:

I. Verzet

- a. Bij de berechting in eerste aanleg van misdrijven is de tegenwoordigheid van de verdachte ter terechtzitting vereist. Bij de berechting van overtredingen kan de kriegsraad, de openbare aanklager gehoord, op schriftelijk verzoek van de verdachte bepalen dat diens tegenwoordigheid ter terechtzitting niet wordt vereist.

b. Het rechtsmiddel van verzet wordt niet in het militaire strafproces ingevoerd.

II. *Hoger beroep*

Het rechtsmiddel van hoger beroep wordt op de huidige voet in de militaire rechtspleging gehandhaafd.

III. *Cassatie*

a. Tegen uitspraken van het Hoog Militair Gerechtshof dient het rechtsmiddel van cassatie bij de Hoge Raad open te staan.

b. De Kroon dient bevoegd te zijn onder feitelijke oorlogsomstandigheden de mogelijkheid van cassatie uit te sluiten of te beperken.

c. In geval van vernietiging dient de Hoge Raad, als hij niet ten principale recht doet, de zaak terug te verwijzen naar het Hoog Militair Gerechtshof.

IV. *Cassatie in het belang der wet*

Het rechtsmiddel van cassatie in het belang der wet dient in het militaire strafproces te worden ingevoerd.

V. *Herziening*

a. Het bijzondere rechtsmiddel van herziening zal in het militaire strafproces op dezelfde voet worden ingevoerd als in het Wetboek van Strafvordering. De beslissing over aanvragen om herziening van een vonnis van de militaire rechter komt derhalve in handen van de Hoge Raad.

b. In geval van conflict van rechtspraak tussen een burgerlijke en een militaire rechter zullen de zaken worden verwezen naar een burgerlijk gerechtshof. In geval van conflict van rechtspraak tussen militaire rechters zullen de zaken worden verwezen naar het Hoog Militair Gerechtshof.

c. In geval van een novum zal de zaak worden verwezen naar het Hoog Militair Gerechtshof.

VI. *Fiat executie*

a. De regeling van het fiat executie zal vervallen.

b. De tenuitvoerlegging van een vonnis, houdende veroordeling tot de doodstraf, wordt, in geval tegen dat vonnis geen hoger beroep openstaat, van rechtswege opgeschort teneinde de Kroon in de gelegenheid te stellen van haar gratierecht ambtshalve gebruik te maken.

c. In de gevallen waarin de Kroon het hoger beroep heeft uitgesloten en niet de doodstraf is uitgesproken, heeft een gratie-verzoek van rechtswege geen opschortende werking.

cl. In de militaire rechtspleging wordt het buitengewone rechtsmiddel van bijzonder beroep ingevoerd. Dit rechtsmiddel kan door de veroordeelde tegen vonnissen, waarvan geen hoger beroep openstaat, worden

aangewend zodra de bijzondere oorlogsomstandigheden, welke aanleiding waren voor de uitsluiting van het hoger beroep, hebben opgehouden te bestaan.

e. De hernieuwde behandeling op grond van een verzoek tot bijzonder beroep geschiedt door het Hoog Militair Gerechtshof. Dit college neemt ten aanzien van deze zaak dezelfde beslissing als zou de behandeling een uitsluitend door de veroordeelde ingesteld hoger beroep betreffen.

Vraag 5

Hoe dient het Hoog Militair Gerechtshof te zijn samengesteld?

Toelichting

Dit vraagpunt houdt zich alleen bezig met de samenstelling van het Hoog Militair Gerechtshof ter zitting bij de vervulling van zijn straf-rechterlijke taak. Buiten beschouwing blijft dus de totale bezetting van het hof en de samenstelling daarvan bij de behandeling van tuchtrechtelijke beklagzaken.

De huidige regeling, vervat in het eerste hoofdstuk van de Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, is als volgt.

Het hof heeft zes door de Kroon, op voordracht van de ministers van justitie en van defensie te benoemen leden. Op dezelfde wijze worden plaatsvervangende leden, raden genaamd, benoemd. Van de zes leden moeten er twee rechtsgeleerde leden zijn, die als raadsheer hetzij in de Hoge Raad hetzij in het gerechtshof te 's-Gravenhage zitting heben. De overigen zijn militaire leden; deze zijn niet voor het leven benoemd, doch kunnen door de Kroon op voordracht van de ministers van justitie en van defensie ook anders dan op eigen verzoek worden ontslagen.

Voor alle leden geldt de leeftijdsgrens van zeventig jaren.

In beginsel dienen alle zes leden ter zitting te verschijnen. Het hof kan slechts vonnissen met ten minste vijf leden of raden.

Als openbaar ministerie bij het hof treedt op de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht. Deze functie wordt bekleed door de procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage.

De griffier van dat hof is tevens griffier bij het Hoog Militair Gerechtshof.

De samenstelling van het Hoog Militair Gerechtshof dient zodanig te zijn, dat zowel de rechtsgeleerde als de militaire aspecten van de door dat hof behandelde strafzaken voldoende tot gelding kunnen komen, terwijl voorts zowel de kwaliteit van de leden als hun status moeten waarborgen, dat het college het nodige gezag heeft om als beroepsrechter voor de uitspraken van de krijgsraden te kunnen optreden.

Hieraan kan worden voldaan door het hof, evenals thans het geval

is, te doen bestaan uit rechtsgeleerde en militaire leden.

De rechtsgeleerde leden zouden moeten voortkomen uit de zittende magistratuur; het lijkt niet nodig en in de praktijk misschien zelfs in bepaalde gevallen bezwaarlijk de wettelijke eis te stellen van bepaalde personele unies, zoals thans bestaan met de Hoge Raad en het gerechtshof te 's-Gravenhage. Het is gewenst, dat bij de keus tussen voor het ambt van rechtsgeleerd lid geschikte kandidaten mede rekening wordt gehouden met de mate, waarin zij over militaire ervaring beschikken.

Een dezer rechtsgeleerde leden zou, overeenkomstig de huidige regeling, president van het hof moeten zijn.

De militaire leden dienen afkomstig te zijn uit de kring van hoge officieren, die bv. in een commando de verantwoordelijkheid voor de handhaving van de krijgstucht hebben gedragen. Tot de militaire leden dienen officieren uit de zeemacht, de landmacht en de luchtmacht te behoren, opdat gewaarborgd is dat strafzaken met een militair aspect tegen de achtergrond van de toestanden in de gehele krijgsmacht worden gezien.

Momenteel houdt het hof normaliter met zes leden zitting. Een dergelijk even getal is voor een rechterlijk college ongetwijfeld een bezwaar. Als een oneven getal wordt gekozen, kan dit niet anders dan vijf zijn. Naar de huidige inzichten is een rechterlijk college van zeven immers stellig te omvangrijk, terwijl een college van drie niet kan voldoen aan de hierboven geschetste eisen omtrent de samenstelling.

Telt het hof ter zitting vijf leden, dan zullen dit moeten zijn een rechtsgeleerde president, een rechtgeleerde raadsheer en drie militaire raadsheeren, onderscheidenlijk afkomstig uit de zeemacht, de landmacht en de luchtmacht.

Tegen deze samenstelling kan worden aangevoerd, dat het rechtsgeleerde element daarin zwakker is vertegenwoordigd dan in de krijgsraden, hetgeen voor een college, dat als beroepsinstantie voor uitspraken van die krijgsraden optreedt, niet voor de hand ligt. De omstandigheid, dat van de uitspraken van het Hoog Militair Gerechtshof cassatie openstaat, vormt echter een zeker tegenwicht tegen bezwaren van deze aard. In de opvatting van de ondergetekenden bestaat er dan ook verband tussen de door hen in de toelichting op het vorige vraagpunt aanbevolen invoering van cassatie en de hierboven omschreven samenstelling van het hof.

De mogelijkheid van cassatie is echter op zich zelf niet voldoende om een meerderheid van militaire leden in het hof aanvaardbaar te maken. Vooreerst behoren tot de zaken, die het hof behandelt, commune delicten, die geen militaire aspecten vertonen; berechting door een college met een meerderheid van militaire leden is voor deze zaken niet zinvol. Bovendien gaat de juridische functie van de strafrechter niet op in de toepassing van de wet; de straftoemeting bijv. is, stellig zoals deze zich in het huidige strafrecht ontwikkelt, bij uitstek een deel van zijn juridisch domein. In het algemeen is de straftoemeting echter aan het oordeel van de cassatierechter onttrokken.

De ondergetekenden zouden daarom de mogelijkheid willen openen.

dat voor bepaalde zaken het hof zitting houdt met zes leden, nl. drie rechtsgeleerde en drie militaire leden. In dat geval zou bij staking van stemmen de stem van de president moeten beslissen.

Het is niet mogelijk de categorieën van zaken, waarin het hof in deze versterkte samenstelling optreedt, op voor wetgeving hanteerbare wijze te omschrijven. Wet ware daarom aan het beleid van de president over te laten welke zaken in deze samenstelling worden berecht. Als richtsnoer zal daarbij kunnen dienen de afwezigheid van militaire aspecten of het bestaan van een bijzondere problematiek op juridisch gebied, b.v. met betrekking tot de straftoemeting.

De status van de president en de overige leden van het hof zal geen andere kunnen zijn dan die van voor het leven benoemde onafhankelijke rechters. Er is geen reden hier, zoals de Provisionele Instructie doet, onderscheid te maken tussen rechtsgeleerde en militaire leden. Zoals reeds thans het geval is, kan de leeftijdsgrens voor ontslag worden gesteld op 70 jaar. In tegenstelling tot de krijgswaarden wordt aan het hof immers niet de eis gesteld, dat het de krijgsmacht zo nodig volgt, zodat de voor de rechterlijke macht normale leeftijdsgrens kan worden aangehouden.

Voorts dienen voor de president en de overige leden van het hof dezelfde bepalingen te gelden als voor andere voor het leven benoemde leden van de rechterlijke macht. Met name betreft dit de artikelen 11, 12 en 13 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie, waarin de schorsing en het ontslag van zodanige leden is geregeld.

Met het oog op de klaarblijkelijke voordelen, die deze opzet tot dusverre heeft vertoond, zouden de ondergetekenden de personele unie tussen het ambt van advocaat-fiscaal en dat van procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage willen behouden. Het eventuele bezwaar dat aldus niet is gewaarborgd, dat het openbaar ministerie altijd in handen is van een ambtsdrager met militaire ervaring, kan, naar in de praktijk is gebleken, door een doelmatige regeling van de vervanging zeer wel worden ondervangen.

Ook de personele unie tussen de griffier van het Hoog Militair Gerechtshof en die van het gerechtshof te 's-Gravenhage ware om redenen van doelmatigheid te handhaven.

Voorlopig antwoord van de Ministers van Justitie en van Defensie

De voorkeur van de Ministers gaat uit naar het volgende:

- a. In de regel spreekt het Hoog Militair Gerechtshof recht met een president en vier raadsheren.
- b. De president en één raadsheer komen voort uit de zittende magistratuur; bij de vervulling van deze functies wordt mede rekening gehouden met de mate, waarin de beschikbare kandidaten over militaire ervaring beschikken.
- c. De drie overige raadsheren komen voort uit de kring van hoge officieren, die bv. in een commando verantwoordelijkheid hebben ge-

dragen voor de handhaving van de krijgstucht; zij zijn onderscheidenlijk afkomstig uit de zeemacht, de landmacht en de luchtmacht.

d. Bepaalde, door de president aan te wijzen zaken, berecht het hof echter met een president, twee rechtsgeleerde en drie militaire raadsheren als vorenbedoeld; bij de aanwijzing geldt als richtsnoer, dat het zaken betreft zonder militaire aspecten of waarbij zich een bijzondere juridische problematiek voordoet; indien in het aldus samengestelde hof 'de stemmen staken, beslist de stem van de president.

e. De president en de raadsheren van het hof hebben de status van voor het leven benoemde onafhankelijke rechters. Hun wordt op hun 70ste jaar ontslag verleend.

f. De personele unie tussen de ambten van advocaat-fiscaal en procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage wordt gehandhaafd.

g. De personele unie tussen de ambten van griffier bij het Hoog Militair Gerechtshof en griffier bij het gerechtshof te 's-Gravenhage wordt gehandhaafd.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 13 januari 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel F. G. van Ditzhuijzen en Luitenant-Kolonel C. G. Langelaar.

Raadsman: Kapitein J. T. Schippers te Steenwijkerwold.

Bij rechterlijke uitspraak van de bevoegdheid van het besturen van motorrijtuigen ontzegd zijnde met een vierwielige personenauto over de openbare weg gereden. 3 weken gev.straf.

(W.V.W. art. 32, lid 1)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen R.,
geboren 13 augustus 1945, dpl. soldaat, beklagde;

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 7 augustus 1965 te ongeveer 11.00 uur te „Nieuw-Dordrecht in de gemeente Emmen, als bestuurder van een „vierwielige personenauto daarmede heeft gereden over de voor het „openbaar verkeer openstaande weg, de Splitting, terwijl dit besturen „plaats vond gedurende de tijd dat, naar beklagde wist, althans redevol „lijkerwijze moest weten, hem bij rechterlijke uitspraak de bevoegdheid tot het besturen van motorrijtuigen was ontzegd en deze ontzegging voor tenuitvoerlegging vatbaar was geworden“;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 3 oktober 1965 opgemaakt en getekend door de waarnemend commandant Staf Verzorgingscompagnie 47e Pantser Infanteriebataljon te Steenwijkerwold onder meer blijkt, dat R., rnr.: 45.08.13.324 op 7 augustus 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 30 maart 1965;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 7 augustus 1965 om ongeveer 11.00 uur reed ik als bestuurder van de Dauphine van mijn broer over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Splitting in Nieuw-Dordrecht, gemeente Emmen. Het was mij bekend, dat de rechtbank in Assen mij de bevoegdheid tot het besturen van motorrijtuigen had ontzegd n.a.v. een verkeersongeval. Ik wist, dat deze ontzegging liep tot 16 februari 1966. **Ik** wist dus op 7 augustus 1965, dat ik geen auto mocht besturen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. 181 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 21 augustus 1965 getekend door W. Wage, hoofdagent van gemeentepolitie Emmen ter standplaats Nieuw-Dordrecht, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring en eigen waarneming en wetenschap van:

Verbalisant:

dat hij op 7 augustus 1965 omstreeks 11.00 uur de hem bekende R. als bestuurder van een vierwielige personenauto daarmee zag rijden over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Splitting, te Nieuw-Dordrecht, gemeente Emmen; dat het hem, verbalisant, bekend was aan R. de bevoegdheid tot het besturen van motorrijtuigen bij vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Assen was ontzegd;

Overwegende, dat uit een zich bij de stukken bevindende fotocopie van een kennisgeving d.d. 2 april 1965 parketno. II 74/64, door de griffier van de Arrondissementsrechtbank te Assen voor fotocopie conform getekend, blijkt, dat door de Officier van Justitie in het Arrondissement Assen is kennisgegeven aan R., geboren 13 augustus 1945 te Emmen, dat hem bij vonnis van de Arrondissemensrechtbank te Assen d.d. 29 januari 1965 de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen is ontzegd voor de tijd van één jaar; dat voormelde ontzegging is ingegaan op 16 februari 1965 en loopt tot 16 februari 1966;

Overwegende, dat uit een zich bij de stukken bevindende fotocopie, door de griffier van de Arrondissementsrechtbank te Assen voor fotocopie conform getekend, van een akte van uitreiking blijkt, dat op 20 april 1965 door A. Th. G. Pel, hoofdagent van politie te Vught, aldaar is uitgereikt aan R. in persoon een gerechtelijk schrijven van de Officier van Justitie te Assen, parketno. II 74/64;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„handelen in strijd met artikel 32, ~~lid~~ **1** van de Wegenverkeerswet”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35, lid 1 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders; [Volgt: veroordeling tot 3 weken gevangenisstraf — *Red.*].

BOEKAANKONDIGING

„*Vijf voordrachten*” over boek I-nieuw B.W. Blz. 88. Ingebonden f 6.50. N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, Deventer, 1966.

De kritiek op het project van het nieuwe B.W. is de aanleiding geweest voor enkele leden van de JONGE BALIE te Breda om gezamenlijk, systematisch het nieuwe B.W. te gaan bestuderen. Na een jaar vatte men het plan op om zich te laten voorlichten door „specialisten” op het terrein van het nieuwe B.W.

Aangezien voor het einde van het jaar bij de Tweede Kamer een ontwerp Invoeringswet Boek I nieuw B.W. zou worden ingediend en men met de inhoud van het nieuwe recht over het algemeen vrij onbekend is, zou een voorlichting over de belangrijkste wijzigingen van het nieuwe personen- en familierecht van belang kunnen zijn. Zo organiseerde de JONGE BALIE een lezingencyclus, waarin achtereenvolgens werden behandeld: „Boek I nieuw B.W. en de noodzaak van hercodificatie” door Prof. Mr. J. W. POLAK; „Het ontwerp-invoeringswet Boek I (nieuw) B.W. en het overgangsrecht” door Prof. Mr. L. J. HIJMANS VAN DEN BERGH; „Vaderschap en afstamming van kinderen levensonderhoud”, door Mr. H. COHEN JEHORAM; „Minderjarigheid, curatele, ouderlijke macht, voogdij, afwezigheid en vermissing” door Prof. Mr. C. J. VAN ZEBEN; en „Het nieuwe huwelijksvermogensrecht” door Mr. A. L. M. SOONS.

Het is een prijzenswaardig initiatief, dat men tot een bundeling van deze voordrachten is gekomen. Hij die vooral geïnteresseerd is in de theoretische aspecten en de grote lijnen zal de voorstellen niet ingrijpend vinden. De rechter, de advocaat en de notaris zullen bemerken, dat veel van het dagelijks werk net even anders gedaan moet worden, dit i.v.m. de vele processuele wijzigingen.

Het ontwerp B.W. is dus voor de praktijk bijzonder belangrijk, en het valt te verwachten dat de practici — nu daartoe nog de mogelijkheid openstaat — hun stem zullen laten horen.

Daarbij kan bestudering van deze bundel voordrachten, die een plezierige inleiding vormt tot Boek I van het nieuwe B.W. van groot nut zijn.

P. v. V.

Dr. M. R. WJNHOLT: „*Strafrecht in Suriname*”, N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, Deventer, 221 blz., f 15.

In dit in 1965 te Groningen verdedigde proefschrift heeft Schrijver het strafrecht in Suriname behandeld vanuit een aantal gezichtspunten. Hij beziet de verschillen tussen het Surinaamse en het Nederlandse

stelsel, hij behandelt voorts de gevolgen van de toepassing van een westers stelsel (want het Surinaamse strafrecht is op de leest van het Nederlandse geschoeid) op een in hoofdzaak niet-westers land, en hij gaat in op de geschiedenis van het Surinaamse strafrecht.

Aangezien op dit terrein de litteratuur schaars is, zullen belangstellenden in het Surinaamse strafrecht in dit boek veel wetenswaardigs vinden.

W. H. V.

Waarvan *akte*. Opstellen aangeboden aan Prof. Mr. A. R. DE BRUIJN ter gelegenheid van zijn afreden als hoogleraar in de wetenschap van het notariaat aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. 237 blz. f 19.50. N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, Deventer, 1966.

In deze bundel, welke in smaakvolle en stevige band is uitgegeven, zijn twaalf oud-leerlingen van Prof. DE BRUIJN aan het woord, die hun onderwerpen aan een breed en gevarieerd terrein hebben ontleend. Vooraf worden de persoon van hun hoogleraar en diens levensloop in „Een persoonlijk woord” door de faculteitscollega Prof. Mr. L. J. HJ-MANS VAN DEN BERGH in het licht gesteld.

Wij volstaan met de vermelding van de titels der besproken onderwerpen en de namen der auteurs daarvan: „Het getuigeninstituut, een anachronisme?” door A. A. M. DE BRUIJN en Mr. C. GUTTELING; „De onherroepelijke volmacht” door Mr. E. J. L. M. DE BRUIJN; „Het verblijvensbeding en de Hoge Raad” door Dr. J. R. J. BUINING; „Verrekeningsbedingen in huwelijksvoorwaarden” door W. HEUFF; „Buurwegen contra erfdiensbaarheden” door Mr. M. J. A. VAN KERKHOFF; „Enige opmerkingen met betrekking tot de gezinsbeschermende artikelen in het huwelijksgoederenrecht” door Mr. M. G. W. OTTER-SPOOR-KOUSEMAKER; „De grenzen van de subjectieve belastingplicht” door Mr. M. R. REUVERS; „Asser ‚Vergelijking’” door Mr. J. ROM-BACH; „Enkele opmerkingen over aanbidding en verwerking van studie-stof bij het universitaire juridische onderwijs” door Prof. Mr. H. SCHUTTEVÅER; „Enkele opmerkingen over giften bij huwelijksvoorwaarden” door Mr. A. L. M. SOONS, en „Een nieuwe stijl . . . en ‚nu?’” door Mr. W. E. DE VIN.

Aan het slot getuigt J. J. M. TEN BERGE, een van de tegenwoordige studenten, in „Prof. Mr. A. R. DE BRUIJN, onze leermeester” op aardige wijze van de indrukken die de leerlingen van hun leermeester hebben op grond van college, bezoek en examen.

A. F. S.

INGEKOMEN BIJDRAGEN

Open steden

door

Mr. J. D. SCHEPERS

Het artikel van Mr. J. J. M. Tromm in het augustusnummer van dit tijdschrift heb ik met grote belangstelling en vrijwel algemene instemming gelezen. Het is dan ook niet om in discussie te treden, dat ik het hier volgende schrijf, doch alleen om een aanvulling te geven, omdat de „mythe van de open stad" nog een vervolg, maar helaas nog geen einde heeft.

Het Internationale Comité van het Rode Kruis te Genève (Comité International de la Croix-Rouge, CICR) heeft zich in de vijftiger jaren bezig gehouden met een poging tot gedeeltelijke vernieuwing van het oorlogsrecht. Deze handeling vereist nog enige toelichting buiten het probleem van de open stad om.

Vóór de Tweede Wereldoorlog sprak men in volkenrechtskringen over het werk van Genève, dat gericht was op het verlenen van hulp aan de slachtoffers van de oorlog, en over het werk van Den Haag, daarbij doelende op de beide Haagse Vredesconferenties, dat betrekking had op de wijze, waarop de oorlog werd gevoerd. Voor de heren van Genève lag het dus geenszins voor de hand zich met het oorlogsrecht te gaan bemoeien en zij hebben zich daarom, alvorens met het resultaat van hun werk in de openbaarheid te treden, tot de Nederlandse Regering gewend om te vragen of deze bezwaren zou hebben wanneer een ander op het voor dien voor Den Haag gereserveerde terrein zou komen. De Regering in Den Haag maakte uiteraard geen bezwaar.

Het CICR legde daarop aan de XIXe Internationale Rode Kruis Conferentie, welke in 1957 te New Delhi bijeen kwam, een ontwerp van enkele nieuwe oorlogsregels voor in de vorm van het:

„Projet de règles limitant les risques courus par la population civile en temps de guerre."

Artikel 16 van dit „projet de règles", dat handelde over „villes „ouvertes", luidde:

„Quand, au début ou au cours des hostilités, une localité est déclarée „ville ouverte", notification doit en être faite en temps utile à l'adversaire. Celui-ci est tenu d'y répondre et, dès qu'il accepte de reconnaître le caractère de „ville ouverte" à la localité en question, il doit „s'abstenir de toute attaque contre elle ainsi que de toute opération „militaire ayant pour seul but l'occupation de cette localité.

„A défaut de conditions spéciales qui seraient fixées dans chaque cas particulier d'entente avec l'adversaire, une localité doit, pour être „déclarée „ville ouverte", satisfaire aux conditions suivantes:

- „a) n'être pas défendue et ne contenir aucune force armée;
- „b) cesser tous rapports avec les forces armées nationales ou alliées;
- „c) faire cesser toute activité de caractère ou à destination militaire

dans ses installations ou industries pouvant être considérées comme objectifs militaires;

„d) faire cesser tout transit militaire sur son territoire.

„L'adversaire peut subordonner la reconnaissance du caractère de „ville ouverte" à un contrôle portant sur la réalisation des conditions „ci-dessus. Il doit suspendre ses attaques durant la mise en place et „les opérations du contrôle.

„La présence, dans la localité, des organismes civils de protection „civile, ainsi que de ceux qui sont chargés de maintenir l'ordre public, „n'est pas contraire aux conditions prévues à l'alinéa 2. Il en va de „même, si la localité est située en territoire occupé, du personnel mili- „taire d'occupation, strictement nécessai-e au maintien de l'administra- „tion et de l'ordre public.

„Lorsqu'une „ville ouverte" change de mains, les nouvelles autorités „sont tenues, si elles ne peuvent lui maintenir son caractère, d'en in- „former la population civile.

„Aucune des dispositions qui précèdent ne peut être interprétée „comme diminuant la protection dont la population civile doit bénéfici- „er en vertu des autres stipulations des présentes règles, même quand „elle ne se trouve pas dans une localité reconnue comme ville ouverte".

Het CICR deed dit „Projet de règles" vergezeld gaan van een uitgebreide toelichting, welke voor artikel 16 bijna zes bladzijden druks omvat. Helaas geeft noch de toelichting noch het voorgestelde artikel een definitie van „objectif militaire". De bestaande moeilijkheden betreffende deze term werden dus niet opgelost en het probleem van de open stad is ook niet dichter bij zijn oplossing gekomen.

Uit de toelichting neem ik dat gedeelte over, dat betrekking heeft op het laatste zinsdeel van de eerste alinea. Deze luidt:

„Le dernier membre de phrase nécessite une explication. Par les „termes opération militaire *ayant* pour *seul* but *l'occupation* de cette „localité on a voulu désigner notamment une opération menée par „des troupes aéroportées et permettant à l'adversaire d'obtenir sans „combat, pour l'utiliser ultérieurement à des fins offensives, une „localité reconnue par lui comme „ville ouverte". Il est certain qu'une „telle manoeuvre serait contraire à l'esprit de la convention. Une ville „ouverte, en effet, doit tomber aux mains de l'adversaire dans le cours „normal de l'avance de ses forces terrestres. Un problème semblable „se pose d'ailleurs pour d'autres objets ou endroits protégés, tels les „hôpitaux de campagne et les zones et localités de sécurité qui ne „doivent en aucun cas être le lieu de débarquement de troupes aéro- „portées.

„C'est pour tenir compte de ce point de vue, conforme à plusieurs „Remarques concernant le Projet de 1955" que cette disposition a „été prévue. Comme la rédaction ne le précise pas, il est indispensable „de se remémorer les conditions dans lesquelles cet article a été „conçu."

De laatste zin van deze toelichting geeft duidelijk aan, dat de voorgestelde tekst de bedoeling van de auteurs niet exact weergeeft.

Bij de bespreking van het ontwerp in de commissie voor humanitair recht — één van de drie commissies waarin de conferentie was verdeeld — heeft de vertegenwoordiger van het Nederlandsche Roode Kruis over artikel 16 het volgende gezegd:

„Le premier alinéa dit que „les Parties au conflit doivent s'abstenir „de toute attaque contre elle, ainsi que de toute opération militaire „ayant pour seul but l'occupation de cette localité". Mais ce n'est pas ce que le CICR a voulu dire. Si on consulte le commentaire, on doit finir la phrase par le mot „elle" et continuer par „l'occupation de cette „localité ne peut avoir lieu que par des troupes terrestres arrivant par „route". C'est ce que le Comité international a voulu dire. A la fin de l'article la formule „il doit suspendre ses attaques durant la mise en „place et les opérations du contrôle" est trop vaste; ce sont seulement les attaques „contre la ville" qui doivent être suspendues et pas d'autres."

Zoals op een dergelijke conferentie gebruikelijk is, heeft het CICK niet geantwoord op de gemaakte opmerkingen, terwijl ook geen der andere afgevaardigden zich geroepen voelde de voorgestelde tekst van het ontwerp te bespreken. De conferentie heeft zich ook niet uitgesproken over het ontwerp; wel is langdurig gedebatteerd over de resolutie, die naar aanleiding van het voorgestelde ontwerp aan de conferentie zou worden voorgelegd en waarin deze zou moeten beslissen, wat er verder diende te gebeuren. Van de uiteindelijk voorgestelde en aangenomen tekst luidt de laatste paragraaf, waarin de beslissing is vermeld, als volgt:

„La XIXe Conférence internationale de la Croix-Rouge,
„demande au Comité international de la Croix-Rouge, agissant au „nom de la XIXe Conférence internationale de la Croix-Rouge, de „transmettre aux Gouvernements, pour examen, le Projet de Règles, „le compte rendu de ses délibérations, ainsi que le texte des propositions présentées et des amendements déposés."

De bedoelde toezending aan de regeringen heeft in mei 1958 plaats gevonden; maar vrijwel geen enkele van hen heeft tot nog toe het resultaat van zijn onderzoek bekend gemaakt. Deze negatieve reactie bewijst wel, dat de regeringen thans nog niet bereid zijn een dergelijk voorstel serieus in overweging te nemen. Men kan deze poging tot het opnieuw opstellen van oorlogsregels wel als mislukt beschouwen. De „mythe van de open stad" heeft dan ook nog geen einde gevonden.

Cassatie in het militaire strafproces?

door
Mr. J. ZAAIJER

De nota van de Ministers van Justitie en van Defensie aan de Tweede Kamer met vraagpunten over een nieuw militair strafprocesrecht beoogt o.a. „aan wetenschap en practijk de gelegenheid te ver-

„schaffen tot het leveren van een bijdrage tot de meningsvorming ten „aanzien van dit onderwerp“.

Deze goed gestelde nota bestrijkt zulk een uitgebreid terrein, dat één grondige bespreking van het geheel nauwelijks is te verwachten. Eerder zal men er een bepaald onderwerp uitlichten, en dan bij voorkeur een, waar de nota tot tegenspraak lokt. Zo koos ik thans als onderwerp het voorstel, om in de militaire strafrechtspleging cassatie in te voeren — waarmede allerm minst gezegd wil zijn, dat de inhoud van de nota verder niet tot tegenspraak lokt.

Men is het er algemeen over eens, dat de straf zo snel mogelijk op het delict moet volgen. Aan een goede procesvoering mag deze eis niet in de weg staan; anderzijds mag men vertragende factoren niet zonder ernstige redenen in het strafproces brengen.

Voor het burgerlijke proces bestaan klemmende gronden, die cassatie noodzakelijk maken: er moet één overkoepelende instantie zijn, die door een rechtsmiddel in de procesgang kan worden betrokken. Indien men echter in het militaire proces met twee instanties volstaan kan is dit een groot voordeel, dat men niet lichtvaardig mag prijsgeven, en dat men dus zeker niet kan afdoen met de passage in de nota: „Het „feit, dat door de mogelijkheid van cassatie de strafprocedure kan „worden verlengd, kan voor vreedstijd reeds hierom niet als een steek-„houdend argument tegen invoering van cassatie worden ingebracht, „omdat ook bij het burgerlijk strafproces de mogelijkheid van drie „instanties bestaat“.

Van enige behoefte aan cassatie in het militaire strafproces is in de praktijk niet gebleken. Met het voorstel om cassatie in te voeren wordt nu volgens de nota „vooral bevordering van de rechtseenheid beoogd. Alleen op deze wijze wordt de rechtseenheid „op institutionele wijze „ten volle verzekerd“. Geconstateerd wordt „dat het Hoog Militair „Gerechtshof zich bepaaldelijk conformeert aan de jurisprudentie van „de Hoge Raad“, maar dit is toe te schrijven aan de hoge waarde, welke het H.M.G. „tot dusverre“ aan het belang van de rechtseenheid heeft toegekend en, „hoezeer ook toe te juichen, kan deze gedragslijn „niet als een formele waarborg van rechtseenheid worden beschouwd. „Bovendien geeft zij geen oplossing voor het geval, waarin het Hof „zich tegenover een rechtsvraag geplaatst ziet, welke niet eerder aan „de Hoge Raad werd voorgelegd“.

Uitdrukkingen gelijk „institutioneel“ zijn indrukwekkend, maar brengen ons niet verder. De noodzaak van rechtseenheid is evident. Evident is ook, dat hiervoor nodig is niet slechts eenheid van wetgeving, maar ook eenheid van wetsuitlegging. De rechterlijke macht werkt niet naar de regel „zo veel hoofden zo veel zinnen“, maar trekt één lijn, hetgeen praktisch betekent dat men zich moet richten naar het hoogste rechtscollege. „Institutioneel“ heeft men dus genoeg aan een voor haar taak berekende rechterlijke macht, die uiteraard zich aan deze elementaire regel houdt. De veronderstelling dat het H.M.G. dit ooit eens anders zou doen is noch reëel, noch vleidend.

De cassatie is hierbij niet de sanctie om onwillige rechters in het gareel te dwingen, dit zou trouwens in strijd zijn met artikel 12 Wet A.B. De cassatie is slechts de weg, waarlangs het hoogste rechtscollege in de gelegenheid komt om zijn mening kenbaar te maken, welke mening dan verder van zelf sprekend wordt gevolgd. Hieraan is geen behoefte op het terrein van de specifiek-militaire wetgeving, waar de jurisprudentie van het H.M.G. op overeenkomstige wijze beslissend is en kan blijven. Indien men de competentie van de militaire rechter zo veel mogelijk beperkt tot delicten met een militair aspect (gelijk wordt voorgesteld) zal er nog minder dan tot nu toe verder iets ingewikkelds overblijven (geen fiscale of economische delicten, weinig verkeersdelicten), en via de oneindig veel talrijker burgerlijke strafzaken zal de Hoge Raad ook verder ruimschoots gelegenheid hebben, om zich over rechtsvragen uit te spreken, waarbij het H.M.G. de jurisprudentie van de Hoge Raad zal blijven volgen.

Men moet bij deze dingen de proporties ook niet uit het oog verliezen. De appellaten bij het H.M.G. gaan in de overgrote meerderheid der gevallen om de strafmaat, soms om het bewijs, zelden om een rechtsvraag.

Het blijft dan toch denkbaar dat het H.M.G. zich eens voor een rechtsvraag geplaatst ziet welke niet eerder aan de Hoge Raad werd voorgelegd. Dit zal iedere rechter wel eens overkomen, en het kan lang duren voordat zulk een geval ten slotte tot de Hoge Raad doordringt. De rechtseenheid die wij hebben betekent slechts, dat als de Hoge Raad zich heeft uitgesproken men zich verder daar naar richt, niet dat iedere niet eerder besliste rechtsvraag onverwijld voor de Hoge Raad wordt gebracht.

Maar in lange jaren zal het eindelijk wel eens voorkomen, dat aan het H.M.G. een rechtsvraag wordt voorgelegd van buiten het eigen militaire terrein, waarover de Hoge Raad zich nog niet heeft uitgesproken doch van zodanige ingewikkeldheid en belang dat het gewenst is, daarover direct de mening van de Hoge Raad te vernemen. Indien men die mogelijkheid zó belangrijk acht dat men daar toch bepaalde-lijk een wettelijke voorziening voor wil treffen, dan zou men dit kunnen doen door cassatie in het belang der wet in te voeren. Mocht dan in nog veel meer jaren de uitslag daarvan eens zodanig zijn, dat dit op een veroordeling invloed zou moeten hebben, dan kan men dit bij wege van gratie oplossen, gelijk met uitzonderlijke gevallen meer gebeurt. Er is echter niet de minste noodzaak, om het militaire strafproces met een derde instantie te verlengen, om der wille van de rechtseenheid.

Tot zo verre over het door de nota aangevoerde argument: het verzekeren van de rechtseenheid. Ik meen goed te doen met nog twee punten te vermelden, die in de nota niet genoemd worden.

Het eerste punt wordt er terecht niet in genoemd: de mogelijkheid dat een rechter niet opzettelijk, maar bij vergissing zich niet zou houden aan een beslissing van de Hoge Raad over een rechtsvraag. Hoe men zich dit in de strafrechtspleging zou moeten voorstellen is duister, en er worde hier dus slechts pro memorie melding van gemaakt.

Het tweede punt is de rechtsbedeling. Als de inhoud van het recht, de rechtseenheid, niet in het geding is, kunnen toch bij de rechtsbedeling fouten worden gemaakt. Het zijn de juist voor de straffecassatie zo belangrijke verzuimen van vormen op straffe van nietigheid voorgeschreven, ongewilde vergissingen die iedere rechter, ook het H.M.G. (of iedere griffier bij de redactie van het proces-verbaal) wel eens zullen overkomen.

Voor dergelijke zaken geldt uiteraard: hoe meer contrôle hoe minder fouten. Ik geloof echter niet dat iemand van oordeel kan zijn dat er, bij de zeer zorgvuldige procesvoering van het H.M.G., nog enige objectieve noodzaak zou zijn van een verdere contrôle- instantie, mede gelet op de wenselijkheid om juist bij de militaire justitie (zie hieronder) de procedure zo beknopt mogelijk te houden. Indien de Ministers hier anders over dachten, zou het uit de nota wel gebleken zijn.

Voor de veroordeelde ligt het belang van dergelijke cassatiemiddelen elders. Hij hoopt op verwijzing naar een aangrenzend Gerechtshof, dat de feiten voor hem gunstiger zal beoordelen — maar in de militaire rechtspleging zou terugwijzing volgen naar het H.M.G. Of wel de veroordeelde beoogt alleen maar de zaak te rekken — maar dit is iets wat de wetgever niet in de hand moet werken, doch juist zo veel mogelijk tegengaan.

Met dit laatste punt kom ik, na de bovenstaande algemene beschouwing, tot de speciale motieven, die speciaal voor de militaire rechtspleging de verlenging met een derde instantie beslist ongewenst maken.

Men moet zich steeds afvragen, gelijk de nota in ander verband (op blz. 5) ook doet, „of de eigen aard van de militaire samenleving ook „in vreedstijd niet reeds noopt tot een van de normale afwijkende „rechtspleging. Uitgangspunt is hierbij de militaire discipline, die één „van de zeer bijzondere kenmerken van deze samenleving vormt en „rechtstreeks is gericht op de bijzondere doelstelling van de militaire „gemeenschap. Sommige lichte inbreuken op deze militaire discipline „reiken niet tot in de strafrechtelijke sfeer, zij zijn uitsluitend onder „worpen aan krijgstuchtelijke sancties; andere ernstiger inbreuken op „deze discipline zijn als apart delict gekwalificeerd in het Wetboek van „Militair Strafrecht, zij vallen wel binnen het bereik van het straf „rechtⁿ. In de militaire delicten, en in de delicten met een militair aspect, zit tevens een krijgstuchtelijk element. Het zijn krijgstuchtelijke vergrijpen, en wel dermate ernstige, dat zij niet krijgstuchtelijk (kunnen) worden afgedaan.

Het is een eis van de krijgstucht, dat juist deze ernstige inbreuken op de krijgstucht ten aanschouwe van de troep en snel worden bestraft. Het is met een behoorlijke krijgstucht onverenigbaar, dat bestraffing in feite uitblijft en er geprocedeerd wordt tot in lengte van dagen, en wellicht tot nadat de betrokkene de militaire dienst heeft verlaten, zodat de troep van bestraffing in het geheel niets meer bemerkt. Dit punt gaat nog te meer spreken, wanneer men de militaire rechtspleging zo veel mogelijk beperkt tot delicten met een militair aspect.

Men kan het erover eens zijn, dat er ondanks het bovenstaande in de militaire rechtspleging een appelinstantie moet zijn, maar dan nog eens een derde instantie er bij ware volkomen onaanvaardbaar.

Het is merkwaardig dat de nota dit argument, dat op zich zelf afdoende had moeten zijn, in dit verband in het geheel niet noemt. Wel vermeldt zij, dat „in een enkel geval, waarin de verdachte een dienst-, „plichtige is, de verlenging van een militaire strafzaak met een cas-, „Wie-instantie de kans (kan) vergroten, dat een veroordelende eind-, „uitspraak eerst valt nadat de verdachte met groot verlof is vertrokken, „zodat de tenuitvoerlegging niet meer tijdens zijn militair verband kan „plaatsvinden". Het gaat hier dus blijkbaar om het belang van de verdachte om met een schone lei te kunnen beginnen. Maar dit punt is niet zo belangrijk, dat „alleen daarom" (sic) van invoering van cassatie zou moeten worden afgezien.

Het argument is, voor wat het waard is, overigens wel juist. Het is gewenst zo veel mogelijk de kans te beperken, dat zij die de dienst verlaten dan nog belast zijn met de naweeën van tijdens de dienst gepleegde delicten. Men zou kunnen denken dat dit dan een motief voor veroordeelden zou zijn, om het proces zo veel mogelijk te bekorten, en nog tijdens de diensttijd de straf te ondergaan. Mogelijk is deze verwachting de grond voor de verzekering in de nota, dat „het aantal „militaire strafzaken, waarin het tot cassatie komt, zeer gering (zal) „zijn". Van een andere grond voor deze verzekering blijkt althans niets.

In de fase van het strafproces, en daar gaat het hier om, werkt dit argument echter heel anders uit. Er zijn steeds verdachten, die terugschrikken voor de onvermijdelijke straf, en die daarom alle rechtsmiddelen aanwenden. In het militaire milieu weet men bovendien dat het hierboven genoemde bezwaar bestaat, m.a.w. men weet dat, als men eenmaal de dienst verlaten heeft, dit bij een gratieverzoek, of ook reeds bij appel, een argument is dat men kan uitspelen tegen de zwaarte van de straf, meer bepaaldelijk bij de voor de discipline van de belangrijke militaire delicten en delicten met een militair aspect, en zeker tegen de specifiek militaire straffen van militaire detentie of strafklasse.

De verdachte heeft er dus bepaald belang bij, om in dergelijke zaken het proces te rekken. Dit is thans reeds te bemerken aan het naar verhouding grote aantal appenzaken uit het laatst van de diensttijd, waarin het genoemde argument wordt uitgespeeld, en aan de gratieverzoeken in zaken, waarin executie tijdens de diens-tijd niet meer mogelijk was. Het zou in hoge mate erger worden indien men aan de verdachten de beschikking gaf over de zekerheid van een derde instantie en de kans op een vierde instantie. Op een totale diensttijd van (laat ons aannemen) 18 maanden maakt een meerdere speling van 3—6 maanden een groot verschil.

Bij de schade voor de krijgstucht moet dus niet alleen rekening worden gehouden met de, op zich zelf reeds onaanvaardbare, schade door nog langduriger geprocedeerd, maar ook met de schade door veelvuldiger geprocedeerd. Geprocedeerd dat met de „rechtseenheid" niets te maken heeft.

Nadat aldus is vastgesteld, dat complicering van het militaire strafprocesrecht met de derde instantie der cassatie onnodig en beslist ongewenst is, moet nog iets worden gezegd over de samenstelling van het H.M.G. Immers de nota legt verband tussen de cassatie en die samenstelling, op de navolgende wijze.

Het H.M.G. zal ter zitting vijf leden moeten tellen. Dat zullen moeten zijn een rechtsgeleerde president, een rechtsgeleerde raadsheer en drie militaire raadsheren, onderscheidenlijk afkomstig uit de zeemacht, de landmacht en de luchtmacht. Er bestaat verband tussen de invoering van cassatie, die een zeker tegenwicht is tegen het militaire overwicht, en deze samenstelling van het Hof. Echter is de mogelijkheid van cassatie op zich zelf nog niet voldoende om een meerderheid van militaire leden aanvaardbaar te maken. Daarom wordt ook nog de mogelijkheid geopend dat het Hof zal zitten met drie militairen en drie juristen, waarbij de president een beslissende stem heeft.

Het is duidelijk dat hier in het departementale vooroverleg een compromis tussen twee standpunten is bereikt. De drie militaire leden van het Hof zullen geregeld aan de werkzaamheden moeten kunnen deelnemen. Men kan dus niet bepalen, dat het Hof zal zitten met drie juristen en twee militairen. De partij die een meerderheid van juristen wil heeft zich echter laten betalen met een dubbele concessie: de cassatie, en de mogelijkheid van drie juristen.

Dit zogenaamde compromis is in werkelijkheid een pactum leoninum. In alle gevallen waarin het van belang is zal er toch de meerderheid van juristen zijn (drie, waarbij de beslissende stem van de president). De partij die aldus haar zin gekregen heeft, krijgt bovendien nog de cassatie.

Het feit dat men de cassatie moet zien als het resultaat van een dergelijke koehandel kan niet bijdragen tot de overtuiging, dat dit instituut nodig is. In de gedachtengang van deze koehandel is de cassatie zeker overbodig, omdat men, als gezegd, zich verzekerd heeft van de gewenste meerderheid van juristen in alle gevallen, waarin zij van belang zou zijn.

Overigens getuigt de gehele redenering van een gebrekkige kijk op de wijze van besluitvorming in zulk een gemengd college. Het ligt voor de hand, dat men zich daar speciaal laat leiden door het marinelid in specifieke marineaangelegenheden, en zo vervolgens. De juristen richten zich naar de militairen in het militaire; de militairen richten zich naar de juristen in het juridische. Pas wanneer de juristen het onderling oneens worden geven de militairen, die moeten kiezen, de doorslag op juridisch terrein. De enige manier waarop men zich dáár tegen kan wapenen zou zijn, het aantal juristen tot één te beperken. Dit zich verkrijken op middelen om de militairen onschadelijk te maken is een onjuiste benadering van deze materie. Helaas is het nog meer een symptoom van een geestesgesteldheid, die voor een verstandige herziening van het militaire strafprocesrecht niet bevorderlijk is.

MILITAIRE RECHTSPRAAK

Vonnis van 7 oktober 1965

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonels C. L. Jongenburger en V. Thorn Leeson.

Raadsman: Mr. D. Siep, advocaat te Arnhem.

Begin januari 1965 diefstal door een soldaat van een rijksoverhemd in gebruik bij een kameraad en eind juli d.a.v. diefstal door dezelfde soldaat van een Amerikaanse militaire kwartiermuts. 2 weken militaire detentie,

(W.Sr. art. 310)

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L., geboren 30 maart 1945, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„1e. dat hij in of omstreeks de maand juli 1965, te Apeldoorn, „althans in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een overhemd, toebehorende aan de Staat der Nederlanden en „in gebruik bij Spoel, althans toebehorende aan en in gebruik bij een „ander dan bij hem, beklagde, heeft weggenomen;

„2e. dat hij op of omstreeks 31 juli 1965 te Apeldoorn, althans in „Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een „kwartiermuts, toebehorende aan Oomen, althans aan een ander dan „aan hem, beklagde, heeft weggenomen”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 16 augustus 1965 opgemaakt en getekend door de commandant 1e Legerkorps Stafcompagnie te Apeldoorn onder meer blijkt, dat L., nr. 45.03.30.229 op de in de telastelegging genoemde data in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht als dienstplichtige sedert 2 februari 1965;

overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Begin juli 1965 heb ik op kamer 12 van gebouw 40 van de Koning Willem 111-kazerne te Apeldoorn uit de kast van soldaat Spoel een militair overhemd weggenomen, met de bedoeling dat voor mij zelf te behouden. Ik wist, dat het hemd rijkseigendom was en dat Spoel het in bruikleen had en dat ik van niemand recht of toestemming had gekregen dit overhemd weg te nemen en mij toe te eigenen. Op 31 juli 1965 heb ik op kamer 12 van gebouw 40 in de Koning Willem 111-kazerne te Apeldoorn uit de kast van soldaat Oomen een Amerikaanse militaire kwartiermuts weggenomen met de bedoeling deze voor mij zelf te behouden. Ik wist, dat deze muts aan Oomen toebehoorde en dat ik van niemand recht of toestemming had gekregen die muts weg te nemen en mij toe te eigenen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-verbaal nr.

P. 193165 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 6 augustus 1965 getekend door Johannes de Haan, wachtmeester der 1e klasse, rnr. 30.02.25.159, 1e verbalisant en Sake Tijsma, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, rnr. 41.03.20.378, 2e verbalisant, beiden behorende tot de Brigade Apeldoorn der Koninklijke Marechaussee, zakelijk, onder meer inhoudt als verklaring van:

Johan Spoel, soldaat, rnr. 45.03.08.353, dienstplichtige:

Ik ben gelegerd op kamer 12 van gebouw 40 in bovengenoemde kazerne. Van begin juni 1965 tot medio juli 1965 stond mijn kast naast die van de soldaat L. Begin juli 1965 miste ik een overhemd uit mijn kast. Ik vroeg aan de soldaat L. of hij soms een overhemd van mij had, doch hij antwoordde ontkennend. Bedoeld overhemd is rijks-eigendom en is mij in bruikleen verstrekt, waarvoor ik voor de ontvangst getekend heb. Ik heb niemand toestemming gegeven dit overhemd uit mijn kast weg te nemen en zich toe te eigenen. Ik zal dit overhemd bij weezien herkennen, omdat ik aan de binnenzijde van het boord met inkt het nummer 353 S heb geschreven;

Johannes Gerardus Oomen, dienstplichtig soldaat, rnr. 44.07.09.284:

Ik ben gelegerd op kamer 12 van gebouw 40 in bovengenoemde kazerne. Op deze kamer zijn ook de soldaten L. en Spoel gelegerd. Op 28 juli 1965 ben ik 's-avonds naar Nijmegen gegaan en ben ik daar in het bezit gekomen van een Amerikaanse militaire kwartiermuts. Op deze muts zaten 2 Amerikaanse onderdeelsemblemen. Ik had zelf nog twee Nederlandse emblemen (Infanterie) en deze heb ik ook op bedoelde muts aangebracht. Ik heb deze muts in mijn kast op mijn kamer gelegd. Zaterdagmiddag 31 juli 1965 heb ik deze muts nog in mijn kast zien liggen. Des avonds ben ik met nog enkele jongens van onze kamer weggegaan. Toen ik 's-avonds omstreeks 23.30 uur terugkwam wilde ik mijn muts nog aan iemand van de kamer laten zien. In mijn kast kon ik echter mijn muts niet vinden. Bedoelde Amerikaanse kwartiermuts is mijn eigendom en ik heb niemand toestemming gegeven deze muts uit mijn kast weg te nemen en zich toe te eigenen;

Verbalisanten:

Wij, verbalisanten, hebben in tegenwoordigheid van de soldaat L. de door hem in gebruik zijnde kast op kamer 12 in gebouw 40 van eerdergenoemde kazerne doorzocht. Aldaar troffen wij onder een stapel kleding een militair overhemd aan, waarop aan de binnenzijde van het boord het nummer 353 S vermeld stond. Door dit nummer was met inkt een streep gezet, doch ondanks dit was het nummer duidelijk leesbaar. Bij verdere inspectie van deze kast troffen wij in het zijvak van een aan soldaat L. behorende weekendtas, een Amerikaanse militaire kwartiermuts aan, waarop 2 Amerikaanse en 2 Nederlandse onderdeelsemblemen aangebracht waren;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„diefstal, meermalen gepleegd“;
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 2 weken militaire detentie. — *Red.*]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 14 oktober 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel J. H. Gimbel en Majoor F. M. Th. van der Ven.

Raadsman: Mr. G. C. J. A. de Meulder, Advocaat te Nijmegen.

Gevoegde zaken: diefstal van bankbiljetten en enig kleingeld door het openbreken van een kast, en diefstal van een bromfiets. Beklaagde, op vrije voeten, in verzekerde bewaring gesteld. 5 maanden gev. straf met aftrek voorarrest, waarvan 2 maanden voorw., proeftijd 3 jaar, zich gedragen naar de aanw. van de R. K. Recl. ver.. afd.'s-Gravenhage; verbeurdverklaring van een in beslaggenomen bandenlichter, waarmede de braak is gepleegd.

(W.Sr. art. 310, 311)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen B., geboren 15 februari 1945, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

overwegende, dat beklaagde is ten laste gelegd na voeging van de afzonderlijk tegen hem aangebrachte zaken:

W.L. nr. 615/I/65:

„dat hij op of omstreeks 22 april 1965 te Bussum, althans in Nederland, met liet oogmerk van wederrechtelijke toeëigening vijf bankbiljetten van 100 gulden en vier bankbiljetten van 25 gulden en enig kleingeld, toebehorende aan O. F. Coelen, althans aan een ander dan hem, beklaagde, heeft weggenomen, hebbende hij, beklaagde, zich de toegang tot de plaats, waar zich dat geld bevond, verschaft, door het openbreken van een kast“;

W.L. no. 1416/I/65:

„dat hij op of omstreeks 25 september 1965 te 's-Gravenhage, althans in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een rijwiel met hulpmotor merk Puch, toebehorende aan R. P. Berger, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde“;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 21 mei 1965 opgemaakt en getekend door de commandant E-compagnie Depot Verbindingsdienst te Ede onder meer blijkt, dat B., rnr: 45.02.15.027, op de in de tenlasteleggingen genoemde data in werke-

lijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 23 november 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 22 april 1965 uit het huis van zijn oom, Otto C., te Bussum vijf bankbiljetten van honderd gulden en vier bankbiljetten van vijftwintig gulden heeft weggenomen met de bedoeling dit geld voor hemzelf te behouden; dat hij ook een paar gulden en kwartjes heeft weggenomen; dat hij wist dat hem dat geld niet toebehoorde en dat hij van niemand recht of toestemming had gekregen zich dat geld toe te eigenen; dat hij wist dat zijn oom het geld in een ingebouwde kast in zijn woning bewaarde en dat hij het geld onder zijn bereik heeft gebracht door de deur van die kast open te breken met een bandenlichter;

en als verklaring ter terechtzitting:

„Op zaterdag 25 september 1965 te omstreeks 24.00 uur heb ik in „gezelschap van mijn vriend H. in de Vierheemskinderenstraat te 's-Gravenhage een rijwiel met hulpmotor van het merk Puch weggenomen, „met de bedoeling de bromfiets verder zelf te gebruiken. De bromfiets „behoorde mij niet in eigendom toe en ik had van niemand recht of „vergunning gekregen om hem weg te nemen en mij toe te eigenen, en „ik begreep dat hetzelfde voor H. gold. Nadat ik mij de bromfiets had „toegeëigend, heb ik er een ander stuur opgeplaatst en er een bagage-„drager opgezet.”

W.L. no. 615/I/65:

Overwegende, dat een ten processe aanwezig procesverbaal no. 853 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 6 mei 1965 getekend door Jacobus Verhagen, hoofdagent-rechercheur van gemeentepolitie te Bussum, en Cornelis Verweij, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Bussum der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van C., oud 61 jaar:

dat zich op 22 april 1965 in een kast van zijn woning te Bussum een geldsbedrag bevond, groot f 600,— bestaande uit vijf bankbiljetten van f 100,— en vier bankbiljetten van f 25,—; dat dit geld hem geheel toebehoorde; dat hij, voordat hij op genoemde datum zijn woning verliet, de kast slotvast had afgesloten; dat zich in een lade in zijn woning nog een doosje bevond, waarin een bedrag van f 3,— à f 4,— aan kwartjes; dat hij bij thuiskomst op 22 april 1965 constateerde, dat de kast in zijn woning was opengebroken; dat hij toen zag dat het bedrag van f 600,— uit bedoelde kast was verdwenen; dat hij zag dat ook het doosje in de lade, waarin zich kleingeld had bevonden, leeg was; dat hij aan niemand recht of toestemming heeft gegeven, deze geldsbedragen weg te nemen of zich toe te eigenen;

en als verklaring en eigen waarneming en verrichtingen van verbalisant Verhagen voornoemd:

dat hij op 22 april 1965 in de woning van C. te Bussum heeft gezien, dat zich op de houten deurstijl van de kast in de woonkamer ter hoogte van het slot twee moeten bevonden en ongeveer 20 centimeter boven

het slot nog een derde moet; dat deze moeten er op duiden dat de dader vermoedelijk door een steekvoorzet tussen de kastdeur en de stijl te steken, de schoot van het slot uit de slotplaat heeft gelicht; dat hij, verbalisant, zich op 23 april 1965 tezamen met verbalisant Verweij voornoemd naar het perceel . . . te 's-Gravenhage heeft begeven, alwaar zij beklagde aantreffen; dat zij toen aldaar een metalen bandenlichter, merk Dunlop in beslag hebben genomen; dat beklagde verklaarde, dat hij met die bandenlichter de kast in de woonkamer van zijn oom had opengebroken;

ad W.L. no. 1416/1/65:

Overwegende, dat een ten processe aanwezig procesverbaal no. 6325/1965 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 28 september 1965 getekend door Bernardus Johannes van der Spek, hoofdagent van gemeentepolitie te 's-Gravenhage, zakelijk inhoudt als verklaring van Ronald Peter Berger, oud 17 jaar, wonende te Gravenhage:

„Op zaterdag 25 september 1965, te omstreeks 20.00 uur, plaatste ik „een aan mij in eigendom toebehorend rijwiel met hulpmotor op de „Vierheemskinderenstraat vóór perceel 125 alhier. Toen ik op zondag, „26 september 1965, te omstreeks 8.00 uur op de plaats terugkeerde, „waar ik het rijwiel met hulpmotor had achtergelaten, zag ik dat het „daar niet meer aanwezig was. Daar ik aan niemand toestemming heb „gegeven het rijwiel met hulpmotor vandaar weg te nemen, zich toe te „eigenen of te gebruiken vermoed ik dat het ten nadele van mij is „ontvreemd, althans zonder mijn toestemming is gebruikt. Het signale- „ment van het rijwiel met hulpmotor is als volgt: merk Puch, frame- en „motornummer 6377067.”

Overwegende, dat een ten processe aanwezig procesverbaal no. P 209/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 11 oktober 1965 getekend door Quirinus Gerardus Meinsbroek, wachtmeester der 1e klasse, en Jacobus Leonardus Albertus Hubscher, marechaussee der 2e klasse, beiden behorende tot de Brigade 's-Gravenhage der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring, eigen waarneming en verrichting van verbalisant Heinsbroek voornoemd:

dat op 8 oktober 1965 dienstplichtig soldaat B. hem, verbalisant, in het Schefferkamp te De Lier een zwart rijwiel met hulpmotor, merk Puch, heeft getoond; dat B. hem toen verklaarde dat dit de bromfiets was, die hij, B., op 25 september 1965 in de Vierheemskinderenstraat te 's-Gravenhage had gestolen; dat hij, verbalisant, toen aldaar bedoelde bromfiets, merk Puch, frame- en motorno. 6377067 in beslag heeft genomen; dat hij op 11 oktober 1965 meergenoemde bromfiets heeft getoond aan R. P. Berger; dat Berger aan hem, verbalisant, heeft verklaard de bromfiets te herkennen als zijn eigendom;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

W. L. nr. 615/I/65:

dat hij op 22 april 1965 te Bussum met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening vijf bankbiljetten van 100 gulden en vier bankbiljet-

ten van 25 gulden en enig kleingeld, toebehorende aan C. heeft weggenomen, hebbende hij, beklaagde, zich de toegang tot de plaats, waar zich dat geld bevond, verschaft, door het openbreken van een kast;

W.L. nr. 1416/I/65:

dat hij op 25 september 1965 te 's-Gravenhage met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een rijwiel met hulpmotor, merk Puch, toebehorende aan R. P. Berger;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

W.L. nr. 615/I/65:

a. „diefstal, waarbij de schuldige het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van braak”;

W.L. nr. 1416/I/65:

b. „diefstal”;

deze feiten voorzien en strafbaar gesteld bij

a. artikel 311 jo artikel 310 Wetboek van Strafrecht,

b. artikel 310 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak is van dien aard, dat beklagde, die op vrije voeten is, onder verzekerde bewaring behoort te worden gesteld, waarover bij afzonderlijke dispositie is beslist;

Overwegende, enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar.

Veroordeelt beklagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van vijf maanden met bepaling dat de tijd hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht; te, weten van 14 oktober 1965 tot aan de dag van tenuitvoerlegging van dit vonnis;

Beveelt, dat van deze gevangenisstraf een gedeelte te weten twee maanden niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op drie jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen, of niet naleeft de door de Krijgsraad gestelde bijzondere voorwaarde, dat de veroordeelde zich gedurende de proeftijd zal gedragen overeenkomstig de aanwijzingen en raadgevingen hem in het belang zijner reclassering te geven door of namens de Katholieke Reclasseringsvereniging afd.

's-Gravenhage voor zolang de toezichhoudende vereniging dit nodig of gewenst acht;

Verleent opdracht aan deze reclasseringsinstelling overeenkomstig art. 14d, alinea 2 van het Wetboek van Strafrecht.

Verklaart verbuurd de inbcslaggenomcn bandenlichter, waarmede het eerste misdrijf is gepleegd; [enz. *Red.*]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 28 oktober 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel P. G. van Ditzhuijzen en Majoor C. P. Dekker.

Raadsm: Majoor W. G. Tibben, Sociale Dienst M. v. D. te 's-Gravenhage.

Diefstal door een soldaat van een portemonnaie met geld uit de broekzak van een kameraad te Ahlhorn (West Dld.). Na afloop van bewegingsvrijheid op 8 september 1965 ziek thuis gebleven en niet naar zijn onderdeel te Stroe teruggekeerd; op 18 september d.a.v. door de gemeentepolitie te Rotterdam aangehouden.

Zaakbeschadiging en poging tot diefstal van een bromfiets door vernieling van het stuurslot; nadat een vrouw hem had toegeroepen met zijn handen van deze bromfiets af te blijven, liet hij de bromfiets staan en liep weg; eendaadse samenloop.

12 Weken gev. straf met aftrek voorarrest. waarvan 6 weken voorw., proeftijd 2 jaar en ondertoezichtstelling van het Consultatiebureau voor alcoholisme te Rotterdam: ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting.

(W.M.Sr. art. 97; W.Sr. art. 310, 350)

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen B., geboren 15 januari 1944, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd, na voeging der afzonderlijk tegen hem aangebrachte zaken:

„WL. nr. 1386/I/65:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, „althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 7 augustus 1965 „te Alhom althans in Duitsland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een portemonnaie en het daarin zich bevindende „geld, te weten twee bankbiljetten van 10 gulden, één bankbiljet van „10 Duitse Marken, één munt van 5 Duitse Marken en enig Duits „kleingeld, althans enig geldsbedrag, toebehorende aan Gerrit Plette, „althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft weggenomen;

„WL. nr. 1387/I/65:

le. „dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de „Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of „omstreeks 8 september 1965 ria een hem verleend verlof of bewegings- „vrijheid en/of na ziek thuis te zijn geweest, niet naar zijn onderdeel

„te Stroe, legerplaats „De Wittenberg”, althans in Nederland, is terug-
„gekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk dan wel met zijn schuld
„daaraan ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op
„of omstreeks 18 september 1965 te of nabij Rotterdam is aange-
„houden;

2e. „dat hij, op of omstreeks 18 september 1965 te Rotterdam,
„althans in Nederland, heeft gepoogd met het oogmerk van weder-
„rechtelijk toeëigening een rijwiel met hulpmotor, toebehorende aan
„A. van Uden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, weg
„te nemen, dan wel daarmee opzettelijk wederrechtelijk over openbare
„wegen in die gemeente te rijden, hebbende hij het voornemen tot een
„der voormelde misdrijven geopenbaard doordat hij het stuurslot heeft
„vernield, die bromfiets heeft verplaatst en de benzinekraan open-
„gedraaid, zijnde de uitvoering niet voltooid, alleen door de van zijn wil
„onafhankelijke omstandigheid, dat een vrouw hem toeriep met zijn
„handen van deze bromfiets af te blijven;

3e. „dat hij op of omstreeks 18 september 1965 te Rotterdam,
„althans in Nederland, opzettelijk en wederrechtelijk een slot van de
„bromfiets, welk slot toebehoorde aan A. van Uden, althans aan een
„ander dan aan hem, beklaagde, door draaien en rukken aan het stuur
„van die bromfiets, heeft beschadigd of vernield”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Ver-
klaring op 23 september 1965 opgemaakt en getekend door de com-
mandant van de 112e Gemengde Intendance Aanvullingsplaatscom-
pagnie in de legerplaats „De Wittenberg” onder meer blijkt, dat B.,
nr.: 44.01.15.032 op de in de telasteleggingen genoemde data in
werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht als dienstplichtige
sedert 1 oktober 1964;

Overwegende, met betrekking tot het aan beklaagde in WL. nr.
1386/I/65 ten laste gelegde, dat daarin kennelijk tengevolge van een
typfout staat vermeld „Ahlhom” welke fout de Krijgsraad ambtshalve
verbetert in dier voege, dat daarvoor worde gelezen: „Ahlhorn” door
welke verbetering beklaagde niet in zijn verdediging wordt geschaad;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com-
missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Landmacht in
werkelijke dienst was, heb ik op 8 augustus 1965 omstreeks 0.30 uur
te Ahlhorn (Dld.) op de vliegbasis aldaar een portemonnaie met het
zich daarin bevindende geld, naar mij later bleek twee bankbiljetten
van f 10.—, een bankbiljet van 10 DM., een munt van 5 DM. en
enig Duits kleingeld, alles naar ik wist toebehorende aan G. Plette,
weggenomen uit de achterzak van de broek van genoemde G. Plette,
met de bedoeling mij dit toe te eigenen. Ik had van niemand recht of
toestemming gekregen deze portemonnaie en dit geld weg te nemen en
mij toe te eigenen.

In genoemde hoedanigheid ben ik op 8 september 1965, nadat ik
aansluitend aan bewegingsvrijheid, ziek was thuis gebleven, niet naar
mijn onderdeel te Stroe (Legerplaats de Wittenberg) teruggekeerd en

daarvan sindsdien willens en wetens ongeoorloofd afwezig geweest en gebleven, totdat ik op 18 september 1965 te Rotterdam door de gemeentepolitie ben aangehouden en vervolgens overgegeven aan de Koninklijke Marechaussee. Op 18 september 1965 omstreeks 21.00 uur bevond ik mij te Rotterdam, in het begin van de Cronjéstraat bij de brede Hilledijk, nabij een bromfiets die op de standaard op het trottoir van de Cronjéstraat stond. Deze bromfiets stond op het stuurslot en door toen te draaien en te rukken aan het stuur van die bromfiets heb ik dit stuurslot vernield. Ik heb toen die bromfiets ook een eindje verplaatst. Wet is zeer goed mogelijk dat ik aldus handelde om daar met die bromfiets over straat te gaan rijden en mogelijk ook om hem helemaal weg te nemen. Toen ik aldus met die bromfiets bezig was zag ik dat een vrouw die voor het raam van een huis op de 1e etage van de brede Hilledijk stond, naar mij keek. Het is mogelijk dat zij ook iets naar mij heeft geroepen, in ieder geval heb ik toen ik bemerkte dat deze vrouw mij in de gaten had die bromfiets daar weer neergezet, heb hem verder los gelaten en ben weggelopen. Toen ik een eindje gelopen had werd ik aangehouden door een persoon die naar mij later bleek, Adrianus van Uden heette en de eigenaar was van genoemde bromfiets. Deze heeft mij overgegeven aan de gemeentepolitie. Ik had van niemand recht of toestemming gekregen het slot van die bromfiets te vernielen, als bestuurder met deze bromfiets te gaan rijden of mij deze toe te eigenen;

ad WL. nr. 138611165:

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. PD. 116/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 13 augustus 1965 getekend door J. Bakker, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en behorende tot het detachement Seedorf, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

G. Plette, geboren 22 augustus 1944:

dat hij op 7 augustus 1965 met kameraden diverse café's in Ahlhorn (W. Dld.) had bezocht; dat ook soldaat B. daarbij was; dat hij, Plette, op een gegeven moment, nadat hij in een café had afgerekend, zag, dat hij in zijn portemonnaie nog 2 bankbiljetten van f 10,—, een biljet van 10 DM., een munt van 5 DM en wat Duits kleingeld had; dat hij vervolgens terug is gegaan naar het onderdeel en door o.a. soldaat B. naar bed is geholpen; dat hij de volgende ochtend ontdekte, dat zijn portemonnaie met inhoud uit zijn broekzak was verdwenen; dat hij aan niemand toestemming heeft gegeven zijn portemonnaie weg te nemen en deze met de inhoud daarvan zich toe te eigenen;

ad WL. nr. 1387/I/65:

Overwegende, dat blijkens eerdergenoemde Justitiële Verklaring, beklagde van 8 september 1965 tot 18 september 1965 onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd, afwezig is geweest van zijn onderdeel 112e Gemengde Intendance-aanvullingsplaatscompagnie, gelegerd in de legerplaats „De Wittenberg” en dat hij is aangehouden op 18 september 1965 te Rotterdam en teruggebracht door de Koninklijke Marechaussee, brigade Rotterdam;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P 254/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 21 september 1965 getekend door J. M. Romijn, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, 1e verbalisant en J. H. Knol, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, 2e verbalisant, beiden behorende tot de brigade Rotterdam der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van

A. van Uden, geboren 5 april 1937:

dat hij op 18 september 1965 te omstreeks 20.30 uur het hem geheel in eigendom toebehorende rijwiel met hulpmotor merk Eijsink, op het voetpad van de Cronjéstraat te Rotterdam plaatste; dat hij deze bromfiets op de staander zette, afsloot met het ingebouwde stuurslot en de benzinekraan dicht zette; dat hij omstreeks 21.15 uur door een overbuurvrouw werd gewaarschuwd, dat, een jongen met een blauwe spijkerbroek en een blauwe jas aan geprobeerd had die bromfiets te stelen; dat hij direkt naar zijn bromfiets is gegaan en voelde dat het stuur van zijn bromfiets erg zwaar en moeilijk was te draaien; dat hij begreep, dat het stuurslot van zijn bromfiets van binnen verwrongen was; dat hij zag, dat de benzinekraan was opengedraaid; dat hij aan het eind van de Cronjéstraat een jongen aantrof, die voldeed aan het door zijn overbuurvrouw opgegeven signalement; dat hij deze jongen heeft vastgehouden en de politie heeft doen waarschuwen; dat hij aan niemand toestemming heeft gegeven zijn rijwiel met hulpmotor weg te nemen en zich toe te eigenen of daarvan onderdelen kapot te maken;

A. Langeberg-Bijl, geboren 29 mei 1943:

dat zij op 18 september 1965 te omstreeks 21.00 uur zich bevond in haar woonkamer op de eerste etage van het pand Brede Hilledijk 62a te Rotterdam; dat zij vanuit die kamer vrij uitzicht heeft op de Cronjéstraat; dat zij op een gegeven moment buiten een krakend geluid van metaal hoorde; dat zij naar buiten keek en in de verlichte straat een jongen zag staan, die de bromfiets, toebehorend aan de haar bekende A. van Uden, in zijn handen hield; dat zij zag dat die haar onbekende jongen met het stuur van die bromfiets wikkende bewegingen maakte; dat zij zag dat die jongen aan de bromfiets stond te trekken en deze ongeveer een meter achteruit trok; dat zij toen door het geopende raam heeft geroepen: „Joh, blijf met je klauwen van die bromfiets af!"; dat zij zag dat die jongen de bromfiets neerzette en wegliep de Cronjéstraat in; dat zij daarop A. van Uden heeft gewaarschuwd;

als verklaring, verrichting en wetenschap van verbalisanten:

dat zij op 18 september 1965 van de gemeentepolitie van Rotterdam hebben overgenomen een persoon, die opgaf te zijn B., geboren te 's-Gravenhage 15 januari 1944, dienstplichtig soldaat; dat het hun, verbalisanten, bekend was dat door de Brigadecommandant der Koninklijke Marechaussee te Garderen op 12 september 1965 een telexbericht was uitgezonden, waarin opsporing, aanhouding en terugbrenging van soldaat B. werd verzocht;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen

aan beklaagde in WL. nr. 1386/I/65 en in WL. nr. 1387/I/65 sub 1e en sub 2e telkens primair en het sub 3e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

te weten:

WL. nr. 1386/I/65:

dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht omstreeks 7 augustus 1965 te Ahlhorn, in Duitsland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een portemonnaie en het daarin zich bevindende geld te weten twee bankbiljetten van 10 gulden, één bankbiljet van 10 Duitse Marken, één munt van 5 Duitse Marken, en enig Duits kleingeld, toebehorende aan G. Plette heeit, weggenomen;

WL. 1387/I/65:

1e. dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht op 8 september 1965 na een hem verleende bewegingsvrijheid en na ziek thuis te zijn geweest, niet naar zijn onderdeel te Stroe, legerplaats „De Wittenberg“, is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op of omstreeks 18 september 1965 te Rotterdam is aangehouden;

2e. dat hij, op 18 september 1965 te Rotterdam heeft gepoogd met het oogmerk van wederrechtelijk toeëigening een rijwiel met hulpmotor, toebehorende aan A. van Uden, weg te nemen, hebbende hij het voornemen tot voormeld misdrijf geopenbaard doordat hij het stuurslot heeft vernield, die bromfiets heeft verplaatst en de benzinekraan opgedraaid, zijnde de uitvoering niet voltooid, alleen door de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat een vrouw hem toeriep met zijn handen van deze bromfiets af te blijven;

3e. dat hij op 18 september 1965 te Rotterdam opzettelijk en wederrechtelijk een slot van de bromfiets, welk slot toebehoorde aan A. van Uden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, door draaien en rukken aan het stuur van die bromfiets, heeft beschadigd;

Overwegende, dat nu de Krijgsraad het in WL. nr. 1387/I/65 sub 1e en sub 2e telkens primair ten laste gelegde bewezen acht, het sub 1e en sub 2e telkens subsidiair tenlastegelegde onderzoek noch beslissing behoeft;

Overwegende, dat het sub 2e primair en de sub 3e ten laste gelegde en bewezen verklaarde feiten niet anders inhouden dan eenzelfde feit, dat onder twee strafbepalingen valt, zodat de qualificatie behoort te luiden gelijk hierna vermeld;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

- a. „WL. nr. 1386/I/65 — diefstal
- b. „WL. nr. 1387/I/65 — 1e. opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede tenminste één dag en niet langer dan „30 dagen durende;
„2e. en 3e. opzettelijk en wederrechtelijk enig goed, dat geheel „aan een ander toebehoort beschadigen en poging tot het misdrijf „van diefstal, in ééndaadse samenloop gepleegd“;

deze feiten voorzien en strafbaar gesteld bij:

- a. artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;
- b. 1e. artikel 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
2e. en 3e. artikel 350 Wetboek van Strafrecht en artikel 310 j°
artikel 45 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat blijkens punt 42 tot en met 47 van de Justitiële Verklaring beklagde op 18 september 1965 justitieel voorlopig arrest, te ondergaan als streng arrest, is aangezegd door de Koninklijke Marechaussee te Rotterdam;

dat door de Verwijzingsautoriteit bij diens beschikking van 7 oktober 1965 is bepaald dat beklagde in arrest zal blijven;

dat beklagde op 11 oktober 1965 op last van de Auditeur-Militair is opgenomen in het Depot voor Discipline te Nieuwersluis;

dat de Krijgsraad op 21 oktober 1965 heeft beslist het bestaande arrest te handhaven;

dat de Krijgsraad termen aanwezig acht te bepalen dat deze in voorarrest doorgebrachte tijd bij de tenuitvoerlegging van de na te melden straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van de begane misdrijven ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet zodanig ongeschikt dat hij voorgoed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, behoort te worden ontzet;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak is van dien aard, dat beklagde, die in arrest is, daarin behoort te blijven, waarover bij afzonderlijke dispositie is beslist;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklagde tot een gevangenisstraf voor tijd van twaalf weken, met bepaling dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, te weten vanaf 18 september 1965 tot de dag van tenuitvoerlegging van het vonnis;

Beveelt, dat van deze gevangenisstraf zes weken niet zullen worden ten uitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op

grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op twee jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen, of niet naleeft de door de Krijgsraad gestelde bijzondere voorwaarde, dat de beklagde zich, zolang de toezichthoudende instelling zulks noodzakelijk acht, zal gedragen naar de aanwijzingen hem in het belang van zijn reclassering te geven door of namens het Consultatie-bureau voor Alcoholisme te Rotterdam;

Ontslaat beklagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verleent opdracht aan deze reclasseringinstelling overeenkomstig artikel 14d, alinea 2 van het Wetboek van Strafrecht; enz. — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 18 november 1965

President: Mr. J. L. M. Elders (plv.); *Leden:* Majoors G. J. Advocaat en R. D. Choufoer.

Raadsman: Eerste-Luitenant C. H. van de Laan te kamp Nieuw-Millingen.

Opz. ongeoorloofde afwezigheid door een dpl. soldaat van 15 augustus 1965 tot 17 augustus d.a.v. Vrijwillige terugkeer. Bijzondere aanleiding tot krijgstuuchtelijke afdoening door de krijgsraad. 14 dagen streng arrest.

(W.M. Sr. art. 97; W.K. art. 2,2^o, 58)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M., geboren 13 oktober 1944, dpl, soldaat, beklagde;

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 15 augustus 1965, zijn te Nieuw Millingen, althans in Nederland, gelegen onderdeel heeft verlaten en daarvan sindsdien opzettelijk dan wel met zijn schuld daaraan ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op 17 augustus 1965 bij zijn onderdeel is teruggekeerd, zulks terwijl hij alstoen met verzwaard arrest was gestraft en deelduitmaakte van het brandpiket”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 19 augustus 1965 opgemaakt en getekend door de waarnemend-commandant D-compagnie 41e Technische Dienstbataljon te Nieuw-Millingen onder meer blijkt, dat M., nr: 44.10.13.262, van 15 tot 17 augustus 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 8 april 1964;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

„Sedert 8 april 1964 ben ik in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht, terwijl ik toen was ingedeeld

„bij de D-compagnie van het 41e Technische Dienstbataljon gelegerd „in het kamp Nieuw-Millingen. Ik heb op 15 augustus 1965 mijn onderdeel verlaten en ik ben daarvan afwezig gebleven tot ik mij op 17 augustus 1965 weer heb teruggemeld. Ik wist dat ik van niemand recht „of toestemming had gekregen gedurende die periode van mijn onderdeel afwezig te zijn.”;

Overwegende, dat uit eerder genoemde Justitiële Verklaring tevens onder meer blijkt:

dat beklaagde van zondag 15 augustus tot dinsdag 17 augustus onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd, afwezig is geweest van zijn onderdeel 41e Technische Dienstbataljon, gelegerd te Nieuw-Millingen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten: dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht op 15 augustus 1965 zijn te Nieuw-Millingen gelegen onderdeel heeft verlaten en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven totdat hij op 17 augustus 1965 bij zijn onderdeel is teruggekeerd;

Overwegende, dat nu de Krijgsraad het primair tenlastegelegde bewezen acht, het subsidiair tenlastegelegde onderzoek noch beslissing behoeft;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende”;

Voorzien en strafbaar gesteld bij:

artikel 97 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak een in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feit opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan en de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht, met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht, de zaak verder te behandelen als ware hij de Commanderende Officier;

Gezien behoudens voormelde wetsbepaling, nog de artikelen

1, 60, 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. 58 van de Wet op de Krijgstucht;

76 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht.

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar.

Veroordeelt beklagde tot de krijgstuchtelijke straf van veertien dagen streng arrest.

NASCHRIFT.

Men zie: „Omschrijving ener strafreden naar aanleiding van een „strafoplegging aan een beklagde door de militaire rechter krachtens „artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht" op blz. 191 en 192 hiervóór.

[Red.]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 3 maart 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel P. Ridder en Major G. J. Advocaat.

Raadman: Kapitein A. W. Lepelaar te Ede.

Opz. ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd. Als korporaal op 12 januari 1966 geweigerd te gehoorzamen aan het dienstbevel van een sergeant bij deze te komen en vervolgens geweigerd te gehoorzamen aan het dienstbevel van deze sergeant zijn naam en registratienummer op te geven, beide bevelen gegeven naar aanleiding van onbehoorlijk gedrag. Voorts opz. ongehoorzaamheid op 13 januari d.a.v.: geweigerd te gehoorzamen aan het dienstbevel van vorenbedoelde sergeant zijn naam en registratienummer op te geven, gegeven omdat hij daags tevoren eveneens geweigerd had een soortgelijk bevel op te volgen. 4 Weken militaire detentie en verlaging tot soldaat der laagste klasse.

(W.M. Sr. art. 114)

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen F., geboren 21 juni 1944, dpl. korporaal, beklagde;

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelcgd:

„1e. dat hij als korporaal in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op 12 januari 1966 „te Ede, althans in Nederland, heeft geweigerd te gehoorzamen aan het „hem door zijn meerdere, de sergeant G. M. Solleveld, gegeven dienstbevel bij die sergeant te komen en vervolgens heeft geweigerd te gehoorzamen aan het hem door voormelde meerdere gegeven dienstbevel zijn naam en registratienummer op te geven, welke bevelen hem, „bklagde, werden gegeven omdat hij onbehoorlijk tegen voormelde „sergeant was opgetreden”;

„2e. dat hij als korporaal in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op 13 januari 1966 „te Ede, althans in Nederland, heeft geweigerd te gehoorzamen aan het „hem door zijn meerdere, de sergeant Solleveld, gegeven dienstbevel „zijn naam en registratienummer op te geven, welk bevel hem, be-

„klaagde, werd gegeven omdat hij daags tevoren eveneens geweigerd „had te gehoorzamen aan een soortgelijk bevel“;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 18 januari 1966 opgemaakt en getekend door de commandant B-batterij 14e Afdeling Veldartillerie te Ede onder meer blijkt, dat F., rnr. 44.06.21.105 op de in de telastelegging genoemde data in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 30 september 1964;

overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik als korporaal in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, heb ik op 12 januari 1966 omstreeks 21.00 uur te Ede, in de manschappencantine van de van Essen-Kool-Bergansiuskazerne, geweigerd te gehoorzamen aan het mij door mijn meerdere, de sergeant C. M. Solleveld, gegeven dienstbevel om bij hem te komen en vervolgens heb ik geweigerd te gehoorzamen aan het mij door die sergeant gegeven dienstbevel mijn naam en registratienummer aan hem op te geven. Ik heb hem na deze bevelen enkel geantwoord: „Dat is dom“. Vervolgens heb ik de volgende dag omstreeks 13.30 uur te Ede op de administratie van de B-batterij van de 14e Afdeling Veldartillerie in dezelfde kazerne, weer geweigerd te gehoorzamen aan het mij door genoemde sergeant gegeven dienstbevel mijn naam en registratienummer op te geven. Ik heb hem op dit bevel helemaal geen antwoord gegeven;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal van Huishoudelijk Onderzoek op 17 januari 1966 opgemaakt en getekend door Antonius Jozef Maria Kwaaitaal, rnr. 43,12.02.219, tijdelijk reserve tweede-luitenant der Artillerie en Bob, Albers, rnr. 42.02.26.004, tijdelijk reserve tweede-luitenant der Artillerie beiden van de B-batterij der 14e Afdeling Veldartillerie te Ede, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Cornelis Marines Solleveld, registratienummer 42.07.21.-339, sergeant:

dat hij op 12 januari 1966 's avonds aanwezig was in de manschappencantine van de Van Essen-Kool-Bergansiuskazerne te Ede;

dat terwijl hij toen aldaar enige soldaten opdracht gaf het balkon in genoemde kantine te verlaten, de korporaal F. zich ermee bemoeide en tegen hem, Solleveld, zei: „Je moet niet zo dom doen“;

dat hij, Solleveld, toen tot driemaal toe F. opdracht heeft gegeven bij hem te komen;

dat F. dit niet deed en opnieuw zei: „Dat is dom“;

dat hij, Solleveld tegen F. zei: „Geef mij je naam en registratienummer maar“;

dat F. dit weigerde;

dat hij deze opdracht even later heeft herhaald, doch dat F. bleef weigeren;

dat hij op 13 januari 1966 op de administratie van de B-batterij in bovengenoemde kazerne F. opdracht heeft gegeven zijn naam en registratienummer op te geven;

dat F. dat ook nu weigerde;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — de inhoud van het Proces-Verbaal van Huishoudelijk Onderzoek slechts gebezigd in verband met de verklaring van beklaagde — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd”,

Voorzien en strafbaar gesteld bij:

artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht om in de door hem beklede rang van korporaal te blijven dienen;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak is van dien aard dat beklaagde, die op vrije voeten is, onder verzekerde bewaring behoort te worden gesteld, waarover bij afzonderlijke dispositie is beslist;

[Volgt: veroordeling tot militaire detentie v.d.t.v. 4 weken en verlaging tot de stand van soldaat der laagste klasse — *Red.*]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 25 november 1965

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel B. A. J. A. van Randwijk en Majoor W. J. Esseveld.

Raadsman: Mr. M. P. C. H. Bouwens, advocaat te Nijmegen.

Mishandeling, zwaar lichamelijk letsel tengevolge hebbende. Als soldaat in een café een glas cocacola van een bezoeker omgestoten en boos geworden over een daarover gemaakte opmerking, dat glas stukgeslagen en dat met de kapotte kant in het gezicht van de bezoeker gedrukt, die daardoor een flinke slagaderlijke bloeding kreeg, welke ogenblikkelijk gestopt moest worden en een zeer ernstige verwonding was. 3 maanden gevangenisstraf.

(W.Sr. art. 300).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H., geboren 5 april 1945, dpl. soldaat 1, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 23 augustus 1965 te Eenrum, althans in „Nederland, opzettelijk gewelddadig K. Leegstra met een daartoe te-

„voren door hem stukgeslagen bierglas, althans met een glasscherf of „gedeelte van een bierglas. zodanig hard in of tegen het gezicht heeft „geslagen, of dit zo krachtig in of tegen diens gezicht heeft gedrukt, „dat Leegstra voornoemd pijnlijk werd getroffen en dientengevolge „ernstige huidwonden boven het linkeroog en nabij de neuswortel, als „mede een flinke slagaderlijke bloeding, althans zwaar lichamelijk „letsel, heeft bekomen;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 14 september 1965 opgemaakt en getekend door de commandant C-compagnie 45e Pantser Infanteriebataljon te Steenwijk onder meer blijkt, dat H., rnr. 45.04.05.149 op 23 augustus 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 5 augustus 1965;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 23 augustus 1965 te omstreeks 00.30 uur café Bulthuis te Eenrum binnenkwam; dat hij in dat café gekomen bij een tafeltje waaraan onder anderen de hem bekende Kars Leegstra zat een daarop staand glas met cocacola omstootte; dat Leegstra, die zei dat hij de cocacola over zijn broek had gekregen boos werd en tegen hem, beklaagde, zei dat hij op moest donderstralen; dat Leegstra, toen hij, beklaagde, daar niet op inging, opstond en hem, beklaagde, met twee handen schuin over de hoek van het tafeltje heen bij de keel greep; dat hij, beklaagde, toen een leeg glas van het tafeltje heeft gepakt en op dat tafeltje kapot heeft geslagen; dat hij vervolgens willens en wetens dat glas met de kapotte kant in het gezicht van Leegstra heeft gedrukt; dat hij zag, dat Leegstra tengevolge hiervan hevig bloedde in de buurt van zijn linkeroog;

Overwegende, dat Kars Leegstra, oud 25 jaren, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk, onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 23 augustus 1965 te omstreeks 00.30 uur in café Bulthuis te Eenrum aan een tafeltje zat; dat toen H. binnen kwam en bij hem aan dat tafeltje kwam zitten; dat H. daarbij een glas cocacola omstootte en de cola over zijn, Leegstra's. broek liep; dat hij, Leegstra, kwaad werd en er een woordenwisseling tussen hem en H. ontstond; dat hij op een gegeven moment is opgestaan en met H. aan het vechten is geraakt; dat hij zich nog kan herinneren, dat hij H. bij de keel had; dat hij tengevolge van de bij de vechtpartij opgelopen verwondingen 5 weken niet heeft kunnen werken;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. 471 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 1 september 1965 getekend door Jurjen Paul Addo Voorthuis, opperwachtmeester, opsporingsambtenaar behorende tot de Groep Warffum, Gemeente Usquert, van de Rijkspolitie, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Jan Oene Posthumus, oud 37 jaren, van beroep arts:

dat hij op 23 augustus 1965 te ongeveer 00.30 uur voor medische hulp werd geroepen in café Bulthuis te Eenrum; dat hij aldaar aantrof

een persoon, die hem later bleek genaamd te zijn Kars Leegstra, die ernstig uit zijn gelaat bloedde; dat hij bij Leegstra de volgende letsels waarnam: ernstige huidwonden boven het linkeroog en nabij de wortel van de neus, bij deze verwonding een flinke slagaderlijke bloeding, die ogenblikkelijk gestopt diende te worden; dat patiënt reeds veel bloedverlies had en iets shockerig was; dat de verwonding van dien aard was, dat gesproken kon worden van een zeer ernstige verwonding;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten: dat hij op 23 augustus 1965 te Eenrum, opzettelijk gewelddadig K. Leegstra een daartoe tevoren door hem stukgeslagen bierglas zo krachtig in of tegen diens gezicht heeft gedrukt, dat Leegstra voornoemd pijnlijk werd getroffen en dientengevolge ernstige huidwonden boven het linkeroog en nabij de neuswortel, alsmede een flinke slagaderlijke bloeding heeft bekomen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„mishandeling, zwaar lichamelijk letsel tengevolge hebbende”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot gevangenisstraf v.d.t.v. 3 maanden — Red.]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 14 april 1966

President: Mr. H. F. Oosterhuis (plv.); *Leden:* kolonels F. G. van Ditzhuijzen en E. H. Neppelenbroek.

Raadsman: Mr. H. Kuijper, advocaat te Arnhem.

Opz. ongehoorzaamheid meermalen gepleegd. Beklaagde, marechausee der 3e kl., weigerde te gehoorzamen aan het hem door een sergeant gegeven dienstbevel om te wachten en zijn niet dichtgeknoopte buitengevechtsjas dicht te knopen. Nadat de sergeant hem deswege had vastgepakt en arrest had aangezegd, is hij doorgelopen en op de vraag van de sergeant om zijn adres op te geven, gaf hij ten antwoord: „Als je dit weten wilt, moet je mij maar volgen, doch het is nog een heel „eind”.

(W.M.Sr. art. 114).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. F. F., geboren 13 oktober 1945, dpl. marechaussee der 3e kl., beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als marechaussee der 3e klasse in werkelijke dienst bij de „Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of „omstreeks 21 januari 1966 te Enschede, althans in Nederland, heeft „geweigerd dan wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan de „hem door zijn meerdere, de sergeant J. L. Hagreis, gegeven dienst- „bevelen te wachten en zijn buitengevechtsjas dicht te knopen en ver- „volgens nadat hij, beklaagde, weigerde aan deze dienstbevelen te ge- „hoorzamen en voormelde Hagreis hem, beklaagde, deswege vastpakte „en arrest aanzegde, is doorgelopen en op een vraag van die sergeant „om zijn adres op te geven, heeft gezegd: „Als je dit weten wilt, moet „„je mij maar volgen, doch het is nog een heel eind“, aldus aan dit „dienstbevel eveneens weigerend, dan wel opzettelijk nalatend te ge- „hoorzamen”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 16 februari 1966 opgemaakt en getekend door de commandant B Instructie Eskadron Depot Koninklijke Marechaussee te Apeldoorn onder meer blijkt, dat W. F. F., rnr.: . . . , op 21 januari 1966 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht als dienstplichtige sedert 1 april 1965;

overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 21 januari 1966 — ik was toen in werkelijke dienst als marechaussee der 3e klasse bij de Koninklijke landmacht — liep ik te pl.m. 22.30 uur in Enschede van het station naar een bushalte van de stadsbus. Ik was in uniform gekleed en ik had de buitengevechtsjas, die ik droeg, niet dichtgeknoopt. Onderweg naar bovengenoemde bushalte passeerde ik een halte van de G.T.W., waar, naar ik zag, een militair stond. Ik heb toen niet gezien, dat deze militair de rang van sergeant had. Ik heb gehoord, ik was toen zeker al 20 m. verder, dat iemand mij achterna schreeuwde: „Hé, doe je jas dicht". Ik ben gewoon doorgelopen en ik heb niet gereageerd op dit roepen. De militair, die bij de bushalte had gestaan kwam mij toen achterna lopen, greep mij bij de schouder en zei: „En nou doe je je jas dicht". Ik zag toen, dat deze militair de rang had van sergeant en ik wist dus uiteraard, dat hij mijn militaire meerdere was. Ik begreep ook wel, dat de opdracht om mijn jas dicht te knopen, door mij moest worden beschouwd als een dienstbevel. Ik heb echter willens en wetens geen gevolg gegeven aan deze opdracht. Toen de sergeant mij even later losliet, liep ik door, zonder echter mijn jas te hebben dichtgeknoopt. De sergeant kwam mij toen weer achterna en greep mij weer vast. Ik heb gehoord, dat de sergeant mij toen voorlopig arrest aanzegde en mij opdracht gaf mee te gaan naar de Marechaussee te Neede. Ik heb toen gezegd: „Dat doe ik niet”.

Daarna vroeg de sergeant mij mijn registratienummer en mijn adres. Ik heb toen geantwoord: „Als je dit weten wilt, moet je mij maar „volgen, doch het is nog een heel eind“. Ik begreep natuurlijk wel, dat ook deze laatste opdracht van de sergeant door mij als een dienstbevel moest worden beschouwd. Ik heb toen ook willens en wetens de laatstgenoemde opdracht van de sergeant niet uitgevoerd;

Overwegende, dat J. L. Hagreis, oud 21 jaar, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 21 januari 1966 stond ik te ongeveer 22.45 uur op de bus te wachten bij een bushalte vlak bij het station te Enschede. Terwijl ik daar stond zag ik, dat een militair voorbij kwam die zijn buitengevechtsjas niet had dichtgeknoopt. Op het moment, dat deze militair mij passeerde op zeer korte afstand heb ik tegen hem gezegd, dat hij zijn jas dicht moest doen. Hij reageerde hierop in het geheel niet en ik kreeg de indruk, dat hij het niet gehoord had. Daar ik zag, dat de militair gewoon doorliep, heb ik hem nageroepen: „Hé, doe je jas „eens dicht“. Toen ik zag, dat de militair toen nog doorliep, heb ik hem nageroepen, dat hij moest wachten. Toen hij ook nu nog niet reageerde, ben ik hem achterna gelopen en heb ik hem staande gehouden. Het kan wel zijn, dat ik hem toen bij zijn schouder heb gepakt. Op mijn toen herhaalde opdracht zijn jas dicht te doen. antwoordde hij, dat hij het niet deed. Ik heb toen gezegd: „Denk erom, „ik ben sergeant en je weet wat dat betekent“. Uit de hele houding van de militair bleek mij duidelijk, dat hij niet van plan was aan mijn opdracht gevolg te geven. Op mijn vraag naar zijn adres antwoordde hij: „Als je het weten wilt, moet je mij maar volgen, doch het is nog „een heel eind“. Omdat ik geen andere mogelijkheid zag om de mij onbekende militair er toe te brengen om mijn opdracht uit te voeren, heb ik hem toen voorlopig arrest aangezegd en ik heb tegen hem gezegd, dat hij met mij mee moest gaan naar Eibergen. Ik heb geprobeerd, door hem vast te pakken, hem te bewegen met mij mee te gaan, maar hij gaf duidelijk te kennen dit niet te zullen doen en dreigde mij te zullen gaan slaan. Omdat ik geen vechtpartij wenste, heb ik hem toen losgelaten met de mededeling dat hij er nog wel meer van zou horen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten: dat hij als marechaussee der 3e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht op 21 januari 1966 te Enschede heeft geweigerd te gehoorzamen aan de hem door zijn meerdere, de sergeant J. L. Hagreis, gegeven dienstbevelen te wachten en zijn buitengevechtsjas dicht te knopen en vervolgens nadat hij, beklaagde, weigerde aan deze dienstbevelen te gehoorzamen en voormelde Hagreis hem, beklaagde, deswege vastpakte en arrest aanzegde, is doorgelopen en op een vraag van de sergeant om zijn adres op te geven, heeft gezegd: „Als je dit „weten wilt, moet je mij maar volgen, doch het is nog een heel eind“,

aldus aan dit dienstbevel eveneens weigerend, te gehoorzamen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[enz., volgt veroordeling tot 2 weken militaire detentie — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 3 mei 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* brigade-generaal W. A. Feitsma en majoor G. A. van den Bergh.

Raadman: Mr. J. P. M. van der Horst, advocaat te Nijmegen.

Als bestuurder van een auto op 23 januari 1965, daarmee zo snel of zo ondeskundig of roekeloos gereden, dat hij in een bocht van de weg, voor hem van links, de auto niet op het wegdek heeft kunnen houden en daarmee over de berm van de weg in een sloot tot stilstand is gekomen; voorts daarmee gereden onder zodanige invloed van alcoholhoudende drank dat hij niet in staat moest worden geacht de auto naar behoren te besturen; en tenslotte daarmee gereden zonder dat hij in het bezit was van een geldig rijbewijs.

(W.V.W. art. 9, lid 1 sub 3, 25, 26, lid 1, 35, lid 3 en 35, lid 5).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W., geboren 4 februari 1936, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien:enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„I.e. dat hij op of omstreeks 23 januari 1966 te Enschede, althans „in Nederland, als bestuurder van een auto daarmee heeft gereden „over de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de Bruggen- „morsweg, en met die door hem, beklaagde, bestuurde auto zo snel „of zo ondeskundig of roekeloos het kruispunt of verenigingspunt van „de voor het openbaar verkeer openstaande rijwegen, de Bruggenmors- „weg, de Burgemeester Stroinkstraat en de Ir. Schiffstraat is genaderd „en is opgereden, dat hij niet tijdig met die door hem, beklaagde, be- „stuurde auto de bocht naar voor hem links, de Ir. Schiffstraat in, „heeft kunnen nemen dan wel anderszins die auto op het wegdek heeft „kunnen houden dan wel behoorlijk tijdig heeft kunnen doen stilstaan,

„doch nagenoeg recht doorrijdend dat kruispunt over rijdend al slijpend of schuivend over de berm rijdend in een aldaar langs die berm liggende greppel tot stilstand is gekomen;

„2e. dat hij op of omstreeks 23 januari 1966 te Enschede, Almelo en Hengelo, althans in Nederland, als bestuurder van een auto daarmee heeft gereden over diverse voor het openbaar verkeer openstaande rijwegen in die gemeenten, onder meer over de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de Bruggenmorsweg te Enschede, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht dat motorrijtuig naar behoren te besturen;

„3e. dat hij op of omstreeks 23 januari 1966 te Enschede, Almelo en Hengelo, althans in Nederland, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmee heeft gereden over diverse voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande wegen, zonder dat aan hem was afgegeven een alstoen voor het besturen van een vierwielig motorrijtuig geldig rijbewijs”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 17 februari 1966 opgemaakt en getekend door de commandant C-compagnie 2e COAK te Kampen onder meer blijkt dat W., rnr. . . . , op 23 januari 1966 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtig soldaat sedert 30 november 1965;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 23 januari 1966 omstreeks 21.00 uur als bestuurder van een personenauto, Fiat 1100, gekentekend MM 81-87, daarmee te Enschede reed over de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg de Bruggenmorsweg met een snelheid van 40 à 50 km per uur; dat, toen hij het verenigingspunt van genoemde Bruggenmorsweg en de eveneens voor het openbaar verkeer openstaande rijwegen de Burgemeester Stroinkstraat en de Ir. Schiffstraat naderde, niet voldoende vaart minderde; dat hij toen met genoemde auto van het wegdek is afgeraakt, over de berm is gereden en in de langs die berm liggende greppel tot stilstand is gekomen; dat hij kort tevoren ook te Almelo en Hengelo als bestuurder van genoemde auto over diverse voor het openbaar verkeer openstaande rijwegen had gereden; dat hij niet in het bezit was van een rijbewijs; dat hij die dag tussen 18.00 uur en 20.00 uur 4 glazen pils, 1 flesje Grolsch bier en 1 flesje Oranjebier had gedronken;

Overwegende, dat J. de Jong, oud 38 jaar, Hoofdgagent van Gemeente-Politie te Enschede, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij zich op 23 januari 1966 omstreeks 21.50 uur heeft begeven naar de splitsing Bruggenmorsweg-Burgemeester Stroinkstraat en de Ir. Schiffstraat te Enschede; dat hij daar aantrof beklagde, die even tevoren met de door hem bestuurde auto, MM81-87 in een sloot aldaar was gereden; dat hij terstond merkte dat diens adem sterk rook naar het gebruik van alcoholhoudende drank; dat hij, de Jong, be-

klaagde vervolgens heeft overgebracht naar het Hoofdbureau van Politie aldaar;

dat beklaagde bij het korte verhoor dat hij hem afnam zich super correct gedroeg, op een manier die hij bepaald niet normaal zou noemen; dat, bij iedere vraag die hij hem stelde beklaagde opstond alvorens deze te beantwoorden en daarbij de houding aannam op een zeer overdreven manier, n.l. met zijn buik ver naar voren en zijn hoofd en zijn schouders naar achteren; dat beklaagdes gang niet helemaal zeker was; dat bij het nemen van de loopproef, beklaagde bij het om draaien uit zijn evenwicht kwam, hetgeen op de vragenlijst als „wan-„kelen“ staat aangegeven; dat het gehele gedrag van beklaagde alsmede het feit dat zijn lippen droog waren en met een korstje bedekt en dat hij voortdurend met zijn tong over zijn lippen likte, hem, getuige, tot de mening bracht dat beklaagde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank was dat hij niet meer in staat kon worden geacht een motorrijtuig naar behoren te besturen;

Overwegende, dat J. H. de Braaf, oud 47 jaar, Opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, bij zijn verhoor door de *Officier-Commissaris* bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 23 januari 1966 omstreeks 23.00 uur op verzoek van de Gemeente-Politie te Enschede op het Hoofdbureau van Politie aldaar kwam, alwaar hij beklaagde, de soldaat W., rnr., aantrof; dat beklaagde kort tevoren een verkeersongeval had gehad; dat de gemeentepolitie, omdat zij daarvoor termen aanwezig achtte, een bloed- en urineproef had laten afnemen; dat toen hij aldaar beklaagde aantrof hem bleek dat diens adem in sterke mate riekte naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank; dat beklaagde zich voorts bijzonder overdreven tegen hem gedroeg; dat beklaagde in burger was gekleed, maar de militaire houding tegen hem aannam, op een manier die hij, getuige, belachelijk zou willen noemen; dat beklaagde zijn buik ver vooruit stak en zijn schouders en zijn hoofd zo ver mogelijk naar achteren drukte, zodat hij er als een halve hoepel bijstond; dat hij de manier waarop beklaagde sprak „super beleefd“ zou willen noemen; dat beklaagde's dranklucht, zijn houding en het feit dat hij kort tevoren een auto-ongeluk had gehad, hem, getuige, toen op het politiebureau tot de mening bracht dat beklaagde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank verkeerde, dat hij niet in staat moest worden geacht een motorrijtuig naar behoren te besturen;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een rapport betreffende de alcoholbepaling in het bloed van W., dd. 31 januari 1966, op ambtseid opgemaakt en ondertekend door Dr. H. Jansen, apotheker bij het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie te 's-Gravenhage, houdende als verklaring van genoemde deskundige:

dat de gevonden reductiewaarde overeenkomt met 0.80 $\frac{0}{100}$ aethylalcohol in het bloed; dat op het tijdstip van het voorval het alcoholgehalte van het bloed gelegen was tussen de grenzen 0.90 tot 1.00 met een gemiddelde van 0.95 $\frac{0}{100}$;

Overwegende, dat een verklaring afgegeven namens de Commissaris van de Koningin in de provincie Overijssel dd. 26 januari 1966 inhoudt dat uit de ter Provinciale Griffie van Overijssel gehouden aantekeningen blijkt dat niet aan W., geboren 4 februari 1946 en wonende te Almelo, een rijbewijs voor het besturen van motorrijtuigen is afgegeven;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

- 1e. „overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet“;
- 2e. „als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel „26 lid 1 van de Wegenverkeerswet“;
- 3e. „overtreding van artikel 9 lid 1 aanhef en sub 3 van de Wegenverkeerswet“;

voorzien en strafbaar gesteld bij:

- 1e. artikel 35 lid 3 van de Wegenverkeerswet;
- 2e. artikel 35 lid 1 van de Wegenverkeerswet;
- 3e. artikel 35 lid 5 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de pleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[enz., volgt veroordeling tot: ad 2: één week gevangenisstraf en ontzegging van de rijbevoegdheid v.d.d.v. 8 maanden, ad 1 en 3: 2 geldboeten, resp. van f 60.— en f 40.— subs. resp. 12 en 8 dagen hecht. — Red.]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 3 mei 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* brigade-generaal W. A. Feitsma en majoor G. A. van den Bergh.

Raadsman: Mr. R. Lion, advocaat te Arnhem.

Diefstal in december 1965 van enig rijksbestek: 4 eetlepels, 1 dessertlepel, 3 vorken en 4 messen, voorzien van leeuwvignet, door een soldaat uit de 0.0.-mes\$, waar hij corveedienst verrichtte. En diefstal in januari 1966 van een bankbiljet van f 10.— uit de porternonnaie van een dronken korporaal, die beklaagde met een medesoldaat had uitgekleeft en te bed gelegd.

(W.Sr. art. 310).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P., geboren 22 maart 1945, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1e. dat hij in of omstreeks de maand december 1965 te 't Harde, „althans in Nederland, op diverse tijdstippen, telkens met het oogmerk „van wederrechtelijke toeëigening enig bestek tot een totaal van 4 eet- „lepels met leeuwvignet, 1 dessertlepel met leeuwvignet, 3 vorken „met leeuwvignet en 4 messen met leeuwvignet, toebehorende aan de „Staat der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaag- „de, heeft weggenomen, althans zo op het voorgaande geen veroorde- „ling kan of mocht volgen, terzake dat hij alstoen aldaar voormelde „goederen, die hij, terwijl hij tewerk was gesteld bij de afwasdienst, „althans anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich „heeft toegeëigend;

„2e. dat hij op of omstreeks 15 januari 1966 te 't Harde, althans „in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een „bankbiljet van 10 gulden, althans enig geldsbedrag, toebehorende aan „C. J. Kornaat, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft „weggenomen^m;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 4 maart 1966 opgemaakt en getekend door de commandant A-Batterij 19e Afdeling Veldartillerie te 't Harde onder meer blijkt, dat P., rnr. . . . , op de in de tenlastelegging genoemde data In werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 23 november 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard en gelijk aangevuld ter terechtzitting:

Begin december 1965 — ik was toen in werkelijke dienst als dienstplichtige kanonnier bij de Koninklijke Landmacht — had ik corveedienst in de Onderofficiers-mess van de Legerplaats 't Harde. Degenen die met dit corvee zijn belast moeten o.a. het bestek dat in de Onderofficiers-mess wordt gebruikt, afwassen. Op de dag dat ik dit corvee had, heb ik op drie verschillende tijdstippen van het bestek van de Onderofficiers-mess, dat ik moest afwassen vier eetlepels met leeuwvignet, een dessertlepel met leeuwvignet, drie vorken met leeuwvignet en vier messen met leeuwvignet weggenomen met de bedoeling mij deze toe te eigenen. Ik wist dat bovengenoemd bestek mij niet toebehoorde en dat niemand mij toestemming had gegeven om dit weg te nemen. Ik heb het weggenomen bestek in mijn weekendtas gedaan en vervolgens mee naar huis genomen. Op zaterdag 15 januari 1966 heb ik te ongeveer 23.00 uur samen met de kanonnier Groot de korporaal Kornaat op onze legeringskamer in de legerplaats 't Harde uitgekled en onder de wol gestopt. De korporaal was stomdronken. Later heb ik de kleren van Kornaat op een kleerhanger gehangen. Hierbij viel zijn portemonnaie op de grond. Doordat de rits hiervan half open

stond zag ik dat er een opgevouwen biljet van tien gulden in zat. Omdat ik zelf helemaal geen geld meer had op dat moment, heb ik deze tien gulden uit de portemonnaie gepakt met de bedoeling om ze mij toe te eigenen. Ik wist dat dit geld mij niet toebehoorde en dat ik van niemand toestemming had om het weg te nemen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P. 42/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 17 februari 1966 getekend door C. J. Verweij, wachtmeester der 1e klasse, 1e verbalisant en J. W. van den Berg, marechaussee der 1e klas, 2e verbalisant, beiden behorende tot de brigade 't Harde der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

G. J. Kornaat, dienstplichtig korporaal, rnr.: 45.01.14.213:

dat hij op 15 januari 1966 te omstreeks 23.30 uur in vrij beschonken toestand naar zijn legeringskamer, kamer 11 in gebouw 24 in de legerplaats 't Harde is gegaan; dat hij toen aldaar op zijn bed is gaan liggen; dat hij de volgende morgen hoorde, dat de soldaten P. en Groot hem uitgekleeed en onder de dekens gelegd hadden; dat, toen hij op 15 januari 1966 naar bed ging, zijn portemonnaie, inhoudende een bankbiljet van f 10.— en wat kleingeld, zich in de achterzak van zijn broek bevond; dat hij op 16 januari 1966 te omstreeks 09.00 uur zag, dat het bankbiljet van f 10.— niet meer in zijn portemonnaie aanwezig was; dat hij niemand toestemming heeft gegeven dat geld weg te nemen en zich toe te eigenen;

E. H. ter Heegde, sergeant-majoor, rnr.: 25.12.27.013:

dat hij de functie van hofmeester heeft van de Onderofficiers-mess van de legerplaats 't Harde en als zodanig het beheer heeft over het bestek, bij deze Onderofficiers-mess in gebruik en toebehorende aan het Rijk; dat het regelmatig voorkomt dat er bestek wordt vermist; dat hij niemand recht of toestemming heeft gegeven bestek uit die mess of uit de keuken weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P. 28/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 24 januari 1966 getekend door J. J. de Laat, 1e verbalisant en G. M. Gouweloos, 2e verbalisant, beiden marechaussee der 1e klasse, tevens opsporingsambtenaar en behorende tot de brigade Rotterdam der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring en verrichting van:

Verbalisanten:

dat zij op 19 januari 1966 omstreeks 19.15 uur in perceel 17 te Rotterdam met toestemming van de bewoner mevrouw, moeder van soldaat P., een onderzoek hebben ingesteld; dat zij bij dit onderzoek in de keuken van genoemd perceel in een bestekbak aantreffen: 4 eetlepels met leeuwvignet, 1 dessertlepel met leeuwvignet, 3 vorken met leeuwvignet en 4 messen met leeuwvignet; dat mevr. . . . verklaarde dat haar zoon dit bestek omstreeks Kerstmis 1965 voor haar uit 't Harde had meegebracht; dat zij, verbalisanten, dit bestek uit handen van mevrouw in beslag hebben genomen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1e primair en het sub 2e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

1e. dat hij in of omstreeks de maand december 1965 te 't Harde op diverse tijdstippen, telkens met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening enig bestek tot een totaal van 4 eetlepels met leeuwvignet, 1 dessertlepel met leeuwvignet, 3 vorken met leeuwvignet en 4 mes- sen met leeuwvignet, toebehorende aan de Staat der Nederlanden;

2e. dat hij op of omstreeks 15 januari 1966 te 't Harde met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een bankbiljet van 10 gul- den, toebehorende aan G. J. Kornaat, heeft weggenomen;

Overwegende, dat nu het aan beklaagde sub 1e primair ten laste gelegde bewezen is verklaard, een onderzoek naar het sub 1e subsi- diair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1e en 2e: „*diefstal, meermalen gepleegd*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be- klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem- ming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[enz., volgt veroordeling tot 4 weken militaie detentie — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 3 mei 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* brigade-generaal W. A. Feits- ma en majoor G. A. van den Bergh.

Raadsman: majoor W. G. Tibben.

1. Desertie i.t.v.vr. in het buitenland. Een soldaat verliet op 10 maart 1966 zijn onderdeel te Seedorf (Dld.) met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken; op 13 maart d.a.v. werd hij door een wachtmeester der 1e kl. der Kon. Marech. in zijn woning te Geldrop aangehouden. 2. Opz. ongehoorzaamheid. Mede- genomen door de wachtmeester naar de marech.kazerne heeft hij na- gelaten het hem aldaar door deze meerdere schriftelijk gegeven dienst- bevel op te volgen om zich onmiddellijk bij zijn onderdeel te Ermelo te melden.

(W.M.Sr. art. 98, 1, art. 99, 114).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G. J., geb. 7 februari 1946, dpl. soldaat, beklagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst „was bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der „wet,

„1e. op of omstreeks 10 maart 1966, zijn te Seedorf, in Duitsland, „gelegen onderdeel heeft verlaten, met het oogmerk zich voorgoed aan „zijn dienstverplichtingen te onttrekken en daarvan sindsdien opzette- „lijk dan wel met zijn schuld daaraan ongeoorloofd afwezig is geweest „en gebleven, totdat hij op of omstreeks 17 maart 1966, althans op „of omstreeks 13 maart 1966 te omstreeks 16.00 uur is aangehouden „te of nabij Geldrop;

„2e. op of omstreeks 13 maart 1966 te Geldrop en/of te Eind- „hoven, opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem toen „aldaar door zijn meerdere, de wachtmeester der 1e klasse W. C. S. „Hengeveld, gegeven bevel zich onmiddellijk te begeven naar zijn on- „derdeel en wel naar het achterdetachment te Ermelo en zich daar „te melden bij de Commandant daarvan, hebbende hij toen aldaar op- „zettelijk voormeld bevel niet terstond opgevolgd’;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verkla- ring op 23 maart 1966 opgemaakt en getekend door de commandant B-compagnie 42e Pantser Infanteriebataljon te Seedorf onder meer blijkt, dat G. J., rnr. . . . , op de in de tenlastelegging genoemde data in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplich- tige sedert 5 oktober 1965;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Com- missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 10 maart 1966 heb ik de legerplaats Seedorf in Duitsland 's avonds om ongeveer 22.00 uur via de achterpoort verlaten. Ik was toen in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht en met mijn onderdeel gelegerd in de legerplaats Seedorf in Duitsland. Toen ik de legerplaats verliet was het mijn bedoeling om naar huis te gaan en mijn burgerberoep weer op te vatten. Ik was vast van plan om mij verder voorgoed te onttrekken aan mijn dienstver- plichtingen. Sinds 10 maart 1966 ben ik opzettelijk ongeoorloofd af- wezig geweest van mijn onderdeel. Op 13 maart 1966 heeft een wacht- meester van de Koninklijke Marechaussee mij thuis te Geldrop opge- haald en mij meegenomen naar de Brigade van de Marechaussee in Eindhoven. Daar heeft toen deze wachtmeester mij opdracht gegeven om mij onmiddellijk terug te begeven naar het achterdetachment van mijn onderdeel in Ermelo en om mij daar bij de commandant daarvan terug te melden. Ik begreep wel dat deze wachtmeester mijn militaire meerdere was en dat zijn opdracht om mij in Ermelo te melden een dienstopdracht was. Ik heb echter willens en wetens dit bevel niet op- gevolgd omdat ik niet van plan was ooit weer naar de dienst terug te gaan;

Overwegende, dat uit eerder genoemde Justitiële Verklaring tevens onder meer blijkt:

dat beklagde van 10 maart 1966 tot 17 maart 1966 onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd, afwezig is geweest van zijn onderdeel de B-compagnie 42e Pantserinfanteriebataljon, gelegerd te Seedorf (W.-Dld.); dat beklagde is aangehouden op 17 maart 1966 te Eindhoven en teruggebracht door de Koninklijke Marechaussee te Eindhoven;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P. 82/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 19 maart 1966 getekend door Willem Sijbrand Simon Hengeveld, wachtmeester der 1e klasse, 1e verbalisant, en Hendrik Jan Albert Hogeslag, wachtmeester der 1e klasse, 2e verbalisant, beiden behorende tot de Brigade Eindhoven der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring en verrichting van verbalisant Hengeveld voornoemd:

dat op 13 maart 1966 te 15.20 uur door hem in perceel 28 te Geldrop werd aangetroffen een persoon, die opgaf te zijn genaamd G. J., geboren te Geldrop op 7 februari 1946, dienstplichtig soldaat, ingedeeld bij de B-compagnie 42e Pantserinfanteriebataljon te Seedorf; dat hij, verbalisant, soldaat G. J. op genoemde datum heeft overgebracht naar de Brigade der Koninklijke Marechaussee te Eindhoven; dat hij toen aldaar aan G. J. heeft uitgereikt een schriftelijke lastgeving om onmiddellijk naar zijn onderdeel terug te keren en zich daartoe te melden bij de commandant van het Achterdetachment 4e Divisie in de legerplaats Ermelo; dat hij, verbalisant, G. J. op de ernst van deze lastgeving heeft gewezen; dat G. J. op 13 maart 1966 te 17.10 uur is vertrokken in de richting station Eindhoven; dat hij, verbalisant op 13 maart 1966 te omstreeks 23.50 uur telefonisch van de commandant van het Achterdetachment te Ermelo vernam, dat soldaat G. J. daar nog niet was aangekomen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub 1e en sub 2e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

dat hij, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht,

1e. op 10 maart 1966, zijn te Seedorf, in Duitsland, gelegen onderdeel heeft verlaten, met het oogmerk zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op 13 maart 1966 te omstreeks 16.00 uur is aangehouden te Geldrop;

2. op 13 maart 1966 te Eindhoven opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem toen aldaar door zijn meerdere, de wachtmeester der 1e klasse W. C. S. Hengeveld, gegeven bevel zich onmiddellijk te begeven naar zijn onderdeel en wel naar het Achterdetachment te Ermelo en zich daar te melden bij de Commandant daarvan, hebbende hij toen aldaar opzettelijk voormeld bevel niet terstond opgevolgd;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:
1e. „desertie in tijd van vrede gepleegd, waarbij de schuldige zich in „het buitenland verwijdert”,

2e. „opzettelijke ongehoorzaamheid”,
voorzien en strafbaar gesteld bij:

1e. artikel 98 eerste lid aanhef en sub 1e j^o artikel 99 eerste lid aanhef en sub 5e van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2e. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten, de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat blijkens de punten 43 t/m 46 van eerder vermelde Justitiële Verklaring beklagde terzake van de gepleegde feiten op 17 maart 1966 voorlopig arrest te ondergaan als streng arrest, is aangezegd; dat voornoemd arrest op last van de Auditeur-Militair met ingang van 25 maart 1966 is gewijzigd in verzwaard arrest, te ondergaan in het Depot voor Discipline te Nieuwersluis; dat beklagde op 6 april 1966 op last van de Auditeur-Militair in vrijheid is gesteld; dat de Krijgsraad termen aanwezig acht te bepalen dat deze in voorarrest doorgebrachte tijd bij de tenuitvoerlegging van na te melden straf geheel in mindering zal worden gebracht;

[enz, volgt veroordeling tot 20 dagen militaire detentie met aftrek van 20 dagen voorarrest — *Red.*]

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 3 mei 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* brigade-generaal W. A. Feitsma en majoor G. A. van den Bergh.

Raadsman: ritmeester W. F. Anthonijsz.

Een dpl. wachtmeester had: 1° op 21 oktober 1965 op zijn legeringskamer te 't Harde een Lee Enfield geweer voorhanden, en 2° op die datum in zijn ouderlijk huis te Sneek een Russisch pistool Tokarev. 3°. In September 1965 eigende hij zich te 't Harde 3 bajonetten toe die hij ten vervoer onder zich had, 4° in mei 1965 had hij te 's-Gravenhage na afloop van internationale schietwedstrijden patronen van 9 mm en hulzen van 9 mm weggenomen en zich toegeëigend en 5° op een tijdstip in 1965 te 't Harde een voering buitengevechtsjas, welke hem ten gebruike was verstrekt.

Het voorhanden hebben van een Lee Enfield geweer was i.c. niet strafbaar krachtens de Vuurwapenwet daar dit vuurwapen, gezien de

toestand waarin het verkeerde, niet alsnog voor gebruik was geschikt te maken. Redelijke toepassing van art. 16 der Vuurwapenwet brengt mede, dat een vuurwapen niet geacht kan worden geschikt te kunnen worden gemaakt voor gebruik wanneer zulks slechts een zeer deskundig vakman, in het bezit van de vereiste instrumenten, zou gelukken.
(Vuurwapenwet 1919 art. 3, 12; W.Sr. art. 310, 321).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. T., geboren 6 januari 1944, dpl. wachtmeester, beklaagde;

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1e. dat hij op of omstreeks 21 oktober 1965, te 't Harde, gemeente Oldebroek, althans in Nederland, een Lee Enfieldgeweer voorhanden heeft gehad;

„2e. dat hij op of omstreeks 21 oktober 1965, te Sneek, althans in Nederland, een Russisch pistool voorhanden heeft gehad;

„3e. dat hij in of omstreeks de maand september 1965 te 't Harde, althans in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toe-eigening drie bajonetten, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft weggenomen, althans zo op het voorgaande geen veroordeling kan of mocht volgen, terzake dat hij alstoen aldaar opzettelijk drie bajonetten, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, welke bajonetten hij uit hoofde van zijn functie als toegevoegd wachtmeester Hoofd Specialist Bevoorrading Technisch Materiaal, in ieder geval anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

„4e. dat hij in of omstreeks de maand mei 1965, in ieder geval in of omstreeks de eerste helft van het jaar 1965 te 's-Gravenhage, althans in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toe-eigening een aantal scherpe patronen en lege hulzen, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft weggenomen;

5e. dat hij in of omstreeks het jaar 1965 te 't Harde, althans in Nederland, een voering buitengevechtsjas, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, welke voering hem ten gebuike was verstrekt, welke voering hij in ieder geval anders dan door misdrijf onder zich had, opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend";

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 1 maart 1966 opgemaakt en getekend door de commandant staf Staf Verzorgingseskadron 102e Verkenningsbataljon te 't Harde onder meer blijkt, dat H. T., rnr. . . . , op de in de tenlastelegging genoemde data in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 10 juni 1964;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet bewezen acht, dat beklaagde het hem sub 3e primair tenlastegelegde heeft begaan, zodat hij in zoverre behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris, gelijk aangevuld ter terechtzitting, zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 21 oktober 1965 op zijn Iegeringskamer te 't Harde, gemeente Oldebroek, een Lee Enfield geweer voorhanden heeft gehad; dat hij op genoemde datum in zijn ouderlijk huis te Sneek een Russisch pistool, merk Tokarev, voorhanden heeft gehad; dat hij op een dag in september 1965 te Nieuw-Millingen bij het 41e Technische Dienstbataljon, in zijn hoedanigheid van toegevoegd wachtmeester Hoofd Specialist Bevoorrading Technisch Materiaal van het staf Stafverzorgingseskadron 102e Verkenningsbataljon aldaar materiaal ophalend, tezamen met ander materiaal een pakje heeft meegekregen dat, toen hij het in 't Harde opende, drie bajonetten bleek te bevatten, welke toebehoorden aan de Staat der Nederlanden; dat hij wist dat die bajonetten niet bestemd waren voor zijn bovengenoemd onderdeel; dat hij die bajonetten toen heeft meegenomen naar zijn woning in Sneek; dat hij in de maand mei 1965 te s-Gravenhage als kuilcommandant is opgetreden tijdens internationale schietwedstrijden van de Schietvereniging Oranje Nassau; dat hij na afloop van die wedstrijden daar enkele doosjes, inhoudende in totaal 53 patronen 9 mm en mogelijk 96 hulzen 9 mm vond; dat deze patronen en hulzen van een ander makelij waren dan die welke bij de Nederlandse krijgsmacht in gebruik zijn; dat hij die patronen en hulzen naar zijn woning in Sneek heeft meegenomen; dat hij in het jaar 1965 een voering buitengevechtsjas, toebehorende aan de Staat der Nederlanden en hem in bruikleen verstrekt, is kwijtgeraakt; dat hij toen van de fourier in de legerplaats 't Harde een andere voering, eveneens toebehorende aan de Staat der Nederlanden, in bruikleen heeft gekregen; dat hij op een gegeven moment die eerste voering terugvond; dat hij toen één van die twee voeringen uit 't Harde heeft meegenomen naar zijn woning in Sneek; dat hij die voering aldaar herhaaldelijk heeft gebruikt als hij ging vissen; dat hij van niemand recht of toestemming had gekregen die drie bajonetten, die scherpe patronen en hulzen en die voering zich toe te eigenen en mee te nemen naar Sneek;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P. 28311965 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 28 december 1965 getekend door Engel Moorlag, wachtmeester der eerste klasse, 1e verbalisant, Obe Sjoerd de Bruin, wachtmeester, 2e verbalisant en Jan Willem van de Berg, marechaussee der eerste klasse, allen behorende tot de Brigade 't Harde der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt:

als verklaring en verrichting van verbalisant Moorlag voornoemd: dat hem op 21 oktober 1965 omstreeks 15.30 uur in de Legerplaats 't Harde, gemeente Oldebroek, een Lee Enfield geweer, no. AG 9126 werd getoond door de wachtmeester H. T.; dat hij, verbalisant, dit wapen in beslag heeft genomen; dat hij, Moorlag, 1e verbalisant en O. Sj. de Bruin, 2e verbalisant, zich vervolgens op 21 oktober 1965 naar het ouderlijk huis van beklagde in Sneek hebben begeven om

een onderzoek in te stellen; dat zij, met toestemming van de ouders van beklagde, op meergenoemde datum te omstreeks 21.00 uur op de kamer van beklagde onder meer de volgende artikelen aantreffen en in beslag hebben genomen:

een Russisch pistool, merk Tokarev, no. A. 1211, drie karabijn bajonetten; 53 scherpe patronen 9 mm; 196 hulzen 9 mm; een voering buitengevechtsjas;

als verklaring van Willem Frederik Anthonijsz, ritmeester der cavalerie, rnr. 29.06.08.031, commandant Staf- en Verzorgingseskadron 102e Verkenningbataton in de Legerplaats 't Harde:

dat bij zijn Eskadron is ingedeeld wachtmeester H. T.; dat H. T. is toegevoegd aan de wachtmeester Smorenburg, Hoofd Bevoorrading Reserve Onderdelen Technische Dienst Materiaal; dat H. T. op 21 september 1965 een vermissingsrapport heeft geschreven inzake zijn voering van zijn buitengevechtsjas; dat deze voering toen is afgeschreven voor kosten van het Rijk; dat de wachtmeester H. T. hem, Anthonijsz, niet heeft gemeld dat de vermiste voering was teruggevonden; dat hij H. T. geen toestemming heeft gegeven zich de voering van een buitengevechtsjas, die in eigendom toebehoorde aan de Staat der Nederlanden, toe te eigenen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P. 319/65 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 5 december 1965 getekend door Cornelis Alphonsius Martens, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de Brigade Apeldoorn der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Paulus Hendrik Bregt, sergeant-majoor, rnr. 11.07.28.011:

dat hij de functie vervult van Hoofd Mechanische Voorraad Administratie van het Bevo-peloton van het 41e Technische Dienstbataljon te Nieuw-Millingen, dat hij inzake vermissing van drie karabijnbajonetten kan verklaren, dat het wel mogelijk is dat deze bij hem zijn weggenomen; dat hij, als iemand genoemde artikelen uit zijn magazijn heeft onvreemd, geen toestemming heeft gegeven om die goederen weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P. 2/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 5 januari 1966 getekend door Bastiaan van Elswijk, adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade s-Gravenhage, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Abraham Meijer, geboren op 21 juli 1921:

dat hij voorzitter is van de Scherpschuttersvereniging „Oranje Nassau” te 's-Gravenhage; dat genoemde vereniging van 22 mei tot en met 4 juni 1965 op haar schietbanen te Waalsdorp te 's-Gravenhage internationale schietwedstrijden heeft gehouden; dat hij voor alle technische diensten, waaronder de verzorging van de kuil, een aantal militairen uit 't Harde ter beschikking had gekregen; dat hij zich herinnert dat wachtmeester H. T. toen kuilcommandant was; dat hij, Meijer, al's rechthebbende op de banen optrad; dat in het wedstrijdreglement was

bepaald, dat alle munitie of onderdelen daarvan, die op de baan werden achtergelaten, eigendom werden van de organiserende vereniging; dat de wachtmeester H. T. van niemand toestemming had gekregen om patronen en hulzen weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1e, sub 2e, sub 3e subsidiair, sub 4e en sub 5e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

1e. dat hij op 21 oktober 1965 te 't Harde, gemeente Oldebroek, een Lee Enfieldgeweer voorhanden heeft gehad;

2e. dat hij op 21 oktober 1965 te Sneek een Russisch pistool voorhanden heeft gehad;

3e. dat hij in of omstreeks de maand september 1965 te 't Harde opzettelijk drie bajonetten, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, welke bajonetten hij anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

4e. dat hij in of omstreeks de maand mei 1965 te 's-Gravenhage met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een aantal scherpe patronen en lege hulzen, toebehorende aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft weggenomen;

5e. dat hij in of omstreeks het jaar 1965 te 't Harde een voering buitengevechtsjas, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, welke voering hem ten gebuik was verstrekt, opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Overwegende met betrekking tot de strafbaarheid van het voorhanden hebben van het Lee Enfieldgeweer:

dat de Krijgsraad bij aanschouwing van dit geweer is gebleken, dat patroonhouder en trekker niet zijn vastgesoldeerd, doch gelast; dat er geen binnenwerk in zit, geen veer en geen mechanisme; dat de kolf los zit en bij enig rammelen eraf valt;

dat de Vuurwapenwet niet van toepassing is op vuurwapenen, welke voor gebruik als zodanig niet geschikt zijn te maken;

dat in het algemeen elk op een vuurwapen gelijkend voorwerp door deskundigen met behulp van de benodigde apparaten en hulpmiddelen geschikt zal zijn te maken om als vuurwapen te worden gebruikt, doch redelijke toepassing van het bepaalde bij artikel 16 van de Vuurwapenwet medebrengt, dat een vuurwapen niet geacht kan worden geschikt te kunnen worden gemaakt voor gebruik wanneer zulks slechts een zeer deskundig vakman, in het bezit van de vereiste instrumenten, zou gelukken;

dat de Krijgsraad, gelet op de toestand waarin het Lee Enfield geweer verkeert, van oordeel is, dat aangenomen moet worden, dat het redelijkerwijs niet mogelijk is dat wapen voor gebruik geschikt te maken, zodat het voorhanden hebben daarvan geen strafbaar feit oplevert;

Overwegende, dat het aldus bewezen en strafbaar geoordeelde moet worden gequalificeerd als:

2e. „overtreding van artikel 3 van de Vuurwapenwet 1919”,

3e en 5e: „verduistering, meermalen gepleegd”,

4e: „diefstal”;

deze feiten voorzien en strafbaar gesteld bij:

2e. artikel 12 van de Vuurwapenwet 1919,

3e en 5e: artikel 321 Wetboek van Strafrecht,

4e: artikel 310 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Gezien behoudens voormelde wetswijzigingen nog de artikelen 2, 60 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 23, 33, 57, 62, 91 van het Wetboek van Strafrecht; 76 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart niet bewezen hetgeen beklagde sub 3e primair is ten laste gelegd en spreekt hem mitsdien daarvan vrij;

Verklaart beklagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen feiten;

Verklaart die feiten te zijn strafbare feiten, behoudens het sub 1e bewezen verklaarde;

Verklaart laatstbedoeld feit niet te zijn een strafbaar feit en spreekt beklagde daarvan vrij;

Verklaart beklagde strafbaar terzake van de strafbaar verklaarde feiten;

Veroordeelt beklagde terzake van het sub 2e gequalificeerde feit tot een geldboete van vijftwintig gulden, met bepaling dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van vijf dagen, terzake van de sub 3e t/m 5e gequalificeerde feiten: tot betaling van een geldboete van eenhonderd gulden, met bepaling dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van twintig dagen;

Gelast dat het inbeslaggenomen nog niet teruggegeven Lee Enfield geweer, zal worden teruggegeven aan H. T.;

Verklaart verbeurd het inbeslaggenomen Russische pistool, merk Tokarev, no A 1211, 3 karabijn bajonetten, 53 scherpe patronen 9 mm en 196 hulzen 9 mm, met betrekking tot welke goederen de feiten zijn begaan en die tijdens het begaan van die strafbare feiten toebehoorden aan de veroordeelde.

Arrondisementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 10 mei 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* kolonel A. H. Somers en ma-
joor Mr. L. A. Punt.

Raadsman: Mr. H. P. Hager, advocaat te Ede.

*Poging tot diefstal van geld door binnendringing in een huis, waar-
van de deuren niet op sbt waren.*

(W.Sr. art. 45, 310).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
A. C., geboren 14 mei 1945, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 13 februari 1966, te omstreeks 01.15 uur,
„te Wognum, althans in Nederland, heeft gepoogd met het oogmerk
„van wederrechtelijke toeëigening geld weg te nemen, toebehorende
„aan C. Houter, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, heb-
„bende het voornemen des daders zich geopenbaard, door dat hij
„wederrechtelijk de keuken van de woning, in gebruik bij Gijsbert
„Houter, is binnengedrongen en aldaar in een weekendtas, waarin zich
„dat geld bevond, met eerdergemeld oogmerk, heeft rondgewoeld,
„zijnde de uitvoering van die diefstal niet voltooid, alleen door de van
„zijn wil onafhankelijke omstandigheid dat G. Houter de aanwezigheid
„van hem, beklaagde, bemerkend, naar de keuken kwam”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verkla-
ring op 22 maart 1966 opgemaakt en getekend door de commandant
C-Batterij 45e Afdeling Lichte Luchdoelartillerie Mobiel te Ede onder
meer blijkt, dat A. C., rnr. . . ., op 13 februari 1966 in werkelijke
dienst was bij de Koninklijke Landmacht als dienstplichtige sedert 30
september 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de **Officier-Com-
missaris**, gelijk aangevuld ter terechtzitting, zakelijk onder meer heeft
verklaard:

Op 13 februari 1966 omstreeks 01.15 uur ben ik te Wognum via de
gesloten, maar niet op slot zijnde deuren van schuur en keuken, de
keuken van het huis dat in gebruik is bij Gijsbert Houten, binnenge-
drongen, met de bedoeling daar rond te kijken of er geld aanwezig was
dat ik kon wegnemen en mij toeëigenen. Ik trof in genoemde keuken
op tafel een weekendtas aan en ik heb toen in die tas rond gewoeld
en er enige kleren uitgehaald om te kijken of zich daarin geld bevond,
maar toen ik daar mee bezig was hoorde ik in het huis een deur open
en dicht gaan en om te voorkomen dat ik ontdekt zou worden heb ik
toen op dezelfde wijze als ik daar binnen gekomen was het huis weer
verlaten. Ik heb daar toen niets weggenomen, maar dat kwam omdat
ik die deur hoorde openen en sluiten zoals ik verklaarde. Naar mij
later bleek behoorde die weekendtas toe aan Cornelis Houter. Ik was

toen gekleed onder meer in een wit/geel kleurige regenjas. Ik had van niemand recht of toestemming gekregen die keuken binnen te dringen en daar geld weg te nemen. Het geld dat zich eventueel in het huis van Houter en in de zich in dat huis bevindende weekendtas, behoorde mij niet toe;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal Groepsno. 153 Postno. 39 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 8 maart 1966 getekend door Martinus de Bakker, wachtmeester der rijkspolitie der 1e klasse, behorende tot de post Wognum van de groep Hoogwoud, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van

Gijsbert Houter, geb. 10 mei 1907:

dat hij eigenaar en hoofdbewoner is van perceel Hoornseweg 27 te Wognum; dat hij op 13 februari 1966 te omstreeks 01.00 uur thuis kwam in gezelschap van zijn vrouw en zijn zoon Kees; dat hij zag, dat Kees zijn weekendtas in de keuken van genoemde woning neerzette; dat hij op voornoemde datum te omstreeks 01.15 uur, zittend in de woonkamer hoorde, dat de deur van de schuur open of dicht gedaan werd; dat hij zich toen naar de keuken begaf en zag, dat de weekendtas, welke daar stond, helemaal overhoop was gehaald; dat hij vervolgens naar de schuur liep en zag dat de schuurdeur openstond; dat hij vervolgens het erf oprende en zag, dat een man in een wit/geelkleurige jas het erf afrende en de Hoornseweg opliep in de richting Hoorn; dat hij met zijn zoon Kees in de auto de Hoornseweg is opgereden en op die weg even later een man in een lichtgekleurde regenjas zag lopen; dat hij die man herkende als te zijn A. C.; dat hij A. C. geen recht had gegeven om zijn woning binnen te komen en in die woning naar voorwerpen of geld te zoeken of daar geld weg te nemen en zich toe te eigenen;

Cornelis Houter, geb. 12 februari 1938:

dat hij op 13 februari 1966 te omstreeks 01.00 uur met zijn ouders thuiskwam in de aan zijn vader, G. Houter, toebehorende woning, Hoornseweg 27 te Wognum; dat hij toen in de keuken van voornoemde woning zijn weekendtas op tafel zette; dat die weekendtas zijn toneelkleding en zijn portemonnaie, inhoudende ca. f 30.—, bevatte; dat hij te omstreeks 01.15 uur met zijn ouders in de woonkamer zat; dat hij hoorde dat de schuurdeur werd geopend; dat zijn vader ging kijken en hem riep; dat hij, C. Houter, toen zag, dat zijn in de keuken staande tas gedeeltelijk was leeggehaald en dat zijn toneelkleding naast de tas lag; dat hij hoorde, dat zijn vader riep: „Een dief”; dat hij met zijn vader in zijn auto is gestapt en de Hoornseweg in de richting Hoorn is opgereden; dat hij circa 50 meter verder op die weg een man in een lichtkleurige regenjas zag lopen; dat hij die man herkende als te zijn A. C. van de Zwaagdijk in Wognum;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Poging tot diefstal”,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 j° artikel 45 eerste lid
van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of
omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden
opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-
ming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden
waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[enz., volgt veroordeling tot gev.str. v.d.t.v. 2 weken voorw., proef-
tijd 2 jaar, en f 100 boete subs. 20 dagen hecht. onvoorw. — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 10 mei 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* kolonel A. H. Soomers en
majoor Mr. L. A. Punt.

Raadsman: majoor W. G. Tibben.

*Het voortgezette misdrijf van het als bevelhebber van enige wacht
een als zodanig op hem rustende verplichting niet nakomen: als kor-
poraal-wachtcommandant aan tafel in het wachtlokaal, waar hij een
boek zat te lezen, in slaap gevallen en daardoor een voorgeschreven
ronde niet gelopen.*

(W.M.Sr. art. 129; W.Sr. art. 56).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
L. L., geboren 1 december 1946, korporaal, beklaagde,

Gezien:enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als korporaal in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-
„macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 21 maart
„1966 te Stegerveld, althans in Nederland, enige op hem als com-
„mandant van de wacht van het mobilisatiecomplex aldaar rustende
„verplichting niet is nagekomen, althans zich in een toestand heeft ge-
„bracht waarin hij zijn dienst als wachtcommandant niet naar behoren
„kon verrichten, zijnde beklaagde gedurende voorinlede dienst achter
„een tafel zittend in slaap gevallen en hebbende hij niet op het voor-
„geschreven tijdstip een ronde gelopen, zulks terwijl op hem als wacht-
„commandant de verplichting rustte voortdurend waakzaam te zijn en
„de opgedragen ronde's op tijd te lopen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com-
missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 21 maart 1966 — ik was toen in werkelijke dienst bij de Kon-
inklijke Landmacht als korporaal — was ik wachtcommandant van
de wacht van het mobilisatiecomplex Stegerveld. Van 03.00 uur tot
03.30 uur heb ik een voorgeschreven ronde gelopen; de eerstvolgende

ronde die ik lopen moest was van 05.30 uur tot 06.00 uur. Op een gegeven moment moet ik, zittende achter een tafel in het wachtlokaal, in slaap zijn gevallen. Ik werd wakker doordat ik iets hoorde rinkelen. Toen ik wakker werd zag ik de officier van controle, de mij bekende adjudant Nijhof, voor mij staan. Het was mij uiteraard bekend dat ik als wachtcommandant niet mocht slapen en dat ik de mij opgedragen ronde's op tijd moest lopen;

Overwegende, dat D. Nijhof, oud 50 jaar, adjudant-onderofficier: bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Van 20 op 21 maart 1966 was ik belast met de dienst van onder-officier van controle. In deze functie trof ik op 21 maart 1966 te ongeveer 05.30 uur de mij bekende korporaal L. slapend aan op het object Stegerveld, waar deze korporaal wachtcommandant was. L. zat in het wachtlokaal aan een tafel met zijn hoofd rustend op zijn handen en een open boek voor zich. Ik zag dat L. in het geheel niet merkte dat ik binnenkwam. Ik zag dat hij, toen ik reeds in het wachtlokaal was, eerst wakker schrok, nadat ik tweemaal had gerammeld met de grote sleutelbos. Na zijn ontwaken erkende L. tegenover mij dat hij had geslapen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als korporaal in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-, „macht, op 21 maart 1966 te Stegerveld enige op hem als comman-, „dant van de wacht van het inobilisatiecomplex aldaar rustende ver-, „plichting niet is nagekomen, zijnde beklaagde gedurende de voor-, „melde dienst achter een tafel zittend in slaap gevallen en hebbende „hij niet op het voorgeschreven tijdstip een ronde gelopen, zulks ter-, „wijl op hem als wachtcommandant de verplichting rustte, voortdurend „waakzaam te zijn en de opgedragen ronde's op tijd te lopen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„het voortgezet misdrijf van als bevelhebber van enige wacht een als zodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129 vierde lid j° eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-, „klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 2 weken — Red.]

NASCHRIFT.

Zoals de jurisprudentie aanneemt dat het niet meer relevant is wat een wachthebbende, eenmaal zijn post verlaten hebbende, verder in strijd met zijn eenmaal geschonden wachtverplichtingen doet (bijvoorbeeld of hij na het verlaten van zijn post, gaat slapen), zo was het gewoonte om in de qualificatie ook geen verdere aandacht te schenken aan de verdere wachtverplichtingen, welke een in slaap gevallen wacht-hebbende (daardoor) schond. Het is dan ook geen gewoonte, een dergelijk voorval als „voortgezette handeling” te kwalificeren. W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 9 maart 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* luit.-kolonels J. H. M. Chappin en H. A. D. Nieuwenhuis.

Raadsman: majoor W. G. Tibben.

Desertie, terwijl 2 personen gezamenlijk het misdrijf plegen en terwijl zij zich in het buitenland verwijderen, door een soldaat van de troepenmacht Suriname te Paramaribo gezamenlijk met' een andere soldaat, na vooraf met elkaar te zijn overeengekomen om zich voorgoed aan hun dienstverplichtingen te onttrekken, van 23 januari te ± 21.00 uur tot 25 januari d.a.v. te ± 16.45 uur, toen hij door de Kon. marechaussee te Paramaribo is aangehouden.

(W.M.Sr. art. 98 j" art. 99 aanhef, sub 2" en sub 5°).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P., geboren 28 mei 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde na splitsing is ten laste gelegd:

„dat hij te Paramaribo in Suriname tezamen en in vereniging met „G. J. en na zulks tevoren met elkaar te zijn overeengekomen, terwijl „zij ieder als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst waren „bij de Koninklijke Landmacht, Troepenmacht Suriname, en gelegerd „in het Prins Bernhard Kampement te Paramaribo, zich op 23 januari „1966 te ± 21.00 uur van hun genoemd onderdeel heeft verwijderd, „met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te „onttrekken, en sindsdien opzettelijk ongeoorloofd van hun onderdeel „afwezig is geweest en gebleven totdat hij op 25 januari 1966 te ± „16.30 uur, door de Koninklijke Marechaussee te Paramaribo is aan- „gehouden^m;

Overwegende, dat beklaagde blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring d.d. 29 januari 1966, opgemaakt door de kapitein D. P. Koesveld, Commandant Ondersteuningscompagnie te Paramaribo, ten tijde dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 6 januari 1966 ben ik per m.s. Oranjestad uit Amsterdam naar Suriname vertrokken. Als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht maakte ik deel uit van een detachement militairen bestemd voor de dienst aldaar. Met de mij bekende soldaat G. J. spraken wij reeds aan boord erover ons aan de dienst te onttrekken en in Paramaribo aangekomen, maakten wij hierover definitieve plannen. Op 23 januari 1966 hebben wij te Paramaribo ons voornemen om weg te lopen ten uitvoer gebracht en wij zijn omstreeks 21.00 uur van ons onderdeel Troepenmacht Suriname gelegerd in het Prins Bernhard Kampement te Paramaribo weggelopen met de bedoeling ons voorgoed aan onze dienstverplichtingen in Suriname te onttrekken. Op 25 januari 1966 omstreeks 16.30 uur zijn wij door de Koninklijke Marechaussee te Paramaribo aangehouden. Ik had van niemand toestemming gekregen om mij van het detachement te verwijderen;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. P. 11/66, opgemaakt en gesloten te Paramaribo op 29 januari 1966 door Johan Jacob Ekkers, marechaussee der 1e klasse en Gerardus Johannes Kroeze, marechaussee der 1e klasse, beiden buitengewoon agent van politie voor geheel Suriname en behorende tot de Brigade Suriname, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Hans Jan Frederik Petrus Pijl:

Op 22 januari 1966 arriveerde ik als commandant van een detachement militairen, waartoe de soldaten P. en W. behoorden, per m.s. Oranjestad te Paramaribo. Op 23 januari 1966 omstreeks 21.20 uur bleek mij bij een controle dat beide bovengenoemde militairen waren verdwenen. Ik had hen hiertoe geen toestemming gegeven. Ik heb direct de Koninklijke Marechaussee gewaarschuwd;

als relaas van verbalisanten:

Op 25 januari 1966 omstreeks 16.15 uur hebben wij te Paramaribo aangehouden de soldaten P. en W., nadat wij op een verzoek van de 1e luitenant Pijl, commandant van een te Paramaribo aangekomen detachement militairen, een onderzoek hadden ingesteld naar hun verblijfplaats;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij te Paramaribo in Suriname tezamen en in vereniging met „W. en na zulks tevoren met elkaar te zijn overeengekomen, terwijl „zij ieder als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst waren „bij de Koninklijke Landmacht, Troepenmacht Suriname, en gelegerd „in het Prins Bernhard Kampement te Paramaribo, zich op 23 januari „1966 te ± 21.00 uur van hun genoemd onderdeel heeft verwijderd, „ieder met het oogmerk zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te „onttrekken, en sindsdien opzettelijk ongeoorloofd van hun onderdeel „afwezig is geweest en gebleven totdat hij op 25 januari 1966 te ± „16.30 uur, door de Koninklijke Marechaussee te Paramaribo is aan- „gehouden“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„desertie, terwijl twee personen gezamenlijk het misdrijf plegen en „terwijl zij zich in het buitenland verwijderen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 juncto artikel 99 aanhef, sub 2° en sub 5° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[enz., volgt veroordeling tot militaire detentie v.d.d.v. 6 maanden, waarvan 3 maanden voorw., proeftijd 1 jaar — *Red.*].

NASCHRIFT.

Buitenland in artikel 99, 5° W.M.Sr.

Bovenstaand misdrijf van desertie, hetwelk te Paramaribo in Suriname werd gepleegd, heeft de Krijgsraad gequalificeerd met de verzwarende omstandigheid „terwijl zij zich in het buitenland verwijderen”.

Blijkens art. 1 der Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied van het Koninkrijk: Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen. Suriname en de Nederlandse Antillen zijn derhalve rijkdelen. Reeds op de enkele grond dat zij rijkdelen zijn kunnen de overzeese rijkdelen bezwaarlijk als „buitenland” worden beschouwd. Zo spreekt art. 168 W.M.Sr. van „Hij die een feit begaat „buiten het Koninkrijk” enz., waarbij de Memorie van toelichting vermeldt: „Voor de toepasselijkheid van de strafbepaling is vereist dat „wordt aangetoond a. dat het feit in het buitenland, d.w.z. buiten Nederland, Suriname, de Nederlandse Antillen of Nieuw-Guinea is gepleegd”; enz.

Gezien ook de afzonderlijke vermelding van de rijkdelen Suriname en de Nederlandse Antillen in het W.M.Sr. (titel I A) Bepalingen omtrent feiten begaan in of met betrekking tot Suriname en de Nederlandse Antillen (art. 5a en 5b) kunnen deze rijkdelen niet als „buitenland” in de zin van art. 99, 5° W.M.Sr. zijn bedoeld.

Dit blijkt óók uit de wordingsgeschiedenis van art. 99, 5° W.M.Sr. Men zie bij Van der Hoeven, Militair straf- en tuchtrecht II, blz. 150 e.v. De Memorie van toelichting bij art. 99, 5° vermeldt:

„Wegens deze misdrijven”, — bedoeld zijn de misdrijven van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid en desertie, — „geschiedt geene „uitlevering. Ter krachtiger beteugeling van de verwijdering in of „naar den vreemde is alzoo strafverzwaring wenschelijk, en deze moet „kunnen worden toegepast niet enkel wanneer de van hier naar het „buitenland ontvluchte deserteur naderhand weder hier te lande terug- „komt, maar evenzeer wanneer de militair deserteert van een oorlogs- „vaartuig in den vreemde, of terwijl hij zich aldaar hetzij in, hetzij

„buiten dienstbetrekking bevindt, alsook wanneer bij zijne aanhouding „blijkt of later wordt bewezen, dat hij op weg naar den vreemde was.

„Bij ontwijking naar de koloniën en bezittingen des Rijks in andere „werelddeelen geldt de bovenvermelde ratio voor de strafverzwaring „niet. Daarom bedient het ontwerp zich hier niet van de elders ge-gebezigde uitdrukking buiten het Rijk in Europa"; enz.

Vóór de inwerkingtreding van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, afgekondigd bij de Proclamatie van 29 december 1954, Stb. 596, werden deze overzeese gebiedsdelen Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, en vóór de grondwetswijziging van 1922 de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen dus ook niet als „buiten-„land", zoals bedoeld in art. 99, 5° W.M.Sr., beschouwd. A. E. S.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 24 maart 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* luit.-kolonels J. H. M. Chappin en H. A. D. Nieuwenhuis.

Raadsman: majoor W. G. Tibben.

Snelle berechting. Een soldaat, die op 27 februari 1966 te 24.00 uur, na weekend-verlof, bij zijn onderdeel terug moest zijn, was daarvan op ~ ongeoorloofd afwezig gebleven, waarbij hij zich naar België had begeven, werd op 3 maart d.a.v. aan de Ned.-Belg. grens door de Kon. marech. aangehouden, en op 24 maart berecht.

(W.M.Sr. art. 97, 1° 99 sub 5°).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L. J., geboren 31 maart 1945, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij te Venlo, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke „militaire dienst was bij de Koninklijke Landmacht en. ingedeeld bij „het 2e Depot Infanterie, gelegerd was in de Frederik Hendrikkerne „te Venlo, op 27 februari 1966, na afloop van een hem verleende „bewegingsvrijheid, niet naar zijn genoemd onderdeel is teruggekeerd, „en sindsdien daarvan opzettelijk, althans hoogst nalatig ongeoorloofd „afwezig is geweest en gebleven, waarbij hij zich naar België heeft „verwijderd, totdat hij op 3 maart 1966 door de Koninklijke Mare-„chausee aan de Nederlands-Belgische grens werd aangehouden";

Overwegende, dat beklaagde blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring dd. 7 maart 1966, opgemaakt door de Kapitein H. H. Reuvers, Commandant C-Compagnie 2e Depot Infanterie te Venlo, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Sinds 1 februari 1966 ben ik in werkelijke militaire dienst als dienst-

plichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij de C-Compagnie van het 2e Depot Infanterie en gelegerd in de Frederik Hendrikkazerne te Venlo. Op 25 februari 1966 ging ik met weekendverlof en ik had de verplichting op 27 februari 1966 uiterlijk 24.00 uur bij mijn onderdeel terug te zijn. In plaats van naar mijn onderdeel te gaan, ben ik echter naar België vertrokken. Ik had geen toestemming om na 27 februari 1966 van mijn onderdeel afwezig te zijn. Op 3 maart 1966 ben ik door de Koninklijke Marechaussee aan de Nederlands-Belgische grens aangehouden;

Overwegende, dat bovengenoemde justitiële verklaring onder meer zakelijk inhoudt:

De dienstplichtig soldaat L. J. is van 27 februari 1965 — 24.00 uur tot 3 maart 1966 — 19.00 uur onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig geweest van zijn onderdeel, de C-Compagnie 2e Depot Infanterie, gelegerd te Venlo. Hij is aangehouden door personeel van de Koninklijke Marechaussee;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde justitiële verklaring dd. 7 maart 1966 slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „althans hoogst nalatig”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, terwijl de schuldige zich naar het buitenland verwijdert*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97, aanhef en sub 1° j^o artikel 99, aanhef en sub 5° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad van oordeel is, dat er redenen zijn om beklagde onmiddellijk uit het arrest, waarin hij zich thans bevindt, te ontslaan;

Overwegendg: . . . enz.;

[Volgt: veroordeling tot 6 weken mil. detentie met aftrek van voorarrest van 3 tot 24 maart 1966, waarvan 3 weken voorw., proeftijd 2 jaar, en bevel tot onmiddellijke invrijheidstelling — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 24 maart 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* luit.-kolonels J. H. M. Chappin en H. A. D. Nieuwenhuis.

Voortgezette handeling van verduistering van poststukken. Een soldaat-chauffeur aan wie op 15 september 1965 te legerplaats bij Oirschot een enveloppe met poststukken toebehorende aan diverse militairen was ter hand gesteld ter bezorging bij de B-compagnie van zijn onderdeel te Born (Dld.), reikte deze niet uit aan de geadresseerden, doch hield deze onder zijn berusting in de door hem als chauffeur bereden vrachtauto, waar deze stukken, waarvan enveloppen geopend waren, op 22 november d.a.v. in de Harskamp onder de bestuurdersplaats werden aangetroffen.

(W.Sr. art. 321).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser. tegen A. L., geboren 22 december 1945, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien: . . . enz.

Overwegende, dat de beklaagde na wijziging is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Staf-Staf en Verzorgingscompagnie van het 17e Pantser-Infanteriebataljon der Koninklijke Landmacht, in of omstreeks de maanden september-oktober 1965 te Born (Limburg), althans in Nederland, althans in West-Duitsland, opzettelijk een enveloppe, inhoudende 15 brieven, 4 prentbriefkaarten en 2 dienstbrieven, althans een hoeveelheid poststukken, welke poststukken hem op 15 september 1965 ter bezorging bij de B-Compagnie van het 17e Pantser-Infanteriebataljon te Born waren ter hand gesteld in de Legerplaats Oirschot en welke poststukken toebehorende aan diverse militairen van de B-Compagnie van het 17e Pantser-Infanteriebataljon der Koninklijke Landmacht, althans aan anderen dan aan hem, beklaagde, hij aldus anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door deze opzettelijk niet uit te reiken doch ze sedertdien onder zijn berusting te houden in de onder hem als chauffeur bereden vrachtauto, waar ze uiteindelijk op 22 november 1965 in Harskamp onder de bestuurderszitplaats werden aangetroffen, waarbij tevens bleek dat de enveloppen der poststukken waren geopend”;

Overwegende, dat beklaagde blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring dd. 29 december 1965, opgemaakt door de Kapitein A. L. J. Schellekens, Commandant Staf-Staf en Verzorgingscompagnie 17e Pantser Infanterie Bataljon te Oirschot, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder mrer zakelijk heeft verklaard:

Sedert 31 maart 1965 ben ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht en ik ben ingedeeld bij het 17e Pantser Infanterie Bataljon te Oirschot. Ik heb steeds gediend bij de Stafcompagnie van genoemd onderdeel, en heb daar steeds de functie van chauffeur verricht. Op 15 september 1965, het onderdeel waar ik bij was ingedeeld bevond zich in Born

(L), vertrok ik met de Daf YA KL 16-37 als chauffeur vanuit Oirschot naar Born. Diezelfde dag ontving ik van de soldaat van de week een dienst-enveloppe, gemerkt Sleutels B-cie 17e Painfbat. geb. 167. Ik kreeg de opdracht om deze enveloppe, die naar mij verteld werd particuliere post bevatte, af te geven aan de B-compagnie van mijn onderdeel. Ik vertrok vanuit de Legerplaats Oirschot en ik heb toen de post in het vakje voor in de auto gestopt. Bij aankomst in Born ben ik vergeten om die post eruit te halen. Ik ontdekte die enveloppe 6 oktober 1965. Op dat moment wist ik natuurlijk wel dat er in die enveloppe particuliere post voor militairen zat. Ik besloot toen maar de enveloppe met brieven te houden en ik heb geen zorg gedragen dat de brieven aan de geadresseerden en rechtmatige eigenaren werden afgedragen. Geen enkel van deze poststukken was aan mij geadresseerd en waren dus duidelijk eigendom van een ander. Al deze poststukken waren eigendom van militairen die waren ingedeeld bij het 17e Pantser Infanterie Bataljon. Van de brieven heb ik toen de enveloppen open-gemaakt en deze allen met de vier prentbriefkaarten weer terug in de enveloppe gedaan. Ik heb toen de enveloppe met prentbriefkaarten en brieven en dienstbrieven onder de zitting gelegd van de Daf geken-tekend YA KL 92-79. Dit hele pak heb ik toen onder mijn berusting gehouden hoewel ik van niemand toestemming had om deze poststuk-ken mij toe te eigenen, ik wist dat deze poststukken moesten worden uitgereikt aan de rechtmatige eigenaars. Ik heb ook daarna deze post-stukken nooit afgegeven overeenkomstig de bestemming of afgegeven aan enige bevoegde autoriteit;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. P. 23711965, opgemaakt en gesloten te Eindhoven op 10 december 1965 door Hendrik Bosch, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Welschap, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Alexander Jozef Petrus Vluggé:

Op 22 november 1965 was ik als bestuurder van de DAF YA 328, ingedeeld bij de B-Compagnie van het 17e Pantser Infanterie Bataljon, in het Infanterieschietkamp te Harskamp. Ik bestuurde de DAF welke op naam staat van de soldaat A. L. Toen ik in de Harskamp de be-stuurderszitplaats naar achter schoof, zag ik onder de zitting een dienst-enveloppe liggen. Ik keek in deze enveloppe en zag dat er diverse brieven en kaarten in zaten. Al deze brieven waren geopend met uit-zondering van twee dienstenvelopen. De Kapitein Bollegraf heeft deze brieven in ontvangst genomen. Ik herken de dienstenvelopen aan het opschrift „Sleutels B-cie, 17e Painfbat, geb 167”;

als verklaring van Johannes Gerardus Maria Cornelis van Uden:

In het tijdvak van 13 tot en met 18 september 1965 was ik dienst-doende als soldaat van de week. De compagnie was toen op oefening „Pantserstorm”, in de provincie Limburg. Door de facteur van het Bataljon, werd op 15 september 1965 post gebracht op de weekkamer, welke bestemd was voor de militairen, die aan de oefening deelnamen. Op 15 september 1965 is door een soldaat van de Staf-Staf en Ver-

zorgingscompagnie van het 17e Pantserinfanteriebataljon de post medegenomen naar Limburg. Deze brieven en prentbriefkaarten lagen in een grote dienstveloppe. Ik herinner mij nog, dat op de dienstveloppe stond geschreven „Sleutels B-cie 17e Painf.” Toen de compagnie terugkwam van de oefening, waren er verschillende militairen, die om post vroegen. Op de weekkamer was geen particuliere post meer. De post, die er was gekomen die week, heb ik aan bedoelde chauffeur medegegeven. De naam van deze soldaat weet ik niet;

als relaas van verbalisant:

Op 23 november 1965 heb ik in de Legerplaats Oirschot uit handen van de Kapitein Bollegraf, Commandant B-Compagnie 17e Pantser Infanterie Bataljon, in beslag genomen een dienstveloppe voorzien van het opschrift „Sleutels B-cie 17e Painfbat geb 167”, inhoudende 15 brieven, 4 prentbriefkaarten en 2 dienstbrieven, die deze had ontvangen van de dienstplichtig soldaat A. J. P. Vlugge. Ik zag dat de 15 particuliere brieven geopend waren. Op 23 november 1965 heb ik deze brieven en kaarten aan de rechtmatige eigenaars teruggegeven;

Overwegende, dat blijkens bovengenoemd proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee nr. P. 237/1965 alle eigenaars van de brieven en kaarten, te weten: vaandrig F. C. Koelewijn en de soldaten G. Schalk, L. Linssen, J. Starmans, Th. van Hooijdonk, A. J. Hopstaken, W. van de Kieboom, L. Luijken, H. Stevens, M. G. Smeets, H. J. M. C. Lenaers, P. J. H. van Dijck, C. Terlouw, W. van de Beek, H. M. Rommers, W. Hoogendijk en T. H. Schraa, eensluidend hebben verklaard aan niemand toestemming te hebben gegeven zich deze poststukken toe te eigenen, onder zich te houden of te openen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Staf-Staf en Ver-
„zorgingscompagnie van het 17e Pantser-Infanteriebataljon der Ko-
„ninklijke Landmacht, in de maanden september-oktober 1965 in
„West-Duitsland, opzettelijk een enveloppe, inhoudende 15 brieven, 4
„prentbriefkaarten en 2 dienstbrieven, welke poststukken hem op 15
„september 1965 ter bezorging bij de B-Compagnie van het 17e
„Pantser-Infanteriebataljon te Born waren ter hand gesteld in de Le-
„gerplaats Oirschot en welke poststukken, toebehorende aan diverse
„militairen van de B-Compagnie van het 17e Pantser Infanteriebataljon
„der Koninklijke Landmacht, hij aldus anders dan door misdrijf onder
„zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door deze opzettelijk
„niet uit te reiken doch ze sedertdien onder zijn berusting te houden
„in de onder hem als chauffeur bereden vrachtauto, waar ze uiteinde-
„lijk op 22 november 1965 in de Harskamp onder de bestuurderszit-
„plaats werden aangetroffen, waarbij tevens bleek dat de enveloppen
„der poststukken waren geopend”;

Overwegende, dat de bewezen verklaarde feiten worden beschouwd in zodanig onderling verband te staan, dat zij één voortgezette handeling uitmaken;

overwegende, dat de bewezen verklaarde feiten worden beschouwd als:
„de voortgezette handeling van verduistering, voorzien en strafbaar
„gesteld bij artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht”;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is
aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of
omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden
opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-
ming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden
waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[enz; volgt veroordeling tot 2 weken mil. detentie — *Red.*].

Arrondissementskrijgsraad te 's-Mertogebosch

Vonnis van **24** maart 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* luit.-kolonels J. H. hl. Chappin
en M. P. L. van Aalst.

Raadsman: majoor W. G. Tibben.

*Medeplichtigheid aan diefstal van 2 kurketrekkers, een fotolijstje,
een parfumflesje en drie koperen bakjes, door inklimming uit de tuin
van een woning, door hulp te verlenen bij het klimmen over een scheids-
muur en op uitkijk te staan.*

(W.Sr. art. 311, sub 5°, art. 48, 1°).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
D. C., geboren 8 april 1944, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat A. J. P., in of omstreeks mei 1965 te Grave, met het oogmerk
„van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen 2 kurketrekkers,
„een fotolijstje, een parfumflesje en 3 koperen bakjes, toebehorende
„aan W. G. Paessens, uit de tuin van diens woning gelegen aan de St.
„Elisabethstraat no. 10 waarbij hij zich de toegang tot deze tuin heeft
„verschafte door over een muur in deze tuin te klimmen, zulks terwijl
„hij, beklaagde, toen aldaar opzettelijk die de A. J. P. behulpzaam is
„geweest bij dit wegnemen, door toen aldaar opzettelijk hem te helpen
„om over die muur te klimmen en op de uitkijk te staan om te waar-
„schuwen als iemand deze plaats zou naderen”

Overwegende, dat beklaagde blijktens een zich bij de processtukken
bevindende justitiële verklaring dd. 7 december 1965, opgemaakt door
de Kapitein H. J. de Grijff, Commandant van de 11e Intendance Com-
pagnie te Grave, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou heb-
ben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe o.m. zakelijk heeft verklaard:

Op een dag in mei of juni 1965 vertelde A. J. P. mij dat hij antiek

had zien staan in een huis te Grave. Die avond zijn wij samen naar dat huis toegegaan. Later heb ik gezien dat op het naambordje op de deur W. G. Paessens stond. A. J. P. zei dat hij daar wilde inbreken. Omstreeks 23.30 uur zijn we naar de achterkant van het huis gegaan, en kwamen bij een muur die de afscheiding vormde van dat perceel, naar mij later bleek no. 10 van de St. Elisabethstraat. A. J. P. is met mijn hulp op een rioolbuis en vandaar op de muur geklommen. A. J. P. is toen de tuin ingegaan. Volgens afspraak ben ik op de uitkijk gaan staan om A. J. P. te waarschuwen als er iemand zou naderen. Ik zou dan eenmaal schel op de vingers fluiten. Na 5 minuten zag ik A. J. P. terugkomen met een rieten koffertje. Even verder heb ik gezien dat de inhoud daarvan was: 2 kurketrekkers, een koperen lijstje, een parfumsflesje en drie koperen bakjes. Ik wist dat A. J. P. deze goederen had gestolen en het was mij duidelijk dat hij dat had gedaan in St. Elisabethstraat 10 en dat die goederen toebehoorden aan W. G. Paessens;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal no. 212/'65, opgemaakt en gesloten te Grave op 11 november 1965 door Franciscus Antonius Marie Timmermans, Adjudant-Onder-officier der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Grave, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van A. J. P.:

Op 28 juni 1965, als ik mij goed herinner, ben ik met D. C. naar een woning in Grave gegaan waar ik antiek had zien staan. Omstreeks 23.00 uur zijn wij naar de achterzijde van die woning gegaan waar de tuin werd begrensd door een stenen muur. Met behulp van D. C. ben ik op die muur geklommen. Mijn plan was om in die woning iets te stelen, hetgeen ik tevoren met D. C. had besproken. Volgens afspraak zou D. C. fluiten als er iets niet goed zou gaan. Ik ben naar de woning gelopen en heb een rieten koffertje dat daar onder een afdak lag, weggenomen. In dat koffertje bevonden zich een fotolijstje, een parfumsflesje, twee kurketrekkers en drie kleine koperen bakjes. Daarna heb ik de tuin weer verlaten, waarbij D. C. mij wederom heeft geholpen;

als relaas van verbalisanten:

Op 1 oktober 1965 hebben wij in beslag genomen een kurketrekker, een schilderijlijstje, een spuitflacon, twee messing bakjes en een rieten koffertje. Na deze goederen te hebben getoond aan W. G. Paessens, wonende te Grave, St. Elisabethstraat 10, verklaarde deze, genoemde goederen te herkennen aan vorm, kleur en afmetingen als zijn eigendom. Hij had niemand recht of toestemming gegeven deze weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „in of“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:
„medeplichtigheid aan diefstal waarbij de schuldige zich de toegang tot de plaats des misdrijs heeft verschaft door middel van inklimning“,
voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 311, eerste lid sub 5° van

het Wetboek van Strafrecht j" artikel 48 sub 1° van dat Wetboek;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

[Volgt: veroordeling tot 6 weken gev.straf, waarvan 4 weken voorw., proeftijd 2 jaar — *Red.*].

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

13 juli 1966

(M.A.W. 1965/K 14)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. J. D. Scheprers (plv.).

(Mil. Ambtenarenwet 1931, art. 12; Regl. rechtstoestand mil. zee-macht, artt. 89 en 97; Voorschriften betreffende het indienen van bezwaarschriften enz.; Voorschrift conduiterapporten)

1) Over een bootsman der Kon. Marine was een conduiterapport uitgebracht, waarvan een aantal beoordelitzgen hem woordelijk en schriftelijk ter kennis waren gebracht en met rode inkt waren onderstreept. Verweerder handhaaft deze beoordelingen (met wijziging van de ingangsdatum der beoordelingsperiode), hoewel het conduiterapport door de beoordelaar is opgemaakt i.p.v. door de oudste officier.

De Raad acht dit conduiterapport en verweeters besluit deswege nietig. Er zou aanleiding hebben bestaan de nietigheid voor gedekt te verklaren, ware het niet dat genoemd rapport en besluit toch nietig moeten worden verklamd omdat dit rapport geen juist beeld van klager gedurende de beoordelingsperiode geeft.

2) Klager had in zijn bij verweerder ingediende bezwaarschrift tegen een aantal punten van de hem door de beoordelaar verstrekte inlichtingen geen bezwaar gemaakt, doch deed dit wel in zijn tot de Raad gerichte klaagschrift. Het zou niet in overeenstemming met de onderhavige bezwaarschrift-procedure zijn, indien deze punten alsnog onderzocht zouden moeten worden

3) De Raad is bevoegd in eerste en enige aanleg van het beroep kennis te nemen. De onderwerpelijke bezwaarschrift-procedure berust immers, zoals art. 12 der M.A.W. 1931 eist, op bij en krachtens algemene maatregel van bestuur (het Reglement rechtstoestand) gegeven

voorschriften, zodat het bestreden besluit als een in administratief beroep genomen besluit moet worden aangemerkt.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

in zake: X., wonende te Y., klager, in persoon ter openbare terechtzitting van 1 december 1965, 19 januari en 22 juni 1966 verschenen, bijgestaan door Mr. W. H. Vermeer, advocaat te Amsterdam, als zijn raadsman, tegen: de Commandant der Zeemacht in Nederland, te Den Helder, verweerder, voor wie ter voormelde openbare terechtzittingen als gemachtigde is opgetreden L. Kaijen, wonende te Den Helder, luitenant-ter-zee van administratie der eerste klasse.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen, alsook ter openbare terechtzitting van 19 januari 1966 als getuigen, ambtshalve opgeroepen, B. en A. . . . , en als getuigen namens klager medegebracht . . . ;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat verweerder op 11 maart 1965 ten aanzien van klager het navolgende besluit heeft genomen:

„De vice-admiraal, commandant der zeemacht in Nederland;

„Gelezen

„het bezwaarschrift van bootsman X. van 25 augustus 1964, houdende dat hij zich bezwaard gevoelt over de beoordelingen, voorkomende in het op 13 juli 1964 door de commandant van Hr. Ms. „Q.“, luitenant ter zee der 2e klasse oudste categorie A. — hierna te noemen „beoordelaar — over de periode van 21 oktober 1963 tot 8 juli 1964 over hem opgemaakte conduiterapport, welke beoordelingen op grond van het „Voorschrift conduiterapporten“, punt 411 op 8 en 20 juli 1964 woordelijk en schriftelijk ter kennis van klager zijn gebracht en luiden:

„rubriek III Karakterbeschrijving — Weinig besluitvol. Mist de persoonlijkheid om zijn ondergeschikte te leiden. Durft niet van zich af te bijten. Mist de eigenschap zijn werk overzichtelijk en efficiënt in te delen;

„rubriek IVc Gave van gezag uitoefenen — onvoldoende 4;

„rubriek Vc Bruikbaarheid voor de functie waarin hij dient — voldoende 5;

„Vf Bruikbaarheid in het algemeen — voldoende 5;

„Vg Geschiktheid voor chef der équipage — voldoende 5;

„rubriek XI Voor bevordering tot de naast hogere rang — niet in alle opzichten geschikt;

„Gelet op het „Voorschrift conduiterapporten“, bijlage 2;

„Gelezen de aan klager verstrekte inlichtingen, de beschouwingen waartoe de inhoud van het bezwaarschrift de beoordelaar aanleiding heeft gegeven, alsmede de overige in de zaak van belang zijnde bescheiden;

„Overwegende dat het bezwaarschrift binnen de daarvoor gestelde termijn is ingediend;

„Overwegende dat de beoordelaar met ingang van 19 december 1963 met het bevel over Hr. Ms. „P.” (gevolgd door het bevel over „Hr. Ms. „Q.”) werd belast, zodat de aanvang der beoordelingsperiode „op 19 december 1963 gesteld dient te worden;

„dat het in het hoofd van het conduiterapport vermelde tijdvak „dienovereenkomstig dient te worden gewijzigd, waardoor klager niet „in zijn belangen wordt geschaad;

„Overwegende dat het conduiterapport ingevolge punt 231 k van „het „Voorschrift conduiterapporten” niet door beoordelaar opge- „maakt had moeten worden, doch door de oudste officier;

„dat echter — ook al zou de oudste officier het conduiterapport „hebben opgemaakt — beoordelaar ongetwijfeld zijn eigen oordeel „omtrent klager op dezelfde wijze zou hebben weergegeven, zodat „klagers bezwaren zich ook dan tegen hetzelfde oordeel van beoorde- „laar zouden hebben gericht;

„dat derhalve herstel van het betreffende vormverzuim overbodig is „en mitsdien achterwege kan worden gelaten;

„Overwegende dat ten aanzien van de feiten en omstandigheden „waarop de gewraakte beoordelingen zijn gebaseerd, het volgende is „verklaard:

„Overwegende dat vorenbedoelde feiten en omstandigheden — in „onderlinge samenhang bezien — ten aanzien van de gewraakte be- „oordelingen tot de volgende conclusies moeten leiden:

„— dat de beoordelingen „weinig besluitvol; mist de persoonlijk- „heid om zijn ondergeschikte te leiden; durft niet van zich af te bijten; „mist de eigenschap zijn werk efficiënt in te delen” in rubriek III op „grond van klagers gebleken gebrek aan voortvarendheid, inzicht in „zijn taak en leiding over zijn ondergeschikten juist moet worden ge- „acht;

„— dat de beoordelingen: gave van gezag uitoefenen: onvoldoende „4; bruikbaarheid voor de functie waarin hij dient: voldoende 5; bruik- „baarheid in het algemeen: voldoende 5; geschiktheid voor chef der „équipage: voldoende 5, op grond van klagers gebleken tekortkomin- „gen gerechtvaardigd moeten worden geacht;

„— dat klager mitsdien ook voor bevordering tot de naast hogere „rang niet in alle opzichten geschikt is;

„Beslissende op het bezwaarschrift;

„Verklaart dit ongegrond;

„Handhaaft de beoordelingen waarover beklag, met dien verstande „dat in de 3e regel van rubriek III het woord „ondergeschikte” redac- „tioneel” zal worden gewijzigd in „ondergeschikten;

„Wijzigt het tijdvak waarover het conduiterapport werd opgemaakt „van „21 oktober 1963 tot 8 juli 1964” in „19 december 1963 tot „8 juli 1964”;

Overwegende dat klager bij namens hem door Mr. W. H. Vermeer, voornoemd, ingediend klaagschrift tegen opgemeld besluit beroep heeft ingesteld bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, welk gerecht,

rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij mondelinge uitspraak van 5 juli 1965, naar welker aantekening hierbij wordt verwezen, zich onbevoegd heeft verklaard van het onderhavige twistgeding kennis te nemen;

Overwegende dat Mr. W. H. Vermeer, voornoemd, als gemachtigde van klager naar aanleiding van deze uitspraak bij de Raad beroep heeft ingesteld bij op 16 juli 1965 ingekomen klaagschrift en op de in het op 9 september 1965 bij de Raad ingekomen aanvullend klaagschrift ontwikkelde gronden de Raad heeft verzocht het bestreden besluit en het daaraan ten grondslag liggende conduiterapport nietig te verklaren met bepaling van de rechtsgevolgen van dien;

Overwegende dat verweerders voornoemde gemachtigde bij contra-memorie en aanvullende contra-memorie op de daarin ontwikkelde gronden de Raad heeft verzocht het aangevallen besluit te bevestigen;

Overwegende dat de zaak vervolgens is behandeld ter 's Raads terechtzitting van 1 december 1965, waarna bij bevel van de Raad, uitgesproken op 8 december 1965, is gelast dat de voornoemde getuigen A. en B. als getuigen ter terechtzitting van 19 januari 1966 zouden worden opgeroepen;

dat ter terechtzitting van 19 januari 1966 de in de aanhef dezer uitspraak genoemde getuigen zijn gehoord, waarna ingevolge 's Raads bevel, uitgesproken op 26 januari 1966, waarbij een voorbereidend onderzoek is gelast, Z. op 28 april 1966 een rapport heeft uitgebracht nopens de vraag, of de beoordelingen, waarop verweerders besluit van 11 maart 1965 betrekking heeft, als onvoldoende gefundeerd moeten worden aangemerkt;

dat de behandeling der zaak vervolgens is voortgezet ter 's Raads terechtzitting van 22 juni 1966;

IN RECHTE:

Overwegende dat klagers gemachtigde in het bij de Raad ingediende klaagschrift heeft aangevoerd, zulks met een beroep op 's Raads uitspraak van 11 maart 1964, M.A.W. 1963/K 13,*) dat de vraag kan worden gesteld of terzake van een procedure als de onderhavige de Centrale Raad van Beroep in eerste en enige aanleg bevoegd is van het beroep kennis te nemen;

Overwegende dat ter beantwoording van deze vraag moet worden beslist, of het besluit van verweerder d.d. 11 maart 1965 is aan te merken als een besluit in administratief beroep genomen, gelijk bedoeld in artikel 3 lid 2 onder a der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931;

Overwegende hieromtrent, dat ingevolge artikel 12 aanhef en onder j der Militaire Ambtenarenwet 1931 voor de militaire ambtenaren bij of krachtens algemene maatregel van bestuur voorschriften worden vastgesteld betreffende administratieve instanties, als bedoeld in het tweede en derde lid van artikel 3 van de Ambtenarenwet 1929, voorzover deze worden mogelijk gemaakt;

*) Zie M.R.T. 1964, blz. 256.

dat bij Koninklijk besluit van 22 augustus 1931 Stb. 377, zijnde een algemene maatregel van bestuur, is vastgesteld het „Reglement rechts-„toestand militairen zeemacht” — verder aan te halen als: het Reglement — en in artikel 89 van het Reglement, zoals deze bepaling luidt krachtens Koninklijk besluit van 2 augustus 1961 Stb. 267, het navolgende is bepaald:

- „1. Naar door Onze Minister te stellen regelen worden over de militair beoordelingen opgemaakt.
- „2. Een beoordeling, die van zodanige aard is, dat de militair daardoor niet of niet meer voldoet aan de eisen, waaraan hij krachtens wettelijke of door Ons gestelde regelen moet voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor bevordering, wordt aan de militair medegedeeld.
- 3 Een beoordeling op grond waarvan aan de militair een periodieke bezoldigingsverhoging moet worden onthouden, wordt eveneens aan de militair medegedeeld.
- „4. Een militair, aan wie ingevolge het tweede of het derde lid een beoordeling is medegedeeld, is bevoegd zijn bezwaren tegen die beoordeling in te brengen.”;

dat aan het in het eerste lid van dit artikel bepaalde uitvoering is gegeven bij de beschikking van de toenmalige Minister van Marine, d.d. 14 januari 1954, zoals deze sedertdien is gewijzigd, houdende het „Voorschift conduiterappol-ten”, verder aan te halen als: het Voorschift;

dat bij Koninklijk besluit van 20 januari 1954, no. 48, zijnde geen algemene maatregel van bestuur, zijn vastgesteld de (nadien gewijzigde) „Voorschriften betreffende het indienen van bezwaarschriften ter zake „van beoordelingen, voorkomende in conduiterapporten, opgemaakt „over officieren en onderofficieren der zeemacht”, verder aan te halen als: de Voorschriften;

dat dit Koninklijk besluit blijkbaar is gegeven zowel ter uitvoering van het vierde lid van voormeld artikel 89 van het Reglement als ter uitvoering van het tweede lid van artikel 97 van het Reglement, welk lid ten aanzien van het administratief beroep, bedoeld in het eerste lid van dit artikel, „door Ons te stellen regelen” voorschrijft, terwijl ook punt 413 van het „Voorschift conduiterapporten” naar dat Koninklijk besluit verwijst;

dat in artikel 3 van de Voorschriften is bepaald, dat de beoordeelde het recht heeft bij de hogere autoriteit — in artikel 1 aanhef en onder c van de Voorschriften is bepaald wie daaronder moet worden verstaan — een bezwaarschrift in te dienen terzake van een beoordeling als bedoeld in artikel 2 van de Voorschriften, waarvan hem mededeling is gedaan en waaromtrent hij van de beoordelaar inlichtingen heeft ontvangen;

dat uit dit een en ander moet worden afgeleid, dat de onderwerpelijke bezwaarschriftprocedure berust op bij en krachtens algemene maatregel van bestuur gegeven voorschriften, zodat het bestreden besluit moet worden aangemerkt als te zijn een besluit in administratief beroep gegeven, gelijk vorenbedoeld;

Overwegende dat mitsdien de Centrale Raad van Beroep bevoegd is in eerste en enige aanleg van het tegen dat besluit ingestelde beroep kennis te nemen en het Ambtenarengerecht, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, zich bij voormelde uitspraak terecht onbevoegd heeft verklaard van het bij hem ingestelde beroep kennis te nemen;

Overwegende dat evenwel het Ambtenarengerecht niet had mogen volstaan met deze onbevoegdverklaring, doch met toepassing van het bepaalde in de artikelen 70 en 66 lid 2 der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 de zaak had moeten verwijzen naar de Centrale Raad van Beroep, daar deze Raad, oordelend in eerste en enige aanleg, is een gerecht als in voormeld artikel 66 bedoeld;

dat zulks bij meervermelde uitspraak van het Ambtenarengerecht niet is geschied, maar de Raad, nu de zaak op andere wijze bij de Raad is aangebracht, de zaak zal behandelen alsof de voorgeschreven verwijzing had plaats gehad;

Overwegende dat in de derde overweging van het bestreden besluit is overwogen, dat het onderwerpelijke conduiterapport niet door de beoordelaar opgemaakt had moeten worden, doch door de oudste officier;

dat in punt 231 aanhef en onder k van het Voorschrift is bepaald, voorzover te dezen van belang, dat over onderofficieren, geplaatst aan boord van een schip, het conduiterapport wordt opgemaakt door de divisiechef dan wel — indien de beoordeelde, wat zijn speciale werkring betreft, niet rechtstreeks onder zijn divisiechef staat — door de officier onder wie de beoordeelde rechtstreeks is gesteld, en dat de commandant de beoordelaar van de betrokken militair is;

dat ook voor de Raad vaststaat, dat in het onderhavige geval het conduiterapport op grond van evenweergegeven bepaling had moeten worden opgemaakt door de oudste officier van Hr. Ms. „Q.“, aan boord van welk schip klager ten tijde van het opmaken der beoordeling was geplaatst;

dat, nu zulks niet is geschied, daaruit volgt dat het onderhavige conduiterapport, opgemaakt in strijd met punt 231 voormeld, nietig had moeten zijn verklaard en dat, nu dit bij verweerders bestreden besluit niet is geschied, ook dit besluit nietig verklaard moet worden;

dat de Raad in verband met hetgeen in de derde overweging van het bestreden besluit nader is overwogen, opmerkt, dat de daar vermelde omstandigheid de Raad geen vrijheid geeft om het conduiterapport en het bestreden besluit aan te merken als te zijn opgemaakt, onderscheidenlijk genomen in overeenstemming met de te dezen toepasselijke algemeen verbindende voorschriften;

Overwegende dat bedoelde oudste officier, vorengenoemde luitenant-ter-zee der tweede klasse (oudste categorie) B., ter 's Raads terechtzitting van 19 januari 1966 als getuige gehoord, heeft verklaard, dat het conduiterapport is opgemaakt in nauwkeurig overleg met hem en zijn volledige instemming had;

dat de Raad hierin aanleiding zou hebben gevonden de vorenom-

schreven nietigheid, met toepassing van artikel 48 der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931, om redenen van algemeen belang voor gedekt te verklaren, ware het niet dat het bestreden besluit en het onderhavige conducerapport ook om andere, nader te noemen, redenen moeten worden nietig verklaard;

Overwegende voorts dat de beoordelaar aan klager de inlichtingen, als bedoeld in artikel 2 van de Voorschriften, heeft verstrekt, naar aanleiding waarvan klager zijn bezwaarschrift bij verweerder heeft ingediend, waarbij klager tegen een aantal punten van deze inlichtingen bij verweerder geen bezwaar heeft gemaakt;

dat verweerder derhalve niet verplicht was met betrekking tot deze punten een onderzoek in te stellen;

dat immers in artikel 3 van de Voorschriften, voorzover te dezen van belang, is bepaald, dat het bezwaarschrift beperkt moet blijven tot de feiten en omstandigheden, genoemd in de evenbedoelde inlichtingen, en dat de hogere autoriteit op het bezwaarschrift beslist;

dat bij het klaagschrift tevens bezwaar is gemaakt tegen punten uit de inlichtingen, welke niet bij het bezwaarschrift zijn aangevochten, doch de Raad opmerkt, dat het naar zijn oordeel met de in de Voorschriften vervatte procedure niet in overeenstemming zou zijn, indien de Raad naar aanleiding van hetgeen namens klager pas bij de ambtenarenrechter is aangevoerd alsnog een onderzoek naar de meerbedoelde punten zou instellen of verweerder zou verplichten dit alsnog te doen;

dat hieraan niet kan afdoen hetgeen klagers raadsman ter 's Raads terechtzitting van 1 december 1965 terzake heeft gesteld, te weten dat klager in de mening heeft verkeerd dat als gevolg van het door hem ingediende bezwaarschrift nog een nader onderzoek zou plaats vinden;

dat immers, naar klagers raadsman ook heeft toegegeven, verweerder het recht had een nader onderzoek achterwege te laten;

dat overigens te dezen opmerking verdient, dat klager een zeer uitvoerig bezwaarschrift heeft ingediend en daarin puntsgewijs de, in punten ingedeelde, inlichtingen van de beoordelaar heeft behandeld, met dien verstande dat klager daarbij ten aanzien van enkele punten heeft volstaan met het stellen van een liggende streep, zodat het begrijpelijk is, dat de beoordelaar bij zijn naar aanleiding van het bezwaarschrift gegeven beschouwingen laatstbedoelde punten niet meer heeft besproken en dat verweerder deze punten niet als bestreden heeft aangemerkt en daarom als erkend heeft beschouwd;

Overwegende thans met betrekking tot de hoofdzak, dat Z. voornoemd in zijn voormeld rapport na een zeer uitvoerig onderzoek tot de navolgende conclusie is gekomen:

- „1. De conclusie, die ondergetekende uit het nader onderzoek heeft
- „ getrokken luidt dat het aangevallen conducerapport bootsman X.
- „ geen recht heeft doen wedervaren. De betreffende beoordelingen
- „ moeten als niet voldoende gefundeerd worden aangemerkt.
- „2. Klager is de dupe geworden van een aan boord bestaande onbe-
- „ vredigende situatie wat betreft de onderlinge verhoudingen, wissel-

- „ werking en samenwerking, in het bijzonder tussen de commandant en de oudste officier enerzijds en de chef der équipage anderzijds, zonder dat de schuld daarvan aan hem alleen of hoofdzakelijk aan hem kan worden toegerekend. De commandant en de oudste officier hebben de bootsman niet voldoende vertrouwen geschonken en hem in zijn gezagsuitoefening niet voldoende gesteund. De bootsman is er niet in geslaagd daarin verandering te brengen, zodat hij, onvoldoende gesteund, moeite kreeg met zijn gezagsuitoefening. Daardoor werd de situatie aan boord voor hem steeds moeilijker. Van de daaruit voortvloeiende gevolgen is klager zondebok en vervolgens slachtoffer geworden.
- „3. Achteraf is niet met onomstotelijke zekerheid vast te stellen in hoeverre het aan de bootsman had kunnen en moeten gelukken die onbevredigende situatie aan boord ten goede te beïnvloeden. Gezien zijn karakter viel het hem moeilijk bij de commandant en de oudste officier aan te dringen om hem meer steun te verlenen. Het staat in ieder geval wel vast, dat hij niet in staat zou zijn geweest om geheel alleen aan die onbevredigende situatie een eind te maken. De commandant en de oudste officier zijn hem in dit opzicht niet voldoende tegemoet gekomen, zij zijn er althans ook hunnerzijds niet in geslaagd de gestoorde verstandhouding ten goede te beïnvloeden, zodat klagers (eventuele) pogingen in die richting automatisch weinig kans van slagen zouden hebben gehad, respectievelijk tot mislukking waren gedoemd.
- „4. Uit het bovenstaande vloeit naar de mening van ondergetekende voort, dat het conduiterapport is gebaseerd op de symptomen van een onbevredigende situatie, die aan boord was ontstaan en die daarvan als oorzaak moet worden beschouwd, doch die door de commandant en de oudste officier niet voldoende is doorzien en derhalve door hen ook niet is verholpen of in het conduiterapport tot gelding gebracht. Aangezien de bootsman aan die onbevredigende situatie slechts ten dele heeft bijgedragen, kunnen hem de symptomen ervan ook slechts ten dele worden aangerekend. In het conduiterapport worden hem en hem alleen de gevolgen ten volle toegerekend. Dit is onevenredig aan de werkelijke situatie en derhalve onbillijk. Indien naar aanleiding van bovenstaande beschouwingen wordt aangenomen dat het conduiterapport als het ware berust op een verkeerde grondslag, dan geldt dit niet alleen voor de gewraakte (rood onderstreepte) gedeelten, maar zeer vermoedelijk ook voor althans een deel van de andere niet aangevochten gedeelten, waaronder begrepen die welke geen ongunstige teneur hebben, zodat ook deze geen juist beeld geven.
- „5. Derhalve is het klaagschrift van klager naar de mening van ondergetekende wèl gegrond geweest.”;
- Overwegende dat verweerders gemachtigde ter 's Raads terechtzitting van 22 juni 1966 heeft medegedeeld, dat verweerder zijn zienswijze, neergelegd in het bestreden besluit, ook na kennisneming van

het rapport van Z. onverkort handhaaft, doch de Raad, gelet op al hetgeen in dat rapport aan die conclusie voorafgaat, zich met de conclusie van deze rapporteur kan verenigen, zodat het bestreden besluit van 11 maart 1965 moet worden nietig verklaard;

Overwegende dat ook het conduiterapport moet worden nietig verklaard, doch hierbij de vraag rijst, of dit rapport in zijn geheel moet worden nietig verklaard, dan wel slechts in zoverre betreft de door klager bij bezwaarschrift aangevochten punten, welke te laag zijn gewaardeerd;

Overwegende hieromtrent, dat in het onderhavige geval nietigverklaring van het gehele conduiterapport naar 's Raads oordeel — evenals naar het oordeel van de voornoemde rapporteur — de voorkeur verdient;

dat toch een groot aantal punten van het conduiterapport te laag is gewaardeerd, zodat indien het conduiterapport slechts voor wat deze punten betreft zou worden nietig verklaard, het onaangetast blijvende gedeelte van het conduiterapport een zeer onvolledig beeld omtrent klagers dienstverrichtingen in het beoordelingstijdvak zou geven;

dat zulks te meer klemt, nu voor verweerder geen verplichting bestaat een nieuwe beoordeling over hetzelfde tijdvak te doen opmaken en verweerders gemachtigde heeft medegedeeld dat verweerder niet voornemens is bij nietigverklaring van het conduiterapport een opdracht te doen uitgaan een nieuw conduiterapport op te maken;

dat bovendien reeds om eerder gemelde formele reden het gehele conduiterapport moet worden nietig verklaard;

Overwegende dat uit al het vorenoverwogene voortvloeit dat beslist moet worden als volgt:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart nietig verweerders besluit van 11 maart 1965, ten aanzien van klager genomen;

Verklaart nietig het over het tijdvak 21 oktober 1963 tot 8 juli 1964 omtrent klager opgemaakte conduiterapport.

NASCHRIFT.

Zoals bekend, heeft de Raad zich de laatste jaren uitdrukkelijk uitgesproken over de vraag, of hij bevoegd was in eerste en enige aanleg kennis te nemen van beroepen, gericht tegen besluiten betreffende beoordelingen. Het gaat er hierbij om, of al dan niet van administratieve instanties, als bedoeld in het tweede en derde lid van art. 3 der Ambtenarenwet 1929, kan worden gesproken, hetgeen afhankelijk is van het antwoord op de vraag of het administratieve beroep of de commissie, als in die leden bedoeld, berusten op een algemeen verbindend voorschrift (zie de laatste overweging op blz. 259 van M.R.T. 1964). Dit is het geval indien deze administratieve instanties berusten op bij of krachtens een algemene maatregel van bestuur gegeven voorschriften, zoals in art. 12 aanhef in samenhang met het gestelde onder j der Militaire Ambtenarenwet 1931 als eis is gesteld.

Een en ander leidde ertoe dat de Raad zich niet bevoegd achtte in

eerste en enige aanleg te oordelen over besluiten, gebaseerd op de voor het kader der land- en luchtmacht geldende beoordelingsvoorschriften, maar wel over besluiten, gebaseerd op de voor de officieren der land- en luchtmacht geldende beoordelingsvoorschriften. Zie M.R.T. 1964, blz. 191, 256 en 359.

Thans is uitvoerig overwogen, waarom de Raad zich bevoegd acht in eerste en enige aanleg te oordelen over besluiten, betrekking hebbend op over officieren of onderofficieren der zeemacht opgemaakte conduiterapporten. De kern van de zaak is hierbij, dat het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht een algemene maatregel van bestuur is en dat de onderhavige bezwaarschriftprocedure berust op bij en krachtens deze maatregel gegeven voorschriften. **A. B.**

MILITAIR JUSTITIËLE STATISTIEK

Overzicht over de eerste halfjaren 1965 en 1966

De Directeur-Generaal van de Statistiek deed de Redactie, ter op-neming in het M.R.T., toekomen het hierna volgende zestal over-zichten betreffende de militaire rechtspraak over het eerste halfjaar 1966 met daarnaast, ter vergelijking, de overeenkomstige gegevens over het eerste halfjaar 1965 met betrekking tot:

a. de omvang van de werkzaamheden van het hoog militair ge-rechtshof, de krijgsraden voor de zeemacht, de krijgsraden voor de landmacht en de krijgsraad voor de luchtmacht naar de aard der delicten: aantallen militaire delicten en commune delicten (staat 1);

b. de personen: aantallen officieren, onderofficieren en manschap-pen, wier zaken bij eindvonnis zijn afgedaan naar de instantie en de aard der delicten (staat 2);

c. de personen: officieren, onderofficieren en manschappen, naar de aard der vonnissen in verband met de instantie en de aard der delicten (staat 3a);

d. de personen: officieren, onderofficieren en manschappen, naar de aard der vonnissen waarvan hoger beroep; 1e halfjaar 1966 (staat 3b);

e. de als oneigenlijk krijgstuuchtelijke vergrijpen afgedane militaire misdrijven en militaire overtredingen en commune misdrijven en commune overtredingen en de te dier zake opgelegde hoofd- en bijkomende straffen, bij de Kon. marine, de Kon. landmacht en de Kon. luchtmacht (staat 4);

f. de misdrijven door het hoog militair gerechtshof en de krijgs-raden berecht, naar de aard der delicten (staat 5).

Staat 1. Omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden; 1e halfjaar 1965-1966.

	Aard der delicten							
	Militaire delicten				Commune delicten			
	Misdrifven		Over-tredingen		Misdrifven		Over-tredingen	
	1965	1966	1965	1966	1965	1966	1965	1966
a. Hoog Militair Gerechtshof								
b. Krijgsraden voor de Zeemacht								
c. Krijgsraden voor de Landmacht								
d. Krijgsraad voor de Luchtmacht								
A. Zaken op 1 januari aanhangig ¹⁾								
a.	4	3	—	20	13	6	17	
b.	11	19	34	33	72	5	187	
c.	41	131	12	124	129	133	441	
d.	25	13	22	12	41	42	232	
totaal	81	166	68	189	255	186	877	
B. Zaken in de loop van het 1e halfjaar aanhangig gemaakt ¹⁾								
a.	16	13	1	47	⁴⁾ 25	11	³⁾ 12	
b.	15	517	200	44	317	11	1738	
c.	185	843	516	317	587	418	5551	
d.	7	155	320	60	115	58	1450	
totaal	223	1528	1037	468	1044	498	8751	
C. Zaken in de loop van het 1e halfjaar afgedaan								
1 door de krijgsraad								
a.	19	³⁾ 11	³⁾ 3	59	30	13	⁵⁾ 26	
b.	15	17	—	52	77	9	7	
c.	204	160	9	345	271	463	358	
d.	8	19	5	60	60	58	56	
totaal	246	207	17	516	438	543	447	
2 op andere wijze								
a.	—	3	—	—	—	1	—	
b.		469	210	1	279		1597	
c.		726	450	—	275		5294	
d.		141	265	—	66		1363	
totaal		1339	925	1	620	1	8254	
waarvan:								
a sepot								
a.			—		—		—	
b.		4	22		60		102	
c.		116	138		93		676	
d.		18	43		33		136	
totaal		138	203		186		914	
b instemming met krijgstu- chelijke afdoening.....								
a.			—		—		—	
b.		452	3		145		47	
c.		483	100		121		219	
d.		105	22		18		19	
totaal		1040	125		284		285	
c betaalde transacties								
a.							—	
b.			185				1422	
c.			159				4277	
d.			167				1195	
totaal			511				6894	
D. Zaken op 30 juni nog aanhangig ¹⁾								
a.	1	3	—	8	6	3	2	
b.	11	50	24	24	33	7	321	
c.	22	88	69	96	170	88	340	
d.	24	8	72	12	30	42	263	
totaal	58	149	165	140	239	140	926	

¹ Bij wijziging berichtgeving per 1 juli 1965 overgegaan van „aanhangig¹⁾ op „ingeschreven^{m)}; ingeschreven aan het begin van 1965 verkregen door terugrekening.

² Hieronder 1 ingeschreven als commune misdrijven, maar afgedaan als militaire misdrijven.

³ Hieronder 2 ingeschreven als commune overtreding, maar afgedaan als militaire overtreding.

⁴ Hieronder 1 ingeschreven als commune misdrijf maar afgedaan als militair misdrijf; 1 in-

Staat 2. Personen op wie de in staat 1 achter rubriek C, sub 1 vermelde eindvonnissen betrekking hebben 1e halfjaar 1965-1966.

Instantie en aard der delicten	1965		1966	
	Officieren	Onder-officieren en manschappen	Officieren	Onder-officieren en manschappen
1	2	3	4	5
A. Hoog Militair Gerechtshof				
Militaire delicten { Misdrijven	—	19	—	11
{ Overtredingen			—	3
Commune delicten { Misdrijven	5	54	2	28
{ Overtredingen	1	12	5	21
B. Krijgsraden voor de Zeemacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	15	1	16
{ Overtredingen			—	—
Commune delicten { Misdrijven	2	50	2	75
{ Overtredingen	1	8	—	7
C. Krijgsraden voor de Landmacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	204	—	160
{ Overtredingen			—	9
Commune delicten { Misdrijven	12	333	4	267
{ Overtredingen	21	442	5	353
D. Krijgsraad voor de Luchtmacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	8	—	19
{ Overtredingen			—	5
Commune delicten { Misdrijven	3	57	3	57
{ Overtredingen	7	51	6	50

Instantie en aard der delicten	Veroordeling		Vrij-spraak	Onbevoegd-klaring van de rechter	Nietig ver-klaring van de dag-vaarding	Terug-verwijzing naar Comm.-officier	Opleg-ging van een krijgst.-straf
	On-voor-waar-delijk	Voor-waar-delijk					
	ged.-onv. ged.-voorw.						
A. Hoog Militair Gerechtshof	16	—	—	—	—	—	—
{ Misdrifven 1965			3				
{ Overtredingen .. 1)1966							
{ Overtredingen .. 1)1966							
{ Misdrifven 1965	36	—	22	—	—	2	—
{ Overtredingen .. 1)1966							
{ Overtredingen .. 1)1966	7	1	3	—	—	—	—
B. Krijgsraden voor de Zeemacht	10	—	5	—	—	—	—
{ Misdrifven 1965							
{ Overtredingen .. 1966	13	—	4	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1965							
{ Misdrifven 1966	—	—	—	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1965	26	—	25	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1966	35	1	41	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1965	9	—	—	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1966	7	—	—	—	—	—	—
C. Krijgsraden voor de Landmacht	140	14	39	—	—	6	1
{ Misdrifven 1965							
{ Overtredingen .. 1966	126	6	14	—	—	5	—
{ Overtredingen .. 1965							
{ Misdrifven 1966	9	—	—	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1965	199	14	98	—	—	13	—
{ Overtredingen .. 1966	153	7	90	—	1	3	—
{ Overtredingen .. 1965	420	4	6	1	—	—	—
{ Overtredingen .. 1966	305	3	23	—	—	—	—
D. Krijgsraad voor de Luchtmacht	3	4	1	—	—	—	—
{ Misdrifven 1965							
{ Overtredingen .. 1966	14	2	2	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1965							
{ Misdrifven 1966	4	—	—	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1965	32	3	24	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1966	27	4	25	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1965	52	1	—	—	—	—	—
{ Overtredingen .. 1966	50	—	—	—	—	—	—

Staat 3b. Personen vermeld in staat 2 naar aard der vonnissen; 1e halfjaar 1966.

	Beves- tiging	Veroordeelden			ijspraak
				voorw.	
Hoog Militair Gerechtshof					
Militaire delicten { Misdrijven	1	8	—	2	—
{ Overtredingen		3	—	—	—
Commune delicten { Misdrijven	6	8	—	13	1) 2
{ Overtredingen	11	10	—	3	2

1) Bovendien 1: inleidende dagvaarding nietig verklaard.

	Koninklijke Marine				Koninklijke Landmacht				Koninklijke Luchtmacht				Totaal			
	Militaire		Commune		Militaire		Commune		Militaire		Commune		Militaire		Commune	
	misdriven	Over-tredingen	misdriven	Over-tredingen	misdriven	Over-tredingen	misdriven	Over-tredingen	misdriven	Over-tredingen	misdriven	Over-tredingen	misdriven	Over-tredingen	misdriven	Over-tredingen
Hoofdstaffen																
Berisping1965	2		—	2	1		5	10	1		—	25	4		5	37
1966	2	—	—	1	3	6	1	14	1	2	—	—	6	8	1	15
Strafdienst1965	9		—	5	—		—	—	—		—	—	9		—	5
1966	14	1	1	1	—	3	—	1	—	—	—	—	14	4	1	2
Verplichting, om 2 uur vóór het avondappel in de kazerne of het kwartier te zijn en te blijven . .1965	—		—	—	—		—	—	—		—	—	—		—	—
1966	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Licht arrest1965	1 ¹⁾ 193		1 ¹⁾ 20	1 ¹⁾ 34	48		25	70	8		20	249		45	124	
1966	2 ²⁾ 146	3 ²⁾	2 ²⁾ 14	2 ²⁾ 14	39	84	18	96	14	20	1	8	199	107	33	118
Verzwaard arrest . .1965	184		24	20	287		111	85	82		2	4	553		137	109
1966	180	3	58	12	283	67	86	103	82	13	4	1	545	83	148	116
Streng arrest. . . .1965	116		16	4	160		49	6	24		—	1	300		65	11
1966	105	—	36	5	178	6	35	9	33	—	1	—	316	6	72	14
Verlaging1965	3		—	—	2		—	—	1		—	—	6		—	—
1966	6	—	—	—	4	—	—	—	1	—	—	—	11	—	—	—
Plaatsing in de tuchtklasse																
1965	1		—	—	8		—	—	2		—	—	11		—	—
1966	5	—	—	—	18	—	1	—	1	—	—	—	24	—	1	—
Totaal 1965	508		60	65	506		190	171	118		2	50	1132		252	286
1966	458	7	109	33	526	166	141	223	132	35	6	9	1116	208	256	265
Bijkomende straffen																
Inhouding van geldelijke militaire inkomsten .1965	58		7	—	3		5	2	1		—	—	62		12	—
1966	24	1	6	—	7	1	8	5	1	—	—	—	32	2	14	5
Vermindering van kost.1965	2		—	—	—		—	—	—		—	—	2		—	—

Staat 5. Misdrijven door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden berecht, naar de aard der delicten; Ie halfjaren 1965-1966.

Aard der delicten	1965				1966			
	Totaal	waarvan			Totaal	waarvan		
		onvoor- waarde- lijk	voor- waarde- lijk	ged. onv. ged.vw.		onvoor- waarde- lijk	voor- waarde- lijk	ged. onv. ged.vw.
A. Wetboek van Strafrecht (Tweede Boek)								
Titel								
II Misdrijven tegen de koninklijke waardigheid (art. 108 t/m 114)	—	—	—	—	1	1	—	—
V Misdrijven tegen de openbare orde (art. 131 t/m 151)	1	1	—	—	3	—	—	3
VII Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van per- sonen of goederen wordt in gevaar gebracht (art. 157 t/m 176)	5	5	—	—	1	—	—	1
VIII Misdrijven tegen het openbaar gezag (art. 177 t/m 206)	16	10	—	6	14	7	2	5
XII Valsheid in geschriften (art. 225 t/m 235)	2	2	—	—	6	5	—	1
XIV Misdrijven tegen de zeden (art. 239 t/m 254)	23	8	3	12	25	9	5	11
XVI Belediging (art. 261 t/m 271)	3	2	—	1	4	4	—	—
XVIII Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (art. 274 t/m 286)	5	1	—	4	2	1	—	1
XIX Misdrijven tegen het leven gericht (art. 287 t/m 299)	1	1	—	—	—	—	—	—
XX Mishandeling (art. 300 t/m 306)	35	22	1	12	42	26	—	16
XXI Veroorzaken van de dood of van lichamelijk letsel door schuld (art. 307 t/m 309)	21	18	2	1	9	4	—	5
XXII Diefstal en stroperij (art. 310 t/m 316)	168	89	8	71	171	66	7	98
XXIV Verduistering (art. 321 t/m 325)	35	25	1	9	30	19	1	10
XXV Bedrog (art. 326 t/m 339)	—	—	—	—	5	—	—	5
XXVII Vernieling of beschadiging van goederen (art. 350 t/m 354)	19	10	1	8	19	12	2	5
XXVIII Ambtsmisdrijven (art. 355 t/m 380)	5	5	—	—	4	—	—	4
XXX Begunstiging (art. 416 t/m 420)	19	15	—	4	13	9	—	4
Misdrijven Wetboek van Strafrecht	358	214	16	128	349	163	17	169
B. Bijzondere Wetten								
Wegenverkeerswet en wegenverkeersreglement	188	127	3	58	160	112	7	41
Auteurswet	2	1	—	1	—	—	—	—
Vuurwapenwet	5	5	—	—	—	—	—	—
Misdrijven Bijzondere wetten.	195	133	3	59	160	112	7	41

C. Wetboek van Militair Strafrecht (Tweede Boek)									
Titel									
III	Misdrijven waardoor de militair zich aan zijn dienstverplichting onttrekt (art. 96 t/m 107)	105	69	15	21	59	45	4	10
IV	Misdrijven tegen de ongeschiktheid (art. 108 t/m 128)	144	112	1	31	139	129	1	9
V	Schending van verschillende dienstplichten (art. 129 t/m 150)	30	23	1	6	22	17	3	2
VI	Diefstal, verduistering en heling (art. 151 t/m 158) ...	—	—	—	—	1	—	—	1
VII	Vernieling, beschadiging of wegmaking van ten behoeve van de krijgsmacht dienende goederen (art. 159 t/m 161)	1	—	—	1	—	—	—	—
VIII	Verkeersmisdrijven (art. 162 t/m 164)	—	—	—	—	17	13	—	4
	Misdrijven Wetboek van Militair Strafrecht	280	204	17	59	238	204	8	26
	Totaal rubrieken A, B en C	833	551	36	246	747	479	32	236
	Aantal dubbeltellingen ²⁾	119	89	1	29	204	123	6	75
	Aantal veroordelingen	714	462	35	217	543	356	26	161

BOEKAANKONDIGING

Prof. Mr. H. C. F. Schoordijk. Het begrip natuurlijke verbintenis in beweging? De civielrechtelijke en fiscale aspecten van 's Hogen Raads arrest van 4 juni 1965, N.J. no. 277. 22 blz. Prijs f 2.50. N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, Deventer.

De schrijver stelt, dat het door hem als uitgangspunt van zijn beoogt genomen arrest van de Hoge Raad d.d. 4 juni 1965 een belangrijke maatschappelijke ontwikkeling markeert. Het heeft betrekking op de mogelijkheid van een morele verplichting van de man tot alimentatie na ontbinding van huwelijk wegens overspel der vrouw. Zijns inziens gaat de moraal in deze verder dan het positieve recht, beschouwt deze het huwelijk en de oorzaken van het mislukken daarvan integraal. Schrijver verwerpt het aanspraak-criterium. Maar hij aanvaardt een ander onderscheid, n.l. dat tussen plichten, alleen uit de moraal voortspruitend, en die uit de positieve moraal. De laatste vindt hij in een reeks van arresten als gegrond op o.a. algemeen gangbare opvattingen van moraal en fatsoen.

Professor Schoordijk behandelt vervolgens de vraag of een overeenkomst waarbij een niet-overspelige echtgenoot op wiens verzoek echtscheiding is uitgesproken, een natuurlijke verbintenis tegenover de andere partij bekrachtigt, naar analogie van art. 471, lid 2 B.W. voor wijziging vatbaar is. Hij bespreekt voorts het geval waarin partijen bij voorbaat een verandering in de toegezegde alimentatie uitsloten. In beide situaties acht hij wijziging wél mogelijk, bij de eerste citerend arrest Hoge Raad, N.J. 1962, no. 285, bij de tweede arrest Hoge Raad N.J. 1958, no. 445.

De auteur acht — anders dan de Hoge Raad — art. 471 B.W. wél van toepassing op een overeenkomst waarbij de ene echtgenoot aan de andere een lijfrente toezegt. Buiten dit art. 471 ziet hij echter nog een veiligheidsklep, opengezet in voormeld arrest Hoge Raad van 1962.

Tenslotte worden de fiscale consequenties van het arrest van 1965 gezien, zulks in verband met Successiewet, Wet op de inkomstenbelasting en die op de vermogensbelasting. Hierbij worden geciteerd arresten Hoge Raad N.J. 1961, no. 83, en N.J. 1956, no. 42. Het laatste acht professor Schoordijk onjuist; hij zet uiteen waarom. A. F. S.

Prof. Mr. J. Th. de Smidt. Codificatie-perikelen. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van gewoon hoogleraar in het oudvaderlands recht aan de Rijksuniversiteit te Leiden op vrijdag 17 juni 1966. 20 blz. Prijs f 2.50. N.V. Uitgeversmaatschappij E. E. Kluwer, Deventer.

De auteur beschrijft op levendige wijze hoe er in de periode van 1798 tot 1838 — ter voldoening oorspronkelijk aan de opdracht, ver-

vat in art. 28 van de Staatsregeling van 1798, later aan andere — door commissiën, professoren, het Hoog Nationaal Gerechtshof, en een advocaat is gewerkt aan de totstandkoming van algemene (generale, universele of nationale) wetboeken voor ons land.

Hij citeert woorden van de Fries PETRUS WIERDSMA (lid van de commissie-1798), en van vorenbedoelde advocaat — JOANNES VAN DER LINDEN — welke bij het ontwerp BELINFANTE van nieuwe verkeersregels weer konden worden gehoord, n.l. dat een wetboek voor iedereen moest worden gemaakt, verstaanbaar voor de verschillende groepen van het volk.

Hij sluit met de stelling, dat een nationaal (burgerlijk) Wetboek ook thans nodig is, dat onze hercodificatie niet moet worden uitgesteld, dat de wetgeving vrijer dient te worden. A. F.S.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN ,

Het gesprek van man tot man

De beschikking van het H.M.G. d.d. 26/7-'66 M.R.T. 1966 pag. 499 met naschrift van A. F. S. doet mij het volgende opmerken:

Ik ben van mening, dat alleen die meerdere, die in de volle zin des woords meerdere is, of hij nu de rang van sergeant of die van kolonel bekleedt, zich een gesprek, als waar het hier om ging, kan veroorloven en wel niet, omdat er geen onvertogen woorden of als in casu onheuse kwalificaties worden gebezigd, maar omdat hij kritiek kan velen en zijn gezag daardoor niet aangetast wordt.

Immers in een dergelijk vertrouwelijk gesprek plaatst de mindere een voltreffer of hij gooit een poedel.

Is de voltreffer een kwalificatie, dan zal de meerdere om opgave van feiten dienen te vragen en daarna, maar niet eerder, de mindere genoegdoening dienen te geven.

Is het een poedel dan kan de meerdere het misverstand wegnemen door de feiten te ontzenuwen.

In beide gevallen, maar vooral in het laatste geval, kan er een mogelijkheid zijn voor een tegenoffensief van man tot man.

Het grote voordeel van deze gesprekken, die vanzelfsprekend niet dagelijks gehouden worden, is, dat de meerdere op de hoogte kan geraken van feiten of omstandigheden, die de waardering van de zijde van zijn minderen voor hem en dus zijn gezag, ongunstig beïnvloeden en waarvan hij zich uiteraard niet bewust is.

Het gesprek heeft tenslotte nog als belangrijk gevolg de mogelijkheid van een hechtere band tussen de gesprekspartners.

Maar ik herhaal, de meerdere moet kritiek kunnen verdragen, zowel de geponde als, wat nog moeilijker is, de ongeponde.

VAN ERK.

Redactiecommissie

Bij beschikking van de Minister van Defensie van 21 oktober 1966, Marine, afdeling: int. en adm.nummer: 724394/49489, onderwerp:

wijziging van de redactiecommissie militair-rechtelijk tijdschrift, is —
tengevolge van het overlijden van het lid van de redactiecommissie
Mr. J. TH. BUURMAN VAN VREEDEN, brigade-generaal van de militair-
juridische dienst op 11 juni 1966 — met ingang van 1 augustus 1966
tot lid van deze commissie benoemd Mr. Dr. W. KASTEN, kolonel van
de militair-juridische dienst.

Errata

In de (vorige) jaargang LVIII (1965):

blz. 421, regel 12 van boven: de zinsnede „dus niet als militaire
„ambtenarenⁿ schrappen;

blz. 421/422, regels 28 en 29 van boven: de zinsnede „of krachtens
de derde alinea benevens de vierde en de vijfde alinea schrappen.

blz. 423: de laatste volzin van de eerste alinea, de laatste volzin van
de derde alinea benevens de vierde en de vijfde alinea vervallen.

In *dé*ze jaargang:

blz. 153, regel 25 van boven: „soldaatⁿ wijzigen in „korporaalⁿ“;

de bladzijden van de 7de en de 8ste aflevering zijn foutief genummerd;
de nummering hiervan „321 tot 516” wijzigen in „385 tot 512”;

blz. 417 (foutief *blz.* 353), regel 30 van boven: na Mr. Schepers in-
voegen „en Zegers”;

blz. 589: tussen de 16de en 17de regel van boven invoegen: „Militaire
„rechtspraak”.

REGISTER

van deel LIX (1966)

Administratieve rechtspraak.

- Klaagsters echtgenoot, geb. 1918, leed op 9 à 10-jarige leeftijd aan gewrichtsrheuma. In 1937 werd hij goedgekeurd voor de dienstplicht zonder dat afwijkingen werden geconstateerd. In de meidagen van 1940 werd hij ernstig gewond. In 1951 openbaarden zich symptomen van reumatisch hartlijden, waaraan hij overleed. De militaire dienst had het ongunstig verloop van de hartaandoening zodanig versneld, dat dit versneld ongunstig verloop en het overlijden in verband stonden met de uitoefening van de militaire dienst als bedoeld in art. 2, 2° der Pensioenwet landm. 1922 41
- Een rijksstudietoelage dient in het algemeen niet alleen ter betaling van de „uitgaven ten behoeve van studies" in de beperkte betekenis, welke deze term in de Premiespaarregeling heeft, maar strekt als bijdrage in alle uitgaven i.v.m. de studie, met name ook die voor levensonderhoud. Het is onjuist het renteloos voorschot dat voor de gehele studieduur 1963/1964 is gegeven, voor de berekening der spaarpremie als uitsluitend betrekking hebbende op het jaar 1963 aan te merken 47
- Een verzoek om toekenning van militair invaliditeitspensioen werd afgewezen, omdat géén verband tussen het optreden van de ziekte multiple sclerose van klager en de uitoefening van de dienst werd aangenomen. De C. R. v. B. achtte op grond van een rapport van een hoogleraar in de neurologie bedoeld verband wél aanwezig, daarbij overwegende, dat deelname aan een militaire oefening ander slechte weersomstandigheden voor klager, die reeds ziek was, waaraan onvoldoende aandacht was geschonken, uitzonderlijk zwaar was en vrij spoedig nadien ziekteverschijnselen in verergerde mate optraden 102
- Verbintenis van eiser om als off. v. gezondheid een bepaalde tijd te dienen. Onder bereidverklaring van de M.v.D. hem éérder voor ontslag voor te dragen onder voorwaarde, dat eiser de studiegelden vermeerderd met 25 % zou terugbetalen, t.w. f 18750.— Eiser betaalde f 15000 terug en vroeg kwijtschelding van het restant; voordat op het verzoek was beslist betaalde hij ook het restant terug. Na het verlaten van de dienst verzocht hij kwijtschelding van het hele bedrag. Afgewezen. De afwijzing van f 15000.— was een weigering om terug te komen op een reeds vroeger genomen besluit (onaantastbaar geworden); voor zover zij betrekking had op f 3750.— was het het eerste definitieve besluit terzake. De regeling toekenning studiegelden kent geen mogelijkheid tot gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de schadeloosstelling 114
- De M.v.O is bevoegd een voorschift inzake het volgen van een accountantsstudie vast te stellen. Onder verplichtingen in art. 12 M.A.W. 1931 vallen niet verplichtingen uit dit voorsch. voortvloeiende, welke de mil. ambtenaar vrijwillig op zich neemt. Eiser, die was aangewezen voor het volgen van de accountantsstudie, had zich verplicht gedurende 10 jaren na het verkrijgen van het N.I.V.A.-diploma militaire dienst te verrichten. Voor hem geldt niet een verplichte diensttijd van het dubbele van de studietijd plus één jaar, want er heeft een stilzwijgende verlenging van de studietijd plaats gehad en van ontheffing van de studie is geen sprake geweest. Eiser verzocht ontslag uit de dienst om een bejaarde schoonvader te kunnen assisteren in een familievennootschap en wil-

- de deze na diens overlijden als directeur opvolgen.
 Als beleidslijn geldt, dat slechts, indien op grond van algemeen landsbelang of van persoonlijke belangen van medische of sociale aard in redelijkheid gesteld moet worden dat het dienstbelang behoort te wijken, een verzoek om ontslag uit de dienst met gunstig advies aan H.M. de Koningin kan worden aangeboden . . . 171
- Aan een korporaal-schrijver der K.M. werd niet de zilveren medaille voor 24-jarige dienst toegekend, omdat hij in 1960 en in 1963 krijgstuuchtelijk gestraft was. Klager voldoet over de laatste 6 jaren ruimschoots aan de voorwaarde welke het K.B. voor toekenning stelt. De straffen moeten geacht worden in de beoordelingen te zijn verwerkt en deze beoordelingen wijzen niet op een niet eerlijk en trouw dienen; van slecht gedrag is geen sprake. 183
 - De M.v.D. mag in zijn tot klager gerichte kennisgeving op grond van art. 13 B.B.O. aan de waarderungen welke de beoordelaar en/of degene door wiens tussenkomst de beoordelingslijst wordt ingediend, niet een andere strekking geven dan bij het geven van die waarderungen is beoogd. De strekking van de door de chef van de beoordelaar gegeven aantekeningen op de beoordelingslijst was een heel andere dan door de M.v.D. was aangenomen, zoals achteraf bleek 232
 - Aan een sergeant K.M. waren enige beoordelingen medegedeeld welke met rode inkt waren onderstreept. Naar aanleiding van een door hem ingediend bezwaarschrift wijzigde de C.Z. de beoordeling te zijnen gunste, waarbij rode onderstrepingen vervielen en slechts een enkele zwarte onderstreping voorkwam. Hoewel de sergeant nu aan de eisen voor bevordering voldeed, was hij in hoger beroep toch **ontvankelijk**, omdat minder gunstige beoordelingen nadelig voor hem kunnen zijn, **m.n.** wanneer een bevordering bij keuze moet plaats vinden. Door deze **beoordeling** is klager dus rechtstreeks in zijn belang getroffen. Het beroepsrecht krachtens art. 24 A. W. 1929 kan niet rechtsgeldig beperkt worden door de bij K.B. vastgestelde voorschriften betreffende het indienen van bezwaarschriften 310
 - Klager bezeerde als vrijwillig huzaar in 1936 beide knieën bij een val van zijn paard; in 1937 werd hem eervol ontslag verleend. Van 1939-1945 was hij fabrieksarbeider met onderbreking door militaire dienst als dienstp. Van 1945-'56 had hij een melkhandel. Hij staakte dit werk wegens toenemende knieklachten, verband houdende met de militaire dienst. Dit verband werd aanvaard, en klager ontving invaliditeitspensioen berekend naar een pensioengrondslag van 20 %, waarbij was uitgegaan van een algemene invaliditeit. Gelet op een door een orthopaedisch chirurg uitgebracht rapport wordt een invaliditeit van 30 % billijk geacht, terwijl de pensioengrondslag niet met f 500.— moet worden verminderd wegens hulp van klagers echtgenote 364
 - Eiser, geboren en getogen Surinamer, had zich als beroepsmilitair verbonden. Hij is militair ambtenaar in de zin van de M. A.W. 1931, want landmacht h.t.l. in art. 1 dezer wet, moet na de opheffing van het K.N.I.L., worden uitgelegd als omvattende de huidige K.L. en K.Lu. Eiser is ontslagen **terzake** van gedrag, **vnl** buiten dienst, waardoor hij ongeschikt is in de rang van korp. bij de K.L. of K.Lu. te dienen. Gezien de lange straflijst is het aannemelijk dat met de bijzondere Surinaamse toestanden voldoende rekening is gehouden 370
 - Een adj. o.o. adm. wilde zijn tewerkstelling in Duitsland gaarne verlengd zien in verband met schoolbezoek van 2 dochters aan de Duitse school, die zij **bezochten**. Het verzoek daartoe werd afgewezen, aangezien als **beleidslijn** geldt dat de termijn van tewerkstelling buitenslands 3 of 5 jaar bedraagt. Van ongelijke behandeling van gelijke gevallen is

- niet gebleken. Eiser heeft zich vrijwillig opgegeven voor de dienst in Dld. en heeft met het risico inzake schoolopleiding rekening kunnen en moeten houden 439
- Klager had geklaagd over de waardering van de punten 24 en 25 van de beoordelingslijst. Voor de commissie bezwaarschriften had hij zijn bezwaar tegen de waardering van punt 25 laten vallen.
Het beroep tegen punt 24 wordt ongegrond verklaard.
De M.v.D. is verantwoordelijk voor het beleid inzake kennisgevingen. Dat de voorgaande beoordeling, die een zelfde waardering van pt 24 bevatte, geen kennisgeving had opgeleverd, vindt zijn verklaring hierin, dat dit de eerste beoordeling in klagers rang was, in welk geval door de M.v.D. enige terughoudendheid wordt betracht. Geen strijd met de rechtszekerheid. . . 444
- Eiser verbleef van sept. 1960 tot aug. 1963 in de U.S.A. en ontving aldaar regionale toelage. Nadat hij in Nederland was teruggekeerd, werd de toelage met terugwerkende kracht tot 1 jan. 1963 verhoogd, echter alleen voor degenen die óp en ook reeds vóór 1 febr. 1964 in dat land geplaatst waren. Eisers verzoek om de desbetreffende beschikking bij wijze van analogie ook op hem toe te passen, wordt afgewezen, daar de duidelijke bewoording en strekking géén extensieve interpretatie toelaten 500
- Een res. off., die in maart 1948 met groot verlof was gegaan en op 1 nov. 1951 vrijwillig in werkelijke dienst was teruggekeerd, werd m.i.g. 1 maart 1954 benoemd en aangesteld tot kapitein. Zijn voor wedde verhogende diensttijd werd per die datum teruggebracht tot 2½ jaar (eisers werkelijke diensttijd als officier), terwijl hem een overbruggings-toelage werd toegekend om de achteruitgang in bezoldiging te compenseren. Eiser gevoelt zich in een nadelige positie vergeleken met de officieren voor speciale diensten, voor wie een gunstiger regeling inzake de zgn. wedde-diensttijd geldt. Hier is géén bijzonder geval aanwezig, hetwelk tot verlenging van eisers wedde-diensttijd zou moeten leiden . . . 502
- Conduiterapport uitgebracht over een bootsman. Verweerder handhaaft de beoordeling, hoewel het conduiterapport was opgemaakt door de beoordelaar i.pl.v. door de oudste officier. Dit conduiterapport en verweerders besluit zijn nietig. Er zou aanleiding zijn geweest de nietigheid voor gedekt te verklaren, doch het conduiterapport geeft géén juist beeld van klager gedurende zijn beoordelingsperiode.
Klager had tegen een aantal punten voor het éérs bezwaar gemaakt in zijn beroep bij de C.R. v.B. Het zou niet in overeenstemming zijn met de bezwaarschriftenprocedure, indien deze punten alsnog onderzocht zouden moeten worden. De Raad is bevoegd in eerste en enige aanleg van het beroep kennis te nemen. De onderhavige bezwaarschriftenprocedure berust ingevolge art. 12 M.A.W. 1931 op bij of krachtens A.M.v.B. gegeven voorschriften, zodat het bestreden besluit als een in administratief beroep genomen besluit moet worden aangemerkt. . . . 651
- Afscheid.** — van de president van het H.M.G. 237
- Alkoholhoudende drank.** Zie bij **Rijden onder invloed van** —
- Appeltermijn.** Einde van de — op zondag en art. 211 R.L.Lu. in verband met de Alg. termijnen wet 266
- Art. 211 R.L.Lu.** — Appeltermijn liep op zondag af; beklagde ging op maandag d.a.v. in appel; op grond van — niet ontvanke-lijk. Alg. termijnenwet niet toepasselijk op — 266
- Art. 71a W.M.Sr.** 136, 138
- Art. 162 W.M.Sr.** Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met — 135
- Art. 162-164 W.M.Sr., en Art. 165-167 W.M.Sr.:** Toepasselijkheid van de — 408
- Art. 55213 W.v.Sv.** — is niet toepasselijk in het militaire strafprocesrecht 417
- Art. 26 W.V.W.** Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in

- strijd met — 132
- Bakker, K.**, Luitenant-Kolonel-titulair t, In memoriam — 189
- Bedreigen.** Als soldaat een sergeant, mondeling en door enig gebaar met enig kwaad — door hem toe te voegen: „Als je niet opdondert steek ik je kapot met mijn bajonet”, daarbij zijn bajonet uit de kast nemend 162
- met zware mishandeling: met een tot steken gereed gehouden bajonet een soldaat op dreigende wijze naderen 329
- Een korporaal greep tijdens een onderhoud met een sergeant-majoor van dienst een liniaal en dreigde die meerdere daarmede alsof hij deze daarmede in het gezicht wilde slaan 465
- Een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling en door een gebaar met enig kwaad bedreigen: Een soldaat bedreigde een korporaal der 1e kle. door een mes te grijpen en daarbij tegen deze te zeggen: „kom maar op” 483
- Een soldaat voegde een sergeant toe: „Ga op zij of ik sla je op zij” en duwde vervolgens die meerdere op zij 485
- Bekentenisvrijheid** 80
- Beklagzaken.**
- Onverantwoordelijk optreden van een sergeant door een helper van een tlv motorvoertuig, die geen rijbewijs bezat noch rijervaring, bij beoefening van het uitvallen op een ongeschikte plaats op te dragen het tlv motorvoertuig te verplaatsen, waardoor een gebouw werd beschadigd. 97
- Een sergeant I had een opdracht van een luitenant niet voldoende doordacht en getracht deze uit te voeren naar wat de opdracht volgens zijn mening inhield, met als gevolg dat een schietoefening niet kon plaatsvinden. De beklagmeerdere nam in de gewijzigde strafreden op: „dat klager heeft getracht de luitenant iets op de mouw te spelden.” Dit betreft een ander feit dan hetwelk is omschreven in de oorspronkelijke strafreden en maakt géén deel uit van „de zaak”, welke klager aan het oordeel van de beklagmeerdere heeft onderworpen, zodat de beklagbeschikking moet worden vernietigd 164
- Een strafoplegger had een sergeant, die zich aan 2 krijgst. vergrijpen had schuldig gemaakt, welke hij tegelijk afdeed, in strijd met art. 38 W.K. gestraft met 2 krijgst. hoofdstraffen 362
- Het tekortschieten door een vaandrig in de uitvoering van de hem opgedragen taak: het organiseren van het voertuigenonderhoud van zijn peloton, is voor zover dit te wijten is aan onvoldoende kunde, ervaring en gemis aan hoedanigheden als leider van het peloton, dient in aanmerking te worden genomen bij de beoordeling van de geschiktheid van de vaandrig om als leider op te treden., „doch dit vormt op zichzelf geen krijgst. vergrijp 490
- Gesprek van man tot man tussen meerdere en mindere. Een majoor, C. sectie Nationale Reserve, verkreeg in de loop van een onderhoud met zijn territoriale commandant toestemming van deze om te „spreken van man tot man.” De majoor maakte daarvan, aldus het H. M.G., misbruik door die meerdere toe te voegen: „U laat zich te veel beïnvloeden door uw hoofd S3, die als een hondje achter U aanloopt, en U hebt wederom door uw optreden bewezen, dat U anti-Nationale Reserve bent.” 495
- Belediging.** — Mondelinge —: Een korporaal riep een sergeant-majoor van dienst toe: „Heeskens, vuile kut, kom terug.” 465
- Mondelinge —: Een soldaat voegde een wachtmeester der 1e kle en een marech. der 1e kle toe: „Dat zijn geen Hollanders, dat zijn N.S.B.-ers, rotmoffen zijn het.” 469
- Aanranding van de eer en goede naam van Brandje E. door tegen Beatrix van G. en tegen Francina S. op de openbare weg te vertellen dat Brandje E. een hoer zou zijn, die met iedere man naar bed zou gaan 477
- Belofte doen aan een ambtenaar om hem te bewegen in zijn bediening in strijd met zijn plicht iets na te laten.** — Een korporaal bood een hulpfourier f 65.— aan als deze, na zijn werk, de

- zijdeur van de rustkamer liet openstaan met het oog op een door de korporaal voorgenomen diefstal van een pistool . . . 421
- Beroepsofficieren.** Wijziging van de Wet bevordering en ontslag — en van de Wet voor het reservepersoneel der krijgsmacht. Eindverslag Eerste Kamer . . . 53
- Besturen van een motorrijtuig onder toezicht.** — Aan de voorwaarde dat er door de toezichthouder voldoende kan worden ingegrepen is niet voldaan, indien hij slechts stuur en handrem onder zijn bereik heeft, tenzij de capaciteit van die handrem even groot is als de wettelijk vereiste capaciteit van de bedrijfsrem 167
- Bevel.** Onrechtmatig —; onjuist — 121
- Bevelhebber van enige wacht.** — Zie bij **Wachtdelicten.**
- Bloedtransfusie.** Godsdienstige bezwaren tegen — 190
- Boekaankondiging.**
Elementair internationaal privaatrecht 55
— Stakingsrecht, voordrachten . . . 121
— Advocaat en procureur . . . 188
— Enige facetten van de taak van het openbaar ministerie voor Nederlands recht. Rede 188
— Burgerlijk wetboek 319
— Wetboek van Koophandel (uitgezonderd zeerecht. Rede 319
— Het nieuwe personen- en familie-recht 383
— „Vijf voordrachten" over boek I nieuw B.W. 591
— Strafrecht in Suriname 591
— Waarvan akte, opstellen . . . 592
— Het begrip natuurlijke verbintenis in beweging? De civielrechtelijke en fiscale aspecten van 's Hogen Raads arrest van 4 juni 1965, N.J. no. 277 668
— Codificatieperikelen. Rede . . 668
- Brandstichting.** 272
- Buitengewone zitting van het H.M.G. Buitenland.** — in art. 99, §° W.M.Sr.
- Buurman van Vreeden,** Brigade-Generaal mr. J. Th. † In memoriam — 321
- Bijzondere aanleiding tot krijgst. afdoening van een zaak door de mil. rechter als ware deze de C.O. van beklagde** 68, 96
138, 423, 427, 613
- Cassatie in het militaire strafproces?** 595
- Centrale Raad van Beroep.** De — 238
- Desertie** i.t.v.o., terwijl de schuldege is dienstdoende en hij zich in het buitenland verwijderd: Een soldaat verliet tijdens het ondergaan van licht arrest op 26/9/1965 zijn onderdeel te Seedorf (Dld.) om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en meldde zich 22/10/d.a.v. terug te Rotterdam bij de Kon. marech. 298
- Poging tot oogmerkdesertie i.t.v.vr., waarin beklagde verhinderd werd door een aantal militairen en arrestatie 329
- i.t.v.vr. van 22 maart 1965—20 november d.a.v. 344
- i.t.v.vr. in het buitenland. Een soldaat verliet zijn onderdeel te Seedorf (Dld.) met het oogmerk zich voor goed aan de dienst te onttrekken en werd enkele dagen later in zijn woning te Geldrop gearresteerd 628
- i.t.v.vr. in Suriname door 2 soldaten gezamenlijk, enkele dagen later gevolgd door arrestatie . 641
- Diefstal.** — of verduistering? Beklagde pakte op het vliegveld Valkenburg een andermands fiets om daarmee naar de inspectie te rijden, daar hij anders daarvoor te laat zou komen en zette de fiets nabij de inspectieplaats zonder de bedoeling te hebben deze terug te brengen. Later hoorde hij dat hij moest invallen voor de wielervedstrijd „Tour van Valkenburg" en nam daarvoor toen die fiets waarvan hij het zadel en de bagagedrager verwijderde en wegwierp en daarop een racezadel plaatste . 5
- gepleegd door een ambtenaar die door het begaan daarvan een bijzondere ambtsplicht schendt: Een vaandrig, officier van piket, nam tijdens zijn ronde door het legerkamp blikken met olie en vet weg met het oogmerk van wederr. toeëigening 32
- van een buitenjas-gevechtstenu . 93
- van enige kwartjes uit een beschadigde automaat 93
- van 85 dubbeltjes uit de kast van een kamergenoot 349
- van een radiotoestel, een fiets en een bankbiljet van f 10.—. 418
- van rijksbenzine uit het NATO-kamp te Bergen-Hohne (Dld.) door een dpl. wachtmeester . . 488

- met braak van bankbiljetten en kleingeld 603
- van een portemonnaie met geld uit de broekzak van een kameraad in Ahlhorn (Dld.) 607
- begin januari 1965 van een rijks-overhemd in gebruik bij een kameraad; eind juli d.a.v. van een Amerikaanse kwartiermuts 601
- van enig bestek door een soldaat werkzaam in de O.O.-mess 625
- van een bankbiljet van f 10.— uit de portemonnaie van een dronken korporaal 625
- van scherpe patronen en hulzen door een sergeant 631
- Dood door schuld.** — Als instructeur bij richtoefeningen niet nagekomen de instructies voor deze richtoefeningen nml. zorgvuldig nagaan dat zich geen scherpe patronen tussen de exercitiepatronen bij de oefenende soldaten bevonden. Tijdens deze oefeningen bleek één der soldaten een scherpe patroon tussen de exercitiepatronen in de houder in de kamer van zijn geweer te hebben, dat door hem werd afgevuurd en de tegenover liggende soldaat heeft gedood 153
- Een sergeant-wachtcommandant had, bij het op wacht komen erop vertrouwend dat het wapen op veilig was gesteld, bij het wekken van een collega-sergeant, uit zijn U.Z.I.-pistool twee schoten doen afgaan, waardoor deze collega dodelijk in het achterhoofd werd getroffen 198
- terwijl de dood door een aanrijding is veroorzaakt. Toen in een militaire colonne de motor van de jeep, welke vóór die van beklagde stond, afsloeg, is beklagde uit zijn jeep gestapt en is achter het stuur van de jeep waarvan de motor was afgeslagen, gaan zitten en heeft deze gestart, tengevolge waarvan de eigenlijke bestuurder, die vóór zijn jeep slond, bekneld raakte tussen de voorkant van zijn in beweging geraakte jeep en de achterkant van de daarvóór staande jeep 226
- Doodslag.** Poging tot —. Zie bij **Feitelijk bedreigen van een meerdere met geweld.**
- Wurging van een 45-jarige publieke vrouw door een 20-jarige soldaat, na vleselijke gemeenschap met haar 337
- Drama in K.M.A.-kringen.** Een militair — in de vorige eeuw. Een duel te Breda in 1844 1
- Duel.** Een militair drama in K.M.A.-kringen. Een — te Breda in 1844 1
- Dwingen tot het nalaten ener rechtmatige ambtsverrichting door geweld of bedreiging daarmede** 72
- Errata 670
- Feitelijk bedreigen van een meerdere met geweld.** — in dienst gepleegd. Een soldaat, die tijdens schietoefeningen slecht had geschoten, aan wie de sergeant-instructeur te verstaan had gegeven, dat hij, indien hij weer slecht schoot, tijdens het week-einde schietonderricht zou krijgen, had zich plotseling met zijn scherp geladen en op de sergeant gericht UZI-geweer, terwijl hij de vinger aan de trekker hield, tot deze gekeerd, waarna de sergeant het wapen uit zijn richting sloeg en een schot afgang 322
- Feitelijke insubordinatie.** — i.t.v.o. Toen een sergeant de „plate”, waarvan een soldaat in een telexwagen zat te ontbijten, wegnam, omdat de soldaat de telexwagen moest verlaten, sloeg de soldaat deze sergeant met een dolkmes dat hij in de hand hield, op diens hand 90
- Een soldaat, voor oefening in Duitsland, sloeg aldaar in een café een sergeant tegen het hoofd, waardoor deze ten bloede verwond werd 214
- Een soldaat sloeg een sergeant met een zijner tot een vuist gebalde handen tegen het hoofd; beklagde was in aanzienlijke mate verminderd toerek. vatbaar. 355
- Een soldaat sloeg een in burger geklede sergeant, die hem op een bushalte had terechtgewezen na zich te hebben bekend gemaakt, een bloedneus 357
- Een korporaal, van wie een sergeant-majoor van dienst, die hem een liniaal waarmede hij de sergeant-majoor in het gezicht dreigde te slaan, had afgepakt, wilde de liniaal weer pakken, waarbij deze brak; daarna trok de korporaal aan de arm van de sergeant-majoor en ontstond er

- een worsteling 465
- Een soldaat randde een sergeant der 1e kle aan door deze te schoppen en te slaan en bij diens kleding vast te grijpen 481
- Een soldaat voegde een sergeant toe: „Ga op zij of ik sla je op zij”, en duwde deze meerdere vervolgens op zij 485
- Feit in een strafreden**, waarover beklag. — Een beklagmeerdere nam in de door hem gewijzigde strafreden op: „dat klager heeft getracht een luitenant iets op de mouw te spelden.” Dit betreft een ander feit dan hetwelk is omschreven in de oorspronkelijke strafreden en heeft derhalve geen deel uitgemaakt van „de zaak”, welke klager aan het oordeel van de beklagmeerdere heeft onderworpen, zodat de beklagbeschikking moet worden vernietigd 164
- Gebaar.** — Als soldaat een sergeant mondeling en door enig — met enig kwaad bedreigen door hem toe te voegen: „Als je niet opdoondert, steek ik je kapot met mijn bajonet”, daarbij zijn bajonet uit de kast nemend 102
- Een soldaat bedreigde een korporaal met enig kwaad door een mes te grijpen en te zeggen: „Kom naar op” 483
- Gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg.** Als — de door het bevoegd F-zag gegeven regels en aanwijzingen niet inacht nemen . . . 434
- Gebruik maken van een vervalst geschrift.** — Opz. — door een sergeant-majoor administrateur en daarmede de korpsadministrateur bewegen tot afgifte van f 250.— 453
- Gelijkwaardigheid van door plantsoen gescheiden rijbanen.** — Voor de beoordeling door de rechter van de vraag of op een bepaalde verkeerssituatie art. 21, lid 1 W.V.R. toepasselijk is, kan de wijze waarop in de praktijk de deelnemers aan het verkeer die vraag beantwoorden, als niet zonder belang ter zijde worden geschoven 30
- Gesprek van man tot man tussen meerdere en mindere.** — Een door een meerdere aan een mindere toegestaan gesprek van man tot man geeft de mogelijkheid en vergunning tot het op een open wijze uiten van gevoelens, zoals die voortkomen uit en gebaseerd zijn op ervaren feiten en omstandigheden. Een dergelijk gesprek vermag géén wijziging te brengen in de door de W.K. en het R.K. in het leven geroepen verhouding en verplichtingen tussen meerdere en mindere. Door het verlenen van een dergelijke toestemming ontstaat echter het gevaar, dat de mindere bedoelde verhouding en verplichting uit het oog verliest 499, 669
- Gevoegde zaken** 223
- Herziening militair strafprocesrecht.** Algehele — Vraagpunten . . . 55
- Inhoud M.K.T. LIX (1966)** 671
- Joy-riding.** — Op militair terrein in een jeep van de krijgsmacht plaatsgenomen en daarmede over een korte afstand gereden . . . 281
- Als korporaal met een militaire jeep gereden over militair terrein en over voor het openbaar verkeer openstaande wegen, zonder recht of toestemming 291
- Na het gebruik van 16 à 18 glazen bier een andermans bromfiets gepakt en daarmede over de openbare weg gereden . . 353
- Een korporaal, niet in het bezit zijnde van enig rijbewijs, reed tijdens een oefening een eindje op het oefenterrein met een eentonner en veroorzaakte daarbij een ongeval waardoor een kanonnier werd gewond en het voertuig beschadigd 423
- Justitiële statistiek.** Militair — over de jaren 1964 en 1965 375
- over de eerste halfjaren 1965 en 1966 660
- Kenteken motorrijtuig.** — Een aaito voorzien van een niet voor die auto bestemd kenteken 407
- Klaagschrift als bedoeld in art. 552b W.v.Sv.** — Belanghebbende (ander dan de veroordeelde) diende een — in bij het H.M.G. over de onttrekking aan het verkeer van een motorrijtuig, merk V.W.; belanghebbende niet-ontvankelijk 417
- Krijgstuchtelijke afdoening van een zaak door de militaire rechter.** Zie bij **Bijzondere aanleiding tot**

- Landmacht h.t.l. in art. 1 M.A.W. 1931.** — moet worden uitgelegd als omfattende de huidige K.L. en K.Lu. 370
- Landoorlogreglement** 321
- Legitimatie.** — door een meerdere inburgerkleding 150
- Letsel.** Zie bij **Lichamelijk letsel.**
- Lichamelijk letsel door schuld.** Zwaar — een storing van zijn UZI-pistoolmitrailleur willende opheffen, de loop daarvan op een ander militair gericht houden, waardoor toen een schot afging, die ander in de buik werd getroffen 37
- Luchtvaart uitoefenen.** — Als bestuurder van een vliegtuig daarmede laag over een camping gevlogen, zodat de openbare orde en veiligheid werden verstoord of in gevaar gebracht, terwijl zulks niet nodig was om te stijgen of te dalen 146
- Medepllichtigheid.** — aan diefstal door hulp bij inklimming en door op uitkijk te staan 649
- Meerdere in burgerkleding** 150
- Militaire colonne.** De huidige signalering van de — voldoet aan de eisen! 57
- Militaire verkeersmisdrijven (W.M. Sr. art. 162-164) en militaire verkeersovertredingen (W.M.Sr. art. 165-167).** Toepassing van — 408
- Militair strafprocesrecht.** Nota over een nieuw — 513
- Militair verkeer.** Als gebruiker van een voor — openstaande weg de door het bevoegd gezag gegeven verkeersregels en aanwijzingen niet inacht nemen 434
- Misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover een mindere.** Door — deze overhalen iets niet te doen, waaruit nadeel kan ontstaan: Een korporaal zei in een café tegen een soldaat toen deze zich naar de kazerne wilde begeven alwaar hij zich vóór 24.00 uur moest melden, dat hij de zaak met de wachtcommandant had geregeld, dat hij zich nog niet hoefde te melden en dat op het avondpermissiebriefje als tijdstip van zijn binnenkomst zou worden ingevuld een tijdstip vóór 24.00 uur 9
- Mishandeling.** — zwaar lichamelijk letsel tengevolge hebbende: stompen tengevolge waarvan het slachtoffer een sleutelbeen brak 293
- stomp tegen het oog 293
- een buscontroleur in het gezicht beetgrijpen en tegen de grond werpen 329
- door een soldaat van zijn moeder door haar een trap tegen de onderzijde van haar rug te geven 351
- door een dronken soldaat van een hoofdagent van politie door deze tegen het borstbeen te schoppen 472
- zwaar lichamelijk letsel tengevolge hebbende. In een café een glas stuk geslagen en de kapotte kant in het gezicht van een bezoeker gedrukt, die daardoor een slagaderlijke bloeding kreeg, welke onmiddellijk gestopt moest worden 617
- Mobilisatievrijstelling.** Besluit — Reserveperioneer 3
- Nalaten ener rechtmatige ambtsverrichting.** Dwingen tot het — door geweld of bedreiging daarmede 72
- Nationale Reserve.** De rechtspositie van de vrijwilliger der — 257
- Nota over een nieuw militair strafprocesrecht** 513
- Omschrijving ener strafreden.** — naar aanleiding van een strafoplegging aan een beklagde door de militaire rechter krachtens art. 58 W.K. 139, 191
- Onbevoegdheid van de krijgsraad.** — om over de persoon van beklagde te oordelen 131, 193
- Onderscheidingstekenen dragen behorende bij een ambt dat hij niet bekleedt.** Als sold. op een veeboot de rangonderscheidingstekenen van vaandrig gedragen 283
- Ongehoorzaamheid.** Opz. — Een sergeant ontving na geneeskundig onderzoek bevel van een wachtmeester der 1e kl. der Kon. marech. onmiddellijk naar zijn onderdeel terug te keren; in stede daarvan verwijderde hij zich van 2 tot 3 juni d.a.v. naar het buitenland. Eendaadse samenloop van opz. — en opz. ongeoorl. afwezigheid. Gekwalificeerd als afwezigheidsdelict 13
- Beklaagde, die ziek thuis verbleef, werd door de controlerende militaire arts onderzocht en geschikt bevonden, ontving opdracht van deze meerdere onmiddellijk naar zijn onderdeel

- terug te keren. Hij voldeed daaraan niet, doch meldde zich 2 dagen later. Eendaadse samenloop van opz. ongehoorzaamheid en opz. ongeoorloofde afwezigheid. Gekwalificeerd als opz. ongeoorl. afwezigheid . . . 16
- i.t.v.o. nagelaten te gehoorzamen aan het bevel van een meerdere (sergeant) om de telexwagen te verlaten, waarin beklagde (soldaat) zat te ontbijten . . . 90
- i.t.v.o. Op 4 nov. 1965 had beklagde, res. soldaat, geweigerd te gehoorzamen aan het bevel van een sergeant om zich in voorlopig arrest te begeven; in-stede daarvan was hij op de grond gaan en blijven zitten . . . 136
- gepleegd op 16 februari 1965; ten laste gelegd als gepleegd in tijd van oorlog en berecht op 12 augustus 1965 . . . 139
- aan het bevel van zijn C.C. om zijn wapen op te nemen, en volharding in die —, nadat zijn C.C. hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen . . . 144
- opz. nalaten te voldoen aan het bevel van een meerdere ter assistentie te komen, toen die meerdere door een aantal burgers werd aangevallen. Voorts opz. nalaten te voldoen aan het bevel van die meerdere om zijn legitimatiebewijs te tonen . . . 150
- i.t.v.o. Een soldaat aan wie de off. v. piket voorl. arrest had aangezegd en die zich door de vlucht aan de inarreststelling trachtte te onttrekken, liet na te gehoorzamen aan het herhaald bevel van de officier van piket om te blijven staan; hij voldeed hieraan na een waarschuwings-schot . . . 160
- met volharding. Een soldaat weigerde te voldoen aan het bevel van zijn pelotoncommandant (vaandrig) om zijn militaire overall aan te trekken; hij volhardde daarin nadat zijn plv. C.C. (eerste luitenant) hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen . . . 285
- met volharding. Een soldaat weigerde te voldoen aan de opdracht van een sergeant der 1e kl. om de militaire uniform aan te trekken, ook nadat deze meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen . . . 287
- meermalen gepleegd. Een soldaat weigerde, bij herhaling, gevolg te geven aan het hem door een vaandrig gegeven bevel om tijdens een alarmoefening in een schuttersput te gaan staan . . . 347
- Tijdens een theoreties geweigerd te voldoen aan het bevel van zijn meerdere, sergt.-instructeur, om zijn plaats vlak bij de verwarming te verlaten en vooraan te komen zitten . . . 433
- meermalen gepleegd: Een soldaat, die op de openbare weg patates frites liep te eten, voldeed niet aan het bevel van een wachtmeester der 1e kl. der Kon. marech. om zich in de richting van de zaak te begeven waar hij deze gekocht had, teneinde deze daar op te eten. Voorts weigerde hij zijn militair paspoort te tonen . . . 469
- door een soldaat jegens een vaandrig die de naam van de soldaat vroeg, omdat deze zich onbehoorlijk tegenover de vaandrig gedroeg . . . 479
- meermalen gepleegd, door een korporaal door te weigeren het bevel van een sergeant om bij deze te komen naar aanleiding van onkrijgsrechtelijk gedrag en geweigerd zijn registratienummer op te geven; een dag later wederom geweigerd aan de sergeant zijn naam en registratienummer op te geven . . . 615
- meermalen gepleegd, door een marechause der 3e kl. aan het hem door een sergeant gegeven dienstbevel te wachten en zijn jas dicht the knopen; doorgelopen nadat de sergeant hem had vastgepakt en arrest had aangezegd; op diens bevel om zijn adres op te geven, geantwoord: „Als je 't weten wilt moet je mij maar volgen. . .” . . . 619
- Na desertie aangehouden zijnde, voldeed een soldaat niet aan het hem schriftelijk gegeven dienstbevel van een wachtmeester der Kon. marech. om zich terstond naar zijn onderdeel te begeven . . . 628
- Ongeoorloofde afwezigheid. Opz. — Zie ook bij Desertie.
- Een sergeant ontving na geneeskundig onderzoek bevel van een wachtmeester der 1e kl. der

- Kon. marech. onmiddellijk naar zijn onderdeel terug te keren; in stede daarvan verwijderde hij zich van 2 juni tot 3 juni d.a.v. naar het buitenland . . . 13
- i.t.v.o. niet langer dan 4 dagen durende: Bewezen verklaard — van op of omstreeks 18 of 19 oktober tot op of omstreeks 23 oktober d.a.v. . . . 88
- i.t.v.vr. van tenminste 1 dag en niet langer dan 30 dagen durende: van 12 juli 1965 12.00 uur — 13 juli d.a.v. 19.30 uur . . . 219
- i.t.v.vr. van tenminste 1 dag en niet langer dan 30 dagen durende, meermalen gepleegd; gevoegde zaken: na herstel van ziek thuis na een ongeval, van 2 nov. 1965 — 13 nov. d.a.v., en na afloop van bewegingsvrijheid, van 28 nov. 1965 te 24.00 uur — 30 nov. d.a.v. te 11.00 uur . . . 223
- van 22 maart 1965 (t.v.o) tot 22 november d.a.v. (t.v.vr.) — . . . 344
- van 15 aug. 1965 tot 17 aug. d.a.v. Vrijw. terugkeer . . . 613
- waarbij beklaagde zich naar het buitenland had begeven, van 27 febr. 24.00 uur — 3 maart d.a.v. toen hij gearresteerd werd . . . 644
- Onttrekking van een motorrijtuig aan het verkeer.** — Beklag als bedoeld in art. 532b W.Sv. bij het H.M.G. over — niet-ontvankelijk verklaard . . . 417
- Ontzegging rijbevoegdheid.** Bij rechterlijke uitspraak van het besturen van motorrijtuigen ontzegd zijnde met een auto over een openbare weg gereden . . . 589
- Openbare orde.** In dronkenschap de — verstoren . . . 472
- Open steden** . . . 385, 593
- Oplichting.** — Poging tot — door een res.-korporaal die declareerde alsof hij met een eigen vervoermiddel had gereisd, hoewel hij per trein en als passagier bij een kameraad had gereisd . . . 359
- Indiening van een vervalste aanvraag tot tegemoetkoming in de kosten van geneeskundige verzorging van zijn echtgenote door een sergeant-majoor en daarmee de korpsadministrateur bewegen tot afgifte van f 250. — 453
- door van een huurauto, verhuurd op basis van de verreden kilometers, de kilometertellerkabel gedurende een deel van de huurrit los te maken, waardoor de verhuurder een deel van een inschuld heet tenietgedaan . . . 459
- Oproeping in werkelijke dienst.** — Een rcs. sergeant, adsp. res-officier arts, buiten werkelijke dienst, die op 2 of 3 juli 1965, in verband met de Regeling studiekosten adsp. officier van gezondheid te Gent (B.) een oproep ontving om op 1 juli 1965 in werkelijke dienst te komen, gaf daaraan geen gevolg. Geen strafbaar feit, wel krijgstuuchtelijk vergrijp . . . 276
- Opstelling van verkeersregelaar** . . . 449
- O-de verstoren.** Tijdens een concours-hippique in dronkenschap de openbare — . . . 476
- Overhalen iets niet te doen, waardoor nadeel kan ontstaan.** Zie bij Misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover een mindere.
- Personalia** . . . 192, 383, 448
- Poging.** — tot als militair zich opz. door een listige kunstgreep en een samenweefsel van verdichtels voorgoed van de vervulling van een bepaalde soort dienstverplichtingen onttrekken: Als gehuwde sergeant een valse brief opgemaakt en ondertekend met de naam van een psychiater, waarin deze de Commandant verzocht de sergeant vrij te stellen van weekeinde diensten en deze aan de Commandant overhandigde, die beklaagde op grond daarvan aanvankelijk vrijstelling verleende . . . 22
- tot doodslag . . . 322
- tot oplichting . . . 359
- tot diefstal van een bromfiets . 607
- tot diefstal van geld door binnendringing in een woning waarvan de deuren niet afgesloten waren . . . 637
- Rechtsbijstand dienstplichtigen.**
Stichting — . . . 320
- Redactiecommissie** . . . 321, 669
- Reservenersoneel.** Wijzigingen van de Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren en van de Wet voor het — der krijgsmacht. Eindverslag Eerste Kamer . . . 53
- Rijbevoegdheid.** Zie bij **Ontzegging van rijbevoegdheid.**
- Rijbewijs.** — Gereden zonder geldig — . . . 622
- Rijden onder invloed van alcoholhoudende drank.** — met een

- auto 193, 212, 279, 296,
335, 353, 429, 622
- Rijongeval.** — Onder invloed van
alkoholhoudende drank een auto
bestuurd en daarmee van de
weg afgeraakt 65
- Als bestuurder van een auto
daarmede zodanig onoplettend
en onvoorzichtig gereden dat hij
niet tijdig heeft kunnen remmen
toen een voor hem uitrijdende
auto stopte en hij tegen de ach-
lei-zijde daarvan is gereden . . 142
- Als bestuurder van een auto
daarmede in een onoverzichte-
lijke bocht (naar rechts) een
voor hem rijdende auto inhalen
waardoor gevaar of belemmering
ontstond, immers een tegenligger
naderde. Om een botsing te
voorkomen week beklagde uit
naar de linkerwegberm 195
- Een sergeant-majoor reed, na
een afscheidsfeest in de O.O.-
mess waar hij te veel bier had
gedronken, met zijn auto tegen
een onder een brandende lan-
taarn staande truck met opleg-
ger 279
- Aanrijding van een autobestuur-
der en een wielrijder. Wielrijder
verleende bij kruispunt geen
voorrang aan auto. **Geén** schuld
van de wielrijder aangenomen
op de onjuiste grond dat hij
mocht verwachten dat de auto
tijdig zou stoppen om de door-
gang vrij te laten voor een ach-
ter hem, de wielrijder, naderen-
de. voor de autobestuurder van
rechts komende autobus . . . 300
- Als bestuurder van een militaire
drietonner met aanhangwagen
naar links uitgeweken voor een
voor hem uit rijdende wielrijdster
op het moment dat een personen-
auto de drietonner inhaalde, ten-
gevolge waarvan een botsing
tussen beide voertuigen ontstond . 289
- Als bestuurder van een auto zo
snel of ondeskundig of roekeloos
in een bocht voor hem van links
op een weg gereden, dat hij de
auto niet op het wegdek heeft
kunnen houden, en daarmee
over de berm in een sloot tot
stilstand is gekomen 622
- Samenloop.** — Eendaadse — van
opz. ongehoorzaamheid en opz.
ongeoorloofde afwezigheid 13, 16
- Eendaadse — van de feiten
strafbaar gesteld in art. 13 L.
V.W. en art. 8 L.V.R. 146
- Eendaadse — van de misdr. van
art. 108 en 116 W.M.Sr. 162
- Schildwacht.** — Niet was komen
vast te staan dat beklagde —
was in de zin van art. 69 W.M.Sr. . 216
- Als post munitioneer op
wacht gesteld, in een DAF gaan
zitten en in slaap gevallen . . . 230
- Signalering van de militaire colonne.**
De huidige — voldoet aan de
eisen 57
- Statistiek.** Zie bij **Justitiële** —
- Steden.** Zie bij **Open steden.**
- Stichting rechtsbijstand dienstplich-
tigen** 320
- Stilstaan op vluchtsrook** 268
- Strafbevoegdheid.** Krijgst. — van
de militaire rechter met betrek-
king tot een door hem gehoorde
getuige 121
- Strafprocesrecht.** Zie bij **Militair
strafprocesrecht**
- Strafreden.** Zie bij **Omschrijving
ener —.**
- Tenietdoen van de krijgstucltelijke
bestrafning.**
— naar aanleiding van beklag . . 500
- Toelaten.** Als militair opz. — dat
een mindere een misdrijf pleegt:
Als sergeant-detachementscom-
mandant goedgevonden dat een
soldaat, bestuurder van een 3-
tonner, daarmee tijdens een
rust een zwarte rit maakte . . . 68
- Toepassing van militaire verkeers-
misdrijven (W.M.Sr. art. 162-
164) en militaire verkeersover-
treedingen (W.M.Sr. art. 165-167)** 408
- Toestand voertuigen.** — Over een
openbare weg gereden met een
auto, welke rijtechnisch niet in
voldoende staat van onderhoud
verkeerde en niet voorzien was
van een deugdelijke rem- en
stuurinrichting 129
- terwijl die auto niet voldeed aan
de wettelijk gestelde inrichtings-
eisen niet werkende bedrijfs- en
handrem en ondeugdelijke ban-
den 408
- Toezicht.** Zie bij **Besturen van een
motorrijtuig onder toezicht.**
- Toeziçhthouder en besturen van
een motorrijtuig onder toezicht** 167
- Tweegevecht.** Zie bij **Duel.**
- Valsheid in geschrift.** — Vervalsen
van een aanvraag tot tegemoet-
koming in de kosten van genees-
kundige verzorging door een

- sergeant-majoor administrateur . 453
- Veiligheid op de weg in gevaar brengen.** — Een soldaat, die bij duisternis op de uiterst linkerzijde van de rijbaan van een onverlichte weg liep, hield zijn lt. mitrailleur dwars voor het lichaam en gedeeltelijk boven deze rijbaan. De bestuurster van een bromfiets die naderde en dicht langs hem reed, kwam daardoor in aanraking met de kolf van de mitrailleur, waardoor zij viel 221
- Als bestuurder van een auto 's avonds bij hevige regen niet onmiddellijk gestopt toen de ruitwissers uitvielen, waardoor hij 2 verkeerszuilen omver reed . . 437
- Met een auto met te grote snelheid een wegkruising opgereden, terwijl die auto niet voldeed aan de wettelijk gestelde inrichtingseisen: niet werkende bedrijfsrem en handrem en ondeugdelijke banden 408
- Verandering van wetgeving.** — in de zin van art 1 (2) W.Sr. 22, 32
- Verduistering.** Diefstal of —? Beklaagde pakte op het vliegveld Valkenburg een andermans fiets om daarmee naar de inspectie te rijden daar hij anders daarvoor te laat zou komen en zette de fiets nabij de inspectieplaats zonder de bedoeling te hebben deze terug te brengen. Later hoorde hij dat hij moest invallen voor de wielervedstrijd „Tour van Valkenburg” en nam daarvoor toen die fiets waarvan hij het zadel en de bszgedrager verwijderde en wegwierp en daarop een racezadel plaatste . 5
- van gelden welke beklaagde als bediende in een cafetaria onder zich had 344
- van 3 bajonetten 631
- van een voering buitengevechtsjas 631
- van poststukken door een soldaat-chauffeur, welke hem ter bezorging ter hand waren gesteld 645
- Verkeersdelicten.** Zie ook bij **Joyriding**, bij **Rijongeval**, bij **Toestand voertuigen**, bij **Veiligheid op de weg in gevaar brengen**, en bij **Wegrijden na een ongeval zonder bekendmaking**.
- Voor de beoordeling door de rechter van de vraag of op een bepaalde verkeerssituatie art. 21 lid 1 W.V.R. toepasselijk is, kan de wijze waarop in de praktijk de deelnemers aan het verkeer die vraag beantwoorden, als niet zonder belang terzijde worden geschoven 30
- Rijden onder invloed van alcoholhoudende drank . . 65, 193, 212, 279, 296, 353, 429, 622
- Aan de voorwaarde dat er door de toezichthouder voldoende kan worden ingegrepen, is niet voldaan, indien hij slechts sturen handrem onder zijn bereik heeft, tenzij de capaciteit van die handrem even groot is als de wettelijk vereiste capaciteit van de bedrijfsrem 167
- Een soldaat, aan wie geen rijbewijs was uitgereikt en wiens auto niet was voorzien van een behoorlijke rem en een hoorn, was met te grote snelheid een wegkruising opgereden, waardoor een bromfietser hem niet tijdig voorrang had kunnen geven en met de auto in botsing kwam. Bovendien was het motorrijtuig niet verzekerd volgens W.A.M. 207
- Een soldaat, die bij duisternis op de uiterst linkerzijde van de rijbaan van een onverlichte weg liep, hield zijn lt. mitrailleur dwars voor het lichaam en gedeeltelijk boven deze rijbaan. De bestuurster van een bromfiets die naderde en dicht langs hem reed, kwam daardoor in aanraking met de kolf van de mitrailleur, waardoor zij viel . 221
- Op een militair terrein in een jeep van de krijgsmacht plaats genomen en daarmee over een korte afstand gereden 281
- Als korporaal met een militaire jeep over militair terrein en over voor het openbaar verkeer openstaande wegen gereden, zonder recht op toestemming 291
- Na het gebruik van 16 à 18 glazen bier een andermans bromfiets gepakt en daarmee over de weg gereden 353
- Een auto voorzien van een niet voor die auto bestemd kenteken 407
- Met een auto rijdende de veiligheid op de weg in gevaar gebracht door met te grote snelheid een wegkruising op te rijden, terwijl de bedrijfsrem

- en de handrem niet werkten en de auto van ondeugdelijke banden voorzien was 408
- Toepassing van militaire verkeersmisdrijven (W.M.Sr. art. 162-164) en militaire verkeers-overtredingen (W.M.Sr. art. 165-167) 408
- Beklag als bedoeld in art. 552b W.Sv. bij het H.M.G. over ont-trekking van een motorrijtuig aan het verkeer. Niet ontvanke-lijk 417
- Een korporaal, niet in het bezit zijnde van enig rijbewijs, reed tijdens een oefening een eindje op het oefenterrein met een een-tonner en veroorzaakte daarbij een ongeval waardoor een kan-nonnier werd gewond en het voertuig beschadigd 423
- Als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg de door het bevoegd gezag ge-gewezen regels en aanwijzingen niet in acht nemen 434
- Bij rechterlijke uitspraak van het besturen van motorrijtuigen ont-zegd zijnde, met een auto over een openbare weg gereden 589
- Verkeersmisdrijven (militaire) en Verkeers-overtredingen (militaire)** 408
- Verkeersregelaar.** Opstelling van — 449
- Verkeersregels niet in acht nemen.**
- Als sergeant, bestuurder van een scooter, de voor het militair ver-keer open staande weg de door het bevoegd gezag met betrek-king tot het verkeer gegeven regels niet in acht genomen door naast de file auto's te gaan staan 370
- Verlengd verblijf in werkelijke dienst van gestrafte militairen .** 62
- Verstoren van de openbare orde.**
- In dronkenschap 472
- Verwijzingsgeskil.** — tussen A.-M. Verwijzingsofficier 415
- Verwijzing van de zaak naar de t.str. bev. C.O. terzake van art. 2 W.K.** 18, 75
149, 216, 276, 363
- Verzet tegen de politie** 472
- Verzoek van de A.-M. aan de ver-wijzingsofficier.** — om over de al- of niet-verwijzing van een zaak het H.M.G. te doen beslis-sen 351
- Vluchtstrook.** Stilstaan op — 268
- Vraagpunten.** Herziening militair strafprocesrecht. Algehele — — 55, 513
- Vragenbus.** — Vragen omtrent het onrechtmatig bevel, het onjuiste bevel en over krijgst. strafbe-voegdheid van de militaire rech-ter met betrekking tot een door hem gehoorde getuige 121
- Vrijspraak.** — Beklaagde was telast-gelegd mededaderschap subs. medeplichtigheid aan het opz een aan het Rijk toebehorende jeep wederrechtelijk gebruiken door na gemaakte afspraak daar-in als passagier mee te rijden, nadat hij het starten van de motor door zijn mededader had mogelijk gemaakt door een huis-sleutel in het contactslot te ste-ken. — van bewezen verklaarde feiten; wèl strijd met met mili-tairetucht of orde. 18
- Als wachtpost bij een munitie-bunker in slaap gevallen. Niet was telastgelegd dat beklagde oprad als schildwacht of andere wachthebbende als bedoeld in art. 129 W.M.Sr. 75
- Beklaagde, res.-sergeant, was tenlastegelgd, dat hij getuige zijnde van een door een mindere gepleegd misdrijf van heling: het door die mindere als geschenk hebben aangenomen van scherpe patronen, afkomstig van verduis-tering, nagelaten heeft de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld te ne-men. Op het moment dat be-klagde van het feit kennis kreeg, was een maand verlopen sedert die mindere de patronen verkreeg, zodat van „getuige zijnde” geen sprake was 149
- Beklaagde, dpl. soldaat, die met een andere soldaat „als schild-wacht of als patrouille (lid)” een opslagplaats moest bewaken, had zich met die andere soldaat naar een 8 km daarvan gelegen café begeven. Geen schildwacht in de zin van art 69 W.M.Sr. Geen strafbaar feit, wèl krijgst. ver-grijp 216
- Een res. sergeant, adsp. res. officier arts, buiten werkelijke dienst, die op 2 of 3 juli 1965, in verband met de Regeling stu-diekosten adsp. officier van ge-zondheid, te Gent (B.) een op-roep ontving om op 1 juli 1965 in werk. dienst te komen, gaf aaaraan geen gevolg. Geen straf-

- baar feit, wèl krijgstuclitelijk vergriip 276
- Zonder toestemming van de rechthebbende on een nachtelijk uitstapje een rijwiel weggenomen om daarmee naar de kazerne terug te fietsen en dit nabij de kazerne achtergelaten, oogmerk niet bewezen, geen diefstal, wèl krijgstuclitelijk vergriip 427
- De als verkeersregelaar optredende hoofdagent van politie stond niet midden op het kruispunt van wegen, doch gezien in brklaagdes rijrichting rechts terzijde op het snijpunt met de kruisende weg en voor beklaagde minder goed zichtbaar 453
- Vrijstelling.** Zie bij Mobilisatie —
- Vrijwilliger der Nationale Reserve.** De rechtspositie van de — 257
- Vuurwapenwet.** — Voorhanden hebben van wapens 631
- Toepassing van art. 16 — in verband met de toestand waarin een Lee Enfield geweer verkeerde 631
- Wachtdelicten.** — Als wachtpost bij een munitiebunker in slaap gevallen 75
- Als sergeant-wachtc. op het stafkwartier in het wachtlokaal in slaap gevallen 476
- Als korporaal-wachtc. in het wachtlokaal aan tafel in slaap gevallen 639
- Wachtpost.** Als wachtpost bij een munitiebunker in slaap gevallen 75
- Wederrechtelijk gebruik maken van een (motor)voertuig.** Zie bij Joyriding.
- Weerspannigheid.** — rukken en trekken en zich tegen de arrestatie door 2 politieagenten verzetten 329
- ter ontuchtering overgebracht naar het politiebureau, zich met geweld tegen die overbrenging tegen de politie verzet 472
- Wegrijden na een ongeval zonder bekendmaking.**
- Een dpl. marechaussee 2e kle, die met zijn auto op een ventweg achteruit reed en daarbij tegen een aldaar geparkeerd staande auto botste, welke daardoor beschadigd werd, reed weg voordat zijn identiteit en die van de door hem bestuurde auto konden worden vastgesteld 437
- Met een auto 2 verkeerszuilen omvergereden en weggereden voordat zijn identiteit en die van de door hem bestuurde auto konden worden vastgesteld 437
- Een soldaat reed op een bromfiets op een rijwielpad tegen een uiterst links daarop lopende vrouw, waardoor beiden kwamen te vallen en de vrouw een pols brak en hoofdletsel bekwam. Na het ongeval stapte de soldaat op zijn bromfiets en reed weg zonder zich te hebben bekend gemaakt 463
- Wet bevordering en ontslag beroeps-officieren en Wet voor liet reserve-personeel der krijgsmacht.** Wijziging van de —. Eindverslag Eerste Kamer 53
- Wetgeving.** — Wijziging van de Wet bevordering en ontslag beroeps-officieren en van de Wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht. Eindverslag Eerste Kamer 53
- Openbare beraadslaging. Eerste Kamer 53
- Zaakbeschadiging.** In dronkenschap een drietal ruiten stukgeslagen 77
- In zijn kamer van het legeringsgebouw met de kolf van zijn geweer 17 ruiten vernield alsmede het interieur van de cel, waarin beklaagde was ingesloten 329
- In dronkenschap zodanig aan de regenjas van een toeschouwer bij een concours-hippique getrokken, dat diens jas scheurde 472
- Vernieling van het stuurslot van een bromfiets, pogende deze te stelen 607
- Zondag.** Art. 211 R.L.Lu. en het eindigen van een apeltermijn op —. Algemene termijnwet niet toepasselijk op de R.L.Lu. 266

WETSBEPALINGEN

in deel LIX (1966) toegepast

Art.	Blz.	Art.	Blz.
STRAFRECHT			
Wetboek van Strafrecht			
1, 2°	22, 33, 139, 329, 344	114	13, 16, 90, 136, 139, 144, 483, 485
24	16, 151		151, 160, 285, 287, 347, 614, 619
37a	273	116	433, 469, 479, 612, 322, 466
44	33	117	90, 214, 355, 358, 466, 481, 485
45	22, 322, 329, 360, 459	120	90
47	16	129	75, 217, 230, 476
48	16, 649	131	22
55	16, 162, 453, 457	132	80
56	639	138	59, 80
57	223, 453	143	69, 149
84	418	150	277
157	273	152	33
177	418	162	132, 296
179	72	163	429
180	329, 472	164	281, 291
196	283	165	142, 289, 408
225	453	166	146
266	477	167	207, 408, 434
287	322, 337	Vuurwapenwet 1919	
300	294, 329, 351	3	631
304	351, 472	12	631
307	153, 198	16	631
308	37	MILITAIR TUCHTRECHT	
310	6, 33, 94, 96, 349, 418, 488, 601, 603, 607, 625, 631	Wet op de Krijgstucht	
311	649	2, 1°	18, 75, 217, 277, 427, 490
321	6, 344, 631, 645	2, 2°	96, 424, 613
326	360, 453, 459	29	362
350	77, 329, 472, 607	37	98
426	472	38	362
Wetboek van Militair Strafrecht			
4	214	57	77, 94, 223
11	33, 353	58	18, 69, 75, 96, 139, 149, 217, 277, 424, 427, 613
13-15	146, 408	65	164, 362, 490
23	144, 329, 418, 453	66	362, 490
25	22, 291	VERKEERSRECHT	
60, 2°	277	Wegenverkeerswet	
67	151	1 sub 3	167
69	217, 230	9	207
71a	22, 136, 139, 329	14	408
76	322	25	80, 142, 207, 221, 408, 424, 437
97	13, 16, 88, 219, 223, 613, 644	26	65, 132, 193, 212, 279, 353
98	299, 329, 344, 628, 641	27	212
99	628, 641, 644	29	449
99, 4°	299	30	204, 437, 463
99, 5°	13, 299, 644	31	300
99, 7°	329	32	589
108	162, 466, 469,	35	193, 204, 212, 279

Art.	Blz.	Art.	Blz.
36	226	Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren	
37	18, 69, 353, 424	60 (c)	171
42	449	Reglement rechtstoestand militairen zeemacht	
Wegenverkeersreglement			
3	167	89	651
7	449	97	310, 651
13	129, 207, 408	Reglement Militaire Ambtenaren	
21, lid 1	30	KL/KLu	
23	195, 289	22	370
35, lid 3	221	Voorschriften betreffende het indienen van bezwaarschriften enz.	
56	268	—	310, 651
Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen W.A.M.			
30	207	Voorschrift conduiterapporten	
Luchtvaartwet			
13	146	—	310, 651
Liichtvaartreglement			
8	146	Besluit beoordeling officieren landmacht	
STRAFPROCESRECHT			
Wetboek van strafvordering			
552a-552g (titel IX van boek IV)	417	Besluit herziening bezoldiging militairen Zeemacht 1954 (WKM 13)	
552b	417	—	500
Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht			
15	415	Besluit herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht	
151	287	3b lid 11	502
211	266	Regeling tegemoetkoming studiekosten adspirant-officieren van gezondheid (LO 1952, nr. 151 L-LM)	
221	193	—	114
224	131	K.B. van 10 april 1931 , no 21	
Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof			
56-59	98, 164, 495	—	183
77a	226	La O nr 55303 , codenr 78/69	
Algemene termijnenwet			
—	266	—	171
ADMINISTRATIEF RECHT			
Ambtenarenwet 1929			
24	310, 502	Circulaire Zeemacht 1571a	
Militaire ambtenarenwet 1931			
1	370	—	183
12	171, 651	Pensioenwet voor de landmacht 1922	
Premiespaarregeling rijksambtenaren			
7			
7			

**STRAFRECHTELIJKE. DISCIPLINAIRE
EN ADMINISTRATIEFRECHTELIJKE
BESLISSINGEN**
opgenomen in deel LIX, 1966

Vonnis van:	blz.	Vonnis van:	blz.
MILITAIRE RECHTSPRAAK		9 september 1965	2 1.9
Sententie van:		7 oktober 1965	423. 463, 465, 469. 601
<i>Hoog Militair Gerechtshof</i>		14 oktober 1965	603
23 februari 1965	84	28 oktober 1965	607
24 augustus 1965	36. 27	4 november 1965	472
5 oktober 1965	67. 326. 341	18 november 1965	476. 613
8 december 1965	136	25 november 1965	617
21 december 1965	266	2 december 1965	281
1 februari 1966	270, 275	14 december 1965	2 8 3
15 maart 1966	422	13 januari 1966	343, 589
28 juni 1966	412	20 januari 1966	349
Beschikking van:		19 februari 1966	3 4 7
<i>Hoog Militair Gerechtshof</i>		3 maart 1966	351. 477. 615
11 januari 1966	415	31 maart 1966	353. 433
28 juni 1966	417	5 april 1966	479
15 maart 1966	458	14 april 1966	619
5 april 1966	462	3 mei 1966	622. 625. 628. 631
<i>Permanente zeekrijgsraad te 's-Gravenhage</i>		10 mei 1966	637. 639
23 september 1965	5	<i>Arrondissementenkrijgsraad 's-Hertogenbosch</i>	
21 oktober 1965	449	8 juli 1965	481. 483
<i>Arrondissementenkrijgsraad te 's-Gravenhage</i>		22 juli 1965	485
20 juli 1965	65. 129	25 augustus 1965	9
4 augustus 1965	68. 322	2 september 1965	355
8 september 1965	193	22 september 1965	13
22 september 1965	131. 132. 195	30 september 1965	285
6 oktober 1965	268	6 oktober 1965	142
13 oktober 1965	272. 329	3 november 1965	16
3 november 1965	407	18 november 1965	144, 287, 357
8 december 1965	136. 418	24 november 1965	146
21 december 1965	198	2 december 1965	221. 289
22 december 1965	204	16 december 1965	96. 223
5 januari 1966	207. 212. 453	2 februari 1966	291. 434
12 januari 1966	276. 459	2 maart 1966	293
19 januari 1966	279	9 maart 1966	641
Beschikking van:		24 maart 1966	644. 649
<i>Arrondissementenkrijgsraad te 's-Gravenhage</i>		4 mei 1966	437
28 juli 1965	193	<i>Mobiele Krijgsraad Duitsland. Landmacht</i>	
Vonnis van:		8 december 1965	296
<i>Arrondissementenkrijgsraad te Arnhem</i>		9 december 1965	298
10 augustus 1965	214	24 februari 1966	427, 429
12 augustus 1965	138	13 mei 1966	488
19 augustus 1965	216	<i>Mobiele Krijgsraad Luchtmacht</i>	
		16 maart 1966	359
		<i>Krijgsraad te Velde West</i>	
		30 juni 1965	337

	blz.		blz.
<i>Krijgsraad te Velde Oost</i>			
6 oktober 1964	18	<i>Commandant 47 Pantserinfanteriebatal- jon</i>	
22 oktober 1964	72	13 oktober 1965	97
19 november 1964	75	<i>Territoriale commandant</i>	
26 november 1964	77	12 mei 1966	362
3 december 1964	80	BURGERLIJKE RECHTSPRAAK	
14 januari 1965	88	Arrest van:	
12 februari 1965	149	<i>Hoge Raad der Nederlanden</i> (<i>Burgerlijke Kamer</i>)	
18 februari 1965	90	21 januari 1966	300
25 maart 1965	150	Vonnis van:	
13 mei 1965	22	<i>Kantongerecht 's-Hertogenbosch</i>	
20 mei 1965	30	9 maart 1964	167
15 juni 1965	32, 226	ADMINISTRatieve RECHTSPRAAK	
17 juni 1965	93	Uitspraak van:	
30 juni 1965	230	<i>Centrale Raad van Beroep</i>	
<i>Krijgsraad te Velde Zuid</i>			
11 februari 1965	153	19 september 1963	41
25 februari 1965	160	22 september 1963	47
6 mei 1965	162	12 december 1963	364
<i>Krijgsraad te Velde voor de Koninklijke Luchtmacht</i>			
17 maart 1965	37	12 november 1964	102
DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN			
Beschikkingen van:			
<i>Hoog Militair Gerechtshof</i>			
7 december 1965	99	29 september 1965	114
1 februari 1966	164	6 oktober 1965	171
28 juni 1966	353	1 december 1965	232
26 juli 1966	495	5 januari 1966	310
<i>Commandant 43 Pahrigbat</i>			
7 juni 1966	490	9 februari 1966	370
		9 maart 1966	439
		30 maart 1966	444
		6 april 1966	500
		27 april 1966	502
		13 juli 1966	649
		<i>Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken</i>	
		29 november 1965	183

BIJDRAGEN, MEDEDELINGEN EN OPMERKINGEN opgenomen in deel LIX (1966)

Ameliuk, H. J. , kolonel, De huidige signalering van de militaire co- lonne voldoet aan de eisen!	57	eeuw. Een duel te Breda in 1844	1
Baud, Jhr. Mr. J. — en Mr. R. A. F. de Guasco , De Centrale Raad van Beroep	238	Kok, A. , res.-eerste-luitenant voor Speciale Diensten bij het wapen der Infanterie, Besluit Mobilisa- tievrijstelling Reserve-Personeel	3
Bloch, M. B., Luit.-Kol.-Arts , Gods- dienstige bezwaren tegen bloed- transfusie	190	— De rechtspositie van de vrijwillig- ger der Nationale Reserve	257
Erk, Mr. Dr. J. P. van — In memo- riam Luitenant-Kolonel-titulair K. Bakker t	189	Redactie	321, 669
— Het gesprek van man tot man	669	Schepers, Mr. J. D. , Open Steden	593
Guasco, Mr. R. A. F. de — Jhr. Mr. J. Baud en —, De Centrale Raad van Beroep	238	Steffen, Mr. A. F. , Omschrijving ener strafreden naar aanleiding van een strafplegging aan een beklaagde door de militaire rech- ter krachtens art. 58 W.K.	191
Hallema, A. , Een militair drama in K.M.A.-kringen in de vorige		Tromm, Mr. J. J. M. , Open Steden	385, 593
		Zaayer, Mr. J. , — Cassatie in het militaire strafproces?	595